40 LET AUTOCOMMERCE

Jutranje

DELO

Samostojen časnik za samostojno Slovenijo

WOLFCOMMERCE
Zavod za izvajanje in organizacijo vzajemne pomoči članom p.o.
... z Vami v stiski in obilju ...

LJUBLJANA, ČETRTEK, 17. SEPTEMBRA 1992 • LETO XXXIV • ŠT. 215 • GLAVNI IN ODGOVORNI UREDNIK: TIT DOBERŠEK • 2,60 DEM, 18 ATS, 2,50 CHF, 2000 ITL, 145,00 HRD, 40 TOLARJEV

NA MUHI – Pripadnik srbskih sil meri z ročnim raketometom na cilj v okolici Bosanskega Broda. (Foto: Reuter)

Ofenziva srbskih sil na bojiščih v Bosni

Cilj sedanje ofenzive je ponovno ustvariti koridor med Srbijo in srbskima Krajinama v Bosni in na Hrvaškem – Humanitarna pomoč skoraj ustavljena

OD NAŠEGA SODELAVCA

SARAJEVO, 16. septembra – Močna ofenziva četniških sil, katere cilj je zagotoviti koridor od Srbije prek bosanske Posavine do tako imenovanih srbskih Krajin v Bosni in Hrvaški, še vedno traja, bosanska armada pa se uspešno upira sovražniku. To je danes poudaril načelnik glavnega štaba vrhovnega poveljstva armade BiH Petar Halilović.

Od sto tankov novosadskega korpusa, ki so jih za to ofenzivo poslali v severovzhodno Bosno, jih je po 30 na območjih Brčkega, Gradačca in Zvornika. Srbske sile hočejo za vsako ceno zavzeti omenjena območja. Z ofenzivo na Sarajevo pa skušajo napadalci povezati srbske enote na Ilidži z enotami v naselju Nedžarići.

V Stupu je skrajna struja hrvaškega obrambnega zbora, ki sodeluje s četniškimi silami, ko je prišlo do napada, takoj zapustila fronto. Ne ve se še, kaj se tam v resnici dogaja, slišati pa je, da so pripadniki srbskih čet pobili več prebivalcev hrvaške narodnosti, okoli sto ljudi pa so zaprli v svoje vojašnice. Porušenih je okoli 400 hiš in gospodarskih objektov. HVO Stup za pokal obtožuje vojaške sile BiH, ki so se menda po nepotrebnem prebile na to območje. HVO za Sarajevo je vse te obtožbe zanikal in hkrati uvedel mobilizacijske ukrepe, da bi tako pomagal braniti mesta, saj so se pripadniki HVO Stup umaknili s položajev.

V Sarajevu skušajo med drugim ugotoviti, kaj se je zgodilo s književnikom Vladimirom Srebrovom, ki je pred desetimi dnevi odšel na Ilidžo, da bi se pogovoril s pripadniki srbskih sil. Pred dvema dnevoma se je izvedelo, da so ga na Ilidži aretirali in pretepli, zdaj pa je menda zaprt v Kuli.

Vuk Drašković in več književnikov iz Sarajeva so pozvali Dobrico Ćosića in oblasti v Srbiji, naj poskrbijo za to, da bo Srebrov izpuščen. Petar Halilović pa je zameno za Srebrova srbskim silam ponudil več vojnih ujetnikov.

ZDRAVKO LATAL

● V Sarajevu vlada vsesplošno pomanjkanje, ljudje pa najbolj potrebujejo hrano in zdravila. Po sestrelitvi italijanskega transportnega letala je pošiljanje humanitarne pomoči skoraj ustavljeno, skladišča, v katerih so imeli pripadniku Unproforja spravljeno hrano, pa so že skoraj povsem prazna. Včeraj se je do Sarajeva prebil konvoj tovornjakov, s katerimi so pripeljali pomoč angleške vlade. Na devetih tovornjakih je bila v glavnem hrana, ki pa je pošla v nekaj urah. Danes dopoldne je v Sarajevo pripeljalo hrano in zdravila še pet tovornjakov, vendar je tudi to le kaplja v morje.

D. V.

Uradno sporočilo o sestreljenem letalu

Visoki komisariat ZN je objavil ugotovitve italijanskih strokovnjakov – Krivec ni imenovan

ŽENEVA, 16. septembra (Reuter) – Visoki komisariat Združenih narodov za begunce je danes objavil uradno sporočilo o sestrelitvi italijanskega letala s človekoljubno pomočjo nad BiH, ki so ga sestavili italijanski vojaški strokovnjaki. V njem je rečeno, da je bilo letalo sestreljeno z raketo, ne navajajo pa, kdo naj bi jo izstrelil.

»Dosedanje ugotovitve kažejo, da je italijansko transportno letalo G 222 zadela vsaj ena raketa, verjetno opremljena z napravo, ki zaznava infra rdečo svetlobo. Spričo dejstva, da je bila izstreljena s hribovitega območja, ki narekuje uporabo opreme, s katero ni težav pri transportu, je mogoče domnevati, da je šlo za rakete SA 9, SA 16 ali izpopolnjeno različico rakete stinger,« je še rečeno v uradnem poročilu.

V letalu, v katerem je bila pošiljka odej za prebivalce Sarajeva in je strmoglavilo na goratem območju zahodno od mesta, ki je v rokah Muslimanov in Hrvatov, so izgubili življenje štirje italijanski piloti in štirje pripadniki Unprofora iz Francije.

Takoj po tem dogodku je visoki komisariat ZN za begunce odpravil zračni most za pomoč obleganemu mestu, ki naj bi si tako priskrbelo nujne zaloge za bližajočo se zimo.

DANES V DELU

● **Zanimiva zamisel, da bi Cimos kupil Tomos**
Pred leti je tonil Cimos in cvetel Tomos, zdaj pa je ravno nasprotno

● **Kako lastninijo direktorji**
Podjetja v družbeni lasti množično postajajo »nove« d.o.o.
stran 2

● **Racionalizacija v LB že teče**
Banka se bo lahko kosala s katerokoli srednjeevropsko banko, pravi Marko Voljč
stran 3

● **Gospodarstvo in finance:**
– Zaradi slabe prodaje diamantov propadajo celo verige juvelirjev, trgovcev in brusilcev
– Devalvacija lire in novi napovedani ukrepi so povzročili hud nemir v sosednjih italijanskih krajih
stran 4

● **Danes v KNJIŽEVNIH LISTIH:**
– Utrinki ob 140. obletnici Mohorjeve
– Šala s francoskimi založniki
– Še glasovi iz Vilenice (in o njej)
– Hrvaški bibliobus
stran 13–16

Kazen za prekršek pri prehodu državne meje

Hrvaška policija je ustavila slovenske ribiče na ustaljeni plovni poti – Veleposlaništvo napovedalo protest

IZOLA, 16. septembra – Izolska ribiška ladja Delamaris 2, ki jo je včeraj v hrvaškem morju zaustavil čoln hrvaške pomorske policije in ji ukazal, naj odpluje v puljsko pristanišče, ni imela niti ene ulovljene ribe, ribiške mreže pa so bile spravljene na ladji tako, kot so bile ob izplutju iz izolskega pristanišča. Bile so še suhe. To je najlepši dokaz, da je ribiška ladja samo plula skozi hrvaško morje, smo lahko zvedeli od v. d. direktorja Delamarisa Mojmira Suharja. Slovensko veleposlaništvo v Zagrebu bo zaradi incidenta vložilo protestno noto pri hrvaškem zunanjem ministrstvu in zahtevalo pojasnilo.

Puljski sodnik za prekrške Blaž Vukotić nam je popoldne povedal, da je poveljnika ribiške ladje Delamaris 2 Leopolda Kocbeka kaznoval z deset tisoč hrvaških dinarjev in tisoč dinarjev stroškov, ker je menda naredil prekršek pri prehodu državne meje, (storil naj bi nekaj nepravilnosti pri plovbi skozi hrvaško morje, saj bi jo moral ustrezno prijaviti). Podjetje Delamaris pa bo moralo poravnati 295.120 hrvaških dinarjev stroškov za privedbo in varovanje zajete ribiške barke. Prekršek na morju naj bi bil storjen ne glede na to, da ladja sploh ni lovila rib. Puljskega sodnika za prekrške tudi niso zanimale na vitlu spravljene mreže, o tem prekršku (mreže bi morale biti zapečatene oziroma pod palubo) naj bi odločala puljska luška kapitanija, smo še zvedeli od Blaža Vukotića.

Na koprski luški kapitaniji so nam pojasnili, da za tako ribiško barko, ki nima ustrezno spravljenih oziroma zapečatenih mrež, ni mogoče reči, da je pri neškodljivem prehodu. Temu ugovarjajo v izolskem Delamarisu: kako naj zapečatimo mrežo, ko se vračamo z odprtega morja skozi hrvaške vode v domače pristanišče? Kdo naj nam na morski meji 12 milj od obale zapečati mreže?

Mojmir Suhar, v. d. direktorja holdinga Delamaris iz Izole, je povedal, da so zdaj vse njihove večje ladje prisiljene loviti v mednarodnih vodah, saj sardel in drugih plavih rib v tem trenutku v slovenskem morju ni. Prav včeraj je tako drugi par Delamarisovih bark (Droga 1 in Droga 2) nalovil 8,5 tone rib v mednarodnih vodah. Delamaris 1 in Delamaris 2 pa sta se šele pripravljali, da v paru (kot vedno) povlečeta lebdečo kočo. Pri Delamarisu seveda komaj čakajo, da bi odpravili nejasnosti v zvezi z ribolovom v hrvaškem morju. V petek je namreč delo v izolski tovarni za predelavo rib – Delamarisovo podjetje Iris – zastalo, ker nimajo dovolj sardel za predelavo. Od takrat je v Izoli na čakanju 300 od 370 Irisovih delavcev. Če bo ulov v mednarodnih vodah še naprej slab, bodo morali ribe uvoziti, to pa pomeni dvakratno povečanje stroškov. Izguba se že brez tega povečuje in je že tolikšna, kot ves denar za izplačilo enomesečnega dohodka delavcem Delamarisa.

BORIS ŠULIGOJ

● Postopek proti kapitanu Delamarisa 2 so tokrat sorazmerno hitro končali in okoli poldneva je izolska ribiška barka že dobila dovoljenje za izplutje iz puljskega pristanišča.

● Peter Toš, vodja sektorja za sosednje dežele in države nekdanje Jugoslavije pri slovenskem zunanjem ministrstvu, je poudaril, da je bil to prvi primer, ko so hrvaški organi na ustaljeni plovni poti ribiške ladje ustavili slovensko plovilo, ker je kršilo ozemeljske vode, in ne zato, ker bi šlo za krivolov. Pojasnil je, da je Delamaris 2 plula nekoliko južneje od Kovinja, natanko 8,7 navtične milje od obale, torej po najkrajši poti do lovišč skozi hrvaško morje, in to z ustrezno hitrostjo in brez kakršnihkoli znamenj, da namerava v krivolov.

TEMA DNEVA

Ribiči za »koridorje«

Čedalje številnejši ribolovni »incidenti« v slovensko-hrvaškem morskem akvatoriju se bržkone ne bodo sprevrgli v vojno topovnjač, kakršno so pred desetletji bili med škotskimi in islandskimi obalami. Navsezadnje namreč niti ne gre toliko za ribolovne interese, kolikor za širše probleme meddržavnih odnosov, ki se v tem trenutku očitno prelamljajo predvsem na hrbtih slovenskih ribičev in slovenske ribiške industrije.

Zadnje zajetje slovenske ribiške ladje v hrvaških(?) ozemeljskih vodah se preveč tesno ujema z Ruplovim in Bavčarjevim »nastopom« v Kopru, da bi lahko verjeli v nepolitičnost ravnanja hrvaške pomorske policije. Zadeva postaja s tem za Slovenijo hudo neprijetna, ker je vse bolj očitno, da ji Hrvaška pravzaprav ovira dostop k odprtemu morju, kar v danih okoliščinah ne more biti nič drugega kot izsiljevanje. Zagreb brččas ne izsiljuje »svoje« morske meje med državama, ker mu je verjetno bolj ali manj vseeno, ali bo potekala nekoliko severneje ali južneje; dobro pa se zaveda pomena tega problema za slovensko stran. Zato se zdi, da hrvaški policijski čolni v tem trenutku plujejo predvsem za druge prometne in sploh gospodarske interese, denimo za tako imenovane »koridorje«.

Slovenija ne more privoliti niti v logiko izsiljevanja niti v logiko postavljanja pred dejstvo, kar bo dejansko postala tudi hrvaška različica morske meje, če bodo slovenski ribiči še naprej plačevali kazni istrskim sodnikom za prekrške; s pristajanjem na izsiljeno mejno črto bi navsezadnje močno poslabšala svojo splošno pogajalsko pozicijo. Prav na to pa očitno čakajo mnogi jastrebi v Zagrebu, ki v prihodnosti vidijo Slovenijo kot hrvaško ekonomsko provinco in ki so očitno pripravljeni to »dobrososedstveno vizijo« uresničiti s kakršnimikoli sredstvi.

BORIS JEŽ

Nemčiji sedež v varnostnem svetu?

BONN, 16. septembra (Reuter) – Vodja nemške opozicijske Socialdemokratske stranke Bjoern Engholm je danes izjavil, da bo morala imeti Nemčija stalni sedež v varnostnem svetu Združenih narodov. V intervjuju za tukajšnjo televizijo je podprl prizadevanja vlade, da bi Nemčiji zagotovili sedež v varnostnem svetu.

Sprejem osnutkov lastninskega zakona in volilnih zakonov

Družbenopolitični zbor med drugim sprejel osnutka zakonov o volilnih enotah in o evidenci volilne pravice – Zbor občin soglašal z lastninskim zakonom

LJUBLJANA, 16. septembra – V slovenskem parlamentu sta danes delala le družbenopolitični in zbor občin. Prvi se je ves dan v glavnem ukvarjal s svežnjem osnutkov volilnih zakonov, ki jih je treba, vsaj polovico, sprejeti, da bi lahko razpisali volitve. V zboru občin pa so poskušali dokončati štiri stare seje, vendar so se pretolkli le skozi osnutek lastninskega zakona, ko pa je prišla na dnevni red interpelacija zoper notranjega ministra Igorja Bavčarja in predlog obtožbe zaradi kršitve ustave in zakona zoper istega ministra, zbor ni bil več sklepčen.

V družbenopolitičnem zboru so poslanci brez razprave sprejeli osnutka zakonov o določitvi volilnih enot za volitve v državni zbor in o evidenci volilne pravice. Zbor je sicer sprejel tudi preostale štiri osnutke zakonov, a z več pripombami. Tako naj bi bilo v predlogu zakona o določitvi volilnih enot za volitve lokalnih poslancev v državni svet veliko bolj upoštevano načelo povezanosti posameznih območij. O osnutku zakona o volilni kampanji so se mnenja kresala zlasti o tem, kako naj bi se vanjo vključevali mediji, po državni direktivi, brezplačno, ali pa prostovoljno, na podlagi lastnih vsebinskih usmeritev. Zanimivo je, da se je ta zbor edini odločil, da naj financiranja volilne kampanje iz tujine ne bi omejili na Slovence in njihova združenja, ampak naj bi teklo brez omejitev, stranka bi morala le pripraviti natančno poročilo. Pri osnutku zakona o poslancih so razprave temeljile na zdajšnji ureditvi tega položaja, ki naj bi se v prihodnosti izboljšal. K osnutku zakona o političnih strankah pa je zbor dodal svoj predlog, da bi za čas od razpisa do volitev bile do proračunskega denarja upravičene tudi zunajparlamentarne stranke, ki bodo nastopale na volitvah.

V zboru občin so o osnutku lastninskega zakona, ki so ga v postopek predlagali štirje poslanci, razpravljali več ur in osnutek končno sprejeli, hkrati pa zavrnili vsa mnenja in stališča, ki jih je k aktu predlagala vlada. Od tod odločitev, da predlog zakona pripravijo kar omenjeni poslanci, in ne vlada.

Več na 3. strani.

JANA TAŠKAR

Špekulacije z britanskim funtom

LONDON, 16. septembra (Reuter) – Zaradi spremenjenih razmerij med evropskimi valutami je bil britanski funt danes spet tarča špekulacij. V Veliki Britaniji posvečajo največjo pozornost temu, da bi se izognili devalvaciji funta, ki je po nedeljski sedemodstotni devalvaciji lire najšibkejša valuta v evropskem denarnem sistemu. Centralna banka je že intervenirala in podprla funt, katerega vrednost se je v določenem trenutku zmanjšala pod najnižjo dovoljeno mero – 2,7780 DEM. Potem ko se je premier John Major odločil, da zaradi omenjenih težav ne bo odpotoval na svetovno razstavo v Španijo, je nastal precejšen preplah, saj se ljudje še spominjajo, kako je moral laburistični kancler Denis Healey leta 1976 pred krizo funta odpovedati svojo udeležbo na mednarodni denarni konferenci.

KAZEN

Karikatura: Franco Juri

PREDSEDNIK GÖNCZ V SKUPŠČINI – Madžarski predsednik dr. Arpád Göncz, ki je za italijanskim predsednikom Cossigo drugi šef države, ki je obiskal neodvisno Slovenijo, je po včerajšnjem obisku v Prekmurju danes nadaljeval pogovore v Ljubljani. Po pogovorih obeh državnih delegacij pod vodstvom madžarskega gosta in slovenskega predsednika Milana Kučana se je dr. Göncz sestal s predsednikom slovenske skupščine dr. Francetom Bučarjem (na sliki) in se sprehodil do mestne hiše, kjer mu je ljubljanski župan Jože Strgar izročil spominsko listino mesta Ljubljane. (R. D. Š., foto: Aleš Černivec)

NOVA REVIJA ZA ŽENSKE IN MOŠKE
PEPITA
VZOREC DOBREGA ŽIVLJENJA IN ZRCALO VAŠIH SANJ
ŽE V PRODAJI NA VSEH PRODAJNIH MESTIH V SLOVENIJI.

Dr. Drnovšek na obisku v ZDA

Slovenski premier bo govoril na mednarodni gospodarski konferenci – Pogovori z IMF

WASHINGTON, 16. septembra – Na delovni obisk v ZDA prihaja predsednik slovenske vlade dr. Janez Drnovšek. Tv družba CNN ga je povabila, da kot eden izmed ključnih govornikov nastopi na mednarodni ekonomski konferenci, katere častna predsednica je bivša britanska premierka Margaret Thatcher in ki poteka tik pred začetkom letnega zasedanja Mednarodnega denarnega sklada in Svetovne banke. Na tej konferenci, ki se je udeležujejo številni ugledni državniki in ekonomski strokovnjaki, bo dr. Drnovšek spregovoril o Sloveniji kot državi in možni uspešnici. Svoj obisk bo izkoristil še za druga srečanja v Washingtonu in drugje v ZDA. Potem ko bo v četrtek predaval na washingtonskem inštitutu za strateške študije, ga bo sprejel direktor IMF Camdessus. Pogovorov se bodo udeležili tudi finančni minister Mitja Gaspari, Boris Škapin (eden izmed direktorjev na Svetovni banki) in slovenski veleposlanik v ZDA dr. Ernest Petrič. Ključno vprašanje na pogovoru bo nedvomno članstvo Slovenije v IMF, do katerega bi morda utegnilo priti novembra.

M. M.

Popolna skladnost pogledov obeh sosed

Tiskovna konferenca madžarskega predsednika – Povabilo Milanu Kučanu, naj obišče Madžarsko

LJUBLJANA, 16. septembra – Manj kot mesec dni po odprtju dveh pomembnih mejnih prehodov sta Slovenija in Madžarska s pogovori na najvišji državni ravni postavili politične temelje za dobre odnose; še to jesen pa naj bi se srečala predsednika obeh vlad in takrat naj bi podpisali več meddržavnih sporazumom, med katerimi bo najpomembnejši sporazum o manjšinah.

Madžarski predsednik dr. Arpád Göncz je na današnji tiskovni konferenci izrazil zadovoljstvo nad sproščenimi pogovori in poudaril, da sta slovenska in madžarska stran v vseh vprašanjih dosegli popolno soglasje. Tudi predsednik Kučan je poudaril, da med državama ni nobenega spornega vprašanja. Namen obiska ni bilo operativno reševanje perečih vprašanj, je dejal Kučan, temveč ustvariti dobro politično ozračje med državama, kar je pogoj za reševanje problemov, ki se v meddržavnih odnosih še utegnejo pojaviti.

Med dvodnevnim obiskom madžarskega predsednika dr. Göncza je bilo v središču pozornosti vprašanje zaščite madžarske manjšine v naši državi in slovenske manjšine na Madžarskem, saj so bili v obe državni delegaciji vključeni predstavniki teh manjšin. Včeraj je v Lendavi svoj položaj predstavila madžarska manjšina pri nas, danes pa se bo predsednik Göncz na poti domov ustavil v Monoštru pri Porabskih Slovencih. Obe državi sta zainteresirani za poseben meddržavni sporazum o manjšinah, ki je življenjsko pomemben za obe manjšini, pa tudi zaradi demokratične drže obeh držav v mednarodnem življenju, je poudaril predsednik Kučan.

Na madžarsko-slovenskih državniških pogovorih so spregovorili tudi o jugoslovanski krizi, problematiki beguncev, prometnih povezavah med državama in madžarskih izkušnjah z denacionalizacijo in privatizacijo. Madžarski predsednik je povabil slovenskega predsednika, naj čimprej obišče Madžarsko.

ROMANA DOBNIKAR-ŠERUGA

Visoka poraza Ljubljančanov in Mariborčanov

Nogometaši SCT Olimpije izgubili v Milanu, Maribor Branik pa doma z Atleticom

MARIBOR, 16. septembra – Od treh slovenskih nogometnih moštev v evropskih pokalih so prvi nastopili vijoličasti. V prvi tekmi pokala pokalnih zmagovalcev je Maribor Branik v Ljudske vrtu pred približno 9.000 gledalci gostil sloviti Atletico iz Madrida. Osemkratni španski pokalni zmagovalci so bili boljši, predvsem pa učinkovitejši in so zmagali s 3:0 (2:0). Gole sta dala Luis Garcia 2 ter Alfredo 1.

Podobno usodo so doživeli nogometaši SCT Olimpije, ki so prvo tekmo 1. kola pokala prvakov izgubili z Milanom v gosteh kar z 0:4 (0:2). Strelci so bili Van Basten 2 ter Albertini in Papin po 1. Ob strelcih je imenitno igral tudi Gullit, ki je bil pobudnik večine akcij svojih soigralcev, italijanskih nogometnih zvezdnikov in reprezentantov.

Nogometaši Belvedurja Izole pa so pozno sinoči igrali prvo tekmo 1. kola pokala UEFA z Benfico v Lizboni. Zmagala je Benfica s 3:0 (2:0).

NAJBOLJŠI – Berndt Schuster, zvezni igralec Atletica, je izvrstno gradil igro svojega moštva. Na sliki v dvoboju z domačim nogometašem Bakulo (na tleh). (Foto: Srđan Živulović)

Pomoč v suši prizadetim kmetijcem že prihaja

Blagovne rezerve objavile razpis za uvoz prvih 30.000 ton koruze – Ukrepi za ohranitev črede

LJUBLJANA, 16. septembra – Letošnja katastrofalna suša je po doslej zbranih podatkih povzročila v slovenskih občinah za najmanj 25 milijard tolarjev škode, natančnejše številke o neposredni škodi pa bodo bržkone znane ob koncu septembra. Do tedaj imajo namreč ocenjevalne komisije in republiška strokovna služba čas, da opravijo dokončne popise o posledicah suše.

Kot so na novinarski konferenci povedali predstavniki kmetijskega in drugih ministrstev, ki so se po avgustovski izredni seji vlade sodelovalo pri sprejemanju ukrepov za odpravljanje in blažitev posledic suše, pa je ne glede na nepopolno zbirno poročilo o ugotovitvah ocenjevalnih komisij zastavljena akcija pomoči najbolj prizadetim v letošnji suši že stekla. Ker je zaradi pomanjkanja krme najbolj prizadeta živinoreja, je vlada že pomagala živinorejcem s sprostitvijo 10.000 ton koruze iz blagovnih rezerv. Po sklepu, da z intervencijskim uvozom koruze (in druge krme po dostopnih cenah) omogoči tudi v prihodnjih mesecih zadostno oskrbo s krmo po najnižjih možnih cenah, pa je direkcija za blagovne rezerve že objavila razpis za uvoz prvih 30.000 ton koruze od skupno predvidenega uvoza 100.000 ton. »Da bi pridelovalci najceneje prišli do potrebne krme in da bi v Sloveniji ohranili stalež goveje črede, smo izdelali tudi program uvoza, s katerim bi, odvisno pač od cen koruze na svetovnem trgu, nadomestili koruzo s cenejšimi krmili, kot so ta tapioka, soja. Ker se je v zadnjem času zaradi suše povečala tudi ponudba goveje živine na trgu, in to za tri do štiri tisoč glav, so se v odkup vključile tudi rezerve. Z zalogami v živem se bo zmanjšalo breme kmetov, hkrati pa je to tudi način, da ohranimo čredo,« je povedal namestnik kmetijskega ministra Albin Debevec. Samo kmetijsko ministrstvo bo iz svojega dela proračunskih sredstev pomagalo z milijardo tolarjev.

(Nadaljevanje na 2. strani.)

MARJETA ŠOŠTARIČ

VESTI OB ROBU

Dr. Pučnik na kongresu Socialistične internacionale

LJUBLJANA, 16. septembra – Na povabilo vodstva Socialistične internacionale se predsednik Socialdemokratske stranke Slovenije dr. Jože Pučnik udeležuje 19. kongresa te organizacije. Socialdemokratska stranka Slovenije je bila povabljena kot edina stranka iz Slovenije. S tem želi Socialistična Internacionala priznati pomembno vlogo pri uveljavljanju socialne demokracije v Sloveniji tudi že v času enopartijskega sistema. Tako je Slovenija prvič uradno zastopana na kongresu tega najpomembnejšega združenja socialdemokratskih strank sveta. (C. R.)

Zahteve Zveze svobodnih sindikatov

LJUBLJANA, 16. septembra – Predsedstvo sveta Zveze svobodnih sindikatov Slovenije se strinja s tem, da se določi novi znesek zajamčenega osebnega dohodka z veljavnostjo od 1. septembra 1992 s tem, da se pri določitvi nove višine zajamčenega osebnega dohodka upošteva zahteva stavkovnega odbora SKEI Slovenije, da se določi zajamčeni osebni dohodek v neto znesku 18.500 SIT. Predsedstvo sveta ZSSS je že v mesecu juniju letos dalo pobudo za povečanje najnižjega zajamčenega osebnega dohodka. Zahtevajo, da se pri določitvi zneska zajamčenega osebnega dohodka upoštevajo zakonska določila in ne soglašajo z obrazložitvijo odloka o določitvi najnižjega osebnega dohodka, da naj zajamčeni osebni dohodek predstavlja 40% povprečne plače in 70% vrednosti košarice življenjskih potrebščin. Za določitev zajamčenega osebnega dohodka se mora do spremembe zakonskega določila uporabljati veljavna košarica in veljavna metodologija za izračun, so zapisali v svojem pismu ministrstvu za delo. (C. R.)

Nemške izkušnje bi nam koristile

MARIBOR, 16. septembra – »Lokalna samouprava v Nemčiji ima dolgo tradicijo. Začetki segajo v leto 1808, te osnove pa so bile popravljene leta 1848 in veljajo še danes. Državna uprava je tako organizirana, da se vse ureja od spodaj navzgor. Občine so samostojne enote in imajo pravico same določati davke in z zbranim denarjem tudi same razpolagajo. Zvezna ustava se z organiziranostjo občin sploh ne ukvarja,« je med drugim danes povedal gospod Bruno Krupp, član Socialdemokratske stranke Nemčije iz Lewerkusna, ko je prišel na obisk v Maribor in v organizacijo Socialdemokratske stranke Slovenije, občinskega odbora Maribor. S predstavniki Maribora se je pogovarjal o lokalni samoupravi v luči priprav na novi zakon.

Borivoj Terčelj, član republiškega odbora SDSS, je rekel, da so bogate nemške izkušnje in dodelan sistem lokalne samouprave zanimivi za Slovence. Razpravljalci so še menili, da bi tudi pri nas lahko imeli »svobodna« mesta (Ljubljana, Maribor) in sedem do osem okrožij. Zato ne bi bilo napak pri pripravi novega zakona upoštevati tudi nemške izkušnje. (V. V.)

Mala podjetja hočejo drugačen položaj v GZS

CELJE, 16. septembra – Zasebna slovenska podjetja zaposlujejo nad 23 tisoč delavcev ali 1,8 delavca na podjetje, mala družbena podjetja in podjetja v mešani lasti pa 55 tisoč delavcev ali 38,7 delavca na podjetje. Vsa mala podjetja skupaj so v prvem šestmesečju letos izkazala skoraj 17 odstotkov vseh prihodkov Republike Slovenije.

S temi podatki so postregli podjetniki na današnji seji odbora za drobno gospodarstvo pri Gospodarski zbornici Slovenije, ki je bil v Celju, in hkrati očitali vodstvu zbornice, da pri predlogu zakona o njeni organiziranosti ni prisluhnilo predlogom malih podjetij. Ta se želijo organizirati v Zbornico malih podjetij v ovkiru GZS ter pridobiti status pravne osebe, če pa to ne gre, si želijo v okviru GZS izboriti takšen položaj, ki jih bo povezoval z območnimi zbornicami v Sloveniji. (D. S.)

Državni organi se ne odzivajo na opozorila

LJUBLJANA, 16. septembra – Svet za varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin je danes obravnaval več primerov domnevnih kršitev teh pravic in svoboščin, med drugim tudi primer policijskega zbiranja političnih komentarjev in primer Jelinčič. Svet je sprejel tudi poročilo o delu, pri čemer je moral ugotoviti, da se slovenski in tuji državni organi, ki jih svet obvešča o ugotovljenih nepravilnostih ali napakah, na ta opozorila često ne odzivajo. Pobudo za razpravo članov sveta o domnevnih zlorabah policije sta podala poslanski klub Demos in predsednik zbora občin Ivan Bizjak. Med obravnavo tega primera so se člani sveta seznanili s stališči in ukrepi ministra za notranje zadeve Igorja Bavčarja, niso pa sprejeli nobenega konkretnega sklepa. Menili so namreč, da je treba počakati na zaključek interne policijske preiskave.

Tudi razpravo o primeru Jelinčič je zahteval poslanski klub Demos. Ta je svetu predlagal, da preuči informacijo o varovanju pravic Zmaga Jelinčiča v predkazenskem postopku. Toda kot je povedal predsednik sveta dr. Ljubo Bavcon, bi moral takšno zahtevo podati prav Zmago Jelinčič, ki pa tega ni storil. Sploh pa je svet presodil, da sme o domnevni kršitvi Jelinčičevih pravic in svoboščin razpravljati šele tedaj, ko bo Jelinčič izčrpal vsa razpoložljiva pravna sredstva. Dlje časa so člani sveta razpravljali o predlogu Miloša Mikelna, da bi svet v posebni javni izjavi med drugim pozval državne organe, da izvedejo sodni proces zoper krivce poboja ujetih domobrancev leta 1945. S tem naj bi država zagotovila pravičnost in preprečila podpihovanje novega razdora med Slovence.

Člani sveta so se načeloma strinjali, da bi bilo treba s sodnimi postopki dokončno razjasniti okoliščine množičnih pobojev in – če bi bilo to mogoče – ugotoviti konkretne krivce. Razhajali pa so se v stališčih, ali je svet pristojen za to, da pozove državo, da pripravi sodni proces. (M. J. L.)

CISEF Center strokovnega izpopolnjevanja in svetovanje dejavnosti Ekonomske fakultete v Ljubljani

organizira

SEMINAR: TRŽENJE FINANČNIH STORITEV

6., 7., 8. in 9. oktobra 1992 na Ekonomski fakulteti v Ljubljani

Program:

Izzivi za preobrazbo finančnih organizacij v tržno usmerjena storitvena podjetja

Posebnosti trženja storitev v primerjavi s trženjem izdelkov

Izhodišča za oblikovanje trženjskih strategij na področju finančnih storitev

Vodenje, pripadnost, notranja kultura, vrednote in skupni cilji kot dejavnik uresničevanja trženjskih strategij (povezanost med internim in eksternim trženjem)

Problematika vrednotenja in nadzora kakovosti storitev kot osrednji element trženja (Total Quality Management)

Proces razvijanja nove storitve

Vloga neposrednega trženja na področju finančnih storitev

Kako izpeljati trženjske strategije
– primer banke
– primer zavarovalnice

Spodbude in zavore pri prodoru trženjske usmerjenosti v naše finančne organizacije – sklepna diskusija

Seminar bodo vodili:

dr. Iča Rojšek, EF
dr. Ivan Ribnikar, EF
mag. Danijel Starman, EF
mag. Miro Končina, Ljubljanska zavarovalnica
Magda Šmon, dipl. ekon., Ljubljanska banka, d.d.
dr. Caroline Tynen, Henley Management College
Emst Mayerhofer, Merkurversicherungen Graz

Dodatna pojasnila o seminarju dobite v CISEF-u po telefonu 342-662.

KAKO LASTNINIJO DIREKTORJI

Iz družbenih podjetij nastajajo »nove« d.o.o.

Družbeni pravobranilci ukrepajo, ko jih kdo o tem obvesti ali ko se kdo pritoži, sicer pa so nemočni, pravi ljubljanski pravobranilec Franc Skinder

LJUBLJANA, 16. septembra – Ljubljanski družbeni pavobranilec Franc Skinder zahteva, da je treba iz sodnega registra črtati vse delniške družbe in družbe z omejeno odgovornostjo, nastale iz družbenih podjetij, saj so zvečine nezakonite. O preoblikovanju družbenih podjetij v kapitalske oblike po njegovem mnenju lahko odločajo samo delavci, ki so edini zakoniti upravljavci družbenega kapitala v kapitalskih družbah. Zato lahko le oni volijo predstavnike družbenega kapitala v organe družb.

Ljubljanski družbeni pravobranilec je v zadnjem času vložil več tožb zoper družbe z omejeno odgovornostjo v družbeni ali mešani lasti, ki so nastale mimo volje delavcev in kjer so si posamezniki prilastili izključno pravico upravljanja z družbenim kapitalom. Tudi eno od višjih sodišč je pred kratkim zahtevalo izbris znane in večje delniške družbe iz registra.

Zastava avto je septembra lani ustanovila delniške družbe v Kopru, Celju in Vrhniki, ki so nadomestile tamkajšnje poslovne enote Zastave avta, saj so v celoti prevzele njihovo poslovanje in ga še razširile. Ustanovitelji vseh treh družb so bili štirje ljubljanski direktorji in področni direktorji. Soustanovitelj je bilo v vseh teh primerih tudi družbeno podjetje z desetodstotnim deležem. Osnovna glavnica v delniški družbi, o kateri govorimo, je znašala okrog 60.000 tolarjev. S tem kapitalom delniška družba ne bi mogla poslovati, zato je družbeno podjetje dalo v najem tem družbam vse poslovne prostore z opremo nekdanjih poslovnih enot vred, hkrati pa so prevzele tudi vse njihove delavce. Kmalu pa so opremo odkupile po sporni ceni in pozneje hotele na javni dražbi kupiti še nepremičnine za izklicno ceno 130 milijonov tolarjev, čeprav je bilo to premoženje vredno najmanj dvakrat več.

Ta namen je družbeni pravobranilec preprečil s posebnim sklepom in sodišče je javno dražbo razveljavilo. Družbe so bile ustanovljene na nezakonit način. Zato je družbeni pravobranilec vložil še tožbe na pristojnih sodiščih, da bi delniške družbe črtali iz sodnega registra in vzpostavili prejšnje pravno stanje. Postopek je zdaj končan za največjo delniško družbo, kar pomeni, da jo je treba črtati iz sodnega registra. Taka sodba je bila sprejeta na temeljnem in višjem sodišču.

Zanimalo nas je, ali je takih in podobnih primerov v državi veliko. Franc Skinder je odgovoril, da ne ve natančno, saj ne vodijo nobene evidence – za to tudi nimajo pooblastil. Ukrepajo pač tedaj, ko jih kdo obvesti ali se pritoži. Trenutno imajo družbeni pravobranilci sedem tožb za črtanje iz registra, še toliko pa jih pripravljajo. Franc Skinder je poleg tega vložil že več kazenskih ovadb oziroma obvestil policijo o sumu kaznivih dejanj. Nekatere poskuse pa je preprečil z intervencijo prek delavskega sveta.

Kakšne so najbolj pogoste privatizacije? Družbeno podjetje se preoblikuje v družbo z omejeno odgovornostjo, s čimer je odpravljena zakonita upravičenost oziroma lastninska upravičenost delavcev do družbene lastnine, ki preide na tako imenovane predstavnike družbenega kapitala, je dejal Franc Skinder. Ti predstavljajo skupščino družbe. Ponavadi so v tej skupščini tudi glavni oziroma drugi direktorji, take družbe pa so brez nadzornih organov. Tako se pri glavnem direktorju koncentrirajo vse tri funkcije: upravljavsko-lastninska, nadzorna in poslovodna. Tega ni nikjer na svetu, pravi Franc Skinder. Vse večje delniške družbe ali družbe z omejeno odgovornostjo na Zahodu imajo vse tri funkcije strogo ločene. Taka privatizacija upravljanja z družbeno lastnino je pogubna za naše gospodarstvo in je poglavitni vir najrazličnejših malverzacij.

Ker zakon o podjetjih predvideva preoblikovanje dužbenih podjetij v delniške družbe in družbe z omejeno odgovornostjo in s tem soglaša tudi vladna agencija za prestrukturiranje podjetij, pa tudi sodišča take spremembe registrirajo, se zastavlja vprašanje, ali niso zgornji pomisleki vendarle pretirani. Franc Skinder meni, da niso. Pri preoblikovanju družbenih podjetij v delniške družbe in družbe z omejeno odgovornostjo se hudo zlorablja zakon oziroma se to dopušča ali spregleda. Zakon omogoča preoblikovanje družbenih podjetij v delniške družbe ali družbe z omejeno odgovornostjo, vendar morajo o tem odločati delavci, ne pa delavski sveti na predlog direktorjev. Večkrat so tudi odločitve delavskih svetov nepravilne, delavci pa praviloma o tem niso obveščeni. Nihče jih niti ne vpraša za mnenje, čeprav gre za njihovo razlaščanje pri podjetju, ki je bilo v družbeni lasti. Na špekulativen način jim tako odvzamejo z zakonom določene pravice upravljanja z družbeno lastnino. Zato so vsa taka preoblikovanja nezakonita in nična, razlastili pa bi jih lahko le z zakonom, ne pa s sklepi delavskih svetov ali s sodnim sklepom. Preoblikovanja so zakonita, če o tem odloča večina delavcev na referendumu in če so delavci še naprej upravljalci oziroma lastniki družbenega kapitala v svojem podjetju, volijo pa tudi tako imenovane predstavnike družbenega kapitala v skupščine družb, pravi ljubljanski družbeni pravobranilec.

JELENA GAĆEŠA

Kmalu dokument o strategiji razvoja turizma

Turistično ministrstvo se je v Grimščah pri Bledu nalogе lotilo zelo sistematično

BLED, 16. septembra – Ena od nalog, ki jo je ob prevzemu ministrskega mesta napovedal turistični minister Janez Sirše, je bilo tudi oblikovanje strategije razvoja slovenskega turizma.

Sestavljanja strategije pa se je turistično ministrstvo lotilo na nekolikanj neobičajen način. V Grimščah pri Bledu so se danes že četrtič zbrali sooblikovalci tega dokumenta. S pomočjo računalnikov analizirajo stanje in razvojne probleme slovenskega turizma – to naj bi bila osnova za opredelitev dolgoročnih razvojnih ciljev. Vsi imajo enake možnosti, da povedo svoja mnenja in predloge, ob koncu se za najboljše odločijo z glasovanjem. Za vsako ekspertizo posebej – danes so se »pogovarjali« o promociji – imajo pripravljena vsebinska izhodišča, ki jih dopolnijo in ocenijo. Kot nam je povedala Irena Stroj-Vrtačnik z Inštituta za ekonomska raziskovanja, ki sintetizira zbrane ugotovitve, naj bi bila strategija nared do 15. oktobra 1992.

STRANKARSKE PRIPRAVE NA DECEMBRSKE VOLITVE

Pozornost strank velja možnim zavezništvom

Stranke so že izoblikovale volilne liste in strategijo predvolilnega boja – V SKD mislijo, da volilna zakonodaja ne omogoča tesnejših povezav

LJUBLJANA, 16. septembra – Po sprejetju temeljnih volilnih zakonov, predvsem zakona o volitvah v državni zbor in državni svet, so se v političnih strankah začele intenzivne priprave na decembrske volitve. Poleg tega, da imajo skoraj vse stranke že oblikovane volilne liste, pripravljeno strategijo predvolilnega boja in angažirane marketinške agencije, ki jim bodo vodile predvolilno kampanjo, je v politični javnosti že slišati napovedi in namige o možnih predvolilnih in tudi povolilnih koalicijah in povezavah.

S problemom predvolilnih in povolilnih povezav se za zdaj najbolj ukvarjajo predvsem v manjših parlamentarnih strankah, ki (marsikatera izmed njih) niso najbolj prepričane, ali jim bo na volitvah sploh uspelo priti v spodnji, predstavniški dom slovenskega parlamenta, saj mora stranka za vstop v državni zbor zbrati na volitvah več kot 3,4 odstotke glasov v vsej državi. Zanimivo pa je, da se s tem ukvarjajo kljub temu, da zakon o volitvah poslancev v državni zbor ni napisan tako, da bi spodbujeval morebitne predvolilne povezave. S tega stališča je treba tudi presojati včerajšnjo zahtevo Liberalne stranke, naj stranke parlamentarne opozicije čimprej jasno povedo, kaj mislijo o predvolilnem sodelovanju in morebitnih povolilnih vladnih koalicijah. Predstavniki Liberalne stranke namreč niso zadovoljni z dokaj »mlačnim« odnosom krščanske demokracije do nekaterih pobud in akcij, ki jih sprožajo v njihovi stranki in v drugih opozicijskih strankah. Kot je včeraj izjavil tajnik Liberalne stranke Danijel Malenšek, jih takšno ravnanje krščanske demokracije spodbuja k sklepu, da pri krščanskih demokratih že razmišljajo o morebitni povolilni koaliciji z liberalnimi demokrati in še kako drugo stranko sedanje vladajoče koalicije, s čimer pa sami nočejo imeti opravka.

Ta zahteva Liberalne stranke lahko ogrozi dosedanje relativno usklajeno nastopanje opozicijskih strank, kajti od vseh strank zahtevajo jasno in dokončno besedo v povolilnih namenih. Takšno stališče pa je ne le po mnenju liberalcev, temveč tudi predstavnikov ljudske stranke in narodnih demokratov eden od bistvenih pogojev za morebitno tesnejše sodelovanje sedanjih opozicijskih strank na volitvah. Seveda pa je veliko vprašanje, ali bosta največji opozicijski stranki, SKD in SLS pristali na tesnejše predvolilno sodelovanje ali celo povezovanje. Obe stranki namreč od take povezave ne bi imeli nobenih koristi, kar pa ne velja za narodne demokrate in liberalce.

● Še posebej številna ugibanja o morebitnih predvolilnih in povolilnih koalicijah pa so sprožile izjave o tem, da naj bi demokrati že pretekli teden ponudili Drnovškovim liberalnim demokratom »pakt o nenapadanju«, ki naj bi veljal za čas volilne kampanje, pa tudi bil osnova za koalicijo po volitvah. Tega pa, kot je slišati, Drnovškova stranka ni sprejela. Še več: slišati je, da naj bi takšen pakt po tihem sklenila dr. Janez Drnovšek in Lojze Peterle.

Zahtevo Liberalne stranke so pravzaprav sprožile izjave prvakov krščanske demokracije, med njimi tudi Lojzeta Peterleta, da je SKD pripravljena po volitvah vstopiti v vladno koalicijo z vsemi parlamentarnimi strankami, izvzemši prenovitelje. Te izjave in simulacije možnih volilnih rezultatov, ki so jih naredili v nekaterih strankah, so sprožile tahip še zelo previdne govorice o tem, da ne bi bilo nikakršno presenečenje, če bi po volitvah vladno koalicijo sklenili Drnovškova liberalna demokracija in Peterletova krščanska demokracija. Še posebej zato, ker vsi pričakujejo, da bosta prav ti stranki na decembrskih volitvah dobili največ glasov. Nekateri celo napovedujejo, da obe skupaj lahko dobita celo več kot 50 odstotkov glasov. Zaradi slabih izkušenj s sedanjo in prejšnjo vladno koalicijo s petimi ali šestimi strankami tak razplet decembrskih volitev ne bi bilo nikakršno presenečenje, ideološke razlike med obema pa niso tako velike, da jih ob natančno določenem vladnem programu ne bi mogli voliti. Hkrati bi si s tem zagotovili relativno trdno parlamentarno večino in omogočili novi vladi, da sprejme večino zakonov.

● Glavni tajnik Slovenskih krščanskih demokratov Edvard Stanič nam je danes še enkrat ponovil njihovo že znano stališče, da volilna zakonodaja, še posebej tista za volitve v predstavniški dom slovenskega parlamenta, ne omogoča tesnejših povezav. Sami so odločeni, da bodo na volitvah za državni zbor nastopili samostojno, v morebitne povezave pa so pripravljeni vstopiti pri volitvah v državni svet in v morebitnem drugem krogu predsedniških volitev. Poudaril je tudi, da se koalicije ponavadi sklepajo po volitvah, o zahtevi liberalcev pa je izjavil, da ta hip ne ravna politično najbolj modro, kdor zdaj izjavlja, kaj bo počel vnaprej. Poleg tega nam je še dejal, da obstajajo pomembne razlike med pojmoma koordinacija parlamentarnih strank in predvolilna koordinacija političnih strank.

O tem, ne povsem nemogočem razpletu bližnjih volitev, pa ne razmišljajo samo na desnici, temveč tudi manjše stranke na sredini in levici. Napovedi o morebitnem skupnem ali bolje rečeno usklajenem nastopu socialistov, socialdemokratov in demokratov na volitvah so bile malce preuranjene, saj je že skoraj zanesljivo, da bodo demokrati na volitve šli sami, saj se zavedajo, da imajo nekaj v javnosti izredno popularnih posameznikov, ki jim lahko prinesejo kar nekaj volilnih glasov. Vendar so lahko prav ti vplivni posamezniki hkrati tudi močna ovira za kasnejše sklepanje vladne koalicije. Znana so nasprotja med liberalnimi demokrati in demokrati, da ne govorimo o odnosih med demokrati in krščanskimi demokrati. Prav zaradi tega ugibanja in napovedi o povolilni koaliciji med krščanskimi in liberalnimi demokrati in še eno izmed strank (težko je verjeti, da bi LDS in SKD v resnici dobile več kot 50 odstotkov glasov) sredine največ skrbi povzročajo prav demokratom, ki se utegnejo v prihodnjem parlamentu zlahka znajti v opozicijskih klopeh.

VESO STOJANOV

Spor zaradi Prevlake

Panićeva izjava, da je Prevlaka »začasno izgubljena«, je v Črni gori povzročila veliko razburjenje – Se pripravlja spopad med Črno goro in Hrvaško?

OD NAŠEGA DOPISNIKA

PODGORICA, 16. septembra – Po večmesečni kampanji v črnogorskem časopisju, pa tudi na različnih mednarodnih srečanjih in konferencah v Londonu in Ženevi, s katero so skušali za vsako ceno dokazati, da pripada polotoček Prevlaka ob vstopu v Boko Kotorsko Črni gori oziroma ZR Jugoslaviji, je izjava jugoslovanskega premiera Milana Panića, da je »Prevlaka začasno izgubljena«, v Črni gori povzročila velikansko razburjenje.

Premier Panić je to izjavil v letalu na poti v Peking in pojasnil, da je to rezultat nedavnih pogovorov s Cyrusom Vanceom in lordom Ownom. Kar zadeva omenjeni dogovor, se je nekaj stvari zvedelo že prej: da se mora jugoslovanska vojska umakniti s širšega območja Dubrovnika, da se mora vrniti v meje ZRJ, Prevlaka in del okoli nje pa naj bi postala demilitarizirano območje. Menda je v takšno rešitev v zvezi s Prevlako pred tem privolil tudi Zagreb, od koder so še pred nekaj dnevi grozili, da bo hrvaška vojska krenila v ofenzivo, s katero bo osvobodila še zadnjo ped hrvaške zemlje in pregnala JA.

Zaradi Panićeve izjave vlada v Črni gori hudo razburjenje, mnogim pa je žal, da so ga Črnogorci podprli, ko so v skupščini nedavno glasovali o njegovi zaupnici. Hkrati se govori, da Milošević omenjenega dogovora ni hotel podpisati, s čimer si je seveda tu pridobil nove pozitivne točke. Od Dobrice Ćosića so zahtevali, naj nemudoma pojasni omenjeno Panićevo izjavo. Ćosić je dokaj cinično odgovoril, da je Panić sporni stavek izrekel v neobveznem klepetu, potem pa navedel svoje videnje problema Prevlake in dogovorov. Ćosić trdi, da si prizadeva za to, da bi Prevlaka postala demilitarizirano območje in da bi sem prišle modre čelade, da pa se jugoslovanska vojska od tod ne bo umaknila in da »bodo Prevlako branili tako, kot bi vsak narod branil svojo domovino«.

Ćosić seveda razmišlja tudi o vojni na Hrvaškem. Hrvate poziva k razumu in hkrati opozarja, da ni nikakršnih razlogov za to, da bi se bojevali za nekaj hektarjev skalovja, ki pa jih ZR Jugoslavija nujno potrebuje, da bi lahko ohranila svojo mornarico in Boko Kotorsko.

Črnogorsko vodstvo o vsem tem molči, ljudje pa so ogorčeni, ker so zdaj primer Prevlake »prepustili neodločnemu Paniću«. Panićeva izjava je prišla kot strela z jasnega, poveljnik enot JA, ki so zasedle širše območje Dubrovnika, polkovnik Radovan Grubač pa zahteva, da enote ZN razporedijo ne le na Prevlaki, marveč tudi na bližnjem dubrovniškem območju. Trdi namreč, da ima zanesljive podatke o tem, da hočejo Dubrovčani obnoviti Dubrovniško republiko, to pa bi lahko storili le pod okriljem ZN. V nobenem primeru ne namerava dovoliti, da bi pripadniki Unproforja prišli le na Prevlako. Če bi se to zgodilo, bo dal ukaz, da se njihov prihod prepreči z oboroženo silo.

Tako kot Ćosić, ki to počne nekoliko manj odločno, se je JA očitno odločila za oboroženi spopad s Hrvaško, če se stvari v zvezi s Prevlako ne bodo končale tako, kot so si zamislili. Podobna opozorila pa prihajajo tudi iz Zagreba in Dubrovnika. Dr. Tuđman je že pred časom izjavil, da ne bo nikomur odstopil »niti pedi svete hrvaške zemlje« (Prevlaka pa je po hrvaških ocenah in tudi po listinah – Hrvaška). Slišati je celo izjave, da Hrvaška sploh ne namerava razpravljati o Prevlaki, general Bobetko pa je že napovedal, da bo v primeru, če se jugoslovanska vojska ne bo umaknila, začel ofenzivo. O umiku JA so se namreč že pred mesecem dni dogovorili na posebnem sestanku, ki so se ga udeležili tudi predstavniki drugih držav.

Po nebu nad Črno goro v zadnjih dneh od zgodnjih jutranjih ur letajo letala, ki izginejo »proti zahodu«. Mnogi so prepričani, da je to »uvod v vojno s Hrvati« in da se spopadu za Prevlako ne bodo mogli več izogniti. V tem primeru bi gotovo prišlo do obsežnega vojaškega spopada, morda celo večjega od vseh dosedanjih.

BRANKO JOKIĆ

RC jutranji program

Kdaj nove telefonske številke za Slovenijo?

ITU bo najbrž kmalu spremenila karakteristične številke za nove države – Ministrstvo za promet naj pohiti s predlogom

LJUBLJANA, 16. septembra – Čeprav je bila Slovenija že junija letos sprejeta v svetovno unijo za telekomunikacije (ITU), konec prejšnjega meseca pa še v svetovno poštno zvezo, se do zdaj na področju našega komuniciranja s svetom s telefoni, telefaksi, pismi in telegrami ni še nič spremenilo. Karakteristični številki za telefoniranje iz tujine v Slovenijo (386) in iz Slovenije v tujino (99) sta za zdaj še nespremenjeni. Vendar bo, kot kaže, svetovna unija za telekomunikacije kmalu hkrati ugodila željam novih držav po spremembi karakterističnih številk za telefoniranje v te države in iz njih.

Poleg Slovenije namreč želijo spremeniti karakteristične telefonske številke tudi Hrvaška, Litva, Estonija, Latvija, vzhodni del Nemčije . . . Predlog za spremembo karakterističnih številk za Slovenijo bo moralo pripraviti republiško ministrstvo za promet in zveze, vendar ga do zdaj še ni, zato bo moralo pohiteti. Nevenka Gogala s tega ministrstva pravi, da predlog že pripravljajo.

Sicer pa telefonski promet Slovenije s svetom poteka nemoteno, pravi direktorica poslovne enote Telegraf-telefon ljubljanskega ptt podjetja Barbara Ručigaj-Tomšič. Le z republikami nekdanje Jugoslavije – z izjemo Hrvaške – ni telefonskih zvez. V ZRJ in Makedonijo pa je možno pošiljati telegrame in pisma. Pisemski in paketni promet s svetom gre zdaj po drugačnih poteh kot nekoč. Na letališče Brnik prihajajo pisemske in paketne pošiljke iz Frankfurta, kjer pretovarjajo pošiljke z Zahoda in v nasprotno smer, medtem ko v madžarskem mestu Lenti pretovarjajo pisma in pakete, ki jih iz Slovenije pošiljamo v Vzhodno Evropo, pisma za ZRJ in Makedonijo ter pošiljke, ki od tam prihajajo v Slovenijo.

LJILJANA ĐERIĆ

ZLD Gorica dobila državnega prvaka

NOVA GORICA, 16. septembra – Zveza lovskih družin Gorica, ki združuje lovske družine na severnem Primorskem, sodi med aktivnejše lovske zveze. Kot so sporočili v Novi Gorici, pa so njihovi člani tudi dobri športniki. Tako je Tolminec Mirko Drole na 1. državnem prvenstvu v Kranju postal državni prvak v streljanju z lovsko risanico. Prvi mesti v streljanju na premično tarčo in v lovski kombinaciji pa sta osvojila Marko Plestenjak in Igor Pičulin (oba ZLD Gorenjske).

A. L.

Zanimiva zamisel, da bi koprski Cimos kupil Tomos

V Tomosu je menda že pripravljen seznam odvečnih delavcev – V nevarnosti predvsem režijski delavci

KOPER, 16. septembra – Informacije (v Tomosu, kjer vodstvo nerado komunicira z novinarji in zato – po njihovem – prihaja do dezinformacij) o odpustu okrog 300 od 800 zaposlenih niso bile resnične. Čeprav v Obalnih sindikatih tudi niso imeli oprijemljivih podatkov o možnih večjih odpustih delavcev, so v sindikatih pripravili poseben bilten, ki ga delijo v Tomosu. V njem so pojasnjene vse pravice, dolžnosti in možnosti, ki jih imajo delavci, ko postanejo »trajni presežek«.

Po najnovejših informacijah predstavnikov Tomosovega sindikata imajo v Tomosu že pripravljen seznam okrog 130 presežnih delavcev, zlasti režijskih. V sindikatih naj bi ga dobili te dni, a ga nekaj časa očitno še ne bodo, ker so v Tomosu spet za nekaj časa intenzivneje zaposlili svoje zmogljivosti. Dejstvo pa je, da bo takoj, ko bodo opravili ta posel, sindikat bržčas dobil seznam presežnih delavcev. Za zdaj je znano, da gre za okrog 70 delavcev v podjetju Promo, za 30 do 38 delavcev v Samu, za 15 delavcev v Forest in gardenu, za 11 delavcev v holdingu, neznana pa je usoda podjetja za proizvodnjo novih strojev oziroma opreme (IPTA).

● V zvezi z reševanjem Tomosa postaja vse bolj zanimiva zamisel, da bi Tomos »kupil« Cimos. Gre za nenavaden splet okoliščin (pred dobrimi desetimi leti se je Cimos uprl možnosti, da bi ga »požrl« Tomos, ta se je začel počasi potapljati, Cimos pa rasti . . .).

Med delavci, ki jih čaka odpust, je nekaj tudi takih, ki jim bo mogoče dokupiti leta za upokojitev, in takih, ki se bodo lahko invalidsko upokojili, drugi pa bodo pristali na zavodu za zaposlovanje. Ko bo Tomos spet »zaživel« (obetajo si namreč nekaj novih programov), bodo slednji imeli prednost pri zaposlovanju.

DUŠAN GRČA

Srečna polica naročnikov DELA

Vsakih 14 dni za pol milijona nagrad!

● NADALJEVANJE S 1. STRANI

Pomoč v suši prizadetim kmetijcem že prihaja

Od 2,5 milijarde tolarjev, kolikor jih je imelo kmetijsko ministrstvo v proračunu za letos (pri zadnji renominaciji proračuna kmetijstvo ni bilo deležno dopolnilnih sredstev), s tem denarjem pa naj bi regresirali obresti za najeta posojila, jih je ostalo v prvi polovici leta neporabljenih skoraj 1,5 milijarde tolarjev. Zaradi visokih obresti se v kmetijstvu pač niso preveč navdušeno zadolževali, zato je ta ostanek denarja v proračunu prišel prav pri odpravljanju posledic suše. Od milijarde tolarjev kmetijstvu namenjenega denarja bomo zdaj za intervencijski uvoz koruze uporabili 600 milijonov, 100 milijonov je (bo) porabljenega za regresiran nakup semena (za zagotavljanje večjih količin domače krme v prihodnjem letu), 150 milijonov za dognojevanje krmnih rastlin, preostanek pa za druge najnujnejše ukrepe v živinoreji. Kot je povedal namestnik ministra Debevc, bodo po že sklenjenem dogovoru zelo hitro ukrepali, tudi če bi prišlo do povečanega odkupa mesa. Če bo cena živine padla pod 90 odstotkov povprečne junijske cene, bodo z intervencijami v višini 120 milijonov tolarjev nadomestili ta izpad (blagovne rezerve pri tržnem ministrstvu imajo za to na voljo 150 milijonov tolarjev). Če pa bo cena padla pod 80 odstotkov povprečne junijske cene, bo kmetijsko ministrstvo pomagalo z milijardo tolarjev, kolikor jih ima v proračunu za posege v kmetijski program.

Republiška uprava za javne prihodke bo, kot je sklenila vlada, na podlagi dokončnih ocen posledic suše in zbranih poročil za vsakega posameznega kmeta, ki je utrpel škodo, najbolj prizadetim odpisala plačilo davka, oziroma bo v odvisnosti od odstotka škode, ki jo je utrpel, odložila plačilo davka. Na podlagi pooblastil, ki jih ima vlada, pa bodo najbolj prizadetim odpisali oziroma odložili tudi plačilo prispevkov za zdravstveno ter invalidsko in pokojninsko zavarovanje.

Zaenkrat še ni znano, kako bodo na pobudo vlade odgovorile banke. Te naj bi namreč prosile možnosti za odlog ali celo odpis plačila obresti za najeta posojila kmetom. Kot je bilo poudarjeno na novinarski konferenci, naj bi bile banke vendarle pripravljene, sprejeti ustrezne odločitve, s katerimi bi pomagali v suši najbolj prizadetim kmetom.

MARJETA ŠOŠTARIČ

● Davek, ki ga plačujejo kmetje iz svoje dejavnosti, je po besedah direktorja uprave za javne prihodke Ivana Rojca le minimalni del njihove obveznosti. Tako naj bi kmet s povprečnim katastrskim dohodkom, ki za leto 1992 dosega blizu sto tisoč tolarjev, in pod pogojem, da je zavarovan, plačal na rovaš davka iz kmetijstva samo 10,2 odstotka. Prispevki za pokojninsko in invalidsko zavarovanje takšnega kmeta pomenijo nekaj več kot 52 odstotkov, drugi večji del prispevkov pa zadevajo zdravstveno zavarovanje blizu 35 odstotkov); samo 1,3 odstotka pa pomeni delež prispevkov za solidarnost. Iz tega sledi, da država z davki ne posega bistveno v dohodek kmetov.

DELO vedno v središču dogajanj

Zakopana bojna sekira med bosanskimi Hrvati

Na sestanku v Ljubuškem sta Mate Boban in dr. Miljenko Brkić sklenila kompromis – Spori z Muslimani

OD NAŠEGA DOPISNIKA

MOSTAR, 16. septembra – Bosansko-hercegovinski Hrvatje so zakopali bojno sekiro na včerajšnjem sestanku v mestecu Ljubuško, kjer sta Mate Boban, zagovornik kantonalne uredive BiH, in dr. Miljenko Brkić, ki se zavzema za regionalizacijo, sklenila kompromis. Domnevati je mogoče, da sta to storila pod pritiskom Zagreba, saj se je seje za zaprtimi vrati udeležil tudi predsednik izvršnega odbora HDZ Hrvaške Ivić Pašalić.

Mate Boban se je odrekel svojemu načrtu ustanovitve države v državi. Pred sestankom v Ljubuškem so se Hrvatje hudo prerekali med seboj in prišlo je do razkola med HDZ in Hrvaškim obrambnim svetom (HVO). Pod pritiskom javnosti, Čerkve in dr. Tudmana so zdaj sklenili kompromis. Člana predsedstva BiH in bivšega predsednika HDZ BiH Stjepana Kljujića in obrambnega ministra Jerka Doka so dejansko izključili iz HDZ. Kljujić se je zavzemal za civilno državo in je nasprotoval kantonom, trdeč, da je Franjo Tuđman v BiH tuji državljan in da se nima pravice vmešavati v razprave, kako bodo Hrvati v tej državi uredili medsebojne odnose. Kljujić je ostal v manjšini.

O sklepu ustavnega sodišča iz Sarajeva o neligitimnosti hrvaške skupnosti Herceg-Bosna so v Ljubuškem menili, da ga je sprejelo sodišče neobstoječe države. Hrvatje se namreč čedalje glasneje pritožujejo zaradi sestave predsedstva BiH in zahtevajo, naj bo sodelovanje v državni upravi v skladu z njihovim številom. Zelo nezadovoljni so tudi s sestavo poveljstva teritorialne obrambe BiH, saj zatrjujejo, da je skoraj 30 častnikov na seznamu vojnih zločincev, med njimi tudi glavni poveljnik oboroženih sil BiH Sefer Halilović. Tako so se vnovič zaostrili odnosi z Muslimani, kajti čeprav se je Boban uradno odrekel zamisli o kantonih, se Hrvati niso pripravljeni odreči pooblastilom hrvaške skupnosti Herceg-Bosna.

GORAN MORAVČEK

Urejanje zamudnih obresti

Vlada bo uredila plačevanje zamudnih obresti tako, da bo v prid zasebnikom

CELJE, 16.

POMISLEKI

Iz finfarja drobiž

Predstavniki slovenske vlade in Banke Slovenije so se za zaprtimi vrati, da jim prepih ne bi odnesel ali prinesel kakšne verolomne ideje, dogovorili o zamenjavi bonov s pravimi tolarji in – prav tako za zaprtimi vrati – rešili ključni dilemi: menjava bo v razmerju ena proti ena, tolar bo ohranil razmerje s tujimi valutami. Prvo je mogoče zajamčiti, drugega pa ne. Predvsem torej ne bo denominacije, ker bi to menda zahtevalo nov zakon in bi zaradi tega narasla inflacija.

Prej se je govorilo, da bodo pravi tolar denominirali, recimo ena proti sto, zdaj tudi pravijo, da bomo pozneje dobili tudi kovance, tiste stotine, ki jih zdaj samo pišejo, največkrat kar z ničlami.

Zakaj tolikšen odpor proti denominaciji? Po vojni se je nominalna in resnična vrednost dinarja tolikokrat spremenila, da že nihče več ne ve, koliko je kdaj zaslužil – in zato si že desetletje pomagajo z marko. Ne le da je vseeno, kaj piše na denarju, marveč je tudi vseeno, kako mu je ime. Sedanji boni nimajo imena, pravimo jim tolarji, stotinov ni, poleg tega so vsi bankovci pod 10 tolarjev brez vrednosti, ker se samo za enega med njimi ne da nič kupiti. Odtod nespoštovanje denarja, zlasti njegove osnovne enote, katere tisk je gotovo dražji od nominalne vrednosti. Smo še vedno ena redkih držav, kjer kupci »šenkujejo« drobiž blagajničarkam, češ, saj tako ni nič vreden. Zakaj jim Avstrijci ne puščajo groše in zakaj Nemci skrbno spravljajo pfenige in Švicarji centime ali rapne? Zaradi vrednosti.

Če bi bil novi in pravi tolar vreden stokrat več, kot piše na njem – v primerjavi s sedanjimi tolarskimi boni – bi bilo bržkone drugače. Dobra plača bi znesla tisoč tolarjev, torej ne bi operirali s kupi papirja. Bankovec za pet tisoč tolarjev bi bil res nekaj vreden in z njimi bi človek le malokdaj operiral saj tudi Nemec ali Avstrijec ne hodi okoli z bankovci za 1000 mark ali 5000 šilingov.

Kovanih stotinov še nekaj časa ne bo, denarja pa tudi ne bo mogoče zamenjati v nekaj dneh, pravijo nasprotniki denominacije. Ker je denominacija po etimologiji izguba imena, je vseeno, kaj piše na denarju, važen je dogovor. Recimo takole: vse sedanje bone razglasimo za stotine (saj na njih tako nič ne piše), jih obdržimo kot drobiž (novih kovancev tako še ne bo kmalu) ali z njimi plačujemo naprej, seveda pa moramo vedno vedeti, da so stokrat manj vredni. Kdor se hoče bonov čimprej znebiti, jih zamenja, še dolgo pa za drobiž obdržimo tiste, na katerih so nizke številke, npr. od 1 do 50 ali celo do 100. Če vemo, da je 1 ura 60 minut, bomo tudi vedeli, da je 100 stotinov en tolar.

Petnajst in še več let po de Gaullovi denominaciji francoskega franka (1:100) so Francozi za centime in še manjše enote uporabljali stari drobiž, pa je mogoče kdaj nasedel le kakšen lahkoverni tujec, in pri nas smo imeli v obtoku bankovce z enakimi podobami in različnimi številkami, pa tudi ni bilo zmešnjave.

Nazadnje pride pri denarju, ki res nekaj velja, tudi t. i. psihološki učinek: težko je zapravljati denar ali grdo ravnati z denarjem, ki je res nekaj vreden. Zdaj delamo z denarjem kot svinja z mehom in še otroci vedo, kaj je resničen drobiž: dajte jim bon za 1 tolar v hranilnik in opazujte reakcijo na njihovem obrazu . . .

STANE IVANC

ZASEDANJE SKUPŠČINE

Kolikor poslancev, toliko mnenj o delitvi premoženja

Pa vendar: Poslanci zbora občin so se strinjali, da mora zakon o lastninjenju podjetij učinkovati retrogradno in da je treba revidirati do sedaj opravljena lastninjenja – Nujna strategija tujih vlaganj

LJUBLJANA, 16. septembra – Po obsežni razpravi, v kateri so poslanci izrazili številna, tudi povsem izključujoča si stališča in mnenja, je zbor občin kot zadnji zbor v republiški skupščini sprejel predlog za izdajo zakona o lastninskem preoblikovanju podjetij z osnutkom. Gre za kompromisni predlog, ki so ga pripravili oziroma predlagali v postopek poslanci Mile Šetinc, Emil Milan Pintar, Janko Deželak in Angelca Žerovnik

Janko Deželak, SKD, je v imenu predlagateljev opozoril na nekaj novih okoliščin, ki kažejo, da so se razmere v zvezi s privatizacijo bistveno spremenile. Privatizacijo v Sloveniji je postavil ob bok lastninjenju v državah vzhodne in srednje Evrope, kjer poteka ta proces kot kombinacija dveh popolnoma različnih modelov, namreč distributivnega in komercialnega. Kompromisna rešitev se je tam izkazala za modro. Pri nas pa je zbor združenega dela, tako Deželak, z več kot enoletno blokado pri sprejemanju lastninske zakonodaje naredil državi veliko škodo. Deželak je odprl tudi vrsto nerešenih vprašanj. Opozoril je, da je treba ustrezneje zavarovati pravice razlaščencev oziroma upravičencev do denacionalizacije. Ogreval se je za vrednotenje premoženja po knjigovodski vrednosti, saj bi vsak drug način postopek lastninjenja zavlekel. Delitvena razmerja še niso natančno določena, zato naj bi v razpravi našli uravnoteženo rešitev, odprta so še vprašanja nominalnih sider, egalitarnosti, dogovorili naj bi se glede retrogradnosti lastninskega zakona.

V razpravi je **Jože Zakonjšek,** LDS, poudaril, da se privatizacija ne bo začela šele, ko bo sprejet obravnavani zakon, pač pa na številnih področjih po malem že teče (stanovanja, zadruge, denacionalizacija, tudi na novo urejeno pokojninsko in zdravstveno zavarovanje). Zakonjšek se je med drugim zavzel za to, da se ne bi širil segment tako imenovanih državnih oblik lastninjenja, razlaščenci naj bi bili bolje zavarovani. Za brezplačno razdelitev naj bi šlo največ 40 odstotkov vrednosti družbenega premoženja, saj bo večji delež pomenil ohranjanje družbene lastnine. Podobno kot Zakonjšek je poudaril nujnost sprejetja predlaganega zakona tudi dr. **Peter Glavič,** LDS. Motilo pa ga je, da je lastninjenje omejeno samo na gospodarstvo, in tako, po njegovih izračunih, zajame le 58 odstotkov družbenega premoženja.

● V zboru občin so na predlog Liberalne stranke sklenili, da na dnevni red uvrstijo tudi predlog zakona o lastninskem preoblikovanju malih podjetij, ki ga je sicer ta stranka vložila že novembra lani in po prepričanju katere bi hitreje lastninili tudi srednja in velika podjetja, če bi ta zakon že bil v skupščinski proceduri. Ker pa do zdaj ni bil, so obenem zahtevali, naj se komisija za poslovnik izreče o pristojnostih predsedstva skupščine v zvezi s 141. členom poslovnika. Po mnenju liberalne stranke predsednik skupščine dr. France Bučar tega člena ne spoštuje in v »diktatorskem slogu«, kot je dejal Vitomir Gros, vodi ta parlament.

Motivacija za nakup, je dejal, bi bila močnejša, če bi bili udeleženi tudi drugi sektorji. Po njegovem mnenju bi morali pri lastninjenju upoštevati ekonomske in politične dejavnike, pa tudi zgodovino nastanka (dobrih) podjetij. Glavič je bil proti egalitarnemu sistemu razdelitve, češ da ne more dobiti enako denimo dijak in dolgoleten delavec. »Naša stranka,« je dejal Glavič, »predlaga 4-stopenjsko privatizacijo. Najprej naj bi kapitalizirali nevračljive dolgove bankam, upnikom itd.; v drugi fazi naj bi razdelili premoženje glede na vlogo kapitala, v tretji razdelili sredstva med zaposlene in bivše zaposlene glede na njihov prispevek, v četrti fazi pa bi prodali, kar je ostalo državi, pri čemer naj bi imeli državljani Slovenije najmanj 50-odstotni popust, odplačilo bi bilo na več let, to naj bi bila davčna olajšava.« **Janez Lukač,** SIS, pa se je opredelil za najmanj 40 odstotkov družbenega premoženja, ki bi ga morali razdeliti med tiste, ki so to premoženje ustvarili, in to glede na njihovo delovno dobo, plačo . . . Opozoril pa je tudi na možnost novih divjih privatizacij, ki jih utegne izzvati »odmrznitev« stečajnih postopkov. Takrat lahko pride do vala likvidacij, v katerih bodo premoženje podjetij v težavah prevzeli njihovi upniki, banke, zaposleni pa bodo ostali praznih rok. Kasnaje je **Danijel Starman (Demos),** popravil svojega poslanskega kolega, češ da je to zmota in da banka, ki prevzame podjetje, še ni lastnik v pravem pomenu besede. Podjetje je še vedno družbena last. Sicer je bil Starman proti predlogu, menil pa je, da vlada v resnici ne želi lastninske zakonodaje in da tudi ne bo sprostila stečajev. **Miloš Urbančič,** SLS, je terjal, da bi imeli enake pravice do družbenega premoženja tudi kmetje, saj se je država industrializirala iz kmetijske akumulacije. Čimveč premoženja naj bi razdelili posameznikom. **Ivan Bizjak,** SKD, se je pošteno jezil nad vlado, ki je pripravila 14 strani pripomb na 18 strani dolg zakon. Med originalnim predlogom in predlogom z vladnimi pripombami je po njegovem mnenju večja razlika, kot je bila pred časom med Mencingerjevim in Umkovim modelom. Predstavil je pripombe krščanskih demokratov, ki so v nasprotju z večino vladnih predlogov, zadevajo pa otvoritveno bilanco, zavarovanje pravic razlaščencev, ohlepne vladne formulacije glede načinov lastninjenja, cenzus za tuje vlagatelje, revizijo dosedanjih privatizacijskih postopkov.

Slišati je bilo še nekaj različnih mnenj v zvezi z razdelitvijo premoženja; eni so bili za enakomerno, drugi za delitev po prispevku, pa za razdelitev zaposlenim in ne tudi direktorjem, eni bi delili del, drugi, npr. **Franci Feltrin,** SLS, vse. Vsi poslanci pa so si bili enotni, da mora zakon učinkovati retrogradno, da je treba revidirati doslej opravljena lastninjenja in jih uskladiti z novim zakonom. Slednje je prišlo tudi med sklepe zbora občin v tej točki. Zbor je sklenil, da predlog zakona z osnutkom sprejme, vendar zavrača nekatera stališča in predloge vlade: način uvedbe otvoritvene bilance, način zavarovanja pravic bivših lastnikov in predlagani način uvedbe certifikatov. Predlagatelji naj v predlogu zakona razrešijo tudi vprašanje omenjene revizije. Predlog naj pripravijo predlagatelji osnutka v sodelovanju z vlado, ustrezno pa naj upoštevajo pripome delovnih teles in poslancev. Zbor pa je sprejel tudi dodatni sklep: vlada naj pred obravnavo predloga zakona o lastninjenju pripravi strategijo Slovenije do tujih vlaganj.

POGLABLJANJE V VOLILNO MATEMATIKO IN GIMNASTIKO. (Foto: Srdan Živulović)

Razpis volitev čedalje bliže

DPZ je sprejel sveženj zakonov, nujnih za razpis volitev – Največ pripomb k členoma o medijih in prepovedi negativne propagande

LJUBLJANA, 16. septembra – Za razpis volitev so potrebni vsaj še trije zakoni. V svežnju, ki je v skupščinskem postopku, pa je šest osnutkov (prva zakonodajna faza je združena z drugo), ki sta jih prejšnji teden že sprejela zbor občin in zbor združenega dela. Danes jih je pretresel in sprejel tudi družbenopolitični zbor, tako da so zdaj stvarne možnosti, da bi parlament konec septembra vseh šest zakonov – dva o volilnih enotah, o evidenci volilne pravice, o volilni kampanji, o poslancih in o političnih strankah – obravnaval v zadnji zakonodajni fazi.

V **družbenopolitičnem zboru** – ta je na začetku današnjega dela sprejel poročilo mandatno imunitetne komisije in s tem potrdil mandat novemu poslancu **Andreju Žoržu** iz SDSS namesto dosedanjega poslanca Matjaža Šinkovca – so poslanci brez razprave sprejeli osnutka zakonov o določitvi volilnih enot za volitve v državni zbor in o evidenci volilne pravice. So pa zato o drugih štirih osnutkih zakonov povedali toliko več.

Ob osnutku zakona o določitvi volilnih enot za volitve v državni svet je bil osnovni pomislek, da ni dovolj upoštevana zgodovinska, kulturna, geografska povezanost določenih območij in da so odstopanja med volilnimi enotami po številu prebivalcev prevelika. Vendar pa je zbor pripravljalcem zakona s sklepom naročil le, da mora pri dograjevanju zakona bolj upoštevati zaokroženost posameznih območij.

K osnutku zakona o poslancih je bilo, očitno tudi zaradi sedanjega položaja poslancev **(Nace Polajnar,** SKD: pravila igre se pogosto kršijo), povedanega zelo veliko. Večina razpravljalcev je podprla nezdružljivost zakonodajne in izvršne oblasti, kar pomeni, da poslanec ne more biti hkrati minister oziroma član vlade. Nasprotnega mnenja je demokratska stranka, saj, kot je dejal **Tone Peršak,** bi morala biti bodoča vlada številčno majhna, ministri pa naj bi predvsem politično vodili svoje resorje. Da pa bi izenačili kandidate za poslance in ministre pred odločitvijo za tako funkcijo, bi morali imeti pred volitvami tudi zakon o vladi. Večina je podprla tudi nezdružljivost funkcije poslanca z opravljanjem kakršnegakoli poklica. **Miran Potrč,** SDP, je denimo predlagal, da bi bili poslanci lahko zaposleni do ene tretjine, čemur pa je večina nasprotovala, saj si bodoči 90-članski zbor pač ne bo mogel dovoliti, da bi bilo veliko izostankov. Sploh pa so se nekateri zavzemali tudi za materialno sankcioniranje izostankov, hkrati pa za zavarovanje poslanca pred pritiski in pred prisilnim odstopom – stranke namreč že po ustavi pri tem ne morejo imeti dominantne vloge. Ob tem pa je več poslancev omenjalo tudi vprašanje, kaj s poslanci, ki bodo med mandatom prestopili v drugo stranko ali pa se odločili za nestrankarsko poslanstvo. Predlog zakona bo pripravila komisija za volitve in imenovanja s sodelovanjem vlade.

Pri osnutku zakona o političnih strankah so bili razpravljalci najbolj uglašeni v pripombah na poglavje, ki ureja notranjo organiziranost strank, češ, da je to podržavljenje strank ali vsaj vmešavanje države v nekaj, kar mora biti demokratično. Uglašeni so bili tudi v kritiki določb, ki govorijo o registraciji in preregistraciji že ustanovljenih političnih organizacij. Postopki da so prezapleteni, so govorili, premalo jasni, saj se ne ve, ali je treba za ponovno registracijo stranke sklicati njen kongres, ali pa bi to, kot je predlagal nekdo, lahko storile ustrezne državne službe kar same. Večina je podprla rešitev, da je članstvo tujcev v strankah omejeno, nekateri pa so bili sploh proti temu in proti temu, da bi tuje stranke pri nas imele svoje podružnice. Seveda je bilo veliko slišati tudi o financiranju. **Metka Mencin,** LDS, je ostala osamljena v ideji, da bi morali tudi denarno podpreti prizadevanja stranke, za enakopravno zastopanost spolov v parlamentu. Nihče ni oporekal **Hubertu Požarniku,** Zeleni, ko je našteval, da so stranke že zdaj v neenakopravnem položaju, saj nekatere pridobivajo denar z odvajo premoženja svoje nekdanje organizacije, druge dobivajo denar v tujini, tretje so za oboje prikrajšane. Večkrat je bilo rečeno, da stranka, ki ji je poslanec »ušel« drugam, zaradi tega ne sme biti prikrajšana pri denarju iz proračuna, ki ji bo pripadal po številu glasov, dobljenih na volitvah. Sprejet je bil predlog **Andreja Magajne,** neodvisni, zato ga DPZ kot svoj predlog ponuja sestavljalcu zakona, da bi v njem za čas od razpisa volitev do volitev država sofinancirala tudi zunajparlamentarne stranke, ki bodo sodelovale na volitvah. Sicer pa so nekateri že na začetku povedali, da ne podpirajo zakonskega čiščenja političnega prostora na stranke in združenja ali društva – o tem, katero politično združenje je stranka, naj odločijo volitve oziroma volilci.

● Kot o zadnjem zakonu iz drugega svežnja volilne zakonodaje so poslanci družbenopolitičnega zbora razpravljali o predlogu za izdajo zakona o volilni kampanji z osnutkom, ki so ga napisali v ministrstvu za informiranje. Poleg nekaterih načelnih pomislekov, in sicer, da je zakon zbir želja oziroma da je idealen, zaradi česar nima zveze z realnostjo in da pravzaprav sploh ne gre za zakon, saj nima sankcij, je bilo po pričakovanju največ pripomb k dvema členoma. Prvi je tisti, ki govori o obveznosti javnih glasil, da strankam brezplačno odstopijo del prostora v časopisu za njihovo promocijo. Večina poslancev je sodila, da gre za prisilo nad mediji, ki jim je treba omogočiti, da se avtonomno odločajo o propagiranju strank. Andrej Magajna (neodvisni) pa je podprl takšno rešitev, saj je sodil, da so že sedanje startne osnove posameznih strank izjemno različne. Drugi člen, h kateremu je bilo veliko pripomb, pa je tisti, ki prepoveduje negativno primerjalno politično propagando. Poslanci so poudarjali, da enostavno ni mogoče določiti, kaj je takšna propaganda, zato bi se lahko zadeva sprevrgla v svoje nasprotje. Zbor, ki je osnutek zakona podprl in vladi naložil, da bo 23. septembra pripravil predlog, se je izrekel še za strog finančni nadzor nad dotokom denarja za volilno kampanjo in ne za omejevanje financiranja iz tujine.

Poročali so: **Božena Križnik, Marko Pečauer, Jana Tašker, Majda Vukelić**

Naložbe so se malce okrepile

Julijskih izplačil v osnovna sredstva je bilo za 5,79 milijarde tolarjev ali za 14,8 odstotka več kot junijskih – Naložbena revščina v sedmih mesecih

LJUBLJANA, 16. septembra – Podobno kot so se bile letos junija, so se tudi julija izplačila v osnovna sredstva v Sloveniji krepila. Če je to povezano z novo vlado in njeno gospodarsko politiko, je pohvalno. Slabo pa, da nas je pri naložbah kriza zadnjih let pahnila izredno globoko. Kljub omenjeni okrepitvi so bila namreč letošnja sedemmesečna izplačila za tovrstne naložbe, če jih primerjamo s sedemmesečji prejšnjih let, najnižja po daljnem letu 1969.

Po podatkih, ki jih je zbrala Ljubljanska centralna služba družbenega knjigovodstva, je bilo letošnjih junijskih izplačil za naložbe v osnovna sredstva za 5,08 milijarde tolarjev ali za 22,4 odstotka več, kot jih je bilo v naložbeno opešanem maju. S tem so se pravzaprav tudi odpravile posledice majskega zaostanka. Julijskih izplačil pa je bilo za 5,79 milijarde tolarjev ali za 14,8 odstotka več kot junijskih, kar pomeni, da se je dotedanji tempo naložb vendarle okrepil.

Tako smo v prvih sedmih mesecih letos v Sloveniji za naložbe v osnovna sredstva plačali 29,96 milijarde tolarjev, kar je približno za 133 odstotkov več, kot so bili v prvih sedmih mesecih lani. Za primerjavo povejmo, da so se v tem času cene na drobno v Sloveniji povečale precej bolj, namreč za 277 odstotkov.

Če preračunamo letošnja mesečna izplačila v nemške marke, ugotovimo, da jih je bilo za 619 milijonov mark, medtem ko je bilo lanskih sedemmesečnih še za okrog 1162 milijonov mark, onih v sedemmesečju leta 1986 za 2,12 milijarde mark ipd. Najbližje šibkejše naložbeno sedemmesečje je bilo že pred 23 leti, leta 1969, ko je bilo tovrstnih naložb za okrog 555 milijonov mark.

Pregled izplačil po posameznih panogah nam pokaže, da se je v zadnjih dveh mesecih nekoliko okrepil delež naložb industrije. Od skupnega zneska naložb v gospodarstvo in negospodarstvo (torej brez onih v stanovanja) je namreč v petmesečju industrija imela 23,6-odstoten delež, v sedemmesečju pa spet 25,9-odstotnega. Okrepil se je tudi delež naložb v zdravstvo in socialno varstvo od 2,7 odstotka v petmesečju na 3,9 odstotka v sedemmesečju. Večji premik navzdol pa se je v tem času zgodil pri naložbah prometa in zvez, saj se je z 20,2 odstotka delež skrčil na 18,3 odstotka.

Zavod za statistiko je te dni poročal o dokaj nizkem obsegu stavbarskih del v letošnjem prvem polletju. Tega sicer ne bi mogli trditi na podlagi številk o vrednosti teh del, saj jih je bilo po podatkih statistike že v polletju zgolj pri gradbenih delih za 29,6 milijarde tolarjev, torej več kot naj bi bilo po podatkih SDK naložb v vsa osnovna sredstva šele v sedemmesečju. Razlike je treba verjetno iskati v različnem zajetju. Kar skrbi pri naložbenih podatkih statistike je to, da predstavlja stanovanjska zidava, ki je izredno skrčena, kljub temu kar deset odstotkov vseh gradbenih del. Drugih visokih gradenj je za 15,6 milijarde tolarjev ali 52,5 odstotka, nizkih gradenj za 9,6 milijarde ali 32,3 odstotka, vodnih gradenj pa za 1,6 milijarde ali za 5,3 odstotka v polletju opravljenih del.

Sicer pa tudi SDK ugotavlja, da se je zmanjšal obseg tistih naložb, koder je potrebno tudi gradbeno dovoljenje. Lani so tovrstne naložbe pomenile 64 odstotkov vseh investicij, letos v sedemmesečju pa že 72 odstotkov. Več kot lani kupujejo naložbeniki nevezane opreme ter take, za katero ni potrebno gradbeno dovoljenje.

Od vseh naložbenih vplačil v osnovna sredstva v letošnjem sedemmesečju je bilo 4,6 odstotka takih, ki so jih opravila zasebna podjetja.

V prvih sedmih mesecih letos so podjetja v Sloveniji začela postavljati 463 naložbenih objektov, ki naj bi po predračunu stala 13 milijard tolarjev. To je po številu 95 naložb manj, kot so jih bili lotili v enakem obdobju lani, predračunska vrednost letošnjih naložb pa je po znesku za 60 odstotkov višja. O obsegu teh novih naložb pove precej tudi to, da kar 39 odstotkov predračunske vrednosti vseh letos začetih naložb pomeni tista v lakirnico tovarne avtomobilov Revoz v Novem mestu, ki so se je bili lotili letos maja.

ILJA POPIT

Interpelacija je spet obtičala na mrtvi točki

LJUBLJANA, 16. septembra – Zbor občin je svoje delo končal popoldne, ko bi se moral odločiti o predlogu, da bi obravnavo interpelacije zoper ministra za notranje zadeve in parlamentarno obtožbo istega ministra, (obe točki že dolgo čakata, da bi bili uvrščeni na dnevni red) združili. Tak predlog je podal Danijel Starman (Demos), ki je sicer med desetimi podpisniki pobude za interpelacijo, češ da sta točki vsebinsko sorodni in da o nujnosti obravnave govorijo tudi zadnji dogodki.

Minister mora govoriti resnico, je dejal Starman, poslanci pa morda nismo vedno najbolje obveščeni in lahko zahtevamo odgovore. Starman se je zavzel za odkrito razpravo in politični dialog na kulturni ravni.

Minister **Igor Bavčar** je najprej povedal, da sploh ni bil povabljen na to razpravo. Argument, da je razprava potrebna zaradi »zadnjih dogodkov«, je označil za insinuacijo. Po njegovem en sam zbor ne more razpravljati o interpelaciji (druga dva zbora te točke namreč nista uvrstila na dnevni red), češ da ustava predvideva, da to obravnavajo vsi trije zbori. Ne gre pa tega razumeti, je dejal, kot zavračanje odkrite razprave. Na vprašanja je pripravljen kadarkoli odgovarjati.

Danijel Starman je odgovoril, da ne bo dovolil, da mu kot predlagatelju interpelacije jemljejo pravico do tega inštituta, ki ga že stoletja poznajo v parlamentarnih demokracijah, in da to stori nekdo, ki sploh ni poslanec. Predsedujoči **Janez Lukač** (SLS) pa je pojasnil, da je o uvrstitvi na dnevni red govorila že medzborovska usklajevalna komisija. Igor Bavčar je menil, da ta komisija ni pristojna, saj gre za vprašanje tolmačenja ustave. Odločiti bi torej morala ustavna komisija. Janez Lukač ga je zavrnil, češ da je točka že bila uvrščena na dnevni red, zdaj pa razpravljajo samo o tem, ali združiti obravnavo interpelacije in obtožbe ali ne. Sledilo je glasovanje o tem, vendar se je pokazalo, da je poslancev premalo. Ko so se po krajšem premoru znova prešteli, jih je bilo še manj, le 29. Janez Lukač je zaključil, da bodo nadaljevali prihodnjo sredo.

Popravek

V članku z naslovom »Štiri skupine odločb«, objavljenem včeraj na 3. strani Dela, je pri zapisu izjave direktorja Republiške uprave za javne prihodke Ivana Rojca prišlo do neljube napake. Namesto zapisane številke 1000 zavezancev bi moralo pisati 106 tisoč. Pravilno se torej izjava glasi: »Pri vzorcu, ki je zajel nekaj več kot 106 tisoč zavezancev ali 8,5 odstotka vseh, smo ugotovili, da bo neto doplačil le za okrog osem odstotkov od lanskoletnih plačanih akontacij v višini 20 milijard tolarjev.« Za napako, do katere ni prišlo po krivdi novinarke, se opravičujemo.

DELO

Samostojen časnik za samostojno Slovenijo

Severni Jadran – ožina?

BORIS ŠULIGOJ

Se ne bojite, da vas bo Starman tožil zaradi avtorstva,« je dr. Dimitrija Rupla na tiskovni konferenci v Kopru ironično vprašal Dnevnikov novinar, potem ko je zunanji minister dokaj jasno razčlenil možnosti nadaljnjega razpletanja vozla v zvezi z mejo na morju in predlagal celo internacionalizacijo tega vprašanja. Pomembnejša kot vprašanje o avtorstvu je nedvomno ugotovitev, da želi Slovenij rešiti ta vse prej kot preprost problem kar se da trezneje.

Če smo že začeli z avtorstvom – dobršen del strokovnih izhodišč, ki jih je pri svojem stališču uporabil minister Rupel, je v Sloveniji prvi zagovarjal koprski strokovnjak za pomorsko pravo Gregor Velkaverh. Njemu je znal Starman najhitreje prisluhniti. Prav zato se je dr. Dimitrij Rupel vsaj navidez in pri nekaterih problemih močno približal Starmanovim stališčem. Poglavitne točke Ruplovega razmišljanja o meji na morju pa so bile na omenjeni tiskovni konferenci naslednje: hrvaško stališče o skupnem upravljanju Piranskega zaliva (nekakšen kondominij) je tvegano, saj gre za nenavaden koncept, čez čas pa bi lahko spoznali, da nismo ničesar rešili. O meji na morju ne mislimo govoriti, dokler ne dobimo zadnje točke na kopnem. Pri oblikovanju morske meje bo nedvomno treba upoštevati zgodovinske argumente in okoliščine, kar predvideva tudi mednarodno pomorsko pravo. Po osamosvojitvi bi bila Slovenija brez ustreznega dostopa do mednarodnih voda prikrajšana gospodarsko in drugače. To je argument, ki ima v svetu precejšnjo težo, zato v zunanjem ministrstvu predlagajo internacionalizacijo tega spornega vprašanja. O njem bi lahko spregovorili na londonski ali ženevski konferenci. Ustrezna rešitev bi bila razglasitev severnega dela Jadrana za morsko ožino (ker Jadransko morje šele pri Benetkah doseže dvojno širino teritorialnega morja – t. j. 24 milj, jo lahko imenujemo Beneška ožina). Takih ožin je na svetu 20, v njih pa države z zaprtim morjem ohranjajo najliberalnejšo obliko neškodljivega prehoda, ki nekako nadomešča neposreden dostop v mednarodne vode, vendar še zmeraj čez tuje morje.

Idealna rešitev za Slovenijo bi bil torej neposreden dostop v mednarodne vode, za kar se pravzaprav zavzemajo vsi tisti, ki se nočejo sprijazniti z dejstvom, da bi morala biti Slovenija prikrajšana na račun osamosvojitve. Pred njo je naša država imela (v Jugoslaviji) neposreden dostop v mednarodne vode, če bi ga zdaj ohranila, to verjetno res v ničemer ne bi prizadelo Hrvaške. Toda naša soseda ima po mednarodnem pravu menda vso pravico postaviti mejo tako, da bi Sloveniji zaprla neposreden dostop v mednarodne vode. Tako tudi Sloveniji ne preostane drugega, kot da zahteva tisto, kar ji po mednarodnih sporazumih ne more nihče odreči – vzpostavitev režima morske ožine v Severnem Jadranu. Za tak režim so se dogovorili tudi v Akabskem zalivu, kjer ima Izrael le majhen košček obale, vendar lahko njegove ladje brez večjih ovir plujejo skozi teritorialno morje Egipta in Saudijske Arabije. V izraelskem primeru je moralo priti do vojne, preden so se le dogovorili, v primeru Beneške ožine je problem razmejitve še daleč od vojne.

Toda tiskovna konferenca v Kopru je bila zagotovo več kot le tiskovna konferenca. Poti diplomatskega sporazumevanja so pač neskončne. Konferenca je bila gotovo tudi neke vrste sporočilo hrvaškim pogajalcem. Taka sporočila so lahko taktiziranje in ena od oblik komuniciranja, drugič morda celo uresničevanje predhodnih, tihih dogovorov . . . Vsekakor je Ruplova poteza – napoved o morebitni internacionalizaciji reševanja slovensko-hrvaške meje na morju – povzročila kar precej razglabljanja in celo pomislekov, saj izkušnje kažejo, da z rezultati takih mednarodnih arbitraž pogosto niso zadovoljni ne na eni ne na drugi strani. In koliko je ob tem lahko zamer in drugih nevšečnosti! Toda Ruplov predlog si je mogoče razlagati tudi drugače, da je namreč sedanji položaj Slovenije v odnosih s Hrvaško tako slab, da slabši ne more biti in da bo kakršnakoli mednarodna razsodba treznejša in primernejša od tistega, kar Sloveniji dopušča sedanji sogovornik (če mu sploh lahko tako rečemo).

Dogovarjajoči se strani se bosta o vsem tem verjetno še pogovarjali. Tudi v tem primeru je seveda čas najboljše zdravilo. Zato je stališče, da je treba najprej urediti manj zapleteno kopno mejo, med drugim pridobivanje dragocenega časa. Rupel je dejal, da bo še kar nekaj morja vzvalovilo, preden se bosta državi o morski razmejitvi pogovarjali zares.

Po zadnjem incidentu s slovenskimi ribiči v hrvaškem morju seveda ni pričakovati nič dobrega. Prej bi ga lahko razumeli kot oster odgovor na Ruplova »diplomatska sporočila« in kot pripravljenost dodatno zaostrovati razmere.

Glasni doma, v tujini pa rep med noge

VESNA R. MARINČIČ

Letošnjem mednarodnem filmskem festivalu v Benetkah so poleg mnogih delovnih srečanj priredili tudi posvet vzhodno- in srednjeevropskih cinéastov. Medtem ko so na srečanje zahodnjakov povabili tudi Dušana Makavejeva, je bila na seznamu slednjih od bivših republik bivše Jugoslavije edino Slovenija. Toda samo na papirju, kajti režiser (Franci Slak), čigar ime so zapisali ob pravkar omenjeni državi, ni prišel na posvet. O tem, ali se je zaradi njegove odsotnosti organizatorju kdo vsaj opravičil, javnost ni bila obveščena; kar je razumljivo, saj so bili teksti, v katerih so avtorji izražali svoje obžalovanje, da ne morejo priti v Benetke, podpisani s Fellini, Scorsese, Altman . . .

Seveda pa je posvet izrabil srbski režiser (Goran Paskaljević), ki je imel na festivalu tudi film (zunaj konkurence). Izrabil za to, da je v prvi vrsti predstavil sebe, v drugi pa še Srbijo (umetniki niso krivi za vojno, vojna je po njegovem stvar politikov). Do predstavitve slednje, ki je imela tudi v preteklem letu bogato filmsko produkcijo, je prišlo mimogrede, samo po sebi. Ko so naslednjega dne časopisi omenjali udeležence posveta, so med naštete mirno vključili tudi Srbijo. Slovenijo so kajpak izpustili, saj ni bilo nikogar, ki bi kaj povedal o njej in njeni filmski umetnosti.

Slovenski filmi, bodo rekli Slovenci, ki ta pojav poznajo, niso takšni, da bi se ta država lahko v tujini hvalila z njimi. Kaj šele, da bi ji jih ponujala v nakup. Toda obstaja vojska ljudi, ki je čisto drugačnega mnenja oziroma si na vse kriplje prizadeva, da bi domači film zacvetel in da bi ga vsi imeli radi. »Na vse kriplje« pomeni, da se kar naprej, odvisno od ustanovitvenih aktov, združujejo v razne delovne skupine, katerih naloge so, uporabimo njihov izraz, »globalnokonceptualnega« pomena . . . Imena v teh skupinah, ki jih je več – ena je celo dvojna, saj jo imajo tako na ministrstvu za kulturo kot pri Društvu slovenskih filmskih delavcev – so povečini imena ljudi, ki so podobna dela opravljali še v času vladavine Vibe. Kar bi lahko pomenilo, da gre za ljudi, ki imajo izkušnje in obvladajo svoj posel (drugače jih ne bi vabili k sodelovanju), čeprav je res, da ob »vragolijah« Josipa Košute z očesom niso trenili . . .

V Benetkah sta bila dva (mogoče tudi več) od njih, toda nobenemu ni prišlo na misel, da bi stopil pred »brate-sotrpine«, vzhodno- in srednjeevropske cinéaste, ter jim povedal, kako pa je s filmom v državi Sloveniji. Ne. Člani »globalnokonceptualnih« teles ali filmski teoretiki ali cančasti ali filmski eksperti, čisto vseeno je, kako se imenujejo (dejstvo je, da jih druži in k druženju in delu spodbuja ljubezen do slovenskega filma!), znajo biti glasni doma, kjer se počutijo glavni in varni, ko pa pridejo v tujino, kadar pridejo, tisti trenutek, ko bi bilo treba mednarodni javnosti kaj povedati, stisnejo rep med noge.

Nihče ne pričakuje od njih, k skromnosti in sramežljivosti nagnjenih Slovencev, ki navadno tudi govorci niso, da bodo divjogali prah oziroma na vsa usta hvalili slovenski film tudi v tujini (ne samo doma), toda če so povabljeni, in to med vzhodno- in srednjeevropejce, bi pa lahko črhnili kakšno za blagor svoje državice. Toliko, da bi njih in njo zabeležili, registrirali. Saj se temu reče promocija, ali ne?

Zanimivo, na domačem ognjišču znajo biti petelini, znajo posredovati, če niso zadovoljni s poročanjem novinarja s tega ali onega festivala, takoj se v javnosti razhudijo, če kakšne od njihovih delovnih teles ne imenuješ pravilno, ko pa bi bilo treba kaj lepega reči o slovenskem filmu na mednarodnem srečanju v tujini, se izkaže, da na to kratko in malo niso pripravljeni.

Mimogrede: na beneškem festivalu ni bilo opaziti Slovenian Cinema, brošure, ki je bila narejena (v angleščini) za FilmFest v Berlinu in tiskana januarja letos.

Zato pa sta bila v času Mostre zelo delovna predstavnika hrvaškega kulturnega ministrstva. Pogovarjala sta se s predsednikom filmskega festivala oziroma Biennala, z beneškim županom in še s kom. Seveda o navzočnosti hrvaške kulture na teh in drugih prireditvah.

Kritično o konkurenčni klavzuli

LJUBLJANA, 16. septembra – Medtem ko je zbor združenega dela slovenske skupščine že podprl predlog zakona o nezdružljivosti opravljanja javne funkcije s pridobitno dejavnostjo, sta ga danes na dnevnem redu imela tudi družbenopolitični zbor in zbor občin, ki sta nadaljevala seje, ki jih do zdaj še nista končala.

V zboru občin so odločanje o zakonu preložili, saj so bili vloženi novi amandaji, tako da naj bi o zakonu odločali na prihodnji seji, ko se bodo izrekali tudi o drugem svežnju volilne zakonodaje. V razpravi pa so imeli največ pripomb Demosovi poslanci, ki so sodili, da je zakon v nasprotju z ustavo, saj onemogoča enakopravnost državljanov. Dejali so, da je preveč restriktiven oziroma kot je dejal Vitomir Giros (LS), gre za zakon zavisti drugega proti drugemu, saj bi z njim določenim ljudem onemogočili, da bi bili v upravnih odborih in podobno. Obenem pa zakon ne daje odgovora na vprašanje, kaj je s tistimi, ki upravljajo paradržavni kapital, saj o njih ta zakon ne govori, ampak želi razlastiti prav določen sloj ljudi.

Racionalizacija v LB že teče

**Banka se bo enakovredno kosala

Azijci obvladujejo trg

Revija Containerisation International v eni svojih zadnjih študij ugotavlja, da ima dvajset največjih mednarodnih pomorskih družb za prevoze kontejnerskih tovorov 918 ladij s skupno nosilnostjo 1,434 milijona kontejnerjev (EVP).

Do leta 1994 bodo te družbe investirale v gradnjo novih ladij s skupno nosilnostjo najmanj 310.000 kontejnerjev. Teh dvajset velikih družb si bo svojo prevlado na trgu še bolj okrepilo, že sedaj pa si delijo 42 odstotkov svetovnega trga. Vse večje ladje za prevoz kontejnerjev, teh je 114 s skupno nosilnostjo 300.000 EVP, so v lasti teh družb.

Med njimi izstopa devet vzhodnoazijskih družb: Evergreen, NYK Line, Mitsui OSK, OOCL, K-Line, Hanjin, Cosco, Yang Ming Line in Neptune Orient Line, ki premorejo 405 ladij z nosilnostjo 700.000 kontejnerjev. Največje evropske družbe (Maersk, Nedlloyd, P & O Containers, Hapag Lloyd, CGM in SDV) pa premorejo ladje za 400.000 kontejnerjev. Pomembni so še Američani, ki premorejo z družbama Sealand in American President ladje za 200.000 kontejnerjev. A. P.

PANIKA V ITALIJANSKIH OBMEJNIH KRAJIH

Beg slovenskih in hrvaških varčevalcev

OD NAŠEGA DOPISNIKA

Obmejna območja vsake države so še posebej občutljiva na vsako valutno spremembo doma in pri sosedih. Tako je bilo tudi ob nedeljski devalvaciji italijanske lire. Najprej je bilo čutiti vznemirjenje varčevalcev in poslovnih ljudi v Trstu, Gorici, Vidmu in v drugih manjših mestih sosednje dežele, zatem pa po vsej Primorski in Istri. Številni naši in hrvaški državljani imajo namreč shranjene prihranke, ki izvirajo iz italijanskih pokojnin ali pa iz drugih virov, v bankah pri sosedih.

Najprej je bilo že ves prejšnji teden čutiti v Trstu, Gorici in drugih obmejnih mestih pomanjkanje mark in šilingov. V nekaterih menjalnicah so jih prodajali v omejenih vsotah, v drugih pa jih sploh niso imeli. Zatem pa so bili v bankah priča nenavadnemu povečanju dvigov denarja s hranilnih knjižic in tekočih računov. Hranilnici v Huminu, mestu med Vidmom in Beljakom, je celo zmanjkalo denarja in je morala zaprositi državno banko za posojilo, da je lahko zadostila zahtevam klientov. V Beljaku in Celovcu pa je bilo menda ves minuli teden največkrat izgovorjeno ime italijanske monete. Bankirji so sicer ob vsem previdno molčali ali pa dajali nedoločne izjave, ker pač vedo, da z njimi lahko dosežejo nasprotni učinek od želenega. Tisk pa je o vsem precej poročal. Zdaj veljata za sosednjo deželo Beljak in Celovec isto, kar velja za Lombardijo Lugano. Italijani namreč lahko po sedanjih predpisih odnesejo čez mejo po dvajset milijonov lir naenkrat, ne da bi jih morali prijaviti obmejnim organom.

Nepričakovanih finančnih transakcij pa ni sprožila samo devalvacija, botrovali so ji tudi vladni ukrepi za sanacijo državnih financ. Že pred tedni je vlada ob paketu drugih ukrepov obdavčila prihranke državljanov na knjižicah in tekočih računih s šestimi tisočinkami. Prav sedaj v bankah odtegujejo državljanom ta davek na posebne račune. Ker pa obdavčitev menda ne velja za tuje valute, so mnogi skušali zamenjati lire zanje ali pa preprosto sprazniti knjižice in račune. V bankah sosednje dežele ima zdaj menda že nekaj deset tisoč naših in hrvaških državljanov svoje prihranke. Najprej so se zbali, da jih bo prizadel omenjeni vladni ukrep, zdaj pa je zmanjšala vrednost njihovih prihrankov še devalvacija. Zadnje dni pojasnjujejo, da zaradi nekega sporazuma med Italijo in Jugoslavijo iz leta 1985 ne bo treba plačati omenjenega davka, hkrati pa ugotavljajo, da višje obresti v sosednji deželi kot pri nas odtehtajo tudi devalvacijo. Vendar pa komentatorji ugotavljajo, da nobene obresti ne morejo nadomestiti stabilnosti marke in šilinga. Zato je tudi Il Piccolo pospremil nedeljsko devalvacijo v članku z naslovom »Zbogom, tuji varčevalci!« L. K.

BORZNI SEMINAR

VABIMO VAS NA ENODNEVNI POSVET O BORZNEM POSLOVANJU IN TRGOVANJU Z VREDNOSTNIMI PAPIRJI

V LJUBLJANI 2. OKTOBRA IN
V MARIBORU 7. OKTOBRA

PREDAVAJO:

MAG. DRAŠKO VESELINOVIČ, direktor Ljubljanske borze
TOMAŽ ROTAR, vodja borznega sestanka Ljubljanske borze
MIRO MEDVEŠEK, borzni posrednik, PORTFOLIO d.o.o.

DODATNE INFORMACIJE:

KAPITAL, Tel.: (062) 31 871 302 245, Fax.: (062) 35 961

TRI MILIJARDE DOLARJEV ZA IZVOZ ŽITA

Ne vedo, kam s pridelkom

V ZDA še do nedavnega niso vedeli, kaj naj naredijo s 17 odstotkov večjo žetvijo. Bushova administracija je iskala načine, kako bi čim več žita izvozili, nekaj pa ga je želela nameniti nekaterim državam kot pomoč v hrani. Pri tem so naleteli na politične in proračunske težave.

V dogajanje pa je pred dnevi odločno posegel predsednik Bush, ki se je odločil, da bo s tremi milijardami dolarjev subvencioniral izvoz žita. V zgodovini ZDA je to do sedaj največja izvozna subvencija in predsednik Bush si je s to potezo gotovo prislužil precej glasov v predvolilni kampanji.

Njegovo odločitev so pozdravili farmarji, predvsem v Južni Dakoti, ki izvozi 80 odstotkov pridelka, in trgovci z žitom. Na evropskih trgih, v Avstraliji, Kanadi in Argentini pa je povzročila negodovanje.

Bush sedaj ponuja 28 državam 30 milijonov ton poceni pšenice, katere cena je na čikaški borzi 3,34 dolarja za mernik (27,2 kg).

Za to potezo se je odločil zato, ker meni, da evropske države podpirajo subvencioniran izvoz svojega žita in so tako na svetovnih trgih bolj konkurenčne.

Nekateri analitiki poudarjajo, da ta Bushova odločitev ne bo prinesla pretiranih koristi, saj je ponudba namenjena predvsem stalnim odjemalcem, ki bi jo sprejeli v vsakem primeru. Število novih kupcev, ki naj bi jih s tem pridobili, pa ni omembe vredno. Spotaknili so se tudi ob vsoto denarja. Bush namreč ni naredil nič drugega, kot da je denar, ki bi ga sicer razdeljevali postopoma preko celega tržnega leta, razdelil naenkrat.

Pridobili so samo samo nekaj novih strank, to je Pakistan, ki ima na voljo 1,2 milijona ton pšenice, od suše izčrpana Južna Afrika, ki bo kupila 400.000 ton pšenice, na seznamu pa so še Indija, Jemen, Brazilija in Poljska. Kitajski so namenili 7 milijonov ton pšenice, ki pa je še niso uspeli prodati. Zaradi obilnega domačega pridelka Kitajska do sedaj v ZDA še ni kupila nič žita.

Težave nastopajo tudi z bivšo Sovjetsko zvezo. Izvozno pospeševalni program spodbuja tudi prodajo v države, ki jim, tako kot Rusiji, primanjkuje denarja in jim omogoča kreditiranje. V nekaterih državah bivše Sovjetske zveze je povpraševanje zaradi zmanjšanega števila živine upadlo, spet druge pa bodo odvisne od dotacij. Kljub temu Washington še vedno računa na ta trg. Že januarja so jim ponudili 5,5 milijona ton pšenice, ki pa je zaradi pričakovanih subvencij niso prodali. A. P.

Manj žita v Nemčiji, dober pridelek sadja

● **Zaradi suše in neviht bo pridelek žita v Nemčiji manjši za 12 odstotkov, pridelek sadja pa bo zelo dober.**

Helmut Scholz, minister za kmetijstvo pa kljub slabši žetvi ne pričakuje zvišanja cen, ker ima Evropska skupnost na zalogi 25 milijonov ton žita, od tega 10 milijonov ton v Nemčiji. Žetev bo v vseh državah Evropske skupnosti slabša kot lani. Scholz tudi ocenjuje, da bi za pomoč kmetom, ki jih je prizadela suša, potrebovali okoli 534,3 milijona mark. Med žiti je najbolj prizadet pridelek ovsa in ječmena.

Pridelek češenj je bil kar petkrat večji od lanskega, pridelek jabolk pa bo za 35 in hrušk za 33 odstotkov večji. A. P.

NOVOSTI S KÖLNSKE FOTOKINE

Klasični avdiokaseti že bijejo zadnje ure

OD NAŠEGA POROČEVALCA

Kölnska Photokina, ki jo mnogi poznajo samo kot veliko razstavo fotografske opreme, ima že dolgo ime »svetovni sejem slike, zvoka in profesionalnih medijev«. Letos je to še posebej upravičeno, saj so največje novosti na področju zvoka – dva nova sistema, ki napovedujeta konec stare dobre kompaktne avdiokasete. Nova izdelka sta digitalna avdiokaseta, ki jo predstavljata Philips in Matsushita, ter mini laserska plošča, ki jo predstavlja Sony.

Sedanjo avdiokaseto je uvedel Philips že pred tridesetimi leti in po splošnem mnenju je vrh svojega razvoja že preživela, saj prodaja teh kasetarjev in posnetih kaset že nekaj let počasi, a zanesljivo upada. Nekaj podobnega se je dogajalo tudi s klasičnim gramofonom in vinilno ploščo že nekaj let prej, preden sta leta 1982 Sony in Philips predstavila prve laserske gramofone.

Klasični kasetarji so v sodobni avdiooprema ena redkih preživelih analognih tehnologij, zato so bili zreli za posodobitev, bilo pa je vprašnje, na kakšen način. Tako Philips kot Sony sta naredila obsežne tržne raziskave, vendar sta prišla do povsem različnih sklepov.

Philips se je odločil, da združi najsodobnejšo snemalno in reprodukcijsko tehnologijo s starim formatom, tako da bodo njegovi digitalni kasetarji lahko predvajali tudi posnetka z analognih kaset. Prvi tovrstni kasetarji so že naprodaj, stanejo pa okoli tisoč mark. Za pomlad obljubljajo tudi cenejše izvedbe.

Za Philips je posebej pomembno, da je novi format podprla tudi gramofonska industrija, saj je v katalogu digitalnih kaset, ki so že v trgovinah, kar okoli 500 naslovov.

Sony svojo digitalno kaseto pod imenom DAT (digital audio tapo) že ima, vendar ni kompatibilna s starimi analognimi kasetami tako kot Philipsova. Kljub pohvalam tehničnih strokovnjakov prodaja ne gre najbolje. Toda Sony ne verjame, da je odgovor v kompatibilnosti s starejšimi sistemi, pač pa v priročnosti, ki jo omogoča laserska plošča.

Kot pravi višji izvršilni direktor korporacije Sony Minoru Morio, so značilnosti mini CD-ja digitalna reprodukcija, snemanje in prenosljivost. V walkmanih prihodnosti bomo torej poslušali majhne laserske plošče. Da bi to omogočili, so izboljšali reprodukcijski sistem, saj so klasični laserski gramofoni precej občutljivi na tresljaje: reprodukcijski sistem hitro izgubi sled in predvajanje se ustavi. Sony je zadrego rešil s pomnilnikom, ki shrani za deset sekund zvoka, kar zadošča, da laserska reprodukcijska naprava spet najde sled.

Sony ne misli, da bo mini CD izpodrinil klasično lasersko ploščo. »Dolga leta so drug ob drugem obstajali trije nosilci zvoka: vinilna gramofonska plošča kot najbolj razširjen medij za reprodukcijo glasbe, široki magneto-

fonski trak za vrhunsko kvaliteto snemanja in kompaktna avdiokaseta za prenosne aparate,« je dejal Wolfdieter Griess iz nemškega Sonyja in pristavil, »zakaj ne bi bili v prihodnosti ti nosilci klasična laserska plošča kot množični medij, digitalna avdiokaseta za vrhunsko snemalno kvaliteto in mini laserska plošča za majhne prenosne aparate?«

Vprašanje pa je, kako bo Sonyjevo novost sprejel trg. Philips ima časovno prednost, ki je lahko bistvena pred prodajno izredno pomembnim božičnim časom, saj so njegovi aparati že v trgovinah. Sony pravi, da bodo njegovi novi aparati prišli v japonske trgovine novembra, ameriške in evropske pa na začetku decembra.

To bodo: prenosni MD s snemanjem za 1.200 mark, prenosni gramofon MD, ki ne bo omogočal snemanja, za 900 mark in avtoradio z gramofonom MD za 1.800 mark. Neposneti MD-ji bodo stali 20 mark, posneti pa toliko kot laserske plošče.

Druga Philipsova prednost je večja podpora gramofonske industrije. Sony pravi, da bo zagotovljenih 300 naslovov že posnetih MD-jev, toda poleg družbe CBC, ki je v njegovi lasti, sta novi format za zdaj od velikih družb podprli le Time Warner in EMI.

Težko je napovedovati, kakšno sodbo bodo dali muhasti potrošniki, toda seznam proizvajalcev, ki so Sony zaprosili za licenco tega formata, se hitro daljša. Na njem so tudi tako zveneča imena kot Matsushita, Hitachi, Pioneer, Sanyo, Aiwa in Thomson. LOJZE JAVORNIK

Nekaj zvezd Photokine

Fotografska zvezda letošnje Photokine je canon EOS 5, fotoaparat, ki prinaša povsem nov sistem avtomatičnega nastavljanja razdalje. V iskalu modela EOS 5 je sistem, ki spremlja premike fotografove zenice in izostri tisti del motiva, kamor je uperjen pogled. Canon pravi, da bo EOS 5 v trgovinah oktobra, stal pa naj bi nekaj pod 1.200 mark.

Tudi Nikon noče zaostajati pri razvoju novih tehnologij in z modelom F90 ponuja avtomatiko, ki povezuje nastavljanje razdalje V:F7 z osvetljevanjem: svetlomer bolj upošteva tiste dele motiva, ki so v polju ostrine. To velja tudi za osvetljevanje s flešom. Slabost je, da ta način deluje le z novimi Nikonovimi objektivi nikkor AF-D.

Z letošnjo Photokino končno prihaja v trgovine Kodakov sistem elektronske fotografije foto CD. Gre za zanimivo združitev klasičnih fotografskih postopkov in elektronskih medijev; pri fotografiranju namreč uporabljamo običajne aparature in materiale, potem pa v laboratoriju prenesejo posnetke na lasersko ploščo, da jih lahko s posebno reprodukcijsko napravo pregledujemo na televizorju. Slike s foto CD-ja prek softverskih vmesnikov lahko obdelujemo na osebnih računalnikih, kar bo velika korist za namizno založništvo.

MENJALNICA HIDA
Pokrita tržnica Ljubljana
SPREJEMAMO REZERVACIJE. POPUST ZA VEČJE KOLIČINE.
Tel.: 061/ 126-111, 127-273 Fax: 126-115
Delovni čas: 7.00 do 20.00, v soboto 7.00 do 13.00

ČEŠKA IN SLOVAŠKA

Tujci hitro ustanavljajo mešane družbe

Trinajst velikih svetovnih podjetij je skupaj z domačimi podjetji češkoslovaške federacije že ustanovilo mešane družbe.

Tako je Volkswagen postal lastnik 31 odstotkov avtomobilske tovarne Škoda, tobačni koncern Philip Moris pa 30-odstotni lastnik tovarne Tabak. Preko njega je Jacobs Suchard kupil 32 odstotkov slovaškega proizvajalca čokoladnih izdelkov Figaro. Nestle SA je skupaj s podjetjem Čokoladovny ustanovilo drugo največjo mešano družbo, The British–Dutch Unilever pa namerava kupiti češkega proizvajalca mlečnih izdelkov Pragolaktos in proizvajalca kozmetičnih pripomočkov Kosmos. Podjetje General Electric je s tovarno Let Kunovice podpisalo pogodbo o dobavi letalskih motorjev, IBM pa bo češko finančno ministrstvo opremil z računalniško opremo.

Ostala podjetja, ki so ustanovila mešane družbe, so še Siemens (z MFZ Mohelnice), Samsung (Calex), Asea Brown Boveri (Elektropraga Jablonec in Tesla Liptovskiy Hradok) ter The Proctor & Gamble (Rakona). General Motors, Honda, Philips Electronics in Mitsubishi trenutno še proučujejo trg. (B. Š.)

Iz poslovnega sveta

NAJVEČJI MESEČNI PRESEŽEK – Japonski trgovinski presežek se je v mesecu avgustu povečal za 31,6 odstotka in znaša 7,5 milijarde dolarjev. Japonci so v tem času izvozili za 26,5 milijarde dolarjev, kar je za 6,9 odstotka več, medtem ko je uvoz upadel za 0,4 odstotka na 19,02 milijarde dolarjev. Avgustovski presežek je največji v zadnjih dvajsetih mesecih. (A. B.)

● **RUSIJA PRIČAKUJE JAPONSKO POSOJILO** – Rusko ministrstvo za zunanjo trgovino je sporočilo, da država kljub nedavni odpovedi Jelcinovega obiska v Tokiu v kratkem od Japonske pričakuje denarno posojilo v višini 100 milijonov ameriških dolarjev. Po njihovih besedah naj bi ruski minister za zunanjetrgovinske odnose in japonski veleposlanik v Moskvi sporazum skoraj gotovo podpisala 25. ali 26. septembra. Tokio je sicer posojilo odobril že pred odpovedjo omenjenega obiska, uporabljeno pa naj bi bilo za nakup različnih japonskih dobrin. (G. B.)

● **PHARE ZA ESTONIJO** – Estonija bo v okviru programa PHARE prejela 10 milijonov ECU-jev, ki bodo namenjeni za razvojne programe te mlade države. Kot poroča tamkajšnja časopisna agencija ETA, bo razvojna pomoč razdeljena na štiri dele: za razvojni projekt izobraževanja, imenovanega Tempus, za privatizacijo manjših in srednje velikih podjetij, za podporo bančnim in finančnih projektom ter za izpopolnitev gospodarske zakonodaje. Poleg naštetega naj bi bil del denarja namenjen tudi za plačilo vrhunskih strokovnjakov in svetovalcev. (G. B.)

Vrednost dolarja

(London, 16. 9. 1992, opening)

Belgija (BEC)	**30,545**
V. Britanija (GBP) – c	**1,859**
Kanada (CND)	**1,21699**
Francija (FRF)	**5,0750**
Nizozemska (NLG)	**1,6760**
Italija (ITL)	**1207,5**
Japonska (JPY)	**124,28**
Švica (CHF)	**1,30775**
ZRN (DEM)	**1,4885**

c: v USD za enoto valute

Blagovna borza

(cene v GBP za tono, 15. 9. 1992)

Aluminij (d)	**1296**
Baker	**1315**
Pšenica (c)	**321**
Koruza (c)	**224**
Kava	**754**
Kakav	**589**
Zlato (u)	**346,20**
Nafta (b)	**20,44**

Legenda:
d = cena v US dolarjih
c = v centih za mernik (36,4 dm^3)
u = v USD za unčo (31.1 g)
b = v USD za sod nafte brent (159 l)

SKB BANKA, D. D. LJUBLJANA

Tečajna lista za obračun deviznih prilivov in odlivov podjetij štev. 221 na dan 17. 9. 1992 od 00.00 dalje

	Nakupni	Prodajni
DEM	57,95	58,30

Tečaji so okvirni; pri konkretnih poslih je možno odstopanje.
Tečaji drugih valut se izračunajo na osnovi razmerij srednjih tečajev veljavne tečajne liste Banke Slovenije.

NIKA BORZNO POSREDNIŠKA HIŠA d.d.
Cesta prvih borcev II. Brežice 68250
☎ 0608 62-236, Telefaks: 0608 62-852
POSLOVALNICA LJUBLJANA
Slovenska cesta 54, Ljubljana 61000
☎ 061 131-155, Telefaks: 061 131-347
POSLOVALNICA MARIBOR
Partizanska cesta 3-5, 62000 Maribor
☎ 062 29-460, Telefaks: 062 29-460

DR. TANCIG V BRUSLJU

Odobritev denarja iz programa PHARE

BRUSELJ, 16. septembra – Delegacija pod vodstvom ministra za znanost in tehnologijo dr. Petra Tanciga se danes v Bruslju udeležuje pogovorov in podpisa sporazuma med Komisijo Evropske skupnosti in Vlado Republike Slovenije, po katerem postaja Slovenija koristnica programa Phare. Sporazum bosta podpisala dr. Peter Tancig, nacionalni koordinator programa Phare, in Frans Andriessen, podpredsednik Evropske skupnosti za zunanje, gospodarske in trgovinske zadeve (prvi podpredsednik), ki je hkrati pristojen za odnose z vzhodno in srednjo Evropo. Podpis sporazuma in s tem dokončna odobritev sredstev za leto 1992 temelji na pripravljenih programih in intenzivnih pogovorih in pripravah, opravljenih v zadnjih nekaj mesecih. Govor bo tudi o nadaljnjih odnosih med Evropsko skupnostjo in Slovenijo, s posebnim poudarkom na tehnični oziroma razvojni pomoči.

Slovenska delegacija naj bi se posebej sestala tudi z Alanom Mayhewjem, direktorjem programa Phare, in se pogovarjala o poteku programov za leto 1992 in pripravi novega, po nekaterih indikacijah precej večjega paketa za leto 1993.

SVETOVNI TRG DIAMANTOV

Recesija sili države k zmanjšanju nakupov

Kartel, v katerega so se združili največji svetovni proizvajalci diamantov, je iz leta v leto na bolj trhlih nogah. Največji proizvajalec diamantov na svetu, južnoafriško podjetje De Beers/Centenary, mora prek svoje londonske centrale CSO kupovati vedno večje količine diamantov, da tej najtrši kovini na trgu ne bi padla cena. Samo Angola je letos na črno poslala na trg diamante v vrednosti 400 milijonov dolarjev, ki so jih večino morali pokupiti agenti CSO.

Osemdeset odstotkov svetovne proizvodnje neobdelanih diamantov, ki so vredni 5,2 milijarde dolarjev, pristane v londonskih trezorjih CSO, od koder jih nato prodajajo naprej. Američani in Japonci zaradi recesije kupujejo vedno manj diamantov, Japonska je na primer leta 1991 uvozila za 19 odstotkov manj diamantov kot leto prej.

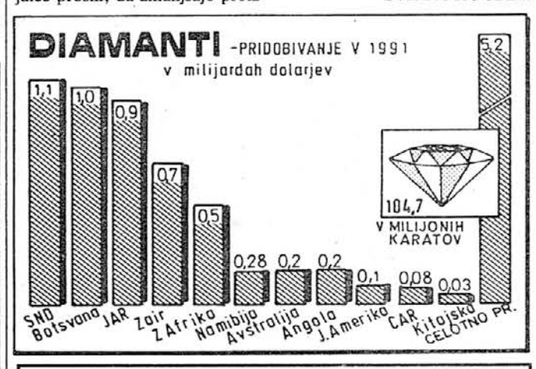
Medtem ko so imeli v londonskih trezorjih leta 1980 diamante, ki so bili vredni manj kot milijardo dolarjev, so jih leta 1985 že imeli za dve milijardi dolarjev, lani pa že za več kot tri milijarde dolarjev. Letos jih bodo morali shraniti še za 800 milijonov dolarjev. Samo v tem letu CSO za financiranje tega zaklada, ki ga ni mogoče prodati, potrebuje 300 milijonov dolarjev, kar je polovica denarja, ki ga je podjetje De Beers leta 1991 izplačalo za dividende. Zaradi tega se mu je v dveh letih dobiček zmanjšal za 36 odstotkov.

Zaradi slabe prodaje diamantov so v ZDA propadle cele verige juvelirjev, trgovci in brusilci diamantov v Antwerpnu, Tel Avivu, Bombayu in New Yorku poslujejo z rdečimi številkami. V podjetju De Beers pravijo, da bodo, če se bo povpraševanje še naprej zmanjševalo, vse proizvajalce prosili, da zmanjšajo proizvodnjo vsaj za 10 odstotkov.

Proizvajalci diamantov kljub temu povečujejo svoje zmogljivosti. Menijo namreč, da bo krize kmalu konec. Velike količine diamantov ima na zalogi tudi Rusija, njeni diamanti so vredni več milijard dolarjev in ker ta država nujno potrebuje devize, so Rusi pripravljeni svoje diamante takoj prodati.

De Beers na leto za propagando diamantov porabi 160 milijonov dolarjev. Rezultat: Prodaja nakita iz diamantov se je na svetu v desetih letih povečala z 20 na 40 milijard dolarjev. Zdaj je propagando pod geslom Diamonds are forever še precej povečal, a krizi še kljub temu ni videti konca: na Japonskem je bila v prvih petih mesecih letošnjega leta prodaja diamantov manjša za osem odstotkov, tudi v ZDA se ni prav nič povečala.

DARJA KOCBEK

Rusija – skriti adut?

Južnoafriški diamantni velikan De Beers je prejšnji teden v Rusiji odprl svojo poslovalnico.

Rusija ima po mnenju Oppenheimerja, podpredsednika De Beersa, pomembno vlogo pri oživljanju diamantnega trga. Cene diamanatov so padle tudi zaradi tihotapljenja nebrušenih diamantov iz Rusije v Angolo. Vendar se nameravajo pri De Beersu nevarnosti izogniti s ponovnim odprtjem ruskih najvažnejših rudnikov diamantov v vzhodni Jakutski in s povezavo CSO (Central Selling Organisation), ki posluje z več kot 80 odstotki nebrušenih diamantov na svetu. Rusija je z De Beersom, ki vsako leto porabi 160 milijonov dolarjev za razvoj diamantnega nakita, že sklenila kupoprodajno pogodbo, vredno približno 5 milijard dolarjev.
(A. B.)

Posojilo za plačilo šolnine

● **Ljubljanska banka je sporočila, da obstaja možnost za najem posojila za plačilo vpisnine in šolnine na višji in visoki šoli, za podiplomski študij in za nakup študijske literature. Ljubljanska banka odobrava posojila za študij brez pologa, z odplačilno dobo tri do dvanajst mesecev in po 12-odstotni letni realni obrestni meri. Posojilo lahko dobijo izredni študenti, ki imajo redni dohodek, ali zanje starši in skrbniki oziroma zakonci. Posojilo je namensko, možno pa je tudi gotovinsko izplačilo posojila kot povračilo že plačane obveznosti.**

A·B·H
ABANČNA BORZNO POSREDNIŠKA HIŠA
DALMATINOVA 11, 61000 LJUBLJANA,
TEL.: 061/133 121, FAX: 061/310 985

RAČUNALNIKI
CAMBIO
Dunajska 106, Ljubljana
tel.:341-715, faks: 343-938

Tečajna lista Ljubljanske banke, d. d., za obračun deviznih prilivov in odlivov podjetij št. 181

Tečaji veljajo od: 17. 9. 92 od 00.00 dalje

Država	Šifra valute	Valuta	Enota	Za devize nakupni	Za devize prodajni
Avstrija	040	šiling	100	823,8117	828,5013
Belgija	056	frank/C	100	281,0965	282,6967
Francija	250	frank	100	1699,3906	1709,0645
Nemčija	280	marka	100	5797,0000	5830,0000
Italija	380	lira	100	7,0955	7,1359
Švica	756	frank	100	6611,4785	6649,1150
V. Britanija	826	funt	1	161,0407	161,9574
ZDA	840	dolar	1	86,5840	87,0769
	955	ECU	1	115,7487	116,4076
Španija	995	pezeta	100	85,9115	86,4006

Opomba: Tečaji so okvirni. Pri konkretnih poslih je možno odstopanje glede na trenutne tečaje na trgu deviz oz. poseben dogovor.

Tečajna lista za odkup in prodajo deviz podjetij na dan 17. 9. 1992

Velja od 00.00 do 24.00 ure

Banka	Valuta	Nakupni	Prodajni
Creditanstalt – Nova banka	DEM	58,00	58,35
Bank Austria	DEM	57,90	58,30
UBK banka	DEM	57,90	58,30
SZKB	DEM	57,95	58,35

Devizni tečaji za USD, ATS, LIT in CHF so določeni na podlagi srednjih tečajev po trenutno veljavni tečajnici Banke Slovenije, pri drugih valutah pa je razmerje Banke Slovenije povečano oziroma zmanjšano za 0,25 odstotne točke. Tečaji veljajo za odkup prilivov do ECU = 50.000,00 na dan. Pri večjih prilivih se tečaj določi s sporazumom.

** Banke, ki objavljamo tečaje, se zavezujemo kupovati in prodajati tujo valuto po objavljenem tečaju in v skladu s tekstom, ki dopolnjuje pogoje nakupa ali prodaje.

Menjalni tečaj 16. septembra 1992

menjalnica	Nemška marka (tečaj za 1 DEM) nakupni	prodajni	Avstrijski šiling (tečaj za 1 ATS) nakupni	prodajni	Italijanska lira (tečaj za 100 ITL) nakupni	prodajni
A banka, Ljubljana ★	56,30	58,10	7,95	8,20	7,00	7,32
Amik plus, d.o.o. ★★	56,95	57,85	7,85	8,25	7,10	7,40
Aval, Bled ★★	56,80	57,70	7,95	8,20	7,00	7,40
Avenida, Kamnik	57,10	58,10	7,85	8,20	7,10	7,50
Ažur, Grosuplje ★★	57,10	57,90	8,00	8,20	6,90	7,50
Banka Domžale ★	56,95	58,10	8,00	8,30	6,95	7,40
Banka Zasavje, Trbovlje ★★	57,00	58,00	7,96	8,20	7,00	7,40
Bela vrtnica, Lj. ★★	56,90	58,00	8,00	8,25	7,00	7,40
Bobr, Fužine ★★	57,40	57,90	8,08	8,25	7,00	7,40
Bobr, Trzin ★★	57,40	57,90	8,08	8,25	7,00	7,40
BTC terminal, Sežana	57,20	58,20	8,00	8,20	7,03	7,25
BTC d. d., Ljubljana	57,10	58,10	7,95	8,20	7,00	7,40
Burin Club, Lj. ★★	57,10	58,00	7,95	8,30	6,80	7,35
Capital marketing, Vrhnika ★	57,30	58,50	8,00	8,30	6,80	7,30
Come 2 US – Hertz, Lj. ★★★	56,80	57,90	8,00	8,20	6,90	7,30
Creditanstalt – Nova banka, Lj. ★	57,10	57,70	8,00	8,20	7,00	7,40
Distry, Dragomer	56,90	58,00	7,90	8,20	7,00	7,50
Dolenj. banka, N. mesto ★★	56,50	58,10	7,99	8,26	0,00	0,00
Dom – caffe, Domžale ★	57,30	57,80	8,10	8,30	0,00	0,00
Dom na trgu, Lj. ★★	57,00	58,00	8,05	8,18	7,10	7,35
Emona-Globtour, Lj. ★★	56,50	58,10	8,00	8,25	6,89	7,25
Eurotours, int. Lj.	56,90	58,30	8,00	8,40	6,82	7,50
Feniks, d.o.o., Koper ★★	57,40	59,20	7,00	7,35	8,00	8,25
Fiba, Koper ★★	57,20	59,18	8,00	8,25	7,00	7,32
Firados, Idrija ★★	56,50	58,50	8,00	8,30	6,80	7,37
Generalturist, Lj. ★★	56,70	58,00	7,80	8,25	7,10	7,45
Golfturist, Lj. ★★	56,80	58,00	7,96	8,20	6,80	7,30
Gorenjska banka, Kranj ★★★	56,30	58,15	7,77	8,18	6,80	7,44
Graph Tec, Dol. c., Lj. ★★★	57,20	58,10	8,05	8,25	7,00	7,40
Hida, pokrita trž., Lj. ★★★	57,30	57,70	8,07	8,20	7,03	7,25
HIPC, Domžale ★★★	56,10	57,60	7,97	8,18	7,00	7,25
Hipotekarna b., Koper	57,00	59,20	7,85	8,20	6,85	7,30
HKS, Kočevje ★★	56,80	58,00	7,97	8,17	7,05	7,30
Ilirika, Il. Bistrica	57,30	59,00	7,95	8,18	7,00	7,35
Invest, Škofja Loka	57,00	57,90	8,08	8,20	6,85	7,35
Klub Slovenijales, Lj. ★	57,00	58,20	8,10	8,35	7,00	7,40
Kompas Hertz, Tolmin ★★★	56,90	57,80	8,00	8,15	6,90	7,30
Kompas Hertz, Idrija ★★★	56,90	57,80	8,00	8,15	6,90	7,30
Kompas Hertz, Novo mesto ★★★	56,80	57,80	8,00	8,15	6,90	7,20
Kompas Hertz, Velenje ★★★	56,80	57,80	8,00	8,20	6,90	7,30
Kompas Hertz, Celje ★★★	56,80	57,80	8,00	8,20	6,90	7,30
Kompas Hertz, Krško ★★★	56,90	57,80	8,00	8,15	6,90	7,30
Kreditna banka, Maribor ★★★	56,20	58,10	7,97	8,22	6,74	7,30
Komerc. b., N. Gorica ★★★	56,34	59,35	8,07	8,48	7,01	7,39
Komerc. banka Triglav, Lj. ★	56,55	59,29	7,95	8,52	6,68	7,48
Kompas Fintrade, Lj. ★★★	57,30	57,99	8,00	8,20	6,80	7,42
Kompas Holidays, Lj. ★★★	56,80	58,20	8,00	8,20	7,10	7,50
Koroška b., S. Gradec ★★★	56,50	58,10	7,77	8,20	6,77	7,32
Ljubljanska banka, d. d., Lj. ★	56,50	58,10	7,00	8,26	6,89	7,25
Hranilnica Loo, Kranj ★★	56,65	57,70	7,90	8,20	6,85	7,30
LOREMA, Bled	56,70	57,80	7,90	8,20	6,70	7,40
MA, Vir pri Domžalah	57,30	58,00	8,00	8,25	6,90	7,40
Media, Pl. laguna, Lj. ★★★	57,10	58,10	8,00	8,20	7,05	7,20
Mercator-Turist, Lj. ★★	57,00	58,00	8,00	8,24	7,00	7,40
Metronic, Trbovlje	56,60	57,65	8,00	8,16	7,35	7,50
Most, G. Radgona ★★	56,20	57,50	8,00

PO DEVALVACIJI LIRE

Vihar nad Italijo se še kar nadaljuje

Kriza italijanskega političnega sistema je potegnila za seboj vrsto pomembnih dogodkov – Edina rešitev je prepričljiv program finančne sanacije

OD NAŠE DOPISNICE

RIM, 16. septembra – Po devalvaciji italijanske lire minulo nedeljo se pomembni dogodki prehitevajo in človek ima težave, ko jih poskuša razvrstiti po pomenu. Je pomembnejši podatek, da je bila včeraj med glasovanjem v senatu vlada dvakrat poražena, ali podatek, da so se glasovom vseh opozicijskih strank pridružili tudi senatorji, ki spadajo v krog vladne večine? Ali pa je pomembnejši podatek, da je predsednik italijanske republike Scalfaro zahteval od premiera Amata, naj s premoženjem, pridobljenim na nepoštene načine s korupcijo, ukrepa država tako kot s premoženjem mafijcev, se pravi, ga zapleni že v preiskovalnem postopku? Ali pa je morda še pomembneje, da je eden od časopisov (Voce repubblicana, glasilo republikanske stranke) razkrilo podrobnosti zgodbe o devalvaciji, ki morda spreminjajo pogled na evropsko monetarno združevanje?

Začnimo s tem. Minuli petek naj bi bila prišla v Rim dva predstavnika Bundesbank iz Frankfurta in sporočila ekipi guvernerja italijanske osrednje banke Ciampija, da od ponedeljka naprej nemška banka ne bo več neomejeno podpirala vrednosti italijanske lire. V podporo temu stališču naj bi bila pokazala sporazum iz leta 1979, podpisan od tedanje zahodnonemške vlade in centralne banke, po katerem ima prav ona zadnjo besedo pri tem, kako dolgo bo posredovala na monetarnih tržiščih v korist valut drugih držav monetarne kače.

Novico so v Italiji zanikali, vendar očitno premalo odločno, da bi si prenehali zastavljati vprašanja. Sporazum, o katerem je pisal časopis, bi dopolnil znana zgodovinska dejstva, natančneje, da je evropski monetarni sistem, ki je nastal leta 1979 s skupnim prizadevanjem Nemcev in Francozov, od vsega začetka pogojen z odločilno močjo nemške osrednje banke in njeno zadnjo besedo o mednarodnih krizah.

Da je evropska monetarna kača neka oblika območja nemške marke, se ve že dalj časa in v praksi se tudi dobro ve, da so monetarne politike držav ES odvisne od odločitev, ki jih naredijo v Nemčiji. Toda doslej le ni nihče posumil v toliko poudarjano solidarnost med centralnimi bankami držav članic, ko gre za podporo valutam v težavah. Če sporazum v resnici obstaja, se odpirajo zoprna vprašanja tudi o primernosti strategije Banco d'Italia v zadnjih tednih, ki je bila vnaprej izgubljeno bitko obrambe lire za vsako ceno.

Drugi dogodki, našteti na začetku, imajo skupni imenovalec: kriza italijanskega političnega sistema, ki se je začela z akcijo pravosodja proti sistemski korupciji kot dosedanjemu opernemu stebru »stabilnosti« in »gospodarskega čudeža«, je v celoti zajela ekonomijo. Premier Amato, ki je bil izbran na ta položaj potem, ko njegovega učitelja, socialističnega prvaka Craxija tudi zaradi korupcijske afere ni bilo več mogoče kandididati, se je znašel na položaju upravljalca kompleksne krize. Mnogi menijo, da je zaradi svojega dosedanjega položaja (podpredsednika socialistične stranke) in trdne zasidranosti v sistemu, ki se razkraja, neustrezna osebnost za soočenje s problemi, ki se kopičijo, in sam naj bi bil že ponudil ostavko. Toda kaj naj pride za njim? Samo zamenjava osebnosti, ne da bi za njo stalo novo ravnotežje moči, ne bi imela pomena.

In v tej luči postaja pomembno dogajanje v senatu: proti določilu, da bi tretjino davka na nepremičnine morali poravnati najemniki stanovanj, se je oblikovala **impozantna** večina, ki je povezala dve naslednici nekdanje komunistične partije z mnogimi socialisti in z vsemi opozicijskimi strankami. Se bo pod pritiski nepopularnih ukrepov, zlasti pa kot posledica miselnosti, naj plačajo ceno gospodarske ozdravitve spet množice neprivilegiranih, oblikovala leva koalicija? Povezovanje zdaj še načelnih skupnih interesov se je začelo po pobudi socialističnega pravosodnega ministra Martellija, ki se je že odlepil od nekdanjega učitelja Craxija in zajema reformne dele italijanskih strank, vključno z referendumskim gibanjem za ustavne reforme. Ali je morda prihodnost v vladi narodne rešitve, ki bi vključila reformirane komuniste in tudi Lombardsko ligo kot simbol spremenjene moči na severu Italije?

Toda v tem trenutku, ko so mednarodna finančna tržišča pokazala, da kriza še ni minila (lira je znova pod pritiskom), vladi premiera Amata ne preostane drugega kot iti naprej, poskušati narediti program prepričljive finančne sanacije in se morda – če bodo dovolj močne posamezne osebnosti v njej – izviti iz območja živega peska nenehnih usklajevanj med strankami.

MOJCA DRČAR-MURKO

BRANKO SOBAN

Kdaj srečanje Rabin–Arafat?

Na bližnjevzhodnih mirovnih pogajanjih v Washingtonu, prvih po zamenjavi izraelske vlade, je prišlo do zanimivega, če ne celo presenetljivega preobrata. Čeprav je novi izraelski premier Jicak Rabin že pred volitvami nenehno ponavljal, da je rešitev palestinskega problema zdaj ena osrednjih nalog izraelske države, je za washingtonskimi pogajalskimi mizami spremenil mnenje. Palestince je (že spet) pustil ob strani in vse svoje moči nenadoma preusmeril v pogajalski boj s Sirijo. Taktika ali morebiti kaj drugega?

Izraelci so bili že od nekdaj izvrstni in nadvse učinkoviti diplomati. Stvari so vselej znali zasukati v svoj prid tudi tam, kjer je bilo to na prvi pogled za marsikoga nemogoče. In ker je izkušeni lisjak Rabin iz povsem drugačnega testa kot trmasti Šamir, se je novega kroga dvostranskih mirovnih pogajanj lotil na drugem koncu, pri Siriji, ki je najbolj zagrizena nasprotnica izraelske države. Ta Rabinova poteza je po svoje kajpak logična, kajti z mehčanjem Damaska bi močno razorožil tudi preostale tri pogajalske partnerje – Jordanijo, Libanon in Palestince, ki imajo v Siriji za zdaj seveda dokaj trdno in zaneslјivo oporo. Izraelski cilj je torej povsem jasen. Z morebitnim (kompromisnim) dvostranskim mirovnim sporazumom s Sirijo bi razbil arabske vrste, ki so kljub nenehnim sporom in nesoglasjem vendarle dokaj enotne, ko gre za odnose z Izraelom. Če bi Izraelu torej uspela ta poteza (in Damask kljub vsej svoji kategoričnosti zdaj vendarle ubira nekoliko bolj zmerne tone), potem bi bila izraelska pot do mirovnih sporazumov s preostalimi partnerji seveda bistveno lažja.

Kakšen bo razplet tovrstne pogajalske taktike, bo seveda pokazal šele čas, toda kljub temu je že zdaj na dlani, da so najkrajši konec tudi to pot spet potegnili Palestinci. Ti so od novega kroga mirovnih pogajanj – z novo izraelsko pogajalsko ekipo – veliko pričakovali, dobili pa so vsaj za zdaj zelo malo.

V palestinski pogajalski ekipi se ne morejo znebiti občutka, da so jih Izraelci in seveda Američani to pot spet grdo prevarali. Bela hiša je namreč z obljubami o jamstvu za izraelske kredite prelomila vsaj tri obljube, ki jih je dala Palestincem že pred začetkom madridske konference. James Baker je namreč palestinski delegaciji pred Madridom dejal, da ZDA ne bodo nikoli priznale izraelske aneksije Vzhodnega Jeruzalema, o dokončnem statusu mesta pa naj bi se dogovorili v okviru pogajanj. Rabin je po volitvah izjavil, da zamrznitev gradnje naselij ne velja za območje Jeruzalema. Jamstvo za kredite torej pomeni, da je Bela hiša odstopila od obljube, dane pred Madridom. ZDA so prav tako nasprotovale gradnji naselij na drugih zasedenih območjih. Gradnja se zdaj kljub sklepu o zamrznitvi nadaljuje, kar spet pomeni, da so Američani Izraelcem pogledali skozi prste. Tretje zagotovilo se kajpak nanaša na palestinsko avtonomijo. Američani so Palestincem pred letom dni zagotovili vso pomoč pri ureditvi njihovega statusa, kot možno končno rešitev pa so omenjali tudi palestinsko-jordansko konfederacijo. Na prvih pogovorih po zamenjavi v izraelski vladi – in seveda po Rabinovem obisku v ZDA – niso Izraelci omenjali ne avtonomije, ne suverenosti, ne konfederacije. Kot trdijo arabski opazovalci, so Palestincem ponudili manj, kot pa jim obljublja campdavidski sporazum.

Rabin je vse težje stvari očitno preložil na konec pogajanj, dokončno udejanitev palestinske avtonomije pa na čas, ko ne bo več na krmilu vlade. Ta manj prijetna vprašanja je torej že zdaj prepustil svojim naslednikom. S tem je pokazal – kljub vsej svoji pragmatičnosti – da je vendarle manj pogumen, kot pa je bilo sprva videti. Že kmalu po prevzemu premierskega položaja je ponujal srečanja z voditelji Sirije, Jordanije in Libanona ter se odpravil v Kairo. Prava in veliko bolj odmevna poteza bi bila seveda sestanek z Arafatom, ki je kljub vsej svoji protislovnosti in kljub mnogim političnim nasprotnikom vendarle še vedno osrednja figura v palestinskem gibanju.

Po zasuku na volitvah je bilo pogosto slišati, da bi Jicak Rabin lahko postal nekakšen drugi De Gaulle. Ta je namreč kljub stoletni francoski prisotnosti v Alžiriji in kljub dolgoletni vojni z alžirskimi »uporniki« nazadnje le priznal alžirsko revolucijo in novo alžirsko državo. Podobna priložnost se zdaj – ko gre za Palestince – ponuja Rabinu, ki očitno (še) noče spoznati, da je končna ureditev palestinskega vprašanja edini pravi ključ do trajnega miru na Bližnjem vzhodu. Majhni praktični koraki so včasih koristnejši od velikih načel. To naj bi veljalo za vse, tudi za Izrael.

V FRANCOSKI DŽUNGLI

PLANTU, »L'Express«, Pariz

TAJNA MISIJA ROLANDA DUMASA

Mirovni obrat v pravo smer

Dumasov obisk v Siriji začenja novo obdobje, ko bo Evropska skupnost spet bolj dejavno sodelovala v bližnjevzhodnih mirovnih pogajanjih – Dobri obeti za nadaljnja pogajanja

OD NAŠEGA DOPISNIKA

PARIZ, 16. septembra – Nenadni obisk Rolanda Dumasa v Siriji, za katerega se je razvedelo šele potem, ko je francoski zunanji minister v radijskem intervjuju sam sporočil novico o svojem pogovoru s predsednikom Hafezom el Asadom, bi sprožil pozornost, tudi če ne bi bil zavit v tančico tajne diplomacije. Roland Dumas se je z el Asadom srečal dan pred novo rundo izraelsko-arabskih mirovnih pogajanj v Washingtonu, kar političnim opazovalcem narekuje oceno, da se Francija, z njo pa tudi Evropska skupnost, znova skuša prebiti med akterje bližnjevzhodnega dogovarjanja. Še toliko bolj, ker so šanse za mir s prihodom laburistične vlade za krmilo izraelske države veliko realnejše.

V Evropski skupnosti, še bolj pa v Franciji, so le stežka prebavili, da so jih v mirovnem procesu potisnili ob stran. V Parizu so vselej poudarjali, da imajo glede na dobre politične odnose tako z arabskimi državami kot tudi z Izraelom še največ možnosti za mirovno posredovanje, kljub temu pa so jim v tem procesu odmerili zgolj obrobno vlogo. Zahodnoevropska trojka na čelu s Hansom van den Broekom je sicer prišla na lansko otvoritev mirovnega procesa v Madridu, v naslednjih fazah pa so bili diplomati iz držav Evropske skupnosti zgolj nemi opazovalci pogajanj, ki se v času Šamirjeve vlade niso premaknila s protokolarnih zadev. Dvanajsterica si je izborila samo tolažilno nagrado; regionalna konferenca o gospodarskem razvoju Bližnjega vzhoda bo konec oktobra v Parizu, ki je tako dobil zadoščenje za svoja prizadevanja, da se vključi v mirovni proces, opirajoč se na svoje dobre odnose z obema pogajalskima taboroma.

Dumasova pot v Latakijo, kjer se je s Hafezom el Asadom srečal v njegovi poletni rezidenci, priča, da si Francija (in Evropska skupnost) znova prizadeva priti v privilegirani krog mirovnih posrednikov, tokrat z večjimi možnostmi za uspeh. Odločitev o tajni misiji so v Parizu sprejeli nekaj ur po odhodu izraelskega zunanjega ministra Šimona Peresa, ki že zaradi tradicionalnih političnih prijateljstev, med drugim s Françoisom Mitterrandom, želi Francijo pritegniti v proces vzpostavljanja in utrditve miru. Francoski predsednik, ki bo prihodnji mesec gostil izraelskega kolego Haima Hercoga, je že povabljen v Tel Aviv, obisk pa bo morda še pred sredo januarja, kot so prvotno predvidevali. Šimon Peres je med tridnevnim bivanjem v francoski prestolnici izrekel nekaj laskavih besed na račun Pariza in njegove vloge v mirovnem procesu, kar so v zunanjem ministrstvu dešifrirali kot povabilo k posredovanju. Roland Dumas je tako kolege iz dvanajsterice, ki so se sešli na neformalni posvet v Brocket Hallu, obvestil o novih elementih izraelskega stališča do mirovnega procesa in jih seznanil z namero, da odpotuje v Damask. Zunanji ministri Evropske skupnosti so ideji pritrdili, tako vsaj zatrjujejo na Quai d'Orsayu, kar Dumasovi poti daje nove razsežnosti. Izraelska verzija je nekolikanj drugačna; obisk francoskega zunanjega ministra v Siriji ni bil predmet pogovorov s Šimonom Peresom, zato ta Dumasu ni mogel izročiti nobenega sporočila za Hafeza el Asada. Iz obeh razlag je mogoče potegniti eno in dokaj verjetno hipotezo: Peres resda ni sodeloval pri pariški odločitvi, da Dumas odpotuje v Sirijo, očitno pa je dal jasno na znanje, da Izrael ne vidi nobenih ovir.

Še toliko manj, ker si nova laburistična vlada močno prizadeva, da bi še pred oblikovanjem notranjega trga Evropske skupnosti, ki bo startal z novim letom, razen če bi francoski referendum o Maastrichtu z zavrnitvijo akta o vropski uniji zavrl ta proces, »aktualizirali« sporazum med Tel Avivom in Brusljem o prosti trgovini. Kot vsaka država, ki je zainteresirana za nadaljnji nastop na zahodnoevropskem trgu, zaveda pa se dejstva, da podiranje notranjih ovir pomeni gradnjo zunanjih okopov, si tudi Izrael prizadeva z Evropsko skupnostjo dolgoročno urediti trgovinske in nasploh gospodarske odnose. Peresovo spogledovanje s Francijo in evropsko dvanajsterico je torej plod jasne kalkulacije. Bruseljska grupacija, ki se ni ravno izkazala pri posredovanju v jugoslovanski krizi, kar je slabo znamenje za njeno bodočo politično unijo, ki je novost integracijskega procesa, je tako dobila novo priložnost, da se uveljavi kot dejavnik mednarodnih mirovnih pogajanj, v zameno pa Izrael želi doseči dogovor o nadaljnjem gospodarskem sodelovanju.

Skope izjave Rolanda Dumasa po prihodu iz Sirije kažejo, da je Evropska skupnost morda res znova v igri, kajti navsezadnje tudi el Asad potrebuje zaveznikov, a tudi, da bo ta pot še dolga. Francoski zunanji minister, ki je v Sirijo odšel v dokaj neugodnem času, namreč le nekaj dni potem, ko so v Parizu kritično ocenili libanonske volitve ob prisotnosti okupacijskih čet, je pri sogovornikih ugotovil pripravljenost na mirovna pogajanja, ki daje slutiti, da se bo bližnjevzhodni proces naposled obrnil v pravo smer. A tudi če bo pot dolga, je Dumas zagret za novo misijo, že prihodnji mesec bo znova odpotoval v Zaliv, najverjetneje v Saudsko Arabijo.

BOŽO MAŠANOVIĆ

Obisk nemške ministrice

LJUBLJANA, 16. septembra – Danes je v Slovenijo prispela državna ministrica v zunanjem ministrstvu ZR Nemčije Ursula Seiler-Albring. Jutri se bo sestala s slovenskim zunanjim ministrom dr. Dimitrijem Ruplom, podpredsednikom slovenske skupščine Vitodragom Puklom in Renatom Kranjcem, vodjo vladnega urada za begunce in drugimi, ki skrbijo za begunce v Sloveniji. Obiskala bo tudi begunski center na Roški v Ljubljani. Poleg problematike beguncev bodo glavne teme pogovorov nemške gostje s slovenskimi sogovorniki slovenski odnosi z Evropsko skupnostjo in naš pogled na reševanje jugoslovanske krize.

R. D.-Š.

Srečna polica naročnikov DELA

Vsakih 14 dni za pol milijona nagrad!

PROTESTNA STAVKA RUSKIH KMETOV

Dan kmečke enotnosti proti vladni politiki

Če ruska vlada ne bo izpolnila zahtev kmetov, bo prišlo do splošne stavke – Najbolj ostro je bilo v Irkutsku in v Moskvi – Volgo za žito

OD NAŠEGA DOPISNICE

MOSKVA, 16. septembra – Včeraj je bil v vsej Rusiji takoimenovani dan kmečke enotnosti, ki se mu v prevodu reče protestna stavka vseh ruskih kmetov proti zvezni, republiškim in lokalnim oblastem. V Moskvi se je več sto razjarjenih kmetov zbralo na Starem trgu pred stavbo vlade in zahtevalo izpolnitev naslednjih temeljnih pogojev: izvedbo sklepa kongresa ljudskih poslancev, da je treba nameniti 15 odstotkov bruto družbenega proizvoda za razvoj vasi (!), zagotovitev paritete cen med industrijskimi in kmetijskimi izdelki ter prenosa ekstra-dohodkov predelovalnega sektorja nazaj kmetom, izplačilo obljubljenega denarja kmetom za leto 1990 in 1991, in znižanje davkov na kmetijsko proizvodnjo. Če iz tega ne bo nič, sledi v kratkem splošna stavka.

Včerajšnji protest kmetov še zdaleč ni bil tako množičen in ne tako enoten, kot so napovedali. Še najbolj ostro je bilo v Irkutsku, kjer se je zbrala precejšnja množica, pa – kot rečeno – v Moskvi, medtem ko se v precejšnjem številu mest (denimo v Stavropolju) kmetje pozivom k protestu sploh niso odzvali. Ti protesti so bili pričakovani: jesen je tu, bliža se žetev, pa potem nova setev, in treba si je zagotoviti cene in dohodek, kakršnih so bili v kolhozih in sovhozih vajeni pred reformo, torej docela zagotovljenih cen s strani države. Od tod tudi eden od pozivov kmetov vladi, naj prepove delovanje trgovinskih posrednikov, ki oskrbujejo trznice.

Včerajšnji protest je znova obudil razprave o stanju stvari v ruskem kmetijstvu. Tu je možen dvojni pogled: stvari se po eni strani močno spreminjajo s privatizacijo v kmetijstvu oziroma z najemanjem kmetijskih površin v obdelavo in s skoraj popolno liberalizacijo cen teh proizvodov, ki jih je ta hip v Moskvi in v vsej Rusiji dovolj, sicer po zelo različnih cenah – odvisno od kakovosti – vendar pomanjkanja hrane ni več. Po drugi strani pa ostajajo temeljne »bolečine« ruskega kmetijstva nerešene še danes in jih je mogoče – k sreči – izraziti ne samo opisno, ampak tudi s številkami.

Tako je bil lanskoletni pridelek žita v Rusiji – kot najpomembnejša in najbolj deficitarna postavka – po zadnjih Jelcinovih izjavah zgolj 88 milijonov ton, od česar jih je država zase oziroma za socialne potrebe in rezerve odkupila 34 milijonov ton. To so seveda številke, močno drugačne od skoraj dvesto milijonov ton žita v najboljših letih. Toda tudi teh 88 milijonov ton žita bi zadostovalo, če ne bi kmetje preostalega žita (poleg tistega, prodanega državi) skrivali pri sebi v skladiščih, kjer ga imajo dovolj tudi za leto in pol normalne porabe. Tako je danes v Rossijski gazeti mogoče prebrati zelo zgovoren primer kmetov iz Orlovske oblasti, ki pravijo takole: »Lani smo za 2,3 milijona ton žita zaslužili 6,7 milijarde rubljev. Če bo k nam prišel predsednik ali direktor in rekel, da je našel kupca, ki je pripravljen plačati 24.000 rubljev za tono, mu bomo rekli prosim, odpelji, prodaj. V nasprotnem raje hranimo žito doma in čakamo na decembarjanuar, ko bo tona žita res po 24 tisoč rubljev.« Še raje pa naredijo takole: k njim pride šef kakšne avtomobilske tovarne ali prodajalne in zamenja nove volge ali lade nive za žito, ki ga potem proda naprej. Ko so v Rusiji ugotovili, kako razmišlja kmet, so hodili s ponudbami za zamenjavo žita za obleke ali čevlje (ki jih na vasi sicer ni mogoče kupiti), a do trgovanja ni prišlo, ker kmetov obleka ne zanima. Zato pa v predelovalnem sektorju grozijo: če bo cena žita res 24 tisoč rubljev, potem bo kljub 50-odstotnim državnim dotacijam cena moke in posledično kruha dva do trikrat višja.

DARIJAN KOŠIR

ALŽIRSKE POLITIČNE RAZMERE

Razmah islamske gverile

V državi, kjer je islamska stranka prepovedana, se čedalje bolj krepi moč islamskih gverilskih skupin – Podobnost s petdesetimi leti

Nasilje, ki se v Alžiriji stopnjuje zadnjega pol leta, pravzaprav od atentata na predsednika Budiafa, postaja za tamkajšnje prebivalstvo že prava mora. Toliko bolj, ker razmere v državi močno spominjajo na tiste pred več kot štirimi desetletji, ko se je v sredini petdesetih let začela vojna proti francoskim kolonialistom.

Eksplozije in bombni napadi, ki že mesece tako rekoč dan za dnem šokirajo alžirsko prebivalstvo, so deležni splošne obsodbe. In to z vseh strani: tako vladne, ki razlaga val nasilja kot vojno napoved proti alžirskemu narodu, a je sama pri tem nemočna, kot s strani opozicije. Še posebej glasna je prepovedana Fronta islamske rešitve, ki izrecno zavrača vsakršno svojo povezavo s stopnjevanim nasiljem, češ da islamski skrajneži skrbno izbirajo cilje svojih napadov in nimajo nič skupnega z masakri z ogromno žrtvami in veliko materialno škodo.

Očitno pa je, da so se islamski ekstremisti še bolj usmerili v nasilje, potem ko je bila stranka FIS letošnjega marca prepovedana. Žrtve nenehnih spopadov z vojsko so med pripadniki fundamentalistov in med enotami alžirskih varnostnih sil; čeprav si je vlada zadala nalogo, da bo zatrla delovanje oboroženih skupin, za zdaj nima uspehov. In pri tem se zde njena nadvse široka pooblastila, ki vrhovnemu državnemu svetu omogočajo prepovedati malone vsako politično organizacijo, ki bi pomenila grožnjo miru in varnosti v državi ali bila v nasprotju z nacionalnimi interesi, brez teže. Sicer pa se je tudi formalna prepoved stranke FIS izkazala za kontraproduktivno – tako kot vzpona islamskega gibanja v državi ni mogla zaustaviti prepoved volitev, na katerih bi islamski fundamentalisti bržkone zmagali. Čeprav je takrat – v strahu pred kakšno novo varianto Irana – odločitev, v nasprotju z osnovnimi načeli demokracije, podprl tako rekoč ves svet.

Poznavalci političnih razmer v Alžiriji navajajo, da trenutno deluje v državi večje število islamskih gverilskih skupin, ki da postajajo čedalje močnejše. Baje imajo svoja oporišča v gorati območjih države, prav tam, kjer je v začetni fazi boja proti francoskemu kolonializmu nastajalo tudi alžirsko odporniško gibanje – reminiscenca, ki je spričo današnjih razmer v državi lahko kvečjemu skrb zbujajoča.

SAŠA VIDMAJER

● Nadvse restriktivna notranja politika, ki jo skuša alžirska vlada opravičevati z državnimi interesi, je močno vplivala tudi na druge vidike političnega življenja, med drugim so bili v žadnjem času prepovedani številni časopisi, ki niso ravno preferirali vlade (s perfidno razlago o neobjektivnosti). Hkrati postaja čedalje bolj opazna islamizacija države, razumljiva zaradi dogajanja v širšem prostoru Magreba, Bližnjega vzhoda.

NEUVRŠČENI

Na svidenje, Nehru, pozdravljen, Suharto!

Pozabite na primerjavo vzhodzahod. Namesto tega raje mislite na razmerja med severom in jugom, na bogate in revne. To je bilo sporočilo voditeljev gibanja neuvrščenih, ki so se v prvih dneh septembra zbrali v Džakarti na svojem desetem vrhu, prvem po končani hladni vojni.

Konec obdobja hladne vojne je spravil tudi gibanje ob njegovo poglavitno nalogo, zaradi katere je bilo sploh ustanovljeno, čeprav je ena sama država (Argentina) po letu 1989 zapustila gibanje. Vendar se je zaradi novih članic število držav v gibanju neuvrščenih povzpelo na 108 držav. Na deseti vrh je prišla kot opazovalka celo Kitajska.

Sporočilo iz Džakarte prinaša nekatera nova načela: napoveduje vojno revščini, nepismenosti in nerazvitosti, na področju mednarodnih odnosov je večja pozornost namenjena multilateralnemu sodelovanju pri razvoju, reformi svetovnega gospodarskega sistema in povečanju moči Združenih narodov na področju mednarodnega razvoja in sodelovanja.

To je precej daleč od nekdaj bojevitega in zagrizenega jezika očetov gibanja neuvrščenih – Naserja, Nehruja, Tita, Sukarna – ki so dajali nauke o borbi proti imperialistom. Vendar našteti principi pomenijo naloge, za katere članice gibanja menijo, da bodo pomagale obnoviti nekdanji vpliv, izgubljen po koncu rivalstva med velesilama.

Verjetno sta prav zaradi tega blažjega tona, ki preveva gibanje, voditelja kot denimo Fidel Castro in Moamer Gadafi ostala ob strani, medtem ko je bilo opaziti večjo zavzetost Indonezije, države, ki teži za kapitalističnimi dobrinami, in je simptomatična za spremembe, ki so zajele gibanje neuvrščenih. Indonezija je bila v minulih dveh desetletjih preveč zahodno usmerjena, da bi mogla imeti večji vpliv med neuvrščenimi. Zdaj pa očitno prav te vezi pomenijo prednost.

Predsednik Suharto je nepriljetno nalogo ožigosanja izdajalskih sil, ki imajo vojna merila, prepustil drugim in se raje posvetil debati o lepozvenečih načelih o »snovanju prihodnosti gibanja, ki naj se z dialogom in pripravljenostjo na sodelovanje spremeni v konstruktiven, integralni del mednarodnega dogajanja.«

To ne utegne biti lahko. V Džakarti so bile obsežne razprave namenjene obravnavi nove Jugoslavije, ki jo zdaj sestavljata samo Srbija in Črna gora. Ali naj ima status stare Jugoslavije? Odločitev o tem problemčku je bila prepuščena Združenim narodom. Vendar so muslimanske države izsilile obsodbo »gnusne politike etničnega čiščenja, ki ga izvajajo Srbi«, kar je vključeno tudi v zaključni dokument. Irak se je nadejal, da bodo neuvrščeni obsodili zahodno odločitev o »coni prepovedanega letenja«, vendar sta Kuvajt in Saudska Arabija to preprečila.

Indonezija si je očitno prizadevala, da bi gibanje ostalo odmaknjeno od takšnih zadev in bi se raje ukvarjalo s temami širšega pomena, zlasti ekonomskimi. Polarizacija sever-jug pomeni osrednje nerazrešeno vprašanje današnje dobe, je menil Suharto v svojem otvoritvenem govoru. Kajti sever ne more doseči trajnega razvoja brez juga, je voditelj poudarjal ob zaključku vrha v Džakarti. To je bila povsem logična trditev iz ust novega voditelja. In nobena škoda ni bila storjena s tem, da jo je izrekel.

THE ECONOMIST, London

Huda nesreča v Kaliningradu

MOSKVA, 16. septembra (Reuter) – V enklavi Kaliningrad, ki leži med Litvo in Poljsko, se je danes zgodila huda prometna nesreča, v kateri je umrlo 17 ljudi. Do nesreče je prišlo, ko je avtobus zapeljal na železniški tir.

FINANCIRANJE POLITIČNIH STRANK V ZAHODNI EVROPI (2)

Kateri model izbrati?

Donacije privatnih korporacij niso obdavčene, vendar kot to določa Zakon o davkih, ne smejo presegati več kot 6% njihovega profita. Toda sam sistem donacij na Nizozemskem ni pretirano razširjen, medtem ko nekatere stranke samoiniciativno omejujejo donacije, ki jih lahko sprejemajo in s tem preprečujejo morebitne dvome o finančnih malverzacijah, kajti znano je, da donacije ustvarjajo nujno nolens-volens razmerje politične odvisnosti ter korumpirajo tistega, ki jih prejema. Značilnost političnih strank na Nizozemskem je, da so ozko vezane na številne raziskovalne centre. Gre za tri vrste ustanov: raziskovalni in izobraževalni inštituti, ter mladinska gibanja, ki so dotirani iz državne blagajne.

Parlamentarne skupine prejemajo mesečno za vsakega svojega predstavnika v parlamentu znesek v višini 1060 guldnov.

Letna dotacija politični skupini se dodeljuje odvisno od velikosti skupine, povečane za 1000 guldnov v korist vodje skupine in 300 guldnov za druge člane.

Stranke so deležne vrste olajšav v času volilne kampanje, vključno z lažjim dostopom sredstvom množičnega obveščanja. Načeloma velja, da volilna kampanja pri varčnih Nizozemcih ni preveč potratna, kajti statistični podatki kažejo, da znašajo stroški en nizozemski gulden za vsak oddani glas na volitvah. V ZDA so ti stroški sedemkrat večji, v ZR Nemčji pa dvajsetkrat.

LUKSEMBURG

Ena od značilnosti strankarskega pluralizma v Luksemburgu je, da ni zakonske norme, ki bi državi nalagala takšno ali drugačno finančno podporo bodisi strankam bodisi strankarski volilni kampanji. Vendar to nikakor ne pomeni, da so politične stranke brez finančne podpore države. Namreč, to kar v nekaterih državah ureja zakon, ali priporoča parlamentarna resolucija, ureja tukaj poslovnik o parlamentarni proceduri. Ta določa, da se skupine, ki so zastopane v parlamentu deležne finančne podpore države sorazmerno številu svojih predstavnikov v parlamentu. Merila po katerih dodeljujejo državne subvencije političnim skupinam so nekoliko originalna, ker določajo, da skupina za prvih pet svojih predstavnikov v parlamentu prejema vsako leto 600.000 luksemburških frankov za vsak dodatni poslanski sedež pa 50.000 frankov, s tem, da se znezka tekoče povečujeta odvisno od indeksa rasti življenjskih stroškov.

Politične stranke nimajo statusa pravne osebe in niso dolžne vsakoletno objavljati svoje finančno stanje.

V času vodenja volilne kampanje, politične skupine in posamezni kandidati, imajo določene olajšave: brezplačne poštne storitve in podobno, vendar so te olajšave precej ožje kot v večini drugih držav, kar pomeni, da so pri odmeri finančne in druge podpore strankam upoštevali, po eni strani tuje izkušnje, po drugi pa svoje finančne zmožnosti. To pa je predvsem zanimiv pristop, ki bi ga lahko uporabili tudi v naši, slovenski zakonodaji pri oblikovanju rešitev, ko gre za financiranje strank in volilne kampanje.

ŠPANIJA

V španskem ustavno-pravnem sistemu se stranke smatrajo izrazom političnega pluralizma in sredstvom politične participacije ljudi v izvajanju javne oblasti kot je zapisano v španski ustavi iz leta 1978. S temeljnim zakonom št. 3 iz leta 1987 je država prevzela obveznost da sofinancira dejavnosti političnih strank. Finančne dotacije strankam izvirajo iz sredstev državnega proračuna kot to nalaga 3. člen temeljnega zakona, v katerem se vsakoletno določi globalna vsota sredstev, ki so iz državne blagajne namenjena za financiranje političnih strank. Poglavitni kriterij po katerem se določa znesek sredstev do katerih je upravičena posamezna stranka, je število poslanskih sedežev, ki jih ta ima v parlamentu.

Enako, kot to država sofinancira tekoče aktivnostistrank, tako finančno podpira tudi strankarsko volilno kampanjo. Temeljni zakon določa, da so stranke upravičene do dotacij pri vodenju volilne kampanje za volitev poslancev v oba domova španskega parlamenta in ob tem postavlja naslednja merila:

– vsak sedež v parlamentu prinese strankam milijon 1.550.000 pezet

– vsak glas, ki ga dobi kandidat na volilni listi za zbornico, prinese nadaljnjih 60 pezet, medtem pa po 20 pezet za vsak sedež v senatu.

Glede na restrikcije lahko rečemo, da zakon dovoljuje strankam pridobivanje sredstev iz naslednjih virov:

– iz članarin in bančnih posojil,

– iz prihodkov od prodaje javnih publikacij in

– iz donacij posameznikov in pravnih oseb.

Restrikcije ali omejitve, ki jih zakon predpisuje, določajo vsoto 10 milijonov pezet kot najvišji znesek, ki ga stranka sme prejeti v enem letu.

Anonimne donacije, ki jih lahko stranke prejmejo, ne smejo preseči 5 odstotkov fiksne vrednosti, ki stranki pripada iz državnega proračuna na podlagi omenjenih kriterijev, hkrati pa zakon stranke zavezuje, da svoja letna finančna poročila o prihodkih in odhodkih podajo na vpogled pristojni službi finančne kontrole.

VELIKA BRITANIJA

Drugače od znane tradicije evropskega kontinentalnega prava, ki teži k temu, da vse normira, opiše in predvidi, pa Britanija nima posebnega pravnega sistema, ki bi urejal financiranje in delovanje političnih strank. Rešitve določenih vprašanj s tega področja iščejo Britanci skozi običo pravno prakso ali resolucije, ki jih sprejme parlament, kot je npr. resolucija iz leta 1975.

Britanske opozicijske stranke prejemajo finančne dotacije kot kompenzacijo za sredstva, ki jih je deležna vladajoča stranka, in sicer 2.250 britanskih funtov za vsak poslanski sedež v parlamentu, ter nadaljnjih 5,10 britanskih funtov za vsakih 200 glasov, dobljenih na zadnjih splošnih volitvah. Stranke so upravičene do dotacij le, če imajo vsak dva izvoljena poslanca v parlamentu ali vsaj 150.000 glasov. Sredstev ne dodeljujejo avtomatično, kot v nekaterih drugih državah, marveč mora stranka vložiti prošnjo (APPLICATION) odgovornemu finančniku spodnjega doma z dokazilom, da je zahtevek upravičen.

Britansko volilno kampanjo, ki je še najbolj podobna ameriški, manj pa hladni in monotoni evropski, zaznamuje predvsem prizadevanje za uveljavitev večje kontrole nad stroški in razgibano aktivnost zastopnikov. Kandidati so namreč dolžni imeti in tudi javno objaviti ime svojega volilnega zastopnika, ki je javno odgovoren za volilno kampanjo, ter zbiranje in razpolaganje s sredstvi. Vsako vplačilo za volilno kampanjo nad 20 funtov, mora biti evidentirano z računom.

ZR NEMČIJA

Ena prvih evropskih držav, ki je uvedla javno financiranje političnih strank že leta 1954, je bila Nemčija, ki je tudi najbolj podrobno opredelila financiranje strank z zakonom o strankah, sprejetim leta 1967.

Ta zakon je določil, da se strankam refundirajo stroški za volitve v višini 2,50 nemških mark za vsakega registriranega volilca. Znesek določijo glede na dobljene glasove na volitvah v parlament (Bundestag), in pripada le tistim strankam, ki dosežejo najmanj 2,5 volilnih glasov. Že leta 1974 je bil znesek za vsakega registriranega volilca zvišan z 2,5 na 3 marke, nato pa s spremembami leta 1983 zvišan na 5 mark. Hkrati je nemški parlament uvedel davčne olajšave za donatorske prispevke, ter določil procentualni, ne pa tudi vrednostni limit. Dotacije, do katerih so stranke upravičene, se gibljejo od najvišjih stroškov, ki ne smejo preseči ostalih dohodkov strank, do najnižjih, ki jih država refundira strankam v znesku 6 odstotkov njihovih celotnih volilnih stroškov.

Stranke, ki dosežejo na volitvah najmanj 2 odstotka, v drugih volilnih okrožjih dobijo dodatnih 6 odstotkov celotnega maksimalnega zneska, obenem lahko zaprosijo za vnaprejšnje izplačilo dela kompenzacij, do katerega so upravičene. Vnaprejšnje izplačilo ne sme presegati 20 odstotkov, ki se stranki refundirajo glede na r

Mariborski študentje bojkotirali posvet

Vlada našla denar za univerzitetni športni center, ko so študentje napovedali stavko

Slovenski predsednik vlade, Janez Drnovšek, naj bi 6. oktobra položil temeljni kamen bodočega mariborskega univerzitetnega športnega centra. Ta gesta dobre volje nikakor ni brez povezave z grožnjo mariborskih študentov, da bodo s 1. oktobrom bojkotirali predavanja, še prej pa prireditve ob prazniku svoje univerze, če ne bo takojšnjega pričetka omenjene gradnje.

Gotovo je študente še bolj razkačila napoved, da bo ta petek, na dan univerze, slovesno temeljitev Doma podiplomcev in gostujočih profesorjev v Mariboru. Temu sicer ne nasprotujejo, vztrajajo pa, da bi ta dan morali začeti predvsem tisto naložbo, ki je bila minulo leto glavna zahteva vseh študentskih predstavnikov. Denar zanjo je obljubil minister dr. **Peter Vencelj,** njegov naslednik, dr. **Slavko Gaber** pa je spomladi obljubil svojo podporo, a tudi opozoril, da denarja v ta namen v republiškem proračunu ni.

Študentje so bojkot začeli z odpovedjo včerajšnje okrogle mize o slovenski mladinski politiki, ki so jo v okviru prireditev tedna univerze sicer sklicali sami. Neštudentski udeleženci so bili namesto napovedane teme deležni informacij o študentski stavki. Ob tem ni bil presenečen le mariborski rektor, dr. **Alojz Križman,** ki je študente zaprosil za prestavitev bojkota, dokler se ne prepričajo, ali bo vlada vendar ustregla njihovim zahtevam. Po rektorjevi oceni o tem več ni dvoma, saj je na računu mariborske banke danes že 60 milijonov tolarjev, kar zadošča za pričetek gradnje.

Podpredsednik mariborske vlade **Tone Partljič** pa je menil, da sicer razume študentske razloge in tudi dejanje republiške vlade, ki si prav nič ne želi študentov na ulici, a da se vendar boji, če ne bo študentski športni center samo povečal števila mariborskih nepokritih in nedokončanih investicij. »Politika živi od obljub, še zlasti v predvolilnem obdobju,« je posvaril študente.

JASNA KONTLER–VENTURINI

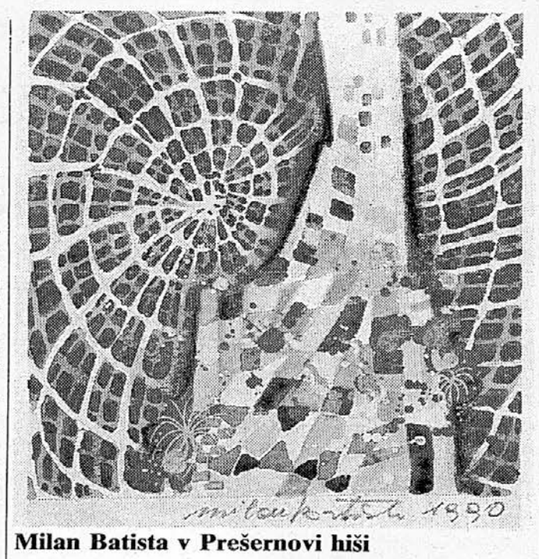
Grad Podsreda kot prijeten gostitelj

Odprli so razstavo del Janeza Boljke, v glasbenem programu nastop Jurija Reje

Zavod Spominski park Trebče–Podsreda je prejšnjo soboto pripravil prijeten likovno-glasbeni dogodek na gradu Podsreda. Odprli so razstavo akademskega kiparja in slikarja Janeza Boljke, z unikatnimi zlatarskimi deli se je predstavil oblikovalec nakita Žare Ognjanovič, v glasbenem sporedu pa je nastopil tenorist Jurij Reja.

Janez Boljka je posebej za to razstavo pripravil svoj opus, izkazal pa se je tudi kot donator, saj je denarno podprl nastop Jurija Reje. Slednji je ob spremljavi revijskega orkestra Akord, ki ga sestavljajo dijaki Srednje glasbene šole in Akademije za glasbo, interpretiral slovenske in španske pesmi, italijanske kancone in nekaj opernih arij. Koncert je bil še prijetnejši zaradi krasnega ambienta in izredne akustike. Prostor krasijo slikarije iz različnih zgodovinskih obdobij. Grad je biser slovenskega srednjeveškega stavbarstva, z njegovim restavriranjem so začeli leta 1983. Tudi v prihodnje bodo v njem pripravljali različne kulturne prireditve.

S. S.

Milan Batista v Prešernovi hiši

V Galeriji Prešernove hiše v Kranju bodo jutri, 17. septembra, ob 19. uri odprli razstavo risb Milana Batiste. Damir Globočnik je v spremnem katalogu k razstavi med drugim zapisal, da je Batistov likovni svet izrazito svet intimne atmosfere, svet avtorjev tankočutnih zamisli in občutij, ki ne potrebujejo velikih formatov. Dela, ki jih razstavlja v Prešernovi hiši, niso skice, čeravno so miniature, temveč polnokrvne in samozadostne likovne stvaritve. Njegova dela zaznamujejo mehak risarski zapis, nežnost barv, poetičen čar, torej v prvi vrsti lirizem.

Poslovneži in artisti, potem še Atol

Na Marketing klubu so ob kinetičnem objektu vetrnice predstavili gledališki projekt Atol

V okviru foruma na Marketing klubu sta včeraj PR Center in INART Center predstavila gledališki projekt Atol, o katerem je, potem ko so zavrteli videotrak o njegovem fragmentu, spregovoril tudi režiser **Marko Peljhan.** Atol nastaja že od februarja letošnjega leta, njegove vmesne postaje tvorijo trije egoritmi (kratki, 15-minutni, gledališki dogodki, ki so bili v Moderni galeriji 14., 15. in 16. septembra), vrhunec pa bo decembrska uprizoritev te postavljena prav tako v ljubljanski Moderni galeriji.

Egoritmi so se spreminjali v odvisnosti od dogajanj v neposrednem socialnem prostoru; prvi egoritem (kot gledališka etuda) je zato postal tretji, in njegova postavitev se umešča v Dialog KONS 5 – Poslovneži in artisti (ki je potekal sinoči) kot prireditev, ki tudi sodi k projektu Atol in njegovemu sponzorju PR Cenru, zainteresiranemu za t. i. presežno obliko sponzorstva.

S. J.

GALA KONCERT SLOVENSKIH SOLISTOV V PIRANU

Projekt, ki ni čisto uspel

Z veliko zagretostjo in s ponosom so v Piranu pripravili ***gala koncert Tartinijeve glasbe.*** *Koncert je bil v piranski stolni cerkvi, nastopili pa so violinist* ***Federico Agostini*** *iz Trsta, violončelist* ***Miloš Mlejnik,*** *trobentač* ***Stanko Arnold,*** *violinist* ***Igor Ozim*** *ter priložnostno sestavljeni* ***komorni orkester slovenskih solistov,*** *ki jih je vodil* ***Marko Munih.*** *Na sporedu so bila Tartinijeva dela – štiri koncertantna in Simfonija v F-duru; koncert pa je bil* ***izstopajoči dogodek*** *v letu, v katerem praznujemo 300. obletnico Tartinijevega rojstva.*

Giuseppe Tartini *se je rodil v Piranu, a v njem je živel samo svoja otroška leta. Bil je Italijan, Kuhačeva domneva, da je hrvaškega rodu, pa se je že zdavnaj izkazal za zmotno. Vsekakor pa se Piran kot rojstno mesto velikega violinista, pedagoga, teoretika in skladatelja lahko s ponosom spominja svojega someščana, ki je bil v svojem času gotovo izjemno pomembna evropska glasbena osebnost. Vivaldija so svetu v desetletjih po drugi svetovni vojni predtavili Italijani, še najbolj Renato Fasano in Rimski virtuozi, Tartini pa se ponovno vzpenja v svet zvezdne slave s koncerti v svojem rojstnem mestu.* ***Slovenski solisti*** *bi lahko bili tisti, ki bi vrednost Tartinijeve glasbe uveljavili v širšem krogu ljubiteljev baročne glasbe. Piranska stolnica je bila polna, radijski in televizijski prostor je bil Tartiniju naklonjen, odprla pa so se tudi evrovizijska okna.*

Tartini je napisal najmanj 125 violinskih koncertov, dva med njimi smo poslušali tudi na koncertu v Piranu. Najprej je bil solist v Trossingenu delujoči italijanski violinist ***Federico Agostini.*** *Njegovo zgledno tehnično znanje je v stran potisnilo muzikalno vrednost Tartinijeve glasbe. Ta se v tem primeru še precej naslanja na izročilo starejšega mojstra Corellija. Drugačne vrednote sem prepoznal v Koncertu za violino in godala, ki ga je poustvaril* ***Igor Ozim.*** *Drugi stavek – Grave je bil eden najbolj izvirnih stavkov Tartiniju posvečenega večera.* ***Miloš Mlejnik*** *je temperamentno in z velikimi dinamičnimi kontrasti poustvaril Koncert za violončelo in godala v A-duru, vrh koncertnega večera pa je s svojo igro dosegel trobentač* ***Stanko Arnold.*** *Ta je blesteče, s čistim tonom in gibčno artikulacijo izvedel Tartinijev Koncert za trobento in godala in požel viharno odobravanje. Za sklep koncerta smo poslušali še Simfonijo v D-duru. To kratko delo je po slogu zgodnje klasicistično in kot takšno zanimivo in dovolj atraktivno.*

Vse soliste je spremljal godalni orkester ***Slovenski solisti,*** *ki je združil vodilne godalce treh ljubljanskih orkestrov. Ta ad hoc sestavljeni orkester, vodil ga je* ***Marko Munih,*** *je seveda nakazal nekaj možnosti, ki bi lahko pripeljale do elitnega godalnega korpusa, izkazalo pa se je, da se tudi komorni orkestri ne rojevajo čez noč, marveč se je treba za pravi umetniški lesk truditi dalj časa in morda tudi z večjim skupnim zagonom.*

Gala koncert Tartinijeve glasbe so priredili pod pokroviteljstvom Republike Slovenije in skupščine občine Piran, organiziral ga je Avditorij Portorož, sodelovali pa so še Radio in Televizija Slovenija ter produkcija kaset in plošč RTV Slovenija. Bil je torej projekt, ki naj bi še dolgo odmeval, tudi v obliki laserske plošče in video kasete. Pri tem pa ne morem mimo koncertnega lista, ki je bil skrpucalo posebne vrste. V njem mrgoli slovničnih napak, vrstni red izvedenih skladb je bil napačen, člane orkestra so objavili po abecednem redu, ne meneč se za načelo zasedbe.

PAVEL MIHELČIČ

Adela Žgur

V avgustu je med vsemi, ki smo jo poznali, odjeknila žalostna vest, da je nenadoma umrla profesorica višje šole za nemški jezik, Adela Žgur. Rojena je bila v Komnu pri Gorici 22. 10. 1909. V osnovno šolo je hodila v Borovljah na Koroškem in zatem še na Proseku. Klasično gimnazijo je obiskovala v Kranju, zatem pa je na Filozofski fakulteti v Ljubljani študirala germanistiko (nemški jezik in književnost), kot stranska predmeta pa še primerjalno književnost z literarno teorijo in zgodovino jugoslovanskih književnosti. Njena ljubezen pa je bila in ostala germanistika, tako da je leta 1950 opravila še dodatni A diplomski izpit iz angleškega jezika in književnosti.

Njena življenjska pot je v mnogočem podobna poti mnogih slovenskih intelektualcev, ki so se rodili še v stari Avstriji in so po mnogih selitvah svoje zrelostne izpite opravljali v prvi Jugoslaviji. Po diplomi leta 1933 je poučevala v glavnem nemščino (na začetku tudi slovenščino, kasneje angleščino) na različnih srednjih šolah. Začela je na učiteljišču v Ljubljani, sledile so gimnazije v Murski Soboti, Mariboru in spet v Ljubljani (do leta 1949). Zaradi sodelovanja z OF je bila maja 1943 zaprta v Ljubljani in Trstu.

Po vojni je poleg rednih obveznosti veliko delala za Jugoslovanski rdeči križ pri repatriaciji otrok iz Britanske okupacijske cone Avstrije in bila tudi uradni tolmač naše misije pri Britanski coni na Dunaju.

Potem ko je bila honorarni lektor na takratni Gospodarski fakulteti, je leta 1950 postala lektor za moderni nemški jezik na Filozofski fakulteti v Ljubljani, kjer je ostala do upokojitve. Leta 1960 je bila izvoljena v naziv višje predavateljice, upokojena pa je bila v nazivu profesorja višje šole.

V Ljubljanskih visokošolskih krogih je bila Adela Žgur izredno cenjena kot odlična prevajalka najrazličnejših strokovnih besedil v nemščino in angleščino. Vedno je bila pripravljena pomagati vsem, ki so k njej prihajali po strokovni nasvet. Starejšim slovenskim srednješolskim generacijam, ki so se po vojni začeli učiti angleščine, je njeno ime znano po ***Angleški vadnici*** *za višje razrede srednjih šol (I–III), pri kateri je bila (poleg soavtorjev Skalicky, Pestotnik, Kos) glavna avtorica. Študentom germanistike (in kajpak tudi mnogim drugim) pa je zagotovo najbolj znana po knjigi* ***Nemška slovnica,*** *ki je doživela več izdaj in ko jo je avtorica vedno znova preurejala in dopolnjevala ter prilagajala modernim slovničnim pristopom.*

Njeno najpomembnejše delo, poučevanje tujega jezika na srednjih šolah in potem na univerzi, pa je seveda najtežje na kratko predstaviti in ovrednotiti. Njenega požrtvovalnega dela, strokovne neoporečnosti, razumevanja za probleme študentov in kolegov, korektnosti pri ocenjevanju z nobeno številko ali navedbo naslova ni mogoče predstaviti. To je bilo njeno veliko življenjsko delo, na katerega je lahko bila upravičeno ponosna. Vsi, ki so jo poznali, jo hranijo v najlepšem spominu, ne le ker je bila dobra učiteljica, temveč tudi in predvsem zato, ker jo je odlikovala človeška toplina in razumevanje za težave drugih. O svojih letih je malo in nerada govorila, čeprav ji z njimi ni bilo prizaneseno. Živela je za druge in svoje veliko znanje nesebično posredovala in razdajala vsem, ki so se hoteli učiti pri njej. Za vse to smo ji hvaležni. Spomin nanjo ostaja živ.

ANTON JANKO

Že pol milijona obiskovalcev na Documenti IX

Izreden obisk in finančni uspeh te velike razstave – Ob koncu poklicni boks

Malo pred polnočjo 20. septembra bo velik ognjemet končal 100-dnevno življenje letošnje Documente IX kot izvrstnega likovnega dogodka, pospremljenega z zanimivim programom, še posebno z boksom. Prvič v 85-letni zgodovini poklicnega boksa v Nemčiji bo v Kasslu (seveda po zaslugi umetniškega vodja Jana Hoeta) dvoboj za državnega prvaka v težki kategoriji, in sicer se bosta 19. septembra ob 20. uri v ringu srečala Axel Schulz (kot favorit) in Bernd Friedrich. Sicer pa organizatorji v Kasslu že slavijo, kajti že 15 dni pred koncem prireditve si je d9 ogledalo kar 480.000 obiskovalcev, kar pomeni, da lahko do konca računajo kar na 26 odstotkov obiskovalcev več kot pri d8.

Letošnja Documenta pa obeta tudi finančni uspeh, kajti d9 bo sama s svojimi prihodki zbrala kar 60 odstotkov sredstev od skupnih 17,7 milijona mark. Vstopnina bo namreč prinesla 6,1 milijona mark, prodaja edicij d9 pa 1,7 milijona. Mimogrede, do začetka septembra so prodali že 100.000 vodnikov po Documenti in 40.000 katalogov.

S. J.

Na Kersnikovi ulici odpirajo ventile

Klub K4 v Ljubljani se predstavlja v novi arhitekturni in programski podobi

Klub K4 na Kersnikovi 4 v Ljubljani je tretjič spremenil svojo podobo, predvsem notranjo, delno pa tudi programsko. Ko vstopiš v klet, se zdi, da si v nekakšni kurilnici manjše tovarne. Povsod polno debelejših in tanjših cevi, bojlerjev in večjih ter manjših ventilov, vse skupaj pa je živo pobarvano.

Peter Barbarič, novi programski vodja Kluba K4, je na včerajšnji tiskovni konferenci pred otvoritvijo (ventile bodo odprli v petek, 18. septembra, zvečer) dejal, da bo tudi vsebinska podoba živopisna in prilagojena najrazličnejšim okusom. Novost bodo ponedeljkovi večeri, ki bodo namenjeni t. i. new age gibanjem. Od ezoterike, duhovnosti in meditacij do alternativne prehrane. Torki bodo »novogodbaški«, srede pa bodo po novem vezane na oddaje Radia Študent, ki govorijo o glasbenih »hard&heavy« smereh. Predvsem študentski populaciji bodo še vedno namenjeni četrtkovi večeri, na katerih bodo predstavljali študentsko kulturo v Ljubljani. Vrstile naj bi se razstave, gledališki dogodki, recitali ipd. Peter Barbarič je med drugim tudi dejal, da bodo zdaj, ko je njihov image v največji možni meri približan zahodnoevropskim mladinskim klubom, bolj konkurenčni s svojo ponudbo.

Petkovi večeri se imenujejo »dance machine«, didžeji bodo pripravljali večer s poudarkom na najnovejših modnih usmeritvah v trenutni plesni sceni. Najstniki bodo najštevilnejši ob sobotah, ponudba glasbe bo natančno domišljena. Nedelja ostaja roza, torej namenjena gayem in njihovim pristašem. Ves teden bo tudi poseben video program, ki ga bodo pripravljali mesečno. Novo podobo Kluba so oblikovali Samo Cafnik, Luka Žan, Tomaž Pipp, Tomaž Nečemar, Igor Andelič, Boštjan Lisac, Matjaž Volk in Miha Boljka.

JELKA ŠUTEJ ADAMIČ

Dober dan, da, ne, prosim, hvala, na svidenje...

Multijezični žepni slovarček za tujce – Izrazi za vsakdanje situacije

Če potujemo v deželo, katere jezika ne poznamo, si navadno priskrbimo žepni slovarček ali vsaj fotokopije iz večjih slovarjev in vodičev, kjer so zapisani najpomembnejši izrazi tujega jezika. Če potujemo v turistično razvito državo, si lahko take pripomočke priskrbimo v turističnih uradih. Ker bi Slovenija rada bila turistično razvita država, smo končno dobili tudi tak slovarček za preživetje. Izdalo ga je podjetje Fit-Media v sodelovanju z Ministrstvom za informiranje, ki je odkupilo 5000 od skupaj 50000 izvodov. Slovarček **Kako se reče...? Dobrodošli** prinaša osnovne izraze v šestih jezikih – angleščini, nemščini, italijanščini, francoščini, španščini in slovenščini. Izrazi so uporabni v situacijah v hotelu, trgovini, banki, restavraciji (dolg seznam vin!), pri zdravniku, v poslovnih stikih, nekaj pa je tudi splošnih fraz. Pomanjkljivost je le v tem, da nima fonetičnega zapisa izgovarjave, saj se tujci ne želijo lomiti z branjem, in kazala, kje so fraze določene situacije. Slovar je tiskan na recikliranem papirju.

M. H.

Slovenski komorni zbor pred drugo sezono

Zbor razpisuje svoj vokalni abonma z devetimi koncerti – Vpis do 18. septembra

Slovenski komorni zbor bo s prvim koncertom 27. septembra začel svojo drugo profesionalno sezono. Osnovno umetniško poslanstvo zbora je predstaviti vse zvrsti vokalne glasbe, tako domače kot tuje, ki je seveda veliko bogatejša, kot jo spoznavamo mi. Vseh koncertov, vključno z gostujočimi, bo devet.

Prvi koncert bo pod vodstvom dirigenta asistenta Marka Vatovca predstavil ustvarjalnost treh znanih slovenskih skladateljev: Marija Kogoja (ob stoletnici rojstva), Ubalda Vrabca (po letošnji smrti) in Sama Vremšaka. Med pesmimi jih bo kar sedem prvič izvedenih v Ljubljani. Drugi koncert bo pripravila gostujoča skupina **La Cappella Vienna** s posvetno in duhovno glasbo renesanse, zgodnjega baroka, pa tudi sodobnih avtorjev. Tretji bo vokalno-instrumentalni koncert – izvedba Assumptio za sole, zbor in orkester Hugolina Sattnerja (1851–1934) pod vodstvom Mirka Cudermana. Četrti koncert bo solističen z deli Franza Schuberta, Huga Wolfa, Gustava Mahlerja in Maruica Ravela v izvedbi baritonista **Ludwiga Grabmeierja** in pianista Markusa Fohra. Na petem zborovskem koncertu bo Slovenski komorni zbor pod dirigentskim vodstvom Hansa Bernharda predstavil dela Palestrine (znamenita Missa Papae Marcelli), Heinricha Schütza, Felixa Mendelssohna in Kurta Hessenberga. Program zadnjih treh skladateljev bo prvič izveden v Ljubljani.

Z izvedbo sedmih zborovskih skladb Gioacchina Rossinija (1792–1868) se bodo na šestem koncertu spomnili 200. obletnice skladateljevega rojstva. Izvajali pa bodo še skladbe Wilhelma Killmayerja in Petra Ebna (prvič v Ljubljani). Dirigiral bo Mirko Cuderman. Sedmi bo vokalno-instrumentalni koncert s slovitim Händlovim oratorijem Mesijo. Na osmem koncertu bo gostovala vokalna skupina **Banchieri** iz Budimpešte z deli poznega srednjega veka, renesanse in zgodnjega baroka.

Zadnji, deveti pa bo ponovno zborovski koncert z deli Liszta, Kodalyja, Bartoka in Lajosa Bardosa (petnajst prvih izvedb v Ljubljani). Zbor bo dirigiral Gabor Ugrin, šef dirigent Madžarskega državnega zbora. Vsi koncerti bodo ob nedeljah ob 19. uri v veliki dvorani Slovenske filharmonije. Vpis vokalnega abonmaja je do 18. septembra v Mestnem domu (Krekov trg 2/II), od 10. do 12. in od 16. do 18. ure.

M. Z.

Za zaključek razstave predavanje

Danes bodo v Moderni galeriji zaključili razstavo ekspresionistične grafike Toneta Kralja s predavanjem dr. Andreja Smrekarja o avtorjevem delu. Predavanje, ki ga bodo spremljali diapozitivi, bo ob 17. uri v Informacijskem centru Moderne galerije.

Milivoj Bijelić v Meduzi

Nocoj ob 20. uri odpirajo v koprski galeriji Meduza samostojno razstavo zagrebškega slikarja **Milivoja Bijelića,** ki že vrsto let živi v Düsseldorfu, sicer pa pripada generaciji hrvaških umetnikov, ki so se uveljavili v začetku osemdesetih let, s pojavom tim. nove figuralike, neoekspresionizma in »nove podobe«.

Koncert Mladinskega pevskega zbora Maribor v Rogaški Slatini

Mladinski pevski zbor Maribor, ki ga vodi Karmina Šilec, bo imel nocoj koncert v Kristalni dvorani v Rogaški Slatini. Predstavili bodo program, ki so ga naslovili Tokrat malo drugače in bo obsegal sklop sklad W. A. Mozarta, sklop priredb slovenskih narodnih, v drugem delu koncerta pa bodo na programu dela 20. stoletja. Koncert bo ob 20. uri.

Nemški obisk na srednjih šolah

Srednješolski centri na Ptuju, v Domžalah, Idriji, Tolminu in Novi Gorici (TŠC in lesarska šola) imajo te dni v gosteh poznavalce poklicnega izobraževanja v velikih nemških podjetjih (Bosch, Audi). Kot gost našega največjega šolskega sindikata, to je Sindikata vzgoje, izobraževanja in znanosti (SVIZ), je prišla na štiridnevni obisk delegacija oddelka za poklicno izobraževanje Zveze nemških sindikatov (GDB) Baden Württemberg, z njimi je tudi predstavnik sindikata iz Alzacije v Franciji. Gostje, ki jih vodi Hans Lambaher, član predsedstva GDB za Baden Württemberg, so se sestali tudi z izvršnim odborom SVIZ in nekaterimi območnimi odbori SVIZ. S tem nemškim sindikatom ima naš šolski sindikat že več let razvito zelo plodno sodelovanje.

J. S.

Filozofski simpozij o etiki

Tema letošnjega letnega simpozija slovenskih filozofov, na katerega bodo povabili tudi kolege iz nekdanje Jugoslavije (predvsem hrvaške filozofe), bo etika in praktična filozofija sploh. To je sklenil IO Slovenskega filozofskega društva in oblikoval organizacijski odbor za to srečanje, ki bo v 1. polovici decembra v CD. Med volilnim molkom bodo spregovorili filozofi, je stvar takoj komentiral filozof in poslanec dr. Lev Kreft.

S. J.

Prireditev ob Dravi

Pretekli petek so v organizaciji kulturnega urada mesta Spittal ob Dravi pripravili v galeriji gradu Porcia razstavo štirih avtorjev, ki jih družijo predvsem dosedanja medsebojna delovna srečanja, samostojnost in izvirnost posamezne govorice, ki so jo razvili v sosednih si kulturnih prostorih, kot sledi iz spremnega besedila Aleksandra Bassina. Na razstavi, ki traja do 25. septembra, razstavljajo slikarji Giorgio Celiberti (Italija), Robert Primig (Avstrija), Klavdij Tutta in kiparka Mojca Smerdu.

RAZGLEDI

1 ANTON MARTIN 9
SLOMŠEK
Antonius Martinus Slomšek
RAZSTAVA • AUSSTELLUNG • EXHIBITION
POKRAJINSKI MUZEJ MARIBOR
9 29 • 5 • 1992 • 1992 • 28 • 11 2

I. EVROPSKI GLEDALIŠKI BIENALE

Poudarek na avtorjih in besedilih

Ena novosti letošnjega evropskega kulturnega poletja je bil I. bonski gledališki bienale, naslovljen z Nove predstave iz Evrope in usmerjen k evropskim avtorjem. Vodstvo te velikopotezne prireditve je bilo v rokah intendanta Manfreda Beilharza, dramaturga Rainerja Mennickena in dramatika Tankreda Dorsta, ki so s pomočjo svetovalcev iz 24 evropskih držav in na podlagi svojih »recherche« potovanj izbrali 17 gledališč iz 13 držav, in sicer Finske, Turčije, Španije (Katalonije), Nemčije, Bolgarije, Rusije, Švedske, Romunije, Litve, ČSF, Madžarske, Francije in Poljske.

Pripravljalci tega dogodka v bonskem Schauspiel, ki mu namenja veliko pozornost septembrska številka nemškega mesečnika za gledališče Theater heute (iz nje tudi povzemamo nekatere podatke), niso štartali ne na avantgardistične tendence ne na estetske inovacije, temveč na posamezne uprizoritve, »komade«. Številni avtorji, ki bi jih kot imena selektorji sicer radi srečali v Bonnu, po njihovi presoji v zadnjih letih pač nimajo ustreznih uprizoritev svojih del oziroma »živih« uprizoritev. Sicer pa je bil poudarek na Evropi dramatikov, skratka na avtorjih in njihovih tekstih, o čemer je ob otvoritvi festivala 18. junija spregovoril Tankred Dorst. Pri tem so se skušali osredotočiti na čisto igro v njenih izraznih možnostih, še posebno pa so jih privlačevali ekstremi, recimo, kako romunski klovni uprizarjajo kurenčni boj, in kako Finci sprejemajo sesutje ideologij in rušenje civilizacijskih temeljev.

Tankred Dorst je začel svoja študijska potovanja-oglede predstav oktobra 1991 (najprej je šel v Prago, decembra v Rusijo), pri tem pa je imel veliko težav, kajti z nasveti lokalnih selektorjev si pogosto ni mogel veliko pomagati, ker so mu včasih predlagali stvari, ob katerih je bil odločen, češ, »v izbor bodo prišle samo preko mojega trupla . . .« V Bonnu je bilo zastopanih samo 13 držav. »Tiste, katerih gledališč nismo izbrali, naj se ne počutijo zapostavljene,« poudarjajo selektorji Bienala, kajti ta festival ni športna prireditev, po vrhu pa je, tako pravi Dorst, v času, ko so pripravljali program, skoraj vsak teden nastala kaka nova evropska država. Že ime bonske prireditve, torej bienale, sugerira njeno nadaljevanje, vendar pa si za prireditev čez dve leti umetniške vodje te inštitucije želijo vsaj dva milijona dem proračunskih sredstev in prispevke sponzorjev, kajti tudi gostovanja gledališč iz Vzhoda so postala zelo draga. Radi bi tudi izboljšali spremljevalni program, predvsem z branji dram in »bralnim maratonom«.

Srečanje z izbranimi uprizoritvami Bienala '92 je bilo polno presenečenj. V Bonnu sploh ni bilo veliko del znanih dramatikov, ampak je to srečanje kar podjetno odkrivalo tekste in avtorje iz kar eksotičnih koncev Evrope. Iz Mestnega gledališča v Ankari je recimo prišel folklorističen spektakel **Deli Dumurul,** v katerem je Gungör Dilmen dramatiziral zgodbo o starem, nemškemu Eulenspieglu podobnem saginem liku, Finsko pa je zastopalo delo Ilpa Tuomarila **Jeruzalemski ples,** ki ga je uprizorilo »Mestno gledališče iz Ouluja«; gre za igro »orgij v božjem imenu« in oživljanje dionizičnih izvornih teatrskih ritualov. Gledalci so uživali tudi med gledanjem nastopa furiozne skupine Els Joglars iz Barcelone, ki je zaigrala Alberta Bodelle igro **Imam strica v Ameriki;** po mnenju številnih poznavalcev je bil ta nastop vrhunec tega festivala.

Zanimivo, ni kaj. Avtorski fest, in vendarle zanimivejše stvari prav na področju spektakelskega obrednega gledališča . . . Seveda pa je bilo marsikaj kot nalašč tudi za ljubitelje čisto literarnega gledališča, recimo igra **Protokol** Imreja Kérteza, osredotočena na kafkovsko potovanje z vlakom na Dunaj iz postsocialistične Madžarske (v izvedbi gledališča Katona-Joszef iz Budimpešte) ali pa Larsa Noréna delo **In dajte nam senc,** ki ga je Björn Melander premierno postavil na odru stockholmskega dramskega gledališča. V tej uprizoritvi je v glavni vlogi nastopil Max von Sydow, gre pa za igro o dramatiku Eugenu O'Neilu, ki prazнuje svojo 60-letnico kot zapita, parkinsonizirana in depresivna oseba. To je gledališko potovanje v noč, polno mučnih scen z njegovima, od alkohola in drog odvisnima sinovoma, in z njegovo tretjo ženo Carlotto, na odru pa gorijo tudi knjige, kajti Eugene O'Neil uničuje vse svoje, v zadnjih letih napisane in še ne objavljene rokopise . . .

Ob znanih teatrih, recimo moskovskem Umetniškem gledališču (MCHAT), ki je gostovalo z Ljudmile Petruševskaje igro **Temna soba,** pa so nastopili tudi v Srednji Evropi manj znani, recimo Teatrul Levant iz Bukarešte z Mateija Visniecsa delom **»Posel za klovna«.** Pripravil S. J.

ONKRAJ RAZPOKE

(Potovanje po Srbiji, Črni gori in Kosovu)

Piše: ZVONE ŠERUGA

11

Še dva bežna spomina mi ostajata na ta kratek obisk Makedonije. Na meji je prijetno dekle prodajalo devizne bone za gorivo. Ha, jaz sem svojega, kupljenega prejšnji dan, poklonil znancu v Skopju. Morda bo kdaj le dobil kaj zanj. Povedala mi je, da je sicer diplomirala na medicinski fakulteti, toda že pet let ne dobi dela. Ne da bi bilo zdravnikov preveč – le država nima denarja, da bi jih plačevala. In zdaj prodaja bone za bencin, ki ga sploh ni, na meji države, ki je (skoraj) nihče ne prizna. Ni to žalostno?

Drugi spomin je vezan na dva Šiptarja in njun kamion lubenic. S Kosova sta prihajala in tu, na meji, počasi, eno za drugo, zlagala debele buče na kup za robom ceste.

– Mislijo, da kaj tihotapiva, sta rekla. In razlagala. In potem ponovno zlagala nazaj. V opoldanski tropski pripeki sem kot odrešenje pokončal eno od njunih lubenic, toda denarja zanjo nista hotela. Nikakor, ni govora! Preostalih tisoč makedonskih denarjev – pravo bogastvo, več kot dve marki – sem tako poklonil malemu beračku, ki me je ves ubog ogledoval le od daleč, verjetno v strahu zaradi velikega motorja in moje čelade. Nekaj časa je zrl v oguljeni bankovec in ni mogel verjeti. Toliko dobi morda v celem dnevu ali nekaj dneh. Potem je le dojel in se mi nasmehnil, s trpkim, otroškim nasmehom brez vsakega veselja v očeh. Bilo je žalostno.

Nekaj sto metrov naprej, na meji še ene nepriznane države, sem prvič na poti naletel na popolno človeško neprijaznost.

– Dokumente! Šta imate! Otvorite torbe! Možete nastaviti!

Morda je bil to le slab dan za policaja, ki me je ponovno spuščal na ozemlje Zvezne republike Jugoslavije. Ali pa tudi ne – prihajal sem na ozemlje Kosova in zdelo se mi je, da to verjetno le ne bo najbolj prijazen del moje poti.

Priština je prelepo mesto – vsaj od daleč. Ustavil sem na vzpetini, s katere se v ozkem kanjonu avtoceste odpre pogled proti središču mesta. V topli svetlobi poznega popoldneva so se ponujale visoke stolpnice in moderne, arhitektonsko dovršene zgradbe. Široka glavna ulica je vodila med njimi in se na svojem koncu zaključila v nekakšnem križišču, za katerim pa je izginil tudi ves blišč. Po gričih je bilo videti brez reda nametane stanovanjske hiše, med njimi pa so se stiskale revne, zanemarjene barake. Mesto mi je ves čas vzbujalo občutek, da so ga šele pred kratkim umetno in na silo presadili iz nekega drugega sveta, pa se še ni povsem prijelo. Ali pa se bo od nekod prikazala ekipa filmskih scenskih delavcev, prek noči bodo pospravili načičkane fasade lepih stavb in naslednje jutro bo sredi suhih gričev in nekaj kolib ponovno kraljevala praznina.

Neverjetna praznina je kraljevala tudi v trgovinah na robu glavne mestne ulice. V trgovski hiši GRMIJE bi lahko igral nogomet. Okoli 90% polic je bilo praznih, na ostalih je bilo blago, ki bi le s težavo koga premamilo v nakup. Ob zmečkanih hlačah in ženskih oblačilih na obešalnikih sem pomislil na pijanega krojača, ki se norčuje iz svojih strank in se pri tem na smrt zabava. Kakšna razlika med temi in beograjskimi prodajalnami, kjer vsaj na zunaj bliščе vedno ni izginil! In vendar sem menda še vedno v isti državi . . .

– Ni goriva in zato ne moremo pripeljati blaga, mi je praznino na policah GRMIJE razložil pomočnik direktorja Ljubomir RADULOVIĆ. Zvenelo je dokaj nepreprič ljivo.

– Poleg tega pa Šiptarji bojkotirajo našo prodajalno, je povedal naprej in to mi je zvenelo že bliže resnici. Imajo svoje trgovine in tam prodajajo pretihotapljeno blago, ne carine ne davkov ne plačujejo zanjo in seveda so veliko cenejši. Toda tega bo kmalu konec, finančna policija se je že organizirala, veliko blaga so jim zaplenili in na koncu se bodo tudi oni le morali držati zakonov . . .

Hotel za sto mark

Verjetno nikoli ne bom mogel vzljubiti mesto brez reke in z enim samim hotelom. Hotel Grand v Prištini je razkošno lep, očitno grajen za neke povsem druge čase in s povsem drugačnimi upi za prihodnost. In primerno drag. Cena za tujce, enopostelj na soba: sto mark. Za domače desetkrat manj. Drugi hotel v mestu, Božur, obnavljajo. Žal, mi je rekel receptor. Kaj veliko izbire res ni.

Zapeljal sem nekaj kilometrov proti zahodu in odkril v Kosovem polju motel Hercegovina. Zelo lep motel v zelo lepem mestecu, grajenem očitno le za pripadnike naroda, ki je tu izgubil svojo največjo bitko. Tudi cena se je z začetnih štiridesetih spustila na povsem sprejemljivih trideset mark. Prijazna terasa je bila skoraj povsem polna, družine in družbe prijateljev so večerje zalivale s steklenicami vina in se le kdaj pa kdaj na hitro ozrle proti vključenemu televizorju poleg točilnega pulta.

Beograd, prvi program. Dnevnik. Muslimanske sile so danes ponovno napadale srbska naselja v Sarajevu. Nekaj mrtvih civilistov, sovražnik je utrpel velike izgube.

Beogradu je končno uspelo odkriti, kako so bosanske oblasti s pomočjo radioamaterjev iz Sarajeva, Zagreba in Jesenic v svet pošiljale laži o srbskih koncentracijskih taboriščih. Odkrili so tudi, kako bo naslednja propagandna montaža govorila o tem, kako naj bi Srbi namensko uničevali kulturne in verske spomenike. Beograd bo seveda storil vse, da to gnusno laž že vnaprej onemogoči.

V naslednjem prispevku je objokana starka govorila, kako so islamski banditi vso noč posiljevali njo in njeno štirinajstletno sosedo. Deklico so zatem zaklali. Zelo prepričljivo, zelo verjetno. Solze so bile prave in besede polne sovraštva, ki ga ni mogoče igrati.

In naslednja vest, ponovno s fronte: barbarsko obstreljevanje hrvaške vojske iz smeri Slavonskega Broda. Srbske sile so zaradi spoštovanja premirja odgovorile šele potem, ko so vsi drugi poskusi propadli. Sovražnik je ponovno utrpel velike izgube . . .

Bi nasedel?

Dopuščam možnost, da nisem posebno bister, kajti odgovor je: DA! Vse je izredno verjetno, izredno prepričljivo, starke, otroci in borci ne lažejo, iz njih vre resnica in tragedije. Seveda, še kako lahko je verjeti – še sploh, ker se je velika večina tega verjetno tudi v resnici zgodilo. V tej vojni ni strani, na kateri bi se borili le angeli. Dovolj je torej le zamolčati svoje grehe in grozodejstva, na veliki zvon pa obesiti one druge. In vsaka stran ima tako resnico, s katero si lahko obilno pomaga.

Česa se bodo naši otroci v šolah učili čez deset, dvajset, petdeset let? Kaj bo takrat resnica? Resnica zmagovalca?

Čudno, kako je učenje zgodovine vedno jasno in nedvoumno – dokler traja! Toda svete resnice, na katere smo – zlepa ali zgrda – prisegali skoraj pol stoletja, celo v Sloveniji nenadoma niso več tako zelo enostav

Viški IS zahteva od mesta čiste račune

Mesto mu mora poslati natančne podatke do petka, drugače bo občina Vič nehala nakazovati denar in začela gospodariti po svoje

LJUBLJANA, 16. septembra – Občina Vič-Rudnik bo dogovor ljubljanskih občin o financiranju javne porabe in s tem renominacijo nesprejetega mestnega proračuna sprejela le, če bodo strokovne službe na ravni mesta do petka pripravile natančne podatke o porabi tega denarja do zdaj in o potrebah uporabnikov v skladu s programi do konca leta, da bodo člani viškega izvršnega sveta imeli strokovno podlago za odločanje.

Poleg tega od mesta še zahtevajo, da mora stanovanjskemu skladu občin v skladu z zakonom dati solidarnostna stanovanja (približno 60) v Županičevi jami, saj jih občine nujno potrebujejo, mesto pa jih ne deli v skladu s potrebami. Če mesto teh zahtev ne bo izpolnilo, občina Vič-Rudnik, kot je na današnji seji sklenil viški IS, ne bo več nakazovala denarja za financiranje javne porabe v mestu, ampak bo začela gospodariti po svoje, v skladu s svojim proračunom, ki ga zdaj uporablja mesto Ljubljana.

Kako mesto razporeja denar, zdaj ni znano, trdi viški IS, dobilo je namreč 40 odstotkov denarja od dohodnine, s katerim bi moralo poravnati vse splošne obveznosti in vse potrebe na področju komunale. Ko govorimo o celotni renominaciji mestnega proračuna, je po mnenju članov IS Vič-Rudnik treba še dodati, da mesto v splošnem delu to porabo še vedno indeksira, zaradi česar na primer na stanovanjskem področju ne vedo, kaj naj počnejo z denarjem, ki ga dobivajo. S tem denarjem, ki ga mesto dobiva od občin, in je namenjen izključno za stanovanjske zadeve, bo mesto na primer kupilo poslovne prostore Slovenijašporta. Ta denar je treba od mesta iztožiti, pravijo na viškem IS.

Tudi mestno lastnino je treba natančno določiti, ker zdaj ni jasno, kam gre denar, ki je za to namenjen, zahteva viški IS. Svojo trditev je podkrepil s primerom strelišča, v katerega je mesto najprej vložilo več milijonov mark, nato pa ga je dalo podjetju, ki z njim dela, kar hoče. Tudi zdravstveno varstvo je področje, kjer finance niso usklajene: na začetku leta je to področje dobilo 45 milijonov tolarjev, prenesenih iz lanskega leta, zdaj pa nikjer ne piše, kje je ta denar oziroma za kaj je bil porabljen – preprosto ga ni, trdijo člani viškega IS.

Glede posameznih postavk dogovora pa predlagajo večjo renominacijo za komunalo, in sicer za šest do sedem odstotkov, ki so bili na začetku leta temu področju vzeti in dodeljeni družbenim dejavnostim. V okviru komunalnih programov pa je treba ves denar po renominaciji postavk za ceste nameniti za lokalne ceste, razen če se bodo ljubljanske občine posebej dogovorile za financiranje katere od mestnih nalog na tem področju, menijo člani viškega IS.

S predlogom renominacije postavke za vodovod in kanalizacijo so zadovoljni, za to področje samo zahtevajo, da je treba preveriti, kaj je z denarjem (približno 40 milijonov tolarjev), ki ga mesto še od lanskega leta dolguje podjetja VO-KA. Postavke za promet po mnenju viškega IS ni treba renominirati, mogoče jo je celo znižati, na področju energetike pa je renominacije podpovprečna. Zaradi suše bi morali za večji odstotek renominirati še postavko za kmetijstvo, meni viški IS.

Člani viškega IS še menijo, da se morajo o renominaciji najprej dogovoriti in jo potrditi predstavniki resornih sekretariatov občin in mesta, nato pa še predsedniki izvršnih svetov. Na mestu trdijo, da so koordinacijo resornih sekretariatov že sklicali, večina viških sekretarjev pa o tem še ne ve ničesar.

DARJA KOCBEK

ODVOZ KOSOVNIH ODPADKOV

Tokrat je najprej na vrsti viška občina

V krajevnih skupnostih Krim, Rudnik in Lavrica bodo odpadke odvažali že ta četrtek

LJUBLJANA, 16. septembra – Podjetje Snaga bo spet začelo odvažati kosovni material. Najprej ga bodo odpeljali prebivalcem občine Vič-Rudnik (od 17. 9. do 8. 10.), nato prebivalcem občine Center (od 9. do 20. oktobra), potem bo na vrsti občina Bežigrad (od 21. 10. do 10. 11.), nazadnje pa še občina Šiška (od 11. 11. do 9. 12.).

Prebivalci občine Vič-Rudnik, ki živijo v krajevnih skupnostih Krim, Rudnik in Lavrica, bodo morali pripraviti odpadni kosovni material že v četrtek, 17. septembra, v petek, 18. septembra, pa prebivalci krajevnih skupnosti Škofljica, Peruzzi in Galjevica. Tudi v ponedeljek, 21. septembra, bodo na vrsti tri krajevne skupnosti, in sicer Barje, Ig–Iška vas in Tomišelj–Matena.

V torek, 22., sredo, 23., in v četrtek, 24. septembra, bodo delavci Snage kosovni material odpeljali iz krajevnih skupnosti Rožna dolina, Vič in Brdo. Krajevni skupnosti Vrhovci in Kozarje bosta na vrsti v petek, 25. septembra, KS Milan Česnik, v ponedeljek, 28. septembra, KS Kolezija pa v torek, 29. septembra. Prebivalci Murgel in Zelenega Loga bodo odpadni kosovni material morali pripraviti v sredo, 30. septembra, v četrtek, 1. oktobra, pa prebivalci KS Stane Sever in Rakova Jelša. KS Trnovo bo na vrsti v petek, 2. oktobra, v ponedeljek, 5. oktobra, pa KS Malči Beličeve.

Iz primestnih krajevnih skupnosti občine Vič-Rudnik bodo delavci Snage začeli kosovni material odvažati v torek, 6. oktobra, ko ga bodo odpeljali iz KS Polhov Gradec, Dobrova in Horjul. Brezovica, Vnanje in Notranje Gorice so na vrsti v sredo, 7. oktobra, zadnji dan, v četrtek, 8. oktobra, pa bodo kosovne odpadke odpeljali še iz KS Podpeč–Preserje–Kamnik pod Krimom in Rakitna.

Delavci Snage občane prosijo, da sortirani kosovni material odložijo do 6. ure zjutraj na pločnik ob cesti. Morebitne pripombe pa jim lahko sporočijo vsak delovni dan od 6. do 12. ure po telefonu 316-382.

DARJA KOCBEK

Za 7,6 milijarde SIT blokad v gospodarstvu

Ob koncu prejšnjega meseca je imelo dlje kot pet dni blokirane žiro račune že 589 podjetij iz ljubljanske regije

LJUBLJANA, 16. septembra – Med čakanjem na odgovor, katera podjetja bodo državne finančne injekcije rešile pred stečajem, SDK sproti ažurira sezname tistih podjetij, ki so po zdaj veljavnem zakonu zrela za stečaj. Likvidnostne težave podjetij v ljubljanski regiji se v zadnjem času niso prav nič zmanjšale in v avgustu je imelo že 589 podjetij v tej regiji dlje kot pet dni blokiran žiro račun. Skupen znesek blokad na njihovih žiro računih pa je bil ob koncu prejšnjega meseca 7,6 milijarde tolarjev.

Vsem podjetjem s tega seznama sicer ne grozi stečaj, tudi če bi republiška vlada takoj ukinila moratorij na stečaje. A firm, ki bi bile po sedanji zakonodaji – če ne bi bilo moratorija – že v stečajnem postopku, je vendarle izredno veliko. V kakšni likvidnostni stiski so, kaže že podatek, da ima približno 250 podjetij dlje kot sto dni neprekinjeno blokirane žiro račune.

Skupen znesek blokad na žiro računih v industriji ljubljanske regije je znašal ob koncu avgusta 1,5 milijarde tolarjev in kar tretjina tega zneska odpade na strojno industrijo. Tudi promet in zveze so dejavnost, ki je vselej na enem od prvih mest na lestvici najbolj nelikvidnih, le da avgusta k temu ni več prispeval naš letalski prevoznik Adria Airways, marveč – tako kot spomladi – Železniško gospodarstvo Ljubljana (znesek blokade na žiro računu ob koncu avgusta: 1,1 milijarde tolarjev). Čedalje večje likvidnostne težave pa tarejo trgovino, saj je vselej na enem od prvih mest na lestvici najbolj nelikvidnih, le da avgusta k temu ni več prispeval naš letalski prevoznik Adria Airways, marveč – tako kot spomladi – Železniško gospodarstvo Ljubljana (znesek blokade na žiro računu ob koncu avgusta: 1,1 milijarde tolarjev). Čedalje večje likvidnostne težave pa tarejo trgovino, saj je ob koncu avgusta skupen znesek blokad na žiro računih trgovskih firm znašal skoraj milijardo tolarjev. Največji delež v tem znesku imajo zunanjetrgovinska podjetja. Storitve na področju prometa pa so z 1,7 milijarde tolarjev blokad na žiro računih podjetij, ki se ukvarjajo s to dejavnostjo, v vrhu lestvice insolventnih po zaslugi Slovina, saj nanj odpade večina tega zneska (1,5 milijarde tolarjev).

LJILJANA ĐERIĆ

Srečna polica
naročnikov DELA
Vsakih 14 dni
za pol milijona nagrad!

Žena madžarskega predsednika si je ogledala UZR SOČA

LJUBLJANA, 16. septembra – Danes dopoldne si je žena madžarskega predsednika Arpadina Göncz v spremstvu žene slovenskega predsednika Štefke Kučan ogledala ljubljansko porodnišnico in Univerzitetni zavod za rehabilitacijo SOČA. Direktor Franc Hočevar in prof. dr. Črt Marinček sta visoki gostji seznanila s programom rehabilitacije otrok in paraplegikov. Kot strokovnjakinja s področja socialnega dela se je gospa Göncz še posebej zanimala za to, kako v Sloveniji zaposlujemo invalide, s čimer imajo v zavodu veliko izkušenj. (D. L., foto: Aleš Černivec)

Avtoobnova noče biti več del Autocommerca

Na zboru delavcev v Avtoobnovi so zahtevali odcepitev od d. d. Autocommerce in odstop dveh vodilnih delavcev v Avtoobnovi – Grožnja s stavko

LJUBLJANA, 16. septembra – Zaradi govoric, da naj bi v delniški družbi Autocommerce v kratkem znova odpustili še 200 presežnih delavcev, še bolj pa zaradi novice, da so s 1. septembrom dobili novega direktorja, so delavci Servisa gospodarskih vozil Avtoobnova, ki so del omenjene delniške družbe, danes zjutraj organizirali izredni zbor delavcev. Na njem so oblikovali zahteve, ki jih bodo naslovili upravnemu odboru te družbe oziroma generalnemu direktorju Autocommerca Petru Marterju.

Glavna zahteva delavcev Avtoobnove je odcepitev Avtoobnove od Autocommerca oziroma oblikovanje novega in samostojnega podjetja, ki ne bo v sestavi Autocommerca. Poleg tega zahtevajo tudi takojšen odstop novega direktorja Avtoobnove **Viktorja Pakiža,** ki je nadomestil dosedanjega direktorja **Janeza Simčiča.** To pa seveda ne pomeni, da bi radi nazaj starega direktorja (on je zdaj direktor Volana, ki je prav tako del delniške družbe Autocommerce). Delovno mesto vodje splošnega sektorja v Avtoobnovi pa bi moral po njihovem mnenju zapustiti tudi **Andrej Konrad.** Razburjeni delavci pričakujejo odgovor najkasneje do petka, 18. septembra, in sicer do 8. ure zjutraj. Če ne bodo dobili zadovoljivega odgovora, nameravajo napovedati stavko.

Kot smo lahko slišali na današnjem polurnem zboru delavcev, po zaključku katerega so delavci nadaljevali delo, jim je »divje privatizacije« v Autocommercu dovolj. Menijo, da vodstvu delniške družbe kot tudi direktorju Avtoobnove ni do reševanja nakopičenih problemov z iskanjem novih, nadomestnih programov, temveč le do tega, da čimprej odpustijo večino delavcev, nato pa v stečaj spravijo posamezne profitne centre. Temu naj bi sledila ustanovitev družb z omejeno odgovornostjo. Na to po njihovem menju kažejo ukrepi vodstva – namesto novih programov so jim dostavili le program odpravljanja presežnih delavcev (od prvotnih 367 delavcev jih je zdaj le še 138 – pa še naj bi jih odpuščali).

O tem, kakšna bo usoda Avtoobnove, bo morda jasno po seji upravnega odbora delniške družbe Autocommerce, ki je sklicana za ponedeljek, 21. septembra. Prva točka dnevnega reda bo namreč, tako so nam povedali predstavniki tako svobodnih in neodvisnih sindikatov, katerih člani so delavci Avtoobnove, program kadrovskega prestrukturiranja Autocommerca z ugotovitvijo trajnih presežkov delovne sile.

Na današnjem zboru delavcev v Avtoobnovi so povedali, da imajo delavci že pripravljenega kandidata za vršilca dolžnosti direktorja, kateremu zaupajo. Direktorjem, ki jih nastavlja generalni direktor **Peter Marter,** namreč ne zaupajo. Po njihovih podatkih tudi še nihče od vodilnih ni bil ob službo, med delavci pa se je to zgodilo že več stotim.

Peter Marter je posebej za Delo izjavil, da se bosta on in novi direktor Avtoobnove z delavci Atoobnove in predstavniki obeh sindikatov sestala že jutri. Peter Marter jim bo najbrž povedal, da je sanacijski program tako za preživetje delniške družbe kot posebej Avtoobnove že izdelan in ga uresničujejo ter da je na registracijskem sodišču od preteklega tedna že vloga za registracijo novega podjetja, to je Autocommerca-Avtoobnove d. o. o. Poleg tega jim bo povedal, da ima zdajšnja Avtoobnova samo po prvih osmih mesecih tega leta po njegovih podatkih 800 tisoč DEM izgube ter da nadomestnega programa za področje tovornih vozil, torej za Avtoobnovo, ni. Po Marterjevih besedah sta Autocommerce kot celota kot tudi Avtoobnova posebej prevelika za slovenski trg vsaj za dvakrat. Autocommerce je bil tako po obsegu kot programih organiziran za potrebe nekdanjega velikega jugoslovanskega trga in ne le slovenskega.

JANEZ PETKOVŠEK

Slovenske NOVICE

Pokličite nas!

Nikar ne brskajte po telefonskem imeniku. Zavrtite številko ljubljanske rubrike Dela: 318-296!

Prav gotovo so stvari in dogodki v Ljubljani in njeni bližnji okolici, o katerih bi bilo treba po vašem mnenju pisati, jih komentirati, razložiti.

Ob prebiranju lokalne strani v časniku se vam je najbrž večkrat zazdelo, da novinarjem ni uspelo spoznati prave resnice, prodreti v resnično življenje.

Kaj ko bi nas poklicali in nam sporočili svoje pripombe in predloge. Vaš klic pričakujemo vsako dopoldne med 10. in 11. uro, razen ob sobotah in nedeljah.

Starši iz Čebelice so povzdignili svoj glas

Včeraj so pripravili pohod s plakati do občinske stavbe in javno tribuno z naslovom Čebelica, kam?

DOMŽALE, 16. septembra – Dan pred sejo domžalske občinske skupščine, na kateri bodo delegati med drugim razpravljali tudi o dodeljevanju koncesij alternativnim vrtcem, je Odbor staršev iz vrtca Čebelica iz Domžal v Domžalah organiziral dva shoda, s katerima je skušal opozoriti, da je treba pred podelitvijo kakršnihkoli koncesij za mnenje povprašati tudi starše.

Popoldne se je tako več kot 210 staršev, katerih otroci obiskujejo Čebelico in Uršo, ter Domžalčanov, ki te starše solidarno podpirajo, izpred vrtca Čebelica odpravilo na pohod do zgradbe skupščine občine Domžale (naredili so dva kroga skozi celo mesto). Oboroženi so bili s plakati, na katerih je bilo jasno napisano, česa si ne želijo oziroma kaj hočejo. Med napisi naj omenim le nekaj najbolj zanimivih – Čebelice ne damo, Ne pustimo, da nam uide Čebelica, Sem storil kaj narobe, da moram drugam?, Pluralizacija? Da! Način? Ne! in Mamica, zakaj moram biti žrtev pluralizacije?

Temu pohodu je zvečer sledila še javna tribuna z naslovom Čebelica, kam? Ker je bila domžalska knjižnica za več kot 160 ljudi premajhna, so vsi skupaj odšli v bližnjo šolo Venclja Perka. Tam smo lahko slišali precej novega. Predsednik domžalskega IS Jože Lenič je namreč udeležence tribune seznanil z novim načrtom reševanja problema pomanjkanja prostora tako za državne kot potrebe vrtca Dominik Savio Karitas Domžale, ki je neke vrste kompromis, morebiti sprejemljiv za vse strani. Karitas naj bi nekoliko popustil pri številu otrok, ki naj bi imeli krščansko vzgojo, občina pa bi za 36 otrok nekako našla nadomestni prostor v vrtcu Urša. V Čebelici pa bi imeli mešani vrtec – tako državnega kot krščanskega.

Zavedajoč se, da ima ta načrt precej slabih strani, in kmalu po tistem, ko so mu starši in vzgojiteljice iz Čebelice in Urše dali vedeti, da dva različna programa vzgoje pod isto streho ne gresta skupaj, je Lenič povedal, da obstaja še en načrt, o katerem pa naj bi javnost več zvedela šele na jutrišnji skupščini – to pa zato, ker baje ta načrt še ni usklajen.

Starši so lahko od Leniča zvedeli še to, da je bil eden od pogojev za podelitev koncesije tudi prostor. To pomeni, da bi vse prijavljene alternativne vrtce lahko takoj zavrnili, saj prostorov niso imeli. Ker pa po Leničevih besedah na občini niso hoteli biti birokrati, za interesente za koncesijo v vrtcih še vedno iščejo ustrezno rešitev. Sami pa so starši dali vedeti, da si ne želijo vedno novih preseljevanj otrok (nekateri so jih letos morali preseliti iz Stolpiča v Čebelico, zdaj pa naj bi morali otroke voziti v prenapolnjeno Uršo) in da je prava rešitev le iskanje novih prostorov za krščanski vrtec. Brez politizacije tega problema pa tudi tokrat ni šlo. Ko je nekaj govornikov namignilo na politično indoktriniran program krščanskih vrtcev, je precej velika skupina staršev, interesentov za tak vrtec, tribuno protestno zapustilo.

JANEZ PETKOVŠEK

Nov bibliobus za potujočo knjižnico

Ljubljanski potujoči knjižnici ga je ob njeni 18-letnici podarilo mesto Ljubljana

LJUBLJANA, 16. septembra – Pred Mestno knjižnico Otona Župančiča na Dvornem trgu so danes predstavili nov bibliobus ljubljanske potujoče knjižnice. Izdelali so ga v podjetju Avtoservis iz Domžal in je prva knjižnica na štirih kolesih v Sloveniji, ki ni predelana iz klasičnega avtobusa.

Bibliobus je ob 18-letnici potujoče knjižnice Otona Župančiča, ki jo bodo praznovali prihodnji mesec, knjižničarjem podarilo mesto Ljubljana. Namenjen je bralcem predvsem manjših krajev v okolici Ljubljane, ki nimajo svojih stacioniranih knjižnic. V osemnajstih letih je ljubljanska potujoča knjižnica obiskovala štirideset takih krajev, skoraj sedem tisoč bralcev pa si je v tem času izposodilo približno tričetrt milijona knjig.

V potujoči knjižnjici imajo na voljo 52.000 knjig, v zadnjih letih, ko so postali mediateka, pa posojajo tudi tri tisoč avdio in videokaset ter laserskih plošč.

Š. M.

NAJNOVEJŠA KNJIŽNICA NA ŠTIRIH KOLESIH – Nov bibliobus potujoče knjižnice Otona Župančiča je po strokovnih in tehničnih merilih najsodobnejše tovrstno vozilo. Hkrati je to prvi bibliobus iz domžalskega Avtoservisa, za katerega so tam pripravili tudi tehnični načrt. (Š. M., foto: Igor Modic)

Srečanje nekadilcev v Mostecu

LJUBLJANA, 16. septembra – Člani društev nekadilcev Ljubljana Center in Šiška bodo v soboto, 19. septembra, pripravili pohod na Katarino, Grmado in Toško čelo ter srečanje v Mostecu. Pohod bodo začeli pri Kompasovem motelu v Mednem, od koder bodo odšli do Slavkovega doma na Golem brdu, od tod pa na Katarino in Grmado. Do Mosteca, kjer se bo ob 14. uri začela slavnostna seja zveze društev nekadilcev Slovenije, bodo prišli čez Toško čelo, Preval in Podutik. Organizatorji priporočajo, da pohodniki sami oblikujejo manjše skupine, za tiste, ki poti ne poznajo dobro, pa bo skupni odhod iz Mednega ob 8. uri.

Š. M.

Cenejše žičnice za študente in dijake

LJUBLJANA, 16. septembra – Po novem velja za študente in dijake ob predložitvi veljavnega indeksa ali potrdila o šolanju 30-odstotni popust pri nakupu dnevne karte za vožnjo na vseh slovenskih žičnicah. To je pred nedavnim na predlog študentske vlade ljubljanske študentske organizacije sprejel odbor za žičnice pri GZS.

Z. M.

V centru na Roški so še brez ogrevanja

V dveh izmed petih ljubljanskih zbirnih centrov nimajo primernega ogrevanja

LJUBLJANA, 16. septembra – Pred prihajajočo zimo je neprimerno ogrevanje v zbirnih centrih hud gmotni problem, s katerim se spopadajo v uradu za priseljevanje in begunce. Medtem ko so v nekdanjih samskih domovih, kamor so nastanili begunce, razmere bolj ali manj dobre, pa je v nekdanjih vojašnicah drugače.

Od petih ljubljanskih zbirnih centrov sta dva brez primernega ogrevnega sistema: zbirni center na Roški cesti in na Cesti v Gorice 5. Že julija je mestna koordinacijska skupina za nastanitev in oskrbo beguncev pripravila projekt za ogrevanje centrov na Roški in na Viču, ki so ga izročili uradu za priseljevanje in begunce. Po njihovih prvih predračunih naj bi samo napeljava centralne kurjave v zbirnem centru na Roški stala milijon tolarjev, popravilo ogrevanja na Viču pa dva milijona. Seveda so to predračuni prvih ponudnikov, poiskati pa bodo morali cenejše rešitve.

N. K.

V Mostah bodo obnovili nekaj objektov KS

Za ureditev bodo štiri krajevne skupnosti dobile 164 tisoč tolarjev

LJUBLJANA, 16. septembra – V občini Moste-Polje so določili prednostni vrstni red za dodelitev združenih sredstev amortizacije poslovnih prostorov krajevnih skupnosti za leto 1992. Vrstni red je nedavno sprejel občinski izvršni svet, o njem pa bodo še razpravljale tiste krajevne skupnosti, ki so podpisnice sporazuma o združevanju amortizacije.

Tako bodo letos za urejanje objektov krajevnih skupnosti namenili dobrih 164 tisoč tolarjev. Od tega bo dobila krajevna skupnost Bizovik nekaj manj kot 21 tisoč tolarjev za ureditev hodnika s stopniščem, popravilo parketa v pisarni krajevne skupnosti in za popravilo priključka na elektriko. Krajevna skupnost Jože Moškrič-Ciril bo za popravilo hidroizolacije na domu občanov dobila 15 tisoč tolarjev, krajevna skupnost Klopce za sovlaganje v gradnjo greznice in kanalizacije v domu občanov nekaj več kot 113 tisoč tolarjev in krajevna skupnost Polje 15 tisoč tolarjev za popravilo oken v prostorih krajevne skupnosti.

Z. M.

IZ NAŠIH KRAJEV

Laufer v KUD Franceta Prešerna

LJUBLJANA, 16. septembra – V petek, 18. septembra, bo ob 21. uri v KUD Franceta Prešerna nastopila reška glasbena skupina Laufer. Ta obetavna istrska skupina je nastala leta 1987. (Z. M.)

Shod SDP

NOVO MESTO, 16. septembra – V petek ob 17. uri bodo v hotelu Kandija v Novem mestu pripravili svoj predvolilni shod člani občinske organizacije Socialdemokratske prenove. Pravijo, da gredo odločno v predvolilni boj, njihovo geslo pa je »Za Slovenijo zdaj«. (J. S.)

Pogrebi

ŽALE: Na ljubljanskih Žalah bodo v četrtek, 17. septembra, pokopali 80-letnega upokojenca Martina Petka (ob 9. uri), 83-letnega upokojenca Albina Ralca (ob 10. uri), 67-letnega upokojenca Ivana Kuharja (ob 11. uri), 46-letno profesorico Tatjano Henigman (ob 12. uri), 83-letno upokojenko Marijo Kotar (ob 13. uri), 61-letnega upokojenca Ludvika Ferbežarja (ob 14. uri), 78-letnega upokojenca Alojzija Armiča (ob 15. uri) in 48-letnega uslužbenca Adolfa Ucmana (ob 16. uri). (Š. M.)

PISMA BRALCEV

Še enkrat: Skrivnostne igre za dediščino Krasmetala

Odmev stečajnega upravitelja Krasmetala in direktorja TKM g. Borisa Mastena na članke o zapletih in težavah v omenjenih podjetjih zaradi nekaterih pomanjkljivosti nujno zahteva dodatna pojasnila. Če ne zaradi drugega, najmanj zato, ker mi pisec kot avtorju enega od kritiziranih člankov očita »podtikanje, namigovanje, polresnice, neresnice in razpihovanje vaških čenč«. Pri tem pa Masten pozablja, da na moja konkretna novinarska vprašanja med zbiranjem dodatnih informacij za članek z gornjim naslovom sploh ni hotel odgovarjati. Kljub temu zapis o Krasmetalu in njegovih delavcih nikakor ni nastajal le na podlagi nepreverjenih govoric ali namigovanj »bivših članov Krasmetala, ki – po Mastenovi izjavi – poskušajo lastniniti Krasmetal (sedanji TKM) in pri tem ne izbirajo sredstev, saj se tudi kaznivih dejanj niso ustrašili«, temveč na podlagi dolgotrajnega proučevanja zajetnega kupa gradiva in zbiranja izjav številnih prizadetih delavcev.

G. Masten v nadaljevanju – med drugim piše, da SIKO kot prvi naslednik Krasmetala nikakor ni zaživel in posloval. Pri tem, četudi je eden od njegovih tvorcev, pozablja pojasniti, zakaj je bilo to podjetje že na začetku »mrtvorojeni otrok«, ki naj ne bi užival zaupanja upnikov, kakršno naj bi si le malo zatem na istem naslovu in z istim programom dobila nova firma TKM, v kateri je po naključju direktor zopet tolikokrat omenjeni Masten. Pisec v nadaljevanju tudi opozarja, da podjetje TKM ni bilo nikoli v tako težkem položaju, da bi mu grozil stečaj. Te možnosti v članku tudi nisem nikoli omenjal, niti nanjo namigoval. Zato sklepam, da je bila ta pripomba namenjena komu drugemu, saj je Masten kopijo svojega pisma pošiljal tudi drugim časopisom, ki so pisali o tem problemu. Ali pa se je misel o stečaju pomotoma prikradla v Mastenov zapis, ker kot ena od možnih rešitev zadeve »Krasmetal in njegova dediščina« po mnenju poznavalcev prikrito še vedno ostaja v igri.

*Nesmiselno se je tudi spraševati, kdo bo odgovoren za »zakulisne igre, poskuse divje privatizacije in rušenje vodstva TKM v kriznih časih«, ki tako skrbijo g. Mastena. Sam namreč ugotavlja, da bodo posledice takšnega ravnanja z družbeno lastnino, do katere imajo seveda pravico tudi delavci, »**zagotovo** nosili **samo** delavci«. Ti pa tudi najboj vedo, kdo od začetka stečaja stoji za dogajanjem v nekdanji Krasmetalovi tovarni in okrog nje in kdo je najbolj odgovoren za večino sklepov in dokumentov, med katerimi so tudi že spodbujani papirji o disciplinskih prestopkih, premeščanjih, odpustih in številnih drugih neprijetnih dogodkih, ki jim v TKM ni videti konca. Če se morda vse to dogaja brez vednosti g. Mastena, naj kot direktor o njihovih pritožbah in problemih čimprej povpraša svoje (ostale in bivše) sodelavce.*

JANEZ ODAR,
novinar, Koper

Sporočilo

V Vašem cenjenem časniku ste dne 12. avgusta in 11. septembra objavili sestavka z naslovoma »Komunalci napovedali vojno onesnaževalcem« in »Prežrta kanalizacija zaradi kislih odplak«.

Vsem zainteresiranim sporočam, da je sporna kanalizacija v celoti sanirana. Za saniranje celotne kanalizacije na Hruševski c. v Ljubljani sem javnemu podjetju Vodovod – Kanalizacija plačala račun v višini 758.708,00 SIT.

Menim, da ni nikakršnih razlogov več za vznemirjanje javnosti. Zato pričakujem, da bodo posamezniki prenehali zbirati podpise proti meni in moji obrtni delavnici.

Zoper vsa nadaljnja neresnična in zlonamerna pisanja proti meni bom v prihodnje sodno ukrepala.

ROMANA ZRNEC,
Galvanizacija Zrnec,
Hruševska 26,
Ljubljana

Uboga slovenščina

Naši mediji, radio, televizija in dnevno časopisje, lepi in pravilni slovenščini, predvsem pa odpravljanju vsakdanjih slovničnih napak, posvečajo premalo skrbi in pozornosti. To dokazuje, da Slovenci velikega zaklada, to je svoje materinščine, ne znamo ceniti. Sem ter tja naletimo na različna jazikovna razpravljanja in prave filozofske debate o jeziku, mimo pa koraka karavana nepravilnega izražanja. Vse to počenjajo celo izobraženci, ki naj bi vsaj približno obvladali pravilno izrazoslovje. Mednje naj bi spadali tudi novinarji in poročevalci pa tudi vsakovrstni slovenski predsedniki in predstavniki oblasti.

Med drugim slišimo: »Hrvaška vlada nam ne odgovarja.« Kaj to pomeni? Da nam ne ustreza, ali da nam ni všeč, ali pa da nam res ne odgovarja (na vprašanja in pobude).

Že nekaj let se prav ponesrečeno šopirijo besede korist, koristnik in koristiti. Če nekdo reče: »Zadnje čase precej koristim gospe.« ali to pomeni, da več gospa izkorišča ali da samo eni gospe koristi, se pravi, da ji je kakorkoli že koristen. Mi pa kar koristimo: čas, ure, denar, dopust, kredit itd.

Izredno pogosta je napačna raba besede razen. Te nerodnosti slišimo po nekajkrat na dan. Poglejmo: »razen predsednika so se seje udeležili tile člani . . .,« »razen vodilnih so se stavke udeležili tudi vsi delavci.« Kaj to pomeni? So bili v prvem primeru člani, v drugem pa vodilni ***zraven?!*** *Beseda razen pomeni, da nekoga ni bilo; govorec pa to poveže v poved, kot da so bili omenjeni prisotni. Tudi namesto razen tega bi moral v večini primerov uporabljati poleg tega.*

Vse preveč »opletamo« z besedo zaradi. Na primer, zaradi odpravljanja te pomanjkljivosti se prizadevamo . . . (prav: da bi odpravili to pomanjkljivost . . .). Novinar na TV ob podelitvi Nobelove nagrade za mir: »Nagrajenka je to nagrado dobila zaradi dolgoletnega nenasilnega boja za mir.« Toda borci in tekmovalci pohval, nagrad in kolajn ne dobivajo zaradi, pač pa za. In še: zaradi ekonomičnejšega pridelovanja sadja bomo . . .; zaradi uspešnejše dostave pošte na dom je treba . . .; zaradi boljše izdelave papirja bomo . . .; zaradi izpita se je začel pridno učiti.

Številni naši predstavniki, novinarji in poročevalci ne znajo več ne sklanjati in ne spregati (čeprav so se tega naučili že v osnovni šoli). Zadnji dan smo z olimpiade slišali poročevalca: »Obe moštvi so koncentrirani« in »Obe moštvi dosti bolj pazijo«. Zvečer pa je predsednik olimpijcev komentiral: »To so prve dve olimpijske medalje«.

Uboga dvojina!

Vsak dan lahko slišimo: »Pred dvemi dnevi« (tako je rekel znani slovenski literat na TV 4. 9. in neki slovenski izobraženec na zboru stranke 6. 9. – prav je seveda: pred dvema dnevoma). In še: Pod dvemi odstotki (Sobotna priloga Dela 5. 9.); z dvemi delodajalci; z obemi sosednjimi državami (besede nekega predsednika); z dvemi milijoni prebivalcev.

Nekateri tudi ne obvladajo predmeta v zanikanem stavku, ki mora biti v 2. sklonu. Na primer: »Ta zakon še nismo sprejeli (prav: tega zakona); to pa nisem jaz predlagal (prav: tega); to jaz ne vem (prav: tega); to pesem ne znam peti (prav: te pesmi) in podobno. Pogoste napačne sklanjatve so še: Z večimi ljudmi (z več); pred parimi dnevi (napaka je kar dvojna!) – prav: pred nekaj dnevi; pri lepemu konjičku (prav: pri lepem konjičku); pri našemu sosedu (prav: pri našem).

Marsikateri poročevalec ne obvlada pravilnih poudarkov, saj slišimo: múčenec (prav: mučénec); cerkev Sv. Dúha (prav: Sv. Duhà); Škófovi zavodi (prav: Škófovi zavodi – prva slovenska klasična gimnazija). Drugi sklon množine besede kônj je kónj. Novinarka naj pogleda SP.

Na kupe besed in izrazov pa je med Slovenci ostalo zaradi nekdanje južne jezikovne »bratovščine«: gužva (gneča); pravac (smer); sudija (nogometni sodnik); računica (račun); žitarica (žito); ódbi (beži, stran); brez veze, nimaš veze (nimaš pojma, nesmiselno, nisi pri stvari); ne mrdaj (Mirno, pri miru); šuti (tiho, bodi tiho); od oka (približno); gótovo (končano, sklenjeno) in še in še – da tujih grdih in nesramnih kletvic sploh ne omenjam.

FRANCE CERAR,
Škrjančevo 17, Radomlje

Odgovor na pismo Mihe Kerina

Neplačano delo na Ljubljanskem gradu je koordiniral odbor za prenovo Ljubljanskega gradu, zato IS v letu 1990 in 1991 ne more sprejeti nekakšnih moralnih obtožb. Za vse pogodbe, ki so bile sklenjene med Mestom in Splošnimi gradnjami (SCT), je poskrbljeno za finančno pokritje do konca tega leta, tako da nasprotni očitek ne drži. Pač pa nas Ambient preko sodišča želi iztožiti, čeprav dela ni opravil v časovnem obdobju, ki je bilo po pogodbi podpisano. Celo več, Ambient namenoma zavlačuje izvedbo projektov in tako uveljavlja podražitve z raznimi indeksi. Res je delo treba opraviti, pa ne samo opraviti, potrditi ga mora od IS SML pooblaščeni organ, kar pa ne velja za vse zneske, ki jih želite iztožiti. Res je že deloma prenovljeni grad zanimiv za organizatorje, posebej pa za obiskovalce, saj si lahko ogledajo del objekta M (poročni objekt), ki je videti takšen, kot bi tam pristalo vesoljsko vozilo. Nekateri celo pravijo, da bi, če bi imeli denar, vse skaze na gradu podrli, ne pa da hodi ves svet gledat to skrpucalo.

Za obnovo gradu velja, da je stroka odpovedala in da je vse diktirala politika. Šele s prihodom g. Krambergerja je tudi stroka pri obnovi dobila veljavo, kar se je izkazalo prav pri kapelici sv. Jurija, ki je res vrhunsko obnovljena. Vendar je k takšnemu načinu veliko prispeval prav novi investitor – Slovenski verski muzej.

Sicer pa že vrabci na strehi čivkajo, da so med obnavljanjem hodile na grad ekskurzijo študentov iz tujine, da bi videli, kako se zgodovinskih objektov – gradov ne sme obnavljati.

Da je obnavljanje gradu v posmeh zdravi pameti, ni moja ugotovitev, ampak ugotovitev enega vidnih političnih nasprotnikov našega časa iz vrst ekologov.

Za to, da je danes dialog med Ambientom in mestom malo manj strpen, je zaslužnih več dejavnikov, najbolj pa je v tem madnatu IS grad prizdela porušitev strehe objekta G. Z izgradnjo te strehe pa bo videz gradu vsaj obnovljen, čeprav zaradi dvigal, ko so se vedno na gradu, ne moremo sprejeti vabljive ponudbe, da bi ga pokazali na stenskem koledarju za leto 1993 oziroma 1994. V takem koledarju bi sprejemljivo obnovljen igral dominantno vlogo.

Polemika z menoj je za vas lahko končana, vendar za Ljubljano še dolgo ne bo, saj jo bo ime Ambient spominjalo na čas, ko se je pri obnavljanju gradu izvajalo nasilje nad zgodovinskimi spomeniki.

JANEZ LESAR,
Kosovelova 26,
Ljubljana

Popitovci na pohodu

Zunanji minister Rupel je pravkar izbral popitovca Mejaka za vodjo slovenske delegacije v Bruslju. Naslednjo bo vodil zagotovo že Jokl. In Cankar v grobu znova vzklika: O, domovina, ti si kakor kurba.

DANILO LEDINEK,
Malgajeva 6,
Celje

Ljubljančani in Mariborčani plačali davek neizkušenosti

V prvih tekmah 1. kola je SCT Olimpija v pokalu evropskih prvakov visoko izgubila v Milanu, Maribor Branik pa v pokalu pokalnih zmagovalcev doma z Atleticom iz Madrida

MILANO, MARIBOR – Nogometaši SCT Olimpije so v prvi tekmi 1. kola pokala evropskih prvakov z Milanom v gosteh po pričakovanju izgubili. Razpoloženim Gullitu, Papinu in Van Bastnu ter drugim italijanskim reprezentantom Ljubljančani niso bili kos. Podobno usodo je v prvi tekmi pokalnih zmagovalcev doživel doma Maribor Branik v dvoboju z Atleticom iz Madrida, ki ga je imenitno vodil Schuster. Belvedur Izola pa je sinoči v pokalu UEFA igrala z Benfico v Lizboni.

Milan : SCT Olimpija 4:0 (2:0)

Stadion G. Meazza, gledalcev 20.000, sodnik Steidl (Avstrija).

STRELCI: 1:0 – Van Basten (5), 2:0 – Albertini (7), 3:0 – Van Basten (50), 4:0 – Papin (65).

MILAN: Antognoli, Tassotti, Maldini, Albertini, Nava, Costacurta, Lentini (Domadoni), Evani, Van Basten (Massaro), Gullit, Papin.

SCT OLIMPIJA: Simeunović, Podgajski, Englaro, Zulić, Hadžialagić, Vrabac, Benedejčič (Žibret), Djuranović, Ubavić, Želko (Protega), Topić.

Česar se je najbolj bal šef tehničnega štaba SCT Olimpije Lučo Pertič, se je zgodilo. Ljubljančani so hitro in poceni dobili prvi gol. V 5. minuti je Lentini prodrl po levi strani in podal žogo pred vrata. Zanjo sta se pognala Van Basten in Zulič. Zulič je padel, žoga pa se je odbila k Van Bastnu, ki jo je s 5 m potisnil v mrežo. Gol je zmedel Ljubljančane. Že v naslednjem napadu je Maldini s položaja levega krila podal žogo pred vrata gostov, ki so žogo zbili izven svojega kazenskega prostora. Priletela pa je k Albertiniju, ki jo je z volejem poslal v desni zgornji kot Simeunovićevih vrat.

Potem sta Gullit in Evani zapored zadela vratnico. Ljubljanski vratar Simeunović je bil na težkih preizkušnjah. Kolikšen je bil pritisk domačih, zgovorno priča tudi podatek, da je Milan v prvem polčasu streljal deset kotov, SCT Olimpija pa le enega, in sicer že v 2. minuti.

V nadaljevanju prvega polčasa pa so se Ljubljančani zbrali. Vse moči so usmerili v cosko obrambo in skušali s protinapadi. No, v prvih 45 minutah niso niti enkrat streljali proti vratom Milana. Razmerje v strelih je bilo kar 17:0 za gostitelje.

V drugem polčasu se podoba ni bistveno spremenila. Milan je napadal, SCT Olimpija pa se je branila.

V 50. minuti je Van Basten povišal na 3:0 s strelom s 15 m, ko je z volejem prestregel lepo podajo razigranega Gullita z desne strani kazenskega prostora.

Premoč gostiteljev pa je v 65. minuti kronal Papin. Gullit je pred podajo z desne preigral Englara in Hadžialagića, Papin pa je bil pred vrati odločnejši od Zulića. Vrgel se je in z glavo poslal žogo Simeunoviću za hrbet.

V 69. minuti je sodnik zaradi grobega prekrška nad Gullitom izključil Zulića, ki je že v prvem polčasu dobil rumeni karton. Klub 10 igralcem pa so Ljubljančani igrali le malce podjetneje. V 80. minuti je Žibert sprožil prvi in edini strel SCT Olimpije proti vratom Antognolija, a cilja ni zadel.

Proti koncu tekme je Milan še okrepil napade, toda Simeunović je bil zanesljiv in gola ni dobil več.

Lučo Pertič: »Zadovoljen sem z rezultatom. To je bil stari močni Milan, v katerega so nekateri že izgubili upanje. Srečen sem, ker smo ga mi vrnili na vrhunec. Dva gola smo dobili zelo hitro, to pa je igralcem spodrezalo noge, tako da so izgubili koncept igre. Nismo pokazali vsega, kar znamo.«

Fabio Capello: »Pričakoval sem tako zaprto igro SCT Olimpije, toda s hitro in kombinatorno igro smo jim razbili ta koncept. Na trenutke smo igrali zelo dobro, tako da nas Ljubljančani niso mogli dohajati. Gullit se je spet razživel.«

FRANCI BOŽIČ

Maribor Branik : Atletico (M) 0:3 (0:2)

Stadion v Ljudskem vrtu, gledalcev 9.000, sodnik Ceylan (Tur).

STRELCI: 0:1 – Alfredo (26), 0:2 – Luis Garcia (42), 0:3 – Luis Garcia (55).

MARIBOR BRANIK: Dabanovič, Šterbal, Ratkovič, Tarana, Lukič, Križan, Šimundža, Binkovski (Gajser), Šušič, Kotnik (Križanič), Bakula.

ATLETICO MADRID: Abel, Aquillera, Toni (Rodriguez), Solozabal, Ferreira, Donato, Alfredo, Schuster, Vizcaino, Future (Alfaro), Luis Garcia.

Vijoličasti so dvoboj z 8-kratnim pokalnim zmagovalcem Španije začeli pogumno. V prvih minutah so imeli pobudo. Že v 4. minuti je Tarana lepo prodrl v kazenski prostor Špancev, pri čemer pa si je dal malce predolg predložek, kar je izkoristil vratar Abel in s skokom pod noge Mariborčanu rešil svojo mrežo.

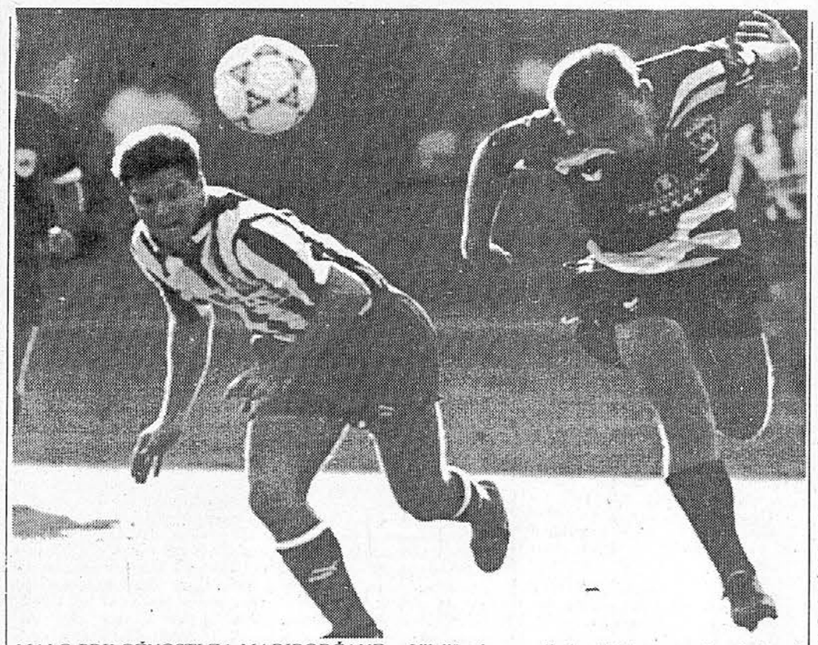
Vijoličasti so igrali dobro na sredini igrišča, tesno so pokrivali madridske nogometaše, katerih igro je organiziral Nemec Schuster. Po izenačeni igri je Atletico v 26. minuti nepričakovano dosegel vodilni gol. Futre je z desne strani kazenskega prostora gostiteljev podal dolgo žogo na drugo stran, kjer je najvišje skočil Alfredo in žogo z glavo v loku poslal prek Dabanovića v mrežo.

V 42. minuti je Lukić lepo prodrl po desni strani in podal pred vrata, kjer je bil Bakula v skoku višji od vratarja gostov, vendar njegove podaje soigralci niso izkoristili. V naslednjem napadu pa je Atletico povišal prednost na 2:0. Toni je obšel Binkovskega na levi strani kazenskega prostora. Kazalo je, da je žoga že prešla kotovo črto, Toni pa jo je poslal pred vrata, kjer se je povsem sam, le 3 m od vrat, znašel Luis Garcia. Nogo je le podstavil in žoga je bila že drugič v mariborski mreži.

V 55. minuti pa je Atletico dosegel še tretji gol. Kot z desne je steljal Schuster. Lepo je podal pred vrata, kjer so gostujoči napadalci večkrat skušali ustreliti proti Dabanoviću, toda žoga se je vselej odbila od nekoga v vijoličastem dresu. Končno se je odbila izven kazenskega prostora k Luisu Garciji. Ta je z leve strani natančno pomeril in prek precej iz vrat pomaknjenega vratarja Dabanovića poslal žogo v desni zgornji kot mariborske mreže.

Vijoličasti so se sprijaznili s porazom. Pobudo so povsem prepustili gostom. S hitrimi protinapadi so sicer skušali doseči vsaj častni gol, kar pa jim ni uspelo. Še najbližje zadetku je bil Maribor Branik v 80. minuti, ko je po Gajserjevem strelu s kota pred vrati visoko skočil Šimundža, njegov natančen strel pa je vratar Atletica spretno ujel.

Tekma je bil športna, sodnik pa je ob Špancu Aquilleri pokazal rumena kartona še domačima nogometašema Bakuli in Tarani. BORIVOJ FERŠ

MALO PRILOŽNOSTI ZA MARIBORČANE – Vijoličasti so v polju igrali dobro, pravih priložnosti pa si pred vrati Špancev niso ustvarili veliko. Tudi ta strel Šimundže ni zadel mreže, Levo branilec Atletica Donato. (Foto: Srđan Živulović)

Osmi rezultat Tomca s kopjem

Reprezentant iz Ljubljane se je na mladinskem SP v Seulu uvrstil na glavno tekmovanje – Drugi izpadli

SEUL, 16. sept. – Prvi dan IV. mladinskega svetovnega prvenstva v atletiki je bil za slovensko zastopstvo že zelo zahteven, saj je morala v areno že več ko polovica našega desetčlanskega zastopstva. Ni pa bi bil pretirano uspešen, saj je kar četverica naših izpadla, zato pa je lep uspeh dosegel 19-letni metalec kopja ŽAK Ljubljana, Miha Tomc, ki se je z osmim rezultatom (66,92 m) uvrstil med dvanajsterico najboljših na svetu, ki se bo v petek merila na glavnem tekmovanju v tej disciplini.

Tomc, katerega trener je Marjan Černe in se je letos že približal znamki 70. m, je imel na SP cilj ponoviti svoj najboljši rezultat in se uvrstiti na glavno tekmovanje. To mu je takorekoč že uspelo in je sedaj le upati, da bo tudi v drugem nastopu tako razpoložen, kot je bil danes, ko mu je z zadnjim metom uspela kvalifikacija. Luka Pengov (IBL Olimpija), ki je nastopil v isti disciplini, pa je ostal praznih rok. V prvem metu je dosegel 64,30 m, druga dva meta pa sta ki so preskočili vsaj 490 cm, uvrstilo v glavno tekmovanje. Cankarju so namerili kot najdaljši skok 728 cm, kar je med 26 udeleženci zadostovalo za 21. mesto, kot zadnji, 12., pa se je na glavno tekmovanje uvrstil Kubanec, ki je skočil 743 cm daleč. Cankar v optimalni formi bo to lahko dosegel.

Sicer pa so bile tekmovalne razmere precej neugodne. Bilo je vetrovno, spočetka zelo toplo, proti večeru pa že kar precej hladno. Na tribunah je bilo kakih 20.000 gledalcev, večinoma šolarjev. Z njimi je bila izpolnjena spodnja etaža tribun, zgornje niti niso odprli.

V četrtek med Slovenci ne bo nastopil noben, v petek pa bo ob Tomcu tekmovala še trojica – Postojnčana Miloševič in Moljk v kvalifikacijah skoka v višino ter Mariborčanka Korenova v kvalifikacijah metalk kopja. Kot zadnja bo s kvalifikacijskim tekmovanjem v soboto na vrsti kranjska skakalka v daljavo Marcela Umnik, rojena leta 1976, ki je tako sploh najmlajša v našem zastopstvu.

JANEZ ALJANČIČ

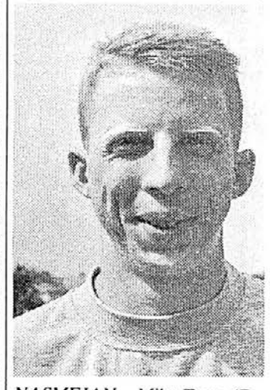
● Prvi dan SP so podelili en sam komplet kolajn – za hojo mladincev na 10 km. Zlato je pripadlo Ekvadorcu Jeffersonu Perezu, srebro in bron pa sta si prihodila poljska brata Müllerja.

mu uspela slabše, tako da je bil nazadnje 15. med 25 tekmovalci.

V drugih disciplinah so slovenski udeleženci ostali bolj v ozadju. V predtekih na 400 m z ovirami sta tako Rok Kop (IBL Ol) kot Maja Gorjup (IBL Ol) precej zaostala za svojima najboljšima dosežkoma (52,54 oz. 59,77) in se nista uvrstila v nadaljnje tekmovanje. Kop je progo pretekel v 55,93, kar je bil 29. čas (34 nastopajočih), Gorjupovi pa so namerili 63,61 (18. čas od 21 tekmovalk). Kop je začel nekoliko počasneje kot običajno, a je prvih pet ovir še kar dobro pretekel, nato pa mu je zmanjkovalo moči. Gorjupova se je poškodovala pri ogrevanju in na tekmi nato ni mogla pokazati vsega znanja. Zdaj kar očitno šepa.

Kvalifikacije so bile prvi in hkrati zadnji nastop tudi za najmlajša v našem fantovskem zastopstvu – celjskega skakalca v daljavo Gregorja Cankarja in mariborskega skakalca s palico Tineta Lorencija. Ta dva bosta imela pravico nastopa tudi še na naslednjem mladinskem SP čez dve leti, zaradi česar je bil njun današnji nastop gotovo velika izkušnja.

Lorenci je preskočil 480 cm, s tem med 25 skakalci prišel do delitve 16. mesta, zanimivo pa je, da se je kar 15 tekmovalcev,

NASMEJAN – Miha Tomc (Foto: Bogo Čerin).

Dva naprej, dva izpadla

Košarkarji Optimizma Postojne in Heliosa so se uvrstili v 2. kolo Koraćevega pokala, kar pa ni uspelo Litostroju Slovanu in Tinexu Noriku

LJUBLJANA – Le košarkarjem Heliosa in Optimizma Postojne, ki so zmagali na obeh tekmah 1. kola Koraćevega pokala, se je uspelo uvrstiti v 2. kolo. Litostroj Slovan in Tinex Norik pa sta izgubila tudi povratni srečanji in se poslovila od tekmovanja.

Optimizem Postojna : Steaua 78:59 (39:36)

POSTOJNA – Športna dvorana SNTŠ, gledalcev 500, sodnika Grassi (It) in Jancovic (ČSFR).

OPTIMIZEM POSTOJNA: Jeklin, Pakiž, Besedič 20 (2:3), Ademi 4 (2:6), Rojko 2, Tiringer 20, Radan 2, Jelnikar 3 (1:2), Šušič 17 (2:3), Bačar 10 (2:2).

STEAUA: Voinescu 5 (1:2), Sorin 17 (3:3), Toader 4, Miulescu, Doba 2 (2:2), Paun 6 (2:2), Barbu 7, Netolitzchi, Palai 13 (4:5), Stefan 5 (1:2).

Čeprav Postojnčani v povratni tekmi niso blesteli, so zlahka tudi v drugo porazili romunskega predstavnika, vojaško ekipo Steaua. Že v prvem delu so v 13. minuti vodili z 32:20, v nadaljevanju pa kar za 26 točk, štiri minute pred koncem je bilo namreč kar 76:50. Nekoliko boljši so bili Besedič in kapetan Tiringer, ki je dosegel tudi 4 trojke, pri gostih pa edini romunski reprezentant Sorin in Palai, ki na prvem srečanju ni igral. Po »zgodovinski zmagi«, prvi mednarodno uradni, so se Postojnčani zasluženo uvrstili v drugo kolo Koraćevega pokala, kjer bo njihov naslednji tekmec nemška ekipa TVG Trier. Postojnčani so dobili že prvo tekmo v gosteh z 81:66.

BRANE FATUR

Helios : Hiefenech 95:68 (46:43)

DOMŽALE – Dvorana Komunalnega centra, gledalcev 500, sodnika Roth (Avstrija) in Bodoux (Švica).

HELIOS: Mičunovič 16, Žirovnik 2, R. Trifunovič 13 (1:2), Košak 4 (2:2), Škrjanc 4, Jevtovič 26 (2:5), Cimperman 2, Todorovič 6 (0:2), Kovačič 22 (8:12).

HIEFENECH: Schmitz 6 (4:4), F. Colbach 8 (0:1), Tavares 7 (5:8), Schmit 12 (1:2), Forrestal 18 (3:8), Hetto 14, Maes 3 (1:2).

Začelo se je slovesno, saj je v prenovljeni dvorani začetni met opravil nihče drug kot domžalski župan Ervin Anton Schwartzbartl. Domžalčani so bili na začetku nezbrani pri metu na koš, tako da je bil v 17. minuti rezultat presenetljivo izenačen 35:35. Po odmoru je steklo in ob koncu so Luksemburžani v skupnem seštevku zaostali za 58 točk. Zato je razumljiva hudomušnost sekretarja kluba Braneta Marna, ki je po tekmi dejal, da bi Domžalčani s tremi predsedniki kluba, nekdaj odličnimi košarkarji Urošem Slavincem, Borisom Zakrajškom in Jožetom Zebnikom ob pomoči Mičunoviča in kapetana Kovačiča izločili simpatične Luksemburžane.

SANDI KRAŠEVEC

Litostroj Slovan : Bellinzona 90:91 (40:45)

LJUBLJANA – Dvorana na Kodeljevem, gledalcev 250, sodnika Auber (Fra) in Harsanyi (Madž).

LITOSTROJ SLOVAN: Leban 25 (9:11), Macura 4 (0:1), Kunc 9 (1:2), Nikitović 3, Madon 2, Škrinjar 2, Dušćak 22 (5:6), Bavec 5 (3:4), Dornik 16 (2:2), Ličan 2.

BELLINZONA: Pellini 2, Facchinetti 6 (6:8), Stockalper 14 (4:4), Filmore 12, Runkel (0:2) Grimes 14 (4:4), Gregorio 6, Fields 19 (3:6), Poliete 18 (4:4).

Kljub veliki želji se košarkarjem Litostroja Slovana ni uspelo uvrstiti v drugo kolo. Ekipa iz Švice je bila premočan nasprotnik za igralce s Kodeljevega. Tekma je bila ves čas izenačena, saj ekipama ni uspelo priigrati večje prednosti. Zrelejši Švicarji, ki so prekašali gostitelje v skokih pod košema, so s preudarno igro stalno nadzorovali razliko. Slovanovci so skušali z meti za tri točke pridobiti razliko, vendar jim to kljub 10 trojkam ni uspelo. Na koncu so imeli po dosojenih petih prostih metih, ki so jih tudi zadeli, priložnost za zmago, vendar so izgubili žogo in zatem tudi zmago.

DRAGO BERŽAN

Jeseniškim hokejistom prvi točki v alpski ligi

V torek so v Cavaleseju v 2. kolu ugnali domači Fiemme – Drevi Zell am See na Jesenicah (18)

CAVALESE – Čudovita dolina Fiemme v severni Italiji očitno postaja srečen kraj za slovenski šport. Pred poldrugim letom je Franci Petek v Predazzu osvojil naslov svetovnega prvaka v smučarskih skokih (kolajno so mu podelili prav v hokejski dvorani), lani so tu hokejisti Olimpije Hertza ugnali domači Fiemme, podoben podvig pa je v torek uspel tudi Jeseničanom.

Fiemme : Acroni Jesenice 2:5 (0:2, 2:1, 0:2)

Športna dvorana, gledalcev 600, sodniki Moschen, Lonardi, Gagliardi (vsi Italija).

STRELCI: 0:1 – Mlinarec (Kopitar, Magazin, 2) 0:2 – Šuvak (M. Šmolej, 17), 1:2 – Tomasek (Catenacci, Ginetti, 21), 2:2 – Catenacci (Ginetti, Massara, 25), 2:3 – A. Razinger (Mlinarec, Kopitar, 37), 2:4 – A. Razinger (Mlinarec, 46), 2:5 – Kvartalnov (M. Pajič, Borisov, 60).

KAZENSKE MINUTE: Fiemme 2, Acroni Jesenice 4.

Prvo letošnje gostovanje je bilo za »železarje« uspešno, dve točki pa imata zaradi uvodnega poraza Jeseničanov na domačem ledu proti beljaškemu VSV še toliko večji lesk. V ekipo se je vrnilo dobro razpoloženje, v hokejski Podmežakli in celem mestu pa se ponovno dviguje temperatura pred dreviščnjim dvobojem 3. kola alpske lige s Zell am Seejem, ki se bo v jeseniški dvorani začel ob 18. uri.

Sicer pa so jeseniški hokejisti na prvi letošnji tekmi v Italiji z odprto in napadalno igro presenetili gostitelje, ki od letošnje sezone pričakujejo precej več kot lani. Zato so tudi moštvo izdatno okrepili. Iz Milana je prišel reprezentant Catenacci, iz Allegheja Bob Ginneti, odmeven je bil tudi prestop češkega igralca Tomaseka. Jeseničani se teh imen, za katera je trener Krikunov izvedel tik pred tekmo, niso prav nič ustrašili. Že v 2. minuti so povedli prek tokrat zelo razpoloženega Mlinarca. Zgodba s tekme proti VSV, ko so Beljačani zgodnje vodstvo Jeseničanov hitro izničili, se ni ponovila, kar gre pripisati bolj zbrani obrambni igri, večji odločnosti napadalcev, predvsem trojke A. Razinger-Mlinarec-Kopitar in pa tudi samemu tekmecu, ki je po oceni jeseniškega trenerja Krikunova slabši od avstrijskega šampiona. Tako so se priložnosti pred solidnim vratarjem domačih Grecom kar vrstile. Po treh vratnicah je v polno zadel Šuvak, ki se je po imenitnem prodoru M. Smoleja znašel na pravem mestu. Dva gola na začetku druge tretjine Jeseničanov nista zmedla, v 37. minuti pa je A. Razinger dosegel prvega izmed vseh svojih golov. Tudi v zadnji tretjini so prevladovali gostje, lepo zmago pa je v zadnji minuti potrdil kvartalnov, ko so Jeseničani edinkrat v tej kar presenetljivo korektni tekmi imeli igralca več.

Zvone Šuvak, napadalec Acronov Jesenic: »Tekmo v Cavaleseju smo presenetljivo dobro začeli in potem držali enak ritem vseh 60 minut. Zdaj smo popravili doma izgubljeno. Žal si tega dvoboja ni ogledalo več naših privržencev.«

Cveto Pretnar: »Vsaka zmaga v tej ligi je dobrodošla, predvsem seveda tiste v gosteh. Drevi pa nas čaka še ena zahtevna tekma.«

Drugi izidi 2. kola: EC Graz : Varese 8:3 (2:3, 3:0, 3:0), Zell am See : Brunico 7:3 (2:1, 3:1, 2:1), Feldkirch : Milano Devils 3:3 (0:1, 2:1, 1:1), Gardena : KAC 2:5 (0:1, 0:1, 2:3), Bolazno : Fassa 12:4 (4:0, 4:1, 4:3), Asiago : Alleghe 2:2 (1:1, 1:0, 0:1). **Vrstni red:** EC Graz, KAC, Innsbruck po 4, Feldkirch, Zell am See, Devils po 3, Bolzano, Acroni Jesenice, BIC VSV, Alleghe, Gardena po 2, Asiago 1, Fiemme, Brunico, Fassa, Varese po 0.

SINIŠA UROŠEVIĆ

Kadrovska rokada v Kočevju

KOČEVJE – Rezultati, ki so jih v prvih štirih kolih prvenstva v drugi slovenski ligi dosegli nogometaši Avtobuma, so očitno daleč od tistega, kar si je obetala uprava kluba glede na to, da je moštvo v prestopnem roku okrepilo kar sedem novih igralcev. Zato so na sestanku upravnega odbora zamenjali trenerja Vladana Mladenovića, ki se je s to odločitvijo tudi sam strinjal. Njegovo delo bosta prevzela Stojan Briški in Danilo Bižal. (M. G.)

Odločitev o sezoni!

Drevi ob 20. uri igrajo košarkarji Smelta Olimpije v Tivoliju povratno tekmo evropskega klubskega prvenstva z Žalgirisom – Darilo Hauptmanu?

LJUBLJANA – Šest točk prednosti je prvak Litve, Žalgiris iz Kaunasa, prinesel v Ljubljano s prve kvalifikacijske tekme evropskega klubskega prvenstva. Malo, a lahko tudi veliko. Tradicija je namreč, da se v takšnih evropskih tekmah večinoma vselej igra okrog razlike s prve tekme, ne glede na to, kolikšna je. Bo tudi drevi v Tivoliju tako?

»Predvsem ne smemo takoj hlastati za odločilno prednostjo, ker se je to že velikokrat slabo končalo. Vsiliti moramo visok ritem igre, zadržati Žalgirisove zunanje igralce, prednost pa počusi stopnjevati, brez prevelikih nihanj,« opozarja trener **Zmago Sagadin.** »Že v Kaunasu smo bili v večini prvin enakovredni, tehtnica se je na domačo stran izraziteje nagnila le v prostih metih in asistencah, torej poceni dosežených koših. Razlika šestih točk je zato realno dosegljiva, kar pa spet ne bo povsem preprosto. Veliko nam pri tem lahko pomagajo gledalci, kot so v Kaunasu Žalgirisovi navijači, ki so v polni dvorani ustvarili primerno vzdušje. Že tam se je pokazalo, da je najbrž Žalgiris tudi malce slabše pripravljen, kajti ni zdržal lastnega ritma iz prvega dela in je v drugem precej popustil. Tudi v tem je lahko naša prednost. Zato moramo vso tekmo igrati nadvse agresivno, pritiskati na njihove branilce, ki so nosilci igre, v vsej fazi napada in tako skušati streti tekmeca. Ta pa je gotovo nevaren, kajti ima odličnо sestavo za igre v gosteh, ki zna in ve, kako se temu streže.«

Rimas Kurtinaitis je gotovo glava ekipe, ki vse drži v svojih rokah. Vsaka minuta, ki jo slučajno presedi na klopi, se v igri pozna. V Kaunasu ga je v drugem delu zelo dobro ustavil **Jaka Daneu,** ki bo enako vlogo že kar od začetka moral odigrati tudi drevi, pomagala pa bi mu naj še **Cooper** in **Gorenc.**

Ljubljančani so skrbno analizirali video posnetek tekme v Kaunasu in se tudi po taktični plati dobro pripravili na določilni boj, ki odloča o vsej sezoni. Zmaga za 7 in več točk prinaša 2. kolo evropskega prvenstva, poraz katastrofo, oziroma samo še tekmovanje v SBA in ob koncu v končnici SKL. To pa bi bil tudi po finančni plati za Smelt Olimpijo hud udarec.

»Optimist sem. Več igralcev imamo, tako slabo, kot smo začeli v Kaunasu, pa v Tivoliju ne moremo. Upam, da bo tudi naš napad zdaj boljši, nakar bi lahko bila razlika med 10 in 15 točkami,« meni kapetan **Dušan Hauptman.**

»Ne bo lahko, kajti predvsem psihični pritisk je zelo hud. Izpad iz Evrope bi pač pomenil, da od sezone ne bomo imeli nič. Upam, da bo Tivoli tokrat poln, kar nam bi veliko pomenilo,« pravi **Jaka Daneu, Roman Horvat** pa dodaja: »Optimist sem, kajti moramo zmagati s potrebno razliko. Prednost je tokrat naša in upam, da bomo zmagali za več kot deset točk.«

V Tivoliju bo drevi res padla odločitev o vsej letošnji sezoni, zato se obeta lep spektakel.

S. T.

● Prav danes praznuje kapetan Šmelta Olimpije Dušan Hauptman 32. rojstni dan.

Kljub težavam zagorski rokometaši polni elana

Igralci drugoligaša Zaščite dobro izkoristili priprave na Lisci – V Zagorju nimajo primerne dvorane

ZAGORJE – Rokometaši drugoligaša Zaščite Zagorja so opravili štiridnevne priprave na Lisci. Poleg trenerja Pavlina ter tehničnih vodij Žibreta in Klopčiča se je priprav udeležilo 16 igralcev. Na 947 metrov visoki Lisci so imeli vse pogoje za delo, pohvalili pa so tudi zelo prijazno osebje v Tončkovem domu.

Med pripravami so odigrali tri prijateljske tekme. Brežice so premagali z 32:23, z ekipo Trebnjega pa so najprej zmagali s 26:19, nato pa igrali še 19:19. Igralci so pokazali napredek v igri, predvsem v obrambi. Na treningih so bili zelo prizadevni, posebno pohvalo pa zasluži letošnja okrepitev, dolgo let najboljši strelec Rudarja Darko Rauš, ki pri delu pomaga tudi trenerju Paulinu.

V petek so nameravali pripraviti drugi Zapotnikov memorial, ki pa so ga morali zaradi turnirja v malem nogometu prestaviti za teden dni. To je malce čudna poteza odgovornih ljudi v občini, saj je že nekaj let v veljavi sklep, da z zunanjim igriščem TVD Partizana za nedoločen čas razpolaga rokometni klub. Sicer imajo v klubu še nekaj težav. V Zagorju namreč ni primerne dvorane za rokomet, stroški za uporabo litijske pa so zelo visoki.

Igralci bodo tako odslej vadili v treh različnih dvoranah, igrali pa v četrti – v Trbovljah. Kljub problemom pa rokometašem Zaščite Zagorja volje ne manjka, vzdušje v ekipi je izvrstno, tako da vsi komaj čakajo začetek prvenstva, v katerem si želijo uvrstitev v zgornji del drugoligaške konkurence.

SAŠO FABJAN

Prpić že izgubil

KÖLN – Na teniškem turnirju z nagradnim skladom 240.000 dolarjev je Zagrebčan Prpić, ki je bil šesti nosilec, izgubil že v prvem kolu. Premagal ga je Ondruska (Nem) s 7:5, 6:4. Izgubil je tudi drugi nosilec Novaček (ČSFR). Izgubil je proti drugemu Nemcu Braaschu s 4:6, 4:6.

OD TOD IN TAM

● Drago Perc prvi na SP v raketarstvu

MELBOURNE – Na svetovnem prvenstvu v raketnem modelarstvu v Melbournu na Floridi (ZDA) so slovenski reprezentantje doslegli izjemen uspeh. V disciplini raket s padali (S-3-A) je Sevničan Drago Perc postal svetovni prvak, njegov uspeh pa je dopolnil še Ljubljančan Jože Čuden, ki je v tej disciplini osvojil bronasto kolajno. Tretje mesto je osvojila tudi slovenska reprezentanca, v kateri je sodeloval še Marjan Čuden iz Ljubljane. V disciplini raket s padali se je sicer pomerilo 125 tekmovalcev iz 14 držav. Prvenstvo še traja. (P. O.)

Moščanke druge na Madžarskem

LJUBLJANA – Na prvem mednarodnem turnirju Alpe–Adria v madžarskem mestu Kapošvar so moščanske ritmičarke dosegle lep uspeh, saj so zasedle 2. mesto v ekipni razvrstitvi in še vsto vidnih posamičnih uvrstitev.

Rezultati – ekipno: 1. Madžarska 105,1, 2. Slovenija 103,55, 3. ČSFR 96,6; mladinke – mnogoboj: 1. Piletič (Slo) 33,9, 2. Balog 33,6, 3. Horvat (oba Madž) 33,3; finali-kolebnica: 1. Piletič 8,65; žoga: 1. Piletič 8,65; članice-mnogoboj: 1. Szalay (Madž) 37,25, 2. Rakuša 35,25, 3. Kokalj (obe Slo) 34,4; finali – kolebnica: 1. Szalay 9,55, 2. Rakuša in Kokalj 8,85; obroč: 1. Szalay 9,50, 2. Rakuša 9,10; žoga: 1. Szalay 9,65, 2. Rakuša 9,0, 3. Kokalj 8,9; kiji: Szalay 9,25, 2. Rakuša 9,05, 3. Kokalj 8,8. (B. V.)

Pionirji Golovca zmagali v Italiji

LJUBLJANA – Pionirji baseball kluba Golovec so prijetno presenetili na močnem mednarodnem turnirju v Italiji, saj so premagali vse tekmece in odnesli glavno lovoriko. V finalu so visoko premagali moštvo Black Panters, italijanskega pionirskega prvaka, s 7:2. Pionirji Golovca so na tem turnirju pobrali tudi vrsto lovorik za najboljše igralce, posebej pa je treba pohvaliti Damirja Jovića, Mitjo Dolinarja in Edina Čelebića za izvrstno igro v napadu. (V. K.)

Četverica naših maratoncev v Anglijo

LJUBLJANA – Strokovni svet AZS se je odločil, da pošlje na svetovno prvenstvo v malem maratonu v Tynesidu pri New Castleu dva maratonca (Mirka Vindiša in Romana Kejžarja) ter znano dolgoprogašico Silvo Vivod, naknadno pa so se dogovorili, da potuje na stroške kluba (AD TAM Maribor) in sponzorja še Igor Šalamun. Ekipo Slovenije, ki odpotuje v petek, 18. t. m. z Dunaja, bo vodil nacionalni trener za teke na dolge proge Martin Štajner iz Velenja.

Miguel Indurain prvi tudi po Kataloniji

SAN FELIU DE GUIXOLS – Miguel Indurain je tudi na dirki po Kataloniji dokazal, da je zanesljivo najboljši kolesar etapnih dirk na svetu. Potem ko je prevzel vodilni položaj v 6., predzadnji etapi, tudi v zadnji, 172 km dolgi preizkušnji od Llanarasa do San Feliuja ob sredozemski obali ni dovolil presenečenja in je zadržal najnevarnejšega tekmeca, Švicarja Tonija Romingerja na varni razdalji 19 sekund. Že tretjič na dirki po Kataloniji pa je v šprintu osvojil etapno zmago Francoz Laurent Jalabert pred Nizozemcem Mathieujem Hermansom in Italijanom Mariom Manzonijem. Končni vrstni red: 1. Indurain (Špa) 24:29,40, 2. Rominger (Švi) +0:19, 3. Martin (Špa) +1:18, 4. Breukink (Niz) +1:27, 5. Bernard (Fra) +1:47, itd.

Tour de l'Avenir: vse po starem

FOUESNANT – Ker sta se sedma in osma etapa dirke Tour de l'Avenir končali s šprintom glavnine, najprej je bil uspešen Nizozemec Tristan Hoffman, nato pa še njegov rojak, srebrna olimpijska kolajna na OI '92 Erik Dekker, se vrstni red najboljših v skupni razvrstitvi ni spremenil. Še naprej vodi Francoz Herve Garel pred Nemcem Marcelom Wustom (+1:18) in rojakom Jeanom Philippejem Dojwo (+1:32).

ŠAH

Gostiša ni videl zmagovite kombinacije

POSTOJNA – V 6. kolu članskega DP je Leon Gostiša izvrstno igral proti Iztoku Ličnu, ni pa videl tripotezne kombinacije, s katero bi matiral tekmeca. Gostišo je na vrhu razpredelnice dohitel Aljoša Grosar, ki je tokrat premagal Darka Šifrerja. Grosar je izkoristil prednost lovskega para in partijo zaključil v velikem slogu.

● V hotelu Jama bo ob DP še vrsta spremljajočih tekmovanj, in sicer danes: hitropotezni turnir (17), jutri: dvoboj vlada: parlament (16), hitropotezni turnir slovenskih direktorjev (16), simultanka velemojstra Parme (18), šahovska noč (19); v soboto: vikend turnir (9.30); v nedeljo: nadaljevanje vikend turnirja (10.45); torek: hitropotezni turnir (17); sreda: duatlon, šah+tek (16); četrtek (24. t.m.): turnir slovenskih družin (16); petek (25. t.m.): zadnji hitropotezni turnir (17); sobota (26. t.m.): vikend turnir (12.30); nedelja (27. t.m.): nadaljevanje vikend turnirja (9.30).

Rezultati 6. kola: Barle : Srebrnič prek., Gostiša : Iz. Jelen remi, Čepon : Riegler 1:0, Šifrer : Grosar 0:1, Mohr : Ig. Jelen remi, Truta : Sermek prek., Mikac : Podlesnik remi, Osterman : Orel remi.

Vrstni red po 6. kolu: Gostiša in Grosar po 4,5, Iz. Jelen 4, Sermek 3,5 (1), Šifrer, Osterman in Orel po 3,5, Mohr in Ig. Jelen po 3, Barle in Truta po 2,5 (1), Mikac 2,5, Srebrnič 1,5 (1), Podlesnik in Čepon po 1,5, Riegler 0,5.

VESNA BAŠAGIĆ

ZADNJI VESTI

Nova zmaga Gostiše

POSTOJNA, 16. septembra – Izidi 7. kola DP: Srebrnič : Gostiša 0:1, Iz. Jelen : Čepon 1:0, Riegler : Šiftar 0:1, Grosar : Mohr remi, Ig. Jelen : Truta 1:0, Sermek : Mikac remi, Podlesnik : Osterman 0:1, Orel : Barle remi. (V.B.)

Fischer vodi s 4:2

SV. ŠTEFAN – Fischer je dobil 9. partijo prijateljskega dvoboja s Spasskim, ki se je vdal Američanu po 21 potezah ter po 3 urah in 10 minutah igre. Fischer vodi v zmagah s 4:2.

KAM, KAJ, KJE

Izleti v naravo

PD RAŠICA vabi 20. t. m. na turo: Kranjska Gora–Vitranc–Ciprnik–Planica. Odhod z osebnimi avtomobili izpred gostilne Jelen v Vižmarjih, prijave pa sprejema vodja Stojan Ilič, tel. 51-306.

PD RADOVLJICA vabi 19. in 20. t. m. na Kriške pode in Škrlatico. Prijave še danes med 16. in 18. uro v društveni pisarni, tel. 064/75-544.

PD VIHARNIK vabi v soboto, 19. t. m., na Peco. Posebni avtobus bo izpred Univerze odpeljal ob 5. uri, obvezne pa so prijave po tel. 267-187.

MO istega PD organizira 19. t. m. izlet na Brano. Prevoz z osebnimi avtomobili, vodi Bazelj-Kovač Darja, zbor pri Ruskem carju ob 7. uri, prijave pa sprejemajo po tel. 579-348.

PD INTEGRAL vabi 19. in 20. t. m. na Krn in Matajur. Vodila bo Marinka Koželj, prijave pa zbirajo po tel. 061/194-114, int. 233 Žnidaršič, kajti na pot gredo z osebnimi avtomobili izpred stavbe na Celovški 166 ob 6. uri.

PD PTT LJUBLJANA prireja 19. in 20. t. m. izlet: Komna–Batognica–Peski–Krn–Krnsko jezero. Vlak odpelje ob 6. uri, zbor pod uro bo ob 5.45. Vozno karto kupi vsak sam, informacije in prijave do 18. t. m., tel. 116-114.

DRUŠTVO NEKADILCEV vabi 19. t. m. na srečanje nekadilcev v Mostecu (začetek 15.00) in na pohod Slavkov dom–Sv. Katarina–Grmada–Toško čelo–Mostec. Zbor ob 8. uri pri motelu Kompas v Mednem.

Planinci PD Podpeč–Preserje vabijo v nedeljo na 12. pohod na Krim. Zbor bo ob 7.30 pri šoli v Preserju.

Orientacija za prvenstvo

LJUBLJANA – 6. prvenstvo Ljubljane v orientacijskem teku bo v Zavrhu pod Šmarno goro 19. t. m.

Podjetje je šlo po zlu, lastnina pa...

SLOVENJ GRADEC, 16. septembra – Te dni je občan K. D. iz Mežice obvestil policijsko postajo na Ravnah, da je ponoči neznanec vlomil v skladišče firme Raster Trade na Prevaljah. Storilec naj bi ukradel varilni aparat sigma, okoli 100 plošč tervola in top za ogrevanje, v notranjost pa naj bi prišel tako, da je prerezal obešanko na vratih.

Ko so policisti začeli zbirati obvestila, so hitro ugotovili, da je uprava inšpekcijskih služb Dravograd omenjenemu podjetju, katerega je skupaj z D. A. iz Prevalj ustanovil K. D., 9. junija letos izdala odločbo o prepovedi poslovanja. Po tem datumu sta solastnika iz skladišča firme začela odnašati sredstva in opremo.

Ugotovili so tudi, da je obešanko z vrat odstranil kar K. D. sam in to potem, ko mu D. A., direktor firme, ni hotel izročiti ključev skladišča.

J. S.

V zaporu dobil dopust pa ga je zaskominalo

Velenjčanka, ki je v večernih urah ostala brez torbice, si je napadalca dobro zapomnila – Celjski sejem je privabil tudi nepridiprave

CELJE, 16. septembra – Po julijski in avgustovski vročini, ki je očitno »zdelala« tudi nepridiprave vseh barv in dejavnosti na celjskem koncu slovenske dežele, so ti s septembrsko ohladitvijo postali ponovno aktivnejši. Vse več pa je tudi znakov, da vsaj nekateri med njimi postajajo tudi nesramno nasilni.

Da je najprej zapisana trditev resnična, zgovorno potrjuje podatek, da so pretekli teden na območju UNZ Celje obravnavali 2 ropa, 43 velikih tatvin, 36 navadnih tatvin in 55 drugih kaznivih dejanj (mimogrede tudi ponarejenih tolarskih tisočakov nikakor nočeš zmanjkati in prejšnji teden so jih v kasetah SDK našli kar 94). Drugo trditev pa potrjujejo trije dogodki. V soboto okoli 20. ure je neznanec na Trgu mladosti v Velenju dohitel Vero D. in ji od zadaj na silo iztrgal torbico ter jo popihal v neznano. Na Verino srečo, očitno si je kljub strahu in presenečenju napadalca dobro zapomnila, ne za dolgo. Napadena je takoj pohitela na policijsko postajo in prijavila tatvino. Policisti so, kot temu pravijo, blokirali kraj in okolico napada in ob 20.40 prijeli moškega, ki je odgovarjal opisu napadalca. Kot se je izkazalo kmalu po prijetju in ob oprejemljivih dokazih, naj bi napad izvršil Bogomir S., ki stalno prebiva v žalski občini, že nekaj časa pa ima začasno prebivališče v mariborskih zaporih. Osumljeni je bil prav sedaj na dopustu. Policisti so ga po prijetju odpeljali k preiskovalnemu sodniku, ki je po zaslišanju Bogomira napotil v preiskovalni zapor.

Bolj boleče srečanje je v nedeljo okoli 3. ure zjutraj doživel 33-letni Boris L. iz Kopra. Ko se je vračal proti začasnemu prebivališču, Boris namreč sodeluje na celjskem obrtnem sejmu, ga je napadla skupina neznancev. V eni izmed celjskih ulic so napadalci Borisa zbili na tla, ga temeljito »obdelali« z nogami, potem pa mu pobrali ves denar in dragocenosti ki jih je imel pri sebi. Vse skupaj je bilo vredno preko 40 tisočakov.

Nekaj podobnega, resda brez udarcev, je v zgodnjih večernih urah na Stanetovi ulici v Celju istega dne doživel tudi Milan C. iz Dobrne. Ustavil ga je neznanec in od njega zahteval denar. Še predno je Milan uspel karkoli reči ali storiti, je neznanec že segel v njegov žep, iz njega potegnil denarnico in si kar sam vzel »postregel« z nekaj tisočakov. Milanu denarnice ni vrnil, temveč jo je mirno odvrgel. Presenečeni Milan si, kot je povedal kasneje policistom, ob tem početju neznanec sploh ni upal protestirati, saj sta za njim stala še dva moška, nič kaj prijaznega videza. Izvedeli smo, da so slednjega dejanja osumljeni trije domačini in sicer brata Ivan in Boris O. ter Franjo O. Očitno v teh dneh ni živahno samo na obrtnem sejmu, temveč tudi na celjskih ulicah. Zato kanček previdnosti, seveda zaradi nepridipravov, ki jim je sejemska prireditev lepa priložnost za povečanje »storilnosti«, v teh dneh ob obisku Celja zagotovo ne bo odveč.

MIRO KOREN

Uspešno delo lokalne kriminalistične enote

PIRAN, 16. septembra – Poskus, ko so v času poletne turistične sezone v sklopu piranske policijske postaje oblikovali tudi posebno, tako imenovano lokalno kriminalistično enoto, se je očitno dobro obnesel. Pet policistov, ki so sestavljali omenjeno enoto, je po mnenju v. d. načelnika UNZ Koper Vinka Gorenaka svoje delo opravilo uspešno, saj so odkrili storilce kar 41 kaznivih dejanj.

Za uspešno opravljeno delo so danes policisti od načelnika prejeli posebno priznanje v obliki knjižnih nagrad, obljubil pa jim je tudi, da bo njihova kuverta 1. oktobra debelejša (resda le za spoznanje), kot bi bila sicer.

Poskusno delovanje lokalne kriminalistične enote je republiško notranje ministrstvo uvedlo v piranski občini, kjer se v poletnih mesecih običajno zbere tudi kriminalno podzemlje in se število kaznivih dejanj znatno poveča. Poskus sodi v sklop reorganizacije slovenske policije, lokalne kriminalistične enote pa naj bi postopoma vpeljali v vse večje policijske postaje v Sloveniji. Končnih analiz učinkovitosti in uspešnosti omenjene oblike dela na UNZ Koper oziroma v notranjem ministrstvu še niso opravili, toda že prve ocene učinkovitosti so spodbudne.

Danes so na UNZ Koper tudi sporočili, da so piranski policisti in kriminalisti UNZ Koper v avgustu prijeli skupino mladoletnikov, ki so osumljeni 32 vlomov v osebne avtomobile, iz katerih so odnašali avtoradije, kasetnike, denar in druge vrednejše predmete. Mladoletnike Predraga M., Dejana N. in Tomija P. naj bi k vlomom napeljevala polnoletni Peter M., Tine M. in Verginij V., ki so kasneje tudi preprodajali nakradene predmete.

Policisti so prijeli tudi mladoletnega Celjana Davorina D., ki je osumljen devetih vlomov v osebne avtomobile, v katerih je iskal predvsem denar. Vse osumljence so že ovadili temeljnemu javnemu tožilcu.

IZTOK UMER

Na cestah je še preveč nesreč

V okviru celjskega sejma so pripravili okroglo mizo o (ne)varnosti na slovenskih cestah

CELJE, 16. septembra – Vse, kar se na slovenskih cestah dogaja, je velika tragedija. A vendarle so razlogi tudi za kanček optimizma, je bila ena od sklepnih misli današnjega posvetovanja na temo »Preveč žrtev je na slovenskih cestah«, ki jo je v okviru mednarodnega obrtnega sejma pripravil celjski zavod za socialno medicino in higieno.

»Bojan Žlender iz republiškega sveta za vzgojo in preventivo v cestnem prometu je gornjo misel podkrepil tudi s podatki: v najbolj krvavem letu je na slovenskih cestah umrlo 735 ljudi, lani pa se je število žrtev bivstveno zmanjšalo, četudi je njihovo število še vedno grozljivo veliko: 462 ljudi je umrlo na cestah. Izredno visoko je tudi število otrok in mladoletnikov, ki so bili lani žrtve prometnih nesreč. Na cestah je umrlo 20 otrok in 23 mladostnikov, pa vendar je to po besedah Bojana Žlendra najnižja številka v zadnjih desetih letih. Tudi v letošnjem letu se število žrtev prometnih nesreč med otroci in mladoletniki zmanjšuje, čeprav zanje še vedno velja, da so najbolj ogrožena skupina med vsemi udeleženci v cestnem prometu. Zato njim velja še posebna skrb v akcijah, ki jih načrtujejo in izvajajo v okviru Sveta za vzgojo in preventivo v cestnem prometu. Bojan Žlender je govoril tudi o nekaterih konkretnih ukrepih, s katerimi bi lahko brez velikih stroškov in učinkovito ukrepali v prid zmanjšanju prometnih nesreč.

● Na današnjem posvetovanju v Celju je domala sleherni razpravljalec opozoril, da se bo število prometnih nesreč in žrtev teh nesreč v Sloveniji zmanjšalo predvsem tedaj, ko bo zgrajen sodoben cestni križ. Slišati je bilo celo krut podatek, da zahteva nezgrajen cestni križ vsako leto 150 življenj in da znaša škoda zaradi prometnih nesreč 500 milijonov DEM na leto ali skoraj toliko, kolikor bodo cestarji potrebovali, da bodo zgradili cestni križ.

Po njegovem pa je bistven tisti, s katerimi bi zelo omejili hitrost vožnje avtomobilov in drugih vozil skozi naselja.

O otrocih kot žrtvah prometnih nesreč je na posvetovanju govorila tudi dr. **Majda Janež-Bizjakova** iz oddelka za otroško kirurgijo v celjski bolnišnici. Med drugim je povedala, da so samo v šestih mesecih letos sprejeli v bolnišnico že 52 otrok, ki so se poškodovali v prometnih nesrečah, po njihovi statistiki pa dobijo otroci skoraj 15 odstotov poškodb, s katerimi pridejo na njihov oddelek, v prometnih nesrečah. Prometne nesreče predstavljajo izredno pomemben zdravstveni in družbeni problem, je na posvetu dejal mag. dr. **Ivan Eržen.** Uspehe pri zmanjševanju nesreč pa bo po njegovih besedah mogoče doseči le, če se bodo povezali vsi tisti, ki delujejo na področju preventive. Celjska okrogla miza je bila s številnimi udeleženci prav korak v tej smeri.

DAMJANA STAMEJČIČ

Slovenske NOVICE

V Lahinji so znova poginile ribe

ČRNOMELJ, 16. septembra – V Lahinji je tam, kjer teče skozi Črnomelj, spet prišlo do množičnega pogina rib. Ocenjujejo, da je poginilo toliko rib, da bi jih bilo za 400 kilogramov. To je že drugi množični pogin rib letos, saj je pred dvema tednoma poginilo za 800 kilogramov rib.

Ribe poginjajo v Lahinji zaradi nizke gladine in dotoka kanalizacije mesta Črnomelj. Kanalizacijskih odplak je enostavno preveč za takšno vodnatost reke Lahinje, kakršna je sedaj. Črnomaljci so včeraj v mestnem središču zgroženo opazovali, ko je iz kanalizacije tekla v Lahinjo še posebej umazana voda, ki je bila občasno povsem bela.

Med poginulimi ribami so bili tudi lepi primerki, dolgi nad pol metra. Poginjali naj bi predvsem podusti, platnice in krapi. Sedanji pogin rib pa ne pomeni, da se pogini ne bodo nadaljevali. Dokler ne bo obilnega dežja in višjih voda, ribam nenehno grozi pogin.

Edina rešitev bi bila čistilna naprava, ki pa je še ne bo tako kmalu. Zanjo bi morali imeti tri milijone DEM, ki jih nimajo in jih bodo težko zbrali do konca tisočletja. Še poprej pa bi morali urediti zemljiške in lastniške odnose.

Mnogi Črnomaljci so prepričani, da bi lahko znaten del čistilne naprave že plačali, če bi imeli tisti denar, kolikor ga je šlo v nič zaradi poginov rib v minulih letih.

V Črnomlju so domačini zaradi ponovnega pogina rib ogorčeni, kot so bili ob vsakem doslej. A to ribam ne pomaga. Ob prejšnjem poginu rib so v mestnem središču ribiči, ob košari, polni poginulih rib, zbirali vtise in mnenja Črnomaljcev. Ti so na papir zapisali največkrat le besedi: Svinjarija! Sramota!

MILOVAN DIMITRIČ

Traktor se je prevrnil na voznika

POSTOJNA, 16. septembra – Včeraj ob treh popoldne je 43-letni Peter Behek iz Hraše vozil traktor na farmi KZ Postojna na Studencu. Ko je iz Hraše peljal po dovozni poti po klancu navzdol, je približno 35 metrov pred silosom prikolica traktorja, na kateri je bilo naloženo 3,5 tone silažne koruze, začela traktor potiskati navzdol. Voznik je zaviral, vendar ga je zaneslo levo. Ko je videl, da traktorja ne more ustaviti, je Behek poskušal izskočiti iz kabine, takrat pa se je traktor prevrnil in voznika pokopal pod seboj. Behek je bil takoj mrtev. (J. S.)

PREJELI SMO

Še: »Čigave rakete krotijo točo nad Slovenijo?

Če se na TV in v radiu pojavljajo tudi vremenske prognoze, iz katerih si lahko za tisti dan tako rekoč sami izberemo takšno ali drugačno vreme (in take prognoze, roko na srce, so še najbolj nezmotljive), je to lahko posledica nezadostne informiranosti ali pomanjkljivih meteoroloških podatkov ali človeškega faktorja. Je to pravzaprav posledica istega razloga, ki je botroval tudi odgovoru Hidrometeorološkega zavoda Slovenije na prispevek Čigave rakete krotijo točo nad Slovenijo, objavljen v Delu 10. tega meseca.

Odgovor na vprašanje bi namreč lahko – kot ga je podpisani – našli v tisku, in ko bi jim prišel v roke zapis o centru na Lisci (le naj pobrskajo po časopisih), bi še prej, preden bi skušali koga diskvalificirati z »neresničnostjo« in »izmišljotinami« povprašali »fante na Lisci«, kako si dovoljujejo napovedovati uvoz še tisoč raket in zavajati javnost? Hidrometeorološki zavod naj bi torej tu ugotovil, kdo širi »neresnice« in si nekaj »izmišlja«.

Drugo je seveda vprašanje, ali lahko o kakršnihkoli raketah presoja bolj kvalificirano kot dipl. inž. Aleksander Kerstein, ki se z raketno tehniko ukvarja že desetletja in je bil eden od ključnih strokovnjakov pri projektiranju in izdelavi vrste raket, ki so bile vse dosti boljše od nekdanjih titograjskih, povsem nedosegljiva pa ostaja raketa RCHX. Ker zelo dobro pozna prejšnje in sedanje razmere, ni nobenega razloga, da mu ne bi verjeli, ko pravi, da so namreč raketo, ki jo Hidrometeorološki zavod razglaša za makedonsko, sprojektirali v Beogradu (na vojaški strojni fakulteti pod vodstvom dr. Branislava Jojića), delajo pa jo v Makedoniji. Ker je bistvena konstrukcija, gre torej za srbsko-makedonski izdelek. Med vrsticami je bilo ob tem povedano in to velja tu posebej poudariti, da je več kot smešno, uvažati rakete, ki pomenijo v svetu znanosti vrhunsko tehnologijo, iz republike, ki je med najmanj razvitimi, namesto da bi zaupali domačemu znanju in se lotili lastne proizvodnje raket.

Ta raketa je namreč nekakovostna in nezanesljiva, pa naj se Hidrometeorološki zavod še tako sprenevedа in zatrjuje nasprotno. Če nam hoče s 47 raketami dopovedati, kako brezhibne da so, mu tistih osem, ki so jih izstrelili iz Krškega, dokazuje, da to sploh ni res. Po zanesljivih informacijah je ena od slednjih eksplodirala predčasno, druga pa zavila iz predvidene smeri. (Uspeh je tedaj kvečjemu to, da ne prva ne druga nista povzročili gmotne škode). To pomeni, da jih je zatajilo kar 25 odstotkov!

Tako nam atest, s katerim maha Hidrometeorološki zavod, pravzaprav nič ne pomaga in si ga lahko zataknemo za klobuk. Atest v tem primeru namreč še ni dokaz kakovosti, kajti to bi lahko potrdili šele posebni postopki, teh pa niso poznali niti v prejšnji državi in jih ne poznajo v sedanji. Povrhu lahko velja atest beograjskega inštituta samo za Srbijo in ZRJ, morda tudi za Makedonijo, za Slovenijo, kjer so te, zelo zamotane in zahtevne postopke pripravili, pa nikakor ne.

Zdi se, da se ob takšnih srbsko-makedonskih raketah z neveljavnim atestom Hidrometeorološki zavod ne bi smel preveč veseliti uvoza, kajti to je že tak izdelek, ob katerem je dovoljeno imeti in izražati pomisleke, če je res stoodstotno zanesljiv. V bivši Jugoslaviji je za zdaj to samo raketa RCHX. Kljub temu je treba dodati, da v prispevku ni bilo govora o tem, da bi Slovenija kršila embargo in uvažala rakete iz Srbije. Tudi ne o tem, da jih ne bi smela uvažati iz samostojne Makedonije. To pa je res izmišljotina.

Drago Hribar,
Celje

Kupoval bo pri Jeklotehni

MARIBOR, 16. septembra – Včeraj med 8.30 in 17. uro je neznanec vlomil v hišo Janeza P. v Zadružni ulici v Mariboru. Odnesel je gotovinske bone, vnovčljive v Jeklotehninih prodajalnah. Bonov je bilo za okoli 160 tisočakov, poleg tega pa je vlomilec vzel še deset tisoč tolarjev gotovine. (Z. Š.)

KLIČEMO 93

Od višine se zvrti celo mačku

LJUBLJANA. 16. septembra – V minulem tednu so si ljubljanski poklicni gasilci nekoliko oddahnili. S skoraj petdeset intervencij v tednu poprej je namreč število padlo na 26 klicev na pomoč in še med temi so jih nekaj preklicali.

Minuli **torek** so začeli že ob 1.20, ko so hiteli skupaj z okoliškimi prostovoljci gasit požar velikega gospodarskega poslopja na Stari Vrhniki. Kljub trudu je stavbo, predelano v strojni obrat, ogenj upepelil. Okrog desetih so jih klicali v Domžale, vendar so ponesrečence iz razbitih avtov rešili že drugi, sredi popoldneva so jim sporočili, da na Vojkovi z renaulta 5 izteka bencin, vendar avta sploh niso našli, okrog šestih zvečer pa so dirkali na Nove Fužine, kjer se je v prezračevalnem jašku 12-nadstropne stolpnice vžgala izolacija. Ob sedmih so jih klicali na Zaloško, kjer so monterji ogrevalnih naprav naredili tlačni preizkus, pozabili pa preveriti, če so vsi radiatorji zaprti. In izpod vhodnih vrat v enem od stanovanj je na stopnišče začela dreti voda. Čez kako uro so odprli tudi na Vojkovi, ker so stanovalcu vdrli v avto in mu med drugim ukradli tudi ključe.

V **sredo** ob pol desetih so na silo vstopili v Ulici bratov Učakar. Spodnjim je teklo. Poldrugo uro kasneje je bilo treba odpreti na Privozu in še pred poldnevom Ob žici. Stanovalko so našli mrtvo za vrati kopalnice. Okrog treh popoldne so jih poslali v pisarno na Pavšičevi, češ da gori, v resnici pa je pregorel le kondenzator neonske svetilke. Tudi na Tržaško so se zastonj peljali. Stanovalci so že sami zaprli vodo. Ob sedmih zvečer naj bi odklenili na Kozlarjevi, a so sosedje s svojega balkona že odprli stanovalki, ki je izgubila ključe. Uro kasneje so z vodo zalili gorečo vrtno uto v Kosezah in dan zaključili na Smrtnikovi z odpiranjem vrat in zapiranjem vode.

Četrtek so začeli okrog osmih z gašenjem velikega kontejnerja, polnega smeti. Dve uri kasneje bi morali na Starem trgu odkleniti pisarniški predal, pa je delo namesto njih opravil hišnik. Sredi popoldneva so z Bilečanske sporočili, da se v 12. nadstropju kadi. Še preden so pripeljali tja, so stanovalci že pospravili zasmojene lonce. Zvečer so zastonj odpirali na Andraševi, kjer so prijavili poplavo, nato pa so na Janežičevi raztegnili lestev in prek balkona vstopili v tretjem nadstropju. Onemoglega stanovalca so našli pod mizo v kuhinji. Odpeljali so ga reševalci.

V **petek** so že pred peto morali na Jurčkovo pot, kjer se je na gradbišču SCT vžgala baraka, v kateri je bil stroj za žaganje lesa. Okrog kosila so pohiteli na Vodnikovo, kjer gospodinja ni mogla sama zapreti ventila. Počila je namreč cev do kotlička.

Popoldne so zapeljali na Novinarsko, kjer je iz tisočlitrske cisterne teklo kurilno olje. Preveč so natočili vanjo, zato so ročno izčrpali 50 litrov nafte. Okrog devetih zvečer jih je javljalnik požara nagnal v garažno hišo na Vojkovi. Neznan objestnež je treščil po stikalu, razbil steklo in tem vključil napravo.

V **soboto** so šli na izlet do Medvod, kjer so v Ulici Simona Jenka odklenili R 5 in tudi v **nedeljo** so jih klicali le zvečer na Rimsko, vendar so stanovalci še pred njihovim prihodom zaprli vodovodni ventil. V **ponedeljek** raje niso sklepali stav, vendar je šlo tudi v tretje. Morali so samo na Pirhovo, kjer je mestni maček splezal šest metrov visoko na drevo, dol pa ni znal. Raztegnili so lestev in mačka, nevajenega višin, spravili nazaj na trdna tla.

K. D.

Zamenjava Tržiških prvih policistov

TRŽIČ, 16. septembra – Šestnajsti dan je novi komandir policijske postaje Tržič, 39-letni Gvido Berra tudi uradno dobil soglasje odbornikov vseh treh zborov tržiške občinske skupščine. Njegov predhodnik Marjan Anzelje je bil na popoldanski seji imenovan za komandirja postaje mejne policije Ljubelj.

To je le ena od več kadrovskih menjav policistov UNZ Kranj. Novi komandir policijske postaje Tržič, inšpektor Gvido Berra je uniformo oblekel prvič kot pripravnik postaje na Jesenicah pred 21 leti. Kasneje je delal v Kranju, študiral in pred šestimi leti so ga povabili v inšpektorat, pred štirimi leti pa med kriminaliste.

Najbrž se bo ob vsakodnevnem delu v Tržiču novi komandir zavzel tudi za to, da bi končno prišlo do selitve policijske postaje. Sedanja zgradba v starem tržiškem mestnem jedru dobesedno razpada (streha morebitnih obilnih snežnih padavin ne bi zdržala). Že pred leti so Tržičani zgradili pod črpalko v Bistrici pri Tržiču novo stavbo, ki je bila prvotno mišljena kot skupni objekt za policijo in teritorialno obrambo. Za dokončanje je zmanjkalo denarja, prišlo je tudi do zapletov, na čigavem svetu so zidali. Še prejšnjo vodstvo občine jim je že obljubilo preselitev v spodnje prostore edine tržiške stolpnice, vendar do selitve še vedno ni prišlo.

Kdo bo branil starejše?

LJUBLJANA, 15. septembra – Zgodilo se je na začetku tega tedna ob 16.20. Starejša ženica, Vida K., je še danes vzemirjena, ko pripoveduje, kaj je bilo v trgovini Maximarketa. In, pravi, vsak dan je huje. »Mi starejši smo vse bolj ogroženi od mladih, čudnih ljudi, ki ne le da se ne znajo obnašati, ampak so čisto brez vzroka nasilni in grobi. Pa nikjer nikogar, ki bi posredoval, ki bi kaj ukrenil... Naj kar naprej samo kimamo in prosimo milosti?« je bila ogorčena.

Pri blagajni je plačevala kupljeno blago. Blagajničarka je bila malce odstotna, pa se je očitno nehote zmotila, saj je bilo lepo vidno in prešteto – torej le steklenica piva in ne dve in tipke na stroju so šele po tretjem poskusu udarile pravi račun. Ženica se ni razburjala, čeprav se je blagajničarka Zora medtem pogovarjala še z neko znanko in se je prerinila mimo nje še ženska, ki je kupila samo vrečko. To, da je ženica s svojim mlekom, jogurtom in pivom dogajanje razumela in se kljub letom, ko so ljudje že utemeljeno sitni, lepo obnašala, je razburilo mladca za njo. Bil je edini za njo, visok, suh, skuštran in rdečih las, malce povaljan. In temu, ko naj bi bilo še vse pred njim, morda tudi še nekaj šilc in jointov, so popustili živci. Začel se je dreti, da bo on poklical policijo, povedal stari gospe, da je kurba, pa še pol arzenala podobnih izrazov je porabil. Vsi so otrpnili, še najbolj pa sveži prišleki, ki so zadevo opazovali in razmišljali, kako neki se je mogla stara gospa tako pregrešiti proti mladcu, da je tako vzkipel. Ko se je izkričal, je odšel. Večino je bilo strah. Tudi blagajničarko in ostale uslužbence, saj naj bi imela trgovina svoje redarje, če je že do policije predaleč. Kasneje se je sicer poslovodja opravičil, ženica pa je kljub temu še vedno vsa zbegana. Ugiba tudi, kje neki skrivajo redarje, ki jih pri vsaki še tako drobni tatvini vznikne okoli tatiča ali pa lačnega upokojenca s koščkom salame cela horda. So se morda tudi oni ustrašili, ali pa so vsi na dopustih? Le kaj je z dostojanstvom osrednje trgovine?

M. S.

Iz ladje izteklo olje

IZOLA, 16. septembra – Do manjšega onesnaženja morja je prišlo danes ponoči na območju izolske ladjedelnice. Ob treh ponoči so ladjedelci opazili, da iz ladje Opatija teče v morje mastna tekočina. Mastni madež so skušali zajeti z posebnim absorbentom ekoporom, vendar so opazili, da jim bo madež ušel, zato so na pomoč poklicali službo za varovanje obalnega morja korpskega Hidra. Pregledali so tudi strojnico tovorne ladje Opatija in ugotovili, da je zaradi napake na hladilnem sistemu prišlo do mešanja hladilnega olja D 2 in hladilne vode. V morje naj bi izteklo okoli 100 litrov olja, ki so ga »posrkali« z ekoporom, absorbentom, ki se potem, ko absorbira naftne derivate, ne potopi, temveč ostane na površju, tako da ga s posebnimi metlami lahko poberejo na ladjo za čiščenje morja. (I. U.)

Ob moped

NOVO MESTO, 16. septembra – Včeraj je neznanec Dragu P. iz Gornje Laknice ukradel moped, ki ga je lastnik pustil na Golijevem trgu v Trebnjem. Vreden je bil pet tisočakov. (J. S.)

ŠTIRIINDVAJSET UR

Rekel naj bi, da je padel sam

PTUJ, 16. septembra – Ptujski policisti so včeraj izsledili voznika lade, ki je dan poprej v jutranjih urah povzročil prometno nesrečo v križišču lokalne in magistralne ceste v Spodnji Hajdini, v kateri se je poškodoval 15-letni D. M. Enainštiridesetletni Frančišek Hvalec iz Vareje je ponesrečenega sicer zapeljal do ptujskega zdravstvenega doma, a ga je tam samo odložil in se potem odpeljal. D. M. je kasneje povedal, da ga je Hvalec tudi nagovarjal, naj pove, da je med vožnjo s kolesom z motorjem padel kar sam. (Z. Š.)

Računal in pisal bo

NOVO MESTO, 16. septembra – V noči na torek je neznanec vlomil v osnovno šolo na Grmu v Novem mestu. Zašel je v tajništvo in odnesel dva kalkulatorja, flomastre ter kemične svinčnike, vse vredno 5000 tolarjev. (J. S.)

Iz ovinka v zid

POSTOJNA, 16. septembra – Devetindvajsetletni Ilja Kešinivič, državljan Republike Hrvaške, se je včeraj ob 23. uri z osebnim avtom peljal od Ilirske Bistrice proti Pivki. Zunaj Dolnjih Bitenj ga je v ostrem nepreglednem ovinku zaneslo v desno, kjer je treščil v kamniti zid ob cesti. Hudo ranjenega voznika so odpeljali v reško bolnišnico. (J. S.)

S tovornjakom v avtobus

MARIBOR, 16. septembra – Včeraj ob 15.15 je voznik tovornjaka, 40-letni Janez Gajšek iz Spodnjih Poljčan (vozilo je last bistriškega Granita) na cesti med Oplotnico in Slovensko Bistrico zunaj naselja Gladomes začel prehitevati avtobus, ki ga je vozil 23-letni Stanislav Škrinjar iz Slovenske Bistrice. Ko je bil tovornjak že vzporedno z avtobusom, mu je nasproti pripeljal osebni avto, tako da je voznik tovornjaka sunkovito zavil v desno in treščil v zadnji del avtobusa. Pri tem sta bila tako voznik Gajšek kot njegov sopotnik, 32-letni Josip Vočanec, hudo ranjena, škode pa je za 1,2 milijona tolarjev. (Z. Š.)

Šolski avtobus zbil učenki

DIVAČA, 16. septembra – Dvanajstletni Silvana Bezeljak iz Divače in Sabina Rebec iz Korenja pri Divači sta prvi žrtvi prometa med osnovnošolci na območju koprske UNZ od začetka letošnjega šolskega leta. Za življenje Silvane se še vedno borijo zdravniki ljubljanskega Kliničnega centra, medtem ko je Sabina v včerajšnji prometni nesreči dobila le manjše praske. Učenki sta včeraj ob 7.30 izstopili iz šolskega avtobusa, ki se je ustavil nasproti šole. Takoj sta stekli čez cesto, tedaj pa je šolski avtobus nedovoljeno prehiteval drugi šolski avtobus, ki ga je vozil 46-letni Branko Polh, in deklici zbil po cesti. (I. U.)

Prekupčevalci s heroinom so se upirali

SPLIT, 16. septembra (Hina) – Hrvaško ministrstvo za notranje zadeve je sporočilo, da so pripadniki posebnih policijskih enot 13. septembra letos v Splitu aretirali štiri albanske državljane, ki so imeli pri sebi okoli 700 gramov heroina. Zanj bi na črnem trgu dobili okoli 60.000 DEM. Prekupčevalci so imeli poleg tega pri sebi še dve pištoli in večjo količino deviz, ker so se aretaciji upirali, pa so vsi štirje med akcijo dobili lažje poškodbe.

Ob tem so se znova potrdile dosedanje ugotovitve tukajšnje policije, da so glavni dobavitelji in preprodajalci heroina tako v Splitu kot v drugih hrvaških mestih v glavnem albanski državljani. Gre za prvine organiziranega kriminala – skupno financiranje, proučevanje trga, konspiracijo, ubogljivost in solidarnost v določeni skupini, vlaganje kapitala v tako imenovane »zakonite posle« in podobno.

V zadnjih treh letih je na Hrvaškem zaradi prevelike doze heroina umrlo več kot 100 ljudi, od tega samo lani 65.

NOČNA KRONIKA

Polno luno smo – tisti, ki smo jo – preživeli, čeprav je bila za množice dokaj naporna. Vsaj tako pripovedujejo nekateri. Mučila je pivce in askete, ne glede na spol, vsakogar po svoje. Na šankih sloneči so težave reševali še nekako najlažje, brez večjih travm so zvračali kozarčke, seveda pa so bile temu primerne kasnejše posledice. Debate so se vrtele okoli časopisnih vesti o prisluškovanju, o razmeroma pametnem Škofjču, dva jugosa sta vneto vzklikala, da bosta volila Jelinčiča, ker nekdo naj bi le napravil red v Sloveniji (???). Nekdo je razložil, da bo našo državo obiskal predsednik Tuđman in pripomnil, da naj ga kar obdržimo, posvojimo, pa je veselje padlo v vodo, ker je bil možak Istran in torej »ne važi«, sicer pa si pivci niso imeli kaj dosti novega povedati. Le še nekaj malega o glavobolih in nespečnosti ter mravljincih v nogah v teh dneh, pa da je natakarico Tončko eden »dol dal«. Zofka pa da ni hotela. Na temo tedna športa je padlo nekaj na teden pitja, na temo »boja proti kajenju« pa kdaj bo teden ljubiteljev dobre cigarete in kdaj bo že mogoče v prestolnici države kupiti normalne gitanes ali gauloises. Dokaj destruktivno, mar ne, pa še vse skupaj zalito z novim kozarčkom.

● Zaradi takšnih kriz je verjetno prišlo do obležanja Marije A. v križišču Gasilske in Celovške ceste. Tudi na Rašiški so morali budити in nato peljati domov Danico M., podobno je dotolklo Rada K. na avtobusni postaji v Kočevju, pa še mnogim se je kaj podobnega zgodilo.

● V Hrastniku so policiste obvestili, da v gostilni Pri Janezu spet ni miru. Občani so povedali, da lastnik Damjan Z. spet navija glasbo na vse pretege, kljub nočnim uram. Sosedа Gustlja, ki to že dlje časa doživlja, je to tako razkačilo, da je vrgel proti lokalu prazno litrsko steklenico, zadel okno in ga razbil. V lokalu so policisti našli čistilca lokala in samotnega Damjana, ki je povedal, da se ga je napil in navija glasbo, ker je žalosten. Žalosten je, ker ima vtis, da ga policaji zafrkavajo, predvsem zaradi delovnega časa. In spet so ga »zafrknili«. Zaradi nočnega kravala so morali napisati prijavo. In spet bo Damjan žalosten...

● V Kamniku pa je na pomoč klicala občanka. Povedala je, da je prišel domov grozno nažgan mož, ki ji grozi s pretepom, na dvorišču pa je sploh škodil njenemu ugledu, saj je nanjo glasno kričal in jo zmerjal vpričo ljudi, pa še po njenem avtu je poskakoval.

● Vkup so stopili študentje Tomaž D., Robi K. in Jani M. Ugotovili so, da so sicer pri Domusu na Slovenčevi dobro delali, da pa je njihovo plačilo prek Študentskega servisa absolutno prenizko. Stopili so do trgovine podjetja in kot dodatek k plačilu odnesli ročni mešalec znamke gorenje in stroj za rezanje salam. Preiskava o primeru še teče.

● Pred dnevi so odkrili, da so neznanci (ali pa je bil en sam) poškodovali kip vodnarja v Robbovem vodnjaku. Delce stvaritve so našli v vodi vodnjaka. Kraj so si ogledali policisti in kriminalistična komisija. Preiskava, ki še teče, ne obeta, da bodo našli kakšnega pametnega ali vedno treznega storilca.

● V Zagorju je prišlo do težav v potoku Medija. Na Podvinah je namreč vanj padel neznanec. Ko so policisti prišli tja, so odkrili, da se je v potok prekucnil nadelani Franci M. Pri padcu se ni utopil, pa tudi ranil se ni in na soncu se je nato posušil.

M. S.

MIGNON G. EBERHART

Nagla poroka

1. nadaljevanje

Vse gospodinjske izdatke za dom v Chicagu in poletno hišo ob Ženevskem jezeru, vse potovalne stroške, davke in drobne izdatke je plačevala iz premoženja, ki ga je Pennyworth zapustil Dorcas in za katerega so zdaj skrbeli izvršitelji oporoke.

Tako je Pennyworth Whipple zavaroval Cary pred lovci na premoženje bogatih vdov, hkrati pa ji je zagotovil vse udobje. Razbremenil jo je odgovornosti za res veliko premoženje, ki je tako pripadlo Dorcas, oziroma naj bi ji pripadlo takoj, ko bi se poročila. To je eden od vzrokov, da me hočejo poročiti z Jevanom, je suho pomislila Dorcas. On zna ravnati z denarjem. Kljub temu pa Ronald ni bil lovec na premoženje, kot so ji odkrito namignili.

Ronald.

Po smrti Pennywortha Whippla so hišo večidel zaprli, saj so Cary in Dorcas in navadno tudi Sophie, veliko potovale. Tu in tam so se ustavile, da je Dorcas lahko hodila v šolo, nato pa spet potovale. Od časa do časa so se vrnile, odprle chicaško hišo in obnovile družabne vezi. Prav nobenega dvoma ni bilo, da bo poroka v Chicagu, saj je hiša veljala za nevestin dom. Njuni najboljši in dolgoletni prijatelji so živeli v Chicagu.

Služkinja srednjih let je vzela Dorcasin plašč in ji povedala, da je poročna obleka pripravljena še za eno, zadnje pomerjanje. Sophie z obleko še vedno ni bila zadovoljna. Imela je smisel za obleke. Velikokrat je vzela Dorcasine rabljene obleke, takšne, ki so se zdele neprimerne ali pa jih je nosila le nekajkrat in si jih strokovnjaško prenaredila, saj se je tako rada lepo oblačila.

Sophie si je odpela svojo tanko, rjavo nogavico in pokleknila poleg Dorcas.

»Še enkrat se obrni, Dorcas. Še malo... Tako.« Dorcas je čutila, kako so Sophiejini vešči prsti polzeli po obleki, jo tu in tam malo potegnili, obrnili, pogladili.

Skupaj s šiviljo sta si jo ogledovali in mrmrali.

»Zdaj pa malo hodi. Proti ogledalu... Tako.«

Spet se je Dorcas približevala visoka, bela postava, skrivnostna zaradi plavajočega, belega pajčolana. Jutri bo ta postava ona sama. So vse neveste prestrašene, tudi tiste, ki ubogajo nasvete in se pametno poročijo? Neveste, ki se odrečejo ljubezni? Ki se odrečejo moškemu, kot je Ronald Drew? Spet je premišljevala, ali je bila popolnoma poštena do Ronalda. Navsezadnje ga je morda ljubila tako globoko, kot nikoli več ne bo nikogar ljubila.

Bila je utrujena, živčna in napeta. Želela si je, da bi bilo pomerjanja konec in da bi jo pustili v miru.

Sophie, ki je bila obzirna, je takoj rekla: »Mislim, da bo zdaj v redu. Zelo lepo je.«

»Gospodična Whipple je lepa nevesta,« je rekla šivilja. »Bilo mi je v veselje delati z vami. upam, da se boste tudi po poroki oglasili pri nas.«

Sophie je vstala, si spet zapela nogavico in pri tem pokazala dolge, lepe noge. Šivilja je odšla.

»Pomagala ti bom sleči obleko,« je rekla Sophie. K vratom je prišla Cary, pogledala hčer s svojimi lepimi, mehkimi očmi in spet odšla.

TURISTIČNA POROTA BRALCEV DELA

GLASOVALNI KUPON

Turistični kraj: _____

_____

Značilnost kraja ocenite s šolskimi ocenami od 1 do 5. Ocenjujete tako, da pri vsaki značilnosti obkrožite oceno, ki ste jo izbrali.

Značilnosti:	Ocena:									
1. Naravne lepote	1	2	3	4	5	5. Prijaznost	1	2	3	4	5
2. Urejenost	1	2	3	4	5	6. Organiziranost	1	2	3	4	5
3. Čistost	1	2	3	4	5	7. Celovitost ponudbe	1	2	3	4	5
4. Informacije	1	2	3	4	5	8. Cene	1	2	3	4	5

Priimek in ime: _____

Naslov: _____

Kraj: _____

_____ Telefon: _____

Izpolnjeni kupon izrežite in pošljite na dopisnici na naš naslov: Delo-Stik, Razvojno trženje, Dunajska 5, Ljubljana.

Kupone pošiljajte samo na dopisnicah na naslov Delo-Stik, Razvojno trženje, Dunajska 5, Ljubljana. Če pa želite sporočiti o »vašem« kraju še kaj več, pa pismo pošljite na naslov Delo, reportaže, Dunajska 5, Ljubljana.

S tem kuponom pomagate izbirati slovenski turistični kraj, ki bo ob koncu akcije po oceni Delovih bralcev porotnikov prejel priznanje DELOV ZLATI LIST (osem krajev pa še Delove zelene liste). Prihodnje žrebanje porotnikov, ki pošiljajo ocene »svojega« kraja, bo v ponedeljek, 21. septembra. Nagrade za to žrebanje bo prispevalo turistično gospodarstvo Gorenjske.

DIALOGI Z GOSPODOM KOŽCO

Humoristi vseh dežel, združite se!

Opazil sem, da se v zadnjem času gospod Kožca čedalje bolj intenzivno ukvarja s politiko, ki mu je bila že od nekdaj blazno zoprna, da ne rečem kaj drugega. Skoraj povsem pa je zanemaril svojo prvo ljubezen – humor. Zato sem ga pobaral:

»Kaj je novega na področju humorja? Kaj počenjajo vaši bivši kolegi, jugoslovanski humoristi?«

»Z njimi že nekaj časa nimam osebnih stikov. Tu in tam preberem kaj v tujih, se pravi v hrvaških, srbskih, bosanskih in drugih časopisih.«

»A se še vedno ukvarjajo s humorjem!«

»Žal čedalje manj. Imenitni satirik in aforist Brana Crnčević je postal eden najbolj agresivnih članov srbskega parlamenta, Milovan Vitezović, avtor nesrečnega gesla Zgodilo se je ljudstvo parole, pa je pred kratkim v tej isti skupščini govoril patetično o tem, kako je treba vsem Srbom v svetu poslati posebno pismo . . . Kje so tisti časi, ko smo se humoristi iz vseh republik bivše Jugoslavije dobivali na humorističnih festivalih v Budvi, Piranu, Sarajevu, Zagrebu, Skopju, na »čiviji« v Šabcu . . . Vsi, prav vsi so bili napol disidenti ali vsaj na strani intelektualne opozicije. Kaj se je zgodilo s temi duhovitimi, vedrimi ljudmi? Najbrž jih je zastrupila politika . . .«

»Kaj pa Hrvati?«

»O Paji Kanižaju že lep čas ne slišim nič. Bil sem zelo vesel, ker ga nisem zasledil na nobeni strankarski listi ob zadnjih volitvah na Hrvaškem.«

»Pa Torbarina?«

»Torbarina je mlajša generacija. Včasih v Globusu ošvrkne Slovence, ampak to ji oprostim, ker v isti sapi duhovito zafrkava predsednika Hrvaške in njegove najožje sodelavce. Punca je brihtna in zna pisati, pa tudi žlehtnobe ima pravšnjo mero. Veste, satira mora biti udarna in pretirana, sicer zgreši tarčo in se vrne k avtorju kot bumerang.«

»Slišim, da se je obregnila ob kolegico Jeleno Lovrić, ker piše za napreden beograjski časopis Vreme, je to res?«

»Res je, Torbarina se pri tem dokaj nerodno sklicuje na embargo Srbije, kar za pisanje v opozicijskem časopisu ne bi smel biti argument. Ampak, veste, na tlu bivše Jugoslavije oziroma v novopečenih demokratičnih državah, mora satirik, če se hoče obdržati na površju, včasih napisati tudi kaj za široke ljudske množice, kot smo prej govorili. Gre pa za mero: kadar pišeš o napakah oblasti, smeš tudi pretiravati. Kadar se znajdeš na liniji, pa bodi previden, čeprav je včasih, resda poredkoma, uradna linija v skladu s pametjo.

»Kako pa je v Sloveniji?«

»Pri nas je vse v najlepšem redu. Tako kot vedno. Humor nikoli ni bil prav priljubljen. Hmoristi so bili nujno zlo. Satirike so imeli bolj v čislih, ker so šli za druge po kostanj v ogenj.«

»So vsi humoristi ostali zvesti humorju, niso pobegnili v politiko.«

»S politiko se bolj ukvarjajo publicisti, kritiki in dramatiki. Kolega Partljič je ob vsaki priložnosti govoril, da ne mara politike. Zdaj pa je postal podžupan Maribora. Iz tega sklepam, da namerava iz mariborske vlade narediti nekakšen KUD, kar se mi zdi čisto v redu. Kulture nam manjka na vseh področjih. In humorja seveda tudi. Prepričan sem, da bomo prav kmalu imeli v Mariboru festival slovenskega humorja.«

»Saj vi ste tudi Mariborčan, a ne?«

»A seveda!«

ŽARKO PETAN

VRTIMO GLOBUS

■ Ukradene umetnine na razstavi

Ikone, slike in izdelki umetne obrti, ki so na ogled v razstavnih dvoranah moskovske Tretjakovske galerije, občinstvu niso predstavljene zaradi jubilejnega datuma, skupnega kraja nastanka ali slogovnih sorodnosti, ampak zato, ker so bile uporabljene na sodišču kot dokazno gradivo. Dragocenosti so namreč zasegli tihotapcem, ki so jih skušali odnesti v tujino. Razstavljene predmete bodo po razstavi razdelili državnim muzejem.

Kraj nastanka teh umetnin ni znan. V sedemdesetih letih je bilo mogoče za malo denarja dragocene predmete odkupiti od lastnikov, ki so jih podedovali in se niso zavedali njihove vrednosti. Pozneje pa je bilo čedalje več umetnin ukradenih. Kovance in pečate iz 19. in 20. stoletja bo dobil Eremitaž v Sankt Peterburgu, vrhu tega pa še razkošno okrašena orientalska bodala in meče ter iz poldragih kamnov izklesane živalske figurice iz delavnice Karla Fabergéja. Med slikami je veliko francoskih žanrskih slik, japonskih barvnih tiskov iz 19. stoletja, med slikami in risbami ruskih umetnikov 19. in 20. stoletja pa zlasti zbuja pozornost s svinčnikom narisana glava kozaka mojstra portretista Valentina Serova. Veliko je tudi cerkvenih posod in oprave ter starih slik.

Večino razstavnega prostora zavzemajo ikone zelo različne kakovosti iz časa od 16. do 20. stoletja. Po razstavi jih bo dobil muzej ikon Andreja Rubljova. Statistični podatki kažejo, da je v tujini 80 odstotkov vseh ruskih ikon. Hitre razprodaje ruske umetnosti ni mogla preprečiti niti državna varnostna služba. Privlačnost zahodnega trga umetnin je prevelika. Domači tihotapci in tatovi so ne le tehnično dobro opremljeni, ampak pogosto tudi visoko kvalificirani strokovnjaki. Na razstavi sicer niso na ogled prvorazredna dela, vendar so Moskovčani kljub temu navdušeni. Knjiga vtisov je polna hvaležnih zapisov. Neznani ljubitelj umetnosti je šel celo tako daleč, da je zapisal: »Slava KGB!« Drugi pa je pripomnil, da sta komunistična partija in KGB pokradla veliko umetnin in jih prodala. Več kot ducat razstav ne bi zadostovalo, če bi ljudem hoteli pokazati vse, kar je z vednostjo državnih organov izginilo neznano kam.

■ Marija se prikazuje tudi v ZDA

Po Lurdu, Fatimi in bosanskem Međugorju si je Mati božja izbrala za prikazovanje majhen kraj v ameriški državi New Jersey, kjer se pojavlja na dvorišču Josepha Januszkiewicza. Vsako prvo nedeljo v mesecu roma tja tisoče vernikov, ki se ne menijo za slabo vreme, policijske patrulje in škofovo neodobravanje. Mati božja se prikazuje v New Jerseyu, odkar je Januszkiewicz leta 1988 romal v Međugorje. Leto in pol se je prikazovala vsak dan, nato pa je Januszkiewiczu povedala, da bo prihajala samo vsako prvo nedeljo v mesecu.

Od takrat se 28 tisoč prebivalcev mesteca Marlboro Township boji te prve nedelje, kajti množica romarjev preplavi njihov kraj in jim uničuje okolje in nedeljski mir. Njihove čedalje pogostejše pritožbe podpira tudi župan. Navadno prihaja okrog šest tisoč romarjev, kar je za tako majhen kraj občutno preveč. Če bi samo šepetali rožni venec, bi s svojim hrupom preglasili škrtače. Nepovabljeni obiskovalci povzročajo mestu velike stroške. Vsaka romarska nedelja stane 20 tisoč dolarjev. Toliko znašajo stroški za prometno policijo, prvo pomoč, cestne zapore in zasilna stranišča. Koristi od romarjev imajo samo tisti meščani, ki so spremenili svoja dvorišča v parkirišča. Krajevne oblasti in škof John Reiss so nekajkrat pozvali vernike, naj ne obiskujejo tega kraja, dokler posebna cerkvena komisija ne ugotovi, ali gre res za prava prikazovanja Matere božje, vendar ni njihova beseda nič zalegla. Verniki se kljub temu zgrinjajo v Marlboro Township cele dneve pred napovedanim prikazovanjem, opremljeni z odejami, zložljivimi stoli in hrano v termo posodah. V gručah posedajo po mestnih zelenicah, kjer med čakanjem molijo in kramljajo.

Na Januszkiewiczevem dvorišču na mestu, kamor Američani navadno postavijo raženj, stoji Marijin kip iz mavca. Verniki prihajajo k njemu drug za drugim in polagajo predenj cvetje ali listke z napisanimi prošnjami. Tisti, ki so bili tu že kdaj prej, pripovedujejo o čudežih, ki so ji doživeli. Neka ženska je dejala, da se je verižica njenega rožnega venca spremenila v zlato, ko se je z njo dotaknila kipa.

Zadnjo nedeljo ob pol desetih zvečer, ko naj bi se Mati božja prikazala, je bilo nebo temno in močno je deževalo. Januszkiewicz je nekaj trenutkov molče klečal pred kipom, nato pa brez besed odšel v hišo. Njegov prijatelj je čakajoči množici nato razglasil, da je Januszkiewicz prisegel, da o svojih srečanjih z Marijo ne bo več govoril. Novica je romarje rahlo potrla. Ko so se odpravljali domov, so nekateri zatrjevali, da so čutili Marijino prisotnost in zaznali v zraku močan vonj po vrtnicah, o katerem pravijo, da spremlja njena prikazovanja.

■ Pretirana ljubezen

Kadar Newyorčani rešujejo galebe, lovijo ugrabitelje mačke in psov ali kadar branijo čast veveric in spravljajo pokvarjene lastnike pokopališč za domače živali v roke pravice, pokažejo več usmiljenja do živali kot do soljudi.

Zveza za varstvo živalskih pravic s severne ameriške obale je po katastrofalnem hurikanu Andrewu začela z letali prevažati brezdomske mačke in pse s Floride v New York, kjer so jim poiskali nove lastnike.

Neki newyorški sodnik je lastnikoma pokopališča za domače živali odredil kazen v višini 1,2 milijona dolarjev, ker sta namesto da bi pokopala ovčarja Ruffiana skupaj z njegovimi igračami, njegovo truplo kar upepelila. Lastnika psa sta za pokop plačala tisoč dvesto dolarjev, ko pa sta izvedela, kaj so naredili na pokopališču, sta vložila tožbo za deset milijonov dolarjev.

Samuel in Alan Strauss sta postala znana lani poleti, ko so oblasti odkrile, da sta pokopala ali kremirala več kot dvesto petdeset tisoč mačk in psov in za to zaračunavala toliko kot za pogreb človeka.

■ Gejzirji – napovedovalci potresov

Gejzirji bruhajo iz zemlje velikanske količine vroče vode v rednih presledkih. Ko pa se ti presledki spremenijo, je to že lahko znamenje za preplah. Revija Science poroča, da se časovni presledki med posameznimi erupcijami gejzirjev začenjajo spreminjati pred večjimi potresi. Težava pa je v tem, da se ti zgodijo daleč stran. Poročilo temelji na opazovanju gejzirja blizu Calistoge v Kaliforniji. Znanstveniki so ugotovili, da so časovni presledki izbruhov postali nepravilni tri dni pred vsakim od treh potresov na tem območju med letoma 1973 in 1991. Pred uničujočim potresom, ki je prizadel San Francisco 1989, se je časovni presledek med izbruhi podaljšal z 90 na 150 minut. Ker pa se je zemlja stresla 250 kilometrov stran od gejzirja, ti podatki ne pomagajo dosti pri opozarjanju javnosti, potrjujejo pa teorijo, da potrese povzročajo napetosti in pritiski v notranjščini Zemlje, ki se raztezajo na širokih območjih.

■ Tudi ameriške ovce imajo slabe prehranjevalne navade

Jagnjeta, ki živijo v ZDA, pogosto privzamejo navade ameriških otrok. Mladiči najraje pijejo pijače z mehurčki, torej takšne, v katerih je mnogo ogljikovega dioksida. To je ugotovil Arnold McClain, znanstvenik z državne univerze v Iowi. Jagenjčkom je čistq vseeno, kakšne znamke je pijača. »Če je notri ogljikov dioksid, so tako ali tako vse enakega okusa,« pravi znanstvenik. Mlade živali tudi ne mislijo na telesno težo in zato ne ločijo med dietnimi pijačami in tistimi, ki vsebujejo sladkor. Znanstvenik je nagnjenju svojih jagenjčkov do šumečih pijač prišel na sled potem, ko mu je polnilnica steklenic podarila pijače, ki so bile natočene v napačne steklenice in jih zato ni bilo mogoče prodati. Pijača je živalim zmanjšala tek, zato za njihovo hranjenje ni potreboval veliko drage koruze, kljub temu pa so hitreje rasle, čeprav ne tako hitro kot je sprva domneval.

Anekdoti za danes

Na današnji dan leta 1890 se je rodil slovenski pisatelj in politični delavec France Bevk, avtor romanov in povesti z zgodovinsko, kmečko in narodno tematiko (umrl 1970 prav tako 17. septembra).

Nekaj let po vojni je France Bevk zbral v Društvu slovenskih pisateljev mlade literate in jih »okregal«:

»Kakšno mlačno literaturo pa pišete? Dvajset strani traja, preden fant plaho poljubi dekle, pri meni pa so imeli že na peti strani nezakonskega otroka!«

●

Bilo je kakega leta 1960, ko je Društvo slovenskih pisateljev priredilo več literarnih nastopov po podeželju. Za enega med njimi so se zbrali pred kavarno Evropa, od koder so se nato odpeljali z dvema avtomobiloma. Bilo jih je namreč osem.

Točno ob osmih so bili vsi na mestu. Nekateri pred kavarno, drugi seveda v njej. Med temi je bila tudi Lili Novy.

Ko je prišel čas odhoda, je takratni predsednik društva France Bevk avtoritativno odločil:

»Mladi v prvi avto, vsi starejši pa z menoj v drugi!«

Ko je Lili Novy zvedela za predsednikovo odločitev, je na ves glas še bolj odločno kot France Bevk zahtevala:

»O, ne! Jaz grem z Bevkom!«

Bilo ji je kakih sedemdeset let in ni hotela veljati za mlado.

AKCIJA LIPOV LIST

Prijateljski Landshut je gostil Gorenjce

Predstavitev gorenjske turistične ponudbe v Nemčiji – Pričakujejo večji obisk z Bavarske

BLED, 16. septembra – Prebivalci in obiskovalci Landshuta v Nemčiji so v preteklem tednu med sejmom keramike in domače umetne obrti lahko spoznali tudi dobršen del Gorenjske in njene turistične ponudbe. Pri tem so sodelovala turistična društva Bled, Bohinj in Kranjska Gora ter Alpetour hotel Škofja Loka, pot do Landshuta pa sta jim pripravila in zgladila njegov župan Josef Deimer in slovenski kipar Slavko Oblak, ki živi v Landshutu že 26 let.

Tajnik turističnega društva Bled Miro Mulej je povedal, da župan Landshuta Josef Deimer pozna Slovenijo, zlasti pa Bled že 23 let. Zato ga Slavku Oblaku niti ni bilo težko nagovoriti, da bi med sejmom predstavili tudi Bled oziroma Slovenijo. Kako je v resnici pri nas, pa se je v avgustu med blejsko kmečko ohcetjo prepričal direktor tamkajšnjega turističnega društva Kurt Weinzerl. V začetku je bilo predvideno, da se bodo med sejmom predstavile vse gorenjske občine, od katerih bi v vsaki morali za stroške prispevati po 2500 mark. Po vprašanjih nekaterih, kaj bodo za to sploh dobili, so preostala le društva v Bohinju, na Bledu in v Kranjski Gori ter Alpetourov hotel, ki so za vsega 4800 mark prikazali marsikaj, dolgoročno pa gotovo marsikaj tudi dobili.

Številka je za nekajdnevno predstavitev izredno nizka, možna pa je bila zaradi pomoči prijateljskega Landshuta. Gorenjcem so v mestni hiši dali brezplačno na voljo 650 kvadratnih metrov prostora, plačali zavarovalnino, natisnili plakat, plačali pa tudi otvoritev, na katero je bilo povabljenih približno 100 gostov iz spodnje Bavarske in Slovenije. Na razstavnem prostoru je bilo na ogled 294 predmetov, ki sta jih izbrala Blaž Telban in Milena Ivanovič, lastnika etnogalerije Skrina z Bleda. Ob keramičnih izdelkih Gorenjske ter iz Prekmurja so bili med drugim tudi žirovske čipke, gorjuške fajfe, lectova srca, gorenjske rute ter izdelki kroparskih kovačev. Obiskovalci pa so lahko videli tudi številne fotografije in lepake Julijskih Alp, dobili prospekte ter razne informacije. Ocenjujejo, da si je razstavo ogledalo okoli 14.000 ljudi, ob pomoči domačih politikov ter turističnega gospodarstva pe ja doživela velik odmev tudi na televiziji, v radiju in v časopisih, ki jim je Kurt Weinzerl pripovedoval, da je Slovenija varna in da jo je vredno obiskati.

Na Gorenjskem pričakujejo zaradi tega vsaj nekaj gostov že v letošnji zimi, prav gotovo pa v prihodnjem poletju. Sodelovanja z Landshutom namreč še ni konec. Konec septembra ter v začetku oktobra bo z Bavarske prišlo 12 novinarjev in predstavniki dvanajstih turističnih agencij. Ogledali si bodo Gorenjsko, agencije pa želijo s hoteli skleniti prve dogovore. Konec oktobra

pa je v Landshutu, kjer so imeli že italijanski teden, predviden tudi slovenski teden. Po besedah Mira Muleja je predvideno, da bo v eni od boljših restavracij teden slovenske kuhinje, v vseh velikih blagovnicah naj bi v izložbah imeli prospekte ter fotografije slovenskih krajev, osrednji dogodek pa je predviden zadnjo soboto v oktobru. V središču mesta, zaprtem za promet, naj bi postavili velik oder, da bi na njem lahko igrala v narodnih nošah tudi godba na pihale iz Gorij, pripravili bodo več stojnic s sovenskimi jedmi in pijačo, ob tem pa seveda povedali, kje je vse to in še kaj več možno tudi doživeti.

VLASTA FELC

RAZSTAVA V VINSKI KLETI

Papirni vinski zaklad

V Vipavski dolini so našli enega redkih izvodov prve slovenske enološke knjige – S tem je povezana razstava fotografij vipavskih vinogradov

GOČE, septembra – Da se ne bi zgodilo tako, kot je zapisal danes vsem Slovencem znani ljubi in priljubljeni Matija Vrtovec: »Slovenija, gospa visoke častitljivosti, je bila v pretečenih časih od svojih lastnih otrok nehvaležno v nemar puščena . . .,« sta Igor Blažina in Marjan Močilnik minuli petek pripravila večer, posvečen Vinoreji za Slovence, knjigi, ki je bila pred 148 leti začetnica tovrstne literature pri nas. Napisana je bila seveda v slovenščini.

Igor Blažina, ki je svoje magistrsko delo z naslovom Vzgoja zdravih trsov vinske trte sorte zelen z metodo tkivne kulture in termoterapije zagovarjal letošnjo pomlad med izjemnimi fotografijami Marjana Močilnika v eni od učilnic in na hodnikih Biotehniške fakultete v Ljubljani, ni našel duševnega miru niti potem, ko so si te fotografije lahko ogledali tudi obiskovalci Agroinda na ljubljanskem vinskem sejmu. »Ljudje jih bodo videli drugače, če jih bodo gledali blizu vinogradov, kjer so nastale. Iz njih vejeta božanski mir in tišina, ki sta me prevzela, ko sem prvič videl eno Marjanovih fotografij,« si je govoril Igor Blažina. Za tretjo razstavo fotografij vipavskih vinogradov v štirih trikotnih ciklih (Centuriae, Sanquis christi, Chiaroscuro in Golgota) sta si moža namesto galerije izbrala eno izmed čudovitih kleti v Gočah nad Vipavsko dolino; seveda ne po naključju v hiši arhitektke Božene Lasič, ki že nekaj let v avtentičnem slogu obnavlja veličastno domačijo sredi vasi. V starem delu domačije je zdaj na hodnikih in v črni kuhinji še razstava ilustracij Zvesta Apolonia za knjigo Oštrigeca, ki jo je napisal Marjan Tomšič.

Ker pa je 8. septembra minilo 141 let od smrti znamenitega Matije Vrtovca, ki je 1844 izdal svojo Vinorejo za Slovence, sta Blažina in Močilnik razstavo fotografij vipavskih vinogradov oplemenitila še z listanjem enega od redkih izvirnikov znamenitega Vrtovčevega dela. Na razstavo jo je prinesel vinogradnik Rajko Rondič iz Slapa, ki nekaj desetletij sploh ni vedel, da ima v skrinji na podstrešju med drugimi knjigami tudi ta zaklad, ki ga mnogi že dolgo mrzlično iščejo in ponujajo zanj tudi lepe nagrade. A izvirnikov Vinoreje za Slovence je na Slovenskem le še zelo malo, čeprav bi bilo dobro, da bi bili Slovenci poučeni o naukih duhovnika iz Št. Vida (ali Šembida), ki mu današnji prebivalci Podnanosa kljub referendumu niso privoščili, da bi si spet nadel nekdanje ime. Ne bi le s simpatijami izgovarjali besede vinoreja, ampak bi tudi vedeli, da je svoje znamenito delo Vrtovec »pripisal materi Sloveniji, s prešernim privoščenjem, da kakor so Novice vinorejo, bi tudi ono veliko dobrega k pridu dragih Slovencev zarodile«.

Takšen namen imata tudi mag. Igor Blažina in Marjan Močilnik, avtor fotografij, ki na razstavi razkrivajo tiste poglede na vinograde, kot jih med delom ne opazijo niti vinogradniki. Lahko se jim zgodi, tako so vsaj zatrjevali vsi, ki so prišli na razstavo v Lasičevo klet, da v potu svojega obraza ne razmišljajo o sadovih lastnega dela tako, kot je ob otvoritvi razstave v Gočah razmišljal Igor Blažina: »Človek je mističo bitje in vino je tisto, ki odgrinja tančice z njegove duše, ga razgali, da se sreča s samim seboj. Odžene dvome, strahove, prebudi čustva . . . Vino je vstopnica v svet, kjer človek uide balastu vsakdanjika, se sprosti in vnovič ujame v harmonijo. ko sem uzrl Marjanove fotografije, sem prestopil prag, prevzel me je mir, tišina, brezvetrje. Vstopil sem v vinograd, trte so mi razkrile svojo intimnost, rojstvo mladic, klepetanje z meglo, hihitanje, spogledovanje z nebom . . .«

BRANKO VODUŠEK

NA RAZSTAVO V KLET? – Zakaj pa ne, če je v Gočah! (Foto: B. V.)

NA PRIREDITVI – Igor Blažina bo bral iz Vinoreje za Slovence, ki jo je za razstavo posodil Rajko Rondič iz Slapa.

Poznate pohorski pršut?

Kako lahko zasebni gostilničar veliko prispeva k razvoju turizma na Pohorju

POHORJE, septembra – Čeprav Štajerci nergamo, da je Pohorje zapuščeno in neurejeno, pa se le najde kakšen kotiček, kjer se lahko imamo dobro. Med te, redke, prištevamo tudi penzion Pohorc, le nekaj metrov oddaljen od doma Miloša Zidanška. Še Mariborčani ne vedo zanj, saj je bil svojčas dom last podjetja Tekol in zaprtega tipa. Že nekaj časa ga ima v najemu Vlado Kočevar, prekaljeni gostilničar, ki pa kljub vsem svojim izkušnjam iz nič ne more narediti čudeža.

Prvo, kar te preseneti, je pršut sredi pogrnjene pohorske mize. Vlado pove, da to ni kraški pršut, ampak pravi, njegov, pohorski pršut. Postrežem tudi s pohorsko bunko, slastnimi gibanicami, vsako soboto pa pečem za obiskovalce odojka, pravi. Tudi sobotno nedeljska kosila po 400 tolarjev ima in nihče ne ostane lačen.

– Kako pa pridete »skozi« s ceno?

»Če ne bi bilo oderuške najemnine, ki mi jo zaračunava lastnik, podjetje Tekol, in to kar 70.000 tolarjev, bi še kar šlo. Koča je majhna, ima le pet sob, v katerih je sicer topla in mrzla voda, a kopalnica je skupna. Denar, ki ga dobi, pa Tekol ne vlaga v obnovo hiše, ampak ga preliva v plače. Tako se res ne da živeti. A to ni le moj problem, marveč problem večine najemnikov koč in domov na Pohorju.«

– Kako pa skušate premostiti te težave? Če še vztrajate, gotovo imate nekakšen »račun«.

»Račun je v tem, da je žena še vedno zaposlena, meni pa pomaga mama Štefanija. Predvsem pa v tem, da imam nekaj stalnih gostov, ki vedo, kaj je dobra kuhinja in domača oskrba. Za zajtrk si vsak gost sam izbere, kaj bo jedel, tudi za kosilo in večerjo se dogovorimo. Tako ni težav in vsi smo zadovoljni.«

– Kaj pa cene celodnevnega bivanja s hrano?

»Za zdaj imam cene še v markah. Dvajset jih je treba odšteti v tolarski protivrednosti za penzion. Če pa bi prišli za dalj časa, bi se lahko dogovorili tudi za dvajsetodstotni popust. Za prenočitev z zajtrkom računam deset mark. Menim, da sem med najcenejšimi na Pohorju in to kanim tudi ostati.«

O tem, kar ponuja in o čemer govori, smo se tudi sami prepričali. Njegova velika prednost je v tem, da je peš do zgornje postaje Pohorske vzpenjače le dobra dva kilometra, da je na samem, med pohorskimi smrekami in da vse dela sam, ob pomoči matere in žene, ko pride iz službe. Početek je pri Vladu zagotovljen.

VASJA VENTURINI

DELO
vedno
v središču
dogajanj

17. september

David Dunbar Buick, *ameriški avtomobilski tovarnar, se* ***je rodil 17. septembra 1854*** *na Škotskem (umrl 5. marca 1929 v Detroitu). Dve leti je bil star, ko je družina emigrirala v Združene države Amerike. Pri šestnajstih letih se je dejavni mladenič zanimal za sanitetne naprave, izučil pa se je za kleparja. Sredi osemdesetih let je skupaj s prijateljem v Detroitu ustanovil lastno podjetje Buick and Sherwood Manufacturing Company in začel izdelovati revolucionarno novost, imenovano »water closets«, torej straniščne školjke za izplakovanje. Po nekaj letih pa je Buicka obsedla želja, da bi izdeloval avtomobile, najmodernejše igrače takratne dobe. Prodal je svoj delež pri podjetju in skupaj z enako mislečim tovarnarjem Jamesom H. Whittingom, ki je imel v Flintu pri Detroitu tovarno kočij, začel izdelovati motorje in avtomobile. Čeprav je imel Whitting pretežni delež delnic, se je nova tovarna imenovala Buick Company.*

Prvi avtomobil znamke buick, ki so ga izdelali leta 1904, so imenovali model B. Vozilo je imelo vgrajen dvovaljni štiritaktni motor v isti ravnini (bokser) z gibno prostornino 2,6 litra. Pri največjem številu vrtljajev v minuti (1200) je dosegel zavidljivo moč 16,2 kilovata (22 KM). To vozilo z odprto štirisedežno karoserijo brez strehe in vetrobranskega stekla je lahko peljalo s hitrostjo 56 kilometrov na uro. Model B so prodajali po 950 dolarjev, v ceno pa so bili všteti tudi hupa, acetilenska svetilka in orodje. Čeprav se je model B dobro prodajal, so proizvodne težave pripeljale podjetje v tak položaj, da je bil potreben dodatni kapital. Teh 300.000 dolarjev je prispeval William Crapo Durant, ki je pokupil tudi druge avtomobilske tovarne, iz katerih je leta 1908 nastala nova družba – General Motors Corporation. buick je v tej korporaciji ostal samostojna znamka avtomobila.

Dogodki na današnji dan

1630 *Naselje Trimountane so preimenovali v* ***Boston.***

1787 *Sprejeta je bila* ***prva ustava ZDA,*** *ki je iz majave konfederacije ustvarila trdno federativno državo.*

1859 *Rodil se je hrvaški pripovednik* ***Vjenčeslav Novak,*** *opisovalec malomeščanskega življenja (umrl leta 1905).*

1890 *Rodil se je slovenski pisatelj* ***France Bevk*** *(umrl leta 1970).*

1939 ***Sovjetske čete so*** *na široki fronti prestopile poljsko mejo.*

1970 ***V Jordaniji*** *je izbruhnil vojaški spopad med armado kralja Huscina in Palestinci.*

AFORISTIČNA TINKTURA

● *Po preteklosti brskajo pretekli.*

● *Na začetku je z rahlim pesimizmom upal, na koncu je optimistično obupal.*

● *Bolj kot voditelji poudarjajo zmago naroda, večje nagrade si delijo.*

● *Po vsakih volitvah pridejo nove delitve.*

● *Opoziciji v boju za medije priporočam strokovni počitek v Medijskih toplicah.*

● *Če je Srednja Evropa meteorološki pojem, potem je Balkan satanski pojem.*

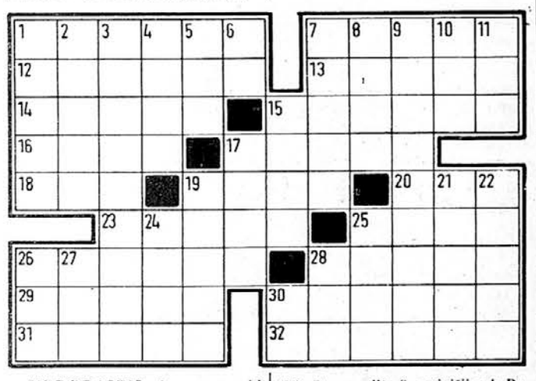
● *Če nam ne uspe civilna, nam bo pač uspela civileča družba.*

● *Blagor tistim, ki onanirajo vsaj z družbenimi organi, je vzkliknil impotentnež.*

MATIJA LOGAR

● **Izložbeni okraski**

Lastnik bencinske črpalke v zahodnofrancoskem mestu Alencon si je izmislil učinkovit način za »dvigovanje plačilne morale« svojih strank. Nekrite čeke, ki zaradi blokade bančnih računov niso vnovčljivi, je začel lepiti na izložbeno okno. Izložba je v nekaj dneh postala prava atrakcija, stranke pa so začele črpalkarju nositi gotovino in ga milo prositi, naj sramotne dokaze o njihovi finančni nedisciplini odstrani iz izložbe.

VODORAVNO: 1. naprava, ki onemogoča prehod, 7. mesto nad vzhodno istrsko obalo, 12. v slovnici kativec, naglasno znamenje za padajoč naglas, 13. grški otok v Jonskem morju, pri Homerju Odisejeva domovina, 14. italijanska filmska igralka (Sophia), 15. seznam, 16. slovenski politik, član predsedstva Slovenije (Ivan), 17. nitast izrastek na koži sesalcev, 18. družabna prireditev, ples, 19. »glasbilo« v cerkvenih stolpih, 20. ime nemške igralke Dagover, 23. ime francoskega filmskega igralca Delona, 25. »svežilna pijača, 26. glavno mesto Kitajske, 28. sodobni slovenski grafični oblikovalec in arhitekt (Gregor), 29. ustanovitelj partske države v 3. st. pr. n. š., 30. vas zahodno od Novega mesta, 31. literarno delo v obliki dialogov, 32. leseno ali kovinsko ravnilo za risanje premih črt.

NAVPIČNO: 1. gibljiv stik dveh ali več kosti, sklep, 2. prijeten vonj, 3. kot med dvema linijama, ki potekata iz različnih izhodišč k isti točki, 4. ovčji samec, 5. manjša japonska utežna enota, 6. bakren rimski novec manjše vrednosti, 7. sladkovodna riba z veliko, pisano hrbtno plavutjo, 8. rimski založnik in knjižni mecen iz 1. st. pred n. š. (Tit Pomponij), 9. najvišji vrh Paškega Kozjaka (1273 m), 10. vzdevek ameriškega vojskovodje in politika Dwighta Eisenhowerja, 11. samica jaka, 15. zelo velika žival z okloma in trobcem, 17. premik z nižjega mesta, položaja na višjega, 19. osnovna prvina pri pletenju, kvačkanju, petlja, 21. ime slovenske slikarke Kobilce, 22. prostor za kako obrtno dejavnost, 24. ime irskega pisatelja O'Flahertyja, 25. pika, točka v športnem tekmovanju, 26. slovensko ime za italijansko reko Po, 27. gorski vrh v švicarskem kantonu Graubünden (3378 m), 28. rdeča tekočina v organizmu človeka in nekaterih višje razvitih živali, 30. avtomobilska oznaka Poljske. (D. Š.)

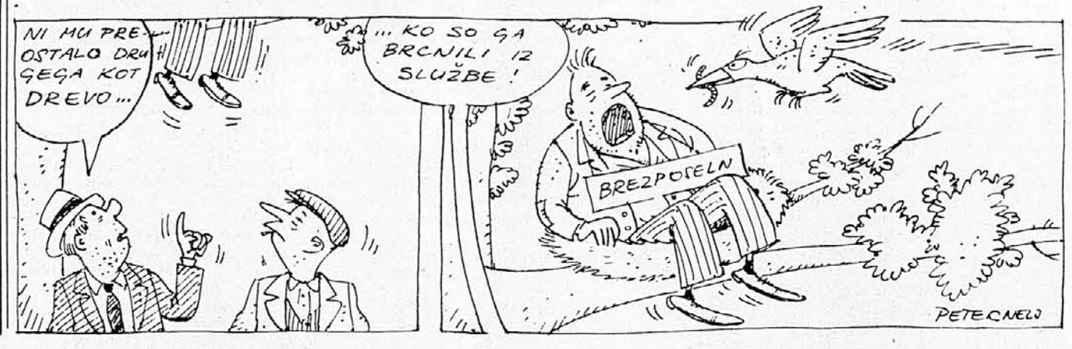
Rešitev prejšnje križanke

VODORAVNO: 1. Gargantua, 9. Baleari, 10. mrk, 12. Jerez, 13. hš, 14. Anam, 16. eden, 17. Pitagora, 19. NN, 20. Sovrè, 21. žv, 22. kontumac, 25. Beer, 27. osar, 28. LR, 29. Kolla, 30. Tit, 31. ekvarij, 33. mandarina.

NAVIČNO: 18. A(lbert) E(instein).

Pufi in njegovi

Riše Jelko Peternelj

Srečna polica
naročnikov DELA

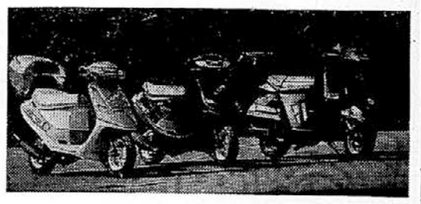
Vsi izdelki, ki jih na tem prostoru predstavljajo oglaševalci, so nagrade naročnikom Dela in Slovenskih novic. Žrebamo jih dvakrat mesečno iz računalniškega bobna, v katerem so prav vsi redni zasebni naročniki in plačniki Dela in Slovenskih novic. Skupna vrednost nagrad s SREČNE POLICE za vsako žrebanje dosega skoraj milijon tolarjev. Postanite, če še niste, naš naročnik in sreča vam bo bližja!

2 nagradi skuter STAR 90

NE ZAMUDITE IZREDNE PRILOŽNOSTI

SKUTERJI P.G.O. 49 ccm in 90 ccm

PRODAJA NA OBROKE

3 modeli – 3 različne barve
enostavna uporaba
katalizator
– neosvinčeno gorivo
elektronski vžig
garancija eno leto
servis v 8 krajih v Sloveniji
vsi rezervni deli na zalogi

STAR 50	STAR 90	COMET 1
2.473 DEM	3.054 DEM	2.763 DEM

LOGOS, Ižanska 2a
tel.: 061/222-270, 214-946
fax: 061/214-853

6 nagrad zavese

KOMPLETI ZAVES

POKLIČITE TEL.: (061) 325-282

PRIDEMO NA DOM

z evropskimi vzorci za novo sezono, nasveti, metrom. Vi izberete zavese, mi jih sešijemo in vam jih **PRINESEMO DOMOV** po istih cenah kot so v naši **TRGOVINI VELANA** na **ŠMARTINSKI 52 v LJUBLJANI**

Z novimi zavesami bo podoba vašega doma povsem drugačna.

velana
tovarna zaves p.o.
ljubljana,
šmartinska 52

110 nagrad 5 kg gnojila AGROVIT

AGROVIT – V HARMONIJI Z NARAVO

Podarimo naravi AGROVIT, učinkovito, trajno in okolju prijazno gnojilo. 1 kilogram AGROVITA zadošča za 30 do 40 m² zemljišča!
AGROVIT lahko dobite:
– v prodajalnah Agrotehnike, Semenarne in Petrola po vsej Sloveniji
– v PEMA Marketingu, tel.: **061/319-588** in
– v LACOMU, tel.: **061/223-155**
Zainteresirani si lahko ogledate film o dosežkih AGROVITA v Agrotehniki in Semenarni.
Uporabniki AGROVITA lahko pridobijo licenco za pridelavo zdrave hrane za potrebe gospodinjstva.

POVRATAK PRIRODI

Domagojeva 6,
41000 Zagreb
tel/faks: (041) 417-250

28 nagrad Knjige

KNJIŽNI PODVIGI ZALOŽBE MLADINSKA KNJIGA

Nekatere knjige imajo posebno vrednost. Takšna je ENCIKLOPEDIJA SLOVENIJE, v kateri je izšel že šesti zvezek. Založba Mladinska knjiga pa letos uvršča v svoj bogati program tudi

ATLAS SLOVENIJE

v drugi, dopolnjeni izdaji

Ta vsestranski priročnik za delo, izobraževanje in potepanje po Sloveniji izide novembra!

2 nagradi otroška soba ANJA

LESNA INDUSTRIJA IDRIJA

vam ponuja: – sestavljiv program ATRIUM
– otroške sobe ANJA in DI
– več vrst spalnic
– več vrst jedilnih miz
Brezplačna dostava, montaža in svetovanje arhitekta.
ARK Idrija, tel.: 065/71-855,
odprto od 7. do 19. ure
ARK ARIST, Nova Gorica, Prvomajska 74,
tel.: 065/25-156, int. 212
ARK Ljubljana, Petkovškovo nabrežje 39, tel.: 061/312-814,
odprto od 16.30 do 19.30.

Do 40% gotovinski popust od 20. 8. do 30. 9.

V SREČNI POLICI lahko sodelujejo vsa podjetja ali druge pravne osebe, ki so oglasni prostor pripravljeni plačevati s svojimi izdelki oz. storitvami. Dodatna pojasnila dobite po telefonu št. 061/115-315. int. 26-54.

Izidi naslednjega žrebanja bodo objavljeni 29. septembra!

Sreča vas čaka, um vam je dan..

Naročam DELO **Samo za nove naročnike!**
ime in priimek .....
naslov .....
P. S. Dovoljujem, da na moj naslov občasno pošiljate neobvezno propagandno gradivo:
DA NE podpis .....
Naročilnico pošljite na naslov: DELO, Dunajska 5, 61000 Ljubljana.
Naročnina na DELO za september znaša 982,00 tolarjev.

DNEVNA OBVESTILA

CANKARJEV DOM

glasba

Četrtek, 24. in petek, 25. 9., ob 19.30: KONCERT ORKESTRA SLOVENSKE FILHARMONIJE, oranžni abonma I in II. Dirigent **Milan HORVAT,** solist **Miran KOLBL,** violina, Mozart, Mahler. **(Gallusova dvorana, 440, 350, 270 sit)**

gledališče

Četrtek, 17. 9., ob 20. uri – P. Shaffer: **LETICIJA IN LUŠTREK.** (Štihova dvorana, razprodano!)

KRALJ LEAR

Vstopnice so že v prodaji!

film

Od 21. 9. do 25. 9., ob 9. in 11. uri: VOJNA PTIC – risanka za prvošolčke. Slovenski podnapisi (Kosovelova dvorana, 150 sit)

sodobni italijanski film

Od 21. do 25. 9., ob 20. uri: GUMIJASTI ZID – JOHNNY STECHINO – **PREPROSTA ZGODBA – TIHO, MOSKVA JE – TURNEJA.** Simultan prevod! (Kosovelova dvorana, 300 sit)

ples

Sreda, 23. 9., ob 20.30: LAURIE BOOTH – eden najvitalnejših in najdrznejših plesalcev in koreografov iz Velike Britanije v predstavi **ZNANI SVETOVI** (WELL KNOWN WORLDS). **Plesni teatr Ljubljana** v sodelovanju z **British Council, ŠOU** v Ljubljani in **Cankarjevim domom.** (Linhartova dvorana, 400 SIT)

razstave

JAVNO POVABILO
na otvoritev dveh razstav italijanskega umetnika

Concetta Pozzatija
v ponedeljek, 21. septembra ob 18. uri v Galeriji CD – slike in **ob 19.15** v Galeriji Tivoli Mednarodnega grafičnega likovnega centra – grafike.
Obiskovalce otvoritve razstave v CD prosimo, da nam ob vstopu v galerijo pustijo svoj naslov, če želijo, da jih v novi sezoni pisno povabimo na otvoritev prihodnjih razstav.

informacije

Center za informacije in prodajo vstopnic (pasaža Maximarketa) je odprt vsak delavnik od 13. do 20. ure, ob sobotah pa od 9. do 14. ure. Telefon **222-815.**

GLEDALIŠČA

DRAMA SNG V LJUBLJANI

Petek, 18. sept, ob 20. uri – Aldo Nicolaj: **PRVA KLASA.** IZVEN (KONTO). **53. ponovitev predstave, ob kateri se gotovo ne boste dolgočasili. Nastopajo Jurij Souček, Iva ZUPANČIČ in Danilo BENEDIČIČ.** RAZPRODANO!
Blagajna bo odprta danes od 11. do 12. ure in od 18. do 19. ure ter na dan predstave od 11. do 12. ure in od 19. ure do začetka predstave.

OPERA BALET SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

100 let Opere 1892-1992

KRPANOVA KOBILA

KRPANOVA KOBILA
Praizvedba
Glasba Jani Golob, libreto Ervin Fritz, dirigent Milivoj Šurbek, režiser Vinko Möderndorfer.
3. oktobra, ob 19. uri – **slavnostna predstava ob 100-letnici**
7. oktobra, ob 19. uri – **svečana premiera**

Oktobrski repertoar
– Golob: **KRPANOVA KOBILA** – 3., 7., 9. (ob 16.30, red pet.), 10., 15. (red čet. I.), 20. (red tor. I.)
– Strauss: **NETOPIR** – 8., 16. in 24.
– Offenbach: **HOFFMANNOVE PRIPOVEDKE** – 14., in 17.
– **KONCERT OPERNIH ARIJ** – 12. (ob 20. uri)
Vse predstave, razen označenih, se začnejo ob 19. uri in so za izven (konto).
Blagajna: začasno pri blagajni CD vsak delavnik od 13. do 20. ure, tel. 219-221.
BALETNI STUDIO klasičnega baleta za moške plesalce od 17. do 19. leta. Inf. po tel. 331-945, int. 405.

Telefon **ZATE – ZAUPNI TELEFON** za otroke, žensko, družino, žrtve nasilje in vse nemočne 323-353 vsak dan od 16.–21. ure.

SOS telefon za ŽENSKE IN OTROKE – ŽRTVE NASILJA
VSAK DAN od 18. do 23. ure na št. (061) 441-993 ali 9782

USPOSABLJANJA ZA UPORABO IBM - PC
Institut "Jožef Stefan" (061) 157 - 078

MGL
MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANSKO

Prva premiera MGL v sezoni 1992/93:

Michael Frayn: **Hrup za odrom**
Režiser: Boris Kobal

Četrtek, 24. sept., ob 19.30 – M. Frayn: HRUP ZA ODROM. PREDPREMIERA za abonma ČETRTEK.
Petek, 25. sept., ob 19.30 – M. Frayn: HRUP ZA ODROM. Vstopnice so že v prodaji.
Sobota, 26. sept., ob 19.30 – M. Frayn: HRUP ZA ODROM. Za abonma REPRIZA in IZVEN.
Vstopnice za vse predstave so v prodaji v Prodajno informativnem centru – PIC MGL vsak dan od 10. do 12. ure.
Rezervacije in informacije po telefonu 210-852.
(Do 21. 9. bo prodaja vstopnic še v spodnjem foyerju gledališča, glavni vhod v gledališče.)
VPIS ABONMAJEV ŠE DO VKLJUČNO 18. septembra, od 10. do 12. ure.
POHITITE!

Slovensko **Mladinsko Gledališče** Ljubljana

TOP SELECTION 92/93
Igrlaci SMG in gostje
MILOŠ BATTELINO
Damjana Černe
IVAN GODNIČ
Niko Goršič
NATAŠA B. GRAČNER
Olga Grad
MILENA GRM
Željko Hrs
OLGA KACJAN
Uroš Maček
SANDI PAVLIN
Draga Potočnjak
ROBERT PREBIL
Pavle Ravnohrib
JOŽEF ROPOŠA
Ivan Rupnik
JANEZ ŠKOF
Marinka Štern
MAJOLKA ŠUKLJE
Jadranka Tomažič
DARIO VARGA
Tanja Dimitrievska, Štefka Drolc, Primož Ekart, Janez Eržen, Damjana Grašič, Bogdana Herman, Mina Jeraj, Ljubo Kralj, Katja Levstik, Mare Mlačnik, Peter Musevski, Mojca Partljič, Vera Peer, Daniela Pietrasanta, Andrej Rozman, Alojz Svete, Srečo Špik, Metka Trdin, Dragan Živadinov.
Postanite tudi vi član KLUBA SMG v sezoni 92/93. S klubsko izkaznico si lahko tudi večkrat ogledate ve predstave SMG. Cena članarine 1500 SIT za študente in dijake ter 2000 SIT za druge. Vpis od 15. septembra naprej v Galeriji SMG. Člani KLUBA SMG za leto 1992 lahko podaljšajo članstvo do konca sezone po polovični ceni.

ODISEJ & SIN ali SVET in DOM
TRANSZGODOVINSKI SPEKTAKEL

Četrtek, 17. septembra, ob 20. uri ZA IZVEN – Veno Taufer: ODISEJ IN SIN ALI SVET IN DOM, režija Vito Taufer. Oglejte si predstavo, ki je na festivalu Saint Herblain v Nantesu prejela posebno nagrado kritike in občinstva.

zenit

Petek, 18. septembra, ob 20. uri ZA IZVEN: DRAMSKI OBSERVATORIJ ZENIT. Predstava Slovenskega mladinskega gledališča in Rdečega pilota, ki je na festivalu Theater der Welt v Essnu 1991 osvojila občinstvo in kritiko, ki je zapisala, da gre za »nepresegljivo provokacijo«.

KOREODRAMA LJUBLJANA

Slovensko **Mladinsko Gledališče** Ljubljana

Petek, 18. septembra, ob 22. uri ZA IZVEN: PRIHAJAJO. Avtorski projekt Damirja Zlatarja Freya po dramski predlogi E. Ionesca, ki je zelo uspešno zastopal Slovenijo na mednarodnem festivalu Mittelfest v Italiji.
Prodaja in rezervacija vstopnic med 10. in 12. uro ter 15.30 in 17.30 (ob sobotah samo dopoldan) v Galeriji SMG na Trgu francoske revolucije 5 po telefonu 153-312 ter uro pred vsako predstavo pri blagajni gledališča po telefonu 301-286.

ŠENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

LJUBLJANA, Krekov trg 2

Vse naše stalne in nove abonente vabimo k vpisu abonmaja do 18. septembra, in sicer od 10. do 12. in od 17. do 19. ure.
Pripravili smo naslednji program:
F. Levstik – D. Jovanović – T. Partljič: MARTIN KRPAN, ljudska igra
A. Dumas – A. Stojan: TRIJE MUŠKETIRJI, parodija
Ž. Petan: ZMAGOSLAV SLOVEN – DIKTATOR DE LUX, komedija
S. O'Casey: PRIHRANJENI FUNT, J. Synge: SENCA GLOBELI, komediji
J. Anouilh: LJUBI TIČKI, komedija
Informacije in rezervacije po telefonu 312-860.
VLJUDNO VABLJENI!

LUTKOVNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

Kulturnica
Židovska steza 1
PETEK, 18. sept., ob 17. uri – A. Pirjevec-B. Turel: LUTKE IZ KOŠARE. IZVEN.
SOBOTA, 19. sept., ob 17. uri – U. Trefalt-M. Zobec: STVARJENJE. IZVEN.
Vstopnice so na voljo uro pred predstavo v Kulturnici. Rezervacij ni!
Lutkoteka
Krekov trg 2
SOBOTA, 19. sept., ob 10. in 11.30 – Jan Malik: ŽOGICA MAROGICA. IZVEN.
Cenjene obiskovalce prosimo, da si pravočasno priskrbijo vstopnice, ker je število sedežev v Lutkoteki omejeno.
Gledališka blagajna je odprta v sredo, četrtek in petek od 11. do 12. in uro pred predstavo. Informacije ob istem času po telefonu 314-962.

K U D FRANCE PREŠEREN

TRNFEST
Danes, 17. sept., ob 21. uri: **Gledališče Ane Monro – Rape, Strangle & Call.** Vabljeni! Predstavo organiziramo v koprodukciji s ŠOU Ljubljana in ob podpori MSRIKŠ-enota kultura Ljubljan.

GLEDALIŠČE ANE MONRO

RAPE, STRANGLE & CALL – zgodba o tem, v kaj vse lahko povsem normalnega človeka pripelje aktivno ukvarjanje s politiko, bo nocoj ob 20. uri na ogled pred zgradbo Gledališča Ane Monró na Karunovi 14 (prej KUD France Prešeren).

SNG MARIBOR SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE MARIBOR

Drama SNG MARIBOR predstavlja

Carmen

POPOLDAN NA ROBU EVROPSKE ZGODOVINE
REŽISER JE TOMAŽ PANDUR
CARMEN JE KSENIJA MIŠIČ, Don José MATJAŽ TRIBUŠON, Escamillo LIVIO BADURINA, Garcia PETER BOŠTJANČIČ, Salvador BRANE ŠTURBEJ, Morales PETER TERNOVŠEK, Dancairo VALTER DRAGAN, Mercedes MILENA MUHIČ, Frasquita SONJA BLAŽ, Micaela IRENA MIHELIČ, Isabela ANA VEBLE, Pilar ANICA SIVEC, Maria NATAŠA SIRK, Antonio ZVONKO FUNDA, Melquiades IVO LESKOVEC, Remendado IVICA KNEZ in CARMEN BALET.
LETETI JE ENOSTAVNO – SAMO RAZŠIRIŠ KRILA...
PETEK, 18. SEPTEMBRA, ob 19.30: CARMEN – POPOLDAN NA ROBU EVROPSKE ZGODOVINE. Za IZVEN.
SOBOTA, 19. SEPTEMBRA, ob 19.30: CARMEN – POPOLDAN NA ROBU EVROPSKE ZGODOVINE. Za red BELI in IZVEN.
MALI ODER
KABARET XX. STOLETJA
Fran Milčinski-Ježek:
NE SMEJTE SE, UMRL JE KLOVN.
Avtorski projekt Vite Mavrič-Ruić.
PETEK, 18. SEPTEMBRA, ob 21. uri: KABARET XX. STOLETJA – F. Milčinski-Ježek: NE SMEJTE SE, UMRL JE KLOVN. Avtorski projekt VITE MAVRIČ-RUIĆ. Na MALEM ODRU. Za ABONENTE in IZVEN. Abonente prosimo, da si vstopnice z abonmajskimi izkaznicami pravočasno zagotovijo pri gledališki blagajni.

BORSTNIKOVO SREČANJE
MARIBOR 92 SLOVENIJA
20.-29.9.1992.
GENERALNI SPONZOR
PETROL

PRIMORSKO DRAMSKO GLEDALIŠČE

PRVA PREMIERA NA SLOVENSKIH ODRIH V LETOŠNJI SEZONI
Alenka Goljevšček
čudežni kamen
praizvedba
moderne pravljične igre
Skupno uprizoritev Primorskega dramskega gledališča in Kulturnega doma so oblikovali režiserka **Katarina Pegan,** dramaturginja **Martina Bremec,** lektor **Srečko Fišer,** scenografka **Slavica Radović,** kostumografka **Eka Vogelnik,** avtorja glasbe **Vanja Pegan** in **Mirko Vuksanović,** koreograf **Matjaž Farič,** oblikovalec luči **Samo Oblokar,** avtor sklepnega songa **Vanja Pegan,** scenski slikar **Branko Drekonja.** Igrali bodo: **Milan Vodopivec, Rastko Krošl, Iztok Mlakar, Metka Franko, Ivo Barišič, Radoš Bolčina/Sergej Ferrari, Dragica Kokot, Alenka Vidrih, Nevenka Sedlar, Dušanka Ristić.**
Uspešno iskanje čudežnega kamna vam želi JOVILEND!
Premiera bo v četrtek, 17. septembra, ob 18. uri na odru Kulturnega doma Nova Gorica.

Slovensko Ljudsko Gledališče Celje

SLOVENSKO LJUDSKO GLEDALIŠČE CELJE vabi cenjene obiskovalce k vpisu abonmaja za sezono 92/93:
F. Schiller: **RAZBOJNIKI** režija ROBERT RAPONJA
J. B. Molière: **NAMIŠLJENI BOLNIK** režija KATARINA PEGAN
P. Corneille: **ODRSKA UTVARA** režija BOJAN JABLANOVEC
L. Pirandello: **KAKOR ME HOČEŠ** režija JANEZ PIPAN
A. Novačan: **HERMAN CELJSKI** režija FRANCI KRIŽAJ
predstava za otroke
F. L. Baum: **ČAROVNIK IZ OZA** režija FRANCI KRIŽAJ
Gledališka blagajna bo med vpisom do 19. 9. za dosedanje abonente in od 21. do 23. 9. za nove abonente odprta vsak delavnik od 9. do 11. in od 17. do 19. ure. Informacije lahko dobite na tel. številkah 25-332 in 441-814.

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ

VABIMO K VPISU ABONMAJEV zasezono 92/93
Ray Cooney: ZBEŽI OD ŽENE, komedija
Henrik Ibsen: NORA, drama
Barbara Hieng Samobor: HANA TIGER, gledališka igra ter tri predstave drugih slovenskih gledališč.
Vpisovanje: vsak delavnik od 8. do 12. ter od 16. do 18. ure (tudi v soboto dopoldne) v kadilnici gledališča.
Informacije: (064) 222-681, 222-701.
DOBRODOŠLI V NAJMLAJŠEM SLOVENSKEM POKLICNEM GLEDALIŠČU!

KONCERTI

SLOVENSKI KOMORNI ZBOR Ljubljana razpisuje vpisovanje Vokalnega abonmaja za sezono 1992/93. Vpis bo od 14. do 18. 9. 1992, od 10. do 12. in od 16. do 18. ure v Mestnem domu, Krekov trg 2/II.
Vse druge informacije lahko dobite v zgoraj navedenem času po telefonu (061) 311-892.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

KINOTEKA: CIKLUS PAULA VERHOEVENA: ob 16., 18., 20. uri ROBOCOP, Z/F thriller. **I: Peter Weller.** Zadnjič!
KOMPAS: (Miklošičeva c. 38) ob 16., 18., 20. uri MOJ MALI IDAHO (MY OWN PRIVATE IDAHO), socialna drama. **R: Gus Van Sant.**
Ob 22. uri **premiera:** GOLO KOSILO (NEKED LUNCH), psihološka grozljivka. R: David Cronenberg. **I: Peter Weller, Ian Holm, Roy Scheider.**
KOMUNA: ob 10. uri matineja: PROTI SONCU, avanturistični. Ob 17., 19., 21. uri ROKA, KI ZIBLJE ZIBKO (THE HAND THAT ROCKS THE CRADLE), psihološki thrilller. **I: Annabella Sciorra,** Rebecca De Mornay.

KINO DVOR PREMIERA
DIVJA ORHIDEJA 2
med ljubeznijo in bordelom...

DVOR: ob 10., 12. uri PODVODNA PLOŠČAD VI. akcijska grozljivka,
ob 14., 16. uri MOJ MALI IDAHO (MY OWN PRIVATE IDAHO), socialna drama.
Ob 18., 20. uri GLADIATOR, akcijski.
Ob 22. uri **premiera:** DIVJA ORHIDEJA, erotična drama. R: Zalman King. **I: Nina Siemaszko, Tom Skerritt**

UNION: ob 16., 18., 20. uri RAJSKO POLETJE (PARADISE), družinska drama. **I: Don Johnson, Melanie Griffith.**
MINI: ob 17., 19., 21. uri ČRNO OGRINJALO (BLACK ROBE), zgodovinska drama.
VIČ: ob 17., 19., 21. uri MESEČNIKI (SLEEPWALKERS), grozljivka /**po predlogi STEPHENA KINGA/.**
BEŽIGRAD: ob 16., 18., 20. uri PROTI SONCU (INTO THE SUN), avanturistični. I: Michael Pare, Anthony Michael Hall.
ŠIŠKA: ZAPRTO!
TRIGLAV: ob 18., 20. uri KRALJA MAMBA, glasbena drama. **I: Armand Assante.**
MOJCA: ob 16., 17.30. PETER PAN, risanka Walta Disneya.
DOMŽALE: ob 18., 20. uri RAZJARJENI HARLEM, kriminalka. **I: Danny Glover, Forest Whitaker.**
Prodaja vstopnic uro pred prvo predstavo!

CELJE
UNION: amer. RAJSKO POLETJE, ob 16.30, 18.30 in 20.30.
MALI UNION: amer. DIVJA ORHIDEJA 2, ob 19. in 21. uri.
METROPOL: amer. KRALJA MAMBA, ob 16.30, 18.30 in 20.30.

MARIBOR
PARTIZAN: ob 16., 18. in 20. uri ameriška srhljivka ROKA, KI ZIBA ZIBKO.
GLEDALIŠČE: ob 16., 18. in 20. uri ameriška grozljivka – nova 3 dimenzionalna tehnika FREDDYJEVA SMRT.
OBVEZNA UPORABA POSEBNIH OČAL, KI JIH DOBITE PRI BLAGAJNI.
UNION: ob 17. in 19. uri ameriški avanturistični film ČAROBNI KAMEN.
ŠTUK: ob 21. uri ameriška grozljivka – nova 3 dimenzionalna tehnika FREDDYJEVA SMRT.
CENTER – KRANJ: amer. MESTNI FANTJE, ob 16., 18. in 20. uri.
ŽELEZAR – JESENICE: amer. KO JAGENJČKI OBMOLKNEJO, ob 17.45 in 20. uri.
BLED: amer. NE RECI MAMI, DA SMO SAMI.
ZAGORJE: amer. OBRAČUN V MALEM TOKIU, ob 19. uri.
TRBOVLJE: amer. PAPEŽ MORA UMRETI, ob 17. in 19. uri.
HRASTNIK: amer. VAMPIRSKI MOTOCIKEL, ob 19. uri
ČRNOMELJ: amer. UMOR S TRIKOM II, ob 20. uri
NOVO MESTO: amer. ROKA, KI ZIBLJE ZIBKO, ob 18. in 20.15.
ROGAŠKA SLATINA: amer. FX 2 – UMOR S TRIKOM II, ob 17.30 in 19.30.
NOVA GORICA: amer. MOJA PUNCA, ob 20.30.
ŠEMPETER PRI GORICI: kanad. ČRNO OGRINJALO, ob 20.30.
MURSKA SOBOTA: amer. SMRTONOSNI TRENUTEK, ob 18. uri.

OBVESTILA

UNIVERZA V LJUBLJANI obvešča, da je vpis na interdisciplinarni podiplomski program Varstva okolja na fakultetah, ki izvajajo ta magistrski program, podaljšan do 25. septembra 1992.

Fakulteta za družbene vede Univerze v Ljubljani obvešča, da bo javni zagovor doktorske disertacije mag. Tanje Rener z naslovom: Razmerje med zasebno in javno dimenzijo družine in spolna struktura zasebnosti, v četrtek, 1. 10. 1992, ob 10. uri v sejni sobi FDV, Kardeljeva ploščad 5, Ljubljana. Do zagovora je disertacija na vpogled v tajništvu FDV, Kardeljeva ploščad 5.

Marlboro no1 klub

BABILON

MARLBORO MUSIC VAM PREDSTAVLJA: Vladimir Kočiš-Zec in skupina Škorpijoni, Program bo povezoval Miran Rudan.
Vabljeni!

JENKO PLESNA ŠOLA

Petkovškovo nab. 35
vpisuje v naslednje plesne tečaje:
ZAČETNI: 17. 9., 23. 9., 28. 9.
NADALJEVALNI: 24. 9
Tečaji za starejše (nad 30 let): začetni: 26. 9. ob 20.00
AEROBIKA: 28. 9. ob 20.00
VPIS: vsak dan od 11. do 13. in od 16. do 19. ure – tel. 32 00 42

club KANU
ob Zbiljskem jezeru
Četrtek, 17. 9.: veliki žur OLIVER DRAGOJEVIĆ in FARAONI na terasi kluba KANU. Prireditev se začne ob 20. uri. Če bo vreme slabo, bo žur v disco klubu KANU ob 22. uri. Od 21. 9. bo disco klub Kanu odprt vsak dan.

KAM, KAKO IN KDAJ, PO DOMOVINI IN PO SVETU

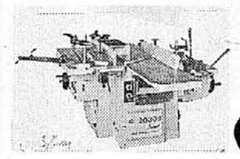
ADRIANA d. o. o.
ADRIANA Maribor
Turistično podjete d.o.o.,
62000 Maribor, Gregorčičeva 4,
tel. (062) 27-262, faks (062) 222-361

Križarjenje z m/s ADRIANO po vzhodnem Sredozemlju (Italija, Albanija, Grčija, Turčija) od 21. do 31. 10. 1992. Cena v dvoposteljni kabini od 1.380 do 1.850 DEM na osebo.
Prijave in informacije pri agenciji BRAVO d.o.o., Ljubljana, Gosposvetska 13, tel. (061) 317-577, faks (061) 198-526 ali v naši agenciji.

MARIO BEVILACQUA

TRST, Ul. Conti 9, tel.: 9939/40-632162, faks: 9939/40-368970

VSI STROJI IN ORODJE ZA OBDELAVO LESA

VELIKA IZBIRA NOVIH IN RABLJENIH STROJEV.

scm Linvinicio

Univerza v Ljubljani, Fakulteta za strojništvo, p. o., Murnikova 2, Ljubljana

razpisuje
delovno mesto:

1. 1 visokošolskega sodelavca za področje Hladilna ogrevalna in klimatizacijska tehnika
2. 1 visokošolskega sodelavca za področje Procesna tehnika

Pogoji: visoka izobrazba ustrezne smeri ter izpolnjevanje pogojev Zakona o usmerjenem izobraževanju (Ur. l. SRS št. 11/80 in 25/89).
Delo je za nedoločen čas, s polnim delovnim časom.
Osebni dohodek je določen s splošnim aktom fakultete.
Prijave s pisnimi dokazili sprejema Kadrovsko socialna služba Fakultete za strojništvo, Murnikova 2, Ljubljana, 8 dni po objavi razpisa.

Kandidate bomo o izbiri obvestili v 30 dneh po končanem zbiranju prijav.

18427

Javno podjetje za distribucijo električne energije Elektro Celje

objavlja

javno licitacijo

za prodajo poslovno-stanovanjskega objekta na Senovem, Titova 91, s pripadajočim funkcionalnim zemljiščem.
Površina stavbe je 178,74 m²,
površina funkcionalnega zemljišča pa 271,80 m².
Izklicna cena je 5.116.348,00 SIT.

Na dražbi lahko sodelujejo fizične in pravne osebe ki predložijo dokazilo o plačilu 10% pologa od izklicne cene, plačanega na žiro račun: 50700-601-10238. Fizične osebe morajo predložiti tudi potrdilo o državljanstvu. Javna dražba bo v torek, 6. oktobra 1992, ob 10. uri v prostorih Elektro Celje, PE Krško, Cesta 4. julija 32.

Kupec mora plačati celotno kupnino v 30 dneh po licitaciji, plačati pa mora tudi davek na promet nepremičnin ter zemljiškoknjižni prepis.
Dodatne informacije dobite na Elektro Celje, PE Krško, tel. 0608/21-422.

18408

Slovenski etnografski muzej, Ljubljana, Prešernova 20

razpisuje prosta dela in naloge

ekonoma

Pogoja: srednja izobrazba IV. ali V. stopnje kovinarske, lesne ali elektro stroke, vozniški izpit B kategorije.
Delovno razmerje bomo sklenili za nedoločen delovni čas; poskusno delo traja tri mesece.
Prijave sprejemamo v 8 dneh po objavi na gornji naslov.

18462

Podjetniške delavnice, tečaji
geacard '92
priročniki, poslovni načrti...
gea college
Pooblaščeni zastopnik
Entrepreneur, ZDA
61109 LJUBLJANA, Kardeljeva pl.17
Tel.:061/345-326 Fax:061/349-964

OPOZARJAMO VAS NA MEDNARODNI PODJETNIŠKI FORUM, KI BO DANES, 17. SEPTEMBRA V VELIKI DVORANI SMELTA. NA SREČANJE DENARJA, POSLOVNIH IDEJ IN ZNANJA BODO PRIŠLI TUDI AMERIŠKI INVESTITORJI. SODELOVANJU Z MINISTRSTVOM ZA ZNANOST IN TEHNOLOGIJO BOMO PREDSTAVILI PODJETJE ISKRA HIPOT. ZAGOTOVITE SI SVOJE MESTO V DVORANI IN ŠE DANES POKLIČITE NA TELEFON 061/345-326

Podjetje Staninvest Postojna, p. o., Ljubljanska 5/a, Postojna

vabi k sodelovanju kandidatke za opravljanje del in nalog

tajnice podjetja

Primerne so zlasti kandidatke s končano administrativno ali drugo ustrezno srednjo šolo in s poznavanjem dela na računalniku.

Kandidatke pričakujemo na pogovor do 30. 9. letos na sedežu podjetja.

18446

URŠKA
več kot plesna šola
NA GOSPODARSKEM RAZSTAVIŠČU
hala B2/II – tel. 110-211
INFORMACIJE, REZERVACIJE, VPIS:
od 10. do 12. in od 15. do 20. ure.

Vabimo k vpisu v plesno šolo za otroke od 4. do 14. leta. Odrasle vabimo v tečaje, ki se pričnejo: DRUŽABNI PLES:
I: torek, 8. 9.; četrtek, 10. 9.; sobota, 19. 9.; ponedeljek, 5. 10. (nad 30 let);
II: četrtek, 10. 9.; sobota, 19. 9.; torek, 6. 10. (nad 30 let);
III, IV: sobota 19. 9.
JAZZ: 23. 9.;
MATURANTSKI: četrtek, 1. 10.

DNEVNIK »DELO« IZDAJA ČZP DELO, D.O.O. ● USTANOVITELJ DELO D.O.O. ● NASLOV UREDNIŠTVA: LJUBLJANA, DUNAJSKA C. 5, TELEFONA N. C. 118-255, 119-055, 115-315 ● MALOPRODAJA – KOLPORTAŽA ● YU DELO 31-255 ● POŠTNI PREDAL 29, 61001 LJUBLJANA ● TISK DRUŽBENO PODJETJE DELO – TISK ČASOPISOV IN REVIJ, P. O. LJUBLJANA, DUNAJSKA C. 5 ● NAROČNINA TEL. 118-255, 119-055, 115-315, **REKLAMACIJSKI ODD. DOSTAVE DNEVNIKA »DELO« ZA LJUBLJANO IN NOVO MESTO TEL. 061/318-880, LJUBLJANA, DUNAJSKA C. 5, ZA CELJE IN VELENJE TEL. 063/783-239, ZA PODROČJE GORENJSKE TEL. 064/216-824** ● POSAMIČNA ŠTEVILKA STANE 40,00 TOLARJEV. PETKOVA IN SOBOTNA ŠTEVILKA 50,00 TOLARJEV ● **NAROČNINA ZA SEPTEMBER 1992** JE 982.00 TOLARJEV. ZNIŽANA NAROČNINA ZA UPOKOJENCE 884.00 TOLARJEV ● ZA PLAČNIKE PO BANKI (TRAJNI NALOGI) ŠE 5% POPUST ● NAKAZILA NAROČNINE NA TEKOČI RAČUN: ČZP DELO, D.O.O., ŠT. 50102-603-48909 ● POLLETNA NAROČNINA ZA TUJINO JE 468 DEM (ZA LETALSKO DOSTAVO DODATNO ZARAČUNAVAMO PO TARIFI) ● PLAČILA NA DEVIZ. RAČUN PRI LB, ŠT. 50100-620-107-257300-27822/0 ● NOVO – ZA LJUBLJANO: MESEČNA NAROČNINA VEČER-

NEGA DELA ZA MESEC SEPTEMBER JE 1.008.00 SLT ● NAROČILA NA DNEVNIK DELO SPREJEMAMO VSAK DAN IN ZAGOTAVLJAMO DOSTAVO NA DOM V PETIH DNEH OD NAROČILA ● ODPOVEDI LAHKO UPOŠTEVAMO OB KONCU MESECA ● DELO STIK – OGLASNO TRŽENJE, TEL. 318-570, FAX. 302-414, DUNAJSKA 5, VI. NADSTR. PRIZIDKA ● MALI OGLASI: SPREJEM PO TEL. 318-866, ALI OSEBNO NA OKENCU DUNAJSKA 5, ŠUBIČEVA 1 ● OSMRTNICE: OB DELAVNIKIH DO 16. URE OSEBNO NA OKENCU DUNAJSKA 5 IN ŠUBIČEVA 1, FAX. 110-169. OB NEDELJAH IN PRAZNIKIH SPREJEMA OSMRTNICE NEPOSREDNO CENTRALNA REDAKCIJA, DUNAJSKA 5, ALI PO TELEFONU 118-255, 119-055, 115-315

NA PODLAGI ZAKONA O PROMETNEM DAVKU (UR. LIST RS, ŠT. 4/92) IN MNENJA MINISTRSTVA ZA INFORMIRANJE (ŠT. 23/92), Z DNE 30. 1. 1992) SODI ČASOPIS MED PROIZVODE INFORMATIVNE NARAVE PO 13. TOČKI TARIFNE ŠTEVILKE 3, ZA KATERE SE PLAČUJE 5-ODSTOTNI DAVEK OD PROMETA PROIZVODOV.

TELEFON DEŽURNEGA UREDNIKA 318-252, TELEKS YU DELO 31-255, TELEFAKS 311-871.

KAM, KAKO IN KDAJ, PO DOMOVINI IN PO SVETU

SLOVENIJATURIST
Hej, pojdite z nami!

IZLETI Z MUZEJSKIM VLAKOM
- V nedeljo, 4. X. z **Nedeljskim v ROGAŠKO SLATINO,** gost izleta MOPPED SHOW – ugodna cena.
- JESENICE, BLED, MOST NA SOČI, GORIŠKA BRDA, NOVA GORICA, OGLED KOSTANJEVICE, 1 dan, 26. IX.

JESENSKA POTOVANJA
- KALIFORNIJA, LOS ANGELES, HOLLYWOOD, SAN DIEGO, TIHUANA, DISNEYLAND, 9 dni, letalo, odhod 21. XI.
- **IRSKA** – ROMANTIČNI ZELENI OTOK, 5 dni, odhod 7. X.
- **FRANCIJA** – DOLINA LOIRE IN PARIZ, 8 DNI, odhoda 27. IX., 18. X.
- **PARIZ-EURODISNEY,** 5 dni, odhodi 30. IX., 14. in 28. X.
- **DANSKA,** 8 dni, odhod 15. X.
- **AMSTERDAM** – CVETLIČNA RAZSTAVA FLORIADA 92, 5 dni, odhoda 30. IX. in 7. X.
- **BAVARSKA-GRADOVI KRALJA LUDVIKA,** 3 dni, odhoda 2. X. in 30. X.
- **BODENSKO JEZERO** Z OTOKI LINDAU IN MAINAU, 4 dni, odhodi 24. IX., 15. X., 19. X.
- **MÜNCHEN** – OKTOBERFEST, 1 ali 2 dni, odhodi 25. IX., 2. in 3. X.
- **PRAGA** – ZAKLADNICA UMETNOSTI IN LEPOTE, 4 dni, odhodi 24. IX., 1. X., 15. X., 29. X.
- **RIM** – VEČNO MESTO, 4 dni, odhodi 15. in 29. X., 19. IX.
- **ELBA-NAPOLEONOV OTOK,** PISA SIENA, COLLODI, 3 dni, odhodi 25. IX., 2., 9. in 16. X.
- **JEZERO MAGGIORE, BOROMEJSKI OTOKI, MILANO** 3 dni, odhodi 16. X., 23. X.
- **BENETKE** – ZELENI VLAK, 1 dan, odhodi 3. X., 17. X., 31. X.
- **GARDALAND** – MESTO PRAVLJIC IN ZABAVE, 1 dan, odhoda 26. IX., 17. X.
- **GRADEC** – MEDNARODNI JESENSKI VELESEJEM, 1 dan, odhoda 26. IX., 2. X.

POČITNICE 92

Organiziramo počitnice v tujini in domovini.
- KANARSKI OTOKI, odhod vsak potek z letalom iz Gradca, do konca oktobra.

ITD . . .
- Organiziramo izlete za ZAOKROŽENE SKUPINE!
- V vseh poslovalnicah SLOVENIJATURISTA zamenjujemo denar in prodajamo vozovnice za vlake in letala!

POTOVANJA ODDIH '92

ugodno!
SREDOZEMSKA TURA
Azurna obala ● Costa Brava z avtobusom in letalom, 27. IX., 5 dni, 1 prenočevanje/zajtrk in 4 polni penzioni ● 360 DEM
že ugodnejše!
COSTA BRAVA
z letalom, 25. IX. ● 7 dni, 290 DEM
PARIZ
z letalom od 15. X., 3 in 5 dni ● od 570 DEM
NICA ● PARIZ
z avtobusom in letalom, 10. X., 5 dni ● 490 DEM
PARIZ ● STRASBOURG
z letalom in avtobusom, 26. X., 4 dni ● 460 DEM
MALTA
z letalom od 15. X., 3 in 5 dni ● od 425 DEM
iz jeseni – v pomlad!
HISPANO – AMERICANA
Peru ● Bolivija ● Argentina ● Brazilija ● odhod 20. XI. ● 17 dni
v toplem poznem poletju
7 dni, od 19. in 26. IX.
POREČ
H. Tamaris – polpenzion 155 DEM
UMAG
H. Aurora – polni penzion 183 DEM

airtours / ATLAS

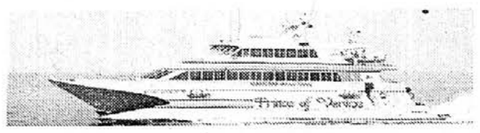
Programi so na voljo v vseh pooblaščenih agencijah!

Radenska
ZDRAVILIŠČE
RADENCI

OPOJNOST JESENI
doživite v Zdravilišču RADENCI,
kjer smo vam pripravili
atraktiven
JESENSKI PROGRAM
ki vključuje: 7 polnih ali polpenzionov, kopanje v bazenih s termalno-mineralno in ogrevano vodo, jogging, vadbo v fitness studiu, izlet po obronkih Slovenskih goric in pomurski »ravnici« s pokušino vin in večerjo v »Čardi«, nabiranje gob pod strokovnim vodstvom, družabni večer s plesom in svečano večerjo.
– **7-dnevni program že od 12.735 SIT dalje**
– **možnost plačila v 2 obrokih – upokojenci imajo 10% popust**
– **en otrok do 7. leta starosti ima brezplačno bivanje**

Pokličite nas – pričakujemo vas! Informacije in rezervacije: tel.: 069/65-006 ali 65-331.

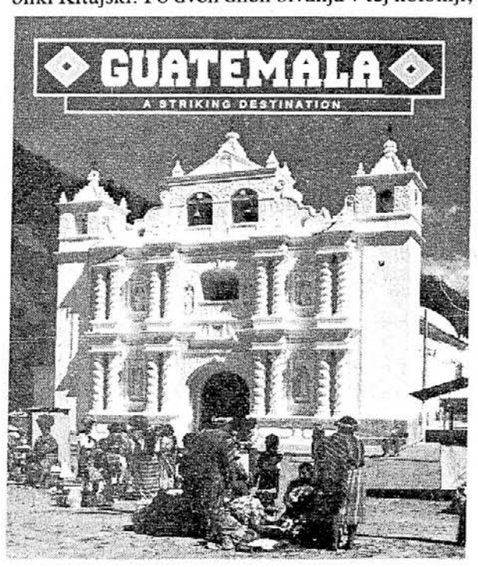

Golfturistove eksotične veleture

Golfturist, slovenska turistična in potovalna agencija, ki ima svoj sedež v najožjem središču Ljubljane, ob Trdinovi ulici 3, je za letošnjo jesen pripravila vrsto atraktivnih velikih potovanj, predvsem na Daljni vzhod. Vsako od potovanj bo trajalo približno dva tedna, vsako bo doživetje celo za največje popotniške sladokusce.

Natančno 1800 ameriških dolarjev bo stala velika indonezijska tura. Vmesna postaja na poti tja in nazaj je jordansko glavno mesto Aman in njegova zanimiva okolica, predvsem stara habatejska prestolnica Petra, izklesana v skalah, ki velja za eno od sedmih čudes sveta, in Jeraša, rimsko mesto iz 2. stoletja pred našim štetjem, ki sodi po ohranjenosti in lepoti v vrh antičnih spomenikov na svetu. Od tod pa se bodo potniki v dolgem letalskem poletu preselili pod ekvator, na indonezijski otok Javo in glavno mesto te države Džakarto, od koder bodo potovali po otoku in nato na sosednji otok Bali, kjer bodo prva dva dni spoznavali njegove znamenitosti, nato pa bodo pet dni uživali v prelestih tropskega morja in sonca.

Petnajst dni traja tudi velika kitajska tura, ki se bo začela v angleškem Hongkongu, britanski kronski koloniji na južnih obalah velike Kitajske, ki naj bi se čez nekaj let priključila Ljudski republiki Kitajski. Po dveh dneh bivanja v tej koloniji,

ki je ena od svetovnih prestolnic trgovine, kar svetovni popotniki dobro vedo, bodo naši turisti odpotovali proti severu in si ogledali nekatera velemesta velike Kitajske in v njih največje zanimivosti: največje in najpomembnejše pristaniško mesto na Kitajskem Šanghaj s kakšnimi 12 milijoni prebivalcev, Peking s pepovedanim mestom in Trgom Nebeškega miru, kitajski zid in grobnice dinastije Ming. Potovanje bo stalo 2600 dolarjev.

Enako dolga bo tudi Golfturistova velika tura po Šrilanki in na sosednje Maldive: večji del potovanja bo namenjen »solzi Indije«, kot je otok Cejlon ali Šrilanko videti na zemljevidu. Malo manj kot polovica tega potovanja bo namenjena prijetnim počitnicam ob tropskem Indijskem oceanu, le nekoliko nad ekvatorjem. To lepo eksotično potovanje se bo začelo v šrilanški prestolnici Colombu in se nato nadaljevalo na sever in vzhod otoka skozi vse zgodovinske prestolnice tega eksotičnega otoka, kjer so doma najprijaznejši ljudje na svetu, ki pridelujejo najboljši čaj na svetu. Popotniki si bodo lahko ogledali nešteto budističnih templjev, med katerimi je najznamenitejši tempelj Budovega zoba, in kjer je mogoče v eni od starodavnih otoških prestolnic na znameniti Levji skali občudovati imenitne freske tamkajšnjih lepotic, ki so lepšale življenje enega od otoških poglavarjev (zdaj pa so na ogled kondicijsko pripravljenim turistom, v ponatisih pa odtisnjene na platnu, ki je naprodaj v boljših otoških trgovinah s spominki). Nekaj dni tega potovanja bo namenjenih pravim tropskim počitnicam na jugu Šrilanke, ob Indijskem oceanu, nekaj dni pa na sosednjih Maldivih ob istem morju, ki so turistični raj za najbolj razvajene turistične gurmane. – To potovanje bo stalo 2350 dolarjev.

Za več kot tisoč dolarjev nižjo ceno je mogoče s to agencijo potovati za 12 dni v Jordanijo in Sirijo: predvsem seveda v glavni mesti obeh držav – Aman in Damask, poleg tega pa še v kraje in predele, kjer so zgodovinska dogajanja pustila sledove bogate kulture. V Jordaniji bo najverjetneje vrhunec doživetij obisk starodavnega mesta Petra, čeprav se je v Siriji zgodovina dogajala na več krajih in tam pustila bogate sledove.

Za tretjino višja je cena 12-dnevnega potovanja po »zahodnem« Jemenu, tistem, ki v državni oznaki nima naziva »ljudska republika«, državi na skrajnem jugozahodnem delu Arabskega polotoka. Golfturistovi potniki bodo v 12 dneh po dolgem in počez prekoračili vso državo in spoznali njene največje zgodovinske in kulturne znamenitosti, vključno z glavnim mestom Sano, ki je zaradi svoje posebne arhitekture in lepote dobilo

ime »mesto, kjer živi Alah«, in v katerem je mogoče občudovati mošeje z najmanj 64 minareti, od katerih so nekatere postavili že v času preroka Mohameda.

Enajst dni bo trajalo veliko Golfturistovo potovanje po Tajski, Hongkongu in Šrilanki. Že prvi dan potovanja iz Ljubljane bo letalo pristalo v tropih, na letališču v Colombu, od koder bo takoj poletelo na Tajsko, v Bangkok, eno od najbolj eksotičnih mest našega planeta, od koder se bodo potniki čez nekaj dni preselili v Hongkong in od tod na Šrilanko. Potovanje po teh tropskih in subtropskih deželah bo stalo 2400 dolarjev, plačati pa ga je mogoče v dveh obrokih.

Naposled je treba povedati, da turistična agencija Golfturist pripravlja veliko mehiško turo, ki se bo začela v Mexico Cityju, popotniki pa bodo obiskali najbolj znane kraje iz zgodovine mehiških Indijancev.

Podrobne informacije o teh in še drugih lepih potovanjih lahko dobite v agenciji Golfturist v Trdinovi 3 v Ljubljani ali po telefonu 061/314-544 ali 315-353.

Pohitite, saj bodo nekatera potovanja že prav kmalu.

GOLFTURIST
FAX: 061/310-933
TELEX: 31541 YA GOLF
TEL.: 061/314-544, 315-353

TURIZEM IN RENT AGENCIJA
– TOURIST & RENT AGENCY – TRDINOVA 3, 61000 LJUBLJANA, SLOVENIJA

VELIKA INDONEZIJSKA TURA IN JORDANIJA – 15 dni, 18. 10.
VELIKA KITAJSKA TURA – 15 dni, 25. 10.
TAJSKA-HONG KONG-ŠRILANKA – 15 dni, 25. 10.
ŠRILANKA-MALDIVI, 15 dni, 20. 9. – ZELO UGODNO
JORDANIJA IN SIRIJA – 12 dni, 20. 10.
JEMEN – 12 dni, 6. 11.
TAJSKA-LAOS-KAMPUČIJA – 15 dni, 8. 11.
MEXICO – GUATEMALA, 15 dni (v oktobru) PREDPROGRAMI

BENETKE – 19. 9., 1 dan, avtobus, VISOKOGORSKA ZBIRNA JEZERA V ASTRIJI – 19. 9., 1 dan, avtobus; MEDNARODNI JESENSKI SEJEM V GRADCU – 26. 9., 1 dan, avtobus ROMANTIKA NA TOLMINSKEM – 19. 9., 1 dan, avtobus; OKTOBERFEST, 1 ali 2 dni – avtobus; TERRA MISTYCA, 26. 9., 1 dan, avtobus; VRŠIČ-RAFTING NA SOČI – 19. 9., 1 dan, avtobus;

ŠPANIJA, 7 dni, 3. 10. – ZELO UGODNO!

JESENSKI PROGRAMI: Dolenjske Toplice, Rogla, Bohinj, Poreč, Umag, Moravske Toplice;
UGODNA CENA PAKETA: RADENCI, 10.–15. 10. – počitniški paket, 5 dni avtobus.

HOTELI PIRAN

TURISTIČNO PODJETJE PIRAN
IZKORISTITE PRILOŽNOST IN PREŽIVITE DOPUST PO UGODNIH CENAH V PIRANU IN STRUNJANU;

STRUNJAN
tel.: (066) 78-886
– NAJEM BUNGALOVA ZA 3 OSEBE, ZA OSEBO NA DAN **770,00** SIT
– NAJEM BUNGALOVA ZA 5 OSEB, ZA OSEBO NA DAN **604,00** SIT
– PRENOČEVANJE Z ZAJTRKOM V H. SALINERA V DVOPOSTELJNI SOBI ZA OSEBO NA DAN **1.150,00** SIT

PIRAN
– PRENOČEVANJE Z ZAJTRKOM V H. PIRAN V DVOP. SOBI – ZA OSEBNO **1.260.00** SIT na dan
– PRENOČEVANJE Z ZAJTRKOM V H. PUNTA V DVOP. SOBI – ZA OSEBO NA DAN **1.100,00** SIT
DRUŽINSKI DOPUST: OTROCI V SOBI S STARŠI DO 14. LETA brezplačno
UPOKOJENCI: 10% popust

Mercator Turist

LJUBLJANA, Tavčarjeva 6, tel.: 061 312-254, 317-285, Dunajska 107, tel.: 061 182-426

IZLETI – POTOVANJA – KONCERTI
OKTOBERFEST – MÜNCHEN ● 3. 10
GARDALAND ● 10. 10
VELIKA ŠPANSKA TURA ● 16.–25. 10.
PADOVA ● 17. 10.
BENETKE ● 24. 10.
RIM ● 5.–8. 11.
KONCERT METALLICA – DUNAJ ● 20. 11.
SICILIJA ● 20.–29. 11.
MIKLAVŽEV SEJEM – GRADEC ● 5. 12.
Romanje: PORTUGALSKA – FATIMA ● 5.–12. 11.
PESTRA PONUDBA ROMANJ, IZLETI ZA SKUPINE, LETALSKE VOZOVNICE.

ADRIA
ADRIA AIRWAYS

TURČIJA – KAPADOKIJA
Izkoristite sedemdnevno potovanje z odhodi 20. 9. in 11. 10. 1992.

TURČIJA – ALANYA
Leži na najlepšem predelu turške riviere, ob pogorju Tourus. Kraj ima povprečno 300 sončnih dni v letu. Visoka raven turistične ponudbe še povečuje privlačnost mesta. Odhodi vsako nedeljo.

ISTANBUL
Organiziramo štiridnevna potovanja, kjer si lahko ogledate AJA SOFIJO, MODRO DŽAMIJO, HIPODROM, palačo TOPKAPI, hkrati pa si lahko privoščite poceni nakupe.

GRČIJA
!Preživite osem- ali petnajstdnevni dopust na otoku

KRFU
Organiziramo 8-dnevna krožna potovanja po Grčiji. Ogledate si lahko ATENE, KORINT, MIKENE, EPIDAVROS, OLYMPIO, DELFI in SOUNION. Odhodi enkrat mesečno ob četrtkih.

Ponujamo vam turistične aranžmaje na BRAČU in HVARU. Posebna ugodnost za skupine.

Vse informacije v zvezi s potovanjem ADRIA AIRWAYS – oddelek za turizem, Ljubljana, Gosposvetska 6, tel. 061/318-657 ali 302-030 in vse pooblaščene agencije v Sloveniji.

globtour

POČITNICE V TUJINI: TURČIJA, CIPER, TUNIZIJA
JESENSKE POČITNICE NA MORJU
PORTOROŽ, PIRAN, UMAG, POREČ, ROVINJ . . .
ZDRAVILIŠČA/ČATEŽ, MORAVSKE, DOLENJSKE . . .
PLANINE, JEZERA – BOHINJ, BLED, BOVEC, KRANJSKA GORA, ROGLA – POSEBNI PAKETI V ŠEMPETRU
IZLETI
GARDALAND – 1 DAN, 26. 9., 10. IN 24. 10., CENA SAMO 32 DEM
BENETKE – 1 DAN, 26. 9.
OKTOBERFEST – MÜNCHEN – 1 DAN, 19. 9., 25. 9., 26. 9., 3. 10.
SAN MARINO – 2 DNI, 17. 10.
SALZBURG – 1 DAN, 10. 10.
FIRENCE–SAN MARINO – 3 DNI, 25. 9., 16. 10.
RIM– FIRENCE – 3 DNI IN POL, 24. 9., 8. 10., 12. 11., 17. 12.
INNSBRUCK–LIECHTENSTEIN–ŠVICA–MAINAU–KITZBUHEL – 3 DNI , 18. 9., 16. 10., 6. 11.
GARDALAND–BENETKE – 3 DNI, 25. 9., 16. 10.
PARIZ – 5 DNI – LETALO, 30. 9., 21. 10., 18. 11.
RIM–POMPEJI–SORRENTO–CAPRI – 4 DNI IN POL, 7. IN 21. 10.
TURČIJA – 8 DNI, ISTANBUL, ANKARA, KAPADOKIJA, PAMUKKALE, BURSA, 27. 9., 4. 10.
ISTANBUL – 4 DNI, ODHODI Z LETALOM, 1. 10., 15. 10.
EGIPT – 8 DNI, 18. 10.
STROKOVNA POTOVANJA
INTERSTOFF FRANKFURT – 26.–29. 10.
FRANKFURT – KNJIŽNI SEJEM, 29. 9.–1. 10.
DÜSSELDORF – KAVČUK IN PLASTIKA, 3.–6. 11.
PARIZ – NOVE TENDENCE, 2.–5. 10.
GRADEC – MEDNARODNI JESENSKI SEJEM, 1 DAN, 26. 9.
PARIZ – SICOB – INFORMATIKA – 4.–7. 10.
BOLOGNA – SAJE – 22.–23. 10.
SIAL – SEJEM PREHRANE, PARIZ, 25.–28. 10.
INFORMACIJE: 061-217-565, 219-192, 219-104

KOMPAS HOLIDAYS

TURISTIČNO PODJETJE D.D.
Slovenska 36, Ljubljana
Tel. 061/152-065, 211-118

STROKOVNA POTOVANJA
POSEBNO LETALO:
EXPO '92 SEVILLA, letalo, 4 dni, 30. 9.

GLASTEC DÜSSELDORF, steklarstvo, letalo, 4 dni, 22. 9.
OKTOBERFEST MÜNCHEN, 1, 2 dni, avtobus, od 23. 9. do 3. 10.
KNJIŽNI SEJEM FRANKFURT, letalo, 4 dni, 29. 9., 2. 10.
PREMIERE VISION – PARIZ, letalo, 4 dni, 2. 10.
SICOB PARIZ, letalo, 4 dni, 4. 10.
KONTOR + DATA KOBENHAVN, letalo, 4 dni, 4. 10.
INTERMOPRO DÜSSELDORF, mlekarstvo in mlečni izdelki, letalo, 4 dni, 4. 10.
INTERKAMA DÜSSELDORF, meritve in avtomatizacija, letalo, 4 dni, 4. 10.
IVC-12 ICSS-8 Haag, letalo, 6 dni, 11. 10. (v pripravi)
SECURITY ESSEN, zaščita pred kriminalom, letalo, 4 dni, 12. 10.
BI-MU MILANO, obdelovalni stroji, 3 dni, avtobus, 19. 10.
SYSTEC MÜNCHEN, informacijska tehnologija, avtobus, 3 dni, 19., 21. 10.
SAIE BOLOGNA, gradbeni sejem, 3 dni, avtobus, 21. 10.
ORGATEC KÖLN, pisarniška oprema, letalo, 4 dni, 21. 10.
EURO-BLECH HANNOVER, predelava pločevine, 4 dni, 27. 10.
K – DÜSSELDORF, guma in plastika, letalo, 4 dni, 2. 11.
DLG FOODTEC FRANKFURT, prehrambena industrija, letalo, 3 dni, 3. 11.
ELECTRONICA MÜNCHEN, avtobus, 3 dni, 10., 12. 11.
MEDICA in BIOTEC DÜSSELDORF, medicina, letalo, 4 dni, 18. 11.
EQUIP' HOTEL PARIZ, 4 dni, letalo, 20. 11.
DOM IN OBRT MÜNCHEN, avtobus, 3 dni, 30. 11.

GENERALTURIST

TRGATEV TRGATEV TRGATEV TRGATEV
GENERALTURIST IN RADIO SLOVENIJA, oddaja DEJ, NEHI NO!
JERUZALEM, 10. 10., 1 dan, obilje dela in zabave
PROGRAM JESEN 92
Zdravilišča, morje, hribi
POSEBNE UGODNOSTI ZA UPOKOJENCE!
POTOVANJA
Singapur, Tajska, Sri Lanka, Egipt
PO EVROPI
London, Pariz, Dunaj, Rim, Firence . . .
ŠOLARJI, MATURANTI, ZAKLJUČENE SKUPINE
Programi po vaših željah po domovini in tujini
LETALSKE VOZOVNICE
NAJUGODNEJŠE TARIFE: Amerika, Daljni vzhod, Avstralija, Afrika
KONCERTI
EMERSON, LAKE & PALMER – BUDIMPEŠTA – 29. 9.
MENJALNICA
Poslovalnica Ljubljana in Bled
AVTOBUSNI PREVOZI
po najugodnejših cenah za vse destinacije!
INFORMACIJE IN REZERVACIJE:
GENERALTURIST LJUBLJANA, Gosposvetska 7, tel. 156-130,
GENERALTURIST BLED, Cesta svobode 10, tel.: 064 77-234
IN VSE POOBLAŠČENE TURISTIČNE AGENCIJE V SLOVENIJI!

KOMPAS HOLIDAYS

TURISTIČNO PODJETJE D.D.
Slovenska 36, Ljubljana
Tel. 061/152-065, 211-118

POČITNICE '92

POSEBNI POPUSTI ZA OTROKE TUDI DO 100% ZA GOTOVINSKA VPLAČILA: 7%

PALMA DE MALLORCA, IBIZA, LLORET DE MAR, TUNIZIJA, RODOS, SANTORINI, MALDIVI, BLATNO JEZERO, GRAN CANARIA, TURČIJA, AZURNA OBALA
* **NOVO!!!** Letalski prevoz do srednjedalmatinskih otokov (BRAČ, HVAR) – le 3 ure do plaže Zlatni Rat. Odhodi vsako nedeljo od 13. 9. naprej z letali Adrie Airways. Cena že od 19.400 SIT za 7 dni.
* **UMAG** hoteli v TN Katoro (Koralj/Istra) – od 12. 9. 7 polnih penzionov 130 DEM; organiziran prevoz
* **OMIŠALJ/otok Krk:** hoteli Omišalj v septembru 7 polnih penzionov 114 DEM.

* **MALI LOŠINJ:** hotel Aurora – 7 polnih penzionov od 12. 9. naprej samo 121 DEM
* **VELI LOŠINJ:** hotel Punta – 7 polpenzionov v septembru 136 DEM
AVTOBUSNI PREVOZ iz Ljubljane mimo Omišlja, Cresa do Malega oz. Velikega Lošinja in nazaj vsako soboto ob 7. uri zjutraj izpred PE Kompas, Ljubljana, Miklošičeva 11. Cena povratne vozovnice 65 DEM.

* **ROGAŠKA SLATINA;** ugodna ponudba v septembru in oktobru – cene že od 182 DEM za 7 dni (program »Rogaška v barvah jeseni«, program za seniorje).
* **ROGLA IN TERME ZREČE;** ugodni paketi v septembru (teniški, počitniški, zeliščarsko-gobarski in zdravstveni).
* **POSEBNA PONUDBA** – cenik vseh slovenskih naravnih zdravilišč na voljo od 19. 9. naprej

KOMPASOVA ZIMA
V PRODAJI OD 21. 9. 1992

TEČAJI TUJIH JEZIKOV '92
Najpestrejša ponudba jezikovnih tečajev v tujini doslej. Katalog dobite v vseh Kompasovih poslovalnicah in pooblaščenih agencijah.

TENIŠKI PROGRAMI
ATRAKTIVNA JESEN V TERMAH ČATEŽ; vikend ali tedenski programi do 3. 10.

VELIKA POTOVANJA
AMERIKA (FLY & DRIVE, AVTO DOM . . .), tel. 061/221-147
SONČNA FLORIDA, 8 dni, 22., 29. 9., 6., 13., 20., 23. 10.; od 945 USD
MALDIVI, 16 dni, 16., 30. 10., 6. 11..; od 2150 DEM
ŠRI LANKA, 9 dni, 30. 10., 6., 13. 11.; 2260 DEM
JUŽNA INDIJA, 9 dni, 30. 10., 6., 13. 11.; 2640 DEM
PHUKET, 10 dni, vsak ponedeljek, sredo, soboto; od 1560 USD
BOGASTVO INDIJE, 16 dni, 30. 10. – zagotovljen odhod!

POTOVANJA
IZRAEL, SVETA DEŽELA, posebno letalo, 3 dni, 3. 10.
ROMANJE V SVETO DEŽELO, posebno letalo, 3 dni, 3. 10.
PARIZ V ZNAMENJU DISNEYLANDA, avtobus, 5 dni – 30. 9., 14., 21. 10., letalo – 23. 9., 14. 10.
AZURNA OBALA, 4 dni, 24. 9., 8., 15. 10.
PARIZ – DOLINA LOARE – DISNEYLAND, 7 dni, 28. 9.
KRIŽARJENJE PO NILU, 8 dni, 17., 24. 10.
DEŽELA FARAONOV, 8 dni, 10. 10.
EGIPT S POSEBNIMI LETALI:

KAIRO, 4 dni, 8., 15. 10.
KAIRO, 5 dni, 11. 10.
OD KAIRA DO LUKSORJA, 6 dni, 18. 10.
DEŽELA FARAONOV, 8 dni, 2. 11.
KRIŽARJENJE PO NILU, 8 dni, 26. 10., 9. 11.

VIKEND V ISTANBULU, 4 dni, 24. 9., 1., 15. 10.
MESEČEVA POKRAJINA KAPADOKIJA, 8 dni, 27. 9.
ŠVICA, 3 dni, 9., 16., 23. 10.
DOBRODOŠLI V MADRIDU, 5 dni, letalo, 30. 9., 21. 10.
POOLIMPIJSKA BARCELONA, 5 dni, 30. 9., 7., 21. 10.
ANDALUZIJA IN MADRID, 8 dni, letalo, 4. 10., 15. 11.
PADOVA – BENETKE, 1 dan, 3. 10.
GARDALAND, 1 dan, 26. 9., 3. 10.
RIM – FIRENCE, 4 dni, 1. 10., 5. 12.
RIM – NEAPELJ – POMPEJI, 4 dni, 8., 22. 10., 12. 11.
DUNAJ IN GRADIŠČANSKA, 2 in 3 dni, 25. 9.
ZLATA JESEN NA BAVARSKEM, 3 dni, 9. 10.
GRAD LUDVIKA BAVARSKEGA IN OKTOBERFEST, 2 dni, 2. 10.
BLATNO JEZERO – BUDIMPEŠTA, 3 dni, 2., 16. 10.
SOPRON – SZOMBATHELY, 3 dni, 25. 9.
BUDIMPEŠTA IN PODONAVJE, 5 dni, 14. 10.
ZLATA PRAGA, 3 dni, 2. 10.
PRAGA IN GRADOVI ČEŠKOSLOVAŠKE, 4 dni, 15. 10.
BRATISLAVA – BRNO – PRAGA, 5 dni, 14.10.
ČEŠKA ZA LJUBITELJE PIVA, 4 dni, 1., 22. 10.
VIKEND V BUDIMPEŠTI, 3 dni, 25. 9., 9. 10.
LONDON, 23. 9., 28. 10., 18. 11.
AMSTERDAM V ZNAMENJU FLORIADE letalo, 1., 22. 10

NOVO! NOVO NOVO!
Kompas Holidays Prometna služba, Miklošičeva 11, organizira:
– mladinski turizem
– mladinske – šolske avtobusne prevoze po regresni ceni
– druge avtobusne prevoze po domovini in tujini po konkurenčnih cenah.,
MODERNI AVTOBUSI, tel.: 061/126-131 ali 061/127-127

KOMPAS FOTO
Miklošičeva 11
VAM PONUJA KAKOVOSTNO IZDELAVO SLIK V ENI URI, FOTOGRAFIRANJE ZA OSEBNE DOKUMENTE; UPORABNIKI STORITEV KOMPASA HOLIDAYS IMAJO 10% POPUST.

Utrinki ob 140-letnici

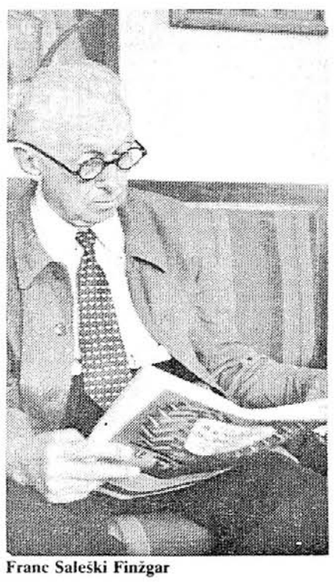
»Priženil se ne bom na Mohorjevo, če ne pojde, izprežem . . .«

V četrtek, 24. septembra, na 130. spominski dan smrti škofa Antona Martina Slomška, proslavlja Mohorjeva družba spomin na 140 let kulturno prosvetnega dela za slovenski narod. To najstarejšo slovensko knjižno družbo je pred 140 leti, v času razvoja evropskega prosvetljenstva, poklical v življenje duhovni in kulturni krog Antona Martina Slomška, Andreja Einspielerja in Antona Janežiča ter njihovih sodelavcev. Že evropska prebujenost in domače narodno kulturne potrebe so narekovale nastanek Mohorjeve družbe.

Ta častitljiva, najstarejša slovenska knjižna družba je stopila v življenje v Celovcu, v središču Koroške. Njen pomen za potrditev slovenskega naroda in njegove zavesti je ogromna. Ustanovljena je bila kot slovenska vsenarodna družba. To od vsega začetka potrjuje sprejeti program in sestava odbora. MD ni bila ustanovljena kot verska družba, s tem poudarkom, da bi izdajala le verski tisk. Že ob ustanovitvi sprejeti program daje poudarek izdajanju dobre in poučne ljudske knjige, ki budi narodno zavest in pogljablja srčno kulturo.

Z razvojem prosvetljenstva, ki je raslo iz pomembnih tehničnih, gospodarskih in družbenih sprememb takratne Evrope, je MD postala kulturno prosvetni motor in pomemben steber v podpori osveščanja in potrditve naše narodne samobitnosti. Nagli razvoj, predvsem v tehniči smeri je neustavljivo klical k izobraževanju in znanju, skratka na potrditev slovenskega človeka na domačih tleh.

Velika odlika MD, ves čas njenega bogatega razvoja in dela, je vseskozi strpno in nepolitično zadržanje v slovenski stvarnosti. Že prva pravila poudarjajo, da se

Franc Saleški Finžgar

MD s politiko na nobeno vižo ne bo ukvarjala. Odločno je prevladovala skrb za ljudsko izobraževanje, srčno in umsko omiko, za utrditev domače kulture in znanja, za strokovne potrebe najrazličnejših smeri.

Ljudska žeja po kulturi in znanju je dvignila naklado Mohorjeve zbirke rednih knjig do konca prve svetovne vojne na 90.000 izvodov. V usodnih obdobjih njene zgodovine je naklada nihala. Po drugi svetovni vojni se je zopet dvignila na 80.000 izvodov redne zbirke in pozneje ponovno zanihala navzdol. Vedno pa je MD ostala dosledno ljudska in nepolitična, ki poleg stalne letne zbirke izdaja še drugo literaturo, s poudarkom na leposlovju in poljudno znanstveni knjigi.

Prebeg iz Celovca

V boju svojega naroda za samoodločbo in osvoboditev je tudi Mohorjevo zadelo več usodnih udarcev. V plebiscitnih dneh za slovensko Koroško je morala 1919 bežati iz Celovca, se začasno ustavila na Prevaljah in nato 1927. leta dokončno prispela v Celje, kjer je ponovno utrdila svoje narodno in knjižno poslanstvo ter razvila široko založniško dejavnost. Fašistična okupacija 1941 je Mohorjevi prinesla popolno uničenje vse njene dejavnosti in premoženja. Po osvoboditvi 1945 ostane obubožana, brez lastnega premoženja lepe poslovne stavbe in lastne tiskarne v Celju. Nova oblast je sicer odobrila nadaljevanje MD, vendar je njeno delo precej nezaupljivo nadzorovala. Premalo pa je bilo posluha za vrnitev nepremičnega premoženja, tiskarne in poslovne stavbe. Nadaljevanje dela in poslanstvo Mohorjeve je zagotovil njen vsenarodni ugled, njena vseslovenska tradicija in uspešna intervencija slovenskih kulturnikov, predvsem Franceta Finžgarja in Prežihovega Voranca. Usoda preostalega nepremičnega premoženja pa je odvisna od denacionalizacije, ki je v teku.

Po pribegu iz Celovca na severni rob Slovenije, na Prevalje, se začne za Mohorjevo nov čas. Boj za obstanek je bil hud. Vedno bolj je plahnelo tiho upanje in vrnitev v Celovec. Koroška je bila zgubljena, prav tako Goriška in lepo tržaško zaledje. Zunaj matične Slovenije je ostala kar cela tretjina slovenske dežele.

Po tem neprostovoljnem odhodu iz Celovca je Mohorjeva močno trpela. Udarilo jo je tudi razdeljanje po prvi svetovni vojni. Čeprav je prav na koncu vojne dosegla zavidljivo naklado redne letne zbirke – kar 90.000, je ta oblečala. Zasilne barake, namenjene Mohorjevi na Prevaljah, niso bile ravno udobje. Začel je močan osip članov in naklade. Takratni tajnik Mohorjeve prof. Ivan Mutter je v koledarju za leto 1921 zapisal: »Še nekaj takih let in Mohorjeve ni več«. Resnično trpka in žalostna usoda.

Franc S. Finžgar — urednik Mohorjeve 1922—1952

Že po začasni nastanitvi na Prevaljah je v vodstvo Mohorjeve začutilo preobčutljivo odmaknjenost od središča Slovenije. Sklenilo je utrditi organizacijo uredništva v Ljubljani. V tej odločitvi se je vodstvo MD modro in za Mohorjevo nadvse koristno in daljnovidno odločilo ponuditi uredništvo S. Francetu Finžgarju, uglednemu slovenskemu pisatelju. Finžgar je imel za seboj že bogate pisateljske izkušnje enega najmočnejših slovenskih ljudskih pisateljev, bil je zagret narodnjak in odločen Slovenec. Po svojih izkušnjah in talentu je bil prav poklican, da prevzame uredništvo Mohorjeve. Prevzel je mesto urednika in tajnika. Že od 1918 je bil Finžgar župnik trnovske fare v Ljubljani. Odgovorno delo urednika MD je prevzel 1. septembra 1922. Sedež uredništva je bil v trnovskem župnišču. Začetek težkega in odgovornega dela urednikovanja pri MD Finžgar lepo opiše v knjigi spominov »Leta mojega popotovanja«. Ko ocenjuje odločitev vodstva MD, pravi, »da je Ljubljana pač srce Slovenije, tam je doma inteligenca, tam bi se dobilo novih sodelavcev in novega vzpona za begunko Mohorjevo. Pravilo so sklepali, da je tajnik in urednik pač duša takega podjetja«. Delo je prevzel brez pismene medsebojne pogodbe. Sam je dejal: »Priženil se ne bom na Mohorjevo. Če ne pojde, lahko vsak čas izprežem.« Izpregel pa ni, saj je ostal duša Mohorjeve kar polnih 30 let, od 1922 do 1952, ko je bil že v zasluženem pokoju; kakor zapiše v sklepni besedi svojega plodnega Popotovanja bo »edinole uredil še publikacije MD za leto 1952 in nato po 30 letih kot tajnik in urednik Mohorjeve izročil to odgovorno skrb mlajšim rokam« (pri odborovi seji 24. junija 1952).

Finžgarjevo bogato delo tajnikovanja in urednikovanja je dalo Mohorjevi pomemben, lahko rečem, odločilen pečat. Poleg redne je začel še z več izrednimi zbirkami in številnimi knjigami. Skratka, bil je pobudnik nove plodne vsebine, kakor tudi prikupne oblike knjige. Ne samo razumljiva ljudska govorica, temveč tudi prikupna oblika, ki je ljudem blizu in jih duhovno dviga. Sam nazorno popisuje, kako se je poleg vsebine lotil tudi oblike. S pomočjo uglednih likovnikov in arhitektov je zagotovil prikupno opremo publikacij, posebno še koledarja. Med pomembne oblikovalce mohorske knjige Finžgarjevega časa moramo šteti: arh. Vurnika, arh. Plečnika, slikarja Pengova in M. Gasparija. Razvoj sodobne barvne fotografije in grafične tehnike odpira nove mogočne možnosti tiska in grafičnega oblikovanja.

Prizadevanje za lepo in kvalitetno ljudsko knjigo je bila stalna in poglobljena Finžgarjeva skrb. S kvaliteto in ugledom priznanega pisatelja je pritegnil širok krog sodelavcev, od katerih sam omenja: Preglja, Sovreta, Izidorja Cankarja, Detelo, Meška in druge. Ko Finžgar popisuje naporno uredniško delo, pravi: »Vsak list je urednik sam, njegova duša in srce, skrb in delo, čeprav bi niti vrstice ne napisal sam.«.

Pravi, da je »brez konca to slovensko tlačansko uredniško delo. Majhen narod je namreč kajža – kajža je pa rajža«. To podobo je Finžgar povzel po svojem očetu, ki je bil resnično kajžar. Finžgar pravi, da je bilo z rednimi knjigami kar težavno. Starejšim so bile hitro preučene, celo pohujšljive, mladim pa nazadnjaške in starokopitne. Poudarja, da je izdajanje knjig pravi omnibus, s katerim se vozijo zelo različni ljudje.

K rednim še izredne izdaje

Ob redni zbirki je Finžgar odprl še posebej Mohorjevo knjižico, kakor je dejal – za izdajanje dobrih knjig v priročni obliki, za širše plasti ljudstva. Zamisel Mohorjeve knjižnice je bila dobra in koristna, saj je do druge svetovne vojne izšlo v njej več kot sto zanimivih knjig. Omenjena knjižnica je ob številnih drugih knjigah začela 1923 z dramo Alojza Remca Užitkarji, nadaljevala s Sovretovim prevodom Platonovega dela Sokratov zagovor in tako naprej, številne druge knjige.

Posebej kaže omeniti tudi dobro znano znanstveno knjižnico, ki je začela z še danes pomembno in aktualno knjigo Leonida Pitamica – Država. Sledile so še druge znanstvene knjige, med njimi Korošec–Krekovo Rimsko pravo. Več knjig je Mohorjeva izdala tudi s področja filozofije in modroslovja.

Za ljudsko prosveto in dobro koristno branje je Finžgar prevzel tudi revijo Mladika. Ta revija je začela izhajati v Gorici leta 1920. Urejal jo je France Bevk. Ker je goriška Mladika po treh letih zašla v težave, je Finžgar dal koristno pobudo, naj izhaja v Ljubljani, v Gorico pa naj pošilja potrebno število izvodov. Pa tudi pri pošiljanju so kmalu nastale velike politične ovire. Fašistična okupacija je Finžgarjevo Mladiko ugasnila že 1941. Pobudo za obuditev Mladike je po vojni dal prof. Viktor Smolej, ki je začel urejati Novo Mladiko 1970. Od leta 1975 do njenega konca je urejal Novo Mladiko Vitko Musek.

Za mladino je začela na pobudo prof. Jakoba Šolarja izhajati nova zbirka Cvetje iz domačih in tujih logov. Jakob Šolar je bil tudi urednik te za predstavitev domače in tuje literature – pomembne zbirke.

Mohorjeva je izdala kar lepo število pomembnih zgodovinskih knjig. Gotovo je med najbolj znanimi obsežna, v 16 zvezkih izdana Gruden–Malova Zgodovina slovenskega naroda. Ustanovljena je bila posebna zbirka Mohorjeva občna zgodovina. Iz te zbirke je znana, vsebinsko in tehnično dovršena, zajetna in odlično ilustrirana knjiga izpod peresa odličnega zgodovinarja in poznavalca antike prof. Antona Sovreta, izšla 1939. Ker je je lep del ostalo še v polah, jo je 1941 zasegel okupator in jo z ostalo bogato zalogo knjig tudi uničil. Na Finžgarjevo pobudo je MD začela izdajati izbrana dela, predvsem za Mohorjevo pomembnih pisateljev. Doslej so že izšla izbrana dela Preglja, Detele, Meška in Finžgarja.

V uredništvo mohorskih knjig kakor v revijo Mladika je znal Finžgar pritegniti dobre sodelavce. Njegov pomočnik in kasnejši urednik, še pred drugo svetovno vojno, je bil Josip Pogačnik, uredniški sodelavci, zlasti pri Mladiki, pa pesnik Anton Vodnik, prof. Viktor Smolej in dr. Stanko Cajnkar.

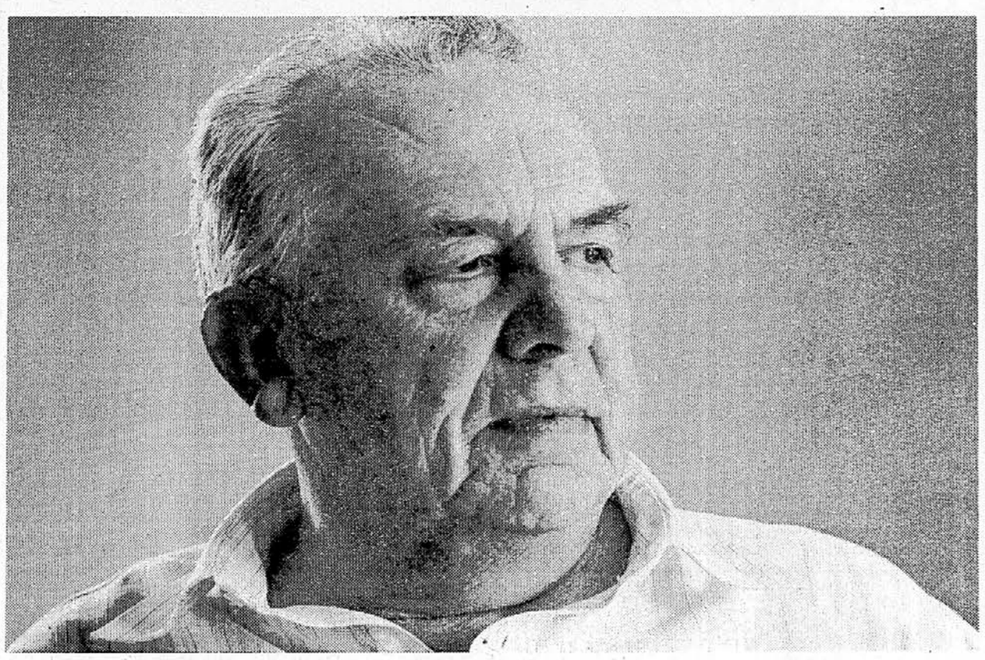
V času Finžgarjeve dobe Mohorjeve sta bila pomembna ravnatelja njene tiskarne Josip Zeichen in dr. Franc Kotnik. Oba zagreta in predana mohorjana. Josip Zeichen je moral voditi nehvaležen beg Mohorjeve iz Celovca na Prevalje 1919 in končno že v precej urejenih razmerah selitev s Prevalj v Celje 1927. Ravnatelj dr. Kotnik pa je od 1933 vzorno vodil upravo in tiskarno Mohorjeve. Odlično je pomagal in podprl ustanavljanje novih in dobro urejenih zbirk in knjižnic Mohorjeve.

Posebej in s hvaležnostjo se je v teh utrinkih spomniti Finžgarjevega sodobnika in sodelavca pisatelja Prežihovega Voranca in prav tako pisatelja dr. Stanka Cankarja. Prežih je največ pomagal pri ohranitvi Mohorjeve po koncu druge svetovne vojne. Brez njegove izdatne in iskrene pomoči bi Mohorjeva težko znova zaživela. Dr. Stanko Cajnkar pa je še v krogu Finžgar, dr. Trstenjak, dr. Stele in prof. Šolar končno prevzel uredniške zadeve Mohorjeve.

Finžgarjev čas pri Mohorjevi, skozi polnih 30 let, moremo v dobrem in hudem, glede na opravljeno delo, poimenovati kot zlato dobo Mohorjeve.

STANE KOVAČ

Tihomir Pinter: Iz cikla Slovenski književniki

Jože Šifrer v torek 16. junija 1992

Koblarjev Gregorčič

France Koblar je nedvomno naš najboljši poznavalec pesnika Gregorčiča. Že v opombah h Gregorčičevemu »Zbranemu delu« je izpričal temeljitost in splošno literarnozgodovinsko razgledanost. S knjigo »Simon Gregorčič« je sedaj »Zbrano delo« dobilo svoje dopolnilo. Koblar je tu povedal vse tisto, česar mu v omejenem okviru literarnozgodovinskih opomb ni bilo mogoče povedati. Dolgoletna razmišljanja o pesniku je strnil v obširno monografijo in tako ustvaril dojem, kot da mu raziskovanje Gregorčiča in njegovega opusa pomeni življenjsko delo.

(Literarna mnenja, Obzorja, 1968.)

Koroška kot domovina

Odlika: brez vsake vsiljive napadalnosti

Pri založbi Residenz v Salzburgu je izšla knjiga **Manfreda Moserja** »Second Landa«.

Kadar avtor svoje delo označi kot domačijski roman, tedaj bralec pod to oznako pričakuje zgodbo slovenskega večerniškega tipa. Čeprav ne vedno, so dela te vrste rada pisana brez večjih umetniških pretenzij, zadovoljujejo se z linearno pripovedno tehniko in skromno umetniško razsežnostjo. Sodijo v tisto vrsto literature, ki želi predvsem nuditi zanimivo branje, ima pa tudi bolj ali manj prikrito moralno vzgojno komponento.

Ta oznaka velja za dela podobnih literarnih kvalitet tudi v nemški literarni produkciji, kjer oznake večernice sicer ne poznajo, a si mislijo približno isto, ko rabijo termin **heimatroman.** Tudi nemški heimatroman je zvrst, ki ponavadi ne pritegne najbolj intelektualnih slojev bralnega občestva.

Na sosednjem Koroškem živeči pisatelj Manfred Moser je pred nedavnim pri založbi Residenz v Salzburgu objavil knjigo z angleškim naslovom **Second Land** (knjiga je kajpak napisana v nemščini) in nemško zvrstno označitvijo »ein Heimatroman«. Ta prav gotovo ne pričakuje, da bomo njegovo knjigo brali s pričakovanji, kot smo jih nakazali zgoraj. Avtorjevo zvrstno označitev »ein Heimatroman« je treba razumeti ironično, čeprav v dobesednem smislu resnično govori o pisateljevi drugi domovini, ki je Koroška. Rojen je namreč v Welsu na zgornjem Avstrijskem.

Second Land (»Druga dežela«) sodi v tisto vrsto knjig, ki se z njimi naša soseda Zvezna dežela Koroška lahko po pravici ponaša, saj razbija med nami še vedno precej uveljavljeno mnenje oz. mišljenost, da so vsi na Koroškem živeči Nemci zelo zavedni Nemci, če že ne kaj hujšega. Še posebej to ne velja za mnoge sodelavce celovške univerze, ki je menda prva trdnjava (ali tudi: leglo) liberalizma in za mnoge dobre Korošce polna nerazumljivega razumevanja za probleme in pravice koroških Slovencev.

Tudi avtor knjige **Second Land** je, kakor lahko preberemo na ščitnem ovitku, zaposlen na celovški univerzi, kjer je docent za filozofijo jezika (Sprachphilosophie).

Prej kot roman je knjiga neke vrste dnevnik, seveda brez natančnega datiranja, vendar dobrim poznavalcem koroških kulturnih in političnih razmer natančnejših datumov posameznih zabeleženih in deloma ovrednotenih dogodkov ne bo težko določiti. Moserjevo pisanje vsekakor odlikuje odsotnost vsake vsiljive napadalnosti.

Geografsko gledano pa Moserjev domačijski roman ne vključuje le Koroške, temveč se konkretno in metaforično širi do vseh krajev, ki jih je pisatelj v času pripovedovanja obiskal ali nameraval obiskati: V Nemčijo in Italijo, do Moskve in v Miami, v načrtih tudi na Japonsko (katere popis je prepisan iz nekega starega leksikona iz 19. stoletja).

Založba trdi, da v knjigi ni nič izmišljenega, da se je vse, za kar se trdi, da se je zgodilo, zgodilo tudi v resnici. Kolikor lahko presodimo mi (podpisani se ne more ravno hvaliti z odličnim poznavanjem koroških kulturnih in političnih razmer), se zdi ta trditev upravičena in povsem utemeljena.

Za slovenskega bralca, posebej še za tistega, ki razmere ob Vrbskem jezeru in njegovi širši okolici res dobro pozna, bo knjiga nedvomno zelo zanimivo branje. A tudi za druge, nekoliko manj seznanjene, saj se pisatelj v njej večkrat dotakne tudi Slovencev (koroških in drugih), njihovih problemov in prizadevanj. Tudi znane celovške gostilne Pri Joklu (Bierjokl) ne manjka.

V knjigi so med drugim zabeleženi tudi: Rdeči pilot, Neue slowenische Kunst, Slavoj Žižek, ljubljanska predstava Umora v Katedrali, slikar Oman, J. Strutz, Paul Parin, Samo Kobenter, Perkonig. Slovenc, ki ne zna slovensko, Messner in Ferk (ki zanj pri Joklu mislijo, da se ga preveč ceni), knežji prestol, Wutte, Karnzmayer, »drugačni radio za Koroško« in seveda tudi brambovci.

Še posebej bodo ob branju knjige veseli študentje ljubljanske germanistike, ki so s svojo igralsko skupino Theatrum germanicum Emonae z Grubarjevim Hödelmoserjem uspešno gostovali (tudi) v Celovcu in so zdaj s svojo voditeljico vred zapisani tudi v tej knjigi (za njih: na strani 104).

Zanimivo, kritično, zabavno, stimulativno – tudi kar se tiče tehnike pisanja. V mnogočem prvovrstna konstruktivna destrukcija vsakdana. Koroška je kulturno živa dežela, boljša kot gre glas o njej. S pisateljem se lahko strinjamo, ko proti koncu reče: ostanimo tukaj.

ANTON JANKO

Recenzijski izvod

Telo in beseda

Mojca Seliškar: Prah in jagode Mohorjeva, Celovec

Pesniška zbirka Mojce Seliškar ***Prah in jagode*** *je že na prvi pogled tipično ženska poezija, ki pa se (posebej pozornemu bralcu) nenehno izvija iz objema te nezanesljive in nemalokrat komajda uporabne oznake. Tipično ženska je ta poezija tam in takrat, kadar se prepušča sentimentu, primarnemu lirizmu (pesem Bodiva živali), kadar govori iz neposrednega, včasih presenetljivo trdega stika z vsakdanjostjo; umika pa se v poudarjeno distanco, skepso, v krožnje okoli drobcev spomina, ki neusmiljeno vodijo misel – s tem pa tudi čustveni naboj – stran od realnosti in tistega, kar je dosegljivo spletu razuma in čustvenosti. Značilna je pesem* ***Pospravila sem po predalih,*** *ki začenja osrednji cikel* ***Zgodbe.*** *Pesem korenini v primarno liričnem spoju zatrte erotike, ki spodbuja besedni tok, a to plast prebija v skepsi in distanci prekaljeni dvom, ki se proti koncu zbirke, v pesmi* ***Romarski griči*** *artikulirano izreče kot Vedno je nekaj, kar ne odreši srca. Pesnica ostaja v tem dvomu, ki zaznamuje vrsto drugih pesmi* ***(Melanholija, Preteklost mi pošilja prazno kuverto, Zgodba, Znotraj, Noč, Premišljevanje)*** *suverena, nemara se ji včasih v besedje prikrade komaj zaznavna ironija. Njene besede se dotikajo sveta s prikrito, a poželjivo drznostjo; in vendar večina pesmi govori zgolj o »prihajanju«: Nič v svetu, ki se razgrinja pred nami, ni ubesedeno do kraja, usodno, enkratno. Nič ni predano bralcu kot skrivni dar, nemara zapletena uganka, spominska viba, trenutek, zajet iz reke časa. V tem pogledu so sklepni verzi pesmi* ***Melanholija*** *skorajda transparenca pesničinega sveta: Nas stisne molk, poln melanholije./ Nekoč te poiščem z besedo, mon ange. Med temo molka in svetlobo pisave je razpeta iščoča želja, povračajoči se občutek utesnjenosti v času in prostoru (vse tri pesmi* ***Prerokbe),*** *stisnjenost v prazni tek, priklican iz niča, ki ždi za spomini.*

Lahko pa pesmi iz zbirke ***Prah in jagode*** *beremo tudi na drugačen način. Vsaka od pesmi je zgolj in samo del Zgodbe, ki se plete med pesnico in njeno podobo sveta, iz katerega zajema podobe, ne da bi jih prej izbirala glede na njihovo »estetsko« učinkovitost. Ta Zgodba je – kot sleherni podoben poskus na horizontu evropske lirike – vnaprej obsojena na neuspeh. »Sila sveta« je v svojem krutem in premočrtnem trajanju »močnejša« od lirskih vzdihov in šepetanj. Raza na povrhnjici sveta je komaj zaznavna, piš časa jo ves čas zasipa in briše. In vendar je pesniška »igra«, ki noče biti samo igra, marveč je tisti dejavni (nemara zaupljivi?) preostanek slehernika med nami, ki skuša svojo stisko, svoje videnje, svoje čutenje zaznamovati z besedami kakršnih še ni bilo. Če beremo tako – in nemara je, skladno s pesmijo* ***Premišljevanje*** *– edini »pravi« način, potem se nam v tej liriki odpre drugo, ožje obzorje, a v svoji stiski prepričljivejše. Potem to ni več »ženska« lirika (kakršno prav nespretno ubeseduje pesem* ***Ženska si),*** *marveč gradnikovska ujetost v snovnost lastne prisotnosti in tuje (varljive) bližine.*

Kar pri tej zbirki in poeziji v njej bega, je prav nihanje med obema opisanima »modeloma«. Prisotna sta oba, nobeden ne prevlada, v noben ni izrečena usodna beseda, sporočilo in »sklep« sta vedno binarna: V plodovih, v katere strmimo,/ zori lepota in žalost. Zdi se, da je ta usodna beseda ali pesem, ki je ves čas pričakujemo in je na koncu ne dočakamo, prihranjena za molk, ki ga bo nekoč odgnala drzna misel ***(Drzna misel).*** *Učinek pa, žal, ostaja ambivalenten.*

DENIS PONIŽ

Vesela potegavščina, žalostna ugotovitev

Tri francoske založbe nimajo pojma, kako Durasova res piše

Če bi se Marguerite Duras, bržčas najbolj prodajano pero sodobne francoske književnosti, za katero se pariški založniki pulijo, če jim zgolj sporoči namero, da bo napisala novo delo, po naključju odločila kaj objaviti tudi pod psevdonimom, bi imela neznanske težave. Kar tri založniške hiše, pri katerih je slavna pisateljica že objavljala svoje romane, so namreč zavrnile natis knjige izpod njenega peresa, in to samo zato, ker je bilo namesto Marguerite Duras zapisano ime povsem neznanega avtorja.

Potegavščina skupine mladih literatov, zbranih okoli revije Réaction, je v pariških literarnih krogih sprožila privoščljivo muzanje, trije veliki založniki, ki so padli v past, pa so za sedaj še previdno tiho. Tako jim vsaj ni treba priznati napake, ki so jo zagrešili njihovi uredniki, ki so podtaknjeni roman zavrnili kot neobjavljiv.

Idejo o šali z založniki je sprožilo nadvse resno razmišljanje o velikih imenih, katerih sloves je garancija literarnega in tržnega uspeha, četudi dela ne dosegajo več nekdanje kakovosti, predvsem pa o malo znanih pisateljih, ali celo začetnikih, ki si ne morejo utreti poti do založniških hiš. Marguerite Duras, slovita avtorica pretresljiva pričevanja Hirošima, ljubezen moja, se v potegavščini ni znašla po naključju. Jezni mladeniči ji niso hoteli oporekati kvalitete, s tako nepremišljeno gesto bi si kajpak nakopali zgražanje bibliofilov, njihova lekcija je bila namenjena založnikom, ki – tako kaže neslavni konec predlaganega romana – ne ločijo zrna od plev. Za Durasovo so se odločili že zato, ker se je v lanski anketi literarne priloge dnevnike Figaro največkrat znašla na lestvici precenjenih avtorjev, pa tudi, ker založniki dejansko objavijo, karkoli napiše, njena dela pa so obenem sinonim uspešnosti. Pred časom je, denimo, ponatisnila svoj prvi roman, ki ga je podpisala še pod pravim priimkom Donnadieu. Ko ji je režiser Ljubimca Jean-Jacques Annaud zavrnil scenarij za film, ga je objavila pod nazivom Ljubimec iz severne Kitajske, četudi je šlo zgolj za snemalno priredbo že znane uspešnice. Skratka, ideja mladih šaljivcev je bila nadvse enostavna; treba je vzeti delo, mu odstraniti avtorja in nekatere znamenja razpoznavanja, kot so imena junakov, prilepiti neznano ime in poskusiti pri založnikih.

Med številnimi romani Marguerite Duras, kajpak manj znanimi od Ljubimca ali Hirošime, je na srečo naposled ostalo Popoldne gospoda Andesmasa. Potegavščina z romanom, ki ga hiša Gallimard redno ponatiskuje v svoji kolekciji Imaginaire, je pomenila poseben izziv, kaj lahko bi se namreč zgodilo, da bi recenzentu »nove ga« dela šinila v glavo misel, da si je avtor sposojal pri Durasovi. V tem primeru bi šala spodletela. Toda ideja je razvnela mlade glave in roman Durasove so zaupali prijateljici s pisalnim strojem, ki je knjigo znova spravila v obliko rokopisa. Ta je ostal povsem enak originalu, le imena junakov so spremenili. Michel Arc je sicer ostal Michel (kot nekdanji francoski nogometaš Platini), dodali pa so mu priimek Papin, pač po sedanjem srednjem napadalcu državne reprezentance (po imenu Jean-Pierre), ki je te dni v dresu Milana brcal žogo v polju ljubljanske Olimpije. Pesem o španskem bezgu, ki je na straneh romana Durasove, so zamenjali s šansono Gilberta Becauda L'Important c'est la rose, namigujoč – duhovito – na politični preobrat slavne pisateljice, ki je bila svojčas članica francoske komunistične partije, a je iz nje leta 1949 izstopila in se idejno približala socialistom, katerih simbol je vrtnica (rose). In, da bi bila mera polna, rokopis je luč sveta ugledal v Château Chinon, mestecu v Burgundiji, kjer je François Mitterrand županoval do izvolitve za francoskega predsednika leta 1981, in ki pri vsakem francoskem osnovnošolcu obudi misel na državnega poglavarja. A potegavščin še ni bilo konec. Roman z naslovom Margot et l'important so opremili z izmišljenim imenom avtorja (Guillaume P. Jacquet), mu dodali citat iz Stendhalovih Spominov turista, ki z romanom nimajo nobene zveze, in – za priboljšek – posvetilo: »Margueriti, ki ne ve.« Guillaume P. Jacquet v spremnem pismu ni pozabil omeniti, da je njegov roman morda starodomoden in da se je zgledoval pri Marguerite Duras, a tudi to očitno ni predramilo recenzentov. Rokopis so 11. junija poslali na naslove treh založniških hiš: Gallimard, Editions de Minuit in P. O. L. Izbrane založbe so že tiskale dela Marguerite Duras, roman, ki so si ga privoščili v potegavščini, pa je še vedno v rednem programu Gallimarda.

Toda trije odgovori, dokaj ažurni, kajti zadnjega je namišljeni avtor, ki si je za šalo omislil poseben poštni predal, dobil 18. avgusta, so bili negativni. Pri Editions de Minuit so zapisali, da rokopisa žal ne morejo vključiti med svoje publikacije, Gallimard je odgovoril, da so njegovi recenzenti pozorno (!) prebrali predloženi rokopis, a da je njihovo mnenje negativno, pri založbi P. O. L. pa so se izgovorili na zmanjšanje založniškega programa. Slednji založnik je celo zahteval 50 frankov za stroške poštnine pri vračanju zavrnjenega rokopisa.

Nauk je jasen in prav to peče avtorje šale. Pisma z negativnimi odgovori so napisane brez vsakršnega omahovanja, založniki so odločno odklonili vsakršno možnost objave rokopisa, ne da bi avtorju priznali trohico talenta, ga z nekaj besedami spodbudili ali pa dali na znanje, da se mu bo nekoč uspelo prebiti na knjižne police. Za znoret!

BOŽO MAŠANOVIĆ

Portreti (5)

Mlad črn mucek

Ti ta mladi. Saj ne vem,
kako naj jim drugače rečem. Hočem povedati, da jih zato ne morem niti imenovati. Mislim poimensko. Ker prav zares: Ti ta mladi.

Torej. Z Markom Švabićem sva enkrat, nič hudega sluteč, prikorakala na nekakšno prireditev Problemov v Gleju. Brez prebite pare. Je že tako naneslo in resnica je, da je redkokdaj drugače. Pa so pobirali vstopnino. Tudi glasbena prireditev je bila in ne samo literarna. Saj nisva hrepenela niti po eni kaj šele po drugi, toda človek se mora včasih kam zavleči. Da sploh ne govorim, kako potrebuje človeško toplino. In brez vstopnice naj bi spustili v dvorano samo mene, ker so me slučajno poznali, tako so navajali, in ker so tudi slučajno prav takrat pripravljali nekakšen intervju z mano. Popolnoma sem ponorel, ker Marka Švabića niso spoznali. Ne maram tega izraza, toda čisto utrgalo se mi je in kaj sem hotel, kot da sem jim ga nameraval predstaviti. Toda besede so se mi zataknile v grlu. In ne samo zaradi tega, zakaj bi sploh koga komu predstavljal, še posebej pa njim. Ugotovil sem namreč, da Marka Švabića v resnici niti sam ne poznam, in nad tem sem se krepko zamislil. Pa malodane vsak dan sem z njim. Hočem povedati, da sva se lahko veselila življenja po več dni skupaj. In tudi noči. Prav neverjetno se mi je zazdelo, da takole pohajaš z določenim človekom, pa nič ne veš o njem. Dobro, to sem že vedel, da je enkrat Tomaž Šalamun napisal, kako je Marko Švabić največji slovenski pisatelj. Ne bi pa naprej o tem. Marko Švabić, Marko Švabić in opustil sem tiste nadobudne mladce in si ga začel ogledovati. Napotila sva se raje v bližnji bife.

Takoj sva se dobro počutila. Švabić se je samo hahljal, mene je pa žrlo tisto, kar sem navajal. Pa kaj, naj bi ga začel zasliševati? Kaj jaz vem kaj. Če trenutno kaj piše. Pa saj jaz nimam nič s tem. Ker prav zares, kako ti izbruhi določenih ljudi, ki menda nekam sodijo, otežijo življenje. Prav neverjetno. In me je najprej žrlo. Kaj pa bi jaz moral vedeti o Marku Švabiću? Ja, tako preprosto sem razmišljal in seveda nisem nikamor prišel. Ker kaj pa si predstavljajo! Ker sem že slišal nekaj očitkov na najin račun. To me je spominjalo že na opravljanje, ki pa se ga jaz na srečo nisem mogel oprijeti, da sem na vse skupaj kaj kmalu pozabil. Kot da se ni nič pripetilo, so potekale naslednje ure. Seveda sem ga kdaj pa kdaj pogledal. In vedno sem zagledal njegov smeh. To se mi je zdelo nepopisno dobro. Počasi sem že pozabil nanj, potem pa je mojo pozornost preusmerilo celo nekaj čisto drugega, kar ni imelo nobene zveze z nikomer v bifeju. Ker kaj sem zaslišal. Po radiu je prijazna napovedovalka opozarjala na izgubljene živali. Tem minutkam na programu sem vedno rad prisluhnil. Nekaj pa me je čisto prikovalo in kazalo je, da ne samo mene. Kajti na radiu so sporočali, da se je izgubil mlad črn mucek. Mlad črn mucek. Noge so mi kar odrevenele. Nečesa sem se spomnil, toda nisem mogel točno določiti. Povezati ali kako naj bi temu rekel. Izgubil se je mlad črn mucek. Čisto sem otrpnil in megleno mi je postalo v glavi. Kot da bi ne bil več v bifeju. Nekaj je bilo hudo narobe. Nekaj je bilo hudo narobe in predramil sem se na drugačen način. Toda da spet ne zapletam dalje, ker ne bi imelo nobenega smisla. K meni je pristopil Marko Švabić in me prijel pod roko.

»A nisi slišal radia? Izgubil se je mlad črn mucek. Mlad črn mucek bi moral lepo domov, ker so že v skrbeh.«

Takole se je postavil zame in odvlekel mladega črnega mucka do njegove stare skode. Pokril me je s toplo deko in me odpeljal domov. In kaj naj rečem. Med vožnjo sem večkrat poskilil izpod deke. Mladega črnega mucka je vozil domov izkušen star maček.

MILAN KLEČ

Vstop med publikacije Sveta Evrope

Visoko kvaliteten vodnik med baročnimi spomeniki

Zavod Republike Slovenije za varstvo naravne in kulturne dediščine je s pomočjo zunanjih sodelavcev izdal knjigo dr. Naceta Šumija »Po poti baročnih spomenikov Slovenije«, ki z ambicioznostjo besedila, kvalitetnimi fotografijami in oblikovanjem izstopa iz njegove običajne ponudbe.

Navadili smo se že na zavodove Vodnike, drobne brošure, ki jih najdemo povsod in opisujejo vsako zanimivejšo graščino, cerkev ali naravno znamenitost naše domovine. Toda premalo ambiciozna oblika teh vodnikov, ki jih izdajajo pri spomeniškem varstvu, in skromne ilustracije so jih odrinile v drugo vrsto in pozabili smo na njihova kvalitetna besedila.

Nova knjiga, ki je izšla v slovenščini in v prevodih v angleščino, francoščino, italijanščino in nemščino, pa nam ne bo delala sramote v knjigarnah Evrope. Skrajni čas je že, da so ministrstva za svojo promocijo začela uporabljati tudi posebej izdane knjige s širšo vsebino.

Verjetno izbira baroka za vstop med publikacije Sveta Evrope ni naključna. Barok je likovno obdobje, ki je okupiralo dežele sveta od Mehike do Rusije, obenem je to čas, ki je določil del identitete slovenskega prostora. Cerkvice s čebulastimi strehami, ambiciozne hiše v mestih, dvorci s parki so kljub grozljivi agresiji današnjega urbanizma ostali značilni pooudarki našega prostora. Prav tako je bil barok pomembna zgodovinska stopnja zmagoslavja krščanskega duha v naših krajih. Njegova renesansa odmeva v baročnem bogastvu. Bilo je obdobje, ki je slavilo zmago nad turško nevarnostjo. Del sedanjega pretiranega osvetljevanja sveže barvanih svetišč v naših krajih izraža podoben čas in je prav značilno baročno bahat.

Knjiga je urejena v dva dela. Uvodna študija nas vpelje v osnovno razlago baročne dobe. Sledi ji izbor 53 spomenikov, ki so ob lapidarni pisni obliki predstavljeni s fotografijami, risbami tlorisov in risbami pročelij. Zadnje strani opozarjajo na bogastvo naših galerij in zaključuje knjigo z obveznimi preglednimi seznami.

Dr. Nace Šumi, avtor besedila, je v seštetem slogu strnil svoje vedenje o baroku, ki se mu posebej posveča že dolga desetletja. Pri knjigi ne gre za strogo znanstveno publikacijo, namenjena je širšim krogom doma in tujcem, ki jim skuša avtor plastično naslikati razmere v določenem času in prostoru. Knjiga je tudi zanimivo dopolnilo njegovega Umetnostnega vodnika, kjer med stotinami spomenikov težko iščemo pregledno selekcijo. Je nova stopnja, ki bi morala pripeljati do podobnih knjig za romaniko in gotiko, za devetnajsto in dvajseto stoletje.

Avtor je ohranil jedro svojih osnovnih spoznanj, posebej o ljubljanskem baroku, ki jih je zapisal v knjigi Ljubljanska baročna arhitektura in v pionirski razpravi Gregor Maček – Ljubljanski baročni arhitekt. Knjiga je posredno tudi nadaljevanje Baročnih dnevov, srečanj umetnostnih zgodovinarjev, ki imajo že zavidljivo kontinuiteto in so prav tako nastali s pomočjo dr. Šumija in njegovih učencev. Pisec je v besedilu poudaril nekatere značilnosti tega vseobsegajočega časa. Gre za kulturološko študijo, ki za hrbtenico uporablja razvoj arhitekture. Za uvodnim zapisom je Šumi kronološko sledil posameznim spomenikom in avtorjem. Razsvetlil je vplive, ki so bistveni za naše kraje, njihove vzroke in rezultate.

Drugi del besedila, ki je opremljen z razkošno likovno predstavitvijo spomenikov, obsega nekaj nad petdeset arhitektur. Izbor, prav tako delo dr. Šumija, je sorazmerno ozek, drug avtor bi morda nekaj spomenikov dodal ali odvzel, toda poglavitno jedro je pred nami. Razkošje oblik, predvsem arhitekturnih, ki mu je podrejena prezentacija skulptur in poslikav, preseneča. Celota je nedvomno zanimiva tudi za Evropo in njene ljudi. Gradivo priča, da Slovenija le ni tako obrobna provinca, kot si včasih sami dopovedujemo, ko se primerjamo le z Dunajem, Benetkami ali Parizom. Dobra polovica izbranih baročnih dragotin je cerkva, ki so najbolje ohranjen in najbogatejši del slovenske kulturne dediščine. Tretjina predstavljenih spomenikov so gradovi in dvorci, nekaj manj je palač. Izredno redki so javni spomeniki in vodnjaki, ki so bili ob parkih najbolj na udaru preurejevalcev. Baročni parki, omenjani v uvodnem besedilu in v preskromnem izboru vedut sedemnajstega stoletja, so izginili. Verjetno je čas, da jih vsaj nekaj obnovimo. Urednica bi morala za ilustracije izbrati tudi kakšno podobo iz Valvasorjevih knjig, čeprav so bolj znane kot Vischerjeve grafike.

Fotografija v tem vodniku nas vrača v čas, ko so izhajale knjige velikega formata v zbirki Ars Sloveniae, v obdobje, ko je bila fotografija enakovredno izrazno sredstvo. Tokrat so dodatno zasijale barve in zavzeto avtorsko delo Damjana Galeta. Gale se je izkazal kot mojster, ki potrpežljivo išče pravo izraznost arhitekture same. Posebej pri interierjih je razpoznavno izredno natančno delo, iskanje prave lege v prostorih, ki so očiščeni, brez običajne navlake. Zasijali so v izbrani svetlobi in presenetili celo poznavalce teh spomenikov. Del razlag, ki bi bil nejasen le ob fotografijah in besedilih, pojasnjujejo tlorisne risbe in izrisi pročelij. Izjemno delo, ki ga danes obvladajo le redki učenci Plečnikove šole, kaže še vedno nenadomestljivo človekovo roko. Risbe so delo Nataše Štupar-Šumi.

Nekaj spodrsljajev lahko očitam zemljevidom, ki so dobrodošlo pomagalo knjige, vendar njihove barve in kontrasti še niso ujeli vrhunske ravni, ki jo v taki knjigi pričakujem. Oblikovalec je za zunanjo podobo knjige izbral živahno barvo, ki do sedaj ni bila značilnost njegovega ustvarjanja, toda zdi se mi, da je ta barva premalo prilagojena baročni vsebini in kombinaciji z zlato inicijalko. Kljub temu upam, da bodo počasi vse kulturne institucije sledila zgledu gledališč in arheologov in izdajale samo knjige, ki jih bodo oblikovali vrhunski oblikovalci, kakršen je Ranko Novak.

GOJKO ZUPAN

Knjige v tisku

Pripravlja Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani z UK v Mariboru

ŠTAMPE-Žmavc, Bina
Popravljalnica sanj / Bina Štampe Žmavc; ilustrirai Danijel Demšar. – Celje: Mohorjeva družba, 1992
886.3(02.053.2)-32
ISBN 86-7577-071-5

TURK, Alojzij
Škof Janez Frančišek Gnidovec / Alojzij Turk; [ilustracije iz avtorjevega arhiva]. – Celje: Mohorjeva družba, 1992
262.122:929 Gnidovec J.
ISBN 86-7577-070-7

RAZBORŠEK, Ivan
Slovenska krasilna umetnost Ivan Razboršek; [ilustriral] avtor. – Celje: Mohorjeva družba, 1992
7.048:745/749(497.12)
ISBN 86-7577-073-1

PLESTENJAK, Jan
Mlinar Bogataj / Jan Plestenjak; [besedilo pregledal in pripravil za izdajo Hieronim Zveglič]. – Celje: Mohorjeva družba, 1992. – (Zbirka S starih knjižnih polic; 1)
886.3-31
ISBN 86-7577-067-7

VELIKONJA, Narte
Višarska polena / Narte Velikonja. – Celje: Mohorjeva družba, 1992. – (Zbirka S starih knjižnih polic; 2)
886.3-31
ISBN 86-7577-068-5

GAUQUELIN, Michel
Kozmične ure / Michel Gauquelin; [prevod Helena Ganeš]. – Ljubljana: Ganeš, 1992
Prevod dela: The cosmic clocks
133.52(091)

MACFARLANE, Aidan
Skrivni dnevnik mladega hipohondra / Aidan Macfarlane in Ann McPherson; [prevedel Vasja Cerar; ilustriral Zvonko Čoh]. – Ljubljana: Mladinska knjiga, 1992. – (Knjižnica Sinjega galeba; 279)
Prevod dela: The diary of a teenage health freak
820(02.053.2)-94

ANDERSEN, Hans Christian
Deklica z vžigalicami / H. C. Andersen; [narisala] Tegninger in Svend Otto S.; [prevedla Ileana Kopčavar]. – Radovljica: Didakta, 1992
Prevod dela: Den lille pige med Svovlstikerne 839.8(02.053.2)-34
769-81

VSAK dan je pisan pajčolan: dodatna besedila k četrtemu berilu / [izbrala Berta Golob, Igor Saksida]. – 1. natis. – Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport, 1992
372-46
886-3(02.053-2)-82

TRAVEN, Janko
Pregled razvoja kinematografije pri Slovencih: do 1980 / Janko Traven; [komentar] Lilijana Nedič, Stanko Šimenc. – Ljubljana: Slovenski gledališki in filmski muzej, 1992. – (Slovenski film; 11)
791.45(497.12)(091)

MIKLAVŽEVSKI zbornik : ob 300-letnici cerkve sv. Miklavža (1692–1992) in 340-letnici cerkve v Jeruzalemu (1652–1992) /
[uredil Stanko Janežič]. – Miklavž pri Ormožu: Župnijski urad, 1992

908.497.12 Miklavž pri Ormožu (082)
908.497.12 Jeruzalem (082)
886.3-822
282(497.12 Miklavž pri Ormožu) »1692/1992«
282(497.12 Jeruzalem) »1652/1992«
31264257

VINCETIČ, Milan
Nebo nad Ženavljami / Milan Vincetič. – Murska Sobota:
Franc-Franc, Podjetje za promocijo kulture, 1992. – (Zbirka Murske večernice)
886.3-32

HÖFLER, Janez
Johannes Aquila / avtorja besedil Janez Höfler, Janez Balažic; fotografije Marjan Smerke; prevod Andrea Zemljič. – Murska Sobota
: Pomurska založba, 1992. – (Zbirka Panonika)

Nasl. raztegnjen čez obe strani. – Vzporedno slov. in nem. besedilo

75(497.12):929 Aquila J. »13«
930.85(497.12) »13«
ISEN 96-7195-018-2

DEBELJAK, Tine
Čolnar iz daljav: izbrane pesmi / Tine Debeljak; [pesmi je izbral in spremno študijo napisal Denis Poniž]. – Maribor: Obzorje, 1992

300 izv.
886.3-821-1
886.3.09 Debeljak T.
IBSEN 86-377-0634-7

BIBIČ, Polde
Pravljičar: spominske skice / Polde Bibič. – V Ljubljani:
Prešernova družba, 1992. – (Zbirka Vrba)
886.3-94

Etnološki pogledi in spoznanja

Bohinjske planine – žlahtna in samonikla planšarska kultura

Gorenjska založba Didakta iz Radovljice je poslala na knjižni trg delo **Toneta Cevca** »Bohinj in njegove planine. Srečanje s planšarsko kulturo.« Pri izdaji knjige, ki obsega 152 strani žepnega formata (osmerka), sta sodelovala Triglavski narodni park z Bleda in Inštitut za slovensko narodopisje pri Znanstvenoraziskovalnem centru Slovenske akademije znanosti in umetnosti iz Ljubljane.

Planine s svojo gospodarsko funkcijo in samobitnim ter celostnim kulturnim utripom, ki se kaže v najrazličnejših in subtilnih odtenkih načina življenja posameznih socialnih slojev na določenem območju, že od nekdaj privlačijo raziskovalce različnih znanstvenih področij. Geografska preučevanja planin in planinskega gospodarstva na Slovenskem, pri katerih so sodelovali pred drugo svetovno vojno in po njej številni strokovnjaki (S. Ilešič, B. Jordan, E. Čerček, V. Leban, V. Fajgelj, M. Vojvoda idr.), so dosegla vrh v Melikovem sintetičnem delu »Planine v Julijskih Alpah;« delo je izšlo pri SAZU leta 1950. Tudi etnološka preučevanja planšarstva so postregla z mnogimi novimi pogledi in spoznanji. Največ so se s tovrstnimi raziskavami ukvarjali R. Ložar, V. Novak, A. Novakova in T. Cevc. S kmetijskega področja je planine kompleksno osvetlil A. Pirc.

Najnovejše Cevčevo delo je namenjeno predstavitvi poglavitnih etnoloških pogledov in spoznanj, ki so povezani z bohinjskimi planinami, o njihovi vključenosti v sisteme kmetijskega gospodarstva, predvsem pa s človekom in njegovim odnosom do dela in življenja na planini. To so tista osrednja vprašanja, ki podajajo in opredeljujejo človekov proizvodni in ustvarjalni utrip in njune odseve v vsakdanjem (ustaljenem) načinu življenja. Kajti specifične oblike dela na planini, ki je s svojimi naravnimi danostmi drugačna in zahtevnejša od domačega življenjskega okolja, terjajo ustrezne spremembe in prilagoditve ne le proizvodnega ritma, temveč tudi na področju celostnega utripa vsakdanjega načina življenja. Podoba je, da je bil človek v preteklosti, ko je bila njegova eksistenca bolj, kot je danes, odvisna od dodatnih gospodarskih virov, ki so jih ponujale določne planine s svojim obdelovalnim in pridelovalnim sistemom, tesneje povezan z gorskimi pašniki. Skratka, večina naselij v slovenskih Alpah je bila življenjsko zainteresirana in primorana, da se je njihova proizvodnja oziroma kmetijska pridelava širila na nove površine, ki so jih ponujale ali naravne ali umetne krčevine v višjih in oddaljenih predelih.

Cevčeva knjiga daje vpogled v tiste osnovne pokrajinske stalnice, ki so neposredno vplivale na nastanek in razvoj planin kakor tudi na njihovo usihanje v zadnjih destletjih. Večina bohinjskih planin je nastala v gozdnatem območju, in sicer na prostranejših uravnavah ali terasah, v podoljih in suhih dolinah. Svet nad gozdno mejo praviloma ni bil primeren za pašo, ker je prestrm in preveč skalovit. Pod njimi so nastale senožetne planine, ki so v bližini naselij in so namenjene košnji ter kasnejši paši. Arheološka preučevanja in planšarska kultura nedvoumno izpričujeta, da so bohinjske planine stare in njihovo poreklo sega daleč nazaj v predrimsko dobo. Na staro planšarsko tradicijo opozarjajo predmeti materialne kulture kakor tudi planšarska besedišča. Danes je v Bohinju živih devet pašnih skupnosti, ki posedujejo blizu trideset planin in planinskih senožeti. Opuščanje planin najbolj nazorno kažejo naslednji podatki: Pred 2. svetovno vojno je bilo na 46 bohinjskih planinah 230 planšarjev, leta 1958 na manj kot 30 planinah 126 ljudi in leta 1980 le še 55 pastirjev.

Stavbe (staje in stanovi) dajejo planinam privlačno mikavnost in funkcionalno podobo pokrajinske neponovljivosti. V njih sta utelešena iznajdljivost in stvariteljska moč načrtovalcev in graditeljev. Stanovi s pritiklinami dajejo planinam dušo in enkraten ter neponovljiv pečat kulturni pokrajini; v njej slutimo ustvarjalni nemir generacij anonimnih tesarjev, zidarjev in planšarjev. Posebnost fužinarskih visokih planin je nadstropen dom – stan na »kobile«, ki je po vsej verjetnosti ostanek iz davnih (predslovanskih) časov. Nadstropne stavbe na koleh so značilna dediščina večjega dela evropskih Alp. Spodnje bohinjske planine imajo pritlične stanove in v njih se prepletata stavbna tradicija in kultura Bohinja in Posočja.

V knjigi so predstavljene še druge prvine bohinjske planšarske kulture. V njih je zarisan proizvodni in sploh (nekdanji) vsakdanji utrip življenja mājarja in májarce, koscev in grabljic sena v rovtih, predelava mleka v mlečne izdelke itd. Pregledno je predstavljen Planšarski muzej, ki je od leta 1990 v prostorih nekdanje sirarne v Stari Fužini. Dediščina bohinjskih planšarjev je bogata. V njej se srečujeta in prepletata kultura Mediterana in Alp. Poleg tega se v bohinjski planšarski kulturi združujejo odtenki germanske, romanske in slovanske ustvarjalnosti. Skratka, bohinjska pastirska kultura ima svoj lasten zven, ki nazorno in neponovljivo odmeva v Planšarskem muzeju.

Vsebinsko zaokroža knjižico ponatis avtorjevega prispevka iz Planinskega vestnika (1978) »Planina Velo polje v času prvega vzpona na Triglav.« V njem je zarisana poglavitna sinteza problemov in vprašanj, ki so povezani z nastankom, razvojem in delovanjem bohinjskih planin nekoč in danes. V sklepnem delu knjižice je predstavljen Triglavski narodni park, kjer je zavarovana narava in negovana kulturna krajina; članek je prispeval J. Bizjak.

Knjižica je bogato opremljena s fotografijami, zgodovinskimi dokumenti, narisi stavb, planinskega orodja itd. Fotografije je prispevalo več avtorjev, večino skic planšarskega posodja in orodja kakor tudi pregledno karto bohinjskih planin pa je izdelal arh. Vlasto Kopač. Knjigi je dodan seznam manj znanih narečnih besed in pregled poglavitne – uporabljene literature. J. Suhadolc je poskrbel za privlačno opremo in oblikovanje knjižice.

MILAN NATEK

Mohorjeva tudi z učbeniki pri nas

Martin Krpan drugič na Dunaju?

Torkova tiskovna konferenca v predstavništvu Mohorjeve družbe na Gruberjevem nabrežju je znova potrdila uspešno knjižno delovanje te založbe v širokem trikotu Celovec, Dunaj, Ljubljana. Tokrat so dokazali, da niso v Sloveniji samo z leposlovjem, ampak tudi z učbeniki.

Posebej so predstavili Delovni zvezek Schellandrove in Želetove za osnovno šolo »Slišim, vidim, pišem« in knjigi Gospodarsko poslovanje 1. in 2. s priročnikom za učitelje, dodatno pa še Apovnik – Karničnik: Nemško slovenski slovar pravnega in ekonomskega jezika.

Po uvodu mag. Marijana Pippa iz Celovca, ki je govoril, da se je Mohorjeva specializirala za izdajanje učbenikov dvojezičnega šolstva in naredila projekte za 10 let naprej, nakar je zdaj s svojo dejavnostjo zapolnila še vrzeli v učbenikih v Sloveniji, je prof. Majda Zavašnikova iz Ljubljane spregovorila o tem, kako so iz nemščine prevedene knjige na področju gospodarskega poslovanja ob sodelovanju avtorske in konsultantske skupine v Sloveniji, naletele na zelo pozitiven odmev ne le na Koroškem, ampak tudi v Sloveniji. Knjige, ki so prilagojene našim okoliščinam in zakonodaji, s pridom uporabljajo ne samo v dvojezični trgovski akademiji v Celovcu, ampak eksperimentalno tudi na ekonomskih šolah v Ljubljani in Celju ter pri gospodarskih predmetih na raznih drugih srednjih šolah. Delo je posrečena kombinacija učbenika in delovnega zvezka. Knjige, ki so izšle v nakladi 3000 izvodov, dopolnujejo še z bilateralnimi seminarji učiteljev in spremljanjem učbenikov z ustreznimi vprašalniki učencev.

Prepotrebni nemško slovenski slovar pravnega in ekonomskega jezika, ki je ob podpori avstrijskega ministrstva za pravosodje izšel pri dunajski založbi Manz, s tem, da ima na Koroškem in v Sloveniji zanj zastopstvo Mohorjeva založba, je zagledal beli dan že skoraj pred tremi leti. V Mariboru je bil že predstavljen, v Ljubljani pa še vse doslej ne. Zato je glavni avtor tega dela dr. Pavle Apovnik zdaj v Ljubljani spregovoril še enkrat. Povedal je, da je delo na slovarju trajalo deset let, od leta 1978 do leta 1988. V začetku sta z Apovnikom sosedelovala tudi Erih Prunč in Karel Smolle, pozneje pa se je pridružil dr. Ludvik Karničar. Prvotno je šlo predvsem za dvojezično poslovanje na Koroškem, v uradih in gospodarstvu, ob izidu pa se je področje zaradi sprememb in demokratizacije v Sloveniji nenadoma močno razširilo. Tako se je kot pravilna pokazala težnja avtorjev, da so namesto koroških narečnih izrazov uporabili v slovenskem delu knjižno slovenščino. Slovar je že skoraj razprodan, a čim večje bo zdaj povpraševanje po tem prvem delu, v toliko višji nakladi bo izšel drugi zvezek, ki bo obsegal slovensko-nemški besednjak in ga bo, kot je napovedal dr. Apovnik, izdal v dobrem letu.

Na isti konferenci so končno predstavili tudi hvalevredno akcijo avstrijskega mladinskega knjižnega kluba z Dunaja, ki je s posredovanjem Mohorjeve založbe brezplačno poslal 35 šolam v Sloveniji, ki imajo tudi predmet nemščine izbor 5000 nemških knjig s tematiko od predšolske dobe do starosti 18 let. O namenih tega kluba, ki skuša povsod pospeševati zanimanje za knjigo, je spregovoril navzoči poslovodeči direktor Robert Machacek. Napovedal je, da bodo s takimi akcijami še nadaljevali in morda vključili tudi kak nemški prevod slovenskega avtorja. Na pripombo mag. Pippa, da bo Mohorjeva v kratkem izdala v nemščini slovenskega Martina Krpana, je menil, da bi do tega lahko prišlo.

BOGDAN POGAČNIK

Ugovori in pripombe

Koncept raziskovanja in predavanja ali epilog polemike, ki to ni bila

V mesecu dni, kolikor so se vrstili izpadi in odgovori nanje, ki jih je v pomenskem smislu zaključila intervencija PEN-a in Društva prevajalcev, so si bralci Dela lahko ustvarili vtis o stilu obnašanja in pisanja Jožeta Pogačnika, ki je sebe pač diskvalificiral za javno razpravo, pa tudi Janeza Rotarja, ki je sicer uporabil bistveno bolj umirjen ton, se pa v ničemer ni distanciral od svojega neobrzdanega stanovskega tovariša, predmet njegovega napada pa je bil isti: moja malenkost, sicer njegova kolegica pri predavanjih srbske književnosti.

Moje intervencije so se v glavnem nanašale na kriterije in principe komuniciranja med intelektualci. Dejstvo, da moja predavanja niso najavljena za naslednje študijsko leto oziroma da sem kot honorarna docentka to delo zgubila, meče posebno luč na afero in me sili, da končno obrazložim svoja stališča o konceptu predavanj, o svojem pedagoškem delu in o odnosu univerzitetnega delavca do lastnega predmeta, pa tudi o usodi predmeta samega.

Kot je razvidno iz pisma Marije Mitrović, je Jože Pogačnik zatajil svoj visoki položaj in vsekakor določene zasluge na univerzi v Novem Sadu. To je pomemben simptom nekega stanja, saj je Janez Rotar na drugi strani podvomil v možnost nadaljnjega predavanja **lastnega** predmeta. So morda po drugi svetovni vojni v natrpinčenih deželah ukinili univerzitetni pouk nemškega jezika? Pri obeh razpravljalcih se problem dezertiranja nad lastnim predmetom in lastno preteklostjo na univerzi prepleta z vročo politično temo drugega (drugih) jezikov v osnovnih šolah in z podstavljanjem negativne konotacije pojmu multikulturalnosti, kar je v evropskih okvirih škandalozno, v okviru univerzitetne in humanistične stroke pa komično. Nedvomno je – še posebej v okoljih, ki nimajo prave demokratske in dialoške tradicije, težko prenašati breme ‚zaznamovane' stroke; a vse to so soočanja s kolektivom, ki za intelektualca ne bi smela biti tako zelo pomembna, vsekakor ne bolj kot njegovi osebni etični in noetični problemi. Za akademsko populacijo širših obzorij bi morala takšna zunanja zapreka, kot je deprevilegiranje ene od disciplin, s katerimi se ukvarja, pomeniti prav izziv za globlje ukvarjanje z njo, eros rizika, zoperstavljanje vladajočim stereotipom . . .

S tega stališča, ki ne dovoljuje intelektualne avtodestrukcije in se brez ostanka odloča za aristokratizem stila in užitka, vprašanje, ali bo Slovenija dopustila pojave prostovoljne ali drugačne cenzure srbske književnosti, ni posebej pomembno. Ali, precizneje povedano, avtonomnemu intelektualcu ni treba skrbeti za ugled kolektiva, ker mu ni podrejen. Pod pogojem, da verjame oz. je sposoben dokazati, da intelektualec kolektivu koristi s svojim znanjem, lahko dalje dokazuje, da je intelektualec kolektivu koristen brez prisile indentifikacije ali celo, da je koristnejši, če takšne identifikacije ni. Vse to so neke možnosti, ki z avtocenzuro preprosto izginejo, kot sicer tudi mnogi drugi elementi, s katerimi definiramo intelektualca. (Seveda, nič po definiciji ne povezuje univerzitetnega delavca in intelektualca: tu se opiram zgolj na v bistvu ljudsko varovanje, da sta ti dve poziciji nujno povezani.) Med prve znake avtocenzure spada – če sodimo na podlagi izkušenj življenja pod prejšnjim režimom – mešanje argumentacije stroke oz. sploh intelektualnega diskurza in razlogov države oziroma ideologije oziroma kolektiva. Bilo bi torej nenaravno, če bi s takšnimi razlogi skušala »obrniti« svoji položaj v kolektivu, saj bi tako pomešala argumentacijo stroke z nečim, kar zavračam. In prav zato lahko govorim zgolj o konceptu stroke, kot sem jo predavala, in o problemih, ki so se mi ob tem kazali.

Srbska književnost je percipirana v glavnem v nacionalnem ali pa v komparativnem kontekstu: še najmanj je bilo za raziskovalce privlačno področje **balkanskih** književnosti in kultur, prav zato, ker je najbolj izzivalno. Na eni strani balkanski kontekst spodkopuje klasični kompleks slovanskih in s tem tudi **jugoslovanskih** književnosti, in predpostavlja širši multikulturni in po definiciji miksoglotski prostor. Srbohrvaški jezik obenem z grškim v skupnosti balkanskih jezikov kaže najmanj tipičnih ‚balkanskih' značilnosti. Nasprotno pa srbska književnost kaže nekatere izrazite odlike, stilne formacije, spremembe v zgodovini žanrov, marginalne pojave ali »izohipse«, značilne za balkanske književnosti. Balkanske kulture so pa spet stalna paradigma sinkretizma kultur za večino humanističnih strok, kot paleobalkanologija tudi za klasične discipline. To nezadostno raziskano področje srbske književnosti je glavno žarišče mojega zanimanja. Če kot poglavitne prvine balkanskih književnosti opredelimo multikulturalnost, mešanje jezikov in specifičen razvoj žanrov, posebno »obrobnih«, potem je rezumljivo, da bo za raziskovanje takšnih pojavov najboljši teren margina kulturnega in književnega prostora. Tako se bodo na primer te prvine pojavljale pogosteje tam, kjer je nadzor vladajočega diskurza, hiperkontrola ideologije ali prisila sistema vrednosti, šibkejši. Takšne margine so predvsem v vrednostno neprivilegirani **ženski književnosti** in **ženski pisavi,** v poetiško programiranih ali visoko shematiziranih marginalnih pojavih (avantgardna in trivialna književnost) in v literarni produkciji skupin ‚out of main stream'. Drugo takšno področje, mnogo občutljivejše na sistemske politične rešitve, je manjšinska književnost ali pa literarna produkcija družbene alternative (subkulture). Brez dvoma takšna opredelitev neogibno postavlja pod vprašaj tako tendence »projektiranja« in nadzorovanja kulture in književnosti kot tudi vrednostne sistema in instrumente vrednotenja, pretežno akademske provenience, tovrstne raziskave pa so že po naravnanosti izrazito subverzivne. Paradoksalno so se takšna branja izkazala kot izjemno plodna prav pri najbolj reprezentativnih tekstih srbske književnosti (npr. pri Crnjanskem). Resen praktičen (pedagoški) problem, ki izhaja iz takšnega koncepta, so visoke zahteve glede usposobljenosti in znanja komunikantov (študentov): obvladati morajo temeljni fond teoretskega/poetiškega in retoriškega slovarja, klasične izobrazbe torej, potrebujejo znanja iz antropologije in folklore Balkana in znati morajo vsaj dva balkanska jezika. Ker ta znanja praviloma niso zaobjeta v srednješolskih programih, je študente treba zainteresirati, da tako na predavanjih kot izven njih zapolnjujejo praznine v pojmovnem aparatu. Takšno ukvarjanje s srbsko književnostjo predpostavlja, da študentje znajo uporabljati fonde informacij (za zgodovino, antropologijo, folkloro, zgodovino književnosti) in obvladajo postopke branja teksta (gramatika, retorika, poetika).

Moja predavanja iz srbske književnosti so bila zastavljena v treh osnovnih kurzih: avantgardne poetike, srbski roman in srbska ženska književnost. Prvi je bil namenjen predvsem vzpostavljanju temeljnega teoretskega pojmovnika pri študentih, organona za branje tekstov; pogosto je imel komparativen značaj, z zgodovino posamičnih pojmov. Programski teksti, najpogosteje iz revij, poezija in njena poetika in sodobna kritika so tu predstavljale poglavitno gradivo. Drugi kurz je kot osnovo imel tekst romana, ki so ga za vsak semester izbrali študentje sami: to je bila priložnost za preverjanje vladajočih vrednotnih sodb in sodobne kritike, stika s svetovnim romanom in prakse poetiškega izčitavanja. Študentje so na teh urah predstavljali svoja seminarska dela in v zadnjih dveh letih so jih na lastno pobudo opravili vsaj dvakrat več, kot je bilo od njih zahtevano. Tretji kurz, za katerega lahko z zadovoljstvom pove, da je bil prvi te vrste v jugoslovanskem prostoru, je bil usmerjen predvsem v preverjanje zgodovine (zgodovin) književnosti z marginalne, antropološko nove in neraziskane pozicije. Tu sem razvijala trojni koncept ženske književnosti, ženske pisave in ženskih študij. Dve leti sem tudi predavala ljudsko književnost, in ta kurz je bil predvsem namenjen študentom nižjih letnikov, ki so tu lahko obvladali temeljni teoretski aparat in se usposobili za delo s tekstom: med teksti so se menjavali epsko pesništvo, bajka, pripovedka in kratke forme (uganke, izreki, igre itn). Ta kratki opis je bil potreben, da bi ga lahko primerjali s prej predstavljenim konceptom.

V takšnem konceptu raziskovanja in predavanja srbske književnosti je mogoče najti določene stične točke ali izhodišča dialoga z določenimi političnimi opcijami ali idejami, nikakor pa ni mogoče trditi, da bi bil koncept od njih odvisen. Posredno to pomeni, da je tak koncept sploh mogoč, če se poštuje navzven avtonomnost akademskega okolja (univerze), navznoter pa avtarkija humanističnih strok. To tudi pomeni, da se je v svoji seriji člankov Janez Rotar ključnemu vprašanju stroke izognil: je pa vsaj postalo jasno, da gre za resno razhajanje glede samega koncepta stroke. Sramotno pristajanje na Pogačnikov Šovinizem pa v luči teh razlik odpira vprašanje temeljne etičnosti njegovih postopkov in njegove intelektualne integritete.

SVETLANA SLAPŠAK

Vabilo v Bukvarno

Bukvarna Slovenskega bibliofilskega društva (nasproti Francoskega kulturnega centra je odprta vsak torek in četrtek od 10. do 13. in od 15. do 19. ure, v sobotah pa le od 10. do 13. ure.

Vsaka knjiga je dragocenost, nikar je ne zavrzite, ponje pridemo k vam domov.

Nismo trgovina, smo le razdeljevalnica duhovne hrane za vse bralce, predvsem še za člane naše organizacije.

SLOVENSKO BIBLIOFILSKO DRUŠTVO SBD LJUBLJANA

»Z Japonci danes sodeluješ tako, da z njimi posluješ«

G. Gojko Zupan je v prejšnji številki Književnih listov (10. 9. 1992) objavil lokalnega direktorja tovarne avtomobilov. G. Zupanu sem hvaležen, ker se je knjige lotil temeljito in kritično vendar bi rad odgovoril na nekatere njegove kritične misli in ocene.

Posebej všeč mi je, da je g. Zupan knjigo ocenil kot zelo dobro potno poročilo lokalnega direktorja tovarne avtomobilov, ki bi se podal na podobno pot, kot sem jo opravil sam. Proizvodnja in prodaja japonskih avtomobilov spada namreč v sam vrh tehnologije in posla in je v mnogočem glavni motor razvoja današnje Japonske. Znanje in vedenje za tistega, ki misli resno sodelovati z Japonci, mora biti na ustreznem nivoju in tudi dovolj aplikativno.

Čeprav bi verjetno recenzent lahko zadevo gledal tudi širše in jo ocenil kot knjigo za vse tiste, ki jih zanima, kako uspešno sodelovati z Japonci in kaj le-ti nameravajo v prihodnosti. Namen knjige je namreč, povečati razumevanje načina razmišljanja in dela sodobnih Japoncev in seveda povečati možnosti za sodelovanja z njimi. Z Japonci pa danes sodeluješ tako, da z njimi posluješ.

Med osnovnimi očitki g. Zupana je tudi pomanjkljivo navajanje virov, s čimer se glede na koncept knjige ne morem strinjati. V knjigi sem uporabil večino virov, ki so danes priznani v zahodnem svetu kot temeljni za poznavanje Japonske. Med njimi je po mnenju g. Zupana preveč virov s področja avtomobilske industrije in šolstva. Prve sem uporabil kot primer ekološke usmeritve Japonske, ki se zaveda, da brez okolju primernih tehnologij ne bo več posla, in ne kot propagandno gradivo avtomobilskih firm. Firma Nissan v teh aktivnostih prednjači, zato je tudi večkrat omenjena.

Glede virov s področja izobraževanja pa moram omeniti, da spada izobraževanje med temelje sodobne japonske države. Japonci pa veljajo za najbolj izobražene ljudi na svetu. Sicer pa o tem pripravljam posebno knjigo.

Očitke, da nisem navedel slovenskih avtorjev, ki so pisali o Japonski že pred sto leti in tudi zadnja leta, lahko enostavno pojasnim s tem, da mi ta dela (ki jih sicer večinoma kar dobro poznam), pri knjigi niso koristila, saj sem se glede na koncept knjige odločil za referenčna dela z letnico 1990 in mlajša in jih tudi nisem navajal. Poleg tega pa sem uporabil zapiske pogovorov s preko 200 Japonci, pogovarjal pa sem se tudi z večino Japoncev, ki živijo v Sloveniji, in s Slovenci, ki živijo na Japonskem. Z nekaterimi med njimi sem se temeljito pogovoril o osnutku knjige in tudi upošteval njihove pripombe in mnenja. Mirno lahko trdim, da vse zadeve, zapisane v knjigi, držijo za sodobno Japonsko ter njen intelektualni in posebej poslovni del.

Tudi opis obiska Hirošime, ki ga g. Zupan posebej navaja kot primer nepoznavanja in necitiranja virov, je treba pojasniti s prej omenjenim. V knjigi sem omenil Hirošimo kot primer rane, ki daje pečat razvoju Japonske in njenemu sodelovanju z ZDA in deželami – zmagovalkami v drugi svetovni vojni. Ne omenjam pa tragičnih zgodb sto tisočih posameznikov in njihovih družin, niti knjig, ki o tem pišejo. Knjige poznam, več ur sem bil tudi v muzeju, v Hirošimi pa so nam organizatorji obiska omogočili tudi pogovore z domačini, ki so eksplozijo bombe in vse posledice tega dogodka doživeli sami.

Nekatere kritične ocene knjige g. Zupana izvirajo po mojem mnenju tudi iz pričakovanja, da bo v knjigi več pisanja o kulturi, zgodovini in vzrokih za sedanje stanje na Japonskem. Tega namena seveda nisem imel, pa tudi obseg in namen knjige za to nista primerna. O tem bodo lahko pisali bolj poklicani; upam, da bo tudi o Japonski v Sloveniji napisanih ali prevedenih več knjig, ki bodo to zanimivo državo obravnavale na različnih področjih in iz različnih izhodišč.

Knjige torej nisem pripravljal niti kot literarno delo ali potopis, pač pa preprosto kot napotilo oz. priročnik, ki bo lahko služil praktičnemu namenu in povečanemu sodelovanju z Japonsko. Trenutno stanje je namreč za Slovenijo zelo kritično, saj je pod vprašanjem tudi edino gospodarsko predstavništvo v Tokiu – ker nima dovolj posla! Prepričan sem, da bo knjiga spremenila napačne predstave poslovnih Slovencev o tej daljni deželi, ki ima tudi različne težave, vendar sodi v sam vrh najbogatejših držav in med redke države, ki bodo v naslednjih desetih letih vlagale veliko kapitala v tujino.

Naj za zaključek omenim še tipično napačno predstavo o Japonski, ki se je zapisala tudi g. Zupanu, ko omenja zmedeni Zgodovinski koledar. Gre za prevod koledarja iz japonskega vira, ki seveda postavlja pomen zgodovinskih dogodkov drugače, kot smo navajeni v Evropi. Pa saj imajo tudi zemljevid sveta Japonci drugačen – Japonska je namreč v sredini.

SREČO ZAKRAJŠEK

Ameriški glas iz Vilenice

»Upati je, da vaša literatura ne bo več zajeta v političnih vedah«

V Vilenici je bil letos, že drugo leto, tudi **Michael Biggins,** ameriški pesnik in prevajalec iz slovenščine. Oglasil se je prvi dan, in sicer z informativnim in zanimivim prispevkom, ki kaže, kakšen je sedanji pogled na vzhodnoevropske literature z ameriške strani. Tu ga (v prevodu A. Puhar) objavljamo v celoti.

Kot Američan in prevajalec sem tukaj samo opazovalec, v dvojnem pomenu besede – po narodnosti nisem neposredno ujet v politično in kulturno dinamiko, ki neizbežno oblikuje srečanje te vrste, hkrati pa tudi nisem neposredno sooblikoval tradicije vzhodnoevropskih književnosti. Vendar bi kot **outsider,** ki mu je oboje nekoliko znano, želel pred vami razgrniti nekaj vtisov, v upanju, da moj prispevek ne bo brez haska.

Pred dvema letoma, ko sem se prvikrat udeležil teh srečanj, me je prevzemal občutek, da sem prišel nekaj let prepozno. To je bilo septembra 1990, ko si je večina vzhodnoevropskih držav že zagotovila neodvisnost in ko je bilo že tako rekoč jasno, da se bo severozahod ločil od Jugoslavije. Zdelo se mi je, da je v večini udeležencev že skopnela zavest o nekem razpoznavnem, skupnem zunanjem sovražniku, hkrati pa je izginila tudi večina tistega zdravega, zarotniškega naboja, ki je bil **raison d'etre** srečanja. Opazil sem, da je zunanjega nasprotnika zamenjala množica notranjih – naraščajoča družbena neenakost, nacionalizem, če naj omenim le najbolj očitne – in ta vprašanja so udeležence bolj razdvajala kot združevala. Ko se je večina vzhodnoevropskih držav znebila ideološkega prisilnega jopiča, se je začelo razkrivati, kako raznoliko utegne biti v prihodnje njihovo gibanje v naravnem prostoru. Naj so bile te dežele velike ali majhne, bogate ali revne, politično zrele ali nedorasle, narodnostno enotne ali mešane, vsaka je imela pred sabo zares edinstven sklop problemov. Domneval sem potemtakem, da bo Vilenica potrebovala nekaj filozofskih sprememb, če bo hotela biti v teh novih okoliščinah smiselno srečanje za vse svoje udeležence.

Povedal bom primer. Pred dvema letoma se nekateri udeleženci iz večjih držav niso in niso mogli pridružiti zanosu, s katerim so se predstavniki manjših držav veselili svoje na novo pridobljene neodvisnosti. Za nameček jih je spravljalo v osuplost, da igra na srečanju, ki naj bi bilo literarno, tako vidno vlogo politika osvoboditve. Po mojem je bil problem v tem, da so bili udeleženci iz držav, katerih vzpon v stopnji doseganja državnosti je izredno velik, zato so imeli težave pri razumevanju drugih, še hujše pa pri sočustvovanju z drugimi. Leta 1990 so Hrvaška, Slovenija in verjetno Slovaška preživljale tisto fazo epohalne preobrazbe, ki sta jo Poljska in Madžarska izkusili dosti prej, leta 1848 in 1918. Umestno se je spomniti, da so bili sredi 19. stoletja poljski pesniki natanko tako prevzeti od politike revolucije, kot so slovenski ali litvanski pesniki ob koncu 20. stoletja. In zato niso bili nič slabši pesniki.

Postajala je očitna še ena pomembna razlika: velikost. Poljaki, Madžari in Rusi lahko mirno živijo v veri, da se bodo njihovi jeziki in identitete ohranili še mnoga stoletja. Litvanski in slovenski pesniki pa, nasprotno, za to nimajo nobenega zagotovila. Če so bili zaskrbljeni zaradi narodnosti in suverenosti, so imeli za to tehtne razloge.

Dovolite mi, da zdaj to opažanje o zadnjih kritičnih premikih v vaši stvarnosti razširim na to, kako na vzhodnoevropske literature gledajo pri nas, v Združenih državah Amerike. Že nekako od leta 1970 so pri nas v modi poljski, madžarski, češki, srbski in zlasti ruski pisatelji. V nekem smislu so bile za nas vaše književnosti pomembne, ker so iz prve roke ponujale vpogled v to, kako ljudje odprtega duha kljubujejo totalitarnemu zatiranju. Tisto, kar je bilo za vas stvar fizičnega preživetja in ohranjanja duševnega zdravja, je v nas zbujalo intenzivno radovednost. V vaših besedilih smo upravičeno čutili silovit naboj, ki ga v naših ni, zato smo se nenehno spraševali: »Kaj pa če...?« Kaj pa, če bi se nenadoma znašli v vaši koži? Kako bi mi reagirali v tistih usodnih, ključnih trenutkih, ko mora posameznik izbirati med svojo vestjo in koristjo? Morda zveni to kot neumno poenostavljanje, vendar sem prepričan, da večina literature iz vaših dežel na ta ali oni način upodablja prav to, kako lahko posameznik ohrani svojo integriteto ali pa jo izgubi. Če upoštevamo vašo novejšo, vsem skupno zgodovino, je to docela razumljivo.

Vaše izkušnje so bile za nas precej bolj relevantne, kot se vam zdi, in to se vam bo verjetno začelo jasniti, ko se bodo korporativne Poljska, Madžarska in Slovenija počasi izoblikovale in se znašle iz oči v oči z molohom korporativne Amerike. Tedaj se bodo posamezniki iz vaših družb znašli pred novimi, finejšimi oblikami pritiska h konfortnemu vedenju – pred tistimi oblikami, s katerimi mi živimo že nekaj desetletij.

K uspehu srednjeevropske književnosti v Ameriki so prispevale še druge, bolj oprijemljive sile. V tem dolgem obdobju, ko je Amerika ponujala enega zadnjih najboljših upov za rešitev, ali pa se je tako vsaj zdelo, je literatura za Srednjo Evropo opravljala vlogo življenjske vezi s kopnim, bila je tista zveza, prek katere je oddajala svoje klice na pomoč, signale S.O.S. Mnogi vaši pisatelji, ki so živeli v emigraciji, so se izjemno trudili, da bi svoje nadarjene rojake izvlekli iz anonimnosti in jih proslavili na zahodu. Po drugi strani pa je vlada ZDA ugotovila, da se celo študij literature vklaplja v državne interese in tako je v šestdesetih letih začela vlagati milijone dolarjev v izobraževanja poznavalcev Vzhodne Evrope. Upala je, da bodo njihova znanja prispevale k ustvarjanju točnejše mozaične podobe nasprotnika. Mnogi prevajalci v angleščini, ki danes sodelujejo z vami, z mano vred, sodijo med generacijo, ki so bile deležne te vladne podpore.

Kaj od tega je ostalo danes, leta 1992, ko je izginila Sovjetska zveza in ko je v Vzhodni Evropi vzniknila cela vrsta docela neodvisnih držav, demokratičnih ali avtoritarnih, ki gredo vsaka v svojo smer, so pa, vsaj v večini, bolj legitimne kot njihove predhodnice? Bodo njihove literature v Severni Ameriki še obdržale svoje pomembno mesto? In ali je za vas v tem trenutku to sploh važno, ko pa se je slednjič pokazalo, da je bila vizija Amerike kot rešiteljice samo iluzija?

Zdaj ko se je polarizacija na Vzhod in Zahod vsaj zabrisala, če že ni izginila, utegne vaše ozemlje zgubiti kulturno prednost, ki jo je doslej imelo na zahodu že s tem, ko je funkcioniralo kot **antemuralis totalitarismi,** tista vmesna cona med Zahodom in Vzhodom. Že sam koncept Srednje Evrope je verjetno začel izgubljati svojo kohezivnost, posebno če drži definicija Czeslawa Milosza, ki pravi, da Srednjo Evropo tvorijo vse žrtve pakta med Molotovom in Ribbentropom ter vse žrtve Jalte. Usedline te izkušnje se bodo gotovo ohranjale še nekaj časa, a navsezadnje bo ta dediščina zbledela – kar nas lahko le veseli.

Danes je, vsaj v Ameriki, mogoče upati, da se bodo vaše literature brale predvsem in zlasti kot literatura, ne pa kot sociologija ali politične vede. Če se bo to zgodilo, se bodo za nas premaknile na novo raven, ki bo nemara nekoliko nižja, manj spektakularna, bolj osebna, bolj vsakdanja. Ali pa nas bodo pritegnila neka prihodnja dela, napisana z izjemno imaginacijo. Vendar se mi zdi, da bo na dolgi rok preživel tisti centralni etos, ki je skupen vsem vašim literaturam – ko sorodno nadarjeni pisatelji prestopijo meje narodnostne identitete in s preprostimi, subverzivnimi pisateljskimi dejanji izkažejo suverenost posameznika, ki kljubuje vsem silam homogenizacije in zatiranja. Vaše izkušnje v teh stvareh so bolj sveže, nove in žive kot izkušnje večine sveta zahodno od vas, zato v nas zbujate pozornost in pričakovanje, da boste bistveno prispevali k našemu razumevanju.

Med spodbudnimi vestmi je ta, da je vlada ZDA pred kratkim za skoraj 100 odstotkov **povečala** vsoto, ki jo na univerzitetni ravni namenja za študije Vzhodne Evrope, in da je zagotovila, da bo tako ravnala tudi v prihodnjih letih. Študenti, ki bodo deležni te podpore, bodo še v tem desetletju zrasli v novo generacijo profesorjev, kritikov in prevajalcev vaših literatur in kultur.

Američani se v glavnem ukvarjamo s svojimi problemi in še s temi dokaj klavrno. Pa vendar, Severna Amerika ima veliko bralcev, ki so si že privzgojili okus za vzhodoevropsko književnost. Pred letom 1960 so bili angleški prevodi vaših avtorjev tako redki, da so bili tako rekoč muzejski primerki. Če lahko uporabim komercialno terminologijo, ki jo boste, morda na svojo žalost, vse bolj pogosto poslušali: prodrli ste na naš trg, pridobili ste si soliden kos tržišča in kar zadeva nadaljnjo pestrost ponudbe pri nas, so vaše perspektive prav lepe.

Je Vilenica le v kaki Evropi, če je Peter Handke (spet) med njenimi udeleženci? (Foto: Marjan Zlobec)

Romanopisnemu opusu Milana Kundere na rob

Romani smeha in spomina

V svojem zahvalnem govoru ob podelitvi literarne nagrade mesta Jeruzalema spomladi 1985 je Milan Kundera med drugim dejal: »... če sprejme vlogo javne osebnosti, romanopisec ogrozi lastno umetnino, ki jo zlahka doleti usoda navadnega dodatka avtorjevih kretenj, izjav, opredelitev, dejanj. Romanopisec pa ni nikogaršnji glasnik, upam si celo trditi, da ni glasnik niti lastnih idej.« Dosledno zvest tej maksimi je Kundera tudi potegnil ostro ločnico med **pisem,** ki »se vpisuje na duhovni zemljevid svojega časa, naroda, svoje ime kleše v zgodovino idej«, in **romanopiscem,** ki kot »raziskovalec tipajoč stika za kakšnim novim, še neodkritim vidikom človeške eksistence (...) in polaga račune izključno in samo Cervantesu«. Kajpada v galerijo romanopiscev, ki jo je sam označil z verigo: Fielding, Sterne, Flaubert, Proust, Faulkner, Céline, Calvino, šteje tudi sebe, zato se tako striktno izmika vsakršnim javnim manifestacijam in slehernim identifikacijam s takšno ali drugačno idejno opredelitvijo, filozofsko šolo ali, bognedaj, politično opcijo. Zavezanega se čuti edino in izključno modrosti evropskega romana, tej, kot sam pravi, omadeževani in zaničevani Cervantesovi dediščini, porojeni iz rabelaisovske ironije, v kateri še odmeva odzven božanskega smeha. Zato je kljub nesporni svetovni pisateljski popularnosti Milan Kundera izrazito ne-javna osebnost, zavestno skrita nadležni pozornosti množičnih prireditev in medijev in hote skrbno zavarovana pred senzacionalistično konzumacijo duhovnih umotvorov v digestiranih, instant rewritinških oblikah, kakršne v duhu našega časa množično proizvaja tako imenovana kulturna industrija postmoderne epohe. V tem diskretnem umiku romanopisca, ki si, če spet svobodno citiram Kunderov zahvalni govor v Jeruzalemu, »želi, da bi povsem izginil v svojem umotvoru, takšno izginotje pa hkrati pomeni odreči se vlogi javne osebnosti«, v tem umiku torej kaže tudi iskati vzroke za slavljenčevo odsotnost z letošnje vilenišče prireditve, čeravno je njena osrednja slovesnost namenjena prav poklonitvi in svojevrstni posvetitvi eksplicitno romanopisnega opusa in jo je nagrajenec po lastni izjavi ginjen in počaščen takó tudi razumel in sprejel. Beseda bodi torej zgolj o Kunderi-romanopiscu, varuhu dragocenega izročila srednjeevropskega duha umetnosti in literature!

Kunderova zvestoba romaneskni formi ni zgolj načelno-teoretske narave (še najmanj prav teoretske, saj je celo v svoji zbirki esejev na romanopisno témo **Umetnost romana,** Pariz, 1986, poudaril, da gre pri tej knjigi zgolj za izpoved praktika, da je v njej pripustil k besedi le predstavo o romanu, kakršno nosijo s seboj njegova lastna romaneskna besedila), saj je mimo nekaj zgodnjih pesniških poizkusov, gledališkh besedil **(Lastniki ključev,** 1962 in **Jakob in njegov mojster,** 1970) ter novelistične zbirke **Smešne ljubezni** (zadnja izdaja 1968) ves svoj ustvarjalni opus posvetil prav romanu. **Šali,** ki je še smela iziti v pisateljevi domovini in bila na Češkem celo nagrajena z vrsto državnih in uradnih nagrad (1967), so sledila besedila, ki so zvečine najprej učakala premiero izdajo v francoščini (pisatelj se je bil zaradi prepovedi objavljanja na Češkoslovaškem prisiljen izseliti v Francijo, kjer stalno prebiva že od l. 1975), v češkem izvirniku pa so izhajala pri založbi Josefa Škvoreckega Sixty-eight publishers v Kanadi: **Življenje je drugje** (1972), **Valček za slovo** (1975), **Knjiga smeha in pozabe** (1978), **Neznosna lahkost bivanja** (1984) in **Nesmrtnost** (1990). Skoraj odveč se zdi opozarjati, da so bili vsi ti romani prevedeni v večino svetovnih jezikov, prav vse do zadnjega (vključno z novelami **Smešne ljubezni** z znamenitim slovenofilskim predgovorom!) si je moč prebrati tudi v slovenskih prevodih.

Roman je za Kundero odlikovana umetnostna forma novoveške Evrope, še več, prav v romanu naj bi se po njegovem mnenju v najčistejši obliki skristaliziralo samo bistvo evropskega duha moderne epohe: s svojo formalno zavezanostjo poliloški strukturi, nekavzalističnemu principu mišljenja in ne mimetičnemu, pač pa poetičnemu načinu izrekanja resnice pomeni roman paradigmatično utelešenje načel, na katerih se (samo)utemeljuje antropocentrični subjektivizem postkartezijanske Evrope. Spoštovanje posameznika in njegovega individualiziranega, posebnega mišljenja, strpnost do drugačnosti in vsakršne manjšinskosti, dopuščanje sobivanja več različnih resnic, skepsa in dvom kot legitimna mišljenjska modela, ironija kot znamenje avtoreflleksivne distance do lastnih miselnih izhodišč – vsi ti žlahtni sadovi sekularizacijskega procesa, ki ga je evropski posameznik sprožil ob zatonu Srednjega veka in ki sta mu ob rojstvu botrovala tako Descartes kot Cervantes, vse to dragoceno bistvo evropskega duha, kot pravi Kundera, je kot v srebrni šatuljici shranjeno v zgodovini evropskega romana, v zakladnici njegove modrosti. In prav zato se Kundera tako trmasto oklepa oznake romanopisec, kadar je govor o njegovem intelektualnem habitusu, zato tako uporno in opetovano stopa v bran pripovedni formi, ki so ji že tolikeri »specialisti« ali »muzomrzci« (pa naj gre za ideološke pridigarje o »inženirjih duš« iz znane estetske šole socialističnega realizma ali za vsakršne modernistične ali avantgardistične razbijalce in prenavljalce umetnostnih oblik) napovedali skorajšnji »zasluženi« zaton.

To pa hkrati pomeni, da je roman tudi nenehoma ogrožen, da je v stalni opreki z duhom svojega časa, da v svojem trezorju konstitutivnih vrednot evropskega novoveškega mišljenja hrani tudi neki »moteči« presežek, izgovarja še neko drugačno, »skrito« resnico metafizične mišljenjske paradigme, ki prav v romaneskni pisavi prihaja v neskritost in se torej tudi roman dogaja na način poezije (kot poesis). Romani Milana Kundere vsi po vrsti potrjujejo takšno podmeno. Napisanih po pisateljevi lastni izjavi kot variacije na eno samo témo se teh šest sedemstavčnih kompozicij osredotoča okrog vprašanja eksistencialnih možnosti, ki se ponujajo človeku v pasti, v kakršno ga je zaprl svet, ki mu je namesto odsotnega Boga zavladala Zgodovina. Zmagoslavje Zgodovine pa pomeni konsekventno dopolnitev prav tistih načel in premis, na katerih je bil spočet in utemeljen novoveški subjektivizem, pomeni vrhunsko samorealizacijo evropskega duha, ki je prišel k sebi kot absolutna volja in moč, kot volja do volje, kot iracionalna samovolja. In resnica te samouresničitve in dopolnitve, ki je ostajala horizontu racionalističnega spoznavanja skrita (ker je pač pripadala iracionalni ravni), zgolj na implicitnem nivoju, se je kot neprijetna, temna, onkrajrazumska stran subjektivističnega triumfalizma razkrila v romanu: nemara najkonsekventneje (in zatorej na najbolj »neznosen« način) prav v srednjeevropskem prostoru, v delu nemško pišočega judovskega pisatelja iz Prage – Franza Kafke. In v njegovi paradoksalno zvrnjeni zrcalni podobi, v ad absurdum ironizirani prozni obseditvi najradikalnejše utelešenega dogajanja volje in moči, v Haškovem romanu o dogodivščinah dobrega vojaka Švejka. Najbrž mi letošnji vileniški lavreat ne bo zameril, če rečem, da je Milan Kundera nesporni dedič literarnega izročila svojih dveh starejših praških rojakov: njegovo iskanje poezije v vsakokratni posamični človeški kondiciji, njegovo poetično spraševanje o usodni zaznamovanosti in hkratni neznosni lahkosti bivanja, njegovo opetovano razpiranje paradoksalnih položajev človekove eksistence ostaja zvesto na sledi »eksistencialističnega« romana, kakršnega sta davno pred Sartrom zasnovala Hašek in Kafka in kakršne so pisali še drugi pisatelji iz srednjeevropske plejade, ki jih kot svoje prijubljene reference pogosto omenja Kundera sam: Musil, Broch, Gombrowicz, Wytkiewicz.

Če se roman eksistence – ta izraz se mi zdi v Kunderovem primeru ustreznejši od pomensko že prezasedenega sartrovskega eksistencialističnega romana – dogaja kot razpiranje paradoksalnih položajev posameznikove bivanjske kondicije na način **poesisa,** kot v svojih premišljevanjih o umetnosti romana večkrat zagotavlja Kundera sam, in če to hkrati pomeni, da v njegovi govorici prihaja v svetlobo pričujočnosti neka resnica, ki je drugim diskurzom, drugim vrstam logosa (znanstvenemu, racionalističnemu, religioznemu...) ostajala prikrita, implicitna ali potlačena (če si sposodim terminus tehnicus danes pri nas zelo razširjene psihoanalitske metode pri interpretaciji literarnih umetnin), zavoljo česar je govorica romana, kot smo skupaj s Kundero že ugotovili, nenehno v opreki z duhom svojega časa in zatorej ranljivo izpostavljena vsakršnim ideološkim polaščanjem in pogromom, se sámo po sebi zastavlja vprašanje, katera je ta »subverzivna«, »neznosna«, »presežna« resnica, ki »jo je treba šele odkriti in ki se dogaja kot slepeča razsvetlitev« in ki »ji je edini zavezan služiti pesnik« (M. Kundera v eseju **Nekje tam zadaj,** posvečenemu delu F. Kafke). Odgovor se, kot vedno, skriva v sami zastavitvi vprašanja: gre za resnico temeljnega protislovja, v katerega je ujeto sleherno človeško življenje, za resnico bitne razklanosti med posamično, enkratno, minljivo, nebogljeno, smrti zapisano »lahkost« eksistence na eni in njeno obremenjenost s »težo« esencialne odgovornosti za lastno usodo v svetu, ki ji je odmerjen kot edini možni življenjski prostor, na drugi strani. To pa je svet volje in moči, svet razvezanega subjekta in njegovih samoutemeljitvenih ontologij: vélikih Idej in odrešenjskih Projektov, ki se zato nenehno polaščajo in si podrejajo posameznikovo individualno kondicijo, njegov intimni, tuzemski človeški svet pa odrivajo na rob ali celo v pozabo.

In Kunderovi romani govorijo prav o tej neznosni lahkosti bivanja med pozabljenjem in breztežnostjo človekove čutne, nebogljene, smrtne tukajšnjosti in zdajšnjosti na eni strani in uničevalskimi Velikimi pohodi vsakršnih ideologij, hiliastičnimi smotri Zgodovine in terjavnostmi po smiselni dopolnitvi (v službi katere si že bodi nadosebne Resnice) naložene ali umišljene Usode na drugi strani. Tako na primer moški junaki **Šale,** Ludvik, Pavle, Jaroslav in Kostka v imenu svoje višje Resnice (maščevanja za storjeno krivico, ideološke pravovernosti, opiranja na kanonizirane vrednote folklornega izročila ali zaupanja v smiselnost in pravičnost na božjem redu utemeljenega stvarstva), ki jim daje odvezo za njihovo merjenje moči (saj zanjo v njihovem dejanju in nehanju vseskozi gre!), nenehno oskrunjajo in pustošijo ženski svet, ki ga utelešata Helena in še zlasti Lucija, svet čutne razpoložljivosti in smrtne ogroženosti vsega bivajočega v njegovi zgolj takšnosti in zavezanosti zgolj tubitju. A ta svet je v moški, aktivistični, voluntaristični optiki, v dogajanju moške moči, volje in razuma utonil v pozabo, omadeževan in zavržen se ohranja le še na način Lucijine »skritosti« in odsotnosti, skriva se v njenem statusu boginje bega in umika, sprevrženo se oglaša iz Helenine samouničevalske izročenosti Ludvikovemu nasilju. Tako na primer mladi pesnik v romanu **Življenje je drugje** žrtvuje – in ne le ljubezni mladega dekleta, ampak celó lastno poezijo – liričnemu zanosu revolucionarnih družbenih sprememb samo zato, da bi stopal vštric z duhom časa, da bi bil absolutno moderen, in tako v najvišji obliki konformizma položil lastno sedanjost na oltar vselej močnejše in zmagovitejše prihodnosti. In že smo pri zadnji in najvišji stopnji samopozabe romanesknega junaka novoveške Evrope – ko junaki zadnjega Kunderovega romana **Nesmrtnost** pozabijo na lastno smrtnost kot na svoje navišje in nepresegljivo eksistencialno določilo, bivanjsko mejo in človeško mero v trenutku, ko se pustijo vpreči v ta ali oni teleološki namen, ko svoje edino in enkratno življenje (na paradoksalen način utemeljeno in posvečeno prav v smrti!) postavijo v službo nadosebnega Smotra ali Smisla in tako postanejo svečeniki v Zgodovini utelešenega Boga, se z revolucionarno akcijo ali služnostjo Umetnosti zapišejo v nesmrtnost.

A tako kot v **Šali** pozabljena, v molk oziroma v neizrekljive govorice mitičnih znamenj potisnjena resnica čutne ranljivosti in za-nič-evane smrtne določenosti vsega človeškega nagovori Ludvika šele iz nerazumljive skrivnosti in čarne lepote starožitnega ljudskega obredja in razkrije v bolezenski onemoglosti, ko se mu usodna »poklicanost«, ki ji je bil slepo sledil, izkaže za ničevo in se tako samouničevalno dopolni še pred njegovo fizično smrtjo, se pravi, iz temačnih globin niča in smrti pa mitičnega obreda zarotitve življenju, tako se tudi v romanu **Nesmrtnost** sla po nesmrtnosti razodene kot sicer legitimen, a vendar samovoljen način samoutemeljitve subjekta moderne sekularizirane Evrope. Razkrila in razodela pa se je tisti trenutek, ko je pesniški jezik romaneskega besedila priklical iz pozabe in pripustil k besedi smrt; smrt, ki jo za svojo najvišjo mero in 'zadnjo, neprekršljivo mejo romaneskni junaki pripoznajo šele v poznih zrelih letih ali po izkušnji lastnega tragičnega nesporazuma z življenjem: »Nesmrtnost je smešna utvara, prazna beseda, veter, ki ga lovimo v mrežo za metulje, če jo primerjamo z lepoto topola, ki ga utrujen mož opazuje z okna. Nesmrtnost utrujenega starega moža sploh ne zanima več.« (M. Kundera: **Nesmrtnost)** Skozi utrujenost nagovarja junaka evropskega romana resnica njegove pozabe lastne zavezanosti in določenosti po smrti in niču. V romanopisju pisatelja postmoderne epohe ta resnica prihaja na dan na eksplicitem način, s svojo prefinjeno ironijo jo Kundera apostrofira že v naslovih svojih romanov

Ni naključje, da so prav ženske junakinje Kunderovih romanov: Lucija iz **Šale,** Tamina iz **Knjige smeha in pozabe,** Tereza iz **Neznosne lahkosti bivanja** in Agnes iz **Nesmrtnosti** s svojimi tragičnimi usodami priklicale iz pozabe, iz prikritosti, iz implicitnosti tisto »boleče«, »neznosno«, tisto presežno resnico, ki romaneskno prozo postavlja v opozicijsko držo nasproti prevladujočemu moškemu principu našega časa: le v jeziku »nebogljenih, ki lovijo dih v premorih med besedami« **Neznosna lahkost bivanja),** le v neprosojnosti »neznanega jezika, ki ga nihče več ne razume« **(Šala),** le kot poslanico »skritih boginj«, ki so stalno na begu ali umiku, je moč izgovoriti stavke, ki jih je Kundera položil na usta svoji zadnji heroini Anges, preden sta jo zagrnila blaga smrt in pozabljenje: »Živeti ni nobena posebna sreča. Živeti: prenašati svoj trpeči jaz po svetu.

Toda biti, biti je sreča. Biti: spremeniti se v vodnjak, v kamenito fontano, v katero se kot mlačen dež usipljе vesolje.«

Gre za razliko, ki jo v sebi vzdržuje in izgovarja samo poezija. In tej poeziji pripadajo Kunderovi romani in samo tej in takšni resnici, ki je pač dandanašnja zaničevana dediščina Cervantesa in Rabelaisa, se počuti Kundera zavezan kot romanopisec.

JAROSLAV SKRUŠNÝ

Vilenica pred tremi leti

In ni se ognil Jan Skácel...

Jana Skácla sem videl nazadnje – po dvajsetih letih pa prvič – v slovenski Vilenici, kjer mu je bila septembra 1989 podeljena srednjeevropska literarna nagrada. Bil je njen, če se ne motim, četrti nagrajenec po istrskem Italijanu Tomizzi, Madžaru Petru Esterházyju ter po slovenskem in avstrijskem Nemcu Petru Handkeju (njemu sta sledila litovski pesnik Tomas Venclova in Poljak Zbigniew Herbert). Vendar je bil kandidat od vsega začetka in spominjam se, kako sem na prvem slavnostnem zborovanju štiri leta prej bral v češčini Skáclove verze in kako burno in hkrati zavzeto ploskanje občinstva jih je spremljalo.

V Vilenico Jan že skoraj ni več mogel priti. Bilo mu je vse huje, videti je bil slab in večino štiridnevnega bivanja je preležal v sobi. Na koncu niti pomisliti ni bilo, da bi se lahko spustil za slavnostno podelitev nagrade v kraško jamo, katere ime nagrada nosi. Pripeljali pa smo ga na ravnico prav pred vhodom, kjer so v šotoru zanj igrali tamkajšnji muzikanti in recitirali njegove verze slovenski igralci. Samo zanj. On pa je tam pred njimi stal, sam, brez publike, brez televizije, brez novinarjev, in meni je to bila najlepša proslava in počastitev, kar sem jih kdaj videl.

Potem smo sedeli dolgo v noč in se pogovarjali, kradoma pa tudi pogledovali v prihodnost. Leta so ga oslabila, ne pa spremenila, bil je vedno iz enega, istega kosa in ni se ognil.

Naslednjega jutra sem odpotoval. Še ponoči je bil pri njem zdravnik, mu dal injekcijo, jaz pa sem se od njega poslovil ob postelji. Sédel sem za hip k njemu, držal me je za roko, ki jo je potem še močneje stisnil in tiho rekel: »Morda boš pa le prišel.«

Prišel sem, kot sem mogel, vendar me ni več čakal. (Antonin Jaroslav Liehm)

Vrstice tihega spomina, ki jih je napisal v Parizu živeči češki publicist in eden izmed konzultantov Vilenice, so vzete iz brnske revije ROK (LETO, revije o odprti kulturi), katere prvo številko je snoval v letu svoje smrti še pesnik Jan Skácel, da bi podobno kot revija Gost v hišo iz 60. let zašla v svoji človeškosti med kar največ ljudi. Prvo številko iz leta 1992, v celoti posvečeno Janu Skáclu, je na letošnjo Vilenico prinesel njen glavni urednik Jiří P. Kříž, ki je gotovo želel nagrajenemu češkemu pisatelju izročiti pozdrave rojstnega mesta Brna, pa ni bilo mogoče, kajti Milan Kundera se je Vilenici ognil... Kras pa je letos sijal še posebej lepo v barvah ***babjega poletja*** *(pogoste podobe iz češke književnosti, tudi Skácelove, saj pesnik in pisatelj Kundera to dobro ve). In prebivalci te lepe pokrajine okoli Sežane bi dobitnika Vilenice '92 sprejeli gotovo zelo prijazno povsod tam, kjer se vileniška prireditev ustavlja na svojem kroženju po Krasu: v Lipici, Štanjelu, na ravnici pred Vilenico. Spustiti se v jamo lepega imena bolni pesnik Skácel mogel ni, pisatelj Kundera pa hotel ni. Tam nekje pri duši se je skrčilo nam, ki bi ga radi pozdravili in imeli med seboj... Razdalja med Skácelovim DA in Kunderovim NE je v tem vileniškem resoniranju poudarjena in intonirana na veliko človeških odgovorov, ki so se pletli v zgodbicah od ust do ust pisane mednarodne druščine. Zapisani pa kdove če bojo. O vileniških vigilijah pisati literarno bi šlo, kritično o podeljevanju vileniške nagrade pa v tem spisu raje ne. Morda kdaj drugič in v drugačnem tekstu. Treba bi bilo.*

ALBINCA LIPOVEC

Knjige v tisku

Pripravlja Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani z UK v Mariboru

SMOLIK, Marijan
Oris zgodovine Mohorjeve družbe: ob stoštiridesetletnici / Marijan Smolik. – Celje: Mohorjeva družba, 1992
655.4/.5(497.12)MD(091)
IBSEN 86-7577-074-X

SLOVENSKE ljudske pesmi. – Ljubljana: Slovenska matica, 1970-
Knj. 3: Pripovedne pesmi 3 / uredili Marko Terseglav.. [et al.]
;[notografija Marina Polanc]. – 1992. – str.
31415296
398.8(497.12)

ALARM: poljska poezija 1939–1945 / [prevedla Rozka Štefanova in Tone Pretnar; zbrala, uredila in podatke o pesnikih pripravila Rozka Štefanova in Niko Jež]. – V Ljubljani: Borec, 1992.. -
(Borec, ISSN 0006-7725; 44, 6–7–8)
900 izv.
884-194»1939/1945«

Publikaciji o etiki in demokraciji

»Demokratično« življenje še ne pomeni politične etike

Ob pisanju italijanskega pisca Luigija Bonanate in avstralske pisateljice Janne Thompson na isto temo in z zelo podobnimi stališči.

V zdajšnjem civilizacijskem razvoju ter v civilizaciji, ki nas čaka, je čedalje bolj v ospredju problem etike. Etike, povezane z demokracijo. Žal je etika še precej daleč, saj je trenutna civilizacijska raven na svetu še ne more ustvariti. Med etiko in demokracijo je globok jarek; o posameznih državah ter o odnosih med njimi v glavnem lahko rečemo (seveda pa so pri tem nepopisne razlike), da so demokratični, ne moremo pa trditi, da so »etični«.

Ves svet je danes resnično med etiko, ki kajpak predstavlja višjo stopnjo, in demokracijo. Sociologi, v glavnem opravičeno, si zastavljajo vprašanje, ali bomo sploh kdaj imeli etično državo ter etične stike med njimi. Problem obravnavata dve publikaciji, ki sta izšli nedavno; avtor prve je Italijan Luigi Bonanate (delo ima naslov »Etika in mednarodna politika,« izdala pa ga je založba Einaudi), avtorica druge publikacije pa je Avstralka Janna Thompson (z naslovom »Justice and World Order,« založba Pontledge v Londonu). Spoznanja obeh piscev so si v marsičem podobna, dasiravno se ne poznata in nista pri obravnavi tega predmeta imela nobenih stikov.

V bistvu gre za problem, kako uveljaviti etiko v mednarodni politiki. Politične teorije so v zvezi s tem sila skromne; pa tudi merila, tam kjer teorije pač obstajajo, so manj kot jasna. Skratka, menita v bistvu oba avtorja, problem je v tem, da bo treba dopolniti hkrati pa »napraviti red« v teorijah, ki zadevajo mednarodne odnose. Seveda pa bo treba tudi pohiteti. Bonanate oravičeno zatrjuje, da »zgodovina danes teče hitreje od knjig in medijev.«

Oblikovati bo treba nova merila in kajpak pravila; slednja, ugotavlja Thompsonova, še niso bila ne napisana in ne podpisana. Pri tako imenovani svetovni vladi (v bistvu izvršni organ Organizacije Združenih narodov v sodobnejši vlogi) se je začela razvijati dikotomija, in sicer tako, da imamo na eni strani OZN, na drugi pa staro oblast, ki jo predstavljajo in uresničujejo posamezne države.

Temeljni politični kriterij ali pa izhodišče, ki je danes v veljavi, opozarja, da je treba spoštovati neodvisnost in suverenost drugih držav; če v teh državah uveljavljajo etiko, seveda ni oziroma ne bi smelo biti težav, če pa tega ne delajo, je povsem logično vprašanje, kako jo mednarodno izvajati. Obstoječe pravilo seveda pomeni, da določena država lahko aplicira etične norme samo na svoje državljane; mednarodno načelo (in določilo) o nevmešavanju v bistvu predpisuje, da se država »x« preprosto ne more brigati za sosedo, tudi če ta, za primer, izvaja najbolj krut genocid. Gledano iz nasprotnega zornega kota to pomeni, da lahko vsaka država uresničuje genocid na rovaš svojih državljanov in da to ne sme biti vzrok za konfliktna stanja.

Teorija o mednarodnih odnosih se je znašla nekako v sredini. Z ene strani kajpak podpira spoštovanje neodvisnosti in suverenosti (pa tudi, potrebno, na primer uveljavljanje diktatorskih režimov), z druge pa svari, da bi če bi preklicali to načelo, hočeš nočeš včasih ali pa tudi pogosto dovoljevali uporabo sile s strani močnejše in agresivnejše države. Omenjena teorija nas sicer spominja, da smo v zgodovini že imeli nekakšno »svetovno vlado« (seveda daleč manjšo kot danes): rimski imperij, dunajski kongres ali znana »Pax britannica«, toda te vlade niso imele opraviti z juridičnimi ali pa tudi etičnimi normami.

Tudi Rousseau, ki je bil pojem razsvetljenstva, je menil, da določena pravica velja samo za določeno skupnost. Danes pa je seveda drugače; politični temelj svetovne skupnosti je »deklaracija o človekovih pravicah«, ki so jo sprejeli združeni narodi. Listina zaobjema ves svet; z njo so hočeš nočeš tudi etični vidiki postali del »pozitivnega prava«. Toda to še ni dovolj; posamezne ali pa skupine držav znajo še kako izigrati etične principe. Recimo tako, da še nekako spoštujejo njihov politični segment, hkrati pa razvijajo gospodarske operacije, s katerimi spravijo sosedne ali pa druge dežele v podrejen položaj.

To se danes dogaja, piše Bonanate, na vzhodu Evrope. Avtorja v bistvu menita, da bi bilo treba »etične potrebe« bolj dosledno uresničevati na vseh področjih mednarodne politike in dogajanja sploh. Obveljati bi morala dva glavna aspekta: z ene strani povezati etiko (seveda vgrajeno v demokracijo) sleherne države z mednarodno skupnostjo, z druge pa doseči, da bi mednarodne institucije bolj odločno ščitile univerzalne pravice ter kulturne različnosti.

Dejstvo je, trdi Thompsonova, da je resnično težko, da bi država, ki sicer ravna demokratično in v glavnem spoštuje etiko, ohranila demokratične in etične odnose, ko pride v stik s kako drugo državo; država žal ravna kot večina ljudi. Bistvo je torej v tem, da ni simetrije, skladnosti med notranjim in mednarodnim demokratičnim razvojem in da obenem ne opravljajo dosledno svojega dela, se pravi, ne uresničujejo zavestno svoje vloge mednarodne ustanove, ki problem vzajemnih stikov na svetu jemljejo zgolj kot »vezi med državami«.

Pojem, menita v glavnem avtorja, bo treba razširiti in poglobiti; predvsem poglobiti. Zgolj meddržavna raven ne zadostuje; vgraditev etike v mednarodno politiko bo uspešna tedaj, ko bodo v njej kar najbolj neposredno sodelovali državljani, ljudje. Problem etike in demokracije bi v bistvu morali rešiti skozi prizmo tako imenovane »direktne vloge« državljanov.

Hrvaški bibliobus (15)

Potovanje v preteklost brez povratne vozovnice

S spremembo razmerja sil so na balkanskem političnem prizorišču zaradi odhoda ene ideologije in prihoda druge nastale možnosti za sicer ne najbolj opazen, vendar kljub temu izredno pomemben pojav: cele zbirke knjig so izšle, medtem ko so druge »zašle«! Indexa librorum prohibitorum nihče ne oznanja s fanfarami, toda če bodo vaši gostje odkrili na knjižnih policah Marxa, Lenina ali Tita, ste lahko prepričani, da se pri vas ne bodo več oglasili. Če hočete imeti bolj mirno življenje, potem je bolje, da imate na policah kozarce z marmelado!

Zaradi osebnih poznanstev in duhovne sorodnosti obiščem od časa do časa dvorec Golubovec, nekdanjo posest zagrebškega škofa in uglednega prosvetitelja Maksimilijana Vrhovca (1752–1827). Po drugi svetovni vojni so bili v tem dvorcu svinjaki, kurniki in gostilne, pred časom pa se je tu naselil depozitarij Narodne in univerzitetne knjižnice iz Zagreba. Rešitev naj bi bila samo začasna, pa se že več kot 10 let ni nič spremenilo. Obdan s starimi in prastarimi knjigami, zemljevidi, risbami, litografijami in katalogi dela tukaj s svojo majhno, vendar pridno ekipo moj prijatelj in ljubitelj kajkavščine prof. Mirko Ivanjek.

Medtem ko zunaj, po zagorskih gričih, gozdičkih in vinogradih jemlje čas jesenske smrti še eno leto, se pod staro streho starodavnega poslopja nadaljuje čas življenja, čas večne človekove želje, da bi spoznal, doumel, raziskal ter sebi in drugim pojasnil korenine našega naroda, ki najbolj trajno ohranjene in negovane živijo v jeziku. Mirko je eden od ustanoviteljev Kajkavijane, društva, katerega namen je prirejati razstave, koncerte, predavanja, predstavljati knjige in druge kulturne stvaritve hrvaške kajkavske jezikovne in druge dediščine.

V obisku te zakladnice starih knjig, kjer so v depozitariju shranjene tudi najstarejše, tiste s prehoda stoletja, zatem take, ki so bile natisnjene v prvi Jugoslaviji in NDH, pa tudi kasneje, v »socialističnih« časih, je bilo vselej nekaj vznemirljivega, prepovedanega in heretičnega. Toda knjige niso dragocene samo zaradi lastne vrednosti, temveč tudi zaradi tega, kako in koliko izzovejo tistega, ki jih vzame v roke, da bi plastično in prepričljivo odslikal čas, dogajanje in ravnanje ljudi. Izredno zanimivo je proučevati razvoj hrvaškega jezika, na primer, skozi besednjake zadnjega pol stoletja. Z vsemi madžarskimi, nemški, italijanskimi in predvsem latinskimi vplivi v ortografiji in ortoepiji ter še zlasti pri tvorbi posameznih oblik. Toda po drugi strani vam tako imenovane uradne knjige, zakoniki, strokovna literatura raznih področij, politične študije in spisi, zapisniki s saborskih zasedanj, šolske knjige in podobno pričarajo ves tisti neznanski trud učenih posameznikov in političnih skupin, da bi se vsaj kolikor toliko uspešno prebili skozi goščavo takratnih političnih in gospodarskih interesov (v glavnem tujih), lastne neiznajdljivosti in izgubljenosti. Te orumenele in prašne strani odkrivajo pozornemu bralcu resnično boleče usode, zato se sentimentalnosti in nostalgiji res ni preprosto upreti. Toda ko človek koplje po tej gori snopičev, naleti tudi na zelo razveseljive primere, kakršen je na primer Jamrekova knjižica stihov, po kateri je Krleža izoblikoval literarni pojem, skorajda književnokritiški têrmin za slabo pesništvo, namreč »jamrekovščina«. Tu najdemo tudi zbadljive pesmi, namenjene Stjepanu Radiću zaradi njegovega sodelovanja s Srbi. Zložene so v mešanici štokavščine in kajkavščine po zgledu ljudskega deseterca.

Posebno pozornost mi je zbudila knjiga z naslovom »Primerjalna slovanska pravniška terminologija«. Človek bi rekel: resno in strokovno delo. Knjiga je plod svojevrstnega dogovora, sklenjenega v Bratislavi v času med 8. in 10. septembrom leta 1933 med pravniki iz Češkoslovaške, Poljske, Bolgarije, ZSSR in Jugoslavije. Jezike, v katerih so govorili, so označili kot »češkoslovenski«, »polski«, »jugoslovenski«, »bulharski« in »ruský«! Supervizorji, ki so izdajo »pregledali«, sta bila z jugoslovanske strani tudi ljubljanski odvetnik dr. Rudolf Krivic in dr. Rudolf Sajovic, apelacijski sodnik in urednik Slovenskega pravnika, ravno tako iz Ljubljane. Že takoj na začetku knjige je poleg gesla »jugoslovanski« jezik opomba, ki pojasnjuje, da primerjalna terminologija »upošteva samo srbohrvaške izraze, ki jih zaradi pomanjkanja časa in iz tehničnih razlogov ni bilo mogoče dopolniti še s slovenskimi, zato so ti natisnjeni posebej v okviru slovensko-češkoslovaške terminologije«. Kako je bilo potem, ne vem, toda leta 1933 je bil to vseeno anahron panslavistični recidiv z množico grobih napak in neznanstvenih predpostavk. Poglejmo si nekaj primerov. Beseda astronom (grecizem) se uporablja enako v poljščini, bolgarščini in ruščini, v »češkoslovaščino« pa se prevaja kot hvězdář in v »jugoslovanščino« kot zvezdar, kar nima nič skupnega s hrvaško jezikovno tradicijo in prakso, kolikor vem, pa tudi s srbsko ne.

Kaj dosti več skupnega s hrvaško jezikovno tradicijo nima niti spis »poglavnika« NDH dr. Anteja Pavelića pod naslovom »Strahote zablod«. Ta dolgočasni in nedomiselni pisec, ki je hotel prav vsemu dati avtoritativno in zadnjo sodbo, se ravna po tisti jezikovni praksi, ki je pri Hrvatih razmeroma globoko zakoreninjena in se opira na dosledno prevajanje oblik, fraz in konstrukcij iz nemščine. Opažam, da uporablja ta avtor besedi »uljudba« in »kultura« drugo poleg druge, ne da bi ju doživel kot enakozvočnici oziroma sinonima. Kaj naj bi v tem primeru pomenila beseda »uljudba«, ni jasno. Opažam tudi, da dva sodobna avtorja, dr. Tudman in dr. Lerotić, pišeta sintagmatično dve besedi: »uljudba in kultura«. Ivo Andrić je uporabljal obliki »uljudba«, »uljuđen« (Travniška kronika), vendar v povsem jasnem pomenu »kultura«: »izobrazba sploh, prosvetljenost, stopnja družbenega in duhovnega razvoja, načitanost, spodobnost, lepo vedenje, pozorno ravnanje, družbena obzirnost, finost« (Klaić). Zdi se, da »uljudba in kultura«, tako kot »promičba« njihovih avtorjev vseeno pomeni kulturo na kvadrat (tipično hrvaško!), kot vemo, pa tisto, česar je preveč, niti s kruhom ni dobro.

NIKICA MIHALJEVIĆ

Periodika

Sinteza 91, 92, 93 94

Izšla je nova, skupna številka (91–94) revije za likovno kulturo Sinteza. Revija kljub majhnemu uredništvu vztrajno nadaljuje svoje poslanstvo. Ob številnih novih revijalnih poskusih ostaja osrednje glasilo, ki z najdaljšo tradicijo in najbolj sistematičnim zbiranjem dogajanja na področjih arhitekture, slikarstva, kiparstva, oblikovanja in fotografije ostaja vzor drugim. Ohranja visok nivo grafičnega oblikovanja, ki je pri letošnji številki zlasti viden pri naslovnici. Delitev rubrik je ustaljena. Tudi v tej številki nas uveljavljeni avtorji seznanjajo z aktualnimi temami. Stane Bernik je predstavil pregled razvoja in stanja sedanjega slovenskega oblikovanja. Angleški povzetek le tega je reprezentančen pregled s slikami, ki sega od secesijskih vzorov do danes. Matija Žargi je na osnovi zbranega in zapisanega gradiva ob razstavi v Narodnem muzeju napisal obširen članek o Industrijskem oblikovanju v 19. stoletju na Slovenskem. Tomaž Brejc je študijsko obdelal Slovensko umetnost v začetku devetdesetih. Veseli smo lahko njegovih utemeljenih in teoretično podprtih kritičnih misli in optimistične zaključka. Tudi ta del besedila je dopolnjen s kvalitetnimi reprodukcijami. Zadnje trende kiparstva je razložila Zdenka Badovinac. Matija Murko pa je analitično predstavil slovensko fotografijo, ki je bila razstavljena na treh razstavah v Ljubljani.

Drugi del besedil so analize in predstavitve realiziranih arhitektur in najboljših slovenskih oblikovalskih dosežkov. Izbor je izredno reprezentativen, med arhitekti srečamo Jurija Kobeta, Marka Mušiča in Milana Miheliča, Vojteha Ravnikarja s sodelavci, Aleša Vodopivca, Milana Pogačnika, Mirka Brniča in Darjo Lisjak. Izbrani oblikovalci so samo Marko Turk, Bojan Maraž, Branko Uršič in Franc Hočevar.

Zelo pester je tretji del odebeljene revije, razprave, pogledi, ocene in zapisi segajo od teoretičnih obravnav izhodišč spomeniškega varstva (Jelka Pirkovič) preko Brejčeve študije, ki odseva aktualne politične dogodke skozi optiko balkanskih vojn 1912–13 do študijske obravnave prometnih tokov Marijana Gnamuša. Veliko število avtorjev je poslalo svoje zapise o posameznih razstavah, galerijskih in bienalnih postavitvah. Širša tema je povzetek okrogle mize, posvečene urbanizmu Murke Sobote (Janez Balažic, Meta Hari, Sonja Hoyer). Razveseljivo je, da je med številnimi avtorji najti imena, ki niso le iz klavstrofobične dežele.

Posebej so zabeležene likovne kronike različnih slovenskih pokrajin, ki so v Sintezi že uveljavljene. Tako je bralec ob Ljubljani seznanjen z dogajanjem v Mariboru, Celju, na Gorenjskem, ob obali, na Koroškem in v Prekmurju. Pogrešamo poročevalca iz Dolenjske. Natisnjen je pregled podeljenih nagrad, nekrologi in krajši pregled številnih knjig.

G. Z.

Acrocephalus 51

Težišče člankov 51 številke Acrocephalus, revije **Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije** (LJ, Langusova 10), je na skrivnostnejših vrstah, bodisi zaradi nočne aktivnosti, bodisi časa pojavljanja, ko je ornitologova pozornost usmerjena drugam ali zaradi svoje drobcenosti v vsakdanjem soočanju z velikimi hrumečimi stroji v gramoznicah. Tako Miran Gjerkeš in Lovrenc Lipej v članku **O pojavljanju in prehranjevanju rdečenoge postovke v Slovenski Istri** dajeta vpogled v ekologijo, morda v Sloveniji ne tako redke prelestne vrste, kakor kažejo v preteklosti zbrani podatki, Davorin Tome dobro dokumentirano ter z mnogimi statističnimi obdelavami in primerjavami predstavlja **Prehrano pegaste sove na Ljubljanskem barju,** ter Peter Trontelj **Gnezditev malega deževnika v antropogenih habitatih v Ljubljani.**

Dare Šere nas v sestavku **Moje srečanje s teleskopom** naravnost obsuje z množico opazovalcem ptic poznanih in včasih nerešljivih ugank, ki jih srečujemo na terenu. Odgovor na vprašanje ali je kvaliteten teleskop prava rešitev, pa v sestavku in na terenu poiščite sami . . .

V rubriki Dokumenti Viko Luskovec v zapisu **Na petelina!,** razkriva, kako se godi vročekrvnemu s pemsijo obsedenemu svatujočemu velikemu petelinu kljub dogovoru o njegovi popolni zaščiti sklenjenem na skupščini Lovske zveze Slovenije in mimo statističnih podatkov lovskih organizacij Slovenije.

Podobo številke zaokrožujejo **Skrivnostna fotografija** in mnogi kratki zapisi o opazovanju zanimivih ptičjih vrst, druženi v stalni rubriki **Iz ornitološke beležnice,** med njimi tretji zapis o zalivskem galebu, peti o malem strnadu, osmi o progastorepem kljunaču in deveti zapis o opazovanju kaspijske čigre v Sloveniji, z ovitka Acrocephalusa pa nas pozdravlja v črno odeti princ-krokar, ki ga je v objektiv ujel Peter Trontelj.

T. T.

Šolski razgledi 13

Po vročem poletju lepa jesen je naslov uvodnika, ki ga je ob začetku novega šolskega leta napisal dr. Slavko Gaber, minister za šolstvo in šport. »Verjamem, da je naš čas bolj kot kdajkoli naklonjen avtonomiji v šolskem prostoru,« poudarja in spodbuja učitelje k inovativnosti in ustvarjalnem delu.

Lučka Lešnik predstavlja knjižice z obvestili za delo v tem šolskem letu, ki jih je izdal Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport. V naših šolah je vedno več zamisli, iskanja boljšega in drugačnega.

Zoltan Jan v prispevku Drobtine z gospodarjeve mize piše o sindikalnih pogajanjih z vlado za plače v družbenih dejavnostih. Ida Srebotnik pa se ustavlja ob Pravilniku o napredovanju učiteljev v nazive. Je pravilnik potreben? Bo napredovanje in nagrajevanje najboljših res spodbudilo boljše delo in povečalo motivacijo?

Silvo Fatur predstavlja razvojne smeri italijanske srednje šole, Jelka Vintar pa piše o preobrazbi angleškega šolskega sistema. V prispevku Na šolskih reformah se lomijo kopja ugotavlja, da so učenci v Angliji pri delu bolj samostojni in soodgovorni pri pridobivanju spretnosti in znanja. Kdo si sploh želi v Evropo? se sprašuje Rado Lavrih, ki opisuje delo 6. konference ESP – Evropskega šolskega projekta, ki je bila v Španiji.

Zdenka Fučka in Ana Velagič opisujeta nove oblike usposabljanja otrok s cerebralno paralizo v Centru Janka Premrla Vojka Vipava. Program dela so poimenovali Celodnevna integrirana obravnava otrok s kombiniranimi motnjami. Tereza Žerdin tudi v tem šolskem letu nadaljuje razmišljanju Kje vas in nas čevelj žuli. Tokrat predlaga: Naj bo disko matineja.

»Naj bo že dovolj tolikokrat slišane pesmice o nepriljubljenosti predmeta slovenski jezik!« pravi Danica Cedilnik v prispevku Berta Golob vabi v deželo Slovničarijo. Alenka Kozinc predstavlja dela, namenjena učiteljem slovenščine v osnovnih šolah. Prenova beril in nekateri novi priročniki so znamenje, da se marsikaj premika tudi na tem področju.

Opisane so tudi knjige za pouk angleščine – Touchstone za 5. in 6. razred in vesela knjiga humorističnih iskric Bits and Bobs.

Pina Pištan iz vrtca Semedela piše, kako se pojavljajo črke pri mlajšem predšolskem otroku. Vsako razvojno obdobje ima svoje značilnosti in priprava na branje in pisanje ne poteka le v oddelkih male šole. Vzgojiteljica Jana Dagarin iz Škofje Loke toplo opisuje pravljično doživetje na loškem gradu.

Deseta stran Šolskih razgledov je namenjena ekologiji. Darja Škribe–Dimec predstavlja ekološke projekte na Pedagoški fakulteti v Ljubljani, Romana Jazbec ekološke vsebine v programih naših šol, Tatjana Rajšp pa ekološke misli letošnjih maturantov. Ko človek misli, da je premagal naravo, se že pripravlja za vstop med poražence je bil naslov pisne naloge zaključenca izpita iz slovenskega jezika na prvi gimnaziji v Mariboru.

Fotografije likovnih del izbor iz ribniške likovne zbirke – razstava je bila v ljubljanski Moderni galeriji – dopolnjujejo trinajsto številko šolskih razgledov, prvo v novem šolskem letu.

B. H.

Programer 6

Osrednja tema septembrske številke so okna. Uroš M. v članku z naslovom Microsoftova igrača predstavlja nov način programiranja – vizualno programiranje z Visual Basicom. Aleš Krajnc je začel s šolo programiranja v okolju Microsoft Windows v jeziku C** z uporabo knjižnice Object Windows, Tomaž Štupnik pa opisuje IBM-ov operacijski sistem OS/2 s programerjevega vidika.

Ostale teme se večinoma nadaljujejo iz prejšjih številk Programerja. Tako Janez Demšar v šestem delu šole programiranja iAPx86 govori o povezavi programov, pisanih v zbirniku s programi v turbo pascalu, Simon Vavpotič nadaljuje z obravnavo sistemskih krmilnih programov s primerom krmilnega programa za ramdisk, Tomaž Logar pa v četrtem delu programiranja video kartic z zadnjo skupino registrov VGA, zaslonskimi registri.

Miran Brezočnik v tretjem delu prispevka AutoLISP, moč seznamov nadaljuje s predstavitvijo funkcij tega v okolje AutoCAD vgrajenega programskega jezika. Nadaljujeta se tudi šoli uporabe makro ukazov v Quattro Pro Stojana Goloba s primerom izračuna osebnega dohodka in osnov uporabe SAL-a Matjaža Marussiga z opisom podatkovnega slovarja.

V redni prilogi Strojnik Bajko Kulauzović predstavlja vezje za prikaz barvne grafike VGA na običajnem televizorju, Uroš M. pa opisuje ureditev pomnilnika pri PC-jih.

Precejšnji del šestega Programerja obsegajo uporabni nasveti za programerje. Janez Demšar tako govori o načinu pisanja sistemskih gonilnikov v pascalu, Gregor Jeromen o boljšem nadzoru nad tipkovnico, Gregor Rudolf o preprosti uporabi Clipperja 5, Miran Željko in Igor Miklavec pa o programih, ki spreminjajo sami sebe.

Za konec Matjaž Potrč predstavlja drugega od domačih programov, ki jih je uredništvo dobilo v oceno, Slavko Kukrika pa zastavlja že šesto nagradno uganko in hkrati podaja rešitev četrte.

M. P.

Revija za kriminalistiko in kriminologijo 3

Pravkar je izšla številka, ki je nekoliko obsežnejša od prejšnjih, saj prinaša pet načelnih člankov. V prvem podaja S. Svetek statistični pregled kriminalitete v letu 1991. Navaja, da je ugotovljenih kaznivih dejanj kar za 10,2 % več kot v prejšnjem letu. Povečalo se je število hudih kaznivih dejanj (umori in telesne poškodbe), težjih premoženjskih deliktov, hujših oblik gospodarskega kriminala in dejanj v zvezi z mamili ter orožjem. Posebnost v letu 1991 je tudi kriminaliteta, pogojena z agresijo JA.

A. Žnidaršič-Kranjc v svojem prispevku razčlenjuje vzroke za neuspeh in stečaj podjetij. Za razliko od spoznanj v svetu, so pri nas ključni vzroki za stečaj podjetij mikroekonomski (podjetniški) in ne makroekonomski.

R. Salecl je naslovila svoj članek »Zločin in norost glede na filozofije, kako razumeti pojem človekove pravice. Nato se sprašuje, kako opredeliti zločinca kot predmet kriminološkega proučevanja. Meni, da mora kriminologija ohraniti razliko med zločinom in norostjo, čeprav je ta razlika težko določljiva.

M. Zebec Koren skuša odgovoriti na vprašanje: kje zgreši resocializacija? S posebnimi načini obravnavanja storilcev naj bi zmanjšali število kaznivih dejanj, vendar rezultati niso zadovoljivi. Kritika rehabilitacije je zaznala pojave kot so: negativen vpliv zapora na osebnost, nastajanje subkultur itd. Nobenega prepričljivega dokaza ni, da karkoli od poskušanega ne »deluje« po pričakovanju. V zadnjem času spet razmišljajo o razmerju med kaznijo in kaznivim dejanjem, o utemeljenosti kazni in položaju obsojenca, predvsem z vidika človekovih pravic.

J. Pečar piše o aktualnem vprašanju: žrtvah vojne in viktimologije vojne. Oboroženi spopadi imajo za posledico masovno trpljenje ljudi, ki niso neposredni udeleženci v bojih. Veliko je ubitih, ranjenih, pregnanih, preseljenih, obubožanih in brez doma, ujetnikov, zaporniko, taboriščnikov, pogrešanih in izgubljenih (tudi otrok). V teh družbenih procesih postajajo žrtve celi narodi, države, etnične in druge velike skupine. Ker se ti subjekti pogosto med seboj tudi borijo, gre za vzajemno ustvarjanje škode in žrtev, vse pa je največkrat tudi močno ideologizirano in politizirano. Človeštvo poskuša na različne načine humanizirati masovne sovražnosti in omejevati trpljenje, s temi vprašanji pa bi se morala intenzivneje ukvarjati tudi viktimologija.

V rubriki »Deviatnost in literatura« je objavljen članek M. Milenkovič o odklonskem vedenju žensk in ženskah kot žrtvah v nekaterih delih (zlasti starejših) slovenskih pisateljev. Avtorica ugotavlja, da v literarnih delih nastopa veliko več žensk, ki so žrtve socialnih okoliščin, in da so tudi tiste, ki so postale kriminalne ali deviantne, bile najpogosteje pred tem žrtve razmer v svojem okolju oz. položaja žensk v družbi nasploh.

M. M.

Popravljen ponatis

Jugoslovansko tovariševanje

V zbirki Slovenska povest je pri založbi Mihelač v Ljubljani izšla povest Karoline Kolmaničeve z naslovom »Sonce ne išče samotne poti«.

Gre za knjigo, ki je ob izidu leta 1968 naletela med bralci na zelo lep sprejem. To je dejansko tudi zdaj že uveljavljene pisateljice prvenec. Tako se je lotila pisanja daljših besedil. Od povesti je prešla na romane in v dobrih dveh desetletjih izdala kar deset literarnih del, poleg tega pa še dve déli v podlistku.

V povesti Sonce ne išče samotne poti obravnava sicer tematiko iz zgodovine jugoslovanske tovarišije, ki je zdaj že resnično historična tudi po drugi strani.

Tisti, ki so povest že brali in jo bomo morda sedaj znova, bodo prepoznali, da je sedanje besedilo nekoliko popravljeno, dopolnjeno, »sfrizirano razmeram«. K temu je avtorico vodila tudi kritika prve izdaje.

Sicer pa je omenjena tematika spet nadvse aktualna, saj gre za begunce. Včasih so naši ljudje našli zavetje v Srbiji in drugih predelih Jugoslavije, zdaj je obratno. Vojna vihra je zapihala v obratno smer. In na naših tleh imamo begunce iz drugih delov Jugoslavije. Kaj vse se v teh ljudeh dogaja in kako se to odraža navzven, najdemo do neke mere tudi v omenjeni povesti. Razmere se sicer spreminjajo, a človek ostaja človek.

Sedanja izdaja ima še spremno besedo, katere avtor je Igor Grdina. Na dvanajstih straneh je obdelal problem ženske pisave, žanrske literature in to povezal s povestjo Sonce ne išče samotne poti. Njegova ocena je:

»Natančnejša mikroanaliza bi utegnila pokazati, da premore povest Sonce ne išče samotne poti tudi prenekatero pritiklino iz repertoarja sentimentalne povesti, pustolovske povesti (zlasti njenega endemnega podtipa v podobi partizanske povesti) in celo grozljivke. Zgodba je pisana dosti tekoče, celo z določenim posluhom za različne stilne registre v jeziku . . .«

Gotovo bo tudi sedaj knjiga doživela prav tako dober sprejem med bralstvom. Tako misli tudi Igor Grdina, ko svojo spremno besedo zaključuje:

»Vsekakor je treba priporočiti kar najbolj neobremenjeno branje povesti Sonce ne išče samotne poti, v zavesti pa je dobro imeti dejstvo, da kraj dogajanja ne more odločati o poveličanosti ali preteklosti nekega teksta: naj se vsakdo, ki ima pred Balkanom kakršne koli predsodke, spomni, da so domišljija, usoda in zgodovina na ta prostor postavile resda na moč krvave, toda nikoli dolgočasne zgodbe, vključno z začetkom ene svetovne vojne . . .«

Vsaka vojna torej prinaša svoje gorje in trpljenje človeštvu. Na podlagi spominov in umetniško obdelanih besedil pa se ljudje lahko marsikaj naučimo in tudi na marsikaj pripravimo.

FRANC KUZMIČ

Casinò Ljubljana

d.o.o., Ljubljana, Miklošičeva 9

razpisuje

zbiranje prijav za tečaj krupjejk na Black Jacku

Kandidatke morajo izpolnjevati naslednje pogoje:
– da imajo status študentke
– da aktivno obvladajo angleški, nemški ali italijanski jezik

Kandidatke bomo testirali; na podlagi testov bomo izbrali kandidatke za tečaj. Pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v 8 dneh po objavi na naslov: Casino Ljubljana, Ljubljana, Miklošičeva 9.
Nepopolnih prijav ne bomo upoštevali.

18438

M MIHELAČ

ZALOŽBA MIHELAČ, Kongresni trg 1, Ljubljana telefon 061 213-267

CIRIL ZLOBEC: LEPO JE BITI SLOVENEC, NI PA LAHKO

TUDI TISTI, KI NISTE BRALI JANŠE, MORATE BRATI ZLOBCA

- Knjiga, ki osvetljuje za Slovence pomembne zgodovinske dogodke (osamosvojitev, vojna itd) iz drugega zornega kota in na drugačen način, kot smo že brali.
- Knjiga izide v drugi polovici septembra
- Večji format, trda vezava, več kot 200 strani vznemirljivega branja
- Prednaročniška cena (z davkom) samo 1.890,00 SIT
- Naročila sprejemamo tudi po telefonu (061) 332-020 24 ur na dan

N A R O Č I L N I C A

Nepreklicno naročam knjigo Cirila Zlobca: LEPO JE BITI SLOVENEC, NI PA LAHKO po prednaročniški ceni 1. 890,00 SIT. Predračun bom poravnal:

a). V enkratnem znesku s 5% popustom in plačal 1.795, 00 SIT

b). V dveh obrokih (prvi obrok takoj, drugi pred izidom)

Ime in priimek _____

Naslov _____ Pošta _____

Naročilnica zavezuje kupca in založbo.

Datum _____ Podpis _____

Temeljno sodišče v Kopru, Enota v Kopru

objavlja
na podlagi sklepa stečajnega senata opr. št. St. 27/91 z dne 10. 9. 1992

PRODAJO Z ZBIRANJEM PONUDB

za prodajo poslovnih prostorov in zemljišča stečajnega dolžnika »PIMAR« Piran, in sicer po najnižji spodaj določeni ceni v DEM, preračunani v tolarsko protivrednost po srednjem tečaju Banke Slovenije na dan plačila.
PREDMET PRODAJE SO KOT NEDELJIVA CELOTA:
I. POSLOVNI PROSTORI V OBRTNI CONI V LUCIJI
a) trgovina z gradbenim materialom (»GOT«)
– neto etažna površina trgovine in skladišč 678,20 m²
– skladiščne lope 480,00 m²
– velikost pripadajočega zemljišča in deleža zemljišča v skupni rabi 4.302,98 m²
Najnižja cena = 707.008,32 DEM
b) mehanična delavnica (»GIMEX«)
– neto etažna površina 582,60 m²
– velikost pripadajočega zemljišča in deleža zemljišča v skupni rabi 3.260,43 m²
Najnižja cena = 609.267,21 DEM
c) mizarska delavnica (»MIZARSTVO«)
– neto etažna površina 435,30 m²
– velikost pripadajočega zemljišča in deleža zemljišča v skupni rabi 1.062,70 m²
Najnižja cena = 374.579,11 DEM
d) kovinska delavnica (»KOVINOKLEP«)
– neto etažna površina 339,30 m²
– velikost pripadajočega zemljišča in deleža zemljišča v skupni rabi 919,12 m²
Najnižja cena = 293.827,86 DEM
e) nove mehanične delavnice (primerne tudi za trgovsko dejavnost)
– neto etažna površina 701,75 m²
– velikost pripadajočega zemljišča in deleža zemljišča v skupni rabi 2.295,93 m²
Najnižja cena = 412.095,53 DEM
f) betonarna (»BETON«)
– komunalno urejeno zemljišče z gradbenim delom betonarne 1.458,00 m²
Najnižja cena = 101.904,00 DEM
g) kovačija
– neto površina 26,40 m²
– velikost pripadajočega zemljišča 26,40 m²
Najnižja cena = 6.974,49 DEM
II. POSLOVNI PROSTORI V OBRTNI CONI V IZOLI
a) »GRAPOS«
– neto etažna površina 349,82 m²
– zemljišče 1.070,00 m²
Najnižja cena = 230.000,00 DEM
b) »GIT«
– neto etažna površina 181,00 m²
– zemljišče 1.350,00 m²
Najnižja cena = 200.000,00 DEM
Za poslovne prostore v Izoli kupec prevzame obveznost pridobitve gradbenega dovoljenja in s tem v zvezi vse stroške.
Vse natančnejše podatke v zvezi s prodajo lahko dobite pri stečajnem upravitelju na sedežu dolžnika.
Ponujena cena posameznih poslovnih prostorov z zemljiščem mora znašati najmanj toliko kot določena cena v DEM, preračunana v tolarski protivrednosti po srednjem tečaju Banke Slovenije na dan plačila. Prednost pri nakupu bo imel ponudnik, ki bo ponudil višjo ceno in boljše pogoje.
Ponudbe bomo zbirali 15 dni po objavi v Uradnem listu RS, časopisu DELO, Primorske novice, Večer ter na oglasni deski sodišča.
Morebitni kupci naj pošljejo ponudbe na Temeljno sodišče v Kopru, enota v Kopru, stečajnemu sodniku Borisu Sušcu z oznako »PONUDBA ZA ODKUP, NE ODPIRAJ«. Ponudnik mora stečajnemu sodniku predložiti kvalitetno pisno bančno garancijo »brez ugovora« ali na »prvi poziv« sposobne domače ali tuje banke za plačilo 10% od najnižje ponujene cene kot varščino.
Uspeli ponudnik mora skleniti kupno pogodbo v 8 dneh po odpiranju ponudb, kupnina pa mora biti plačana v 60 dneh po podpisu pogodbe.
Kupljene nepremičnine kupec lahko prevzame šele po predhodnem plačilu kupnine. S pogodbo pa se lahko določi, da se premoženje prevzame takoj po podpisu pogodbe, če kupec predloži kvalitetno bančno garancijo »brez ugovora« ali na »prvi poziv« domače ali tuje banke. Garancija mora pokrivati razliko med kupnino in predloženo garancijo za resnost ponudbe (varščino).
Če uspeli ponudnik ne bo sklenil kupne pogodbe oz. ne bo plačal kupnine v določenem roku, bomo prodajo razveljavili, garancija za varščino pa se bo realizirala v korist stečajne mase.
V izklicno ceno ni vključen prometni davek. Prometni davek in vse stroške v zvezi s prenosom lastništva prodanega premoženja mora plačati kupec.
Lastninsko pravico dobi kupec ob plačilu celotne kupnine.

18441

Temeljno sodišče v Murski Soboti, Enota v Murski Soboti

objavlja

javno dražbo

1. Na javni dražbi je naprodaj stečajni dolžnik Industrija vozil in kmetijske mehanizacije Ljutomer, p. o. Ljutomer – v stečaju kot pravna oseba z vsem obstoječim premoženjem.
Izklicna cena je 2,000.000,00 DEM v tolarski protivrednosti po srednjem tečaju Banke Slovenije na dan plačila.
Javna dražba bo 23. 9. 1992, ob 15. uri v prostoru Industrije vozil in kmetijske mehanizacije Ljutomer, p. o., Ljutomer – v stečaju.

2. Dražbeni pogoji:
– na dražbi lahko sodelujejo domače in fizične pravne osebe, ki vplačajo varščino v višini 10% izklicne cene najkasneje do začetka javne dražbe na žiro račun št. 51900-697-45335 pri SDK Murska Sobota, z navedbo za dražbo, ali jo položijo v gotovini pred začetkom dražbe in ki predložijo nepreklicno bančno garancijo »na prvi poziv« v višini izklicne cene slovenske ali zahodnoevropske banke;
– kupec, ki bo na dražbi uspel, mora prodajno pogodbo skleniti najkasneje 7 dni po objavi dražbe;
– kupec, ki bo na dražbi uspel, mora celotno kupnino plačati 30 dni po javni dražbi, rok plačila je bistvena sestavina pogodbe in je fiksen, vplačana varščina se šteje v kupnino;
– kupec postane lastnik in posestnik nepremičnine ter stvari, ki so predmet te družbe z dnem vplačila celotne kupnine;
– neuspelemu ponudniku bomo varščino vrnili takoj po končani dražbi, brez morebitnih obresti.

Ogled stečajnega dolžnika je mogoč po predhodnem dogovoru s stečajnim upraviteljem mag. Štefanom Ščapom, pri katerem dobite tudi druge informacije (tel. 069/32-310).

18349

Sora – industrija pohištva, d.o.o., Medvode, Gorenjska cesta 12,

ponovno objavlja

javno dražbo za prodajo počitniškega doma v Bohinju – Ribčev laz.

Javna dražba bo 5. 10. 1992 ob 12. uri na sedežu podjetja v Medvodah, Gorenjska cesta 12.
Objekt je na zemljišču parc. štev. 1112/6, k.o. Savica. Velikost zemljišča je 250 m² – stavbišče 90 m², dvorišče 160 m². Skupna neto površina objekta je 96,92 m².
Izklicna cena je 150.000 DEM v tolarski protivrednosti po srednjem tečaju Banke Slovenije na dan plačila.
Ponudniki pri blagajni podjetja vplačajo varščino v protivrednosti 15.000 DEM na datum javne dražbe po srednjem tečaju Banke Slovenije.
Uspeli ponudnik mora skleniti pogodbo najkasneje v 8 dneh po končani dražbi, kupnino v protivrednosti domaknjenega zneska kupnine pa plačati najkasneje v 60 dneh, pri čemer se polog in 40% izklicne cene vplača v 8 dneh, kar se šteje kot plačilo are.
Na dražbi lahko sodelujejo domače pravne in fizične osebe.
Prometni davek in stroške v zvezi s prenosom lastništva plača kupec.
Ogled počitniškega doma je mogoč po predhodnem dogovoru, informacije po telefonu 061/613-112, int. 14.

18395

Visoka pomorska in prometna šola, 66320 Portorož, Pot pomorščakov 4,
tel.: (066) 73390, telefaks: (066) 75296
vabi
nove sodelavce, visokošolske učitelje k sodelovanju pri izvajanju vzgojno-izobraževalnih programov (Tehnologija prometa, Pomorstvo) v š. l. 1992/93 pri predmetih:

1. Nauk o ladji
2. Ladijsko zdravstvo
3. Navigacijske in komunikacijske naprave
4. Tehniška mehanika
5. Termodinamika in ladijski parni postroji
6. Ladijski konstrukcijski elementi
7. Transportni sistemi
8. Energetika in pogonski stroji
9. Železniški promet
10. Zračni promet
11. Cestni promet
12. Špedicija
13. Metode operacijskih raziskav in statistike v prometu
14. Matematika
15. Angleški jezik

K sodelovanju želimo pritegniti učitelje, ki izpolnjujejo zakonsko določene pogoje o visokošolskem izobraževanju.

Dodatne informacije so na voljo pri dekanu šole (tel. 066/73390).
Pisne prijave pošljite na naslov šole do 22. 9. 1992.

18362

Srednja šola tehničnih strok in osebnih storitev Ljubljana, Ptujska 6

objavlja prosta delovna mesta

1. učitelja slovenskega jezika
(3 delovna mesta) za nedoločen čas, s polnim delovnim časom
Pogoj: profesor slovenskega jezika

2. učtelja matematike
za nedoločen čas, s polnim delovnim časom
Pogoj: profesor matematike

3. učitelja angleškega in nemškega jezika
1 delovno mesto za nedoločen čas, s polnim delovnim časom
1 delovno mesto za določen čas (nadomeščanje delavke na porodniškem dopustu), s polnim delovnim časom
Pogoj: prof. angleškega in nemškega jezika

4. učitelja praktičnega pouka in krojnega risanja
2 delovni mesti za nedoločen čas, s polnim delovnim časom
Pogoj: višja izobrazba tekstilne smeri s poklicem šivilja/krojač, predhodno končana modno-modelarska šola
5 let delovnih izkušenj v tekstilni industriji

Poskusno delo pod 1., 2. in 3. traja 6 mesecev, pod 4. pa 3 mesece.

Kandidate vabimo, da pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev in kratkim življenjepisom pošljejo na naslov šole v osmih dneh po objavi.

18298

STIKOVA VROČA LINIJA

ZVEDELI VČERAJ – VELJA DANES!

Naročila za objavo oglasov v STIKOVI VROČI LINIJI sprejemamo po telefonu (061) 113-201, faks 110-169 in na naslov DELO STIK, Ljubljana, Dunajska 5, od 8. do 13. ure za objavo za naslednji dan

Računalniški krožki — **za otroke.** Inf.: Institut »Jožef Stefan«, 159-199, int. 223 in 521.

RAČUNALNIŠKO — **IZOBRAŽEVANJE za zaključene skupine. ICOM d.o.o., 061/109-192.**

SANITARNE IN PARNE ARMATURE
»KIMEX«
Od 16.–30. septembra nudimo izjemno ugoden nakup sanitarnih, vodovodnih in parnih armatur Mariborske livarne v krom, beli, sivi, zlato-beli in antracit – črno-zlati izvedbi. Vse izdelke firme »ARMAL« prodajamo po cenah proizvajalca. Pri gotovinskem nakupu nudimo še 5–10% popusta. Poleg domačih nudimo tudi sanitarne armature avstrijske firme »SCHMIEDL«, radiatorske ventile avstrijske firme »HERZ« in oljne gorilce švicarske firme »OERTLI«.
Trstenjakova 1/a, tel. 061/310-135. Odprto od 8.–14. in od 17.–19., sobota od 8.–12. ure.

PC RAČUNALNIKI Na obroke!
PC, NOTEBOOK TOSHIBA, tiskalniki EPSON, HEWLETT PACKARD, telefaksi PANASONIC... **LEASING!** STENTOR, 061/194-227, 194-367.

PC/AT 386SX/25
PC/AT 386DX/40
PC/AT 486DX/50 & STAR
386SX/25, HD 63MB 15MS, FD 1.2MB, 4MB RAM 70NS, AT BUS 2S/1P, SVGA KART. 1024×768 1MB, SVGA COLOR MONITOR 1024×768 0.39, TIPKOVNICA SLO, BABY 220W **116.000**
386DX/40, HD 120MB 15MS, FD 1.2+1.44MB, 4MB RAM 70NS, AT BUS 2S/1P, SVGA KART. 1024×768 1MB, SVGA COLOR MONITOR 1024×768 0.28 LOW RADIATION, TIPKOVNICA SLO BABY 220W **146.000**
486DX/50, HD 120MB 15MS, FD 1.2+1.44MB, RAM 4MB 70NS, AT BUS 2S/1P, SVGA KART. 1024×768 1MB, SVGA COLOR MONITOR 1024×768 0.28 LOW RADIATION, TIPKOVNICA SLO MINI TOWER 220W **209.000**
TISKALNIKI: STAR LC20 A4 SLO **27.000,** STAR LC24-20 A4 SLO **38.000 SIT. DAF,** Stanežiče, 61210 Lj.-Šentvid, tel./fax 061/50-348.

PARIZ – 6 dni
PRAGA – 21.–24. 9.
in DISNEYLAND ter VERSAILLES. Odh.: 29. 9., 6. 10., **samo 295 DEM.** Ne zamudite priložnosti! 4 dni, **samo 129 DEM.**
ROYAL, Miklošičeva 38/VI, tel. 061/120-141, int. 82.

PANTEON šola za tuje jezike
Vpisujemo v intenzivne tečaje **NEM., ITAL., ANGL., FRAN. IN ŠPAN.** Sodobni programi, majhne skupine in pouk v središču mesta. **INFO. 061/312-916, OD 8.–18. ure. ZAHTEVAJTE KATALOG!**

Kritina BRAMAC
Strešna kritina BRAMAC najcenejša v Sloveniji. 30 let garancije. Gradbena opeka-bloki, polnila, nosilci, tuljave. Dostava na parcelo kjerkoli v Sloveniji. KONDOR d.o.o., tel. 062/810-066, 810-017.

NAJUGODNEJŠE topli podi taftingi preproge tapete pluta zavese NAJUGODNEJŠE
V prodajalnah **ONA ON interier:**
– Plava laguna, Linhartov podhod, tel. 061/320-771
– Središka 21, tel. 061/326-880
– Kidričeva 3, tel. 061/217-692
NAJUGODNEJŠI POGOJI NAKUPA
topli podi, taftingi, preproge, tapete, pluta, zavese
6 ČEKOV BREZ OBRESTI
1. september do 30. september

MESTNA ŠOLA ZA RISANJE IN SLIKANJE V LJUBLJANI
VPIS V PRVI LETNIK
MESTNA ŠOLA ZA RISANJE IN SLIKANJE v Ljubljani, prva slovenska zasebna šola z visokošolskim programom vabi na informativni dan, ki bo v **četrtek,** 17. 9., ob 19. uri in v **petek,** 18. 9., ob 19. uri, v risalnici Gimnazije Ledina, Resljeva 12, Ljubljana. Izvedeli boste vse **o vpisu v prvi letnik** in delovanju šole. Pričetek pouka bo v torek, 22. 9., ob 19. uri, v istih prostorih. Inf. po tel. 325-844 in 271-440. VABLJENI!

HELIOS DOMŽALE
INDUSTRIJSKA TRGOVINA
TOVARNIŠKE CENE
vas vabi v svojo novo industrijsko prodajalno, kjer vam ponujamo program za reparaturo vozil, barve in lake za zid, les in kovino. Naše izdelke lahko kupite po tovarniških cenah v trgovini HELKO na Količevem 2. **Trgovina je odprta tudi v soboto.** Delovni čas: od ponedeljka do petka od 10.–17. ure in v soboto od 8.–12. ure. Obiščite nas ali pokličite po tel. 061/713-007, int. 641 ali 626.

PIANINA UGODNO
– prodaja pianin Belorus na 3 obroke, cena 125.000 SIT (brez davka). Ogled možen tudi na Mednarodnem obrtnem sejmu Celje.
Informacije: **KOVINTRADE CELJE, tel. 063/411-254.**

MESEC UGODNIH NAKUPOV V GORENJU TIKI
Od 15. 9. – 15. 10. 1992 v trgovini Gorenje TIKI, Magistrova 1, Ljubljana, tel. 061/193-088, **nakup s posebnimi ugodnostmi:**
– 15 do 20% popust
– brezobrestno obročno odplačevanje
– strokovno svetovanje
– dostava na dom
– tovarniška montaža
Posebna ponudba: oljni gorilci ECOFLAM.

STOLI IN MIZE
Do 60% nižje cene Javorjevih stolov in miz v času akcijske prodaje od 17.–19. septembra 1992 v Koritnicah pri Knežaku. Odprto od 9.–17., v soboto od 9.–14. ure. Inf. po tel. 067/51-490 ali 84-012.

GLOBINSKI SESALNIK VALZER
Vrhunski globinski sesalnik, z višinsko nastavljivo turbo motorno glavo in elektronsko zaščito, by-pass sesalnim motorjem in priključki.
UGODNA CENA, ki jo omogoča direktna prodaja brez akviziterjev.
MOŽNOST PLAČILA s 3 čeki.
DVE LETI GARANCIJE IN LASTEN SERVIS.
Globinske sesalce in vso **PROFESIONALNO ČISTILNO OPREMO** bomo razstavljali na Celjskem sejmu od 11. 9.–20. 9. 1992 v hali D.
BENT d.o.o., Dragomelj 82, Domžale, tel. 061/372-285.

MAGIC SHOP DUDE..DUDE..DUDE DUDE..DUDE..DUDE DUDE..DUDE..DUDE
Grosistična prodaja: vrvice, verižice, uhani. **Mala duda** 4,70 SIT, **srednja** 8 SIT, **velika** 41 SIT, **steklenička** 3,25 SIT, **figure in živali** 9,10 SIT. NA VEČJE KOLIČINE POPUSTI. **MAGIC SHOP,** Šmartinska 152, hala A9, tel. 061/440-450.

MULTICOM, p.o., Dvoržakova 8, Lj.
NAJHITREJŠI in NAJTEMELJITEJŠI JEZIKOVNI TEČAJI (5 tujih jezikov)
MULTICOM – da vaše znanje ne bo več prepuščeno naključju.
4. redni jesenski razpis tečajev, mnogo krajših od enega semestra.
Špan., franc., ital., nem. in angl. jezik – do najvišjih stopenj.
Pričetki tečajev: 21., 22., 28., 29. sept., 5., 6., 12., 13. okt.
Prijave OSEBNO – od PON. do ČET., od 11.–17. ure.
Programi ZA PODJETJA – sporočite naslov. Fax 061/110-104.
MULTICOM, p.o., Dvoržakova 8, Lj., tel. 061/301-487, 124-347.

KOVINTRADE CELJE PRODAJA KOLESNE TRAKTORJE BELORUSKE PROIZVODNJE:
– TiP 552 E MTZ MINSK – moč motorja 42 KW = 57 KM (P.T.O. 36,4 KW = 50 KM), cena s P.D. 893.000 SIT, dobavni rok: PROMPT
– TIP 82 U MTZ MINSK – moč motorja 60 KW = 81 KM (P.T.O. 49,6 KW = 68 KM), cena s P.D. 1.098.000 SIT, dobavni rok: PROMPT
Ogled traktorja možen na obrtnem sejmu v Celju.
Poseben sejemski popust!
Informacije po tel. 063/411-256, 441-245, int. 186.

PC RAČUNALNIKI — 386 SX, 386, 486 in **NOTEBOOKI.** ACORD–92, tel. 061/572-416.

TERMOTRGOVINA Kamniška 25, Lj tel. 061/115-277
TERVOL po tovarniških cenah, **PERLIT** za fasade in betone, **KNAUF** – gips kartonske plošče za predelne stene in stropove, strešna krtina **BRAMAC,** vse vrste **LESENIH PALET.** Trgovina odprta od 7.–18. ure.

15% SEJEMSKI POPUST V GRAMEXU
V času Obrtnega sejma v Celju od 11.–20. 9. 92 vsem kupcem nudimo 15% sejemski popust za gotovino. Material lahko kupite na sejmu v hali E, v Gramex Diskontu, Lj., Verovškova 72 in v Mariboru, Sokolska 60.

NEM., ANGL., ITA. — Spoznajte hitreje, spoznajte v šoli **ATIDA,** tel. 061/324-891.

AKCIJA V DEKORATIVNI
Ne zamudite priložnosti za ugoden nakup v Dekorativnini trgovini na Celovški 280. Poleg bogate izbire modnih žakarskih in tiskanih vzorcev, boste v prihodnjih dneh lahko kupovali nekatere tkanine iz unikatnih serij **po izredno ugodnih cenah,** pisane blazine vseh vrst in odeje. V Dekorativnini trgovini vas pričakujemo vsak dan med 7.30. in 19.30.

NAJCENEJE!! KJE?? V NOVIH HIT-ovih TRGOVINAH v Novi Gorici !!
K A J ??
1. V trgovini **»Sport« v Hotelu SABOTIN** Solkan (tel. 065/25-114):
– HI-FI program: SONY, YAMAHA, TECHNICS, PANASONIC, ROTEL, JAMO, PIONEER, SAMSUNG, J.V.C., ...
– »SPORT's wear«: FILA, THINK PINK, CHAMPION, DIADORA, PRINCE, SCOTT, ...
2. V trgovini **»Oro« v Hotelu PARK** Nova Gorica (tel.065/21-442):
– vrhunski zlat darilni program Zlatarne Celje, najkvalitetnejši kristal, itd.
Z A K A J ??
1. Prodaja na kredit brez pologa!!
2. samo 11% letna obrestna mera!!

EPSON, ARCHE HEWLETT PACKARD
Akcijska prodaja računalnikov Arche 286/16, cena 54.000 SIT, 386SX/25, 98.000 SIT. Ugodne cene tiskalnikov, risalnikov in kalkulatorjev. KERN sistemi d.o.o., Igriška 14, Lj., tel. 224-543, tel./fax 224-566.

FIAT in METALKA TRADING
Zaradi spremembe tečaja ugodnejše cene za avtomobile FIAT.
Posebna ponudba: FIAT TEMPRA 1.4. že za 20.610 DEM.
Prodaja: METALKA TRADING, Ljubljana, tel. 061/311-367 in 313-961.

D Z S COMPUTER SHOP tel. 061/310-736
V sodelovanju s **SAMSUNG INFORMATION SYSTEMS** vam nudimo:
črno bele monitorje SAMSUNG že po 14.716 SIT,
barvne monitorje SAMSUNG že po 34.084 SIT,
NOTEBOOK 386/16 z MS–DOS in WINDOWS po 171.623 SIT.

Najcenejši sestavni deli za osebne računalnike

EMENS grosistična prodajalna

Šmartinska 152
JAVNA SKLADIŠČA, HALA 8A
61110 LJUBLJANA
Tel.: (061) 440 - 486

Temeljno sodišče v Kopru, enota v Kopru

objavlja na podlagi sklepa stečajnega senata opr. št. St 17/91 z dne 1. 9. 1992 naslednjo

prodajo z zbiranjem ponudb

Stečajni dolžnik Iplas Polimer, Proizvodnja plastičnih izdelkov, d. o. o., Polje 5 a, Izola, v stečaju se kot pravna oseba proda z zbiranjem ponudb in z neposredno pogodbo.

Stečajni dolžnik se kot pravna oseba proda z vsem premoženjem (premičnine in pravice), kupec pa ob nakupu prevzame tudi vse neporavnane obveznosti iz obdobja stečajnega poslovanja. Natančnejše podatke o obsegu premoženja in obveznosti stečajnega dolžnika lahko vsi zainteresirani dobijo pri stečajnemu upravitelju na sedežu dolžnika.

Ponujena cena za stečajnega dolžnika mora znašati najmanj 292.000 DEM (dvestodvaindevetdesettisoč nemških mark) v tolarski protivrednosti po srednjem tečaju Banke Slovenije na dan plačila.

Ponudniki morajo predložiti garancijo za resnost ponudbe v višini 10% objavljene cene, ki jo izda kvalitetna banka.

Uspešni ponudnik mora skleniti pogodbo v 8 dneh po odpiranju ponudb, kupnina pa mora biti plačana v 60 dneh po podpisu pogodbe.

Kupljene premičnine in drugo premoženje lahko kupec prevzame šele po predhodnem plačilu kupnine, s pogodbo pa se lahko določi, da se premoženje prevzame takoj po podpisu pogodbe, če kupec predloži kvalitetno bančno garancijo »brez ugovora« ali na »prvi poziv« domače ali tuje banke. Garancija mora pokrivati razliko med kupnino in predloženo garancijo za resnost ponudbe (varščino).

Če uspeli ponudnik ne sklene pogodbe oz. ne plača kupnine v določenem roku, se prodaja razveljavi, varščino pa obdrži stečajni dolžnik.

Prednost pri nakupu bo imel tisti ponudnik, ki bo ponudil boljšo ceno in plačilne pogoje.

Interesenti naj ponudbe pošljejo na Temeljno sodišče v Kopru, enota v Kopru, zapečatene v ovojnici stečajni sodnici Nevenki Djurkovič z oznako »Ponudba za odkup, ne odpiraj«.

Ponudbe bomo sprejemali 15 dni po objavi v Uradnem listu RS, časopisu DELO in Gospodarskem vestniku ter na oglasni deski sodišča.

18300

SATURNUS

Orodjarna in strojegradnja, d.d., Ljubljana, Ob železnici 16

razpisuje

2 prosti delovni mesti CNC rezkalca

Pogoji:
– V. ali IV. stopnja izobrazbe strojne usmeritve
– 5 let delovnih izkušenj pri CNC rezkanju
– osnovno znanje programiranja.

Z izbranima kandidatoma bomo sklenili delovno razmerje za nedoločen čas, s polnim delovnim časom in s trimesečnim poskusnim delom.

Ponudbe z dokazili nam pošljite na naslov: Saturnus – Orodjarna in strojegradnja, d.d., Kadrovska služba, Ob železnici 16, 61000 Ljubljana. Kandidati se lahko na pogovor najavijo tudi po telefonu št. 105-066, int. 263.

Objava velja do zasedbe delovnega mesta.

18439

---

gorenje elektronika

d.o.o., 63320 Velenje, Partizanska cesta 12

d. o. o., 63320 Velenje, Partizanska cesta 12

Po izgubi jugoslovanskega trga se uspešno uveljavljamo na najzahtevnejših evropskih trgih. Zato iščemo

vodjo izvoza

z visoko ali višjo izobrazbo ekonomske oziroma tehnične stroke.

Pričakujemo aktivno znanje angleščine in po možnosti še enega svetovnega jezika ter dve leti ustreznih delovnih izkušenj. Ponujamo vam možnost strokovnega razvoja in stimulativno nagrajevanje.

Oglasite se pisno ali osebno v Kadrovski službi podjetja, po telefonu pa nas dobite na številko nc. 853-231, interna 395.

18447

INTERINA® d.d. LJUBLJANA

Interina, d.d. Ljubljana, Tržaška 132, 61000 Ljubljana

objavlja prosto delovno mesto

direktorja sektorja

za nedoločen čas, s polnim delovnim časom
Pogoja:
– visoka strokovna izobrazba ekonomske smeri
– organizacijske sposobnosti, razvidne iz dosedanjih zaposlitev

Delovno mesto bo v Kozini

Prijave z dokazili in s kratkim življenjepisom pošljite v 8 dneh po objavi na naslov:
Interina d.d., Ljubljana, Tržaška 132.

18461

STIKOVA VROČA LINIJA

ZVEDELI VČERAJ – VELJA DANES!

MARKETING KLUB IN FORUM 15.–17. september 92
od 11.–12. ure
od 12.15–12.30
Marketing klub – že četrto sejemsko srečanje ponudnikov in porabnikov tržniških storitev blaga in opreme – bo letos v hali B na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani, vsak dan od 10. do 18. ure.
17. september, četrtek
Marketinške raziskave – informacije za dolgoročne marketinške strategije: Studio marketing Frankfurt, gospa Antonia STRILIČ – predavanje bo v angleščini.
Predstavitev dela študentske organizacije AE GEE.
V prijetnem klubskem in gostinskem delu, pod skrbnim vodstvom gostinca Dušana Čučnika, bo prostor in čas tudi za poslovni in prijateljski klepet. Manjkale ne bodo niti promocije žlahtnih kapljic. Svojo prisotnost so že obljubili odgovorni iz Pivovarne Union in Goriških Brd. Vabljeni vsi, še prav posebno VI!

OCTOPUSSY PC in NOTEBOOK RAČUNALNIKI
NOTEBOOK računalniki–pisarna v kovčku. Kompleten PC program. Visoka kakovost, garancija, servis. **PRODAJA NA OBROKE – MOŽNOST LEASINGA.** LOGOS, Ižanska 2a, Lj., tel. 061/214-946, 222-270.

COMING NAJVEČJA IZBIRA AUDIO IN VIDEO TEHNIKE V SLOVENIJI COMING
POSOJILO DO 36 MESECEV, POSOJILO DO 36 MESECEV
TELEVIZORJI ekran 36–70 cm od 35.900 SIT dalje
VIDEOREKORDERJI od 39.950 SIT dalje
GLASBENI STOLPI od 23.800 SIT dalje
AVTORADIO od 9.900 SIT dalje
TELEFONSKI APARATI od 7.320 SIT dalje
Trgovine: LJUBLJANA, tel. 061/214-321, VRHNIKA, tel. 061/752-392, ANKARAN, tel. 066/52-113, CELJE, tel. 063/27-654.
Del. čas: 9.–12. in 16.–19.30, sob. 9.–12. ure.

CTJ, tel. 317-865, 317-584
sporoča, da je še nekaj prostora na naslednjih tečajih španščine: španščina 1, španščina 3 in španščina 5, ki je konverzacijski tečaj. Poučevali vas bodo slovenski in španski profesorji. Prisrčno vabljeni.

PANTEON — Tečaji NEM., ANGL., ITAL. za otroke in mladino. Inf. tel. 312-916.

PIONIRSKI DOM – CENTER ZA KULTURO MLADIH, Vilharjeva 11 Ljubljana
Pionirski dom – Center za kulturo mladih Ljubljana še vedno vpisuje v svoje tečaje kulturnoestetske vzgoje in sicer:
– **PLES** za predšolske in šolske otroke
– **MALA ŠOLA BALETA** za otroke od 7. leta dalje
– **TEČAJI RISANJA, SLIKANJA, GRAFIKE IN KIPARSTVA** za odrasle
– **GLEDALIŠKA AVDICIJA** za srednješolce in odrasle in
– **AVDICIJA V LUTKOVNI ANSAMBEL**
Vabljeni! Informacije po telefonu 310-611 in 310-967.

CLANN Šiman CLANN Šiman
V trgovini na Trubarjevi 18 in Igriški 3 smo za vaše od sonca in sandal razvajene noge pripeljali iz Italije že drugo pošiljko udobne in modne jesenske obutve, za različne želje in okuse.
Pridite, poglejte in se prepričajte.

AKCIJSKA PRODAJA AKUSTIKE IN OSEBNIH RAČUNALNIKOV
Mladinska knjiga, Jurčičeva 8 v Mariboru, vam ponovno ponuja proizvode GOLDSTAR po akcijskih cenah. Televizor ekran 51 cm stane za gotovino neverjetnih 39.723,26 SIT.
Vse računalnike znamke WEARNES lahko dobite na tri obroke. Cena PC 286/16 znaša 69.900 SIT na tri obroke brez obresti.
Po izredno nizkih cenah lahko dobite tudi računalnike EUROHIT PC COLOR 386 SX/25 14"ICOLOR MONITOR COMPAL (1024×768) za samo 98.900 SIT.
Izredno bogata ponudba ur CASIO in ZEON.
Vse podrobnejše inf. dobite po telefonu 062/27-487, 27-492.

R E L A X – MUTA 0602/61-236, 61-514 0602/83-627, 83-276
ŠPANIJA, 27. 9. – 7 dni – **270 DEM**
NIZOZEMSKA, 4. 10. – **275 DEM,** samo še nekaj prostih mest.

TENIŠKI VRTEC TENIŠKA ŠOLA
Celoletni teniški vrtec, teniška šola, tekmovalna šola, **najvišja USA–licenca.** Teniška šola Iztok Bombač, tel. 061/214-172.

PO KUHINJO V METALKO!
Pred nakupom kuhinje preverite cene v LJUBLJANSKI BLAGOVNICI METALKA! Popusti, brezplačen prevoz, strokovno svetovanje! Metalka Trgovina!

RENAULT RUFAC d.o.o.
Prodaja vozil renault na kredit, kratki dobavni roki, izredno ugodna cena za R9 TD. Avtocenter RUFAC d.o.o., Kočevje, 061/854-042.

TEČAJ PLAVANJA
Plavalni klub Olimpija organizira tečaj plavanja za otroke od 28. 9. do 23. 10. 92 ob ponedeljkih, sredah in petkih v bazenu Tivoli. Vpis in inf. vsak ponedeljek in sredo od 17.–19. ure v pisarni kluba (CK Tivoli), tel. 061/115-155.

CENTER LJUBLJANA in TIM LAŠKO
organizirata predavanje za stranke danes ob 17. uri na Letališki 1.
Poleg strokovnih nasvetov boste presenečeni tudi nad znižanimi cenami, ki veljajo do konca septembra. Pričakujemo vas na Letališki 1.

TONING CENTER, Resljeva c. 3, Lj. Tel. 061/323-751
Oblikovanje postave brez napora, izboljšanje telesne in duševne kondicije, savna. Samo enajst enournih obiskov našem TONING CENTRU bo za vas pomenilo eno konfekcijsko številko manj.

GORENJE VELENJE 063/853-066, 855-135
POSTANITE LASTNIK GOSPODINJSKEGA APARATA, KUHINJE, KOPALNICE, BARVNEGA TELEVIZIJSKEGA SPREJEMNIKA, KERAMIČNIH PLOŠČIC IN STAVBNEGA POHIŠTVA GORENJE NA SODOBEN NAČIN
- 25 obrokov
- Osnova za izračun posameznega obroka je cena v DEM, plačljiva v tolarski protivrednosti na dan plačila po uradnem srednjem tečaju banke Slovenije.
- Odslej je tak nakup možen v vseh prodajalnah večjih slovenskih trgovskih hiš, prodajnih centrih in pooblaščenih prodajalnah **Gorenje Maloprodaja.**

KRONA PLUS nemščina
Intenzivni, kvalitetni, pogovorni tečaji (tudi dopoldan), v majhnih skupinah in prijetnem vzdušju. Tel. 061/212-568, od 8.–14. ure.

ENGLISH FOR YOU
Splošni in specialni tečaji angleščine in nemščine. Tel. **061/346-121**

POSLOVNA ŠOLA V KOČEVJU
Še možen vpis v 1. letnik višješolskega študija na poslovni šoli.
Inf.: **LJUDSKA UNIVERZA KOČEVJE,** tel. 061/851-262.

Računalnik NOTEBOOK
386/25, 80MB HDD, 2M RAM. Akcija! **EVENTUS** Com., tel. 061/559-859.

DELAVSKA UNIVERZA BORIS KIDRIČ Ljubljana, Miklošičeva 26
še vpisuje **UČENCE, DIJAKE IN ŠTUDENTE v JEZIKOVNE TEČAJE.**
Nekaj prostih mest je tudi za odrasle.
Majhne skupine. Obročno odplačevanje.
Pokličite nas: 061/322-791, 311-785.

METKA CELJE
Ugodna ponudba konfekcije, posteljnega in namiznega perila ter metrskega blaga v Industrijski prodajalni na Ipavčevi 22 v Celju. V času Mednarodnega obrtnega sejma dodatni 5% popust!

Computer 386/486 — že od 89.300, deli, Epson, Star, HP, kredit, faxi. Hittrade 448-562.

Avtomobile RENAULT s 5-letno garancijo na pločevino
dobite samo pri Alpetour Remont Kranj – Labore, tel. 064/223-276.
Po tržni ceni odkupijo vaše rabljeno vozilo katerekoli znamke.

SEVILLA – ZADNJA PRILOŽNOST!
Strokovna ekskurzija Marketinškega magazina MM na svetovno razstavo **EXPO '92** v Sevillo. V organizaciji Ljubljanskega sejma in turistične agencije Artur, ki je zagotovila hotel s tremi zvezdicami v centru Seville, je tudi obisk znamenite vinske kleti. Plačani vsi prevozi in vstopnine. Odhod z letalom je 28. septembra, prihod 2. oktobra. Nekaj mest je še prostih! **Tel. 811-233.**

EPSON MIKRO d.o.o.
Tiho, tiho, najtišje... laserski tiskalniki EPSON. Instalacija na vaše delovno mesto! Predstavitev, inf. tel. 372-113, 371-522 do 17. ure.

IPC RAČUNALNIKI 5 LET GARANCIJE
Vse konfiguracije. Notebooki 286 VGA/2Mb/40Mb že za 122.990 + 5%. Ogled in testiranje: **EDICO, Obirska 6, tel. 061/554-730.**

SINDIKATI, GOSPODINJSTVA, REJCI!
AGROEMONA vam nudi merkantilni **krompir** Desiree v vrečah po 30 kg. Cena je 20 SIT/kg. V ceni je vračunan prometni davek. Po dogovoru je možna tudi dostava. Naročila sindikatov v podjetjih sprejemamo na tel. 713-685. Krompir prodajamo vsak delovnik od 8.–12. ure na naših enotah Drnovo (tel. 737-092) in Smlednik (tel. 627-133). Nudimo tudi krompir za prehrano živali po 9 SIT/kg.

PARKET PARKET PARKET PARKET PARKET PARKET PARKET PARKET PARKET PARKET PARKET PARKET
ULTIMA d.o.o. Ljubljana ponuja cenjenim kupcem iz zaloge po ugodnih cenah vse vrste parketa HRAST ali JESEN.
Kl. parket HRAST »EXTRA« 300×70 a 2.050 SIT/m²
Kl. parket HRAST »EXTRA« 300×62 a 2.050 SIT/m²
Kl. parket HRAST »EXTRA« 300×54 a 2.050 SIT/m²
Kl. parket HRAST »STAND« 300×54 a 1.900 SIT/m²
Kl. parket JESEN »STAND« 350×54 a 1.950 SIT/m²
Lam. parket HRAST »EXTRA« 16×16 a 1.290 SIT/m²
Lam. parket HRAST »EXTRA« 12×12 a 1.250 SIT/m²
Lam. parket JESEN »STAND« 12×12 a 1.220 SIT/m²
Posebna ponudba!!!
Lam. parket H/R 16×16 (izvozne kval.) a 900 SIT/m²
Inf. in naročila po tel. 061/199-415, 191-718.
ULTIMA VAŠ PARTNER V NABAVI PARKETA !!!

FIRENCE–SIENA–PISA
Odhod 25. 9. – samo še nekaj mest.
Prijave in inf.: **KOMPAS CELJE, tel. 063/27-403, 27-521.**

TELEVIZIJA

SLOVENIJA I

9.50–13.00 IN 14.30–0.45 TELETEKST TV SLOVENIJA
10.05 VIDEO STRANI
10.15 DIMNIKARČEK SE POTEPA PO SVETU (12/13 del slovaške otroške risane serije)
10.25 PRIGODE TOMA SAWYERJA (Ponovitev 2/3 dela ruske nadaljevanke)
11.30 NEKOČ JE BILO... ŽIVLJENJE: IN ŽIVLJENJE ODHAJA
12.00 POROČILA
12.05 TV DNEVNIK BiH, ponovitev
12.55 VIDEO STRANI
14.45 VIDEO STRANI
15.05 ŠPORTNA SREDA, ponovitev NOGOMET UEF-a: Benfic Lizbona – Belvedur Izola, posnetek iz Lizbone
17.00 TV DNEVNIK I
17.10 PRIČA (2. del norveške mladinske nadaljevanke)
17.35 ZVERINICE IZ REZIJE (8/13 del lutkovne igrice)
17.55 NA GRAD SE JE VRNILO ŽIVLJENJE
18.20 RISANKA
18.35 ŽE VESTE?
19.05 RISANKA
19.30 TV DNEVNIK II, VREME, ŠPORT
20.05 ŽARIŠČE
20.35 GORE IN LJUDJE
21.40 TEDNIK
22.35 TV DNEVNIK III, VREME, ŠPORT (VPS 2235)
23.00 POSLOVNA BORZA
23.15 SOVA
DRAGI JOHN (VPS 2315)
(DEAR JOHN – 22. del ameriške humoristične nanizanke, 1990)
POLICAJSKI ROCK (VPS 2340)
(COP ROCK – 4/7 del ameriške nadaljevanke, 1990)
0.35 VIDEO STRANI

TELETEKST TVS

BRUSNIČNA OMAKA
Sestavine: 2 del vkuhanih brunsic, kozarec rdečega vina, sladkor.
Pretlačene brusnice zmešano z vinom, sladkamo po okusu. Če je promočno, razredčimo z vodo. Biti mora gosto.
Postrežemo k divjačini ali mariniranemu mesu.
Dober tek!

SLOVENIJA II

16.35 VIDEO STRANI
16.45 SOVA, ponovitev
NENADNI USPEHI (GOING PLACES – 18/19 del ameriške humoristične nanizanke, 1990)
POLICAJSKI ROCK (COP ROCK – 3/7 del ameriške nadaljevanke, 1990)
18.00 REGIONALNI PROGRAMI – KOPER
SLOVENSKA KRONIKA
19.00 VIDEOLESTVICA
19.30 TV DNEVNIK: BiH
20.00 GOZDARSKA HIŠA FALKENAU (FORSTHAUS FALKENAU – 7/23 del nemške nadaljevanke, 1989)
20.30 UMETNIŠKI VEČER
ZAKAJ RAVNO HAVEL?
(WHY HAVEL? – kanadski barvni dokumentarni film, 1991)
22.10 VERNISAŽ
(Češka drama)
23.00 PEP V KOŠARKI: SMELT OLIMPIJA – ŽALGIRIS, posnetek iz Ljubljane

KOPER

16.00 VIDETI BENETKE... IN UMRETI
(Ponovitev francoskega vohunskega filma, 1966)
17.25 SODOBNA UMETNOST
(Dokumentarna serija)
18.00 SLOVENSKA KRONIKA
STUDIO 2
19.00 TV DNEVNIK
19.30 RAYANOVI
(RAYAN'S – ameriška nanizanka)
19.55 BUCK ROGERS
(Nadaljevanka)
20.40 RDEČI KANJON
(Ameriški film, 1949)
22.00 TV DNEVNIK
22.10 GLASBENI UTRINEK
22.25 BRATJE V OROŽJU
(Ameriški barvni film, grozljivka, 1989)

A KANAL

9.45 A SHOP
10.00 RIS
(Risanke in spoti)
10.30 POGUMNI ZMAGAJO
(WO DARES WINS – ponovitev angleškega barvnega filma)
12.30 A SHOP
12.45 VIDEO STRANI
19.00 NAPOVED SPOREDA, VREME
19.02 A SHOP
19.15 MCM
19.45 A SHOP
20.00 RISANKA
20.15 DNEVNO INFORMATIVNI PROGRAM
20.30 VREME
20.32 KANALIZATOR SHOW
21.05 MARLBORO MUSIC SHOW
21.35 OGENJ V TEMI
(FIRE IN THE DARK – ameriški barvni film)
23.10 VREME
23.12 DNEVNO INFORMATIVNO PROGRAM
23.20 POROČILA V ANGLEŠČINI: DEUTSCHE WELLE
23.40 A SHOP
23.55 MCM
1.00 VIDEO STRANI

HRVAŠKA I

7.45 SANTA BARBARA
(Ponovitev ameriške nadaljevanke)
8.30 DOBRO JUTRO, HRVAŠKA
10.00 POROČILA
10.05 TV ŠOLA
10.05 HRVAŠKA
10.30 STARE KULTURE MEZOPOTAMIJE: SUMERIJSKO KRALJESTVO
11.00 TV LEKSIKON
11.15 NEMŠČINA
11.30 SMOGOVCI
(26/32 del otroške serije)
NEVIDNI Z VONJEM PO MALINAH
12.00 POROČILA
12.05 ŽIVLJENJE PO HENRYJU
(AFTER HENRY – ponovitev 2/6 dela angleške humoristične nanizanke, 1988)
12.30 JUTROFON
13.00 SLIKA NA SLIKO, ponovitev
13.45 POROČILA
13.50 NEPOŠTENA IGRA
(THE TREACHERY GAME – ponovitev 1/3 dela angleške nanizanke)
14.40 THE BIG BLUE
(Oddaja za UNPROFOR)
15.05 DAKTARI
(35. del ameriške nanizanke)
15.55 PREGLED SPOREDA
16.00 POROČILA
16.10 UČIMO HRVAŠKO
16.40 RAKUNI
(Otroška risana serija)
17.10 POLNOČNI KLICI
(MIDNIGHT CALLER – ponovitev ameriške nanizanke)
18.00 POROČILA
18.05 RAZSTAVA ZNANSTVENIH KNJIG
18.35 SANTA BARBARA
(200. del ameriške nanizanke)
19.30 DNEVNIK I
20.05 DA PRIJETNO MINE ČAS
21.00 INFORMATIVNI SPORED
22.35 DNEVNIK II
23.00 SLIKA NA SLIKO
23.45 POROČILA V NEMŠČINI
23.50 POROČILA V ANGLEŠČINI
23.55 HOROSKOP
0.00 POROČILA
0.10 VIDEO STRANI

HRVAŠKA II

17.35 GLEDALIŠKA RESTAVRACIJA, ponovitev ameriškega filma
19.30 DNEVNIK
20.05 SVET ŽIVALI, (16., zadnji del), SKRIVNOST MILIJONOV TJULNOV
20.40 KLICALI STE, MILORD, 6/13 del angleške humoristične nanizanke
21.40 NEPOŠTENA IGRA, 2/3 del angleške nanizanke
22.30 EUROGOL
22.50 PEPSI DJ MAG
23.50 POEZIJA: ŠIME VUČETIĆ
0.20 VIDEO STRANI

HRVAŠKA III SATELITSKA

16.00–0.00 HTV I PREK SATELITA

AVSTRIJA I

9.00 JUTRANJI PROGRAM: Čas v sliki/9.05 Družinske vezi, pon./9.30 Zemlja in ljudje, pon./10.00 Miti ljudstev 3. del: Kovač je prišel z neba
10.30 VRAŽJI FANTJE, (Boys Town – ameriški film, 1937)
12.15 KLUB ZA SENIORJE, pon.
13.00 ČAS V SLIKI
13.10 MI, pon.
13.35 SINHA MOCA, 4. del telenovele
14.00 DOM ZA ŽIVALI, Skrivnost dr. Bayerja
14.45 NARAVA, Vidre
14.55 FOCUS EARTH, Morske želve
15.00 JAZ IN TI, otroški program:
15.05 JANOŠEVA URA, risanke
15.30 AM, DAM, DES
15.50 SOMMERSEE, otroška serija
16.15 TRIANGEL, otroški kulturni klub
16.30 NASVETI, otroški servis
17.00 MINI ČAS V SLIKI
17.10 WURLITZER
18.00 ČAS V SLIKI
18.05 MI
18.30 HIŠNICA, Mogoče je vse...
19.22 ZNANOST DANES
19.30 ČAS V SLIKI/VREME
20.00 ŠPORT
20.15 SHOW MIX, POZOR KAMERA, Ekipa in njegove najuspešnejše zgodbe s skrito kamero, PARADA SKEČEV, Otto Schenk brska po arhivu
21.20 POGLEDI S STRANI
21.30 GRIFFIN IN PHOENIX, (Griffin and Phoenix – ameriška melodrama, 1976)
23.00 FREDERIC IN PROSTITUTKA, (Francoski tv film, 1990)
0.30 ČAS V SLIKI/1000 MOJSTROVIN

AVSTRIJA II

8.30 VREMENSKA PANORAMA
15.45 1000 MOJSTROVIN
15.55 LEKSIKON UMETNIKOV
16.00 ŠPORT: NOGOMET: EVROPSKI POKAL, pon.
17.15 SESTANEK Z ŽIVALJO IN ČLOVEKOM, oddaja Otta Koeniga
18.00 DRUŽINSKE VEZI, serija
18.30 GAME SHOW
19.00 LOKALNI PROGRAM
19.30 ČAS V SLIKI/VREME
20.00 KULTURA
20.15 DOMAČE REPORTAŽE
21.00 TRAILER, oddaja za ljubitelje filma
21.30 POZOR, KULTURA
22.00 ČAS V SLIKI
22.30 KLUB 2/POROČILA/1000 MOJSTROVIN

RAI 1

6.55 Jutranji program/9.05 Poskusi znova, Harry, serija/10.00 Poročila/10.05 Želim si peti, 1. del filma/12.00 Unofortuna/12.30 Poročila/12.35 Gospa v rumenem, serija/13.30 TV dnevnik / Tri minute za...
14.00 FUGGIASCO, (Ameriški film, 1947)
15.50 NEDOLŽNI KAZIMIR, (Italijanski film, 1945)
17.10 JESENSKI BIG
18.10 AMERINDIA, 4. del
18.45 ČAS ODLOČITEV
19.50 VREME
20.00 TV DNEVNIK
20.40 MAGIČNA NOČ, glasbeno oddajo vodi Pippo Baudo
22.45 TV DNEVNIK
23.00 TVEGANJE IN POSLUŠNOST, 1. del
0.00 NOČNI TVD
0.30 DANES V PARLAMENTU
0.35 OPOLNOČI
1.00 FANTASY PARTY
1.20 TEKMA PROTI SMRTI, (Francoski film)
2.40 POROČILA, ponovitev
2.55 MAČJE OČI, serija
3.45 MAGIČNA VRATA, 4. del
4.35 POROČILA, ponovitev
4.50 ZABAVA
5.40 MELODRAMA, 1. del

RAI 2

7.00 Zgodbe za velike in male, otroški program/9.40 Zelenje in cvetje/10.00 Usta iz sanj, film/11.30 Poročila/11.35 Lassie, serija/12.10 Ljubezen in led, serija/13.00 Obtrinajstih/13.30 Vreme/13.45 Schwarzwaldska klinika, serija/14.35 Santa Barbara, serija
15.20 KAKO SE POROČITI S HČERJO, (Ameriški film, 1958)
17.00 RESTAVRACIJA ITALIJA
17.30 PRIMER ZA DVA, serija
18.20 ŠPORTNA POROČILA
18.35 hunter, serija
19.45 TV DNEVNIK
20.15 ŠPORT
20.30 FANT, KI JE ZNAL LETETI, (Ameriški film)
22.15 SPOROČILO IZ AFRIKE, oddaja o aidsu
23.15 TV DNEVNIK
23.35 GLASBENA ODDAJA
0.35 KLOBUK POSTRANI, z Oriello Dorella
1.20 MEHANIČNA PUNČKA, (Ameriški film, 1987)
3.00 PORČILA
3.20 ROMMEL KLIČE KAIRO, (Nemški film)
4.55 ADDERLY, serija
5.45 GOSPODARICA, 120. del
6.20 VIDEOCOMIC

MADŽARSKA I

5.45 DOBRO JUTRO, MADŽARSKA, magazin
8.10 ŠKANDAL, (Japonski čb film, 1950)
9.50 SOTRPINI, rehabilitacijski magazin
10.05 POMOČ V DUŠEVNI STISKI
17.00 PREGLED DOGODKOV DNEVA
17.10 KUPIL BOM TO ŽENSKO, (71. del mehiške serije)
17.50 SVET DENARJA
18.00 ZA MENEDŽERJE, magazin
18.45 SENCE VELEMESTA, 6. del, Baltimore: od ljudje kuhinje do zavetišča in nazaj
19.05 IGRE METROPOLIS
19.35 VEČERNA PRAVLJICA
20.00 DNEVNIK, TELEŠPORT
20.40 SOSEDJE, (141. del tv romana)
21.15 FRIDERIKUS SHOW – Tokrat malo drugačen, toda še vedno nepoliticen
22.35 AKTUALNO
23.05 NOGOMETNI POKALI, pregled
23.35 DNEVNIK

MADŽARSKA II

16.35 POPOLDNE
16.45 ČAS BEŽI: Priljubljene melodije, 2. del
17.10 TIPLISTA
17.25 TELEFONSKA IGRA
17.45 REGIONALNI DNEVNIKI
18.00 DNEVNIK
18.18 ZA OTROKE, risanka
18.35 TELEŠPORT
19.00 TATOVI UMETNIN: Kraja Prosperine, (6. del italijanske serije)
20.00 REGIONALNI PROGRAMI
21.00 DEBATNI FORUM
22.00 PREGLED DOGODKOV DNEVA
22.25 Z ŽELEZNO ROKO: Otok Solovki, (Sovjetski dokumentarni film)

SATELITSKA TV

SUPER

6.30 US MARKET WRAP; 6.40 BUSINESS INSIDERS; 7.05 BUSINESS VIEW; 7.55 SUPERSPORTS; 8.00 NEWS FOCUS; 8.30 MEDIA EUROPE; 10.00 VICTORY; 11.50 MUSIC NEWS; 12.00 SUPER SHOP; 13.00 JAPAN TODAY; 13.40 POROČILA; 14.00 INSIDE EDITION; 14.30 SERIE NOIRE; 15.00 MIX; 17.00 ON THE AIR; 18.30 BONANZA; 19.30 SERIE NOIRE; 20.00 I SPY; 21.00 INSIDE EDITION; 21.30 FILM EUROPE; 22.00 WORLD NEWS; 22.30 MARKET; 23.00 THE MYSTERIOUS TWO, (Ameriški film, 1982); 0.50 USA MARKET WRAP UP, poročila z borze/FILM EUROPE; 2.00 THE MIX ALL NIGHT

EUROSPORT

9.00 LAHKA ATLETIKA: MLADINSKO SP, pon.; 10.00 EUROFUN; 10.30 NOGOMET: EVROPSKI POKAL, pon.; 11.45 EUROTOP; 13.00 KONJENIŠTVO: cestne dirke Pariz – Bruselj, pon.; 14.00 LAHKA ATLETIKA: MLADINSKO SP, iz Seoula; 15.00 LAHKA ATLETIKA: MARATON, pon.; 16.00 KONJENIŠTVO: MEDN. TEKMOVANJE, iz Vitla, pos.; 17.00 NOGOMET: EVROPSKI POKAL: Valencia – Neapelj, pon.; 18.30 KOLESARSTVO: MOUNTAINBIKE, pon.; 19.00 MOTOŠPORT: EP V TEKMOVANJU TOVORNJAKOV, pon.; 19.30 LAHKA ATLETIKA: MLADINSKO SP, iz Seoula; 20.30 TRANS WORLD SPORT; 21.30 ŠPORTNE NOVICE; 22.00 NOGOMET: EVROPSKI POKAL: Valencia – Neapelj; 23.30 LAHKA ATLETIKA; 0.30 ŠPORTNE NOVICE

SCREENSPORT

8.00 AEROBIKA; 8.30 MOTOŠPORT, pon.; 10.00 KICKBOKS, pon.; 11.00 ROKOMET: FINALE MEDN. POKALA, pon.; 12.00 AEROBIKA; 12.30 BASEBALL, pon.; 14.30 AEROBIKA; 15.00 GOLF: EVROPSKA PGA TURNEJA – LANCOME TROPHY, prenos 1. dneva iz Pariza; 17.00 MOTOŠPORT, pon.; 17.30 MOTOŠPORT, pon.; 18.00 TENIŠKI MAGAZIN; 18.30 TENIS: ZVEZNA LIGA, POLFINALE, pos.; 19.30 NOGOMET, iz Brazilije; 20.30 MOTOŠPORT: TEKMOVANJE TURNIH VOZIL ZA NAGRADO NEMCIJE, 6. krog, pos.; 21.30 NOGOMET, pon.; 23.30 MOTOŠPORT: RALLY PARIZ – MOSKVA – TOKIO, 17. dan, pos.; 0.00 MOTORNI ČOLNI: OFFSHORE, z Malte, pos.; 1.00 TENIS, pon.

MTV

8.00 AWAKE ON THE WILD SIDE, vodi Rebecca de Ruvo; 10.00 VIDEO, vodi Paul King; 13.00 VIDEO, vodi Simone Engelen; 16.00 GREATEST HITS, vodi Paul King: UB40 in Red Red Wine; 17.00 COCA COLA REPORT, vodi Kristiane Backer; 17.15 MTV V KINU, vodi Pip Dann; 17.30 POROČILA; 17.45 TRIJE OD ENEGA; 18.00 YO!; 18.30 MTV PRIME, vodi Pip Dann; 20.00 DIAL MTV; 20.30 MOST WANTED, vodi Ray cokes; 22.00 GREATEST HITS, pon.; 23.00 COCA COLA REPORT, pon.; 23.15 MTV V KINU, pon.; 23.30 POROČILA; 23.45 TRIJE OD ENEGA; 0.00 VIDEO, vodi Kristiane Backer; 3.00 NOČNI VIDEO

SKY ONE

7.30 MRS PEPPERPOT; 7.40 PLAYABOUT; 8.00 DJ KAT SHOW; 10.30 THE PYRAMID GAME; 11.00 LET'S MAKE A DEAL; 11.30 DRŽNI IN LEPI; 12.00 MLADI IN NEMIRNI; 13.00 ST. ELSEWHERE; 14.00 E STREET; 14.30 GERALDO; 15.30 DRUGI SVET; 16.15 THE BRADY BUNCH; 16.45 DJ KAT SHOW; 18.00 FACTS OF LIFE; 18.30 DIFF'RENT STROKES; 19.00 LJUBEZEN NA PRVI POGLED; 19.30 E STREET; 20.00 ALF; 20.30 CANDID CAMERA; 21.00 FULL HOUSE; 21.30 MURPHY BROWN; 22.00 CHANCES; 23.00 STUDS; 23.30 HUNTER; 0.30 FASHION TV

SKY MOVIES

7.00 PREGLED PROGRAMA; 11.00 CANNOBALL FEVER; 13.00 THE MOONRUNNERS; 15.00 BARQUERO!; 17.00 MOSQUITO SQUADRON; 19.00 CANNOBALL FEVER; 20.40 ENTERTAINMENT TONIGHT; 21.00 THE PRICE OF PASSION; 23.00 ROBOCOP; 0.45 GYMKATA; 2.25 SPIES, LIES AND ALIBIS; 3.45 NIGHT OF THE LIVING DEAD; 5.20 THE IMAGE

MOVIE CHANNEL

7.15 MIMI; 9.15 RED RIDING HOOD; 11.15 THE PIGEON THAT TOOK TIME; 13.15 THE MYSTERY OF EDWIN DROOD; 15.50 KISS ME STUPID; 17.15 CAPTAIN JOHNNO; 19.15 OUR SONS; 21.05 MUSIC BOX; 23.15 PET SEMATARY; 1.00 WINDPRINTS; 2.45 PALAIS ROYALE; 4.20 THE GRIFTERS; 5.15 HAWAII

PRO7

6.10 SERIJE: Vegas/6.55 Flipper/7.20 Risanke, pon./9.00 Neizprosna, a prisrčna, pon./10.00 Colt za vse primere, pon.; 11.00 VZORNI FANT, pon. avstrijske komedije (1963); 12.35 STARSKY IN HUTCH, pon.; 13.30 JOHN PAUL JONES, (Ameriški film, 1959; 15.25 PERRY MASON, Poševna sveča; 16.20 ŽIVALI ZNANIH LJUDI, gost: Thomas Fritsch; 16.30 NEIZPROSNA, A PRISRČNA, 44. del: Rien ne va plus; 17.20 RISANKE: Knjiga o džungli/Morilski paradižniki/Karate Kid/Kremenčkovi; 19.10 KRIMINALNI TANGO, (Avstrijska komedija, 1960)/Vmes ob 20.00:
POROČILA; 21.00 PASJI DNEVI, (Ameriški film, 1975); 23.25 STARSKY IN HUTCH, serija; 0.25 PETROCELLI, RaČunalniki ne govorijo; 1.15 POROČILA; 1.25 KAVBOJI, pon. ameriškega vesterna (1972); 3.30 POROČILA; 3.40 T. H. E. CAT, pon.; 4.05 PETROCELLI, pon.

SATI

5.30 REGIONALNA POROČILA, pon.; 6.00 DOBRO JUTRO S SAT 1; 8.30 PONOVITVE: Sosedi/9.05 Točka, točka, točka/9.30 Hotel/10.20 Njen prvi sestanek, avstrijsko-nemški film (1955)/12.00 Kolo sreče; 12.45 TV BORZA, iz Frankfurta; 13.35 POD KALIFORNIJSKIM SONCEM, 162. del; 14.30 SOSEDI, 68. del: Finančni genij; 15.05 HOTEL, Tekmeci; 16.00 MacGYVER, 73. del: Premirje; 17.05 POJDI NA VSE! nagradna igra; 17.45 REGIONALNA POROČILA; 18.15 BINGO, nagradna igra; 18.45 POROČILA 19.00 ŠPORT; 19.20 KOLO SREČE; 20.15 WOLFFOV REVIR, 1/26: Umor ima prednost; 21.15 ULRICH MEYER: UGOVARJAM!, tv razprava; 22.15 TV SPIEGEL, reportaže; 22.45 POROČILA; 22.50 MIDNIGHT WARRIOR, (Ameriški film, 1989); 0.30 MacGYVER, pon.; 1.20 PEREČE, pon.; 1.50 PREGLED PROGRAMA/VIDEOTEXT

RADIO

PRVI PROGRAM

(UKV 88,5; 90,0; 90,9; 91,8; 92,9; 94,1; 96,4 MHz, od 16.00 SV 918 kHz)
4.30 Jutranji program; **5.50** Jutranja gimnastika; **6.50** Dobro jutro, otroci; **8.00** Radio plus – Dej nehi, no; **10.00** Poročila; **13.00** Poročila; **14.05** Poslovne informacije; **14.30** Iz tujega tiska; **15.30** Dogodki in odmevi; **17.00** Poročila; **17.05** Studio ob 17.00-ih; **18.00** Poročila; **18.30** Varnostna kultura; **19.00** Radijski dnevnik; **19.45** Lahko noč, otroci; **20.00** Četrtkov večer domačih pesmi in napevov; **21.05** Literarni večer – Sodobna argentinska poezija – Ciril Bergles: Blesk srebrne reke – I.; **21.45** Lepe melodije; **22.00** Zrcalo dneva; **22.30** Večerna podoknica; **23.05** Literarni nokturno – William Shakespeare: Soneti; **23.15** Nočni program

DRUGI PROGRAM

(UKV 87,8; 92,4; 93,5; 95,3; 96,9; 97,7; 98,9; 99,9 MHz)
5.30 Val 202 – jutro; **8.00** Val 202 – dopoldan; **13.00** Val 202 – popoldan; **13.00** Danes do 13.00-ih; **14.00** Kulturne drobtinice; **15.00** Devizna borza; **15.30** Dogodki in odmevi; **18.00** Rock underground; **19.00** Radijski dnevnik; **19.30** Jazz na II. programu; **21.00** Zavrtite – uganite; **22.00** Zrcalo dneva; **22.20** Pesmi svobodnih oblik

TRETJI PROGRAM

(UKV96,5; 101,4; 102,0; 103,9 MHz, od 19.30 88,6; 93,1; 100,3; 100,6; do 16.00 SV 918 kHz)
8.10 Dobro jutro... **9.00** Poročila; **9.05** Z glasbo v dober dan; **10.05** Komedija – Franz Hiesel: Elzica moja; **11.00** Poročila; **11.05** Izbrali smo slovenske skladatelje...; **12.00** Poročila; **12.05** Pojemo in igramo; **13.00** Poročila; **13.20** Mladina poje; **13.40** Mladi mladim; **14.00** Poročila; **14.05** Izobraževalni program; **15.00** Tako zveni; **15.10** Na ljudsko temo; **15.30** Dogodki in odmevi; **16.05** Peli so v ljubljanski Operi; **16.45** Mednarodna radijska univerza; **17.00** Spoznajmo glasbeno umetnost; **18.05** Znanjepolitični feljton; **18.25** Komorni koncert; **19.30** Predstavitev večernega programa; **19.35** Slovenska in svetovna zborovska glasba; **20.00** Simfoniki RTVS v Monfalconeju; **21.15** Glasbeni nokturno; **22.05** Večerni logos; **22.20** Zvočni zapisi od nekoč; **23.00** Stoletje improvizirane glasbe; **23.55** Lirični utrinek; **24.00** Vključitev v nočni program Radia Slovenija

RADIO GLAS LJUBLJANA

(Krim stereo 100,2 MHz, Grad stereo 99, 5 MHz)
6.00 Dobro jutro, Ljubljana; **6.15** Prve novice; **6.45** Peter Stepic o zvezdah; **7.00** Horoskop; **7.25** Vremenska napoved; **8.00** Jutro je lahko tudi takšno; **8.15** Novice; **9.15** Novice; **9.25** Kam danes v Ljubljani; **10.15** Novice; **11.00** Naj naj; **11.15** Novice; **12.00** BBC novice; **12.15** RGL novinarska oddaja; **13.15** Novice; **14.00** Pasji radio; **14.15** Novice; **14.30** Glasbena oddaja; **15.15** RGL komentira in obvešča; **16.10** Spoznajmo se s CD; **16.25** Nagradna uganka **17.15** Novice; **18.15** Novice; **19.15** Novice; **19.25** Vremenska napoved; **20.00** Barometer – Poslovni Radio (vodi Marta Turk); **21.00** Star Sat Radio

RADIO MARIBOR

(UKV 93,1 in 90,4 MHz, SV 558 kHz)
0.00 Nočni program; **5.40** Ob zori z MM 1; **7.00** Druga jutranja kronika Radia Slovenija; **7.15** Pritožno knjigo, prosim; **9.00** Štajerske miniature; **13.00** Pod Pekarsko gorco; **15.30** Dogodki in odmevi; **16.00** Želeli ste, poslušajte; **16.30** Dnevnik Radia Maribor; **17.00** Točno ob 17-tih; **18.00** Kulturno umetniški program; **19.00** Večerni radijski dnevnik Radia Slovenija

RADIO KOPER

(SV 549 kHz, UKV 88,6 – 93,8 – 100,3 – 100,6 – 104,3 – 107,6 MHz)
6.00 Otvoritev – glasba za dobro jutro; **6.30** Jutranjik in cestne informacije; **7.00** Druga jutranja kronika – prenos R. Slov.; **7.30** Poročila in pregled tiska; **7.45** Evergreen; **8.00** Modri val; **8.15** Na rešetu; **9.00** Souvenir d Italy; **11.00** Hladno...toplo...vroče; **12.00** Tropicana; **12.30** Opoldnevnik Radia Koper; **13.00** Jagode in podoknica; **15.00** Dance music; **15.15** Hit dneva; **15.30** Dogodki in odmevi, prenos R. Slov.; **16.00** Glasbeni desert; **16.40** Pesem tedna Radia Koper; **17.00** Glasba po željah; **17.30** Primorski dnevnik; **18.00** Počitniški vrtiljak; **19.00** Večerni radijski dnevnik, prenos R. Slov.; **19.30** SV prenaša 1. program R. Slov., UKW 3. program R. Slov.

GOSPODARSKI VESTNIK

Kaj lahko ponudi država – Slovenija je dobila svojo izvozno banko, tečaj tolarja se je znižal za 15 odstotkov, obrestne mere so upadle. V vseh treh primerih gre za ukrepe v prid izvoznikov
Zlom se naglo bliža – V ZR Jugoslaviji bodo kmalu morali na ceste še novi delavci in ob koncu leta bo le še nekaj sto tisoč zaposlenih vzdrževalo štiri milijone brezposlenih, upokojencev in beguncev
Negotovi glas ljudstva – Napetost pred francoskim referendumom o Maastrichtu postaja vse hujša – negativen izid bi pomenil odlaganje, če že ne konec evropske unije
Zakaj so ameriški podjetniki uspešnejši od slovenskih? – Anketa med 500 slovenskimi podjetniki in nekaj njihovimi zelo uspešnimi ameriškimi kolegi je pokazala precej drugačen pristop k tveganju.

Komisija za volitve in imenovanja

Skupščine občine Ptuj

skladno s 70. členom zakona o zavodih (Uradni list RS, št. 12/91)
razpisuje
prosto delovno mesto

ravnatelja Zavoda Ljudska in študijska knjižnica Ptuj

Za ravnatelja je lahko imenovan, kdor poleg splošnih pogojev, določenih z Zakonom o zavodih, izpolnjuje še naslednje:

– visokošolska izobrazba humanistične smeri in strokovni izpit in najmanj pet let prakse v knjižničarski stroki ali vsaj višja izobrazba knjižničarske smeri, s strokovnim izpitom in najmanj 10 leti prakse v knjižničarski stroki
– da se lahko izkaže z delovnimi dosežki v knjižničarski stroki na področju kulture ali na znanstvenem področju
– da ima organizacijske sposobnosti, ki jih je izkazal v večletni praksi na odgovornih mestih v kulturnih, prosvetnih in znanstvenih ustanovah.

Prijavi naj kandidati priložijo program razvoja zavoda. Po potrebi se bomo s kandidati osebno pogovorili. Izbrani kandidat bo imenovan za 4 leta.

Prijave sprejemamo 10 dni. Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili na naslov:
Skupščina občine Ptuj, Komisija za volitve in imenovanja, Ptuj, Mestni trg 1.

Prijavljeni kandidati bodo o izbiri obveščeni v 30 dneh po objavi razpisa.

18460

Po sklepu skupščinske družbe z dne 22. 4. 1992 razpisuje

Elektrotehna – Jugotehnika poslovni trgovski sistem, d. o. o., Ljubljana, Dunajska 21 JAVNO DRAŽBO za prodajo stanovanja

Stanovanje, ki ga prodajamo, je v stanovanjski zgradbi v Novi Gorici. Ul. Gradnikove brigade št. 19, VI. nadstr., št. 32.

Uporabna površina stanovanja je 35,78 m².

Izklicna cena je 4.186.874,00 SIT.
Na dražbi lahko sodelujejo vse pravne in fizične osebe, ki pred začetkom dražbe vplačajo varščino v višini 10% izklicne cene na žiro račun prodajalca št. 50102-601-21735 pri SDK Ljubljana, s pripisom »licitacija« ali pred začetkom javne dražbe predložijo bariran ček.

Plačano varščino bomo kupcu všteli v kupnino, drugim ponudnikom pa vrnili v 3 dneh po končani dražbi.
Vplačana varščina se ne obrestuje.
Pooblaščenci pravnih oseb morajo pred začetkom dražbe predložiti pisno pooblastilo.
Kupec mora skleniti pogodbo v 3 dneh po končani dražbi, sicer varščina zapade.
Kupnino je treba plačati v 15 dneh po sklenitvi pogodbe.
Prometni davek in vse stroške prenosa lastninske pravice plača kupec.
Ogled stanovanja je mogoč
28. 9. 1992, od 9. do 11. ure.
Podrobnejša pojasnila lahko interesenti dobijo po tel. (061) 313-350.
Javna dražba bo 6. 10. 1992, ob 12. uri na sedežu podjetja v Ljubljani, Dunajska 21, pritličje, soba P-5/1.

18429

Ministrstvo za obrambo, Ljubljana, Kardeljeva ploščad 26,

objavlja naslednja prosta delovna mesta v Upravi za vojaške zadeve:

1. svetovalca za zdavstveno obdelavo
Pogoji: končana medicinska fakulteta, specializacija, 5 let delovnih izkušenj;

2. svetovalca za organizacijo zdravstva
Pogoji: končana medicinska fakulteta, zaželen magisterij, 5 let delovnih izkušenj;

3. referenta za popolnitev z materialno tehničnimi sredstvi
Pogoja: končana fakulteta družboslovne ali vojaške smeri, 4 leta delovnih izkušenj;

4. referenta za mobilizacijo TO
Pogoj: končana fakulteta družboslovne ali vojaške smeri, 2 leti delovnih izkušenj;

5. pisarniškega referenta (2 delavca)
Pogoji: končana 4-letna srednja šola administrativne smeri, 6 mesecev delovnih izkušenj, znanje in uporaba računalnika.

Poleg navedenih pogojev morajo kandidati izpolnjevati še splošne pogoje, določene z zakonom o delavcih v državnih organih (Ur. list RS, št. 15/90, 2/91, 5/91, 18/91 in 22/91) in z zakonom o obrambi in zaščiti (Ur. list RS, št. 15/91).

Delovno razmerje bomo sklenili za nedoločen čas, s polnim delovnim časom in 3-mesečnim poskusnim delom za delovna mesta VII. stopnje zahtevnosti, za delovno mesto V. stopnje zahtevnosti pa z 1-mesečnim poskusnim delom.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev ter življenjepisom pošljite v 8 dneh na naslov: Ministrstvo za obrambo, Oddelek za kadrovske zadeve, Ljubljana, Kardeljeva ploščad 26.
Kandidate bomo o izbiri obvestili.

18344

Kmetijska zadruga Lendava

razpisuje na podlagi sklepa upravnega odbora

javno dražbo

za prodajo nepremičnin:
1. poslovne zgradbe z notranjo površino 836,58 m²
2. poslovne zgradbe z notranjo površino 677,64 m²
3. poslovne zgradbe z notranjo površino 713,16 m²
4. funkcionalnega zemljišča površine 6685 m²

Poslovne zgradbe so v Lendavi, v Mlinski ulici, na parc. št. 4339, k. o. Lendava. Izklicna cena za vse nepremičnine je 1751747 DEM v tolarski protivrednosti po srednjem tečaju Banke Slovenije na dan plačila.

Javna dražba bo 30. 9. 1992, ob 11. uri na sedežu Kmetijske zadruge Lendava v Lendavi, Partizanska ulica 5.
Ogled nepremičnin je mogoč pred dnem dražbe vsak delavnik, razen sobote, med 7. in 14. uro po predhodnem dogovoru (tel. 069/75-040). Vsak udeleženec mora pred začetkom dražbe vplačati varščino v višini 10% od izklicne cene na žiro račun št. 51920-601-11784. Podrobnejša pravila dražbe bodo razglašena neposredno pred začetkom dražbe.

18444

Casinò Ljubljana

d.o.o., Ljubljana, Miklošičeva 9

razpisuje prosto delovno mesto

receptorke

za določen čas (6 mesecev), s polno delovno obveznostjo

Pogoja:
– srednješolska izobrazba
– aktivno znanje enega svetovnega jezika.
Kandidatke naj pošljejo prijave z dokazili v 8 dneh po objavi razpisa na naslov: Casino Ljubljana, Ljubljana, Miklošičeva 9.

184380

M&M TRADING

Podjetje za trgovino, marketing in poslovne storitve d.o.o.
Parmova 41, 61000 Ljubljana, Slovenija

objavlja prosto delovno mesto

finančnega knjigovodje

Pogoja:
– VI. ali V. stopnja izobrazbe ekonomske smeri
– najmanj 5 let delovnih izkušenj pri enakih delih in nalogah.
Zaposlitev je za nedoločen čas, poskusno delo traja tri mesece. Pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju razpisnih pogojev sprejemamo na gornjem naslovu do vključno 23. 9. 1992. Možnost takojšnje zaposlitve. O izbiri bomo kandidate obvestili do 10. 10. 1992.

Prosimo, navedite tudi telefonsko številko, da vas bomo, če bo potrebno, pokicali.

18428

AGROMURKA agromerkur
proizvodnja perutninskega mesa p. o. Murska Sobota

Delavski svet

ABC Pomurka Agromerkur, proizvodnja perutninskega mesa Murska Sobota, p.o.,

razpisuje prosto delovno mesto

direktorja podjetja

Pogoja: – visoka izobrazba ekonomske, agronomske, živilske, veterinarske ali organizacijske smeri
– najmanj 5 let delovnih izkušenj s področja vodenja.

Pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev in kratkim življenjepisom pošljite v 15 dneh na naslov: ABC Pomurka Agromerkur, 69000 Murska Sobota, Industrijska 8, s pripisom »za razpis«.

Kandidate bomo o izidu izbire obvestili v 15 dneh po odločitvi.

18351

Svet Srednje šole Slovenj Gradec, Koroška 11, 62380 Slovenj Gradec

razpisuje dela in naloge

ravnatelja

Za ravnatelja je lahko imenovan kandidat, ki izpolnjuje pogoje za učitelja na srednji šoli, in ima:
– visoko strokovno izobrazbo
– opravljen strokovni izpit za področje vzgoje in izobraževanja
– pedagoško-andragoško izobrazbo
– nad 5 let izkušenj pri vzgojno-izobraževalnem delu.

Imenovanje je vezano na soglasje ustanovitelja. Izbran kandidat bo imenovan za štiri leta.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v 8 dneh na naslov: Srednja šola Slovenj Gradec,

PRISPELI SMO DO VELIKEGA FINALA TENIŠKIH TURNIRJEV

BOSS

VIRGO ITD.

TENIŠKA ZVEZA SLOVENIJE
TENNIS ASSOCIATION OF SLOVENIA

Na začetku smo zapisali: V ne tako daljni prihodnosti bo Slovenija teniška velesila. Da se bo to čimprej zgodilo, se moramo vsi potruditi: trenerji, igralci, organizatorji, gledalci, sponzorji...

...zdaj, ko zaključujemo prvo serijo devetih turnirjev BOSS OPEN z velikim finalom v Ljubljani, se naš cilj šele svetlika na obzorju. Radi bi prvo serijo spremnili v tradicijo, v resnično odskočno desko naših igralcev in igralk v veliki teniški svet. Radi bi prispevali svoj delež k oblikovanju Slovenije v uspešno, moderno, razvito in nenazadnje tudi močno teniško deželo.

Hvala vsem igralcem, vsem soorganizatorjem, vsem gledalcem.

Vidimo se 19. in 20. septembra na finalu v ljubljanskem Tivoliju.

FINALNI TURNIR LJUBLJANA - 19. in 20. 9. 1992
igrišča teniškega kluba Olimpija

Maribor 2. - 3. 5. 92 Velenje 16. - 17. 5. 92 Ljubljana 20. - 21. 6. 92 Novo mesto 11. - 12. 7. 92 Ptuj 25. - 26. 7. 92 Kranj 8. - 9. 8. 92 Nova Gorica 22. - 23. 8. 92 Koper 5. - 6. 9. 92 Ljubljana 19. in 20. 9. 92

Informacijska tehnologija 2001
Pripravnik za delo v prodaji

ICL PLC je vodilno evropsko podjetje za informacijsko tehnologijo, ki ima okrog 26.000 zaposlenih in deluje v več kot 70 državah. Vodi uspešno poslovno strategijo, s tem da veliko investira v razvoj, partnerstvo in joint-venture. Skupaj s Fujitsu (ICL-ov glavni delničar) je ICL drugo največje informacijsko podjetje na svetu, prizadeva pa si postati prvo.

Podjetje ICL je uspešno in uveljavljeno v Hrvaški, občutno pa želi povečati svoje delovanje tudi v Sloveniji

Za uspešno rast podjetja v Sloveniji ICL usposablja svoje menedžerje že za leto 2000 in kasneje, zato išče mlade, sposobne sodelavce s fakultetno izobrazbo.

Izbrani kandidati se bodo pridružili ICL-ovemu srednjeevropskemu podiplomskemu šolskemu in razvojnemu programu, katerega namen je razvoj prodajnega kadra, ki bo sposoben hitro dosegati poslovne uspehe. Sčasoma pričakujemo, da bodo kandidati napredovali na višje položaje v menedžmentu znotraj ICL.

Naša pričakovanja in standardi so zelo visoki, zato morate kandidati izpolnjevati naslednje pogoje:

– da imate diplomo iz računalniške, elektrotehniške in/ali poslovno orientirane smeri
– da aktivno obvladate angleški in slovenski jezik
– da se zavedate izzivov, ki jih predstavljajo mednarodna komercialna podjetja v centralni Evropi (prednost bodo imeli kandidati, ki že imajo izkušnje na tem področju)
– da imate ambicije odigrati vodilno vlogo v uspešnem poslovanju leta 2000 in kasneje
– da ste pripravljeni trdo delati za dosego svojih ciljev
– da ste pripravljeni potovati v druge evropske dežele na razna izpopolnjevanja in študij
– da ste se pripravljeni pridružiti ICL-u do konca septembra 1992.

Če menite, da se lahko odzovete izzivom kariere pri ICL-u, nam, prosimo, pišite in v prijavi navedite vse natančne podatke o vaši izobrazbi in morebitnih delovnih izkušnjah. Prijavo, napisano v angleščini, pošljite do 24. septembra na naslov:

Huw Jenkins, generalni direktor, ICL, d. o. o., 41000 ZAGREB, Krešimirov trg 2, HRVATSKA
18393

EURO ŠOLA® Ljubljana
šola za vse generacije

PRIJAZNI in KVALITETNI PROFESORJI
UGODNE CENE in NAČIN PLAČILA
TUJI JEZIKI z evropskimi programi
POPUSTI za dijake študente in družinske člane

VPIS od 7. do 20. 9. 92
OD I. STOPNJE
ŠIŠKA Stegne 19 - zgradba ISKRE DELTE od 9.00 do 17.00
angleščina
nemščina
italijanščina
francoščina
ostali jeziki

VPIS od 17. do 23. 9. 92
DO V. STOPNJE
CENTER Tomšičeva 5 soba 56 (izza skupščine R. Slovenije) od 12.00 do 18.00

VPIS od 14. do 16. 9. 92
ČRNUČE KS Rezke Dragar C. 24 Junija 15 Od 16.00 do 19.00

ČAS
DOPOLDAN
POPOLDAN
ZVEČER

CERTIFIKATI
EVROPSKI CERTIFIKATI
SLOVENSKI CERTIFIKATI

PROGRAMI
•SPLOŠNI •FAST FORWARD •SCHNELL VORWÄRTS •SPECIALNI
•POSLOVNI •KONVERZACIJA •HIT

TELEFONI: (061) 199-298 (int 343 ali 363) 199-293, 192-818

Sprejem osmrtnic:

ob delavnikih od 7. do 16. ure. Po teleksu YU DELO ST 31633, s telegramom ali po telefonu 318-866 (od 14. do 16. ure) za naročnike izven Ljubljane. Ob nedeljah in praznikih sprejema osmrtnice (do 16. ure) neposredno centralna redakcija »Dela«, Ljubljana, Dunajska c. 5 osebno ali po telefonu 118-255 za naročnike izven Ljubljane. Rokopisov ne vračamo.

V globoki žalosti sporočamo, da je umrl mož, oči, dedek, nečak in bratranec

IVAN BOMBEK

iz Ptuja

Od njega se bomo poslovili v petek, 18. septembra 1992, ob 15. uri iz novega rogozniškega pokopališča v Ptuju

Za njim žalujemo: žena Ada, otroci Jerneja, Mateja, Blaž, zet Peter, vnuka Dejan in Maja ter drugo sorodstvo

Ptuj, Gorišnica, Nova Gorica, Ankaran, Radomlje, Maribor, 15. septembra 1992

805491

Sporočamo žalostno vest, da je v 80. letu starosti končal svojo življenjsko pot naš dragi

STANISLAV PORENTA

direktor Študentskega naselja v pokoju

Od njega se bomo poslovili v petek, 18. septembra 1992, ob 12. uri na ljubljanskih Žalah

Na dan pogreba bo žara v dvanajsti mrliški vežici

Žalujoči: žena Marija, hčerki Irena in Mojca, sinova Marijan in Dušan z družinami ter drugo sorodstvo

Ljubljana, 15. septembra 1992

208593

Sporočamo, da je tragično umrl

MITJA ŽVOKELJ

študent I. letnika Fakultete za strojništvo

Od njega se bomo poslovili v četrtek, 17. septembra 1992, ob 15. uri na pokopališču Blejska Dobrava pri Jesenicah

Študenti in delavci Fakultete za strojništvo

307199

Po dolgoletni bolezni je pretrgala smrt neizmerno voljo do življenja našemu upokojenemu direktorju

RUDIJU STROHMAIERJU

dipl. inž. gozdarstva

Ohranili ga bomo v dragem spominu

Kolektiv Gozdnega gospodarstva Celje

308210

ZAHVALA

vsem, ki ste nam ob slovesu našega dragega

VLADIMIRJA KOSIJA-VOJKA

izrazili sožalje, sočustvovali z nami, ga pospremili na zadnji poti, z rožami, simbolom ljubezni in spoštovanja prekrili njegov grob, HVALA. Zahvala govornikoma, sodelavcu dr. Grilcu iz Kemijskega inštituta za občutene besede in predstavniku koroških partizanov – nekdanjih soborcev. Srčna hvala prav vsem, pevcem za lepo zapete pesmi in v srce segajoči žalostinki.

Žena Miroslava in vsi njegovi

Ljubljana, 15. septembra 1992

904506

Sporočamo žalostno vest, da je umrl naš dolgoletni sodelavec in upokojeni član našega kolektiva

JANEZ LEVAR

Od njega se bomo poslovili v petek, 18. septembra 1992, ob 13. uri na viškem pokopališču

Na dan pogreba bo žara v trinajsti mrliški vežici na ljubljanskih Žalah

Dragega pokojnika bomo ohranili v trajnem spominu

Delavci Tovarne dvokoles in opreme Rog Ljubljana

805503

DELO

Srednja šola tehniških strok Šiška, Ljubljana, Djakovičeva 53

ponovno razpisuje dela in naloge

učitelja slovenskega jezika in književnosti

za določen čas, s polnim delovnim časom za eno šolsko leto
Pogoji: visoka izobrazba ustrezne smeri; drugi pogoji, ki jih predpisuje zakon

Prijave s potrebnimi dokazili sprejema šola osem dni po objavi razpisa.
O izbiri bodo kandidati obveščeni v osmih dneh po sprejetju sklepa o izbiri.
Z izbranim kandidatom bo šola sklenila delovno razmerje po dogovoru.
18353

Kemijska industrija »Kamnik«, 61240 Kamnik, Fužine 9

objavlja prosto delovno mesto

varnostnega inženirja – 1 delavec

z naslednjimi pogoji za zasedbo:
– varnostni inž. ali dipl. inž. tehnične smeri
– opravljen strokovni izpit iz varstva pri delu

Delovno razmerje bomo sklenili za določen čas, s polnim delovnim časom (nadomeščanje delavke na porodniškem dopustu).

Pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v 8 dneh po objavi na naslov: Kemijska industrija »Kamnik«, 61240 Kamnik, Fužine 9.
18394

NOVICE plus VSAK PETEK

Tržno uspešna firma

vabi k sodelovanju vse ambiciozne, komunikativne ter dinamične osebe

za zastopnike dobro prodajanega artikla. Posli so že vpeljani, uspeh zajamčen. Pogoj lasten prevoz.
Informacije po tel. 061/371-534 ali 061/752-820.
183450

Ministrstvo za obrambo, Ljubljana, Kardeljeva ploščad 26,

objavlja prosto delovno mesto

svetovalca za načrtovanje zaščitnih ukrepov

Pogoji:
visoka izobrazba tehniške, gradbene ali geografske smeri, 4 leta delovnih izkušenj, znanje tujega jezika.

Poleg navedenih pogojev morajo kandidati izpolnjevati še splošne pogoje, določene z zakonom o delavcih v državnih organih (Ur. list RS, št. 15/90, 2/91, 5/91, 18/91 in 22/91) in z zakonom o obrambi in zaščiti (Ur. list RS, št. 15/91).

Delovno razmerje bomo sklenili za nedoločen čas, s polnim delovnim časom in 3-mesečnim poskusnim delom.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev ter življenjepisom pošljite v 8 dneh na naslov: Ministrstvo za obrambo, Oddelek za kadrovske zadeve, Ljubljana, Kardeljeva ploščad 26.
Kandidate bomo o izbiri obvestili.
18306

Republika Slovenija
Ministrstvo za promet in zveze
REPUBLIŠKA UPRAVA ZA CESTE
Ljubljana, Dunajska 48

objavlja
prosta dela in naloge

načelnika oddelka za kalkulacije in analize

Pogoji:
– visoka strokovna izobrazba gradbene smeri, VII/1 stopnja
– zahtevamo osnovno znanje informatike
– štiri leta delovnih izkušenj pri kalkulacijah ali delih nizkih gradenj.

Delovno razmerje bomo z izbranim kandidatom sklenili za nedoločen čas, s polnim delovnim časom.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 8 dneh po objavi na naslov: Republika Slovenija, Ministrstvo za promet in zveze, Republiška uprava za ceste, Ljubljana, Dunajska 48.
Vse prijavljene kandidate bomo o izbiri obvestili v 30 dneh po odločitvi.
18302

Mali oglasi
telefon 061 318-866

Vabimo vas v

PROGRAME
TUJIH JEZIKOV

CENE ŠTUPAR
center za permanentno izobraževanje
Ljubljana, Vojkova 1, tel. 127-244/314-737

Prijetno vzdušje, sodobne metode (elementi sugestopedije), majhne skupine, naši in tuji učitelji vas bodo navdušili in uspeh ne bo izostal.
Možnost kombiniranega izpopolnjevanja pri nas in v TUJINI.
VPIS do 18. 9. letos vsak delavnik od 8. do 18. ure na Vojkovi 1.
INFORMACIJE po telefonu 061/317-487, 127-223 in 314-736:

SPECIALNI JEZIK za posamezne stroke → TEKSTILCE, GOSTINCE, TELEFONISTE, TAJNICE
SPLOŠNI JEZIK od I. do VI. stopnje → za vsakogar: ANGL., NĚM., ITAL., FRANC., ŠPANŠČINA, RUŠČINA . . .
SLOVENŠČINA ZA TUJCE → možnost izpolnitve pogoja za pridobitev slovenskega državljanstva

POSLOVNA KOMUNIKACIJA
priprave na izpit za AKTIVNO ZNANJE JEZIKA

priprave na izpit za
MEDNARODNI CERTIFIKAT ICC/Frankfurt

Konkurenčne cene . . . popusti . . . obroki

Tovarna vozil in toplotne tehnike Maribor, d. d., Leningrajska c. 27

ponovno razpisuje

na podlagi sklepa Upravnega odbora in statuta delniške družbe prosto delovno mesto

direktorja družbe

Za direktorja družbe je lahko imenovan kandidat, ki ima končano visokošolsko izobrazbo, 5 let delovnih izkušenj, organizacijsko vodstvene sposobnosti in znanje enega svetovnega jezika. Kandidati morajo prijavi priložiti poslovni načrt sanacije koncerna, ki bo že v duhu sprejetih smernic upravnega odbora. Koordinacijo zagotavljanja podatkovnih baz izvaja mag. Erik Kos, tel. št. 062/100-570. Izbrani kandidat bo imenovan za štiri leta. Kandidati naj pošljejo pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev, življenjepisom in referencami v 15 dneh po objavi razpisa na vodstvo koncerna TVT Maribor, Leningrajska c. 27.
O odločitvi bomo kandidate obvestili v 15 dneh po sprejemu sklepa o izbiri kandidata.
18443

Po krajši in hudi bolezni nas je zapustil naš dragi mož, oče, stari oče in brat

JANEZ LEVAR

upokojenec

Od njega se bomo poslovili v petek, 18. septembra 1992, ob 13. uri na viškem pokopališču
Na dan pogreba bo žara v trinajsti mrliški vežici na ljubljanskih Žalah

Žalujoči: žena Minka, hči Marinka z možem, vnuka Erik in Aleš, sestra in drugo sorodstvo

Ljubljana, Ribnica, 14. septembra 1992

508218

Naše mami ni več

MIROSLAVE SAX

Od nje se bomo poslovili v petek, 18. septembra 1992, ob 11. uri iz vežice sv. Nikolaja na Plečnikovih Žalah

Žalujoči: Sonja, Robi, Irma in sorodniki

Ljubljana, Beograd, 15. septembra 1992

307217

Umrl je

JOŽE OKRŠLAR

prvi tajnik KS Dravlje in dolgoletni tajnik KO ZZB NOV Dravlje

Od njega se bomo poslovili v petek, 18. septembra 1992, ob 16. uri na pokopališču v Dravljah

Ohranili ga bomo v lepem spominu

Krajevna skupnost, KO ZZB NOV, KO Rdečega križa in Društvo upokojencev Dravlje ter Lutkovno gledališče Jože Pengov Dravlje

Ljubljana, 17. september 1992

307206

Tiho se je poslovila naša ljuba mami, babica, teta

ALBINA MRZLIKAR

rojena DROBTINA

Od nje se bomo poslovili v petek, 18. septembra 1992, ob 10. uri na pokopališču Vič

Na dan pogreba bo žara v vežici sv. Petra na Plečnikovih Žalah

Žalujoči vsi njeni

405287

Umrla je

ANA RUPNIK

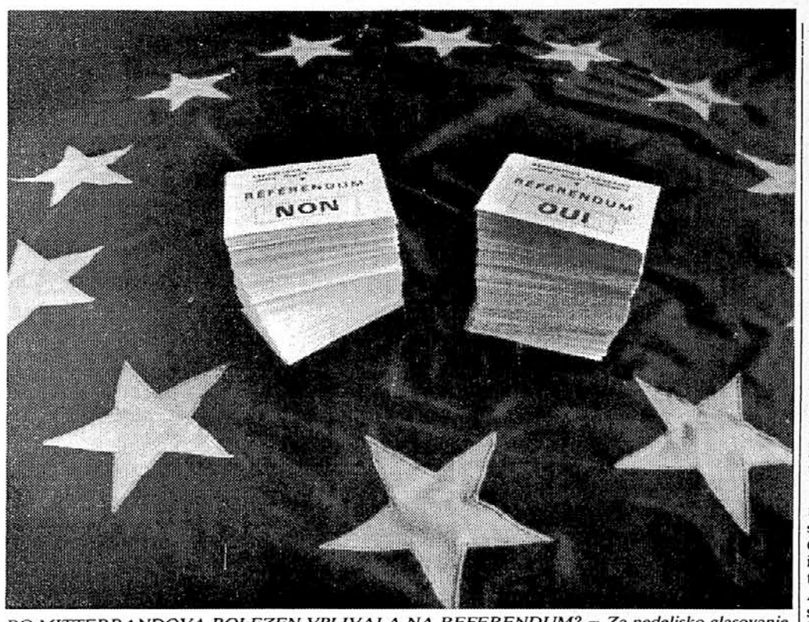
rojena JAGODIC
upokojenka

Od nje se bomo poslovili v soboto, 19. septembra 1992, ob 16. uri na pokopališču Podkraj pri Velenju

Žalujoči: sin Gregor in sestra Tončka

Šoštanj, Zgornje Jezersko

307222

BO MITTERRANDOVA BOLEZEN VPLIVALA NA REFERENDUM? – Za nedeljsko glasovanje o ratifikaciji sporazuma iz Maastrichta je vse nared, kar potrjujejo tudi glasovalni listi na simbolični podlagi: evropski zastavi. Danes pa je med Francoze kot strela iz jasnega udarila novica, da ima predsednik raka na prostati. Toda kot so uradno objavili, naj bi že v nekaj dneh spet prevzel državniške dolžnosti. (Telefoto: Reuter)

Vance vztraja pri tem, da pridejo v Ženevo vsi

»Četudi bo ZRJ izključena iz OZN, naj sede za pogajalsko mizo« – Cheney se dogovarja v Parizu

ŽENEVA, PARIZ, 16. septembra (AFP) – Sopredsednik konference o Jugoslaviji Cyrus Vance je danes izjavil, da se mora ZRJ udeležiti konference v Ženevi za vzpostavitev miru na tleh nekdanje Jugoslavije, tudi če bo izključena iz Združenih narodov. Izključitev srbsko-črnogorske federacije iz svetovne organizacije je sinoči v generalni skupščini ZN zahtevala islamska konferenca s podporo Evropske skupnosti in ZDA.

»Za pogajalsko mizo morajo sedeti predstavniki vseh vpletenih strani,« je poudaril Vance. »Konferenci ne bo škodovalo, če se bomo pogovarjali z vsemi,« je pristavil lord Owen.

Ameriški obrambni minister Dick Cheney se je danes sestal s poveljnikom francoskih oboroženih sil admiralom Jacquesom Lanxadom, pogovarjal pa naj bi se tudi z obrambnim ministrom Pierrom Joxom in premierom Pierrom Beregovoyom. Tema pogovorov v Parizu so odločne zahteve, naj zahodne sile pošljejo vojaška letala v BiH. Izjavil je, da se ZDA, Francija in Velika Britanija še niso dogovorile, ali naj bi prepovedali vse polete nad BiH in tako onemogočili napade vojaških letal srbskih sil. »V ZDA še razpravljajo o tem, kakšen naj bi bil namen te akcije. Ali želimo zavarovati letala s človekoljubno pomočjo za Sarajevo ali pa srbskim silam preprečiti, da bi z letali napadale muslimansko prebivalstvo?«

Včerajšnji začetek 47. rednega letnega zasedanja generalne skupščine je bil v znamenju vprašanja, ali ima okrnjena Jugoslavija, v kateri sta ostali le še Srbija in Črna gora, še pravico do sedeža v ZN. Vrsta govornikov na čelu s predstavnikom Velike Britanije, ki je govoril v imenu evropske dvanajsterice, je poudarila, da ZRJ ne more biti naslednica nekdanje jugoslovanske federacije. Članice ES v varnostnem svetu, Velika Britanija, Francija in Belgija, so pripravile osnutek resolucije, s katero naj bi priporočili generalni skupščini, naj suspendira ZRJ.

Za Slovenijo 9 milijonov ekujev

Iz programa Phare lahko naša država črpa pomoč za pomembne projekte

OD NAŠEGA DOPISNIKA

BRUSELJ, 16. septembra – Republiški minister za znanost in tehnologijo dr. Peter Tancig je danes na sedežu programa Phare podpisal finančni protokol, ki določa, da lahko naša država letos izkoristi 9 milijonov ekujev pomoči tega sklada za več pomembnih projektov. V okviru tega zneska so 2,3 milijona ekujev dodelili za naloge v zvezi s programom Tempus (pri tem je zlasti zanimivo, da so Sloveniji odobrili 23 odstotkov predlaganih projektov, medtem ko jih odobravajo v povprečju 12 odstotkov). Okrog 6,7 milijona ekujev naj bi torej porabili letos predvsem za različne projekte, ki bistveno posegajo v prestrukturiranje slovenskega gospodarstva.

Slovenija je dobila podporo za to, da razpiše sedem ločenih projektov, ki se med drugim nanašajo na privatizacijo podjetij, pospeševanje razvoja malega in srednjega podjetništva in na prestrukturiranje tekstilne industrije, drugi pa se bodo nanašali tudi na pomoč pri preoblikovanju strategije našega turizma ter politike znanosti in tehnologije, medtem ko poseben pomen pripisujejo tudi prestrukturiranju telekomunikacij.

Kot je povedal minister dr. Tancig, je Slovenija na pogajanjih, ki so našo državo dokaj hitro pripeljala v Phare, dobila sorazmerno manjšo vsoto, saj je bilo denimo že po starem načrtu za letos v programu za območje nekdanje Jugoslavije zagotovljenih kar 115 milijonov ekujev. Vendar je Slovenija doslej edina med bivšimi republikami, ki so jo ne le sprejeli v Phare, temveč je iz tega vira tudi že nekaj dobiva. Dr. Tancig v zvezi s tem napoveduje, da bomo za naslednje leto poskušali zagotoviti toliko dobrih projektov, da bi mogoče že lahko računali na vsaj dvakrat večjo vsoto kot letos.

Med današnjim pogovorom z novim direktorjem Phara Allanom Meyhewom so posvetili posebno pozornost prihodnjemu sodelovanju Slovenije s tem programom ES za pomoč državam Srednje in Vzhodne Evrope. Že v zdajšnjem finančnem protokolu je pomembno določilo, da morajo pri teh projektih sodelovati tudi slovenski strokovnjaki (20–30 odstotkov), Phare pa bo imel v Ljubljani svojega predstavnika.

STOJAN ŽITKO

ZALOŽNIKI SI MANEJO ROKE

Maastrichtska tema v vsaki drugi knjigi

Med najbolje prodajanimi esejističnimi deli je največ analiz evropske povezave – Razdeljenih več izvodov sporazuma, kot je volivcev – Nihče ni nepristranski

OD NAŠEGA DOPISNIKA

PARIZ, 16. septembra – Medtem ko politični prvaki odštevajo ure do nedeljskega referenduma, na katerem bodo francoski volivci odločali o ratifikaciji sporazuma Evropske skupnosti iz Maastrichta, si založniki manejo roke. Integracijski projekt, ki so ga spočeli v malo znanem mestu v nizozemski pokrajini Limburg, je postavil na glavo izdajateljske programe, v katerih se je začela prava poplava analiz sporazuma o evropski uniji. In bralcev ne manjka; na lestvici desetih najbolje prodajanih esejističnih del jih je kar šest na temo Maastrichta.

Najbolj zavzeto so se obveščanja volivcev lotili v državni tiskarni, ki je že junija natisnila dva milijona izvodov sporazuma in tako zadovoljili predvsem potrebe mestnih hiš in prefektur. Avgusta je državna rotacija stiskala še 43 milijonov izvodov, za kar so porabili 5.000 ton recikliranega papirja. Pierre Bérégovoy je tako več kot uresničil svojo obljubo, izrečeno v eni od debat o Maastrichtu, da bo vsak francoski volivec dobil izvod sporazuma, kar mu bo omogočilo, da se sam in ne glede na politične razprave odloči, kako bo glasoval na referendumu. Toda 45 milijonov izvodov, ki so jih razdelili brezplačno, presega število volivcev. Teh je namreč 38,7 milijonov, k zmanjšanju zalog pa je pripomoglo tudi notranje ministrstvo, ki je za svoje potrebe naročilo štiri milijone izvodov. Poleg tega so v predsedstvu vlade izdali posebno brošuro z naslovom Francija v srcu Evrope, ki so jo natisnili v 300.000 primerkih in poslali v kioske, kjer je na voljo po deset frankov in kjer dela družbo posebnim izdajam nekaterih časnikov (Humanité, Libération, Parisien...), ki so pravočasno zavohali možnost za dober zaslužek.

Med političnimi osebnostmi sta konjunkturo, ki jo prinaša Maastricht, najprej izrabila Marie-France Garaud in Philipe Séguin, prvoborca kampanje proti sporazumu o evropski uniji, ki sta kot Ilf in Petrov spisala knjigo O Evropi na splošno in še posebej o Franciji. Bivša svetovalka Jacquesa Chiraca (ta je po dolgem omahovanju stopil na stran privržencev Maastrichta) je nato izdala še samostojno knjigo, v kateri je raztrgala kontroverzni dogovor Evropske skupnosti, pa tudi Séguin, ki se je povzdignil med kolovodje odpora, je napisal nov esej z naslovom Govor v prid Franciji. V taboru nasprotnikov Maastrichta so se med knjižne avtorje zapisali tudi bivši notranji minister Charles Pasqua, mladi liberalni poslanec Philippe de Viliers, socialistični oporečnik, sicer pisatelj, Max Gallo, ekonomist Alain Cotta in še kdo. Tudi na nasprotni strani, torej med privrženci sporazuma, je izbira pestra – od predsednika skupščine Henrija Emmanuellija do ministra za transport Jean-Louisa Bianca.

● Iz dobrih dveh ducatov naslovov, ki jih ponujajo po knjigarnah in prej mistificirajo kot razlagajo sporazum o gospodarsko-monetarni in politični uniji, po svojstvenem pristopu izstopa esej Evropa in Maastricht, v katerem avtorja Alain Raoux in Alain Terrenoire na najbolj logičen način, z elementi za in proti, analizirata akt, ki ni niti najmanj lahko branje. V nasprotju z rimskim sporazumom iz leta 1956, ki so ga pisali ljudje, katerih politično vizijo je dopolnjevala sposobnost natančnega izražanja, je Maastricht rezultat kompromisov, originalno zapisanih v različnih jezikih pogajalcev, zato je končna različica sporazuma manj razumljiva za neposvečenega bralca.

Tandem razlagalcev kajpak ni politično nevtralen, še zlasti Alain Terrenoire, ki je nekdanji golistični (RPR) poslanec v evropskem parlamentu, vtem ko Alain Raoux evropske zadeve proučuje iz znanstvenega zornega kota. Njuno delo je zanimivo, ker prinaša, kar je v povodnji knjig o Maastrichtu redkost, relativizacijo pomena tega sporazuma v procesu evropske integracije. Z Maastrichtom niso izumili niti patentirali Evropske skupnosti, temveč zgolj omogočili eno od faz njenega razvoja. Kritična bralca sporazuma skušata tudi dedramatizirati posledice nedeljskega referenduma, v nasprotju s politiki, ki zatrjujejo, da se bo zgodovina pisala drugače, če bodo francoski volivci zavrnili ratifikacijo. V tem primeru ne bo razpadla Evropska skupnost, s čimer strašijo zagovorniki Maastrichta, temveč bodo članice dvanajsterice prisiljene upočasniti uveljavljanje svojih ekonomskih, predvsem pa monetarnih projektov, v katerih avtorja, rahlo nagnjena k taboru nasprotnikov, najdeta še največ razlogov v prid evropski uniji. Maastricht predvsem ni popoln, zato ga po Raouxu in Terrenoiru ne gre podpreti brez pridržkov, temveč kritično oceniti in njegove avtorje opozoriti na pomanjkljivosti, ki jih je mogoče odpraviti ob revizijah. Mednje sodi pomanjkanje demokratične razprave, kajti navsezadnje je Maastricht nastal v ozkem krogu, ne rešuje institucionalnih problemov (pristojnosti parlamenta, komisije in ministrskega sveta), niti dileme, ali grupacijo razširiti samo na območje Efte in pri tem prezreti težnje novih držav, ki so se podale na pot demokracije in tržnega gospodarstva, ali pa ambicioznejše začrtati ta proces in pri tem tvegati hude težave, ki jih prinašajo različni gospodarski kazalci.

BOŽO MAŠANOVIĆ

Veliki shod za mir med narodi

BRUSELJ, 16. septembra – Sinoči se je na Velikem trgu v Bruslju s shodom in branjem skupnega poziva k miru sklenilo letošnje že šesto srečanje predstavnikov dvanajstih najpomembnejših religij v svetu, v bližnjem Louvenu pa je dva dneva okoli 1500 cerkvenih dostojanstvenikov in redovnikov razpravljalo o »Evropi, verah in miru«. Na koncu srečanja je kardinal Cassidy, predsednik pontifikalnega sveta za enotnost kristjanov, prebral papeževo poslanico, v kateri je bila omenjena tudi potreba po tem, da Evropa pogleda čez svoje meje – seveda predvsem proti revnemu Jugu. V poslanici je beseda še o tem, da je Evropa »žrtev absurdne in krute vojne v nekdanji Jugoslaviji«.

V bruseljskem pozivu k miru sicer niso posebej omenjali vojne v BiH, čeprav je že v prejšnjih dvodnevnih razpravah za več okroglimi mizami v Louvenu prav to povzročilo nekaj besednih dvobojev. V zvezi s tem omenjajo zlasti nastopa ortodoksnega škofa iz Srbije Danila Krstića in katoliškega pomožnega škofa iz Zagreba Djura Koksa, ki se nista mogla ne »spraviti ne govoriti o enotnosti Cerkva«. Srbski škof je namreč že od samega začetka srečanja poskušal v razpravo vnesti vprašanje o tem, ali je res mogoče govoriti o taki enotnosti, če se na drugi strani po Evropi porajajo nacionalizmi. Slišati je, da je šlo v tem primeru za pravcato besedno vojno, ki se je nedvomno zelo oddaljevala tudi od imena te okrogle mize (Balkan: v pričakovanju miru).

Slišati je bilo, da se tudi Vatikan namerava bolj vključiti v mirovna prizadevanja v bivši Jugoslaviji, saj je milanski kardinal povedal, da naj bi se 20. septembra v Ženevi sestali srbski ortodoksni patriarh Pavle, kardinal Kuharić iz Zagreba in neki muslimanski cerkveni dostojanstvenik iz BiH.

S. Ž.

Latvija sodi Rusiji

OD NAŠEGA DOPISNIKA

MOSKVA, 16. septembra – Danes Latvija sodi Rusiji. Ljudsko sodišče v Rigi ima zahtevno nalogo: obsoditi (ali ne) Sergeja Parfjonova, namestnika načelnika posebnih oddelkov ministrstva za notranje zadeve bivše Sovjetske zveze v Rigi; ti oddelki imajo zloglasen naziv OMON. Te štiri črke pomenijo v Pribaltiku nekaj najbolj sovražnega, kar lahko na svetu obstaja. Parfjonov je bil nedvomno kriv – če je vedel ali pa če ni – za napad omonovcev na latvijske obmejne postojanke 20. januarja 1991, teden dni po napadu sovjetske vojske na Vilnius. Tam je bilo ubitih sedem latvijskih »carinikov«.

Toda po enajstih mesecih zapora in zasliševanj (v Latviji temu rečejo »izolacija«) je javni tožilec Latvijske republike naštel poleg napada na carinarnico v Limbaškem rajonu še dva dodatna greha Parfjonovu: številne aretacije ljudi, tako denimo na avtosejmu v Siguldi in na plaži v Vecaki. Med zaslišanjem so Parfjonova spravili v »predinfarktno stanje« in iz zdravega človeka naredili razvalino; to še ne pomeni, da je bil mučen, ampak najbrž kaže na njegov psihični zlom, potem ko je videl, kaj je dejansko storil in kaj se je zgodilo z državo, ki jo je tako surovo branil.

Toda Rusija tega sojenja ne jemlje več kot sojenje uporne Latvije okupatorski Sovjetski zvezi, personificirani v ujetem Parfjonovu. Moskva je po sprejetju latvijskega zakona o državljanstvu, ki tretjini prebivalstva, v glavnem po vojni doseljenim Rusom (okrog 800.000!), jemlje latvijsko državljanstvo in jih postavlja v vrsto Nedržavljanov, postala silno občutljiva za »rusko stvar« v Pribaltiku. Čeprav v Rusiji vedo, da je Parfjonov kriv, ocenjujejo sojenje v Rigi kot sojenje Latvije proti Rusiji. Še vedno sicer upajo, da bo sodišče »nepristransko« in da bo obtoženi odsedel le minimalno kazen (dve leti). Če pa bo dobil maksimalno (deset let), bo v Rusiji halo. Kajti Parfjonov je predvsem Rus; in te v Latviji preganjajo, mar ne? Na območju nekdanje SZ bo še vroče, ko se bo Moskva spravila reševat svoje rojake »iz stiske«.

DARIJAN KOŠIR

ISKRICE

Življenje je kratko, skušati moramo drug drugemu storiti kako veselje.

J. W. GOETHE

NA KRATKO

Teksaški milijarder Perot utegne kandidirati

LOS ANGELES, 16. septembra (AFP) – Teksaški denarni mogotec Ross Perot je namignil, da se utegne spet vključiti v tekmo za predsedniški položaj, če se bodo organizatorji njegove predvolilne kampanje s tem strinjali. »Če bodo rekli, naj kandidiram, bom to storil,« je dejal Perot v pogovoru za današnjo številko Los Angeles Timesa. Predsednik Bush in njegov demokratski tekmec sta upala, da ju bo podprl del privržencev Rossa Perota, ki se je pred devetimi tedni odrekel kandidaturi, teksaški milijarder pa ni hotel povedati, koga od njiju bo podprl. Izrazil je pripravljenost svetovati svojim privržencem, naj glasujejo za Clintona, če se bo lotil problema državnega primanjkljaja.

Oskrunili židovsko pokopališče v Berlinu

BERLIN, 16. septembra (AFP) – Veliko židovsko pokopališče v vzhodnem Berlinu so ponoči oskrunili neonacisti, ki so na ograjo narisali velik kljukasti križ. »Bojimo se, da se bodo grožnje in nasilje v Berlinu še okrepili pred židovskim novim letom 28. septembra,« je izjavila predstavnica židovske skupnosti v Berlinu. Pred slabima dvema tednoma je bombna eksplozija hudo poškodovala spomenik, ki so ga na mostu v zahodnem Berlinu postavili židovskim žrtvam v taboriščih smrti. V zadnjih mesecih so neznani storilci oskrunili več židovskih pokopališč in sinagog, v katere so prinesli prašiče glave v posmeh načelu židovske vere, ki prepovedujejo jesti svinino.

Turki bombardirali oporišča Kurdov

ANKARA, 16. septembra (Reuter) – Neki višji častnik je povedal, da so turška letala ob podpori topništva danes zjutraj bombardirala oporišča Kurdov ob iraški meji. Z letali F-104 in F-4 so napadli oporišče Kurdske delavske stranke na gori Cudi na jugovzhodu Turčije. Omenjeni častnik je še povedal, da je bila operacija uspešno izvedena, da so zadeli vse tarče, vendar pa podrobnejših informacij za zdaj nimajo.

Panićevo moskovsko srečanje

MOSKVA, 16. septembra – Premier samorazglašene Zvezne republike Jugoslavije Milan Panić se je danes zvečer po vrnitvi iz Pekinga na letališču Šeremetjevo sestal z ruskim zunanjim ministrom Andrejem Kozirjevim. Po enournih pogovorih je Panić novinarjem povedal, da bo na jutrišnji seji jugoslovanske vlade v Beogradu predlagal, da Jugoslavija zaprosi za začetek postopka včlanitve v organizacijo Združenih narodov in druge mednarodne organizacije. Panić je torej v Moskvi prvič javno priznal že dolgo znano dejstvo, da ZRJ ni naslednik bivše SFRJ in da se sedaj šele začenja boj za legitimizacijo te države. Kozirjev je bil tega sklepa zelo vesel, in je obljubil, da bo Rusija takrat, ko bo v OZN prispela prošnja za članstvo ZRJ v tej svetovni organizaciji, to prošnjo podprla, posebej zato, ker se Panićeva politika mirnega reševanja sporov in priznavanja bivših republiških meja za meddržavne, ujema s temeljnimi interesi OZN. Po današnjem srečanju Panić–Kozirjev na moskovskem letališču je jasno, da jugoslovanski premier v petek ne bo deležen srečanja z Jelcinom, kar bi mu sicer lahko v marsičem pomagalo pri rehabilitaciji Jugoslavije v mednarodni javnosti. (D. K.)

Na Kavkazu se nadaljuje vojna

MOSKVA, 16. septembra – Zjutraj so se iztekli trije roki, dogovorjeni na moskovskih in kasnejših pogajanjih med Gruzijo, Rusijo in Abhazijo o rešitvi krize v vzhodnem delu Gruzije: da se morajo iz Abhazije v Rusijo umakniti vsi vojaki Konfederacije gorskih narodov kavkaza (sicer lahko vojska Gruzije proti njim uporabi »vsa sredstva«), da začnejo spet delovati legalni in kasneje razpuščeni organi samorazglašene republike Abhazije in da od polnoči dalje začne veljati popolno premirje. Niti eden od treh dogovorov ni bil izpolnjen; na Kavkazu se nadaljuje vojna. (D. K.)

»Rdeča armada je našla Hitlerjevo truplo«

MOSKVA, 16. septembra (Reuter) – Sodeč po posnetkih iz arhiva KGB, ki jih je sinoči predvajala televizija Skupnosti neodvisnih držav, je rdeča armada našla Hitlerjevo nedotaknjeno truplo, ko je zasedla Berlin. Na posnetku je videti truplo nemškega diktatorja v kabinetu tretjega rajha, okrog njega pa stojijo sovjetski vojaki. »Prvo in najbolj nepričakovano odkritje je bilo Hitlerjevo truplo,« je bilo med posnetkom, ki je trajal 10 sekund, slišati komentatorjev glas. Po uradni različici sta Hitler in Eva Braun skupaj naredila samomor, Hitlerjevi najbližji sodelavci pa so v diktatorjevem bunkerju sežgali njuni trupli.

ZA ZDRAVJE NI MEJA

Kup novincev v Zdravi Evropi

OD NAŠE POROČEVALKE

KØBENHAVN, 16. septembra – »Ne vem, kakšna bo jutrišnja Evropa, prepričan pa sem, da ima dovolj znanja in potencialov za tak razvoj, ki bo posameznike in narode povezoval in zavezoval k medsebojni pomoči in solidarnosti,« pravi H. Nakajima, generalni direktor Svetovne zdravstvene organizacije (WHO), ki se je danes udeležil redne letne konference evropskega komiteja te organizacije.

Zdravstveni ministri in drugi uradni predstavniki 46. evropskih držav, ki sodelujejo na konferenci, so danes dopoldne razpravljali o vprašanjih, ki zadevajo predvsem nove članice Svetovne zdravstvene organizacije. V zadnjem letu se je namreč članstvo v WHO povečalo za polovico, 16 samostojnih in neodvisnih držav, ki so nastale po razpadu Sovjetske zveze in Jugoslavije v tem delu sveta, je dobilo status polnopravih članic. Zadnja med njimi je Bosna in Hercegovina, ki je bila sprejeta šele pred dnevi. Svetovna zdravstvena organizacija, oziroma njen Regionalni komite za Evropo, s tem ni postal bogatejši le v članstvu, pač pa predvsem v zdravstvenih problemih, ki so jih v organizacijo prinesle nove države. Ti problemi so seveda drugačni od zdravstvenih problemov razvitih evropskih držav. In če naj WHO sledi svoji globalni usmeritvi: Zdravje za vse do leta 2000, mora predvsem zmanjšati razlike v ravni zdravstvenega varstva oziroma pogojih za zdravo življenje prebivalcev zahodne na eni ter srednje in vzhodne Evrope na drugi strani.

»Zdrava Evropa«, nov program WHO, o katerem je tekla beseda včeraj in danes, je naravnan prav k temu cilju. Zdravstveni ministri razvitih zahodnoevropskih držav so program seveda podprli in se strinjali s tem, da mora biti osrednja pozornost evropskega dela WHO usmerjena tja, kjer so potrebe po njeni tehnični, materialni in vsakršni drugi pomoči največje – torej v države Srednje in Vzhodne Evrope, v katerih živi več kot 400 milijonov ljudi. Zataknilo se je seveda pri denarju, kajti za nove naloge regionalnega komiteja je potreben dodaten denar, nove članice pa so ekonomsko šibke. Predstavniki razvitih evropskih držav so menili, da

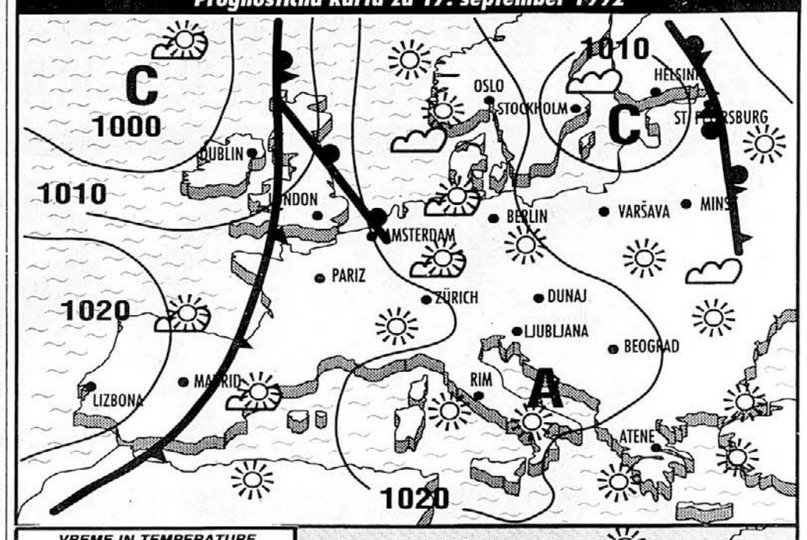
● Slovenija sodi ta čas še v skupino tistih evropskih držav, ki bodo deležne posebne skrbi in pozornosti Svetovne zdravstvene organizacije tudi kar zadeva članarino. Toda glede na to, da je moral slovenski zdravstveni minister dr. Božidar Voljč glavne uradnike WHO že oskrbeti z vsemi potrebnimi podatki, ki ponazarjajo doseženo raven zdravstvenega varstva slovenskih državljanov, je zelo verjetno, da bo Slovenija že do prihodnjega srečanja uvrščena v skupino tistih srednjerazvitih dežel, ki morajo na področju zdravstva tudi dajati in ne le sprejemati pomoč.

njih same za te dodatne aktivnosti tudi ne bi smeli še bolj obremeniti s članarino.

Popoldan so udeleženci konference razpravljali o programu »Evropa brez cigaret«. Gre pravzaprav za dopolnitev akcije, za katero so se evropske članice WHO ogrele že leta 1987, ko so se zavezale, da bodo skušale z različnimi ukrepi zmanjšati proizvodnjo in porabo tobaka tako, da bo leta 2000 med Evropejci le še 20 odstotkov kadilcev. V Zahodni Evropi poraba tobaka sicer upada, delež kadilcev se zmanjšuje (med ženskami, otroci in mladostniki kljub vsemu narašča), medtem ko je trend v vzhodnoevropskih državah (Bolgarija, Poljska, Romunija...) prav nasproten. Strokovnjaki WHO menijo, da brez dodatnih aktivnosti držav članic te organizacije, zlasti seveda novih, ta cilj ne le da ne bo dosežen, pač pa bo leta 2000 število smrtnih žrtev tobaka naraslo že na milijon ljudi letno. In kakšne ukrepe priporočajo? Različne, usmerjene k mladim ljudem in ženskam, torej k populaciji, ki je tako v Vzhodni kot Zahodni Evropi tarča tobačne industrije, predvsem pa spodbujevalne in ne kaznovalne. Kadilce je treba spodbujati in ne siliti k temu, da pustijo cigareto, jim pomagati in jih podpreti, ko se za to odločijo. Pritisk in represija tudi na tem področju ne zaležejo veliko, smo slišali.

SLAVA PARTLIČ

Vremenska napoved Hidrometeorološkega zavoda Slovenije
Prognostična karta za 17. september 1992

VREME IN TEMPERATURE 16. SEPTEMBRA OB 14. URI

kraj	vreme	°C
LJUBLJANA	pretežno jasno	24
BRNIK	pretežno jasno	24
PLANICA	pretežno jasno	23
KREDARICA	zmerno oblačno	10
CELJE	pretežno jasno	24
SL. GRADEC	pretežno jasno	23
MARIBOR	jasno	25
M. SOBOTA	jasno	25
N. MESTO	pretežno jasno	24
LISCA	pretežno jasno	20
NOVA GORICA	jasno	26
PORTOROŽ	jasno	23
REKA	jasno	27
SPLIT	jasno	27
ZAGREB	jasno	24
BEOGRAD	jasno	24
SARAJEVO	–	–
CELOVEC	jasno	22
DUNAJ	jasno	24
BUDIMPEŠTA	jasno	20
RIM	jasno	26
MÜNCHEN	–	–
ZÜRICH	jasno	20
BERLIN	oblačno	17
PARIZ	jasno	19
LONDON	pretežno jasno	17
STOCKHOLM	zmerno oblačno	15

jasno | delno jasno | poloblačno | oblačno | megla
rosi | dež | nevihta | sneg | smer vetra
topla fronta | hladna fronta | okluzija | C središče ciklona | A središče anticiklona

SLOVENIJA

Jasno bo, zjutraj bo po nekaterih nižinah megla. Najnižje jutranje temperature bodo od 6 do 11. ob morju 13, najvišje dnevne od 23 do 28 st. C.

SOSEDNJE POKRAJINE

V sosednjih pokrajinah bo jasno in toplo, zjutraj bo ponekod megla.

VREMENSKA SLIKA

Nad večjim delom Evrope je območje visokega zračnega pritiska. S severozahodnimi vetrovi se nad našimi kraji zadržuje topel in suh zrak.

KAKO KAŽE

V petek in soboto bo sončno in toplo, zjutraj bo ponekod megla.

SVET SO LJUDJE

Dom v skalni votlini

Šestinšestdesetletna britanska gospodinja **ROSE NOVAK** se končno – po treh desetletjih – lahko spet seli v svojo hišo, eno poslednjih jamskih bivališč v Angliji. Britanski zavod za spomeniško varstvo je za 300.000 funtov obnovil dvonadstropnico, vklesano v skalo Holy Austin blizu Birminghama. Zdaj je spet uporabna. Gospa Novakova je s svojo družino prebivala v njej več kot deset let, potem pa se je morala na ukaz občine izseliti. Odtlej to skalno gnezdo ni naseljeno. »Sprva me je spravljalo v obup,« se spominja domovanja v votlini njegova nekdanja stanovalka, »počasi pa se mi je priljubilo.« Odslej bo stanovanje v votlini udobno in čisto nič vlažno. Edina težava je vzpenjanje na hrib, na katerem stoji.

Važno je preživeti

Sedeminpetdesetletni ameriški diplomat **FELIX BLOCH**, ki so ga pred dvema letoma osumili vohunstva, je pripravljen prijeti za vsako delo. Nekdanji namestnik ameriškega veleposlanika v Avstriji, ki je menda izdajal sovjetom skrivnosti, zdaj dela kot prodajalec v supermarketu v Chapel Hillu (ameriška zvezna država Severna Karolina)). Bloch, ki so ga odpustili brez sodnega postopka in brez pravice do pokojnine za že opravljeno diplomatsko službovanje, zdaj dokazuje, da je žilav in neodvisen od ideologij. »Tole službo sem vzel,« je razložil, »da bi dokazal, da lahko človek kadarkoli najde delo in se sam preživlja.«

Nov Potsdamski trg

Med trinajstimi kandidati, ki so se potegovali na natečaju za obnovitev berlinskega Potsdamskega trga, nekoč najbolj prometnega trga v Evropi, ki ga je berlinski zid spremenil v zapuščen, prašen kraj, je zmagal 55-letni italijanski arhitekt **RENZO PIANO**, med drugim znan tudi po svojih zamislih za Pompidoujev center v Parizu. Izvajalca je izbirala družba Daimler-Benz, ki je najlepši del trga prihranila za kompleks svojih novih pisarn.

Najstarejši ameriški veteran

V Phoenixu v ameriški zvezni državi Arizoni je umrl najstarejši ameriški vojni veteran. To je bil stoštestletni **NATHAN COOK**, ki se je pri petnajstih zlagal, da je starejši, ker se je želel pridružiti ameriški mornarici (1901). V njej je služil 44 let in se vojskoval na Kitajskem, na Filipinih in v obeh svetovnih vojnah. Predstavnik ameriških veteranov je ob njegovi smrti izjavil, da je njegova smrt več kot le smrt najstarejšega vojnega veterana, je zgodovinski dogodek, saj povezuje njegovo življenje velik del ameriške zgodovine od časa, ko se je Amerika šele kazala na svetovnem prizorišču pa do tistega, ko je postala svetovna velesila.

Proti preozkim okvirom

Filozofska misel **FÉLIXA GUATTARIJA**, ki je pred kratkim umrl star dvainšestdeset let, je divje in nebrzdano rasla in se bohotila kot plevel. Njegove teze so se svojega predmeta ovijale kot bršljan. Niso ga analizirale, ampak so se ga hotele le oprijeti, ga zgrabiti in ga osvoboditi iz spon toge logike. Njegovo najbolj znano delo Antiojdip (ki ga je napisal skupaj z Gillesom Deleuzom) se je v sedemdesetih in osemdesetih letih ujelo z razpoloženjem proti avtoriteti usmerjene mladine, ki ni zaupala znanosti in je tudi v akademskem ekskurzu zahtevala domišljijo in ekstazo. To ji je Guattari lahko ponudil že zato, ker je svoje bralce svaril pred sistematičnim branjem in od njih zahteval raztreseno, neurejeno listanje, bodisi od zadnje strani k prvi ali križem kražem po knjigi, saj je tako in tako vse povezano med sabo: njegove teze o shizofreniji in njegova ocena kapitalističnega zatiranja, njegovo zavzemanje za čisto okolje in njegovo nezaupanje do slovnice, ki s svojimi togimi pravili in obveznimi pikami domišljiji postavlja preozke okvire.

PA ŠE TO

NEOBJAVLJENI OGLAS – Mlad zakonski par iz Moskve je skušal v tamkajšnjih časopisih objaviti oglas, v katerem ponuja svojega dojenčka v zameno za dvosobno stanovanje. Mati je izjavila, da jima državna podpora za otroka, ki znaša 14 dolarjev na mesec, ne zadošča niti za dva tedna, vsi skupaj pa živijo v skromni sobici. Otrok je zdrav, prav tako tudi njegova starša, ki kljub za resničnost svojih navedb jamčita z vsemi ustreznimi potrdili. Oglas ni bil objavljen.

Viški IS zahteva od mesta čiste račune

Mesto mu mora poslati natančne podatke do petka, drugače bo občina Vič nehala nakazovati denar in začela gospodariti po svoje

LJUBLJANA, 16. septembra – Občina Vič-Rudnik bo dogovor ljubljanskih občin o financiranju javne porabe in s tem renominacijo nesprejetega mestnega proračuna sprejela le, če bodo strokovne službe na ravni mesta do petka pripravile natančne podatke o porabi tega denarja do zdaj in o potrebah uporabnikov v skladu s programi do konca leta, da bodo člani viškega izvršnega sveta imeli strokovno podlago za odločanje.

Poleg tega od mesta še zahtevajo, da mora stanovanjskemu skladu občin v skladu z zakonom dati solidarnostna stanovanja (približno 60) v Župančičevi jami, saj jih občine nujno potrebujejo, mesto pa jih ne deli v skladu s potrebami. Če mesto teh zahtev ne bo izpolnilo, občina Vič-Rudnik, kot je na današnji seji sklenil viški IS, ne bo več nakazovala denarja za financiranje javne porabe v mestu, ampak bo začela gospodariti po svoje, v skladu s svojim proračunom, ki ga zdaj uporablja mesto Ljubljana.

Kako mesto razporeja denar, zdaj ni znano, trdi viški IS, dobilo je namreč 40 odstotkov denarja od dohodnine, s katerim bi moralo poravnati vse splošne obveznosti in vse potrebe na področju komunale. Ko govorimo o celotni renominaciji mestnega proračuna, je po mnenju članov IS Vič-Rudnik treba še dodati, da mesto v splošnem delu to porabo še vedno indeksira, zaradi česar na primer na stanovanjskem področju ne vedo, kaj naj počnejo z denarjem, ki ga dobivajo. S tem denarjem, ki ga mesto dobiva od občin, in je namenjen izključno za stanovanjske zadeve, bo mesto na primer kupilo poslovne prostore Slovenijašporta. Ta denar je treba od mesta iztožiti, pravijo na viškem IS.

Tudi mestno lastnino je treba natančno določiti, ker zdaj ni jasno, kam gre denar, ki je za to namenjen, zahteva viški IS. Svojo trditev je podkrepil s primerom strelišča, v katerega je mesto najprej vložilo več milijonov mark, nato pa ga je dalo podjetju, ki z njim dela, kar hoče. Tudi zdravstveno varstvo je področje, kjer finance niso usklajene: na začetku leta je to področje dobilo 45 milijonov tolarjev, prenesenih iz lanskega leta, zdaj pa nikjer ne piše, kje je ta denar oziroma za kaj je bil porabljen – preprosto ga ni, trdijo člani viškega IS.

Glede posameznih postavk dogovora pa predlagajo večjo renominacijo za komunalo, in sicer za šest do sedem odstotkov, ki so bili na začetku leta temu področju vzeti in dodeljeni družbenim dejavnostim. V okviru komunalnih programov pa je treba ves denar po renominaciji postavk za ceste nameniti za lokalne ceste, razen če se bodo ljubljanske občine posebej dogovorile za financiranje katere od mestnih nalog na tem področju, menijo člani viškega IS.

S predlogom renominacije postavke za vodovod in kanalizacijo so zadovoljni, za to področje samo zahtevajo, da je treba preveriti, kaj je z denarjem (približno 40 milijonov tolarjev), ki ga mesto še od lanskega leta dolguje podjetja VO-KA. Postavke za promet po mnenju viškega IS ni treba renominirati, mogoče jo je celo znižati, na področju energetike pa je renominacije podpovprečna. Zaradi suše bi morali za večji odstotek renominirati še postavko za kmetijstvo, meni viški IS.

Člani viškega IS še menijo, da se morajo o renominaciji najprej dogovoriti in jo potrditi predstavniki resornih sekretariatov občin in mesta, nato pa še predsedniki izvršnih svetov. Na mestu trdijo, da so koordinacijo resornih sekretariatov že sklicali, večina viških sekretarjev pa o tem še ne ve ničesar.

DARJA KOCBEK

ODVOZ KOSOVNIH ODPADKOV

Tokrat je najprej na vrsti viška občina

V krajevnih skupnostih Krim, Rudnik in Lavrica bodo odpadke odvažali že ta četrtek

LJUBLJANA, 16. septembra – Podjetje Snaga bo spet začelo odvažati kosovni material. Najprej ga bodo odpeljali prebivalcem občine Vič-Rudnik (od 17. 9. do 8. 10.), nato prebivalcem občine Center (od 9. do 20. oktobra), potem bo na vrsti občina Bežigrad (od 21. 10. do 10. 11.), nazadnje pa še občina Šiška (od 11. 11. do 9. 12.).

Prebivalci občine Vič-Rudnik, ki živijo v krajevnih skupnostih Krim, Rudnik in Lavrica, bodo morali pripraviti odpadni kosovni material že v četrtek, 17. septembra, v petek, 18. septembra, pa prebivalci krajevnih skupnosti Škofljica, Peruzzi in Galjevica. Tudi v ponedeljek, 21. septembra, bodo na vrsti tri krajevne skupnosti, in sicer Barje, Ig–Iška vas in Tomišelj–Matena.

V torek, 22., sredo, 23., in v četrtek, 24. septembra, bodo delavci Snage kosovni material odpeljali iz krajevnih skupnosti Rožna dolina, Vič in Brdo. Krajevni skupnosti Vrhovci in Kozarje bosta na vrsti v petek, 25. septembra, KS Milan Česnik, v ponedeljek, 28. septembra, KS Kolezija pa v torek, 29. septembra. Prebivalci Murgel in Zelenega Loga bodo odpadni kosovni material morali pripraviti v sredo, 30. septembra, v četrtek, 1. oktobra, pa prebivalci KS Stane Sever in Rakova Jelša. KS Trnovo bo na vrsti v petek, 2. oktobra, v ponedeljek, 5. oktobra, pa KS Malči Beličeve.

Iz primestnih krajevnih skupnosti občine Vič-Rudnik bodo delavci Snage začeli kosovni material odvažati v torek, 6. oktobra, ko ga bodo odpeljali iz KS Polhov Gradec, Dobrova in Horjul. Brezovica, Vnanje in Notranje Gorice so na vrsti v sredo, 7. oktobra, zadnji dan, v četrtek, 8. oktobra, pa bodo kosovne odpadke odpeljali še iz KS Podpeč–Preserje–Kamnik pod Krimom in Rakitna.

Delavci Snage občane prosijo, da sortirani kosovni material odložijo do 6. ure zjutraj na pločnik ob cesti. Morebitne pripombe pa jim lahko sporočijo vsak delovni dan od 6. do 12. ure po telefonu 316-382.

DARJA KOCBEK

Srečna polica
naročnikov DELA
Vsakih 14 dni
za pol milijona nagrad!

Za 7,6 milijarde SIT blokad v gospodarstvu

Ob koncu prejšnjega meseca je imelo dlje kot pet dni blokirane žiro račune že 589 podjetij iz ljubljanske regije

LJUBLJANA, 16. septembra – Med čakanjem na odgovor, katera podjetja bodo državne finančne injekcije rešile pred stečajem, SDK sproti ažurira sezname tistih podjetij, ki so po zdaj veljavnem zakonu zrela za stečaj. Likvidnostne težave podjetij v ljubljanski regiji se v zadnjem času niso prav nič zmanjšale in v avgustu je imelo že 589 podjetij v tej regiji dlje kot pet dni blokiran žiro račun. Skupen znesek blokad na njihovih žiro računih pa je bil ob koncu prejšnjega meseca 7,6 milijarde tolarjev.

Vsem podjetjem s tega seznama sicer ne grozi stečaj, tudi če bi republiška vlada takoj ukinila moratorij na stečaje. A firm, ki bi bile po sedanji zakonodaji – če ne bi bilo moratorija – že v stečajnem postopku, je vendarle izredno veliko. V kakšni likvidnostni stiski so, kaže že podatek, da ima približno 250 podjetij dlje kot sto dni neprekinjeno blokirane žiro račune.

Skupen znesek blokad na žiro računih v industriji ljubljanske regije je znašal ob koncu avgusta 1,5 milijarde tolarjev in kar tretjina tega zneska odpade na strojno industrijo. Tudi promet in zveze so dejavnost, ki je vselej na enem od prvih mest na lestvici najbolj nelikvidnih, le da avgusta k temu ni več prispeval naš letalski prevoznik Adria Airways, marveč – tako kot spomladi – Železniško gospodarstvo Ljubljana (znesek blokade na žiro računu ob koncu avgusta: 1,1 milijarde tolarjev). Čedalje večje likvidnostne težave pa tarejo trgovino, saj je ob koncu avgusta skupen znesek blokad na žiro računih trgovskih firm znašal skoraj milijardo tolarjev. Največji delež v tem znesku imajo zunanjetrgovinska podjetja. Storitve na področju prometa pa so z 1,7 milijarde tolarjev blokad na žiro računih podjetij, ki se ukvarjajo s to dejavnostjo, v vrhu lestvice insolventnih po zaslugi Slovina, saj nanj odpade večina tega zneska (1,5 milijarde tolarjev).

LJILJANA ĐERIĆ

Avtoobnova noče biti več del Autocommerca

Na zboru delavcev v Avtoobnovi so zahtevali odcepitev od d. d. Autocommerce in odstop dveh vodilnih delavcev v Avtoobnovi – Grožnja s stavko

LJUBLJANA, 16. septembra – Zaradi govoric, da naj bi v delniški družbi Autocommerce v kratkem znova odpustili še 200 presežnih delavcev, še bolj pa zaradi novice, da so s 1. septembrom dobili novega direktorja, so delavci Servisa gospodarskih vozil Avtoobnova, ki so del omenjene delniške družbe, danes zjutraj organizirali izredni zbor delavcev. Na njem so oblikovali zahteve, ki jih bodo naslovili upravnemu odboru te družbe oziroma generalnemu direktorju Autocommerca Petru Marterju.

Glavna zahteva delavcev Avtoobnove je odcepitev Avtoobnove od Autocommerca oziroma oblikovanje novega in samostojnega podjetja, ki ne bo v sestavi Autocommerca. Poleg tega zahtevajo tudi takojšen odstop novega direktorja Avtoobnove **Viktorja Pakiža,** ki je nadomestil dosedanjega direktorja **Janeza Simčiča.** To pa seveda ne pomeni, da bi radi nazaj starega direktorja (on je zdaj direktor Volana, ki je prav tako del delniške družbe Autocommerce). Delovno mesto vodje splošnega sektorja v Avtoobnovi pa bi moral po njihovem mnenju zapustiti tudi **Andrej Konrad.** Razburjeni delavci pričakujejo odgovor najkasneje do petka, 18. septembra, in sicer do 8. ure zjutraj. Če ne bodo dobili zadovoljivega odgovora, nameravajo napovedati stavko.

Kot smo lahko slišali na današnjem polurnem zboru delavcev, po zaključku katerega so delavci nadaljevali delo, jim je »divje privatizacije« v Autocommercu dovolj. Menijo, da vodstvu delniške družbe kot tudi direktorju Avtoobnove ni do reševanja nakopičenih problemov z iskanjem novih, nadomestnih programov, temveč le do tega, da čimprej odpustijo večino delavcev, nato pa v stečaj spravijo posamezne profitne centre. Temu naj bi sledila ustanovitev družb z omejeno odgovornostjo. Na to po njihovem menju kažejo ukrepi vodstva – namesto novih programov so jim dostavili le program odpravljanja presežnih delavcev (od prvotnih 367 delavcev jih je zdaj le še 138 – pa še naj bi jih odpuščali).

O tem, kakšna bo usoda Avtoobnove, bo morda jasno po seji upravnega odbora delniške družbe Autocommerce, ki je sklicana za ponedeljek, 21. septembra. Prva točka dnevnega reda bo namreč, tako so nam povedali predstavniki tako svobodnih in neodvisnih sindikatov, katerih člani so delavci Avtoobnove, program kadrovskega prestrukturiranja Autocommerca z ugotovitvijo trajnih presežkov delovne sile.

Na današnjem zboru delavcev v Avtoobnovi so povedali, da imajo delavci že pripravljenega kandidata za vršilca dolžnosti direktorja, kateremu zaupajo. Direktorjem, ki jih nastavlja generalni direktor **Peter Marter,** namreč ne zaupajo. Po njihovih podatkih tudi še nihče od vodilnih ni bil ob službo, med delavci pa se je to zgodilo že več stotim.

Peter Marter je posebej za Delo izjavil, da se bosta on in novi direktor Avtoobnove z delavci Atoobnove in predstavniki obeh sindikatov sestala že jutri. Peter Marter jim bo najbrž povedal, da je sanacijski program tako za preživetje delniške družbe kot posebej Avtoobnove že izdelan in ga uresničujejo ter da je na registracijskem sodišču od preteklega tedna že vloga za registracijo novega podjetja, to je Autocommerca-Avtoobnove d. o. o. Poleg tega jim bo povedal, da ima zdajšnja Avtoobnova samo po prvih osmih mesecih tega leta po njegovih podatkih 800 tisoč DEM izgube ter da nadomestnega programa za področje tovornih vozil, torej za Avtoobnovo, ni. Po Marterjevih besedah sta Autocommerce kot celota kot tudi Avtoobnova posebej prevelika za slovenski trg vsaj za dvakrat. Autocommerce je bil tako po obsegu kot programih organiziran za potrebe nekdanjega velikega jugoslovanskega trga in ne le slovenskega.

JANEZ PETKOVŠEK

Pokličite nas!

Nikar ne brskajte po telefonskem imeniku. Zavrtite številko ljubljanske rubrike Dela: 318-296!

Prav gotovo so stvari in dogodki v Ljubljani in njeni bližnji okolici, o katerih bi bilo treba po vašem mnenju pisati, jih komentirati, razložiti.

Ob prebiranju lokalne strani v časniku se vam je najbrž večkrat zazdelo, da novinarjem ni uspelo spoznati prave resnice, prodreti v resnično življenje.

Kaj ko bi nas poklicali in nam sporočili svoje pripombe in predloge. Vaš klic pričakujemo vsako dopoldne med 10. in 11. uro, razen ob sobotah in nedeljah.

Žena madžarskega predsednika si je ogledala UZR SOČA

LJUBLJANA, 16. septembra – Danes dopoldne si je žena madžarskega predsednika Arpadina Göncz v spremstvu žene slovenskega predsednika Štefke Kučan ogledala ljubljansko porodnišnico in Univerzitetni zavod za rehabilitacijo SOČA. Direktor Franc Hočevar in prof. dr. Črt Marinček sta visoki gostji seznanila s programom rehabilitacije otrok in paraplegikov. Kot strokovnjakinja s področja socialnega dela se je gospa Göncz še posebej zanimala za to, kako v Sloveniji zaposlujemo invalide, s čimer imajo v zavodu veliko izkušenj. (D. L., foto: Aleš Černivec)

Starši iz Čebelice so povzdignili svoj glas

Včeraj so pripravili pohod s plakati do občinske stavbe in javno tribuno z naslovom Čebelica, kam?

DOMŽALE, 16. septembra – Dan pred sejo domžalske občinske skupščine, na kateri bodo delegati med drugim razpravljali tudi o dodeljevanju koncesij alternativnim vrtcem, je Odbor staršev iz vrtca Čebelica iz Domžal v Domžalah organiziral dva shoda, s katerima je skušal opozoriti, da je treba pred podelitvijo kakršnihkoli koncesij za mnenje povprašati tudi starše.

Popoldne se je tako več kot 210 staršev, katerih otroci obiskujejo Čebelico in Uršo, ter Domžalčanov, ki te starše solidarno podpirajo, izpred vrtca Čebelica odpravilo na pohod do zgradbe skupščine občine Domžale (naredili so dva kroga skozi celo mesto). Oboroženi so bili s plakati, na katerih je bilo jasno napisano, česa si ne želijo oziroma kaj hočejo. Med napisi naj omenim le nekaj najbolj zanimivih – Čebelice ne damo, Ne pustimo, da nam uide Čebelica, Sem storil kaj narobe, da moram drugam?, Pluralizacija? Da! Način? Ne! in Mamica, zakaj moram biti žrtev pluralizacije?

Temu pohodu je zvečer sledila še javna tribuna z naslovom Čebelica, kam? Ker je bila domžalska knjižnica za več kot 160 ljudi premajhna, so vsi skupaj odšli v bližnjo šolo Venclja Perka. Tam smo lahko slišali precej novega. Predsednik domžalskega IS Jože Lenič je namreč udeležence tribune seznanil z novim načrtom reševanja problema pomanjkanja prostora tako za državne kot potrebe vrtca Dominik Savio Karitas Domžale, ki je neke vrste kompromis, morebiti sprejemljiv za vse strani. Karitas naj bi nekoliko popustil pri številu otrok, ki naj bi imeli krščansko vzgojo, občina pa bi za 36 otrok nekako našla nadomestni prostor v vrtcu Urša. V Čebelici pa bi imeli mešani vrtec – tako državnega kot krščanskega.

Zavedajoč se, da ima ta načrt precej slabih strani, in kmalu po tistem, ko so mu starši in vzgojiteljice iz Čebelice in Urše dali vedeti, da dva različna programa vzgoje pod isto streho ne gresta skupaj, je Lenič povedal, da obstaja še en načrt, o katerem pa naj bi javnost več zvedela šele na jutrišnji skupščini – to pa zato, ker baje ta načrt še ni usklajen.

Starši so lahko od Leniča zvedeli še to, da je bil eden od pogojev za podelitev koncesije tudi prostor. To pomeni, da bi vse prijavljene alternativne vrtce lahko takoj zavrnili, saj prostorov niso imeli. Ker pa po Lenič evih besedah na občini niso hoteli biti birokrati, za interesente za koncesijo v vrtcih še vedno iščejo ustrezno rešitev. Sami pa so starši dali vedeti, da si ne želijo vedno novih preseljevanj otrok (nekateri so jih letos morali preseliti iz Stolpiča v Čebelico, zdaj pa naj bi morali otroke voziti v prenapolnjeno Uršo) in da je prava rešitev le iskanje novih prostorov za krščanski vrtec. Brez politizacije tega problema pa tudi tokrat ni šlo. Ko je nekaj govornikov namignilo na politično indoktriniran program krščanskih vrtcev, je precej velika skupina staršev, interesentov za tak vrtec, tribuno protestno zapustilo.

JANEZ PETKOVŠEK

Nov bibliobus za potujočo knjižnico

Ljubljanski potujoči knjižnici ga je ob njeni 18-letnici podarilo mesto Ljubljana

LJUBLJANA, 16. septembra – Pred Mestno knjižnico Otona Župančiča na Dvornem trgu so danes predstavili nov bibliobus ljubljanske potujoče knjižnice. Izdelali so ga v podjetju Avtoservis iz Domžal in je prva knjižnica na štirih kolesih v Sloveniji, ki ni predelana iz klasičnega avtobusa.

Bibliobus je ob 18-letnici potujoče knjižnice Otona Župančiča, ki jo bodo praznovali prihodnji mesec, knjižničarjem podarilo mesto Ljubljana. Namenjen je bralcem predvsem manjših krajev v okolici Ljubljane, ki nimajo svojih stacioniranih knjižnic. V osemnajstih letih je ljubljanska potujoča knjižnica obiskovala štirideset takih krajev, skoraj sedem tisoč bralcev pa si je v tem času izposodilo približno tričetrt milijona knjig.

V potujoči knjižnjici imajo na voljo 52.000 knjig, v zadnjih letih, ko so postali mediateka, pa posojajo tudi tri tisoč avdio in videokaset ter laserskih plošč.

Š. M.

NAJNOVEJŠA KNJIŽNICA NA ŠTIRIH KOLESIH – Nov bibliobus potujoče knjižnice Otona Župančiča je po strokovnih in tehničnih merilih najsodobnejše tovrstno vozilo. Hkrati je to prvi bibliobus iz domžalskega Avtoservisa, za katerega so tam pripravili tudi tehnični načrt. (Š. M., foto: Igor Modic)

Srečanje nekadilcev v Mostecu

LJUBLJANA, 16. septembra – Člani društev nekadilcev Ljubljana Center in Šiška bodo v soboto, 19. septembra, pripravili pohod na Katarino, Grmado in Toško čelo ter srečanje v Mostecu. Pohod bodo začeli pri Kompasovem motelu v Mednem, od koder bodo odšli do Slavkovega doma na Golem brdu, od tod pa na Katarino in Grmado. Do Mosteca, kjer se bo ob 14. uri začela slavnostna seja zveze društev nekadilcev Slovenije, bodo prišli čez Toško čelo, Preval in Podutik. Organizatorji priporočajo, da pohodniki sami oblikujejo manjše skupine, za tiste, ki poti ne poznajo dobro, pa bo skupni odhod iz Mednega ob 8. uri.

Š. M.

Cenejše žičnice za študente in dijake

LJUBLJANA, 16. septembra – Po novem velja za študente in dijake ob predložitvi veljavnega indeksa ali potrdila o šolanju 30-odstotni popust pri nakupu dnevne karte za vožnjo na vseh slovenskih žičnicah. To je pred nedavnim na predlog študentske vlade ljubljanske študentske organizacije sprejel odbor za žičnice pri GZS.

Z. M.

V centru na Roški so še brez ogrevanja

V dveh izmed petih ljubljanskih zbirnih centrov nimajo primernega ogrevanja

LJUBLJANA, 16. septembra – Pred prihajajočo zimo je neprimerno ogrevanje v zbirnih centrih hud gmotni problem, s katerim se spopadajo v uradu za priseljevanje in begunce. Medtem ko so v nekdanjih samskih domovih, kamor so nastanili begunce, razmere bolj ali manj dobre, pa je v nekdanjih vojašnicah drugače.

Od petih ljubljanskih zbirnih centrov sta dva brez primernega ogrevnega sistema: zbirni center na Roški cesti in na Cesti v Gorice 5. Že julija je mestna koordinacijska skupina za nastanitev in oskrbo beguncev pripravila projekt za ogrevanje centrov na Roški in na Viču, ki so ga izročili uradu za priseljevanje in begunce. Po njihovih prvih predračunih naj bi samo napeljava centralne kurjave v zbirnem centru na Roški stala milijon tolarjev, popravilo ogrevanja na Viču pa dva milijona. Seveda so to predračuni prvih ponudnikov, poiskati pa bodo morali cenejše rešitve.

N. K.

V Mostah bodo obnovili nekaj objektov KS

Za ureditev bodo štiri krajevne skupnosti dobile 164 tisoč tolarjev

LJUBLJANA, 16. septembra – V občini Moste-Polje so določili prednostni vrstni red za dodelitev združenih sredstev amortizacije poslovnih prostorov krajevnih skupnosti za leto 1992. Vrstni red je nedavno sprejel občinski izvršni svet, o njem pa bodo še razpravljale tiste krajevne skupnosti, ki so podpisnice sporazuma o združevanju amortizacije.

Tako bodo letos za urejanje objektov krajevnih skupnosti namenili dobrih 164 tisoč tolarjev. Od tega bo dobila krajevna skupnost Bizovik nekaj manj kot 21 tisoč tolarjev za ureditev hodnika s stopniščem, popravilo parketa v pisarni krajevne skupnosti in za popravilo priključka na elektriko. Krajevna skupnost Jože Moškrič-Ciril bo za popravilo hidroizolacije na domu občanov dobila 15 tisoč tolarjev, krajevna skupnost Klopce za sovlaganje v gradnjo greznice in kanalizacije v domu občanov nekaj več kot 113 tisoč tolarjev in krajevna skupnost Polje 15 tisoč tolarjev za popravilo oken v prostorih krajevne skupnosti.

Z. M.

IZ NAŠIH KRAJEV

Laufer v KUD Franceta Prešerna

LJUBLJANA, 16. septembra – V petek, 18. septembra, bo ob 21. uri v KUD Franceta Prešerna nastopila reška glasbena skupina Laufer. Ta obetavna istrska skupina je nastala leta 1987. (Z. M.)

Shod SDP

NOVO MESTO, 16. septembra – V petek ob 17. uri bodo v hotelu Kandija v Novem mestu pripravili svoj predvolilni shod člani občinske organizacije Socialdemokratske prenove. Pravijo, da gredo odločno v predvolilni boj, njihovo geslo pa je »Za Slovenijo zdaj«. (J. S.)

Pogrebi

ŽALE: Na ljubljanskih Žalah bodo v četrtek, 17. septembra, pokopali 80-letnega upokojenca Martina Petka (ob 9. uri), 83-letnega upokojenca Albina Ralca (ob 10. uri), 67-letnega upokojenca Ivana Kuharja (ob 11. uri), 46-letno profesorico Tatjano Henigman (ob 12. uri), 83-letno upokojenko Marijo Kotar (ob 13. uri), 61-letnega upokojenca Ludvika Ferbežarja (ob 14. uri), 78-letnega upokojenca Alojzija Armiča (ob 15. uri) in 48-letnega uslužbenca Adolfa Ucmana (ob 16. uri). (Š. M.)

PISMA BRALCEV

Še enkrat: Skrivnostne igre za dediščino Krasmetala

Odmev stečajnega upravitelja Krasmetala in direktorja TKM g. Borisa Mastena na članke o zapletih in težavah v omenjenih podjetjih zaradi nekaterih pomanjkljivosti nujno zahteva dodatna pojasnila. Če ne zaradi drugega, najmanj zato, ker mi pisec kot avtorju enega od kritiziranih člankov očita »podtikanje, namigovanje, polresnice, neresnice in razpihovanje vaških čenč«. Pri tem pa Masten pozablja, da na moja konkretna novinarska vprašanja med zbiranjem dodatnih informacij za članek z gornjim naslovom sploh ni hotel odgovarjati. Kljub temu zapis o Krasmetalu in njegovih delavcih nikakor ni nastajal le na podlagi nepreverjenih govoric ali namigovanj »bivših članov Krasmetala, ki – po Mastenovi izjavi – poskušajo lastniniti Krasmetal (sedanji TKM) in pri tem ne izbirajo sredstev, saj se tudi kaznivih dejanj niso ustrašili«, temveč na podlagi dolgotrajnega proučevanja zajetnega kupa gradiva in zbiranja izjav številnih prizadetih delavcev.

G. Masten v nadaljevanju – med drugim piše, da SIKO kot prvi naslednik Krasmetala nikakor ni zaživel in posloval. Pri tem, četudi je eden od njegovih tvorcev, pozablja pojasniti, zakaj je bilo to podjetje že na začetku »mrtvorojeni otrok«, ki naj ne bi užival zaupanja upnikov, kakršno naj bi si le malo zatem na istem naslovu in z istim programom dobila nova firma TKM, v kateri je po naključju direktor zopet tolikokrat omenjeni Masten. Pisec v nadaljevanju tudi opozarja, da podjetje TKM ni bilo nikoli v tako težkem položaju, da bi mu grozil stečaj. Te možnosti v članku tudi nisem nikoli omenjal, niti nanjo namigoval. Zato sklepam, da je bila ta pripomba namenjena komu drugemu, saj je Masten kopijo svojega pisma pošiljal tudi drugim časopisom, ki so pisali o tem problemu. Ali pa se je misel o stečaju pomotoma prikradla v Mastenov zapis, ker kot ena od možnih rešitev zadeve »Krasmetal in njegova dediščina« po mnenju poznavalcev prikrito še vedno ostaja v igri.

*Nesmiselno se je tudi spraševati, kdo bo odgovoren za »zakulisne igre, poskuse divje privatizacije in rušenje vodstva TKM v kriznih časih«, ki tako skrbijo g. Mastena. Sam namreč ugotavlja, da bodo posledice takšnega ravnanja z družbeno lastnino, do katere imajo seveda pravico tudi delavci, »**zagotovo** nosili **samo** delavci«. Ti pa tudi najboj vedo, kdo od začetka stečaja stoji za dogajanjem v nekdanji Krasmetalovi tovarni in okrog nje in kdo je najbolj odgovoren za večino sklepov in dokumentov, med katerimi so tudi že spodbujani papirji o disciplinskih prestopkih, premeščanjih, odpustih in številnih drugih neprijetnih dogodkih, ki jim v TKM ni videti konca. Če se morda vse to dogaja brez vednosti g. Mastena, naj kot direktor o njihovih pritožbah in problemih čimprej povpraša svoje (ostale in bivše) sodelavce.*

JANEZ ODAR,
novinar, Koper

Sporočilo

V Vašem cenjenem časniku ste dne 12. avgusta in 11. septembra objavili sestavka z naslovoma »Komunalci napovedali vojno onesnaževalcem« in »Prežrta kanalizacija zaradi kislih odplak«.

Vsem zainteresiranim sporočam, da je sporna kanalizacija v celoti sanirana. Za saniranje celotne kanalizacije na Hruševski c. v Ljubljani sem javnemu podjetju Vodovod – Kanalizacija plačala račun v višini 758.708,00 SIT.

Menim, da ni nikakršnih razlogov več za vznemirjanje javnosti. Zato pričakujem, da bodo posamezniki prenehali zbirati podpise proti meni in moji obrtni delavnici.

Zoper vsa nadaljnja neresnična in zlonamerna pisanja proti meni bom v prihodnje sodno ukrepala.

ROMANA ZRNEC,
Galvanizacija Zrnec,
Hruševska 26,
Ljubljana

Uboga slovenščina

Naši mediji, radio, televizija in dnevno časopisje, lepi in pravilni slovenščini, predvsem pa odpravljanju vsakdanjih slovničnih napak, posvečajo premalo skrbi in pozornosti. To dokazuje, da Slovenci velikega zaklada, to je svoje materinščine, ne znamo ceniti. Sem ter tja naletimo na različna jazikovna razpravljanja in prave filozofske debate o jeziku, mimo pa koraka karavana nepravilnega izražanja. Vse to počenjajo celo izobraženci, ki naj bi vsaj približno obvladali pravilno izrazoslovje. Mednje naj bi spadali tudi novinarji in poročevalci pa tudi vsakovrstni slovenski predsedniki in predstavniki oblasti.

Med drugim slišimo: »Hrvaška vlada nam ne odgovarja.« Kaj to pomeni? Da nam ne ustreza, ali da nam ni všeč, ali pa da nam res ne odgovarja (na vprašanja in pobude).

Že nekaj let se prav ponesrečeno šopirijo besedę korist, koristnik in koristiti. Če nekdo reče: »Zadnje čase precej koristim gospe,« ali to pomeni, da več gospa izkorišča ali da samo eni gospe koristi, se pravi, da ji je kakorkoli že koristen. Mi pa kar koristimo: čas, ure, denar, dopust, kredit itd.

*Izredno pogosta je napačna raba besede razen. Te nerodnosti slišimo po nekajkrat na dan. Poglejmo: »razen predsednika so se seje udeležili tile člani . . .,« »razen vodilnih so se stavke udeležili tudi vsi delavci.« Kaj to pomeni? So bili v prvem primeru člani, v drugem pa vodilni **zraven?!** Beseda razen pomeni, da nekoga ni bilo; govorec pa to poveže v poved, kot da so bili omenjeni prisotni. Tudi namesto razen tega bi morali v večini primerov uporabljati poleg tega.*

Vse preveč »opletamo« z besedo zaradi. Na primer, zaradi odpravljanja te pomanjkljivosti se prizadevamo . . . (prav: da bi odpravili to pomanjkljivost . . .). Novinar na TV ob podelitvi Nobelove nagrade za mir: »Nagrajenka je to nagrado dobila zaradi dolgoletnega nenasilnega boja za mir.« Toda borci in tekmovalci pohval, nagrad in kolajn ne dobivajo zaradi, pač pa za. In še: zaradi ekonomičnejšega pridelovanja sadja bomo . . .; zaradi uspešnejše dostave pošte na dom je treba . . .; zaradi boljše izdelave papirja bomo . . .; zaradi izpita se je začel pridno učiti.

Številni naši predstavniki, novinarji in poročevalci ne znajo več ne sklanjati in ne spregati (čeprav so se tega naučili že v osnovni šoli). Zadnji dan smo z olimpiade slišali poročevalca: »Obe moštvi so koncentrirani« in »Obe moštvi dosti bolj pazijo«. Zvečer pa je predsednik olimpijcev komentiral: »To so prve dve olimpijske medalje«.

Uboga dvojina!

Vsak dan lahko slišimo: »Pred dvemi dnevi« (tako je rekel znani slovenski literat na TV 4. 9. in neki slovenski izobraženec na zboru stranke 6. 9. – prav je seveda: pred dvema dnevoma). In še: Pod dvemi odstotki (Sobotna priloga Dela 5. 9.); z dvemi delodajalci; z obemi sosednjimi državami (besede nekega predsednika); z dvemi milijoni prebivalcev.

Nekateri tudi ne obvladajo predmeta v zanikanem stavku, ki mora biti v 2. sklonu. Na primer: »Ta zakon še nismo sprejeli (prav: tega zakona); to pa nisem jaz predlagal (prav: tega); to jaz ne vem (prav: tega); to pesem ne znam peti (prav: te pesmi) in podobno. Pogoste napačne sklanjatve so še: Ž večimi ljudmi (z več); pred parimi dnevi (napaka je kar dvojna!) – prav: pred nekaj dnevi; pri lepemu konjičku (prav: pri lepem konjičku); pri našemu sosedu (prav: pri našem).

Marsikateri poročevalec ne obvlada pravilnih poudarkov, saj slišimo: múčenec (prav: mučênec); cerkev Sv. Dúha (prav: Sv. Duhà); Škófovi zavodi (prav: Škofóvi zavodi – prva slovenska klasična gimnazija). Drugi sklon množine besede kônj je kónj. Novinarka naj pogleda SP.

Na kupe besed in izrazov pa je med Slovenci ostalo zaradi nekdanje južne jezikovne »bratovščine«: gužva (gneča); pravac (smer); sudija (nogometni sodnik); računica (račun); žitarica (žito); ôdbi (beži, stran); brez veze, nimaš veze (nimaš pojma, nesmiselno, nisi pri stvari); ne mrdaj (Mirno, pri miru); šuti (tiho, bodi tiho); od oka (približno); gôtovo (končano, sklenjeno) in še in še – da tujih grdih in nesramnih kletvic sploh ne omenjam.

FRANCE CERAR,
Škrjančevo 17, Radomlje

Odgovor na pismo Mihe Kerina

Neplačano delo na Ljubljanskem gradu je koordiniral odbor za prenovo Ljubljanskega gradu, zato IS v letu 1990 in 1991 ne more sprejeti nekakšnih moralnih obtožb. Za vse pogodbe, ki so bile sklenjene med Mestom in Splošnimi gradnjami (SCT), je poskrbljeno za finančno pokritje do konca tega leta, tako da nasprotni očitek ne drži. Pač pa nas Ambient preko sodišča želi iztožiti, čeprav dela ni opravil v časovnem obdobju, ki je bilo po pogodbi podpisano. Celo več, Ambient namenoma zavlačuje izvedbo projektov in tako uveljavlja podražitve z raznimi indeksi. Res je delo treba opraviti, pa ne samo opraviti, potrditi ga mora od IS SML pooblaščeni organ, kar pa ne velja za vse znenske, ki jih želite iztožiti. Res je že deloma prenovljeni grad zanimiv za organizatorje, posebej pa za obiskovalce, saj si lahko ogledajo del objekta M (poročni objekt), ki je videti takšen, kot bi tam pristalo vesoljsko vozilo. Nekateri celo pravijo, da bi, če bi imeli denar, vse skaze na gradu podrli, ne pa da hodi ves svet gledat to skrpucalo.

Za obnovo gradu velja, da je stroka odpovedala in da je vse diktirala politika. Šele s prihodom g. Krambergerja je tudi stroka pri obnovi dobila veljavo, kar se je izkazalo prav pri kapelici sv. Jurija, ki je res vrhunsko obnovljena. Vendar je k takšnemu načinu veliko prispeval prav novi investitor – Slovenski verski muzej.

Sicer pa že vrabci na strehi čivkajo, da so med obnavljanjem hodile na grad ekskurzijo študentov iz tujine, da bi videli, kako se zgodovinskih objektov – gradov ne sme obnavljati.

Da je obnavljanje gradu v posmeh zdravi pameti, ni moja ugotovitev, ampak ugotovitev enega vidnih politikov našega časa iz vrst ekologov.

Za to, da je danes dialog med Ambientom in mestom malo manj strpen, je zaslužnih več dejavnikov, najbolj pa je v tem madnatu IS grad prizdela porušitev strehe objekta G. Z izgradnjo te strehe pa bo videz gradu vsaj obnovljen, čeprav zaradi dvigal, ko so še vedno na gradu, ne moremo sprejeti vabljive ponudbe, da bi ga pokazali na stenskem koledarju za leto 1993 oziroma 1994. V takem koledarju bi sprejemljivo obnovljen igral dominantno vlogo.

Polemika z menoj je za vas lahko končana, vendar za Ljubljano še dolgo ne bo, saj jo bo ime Ambient spominjalo na čas, ko se je pri obnavljanju gradu izvajalo nasilje nad zgodovinskimi spomeniki.

JANEZ LESAR,
Kosovelova 26,
Ljubljana

Popitovci na pohodu

Zunanji minister Rupel je pravkar izbral popitovca Mejaka za vodjo slovenske delegacije v Bruslju. Naslednjo bo vodil zagotovo že Jokl. In Cankar v grobu znova vzklika: O, domovina, ti si kakor kurba.

DANILO LEDINEK,
Malgajeva 6,
Celje

Vse, ki bi radi v rubriki »Pisma bralcev« kaj potožili, pohvalili ali na kaj opozorili, obveščamo, da ne bomo objavljali pisem, ki ne bodo podpisana s polnim naslovom. Hkrati opozarjamo vse, naj bodo njihovi prispevki kratki, ne daljši od 60 vrstic.

Zasavsko gospodarstvo je v globoki recesiji

Trboveljsko in zagorsko gospodarstvo sta poslovali z izgubo, večjo od dobička, v hrastniškem pa so ob polletju zabeležili pozitiven izid

ZASAVJE, 16. septembra- Po podatkih Službe družbenega knjigovodstva kaže zasavsko gospodarstvo v prvi polovici letošnjega leta vse znake globoke recesije, in to v slabih zunanjetrgovinskih rezultatih, likvidnostnem položaju, naraščanju števila izgubarjev in še nadaljnjem zmanjševanju deleža prihodkov, namenjenih razširjeni reprodukciji.

Sicer pa so v tem obdobju v gospodarstvu trboveljske občine zabeležili 180 podjetij. Med njimi je 75 zasebnih, ki zaposlujejo le dober odstotek vseh zaposlenih v gospodarstvu občine in dosegajo osem odstotkov vseh prihodkov na tem področju. Nekoliko višji je odstotek zasebnih firm v gospodarstvu zagorske in hrastniške občine. V Zagorju ta predstavlja kar tri četrtine vseh (63 od 84, kolikor jih je predložilo polletne rezultate), veča pa se tudi pomen teh firm, za razliko od tistih v Trbovljah. Tako je v letošnjem polletju 4,3 odstotka ali 127 delavcev, kolikor jih je zaposlenih v zasebnem sektorju zagorskega gospodarstva, ustvarilo 15,5 odstotka prihodkov tega gospodarstva. Od 44 hrastniških podjetij, ki so podatke posredovala SDK, pa je celo 32 zasebnih. Ta so ustvarila dobrih šest odstotkov vseh prihodkov hrastniškega gospodarstva, zaposlovala pa slaba dva odstotka ali 41 delavcev.

In kako je s polletnim poslovnim izidom omenjenih podjetij?

Tako trboveljsko kot zagorsko gospodarstvo sta poslovali z izgubo, večjo od dobička. Prvo je je ustvarilo za 853 milijonov tolarjev (rudarstvo in elektrogospodarstvo predvsem), drugo pa za slabih 81 milijonov tolarjev. V Trbovljah je v podjetjih z izgubo delalo 5919 delavcev ali skoraj 70 odstotkov vseh zaposlenih v gospodarstvu, v Zagorju pa 1585 delavcev ali dobra polovica vseh. V hrastniškem gospodarstvu pa so v polletju zabeležili pozitiven poslovni izid: izgube je bilo »le« za 33 milijonov tolarjev ali za 17 milijonov manj od tako imenovanega bruto dobička. Pridelalo je je 1515 zaposlenih.

Povprečni osebni dohodki zaposlenih v zasavskem gospodarstvu so bili v polletju najvišji v Trbovljah. Znašali so okrog 43 tisočakov (povprečni čisti OD pa je bil najvišji v rudarstvu in projektiranju). Sledijo osebni dohodki v zagorskem gospodarstvu – okrog 42.000 tolarjev, najmanjši pa so bili v hrastniškem – dobrih 38 tisočakov.

Tu pa so še zaloge in terjatve, ki so v prvi polovici leta prav tako bremenile zasavsko gospodarstvo. Trboveljska podjetja na področju industrije in rudarstva so imela zaloge vezane v povprečju 51 dni, nekoliko hitreje pa so jih obračali v trgovini: v 39 dneh, kar pomeni, da so se zaloge v pol leta obrnile skoraj petkrat. V zagorski industriji so zaloge v letošnjem polletju »držali« v povprečju kar 94 dni, v trgovini 37 dni, medtem ko so se v Hrastniku po podatkih SDK trgovine najslabše prilagajale povpraševanju. Zaloge v teh trgovinah predstavljajo kar 65 odstotkov vseh hrastniških zalog.

Na najslabšem glede obveznosti oziroma terjatev do poslovnih partnerjev pa je prav tako hrastniško gospodarstvo. To je ob polletju na sto tolarjev terjatev beležilo še 114 tolarjev obveznosti. Drugačna pa je slika v trboveljskem in zagorskem gospodarstvu: trboveljsko je imelo v istem obdobju na sto tolarjev terjatev 91 tolarjev obveznosti, zagorsko pa le 70.

POLONA MALOVRH

O zdravi prehrani

ROGAŠKA SLATINA, 16. septembra – Tukajšnje zdravilišče pripravlja skupaj s Skupnostjo slovenskih naravnih zdravilišč v petek posvet o zdravi prehrani. Posvet je namenjen predvsem vodjem hotelov in njihovih kuhinj ter tistim, ki so odgovorni za zdravstvo v zdraviliščih. Med posvetom bodo pripravljali tudi varovalno prehrano. Svoje izdelke bodo predstavili tisti, ki trdijo, da oskrbujejo trg z zdravo prehrano.

A. D.

Za socialo toliko kot stroškov za obveznice

V Trbovljah je 1550 brezposelnih, ki se preživljajo s pomočmi, nadomestili in sivo ekonomijo

TRBOVLJE, 16. septembra – Ocena strokovnih služb v trboveljski občini, po kateri naj bi do konca letošnjega leta imeli že 1550 brezposelnih, je bila – kot zdaj ugotavljajo – pravilna, medtem ko je sredstev, ki so jih zanje načrtovali, praktično že zmanjkalo.

Zdaj išče v Trbovljah zaposlitev 1438 ljudi, do konca leta pa pričakujejo, da se bo to število še povečalo. Večina brezposelnih prejema denarna nadomestila oz. pomoči, preostali pa se po mnenju Centra za socialno delo preživljajo s sivo ekonomijo ali pa jih (iskalce prve zaposlitve) preživljajo starši. Za že omenjenih 1550 brezposelnih, kar bi za občino pomenilo 18-odstotno relativno brezposelnost, so iz občinskega proračuna namenili dobrih 25 milijonov tolarjev, od katerih pa so že v prvi polovici leta porabili več kot tri četrtine. Po sedanjih ocenah bo do konca leta potrebnih še 27,5 milijona tolarjev ali za vse leto okrog 53 milijonov – toda v občinskem proračunu tega denarja ni. Občina je morala namreč v letošnjem letu poravnati kar 54 milijonov tolarjev stroškov za obveznice (toliko torej kot bo v vsem letu namenila sociali), ki jih je razpisala na začetku lanskega leta in s katerimi je pravzaprav rešila tisoč delovnih mest. Torej je z njimi tudi ‚izvršila' nekakšen socialni program.

In prav zaradi tega bodo Trboveljčani pomoč skušali poiskati na republiki. Predvidoma še v tem tednu naj bi se skupaj s predstavniki drugih slovenskih občin v podobnem položaju sestali s podpredsednikom vlade Viktorjem Žakljem. Predlagali naj bi mu povečanje občinskega proračuna (sredstva, ki gredo zdaj za reševanje socialnih razmer v Trbovljah, se prelivajo iz drugih proračunskih postavk) oz. da bi stroške obveznic v obliki javnega dolga morebiti prevzela republika.

POLONA MALOVRH

Ameriški poslovneži na obisku v Krki

Pogovarjali so se predvsem o sodelovanju pri biotehnološki proizvodnji in marketingu

NOVO MESTO, 16. septembra – V novomeški tovarni zdravil Krka so bili danes na obisku ameriški poslovneži, ki so v Sloveniji na pobudo ljubljanskega GEA Collegea. S predstavniki Krke so se pogovarjali predvsem o možnostih sodelovanja pri biotehnološki proizvodnji in marketingu na trgih, ki so zanimivi za obe strani.

Po besedah generalnega direktorja novomeške Krke mr. ph. Miloša Kovačiča je bil današnji obisk poslovnežev iz Amerike nadvse pomemben: »Sodelujemo z desetimi multinacionalnimi družbami iz Amerike, pogovarjali pa smo se o možnostih kapitalskega vlaganja in finančne pomoči.«

Krka sodeluje z Američani že več kot dve desetletji in je pomemben partner tako v proizvodnem kot marketinškem smislu, zlasti zdaj, ko se v Vzhodni Evropi oblikujejo nove države, nova demokracija in zasebna iniciativa. Vplivni finančni poslovneži lahko tudi Krki odprejo prenekatera pomembna vrata.

J. S.

Tišina res šepeta, toda stroji tulijo

Obrat Terma iz Škofje Loke v Bodovljah izpušča prašne kamnite delce, ki mažejo okolico, z zelenjave in sadja pa ga tudi umivanje ne spravi

ŠKOFJA LOKA, 16. septembra – Črnikast, droban prah, ki prihaja iz peči za proizvodnjo znanega izolacijskega materiala tervol, je poleg že zmanjšanih doz ogljikovega dioksida, žveplenih in dušičnih plinov ter hrupa svojevrstna oblika ekološkega terorja nad prebivalci vasice Bodovlje. Bodovlje sicer ležijo v prijetnem okolju ob vstopu v Poljansko dolino, težava je le, da imajo od leta 1958 za soseda dislociran obrat Terma Škofja Loka, prej Termike.

Njegov čisto specifičen stranski produkt so prašni kamniti delci, po sestavi enaki tistim, ki se ob suši dvigajo za avtomobili na makadamskih cestah, temna barva pa je posledica koksovega dima. Nadloga je neustavljiva in povzroča zamakanje streh, maže avtomobile, fasade in ograje, sili v stanovanja, posipa solato, travo in sadje, da pri zauživanju kljub prejšnjemu pranju človeku škriplje med zobmi. Problem je že star, o možnih rešitvah pa so se prizadeti v navzočnosti predstavnikov stranke Zelenih Slovenije z odgovornimi iz vodstva tovarne spet enkrat pogovarjali v petek zvečer.

Pred petimi ali šestimi leti je bila selitev obrata iz Bodovelj (90 zaposlenih) skoraj gotova stvar; prestavili naj bi ga v industrijsko cono na Trato. Kar lep čas zato niso vanj vložili niti ficka. A selitev je odpadla, kajti zaradi urbanističnih nedoslednosti je Trata v vsaj enaki meri bivalni okoliš, ki se je prihodu novega onesnaževalca odločno uprl. Malo prej je po dolgotrajni bitki z matičnim podjetjem Termo končno dosegel malone pionirsko zmago, saj so z vključitvijo modernih čistilnih naprav v posodobljen tehnološki postopek enega najhujših ekoloških kamnov spotike spremenili v čisto in ekonomsko izredno uspešno industrijo. Termo je danes vzor sožitja med človekom in »umazano« tehniko, dobitnik znaka Slovenska kakovost in hkrati slaba vest sosednjih firm, katerih prispevek k zastrupljanju zraka in zemlje prej ni dovolj bodel v oči.

V Bodovljah pa je stvar drugačna. Ob sodelovanju občine in vključitvi raziskovalne skupine SEPO je zahtevna sanacija (projekt TES) stekla šele leta 1990, torej že v zaostrenih gospodarskih razmerah. Glavna ovira je dejstvo, da jim štiri do šest milijonov mark za čistilne naprave in filtre ne bo nihče niti podaril niti posodil; sami jih morajo zaslužiti. Stari proizvodni program še zdaleč ni bil dovolj dobičkanosen, kar pomeni, da sta se ponujali le dve možnosti: ali obrate zapreti ali iti v preusmeritev doma in v tujini izjemno perspektivnih novih izolacijskih snovi. Upoštevaje dobre izkušnje s Trate so izbrali drugo pot in začeli posodabljati obstoječo proizvodno linijo, v kateri je ključni segment uvožena pilotna naprava iglalnik, iz katerega so januarja letos prišli testni vzorci nevezanih filcev, namenjeni beli tehniki. Gorenje najbolj računa nanje in zelo priganja, pa tudi v tujini bi jih prodali, kolikor bi hoteli.

Se pravi, da je nesporazum v vrstnem redu naložb, ki je zbodel v oči krajane, saj so zahtevali najprej ekološko sanacijo. Morda bodo poslej laže potrpeli še leto ali dve, kajti konec koncev je večina zaposlenih okoličanov. Če bi obrat podrli, bi ostali brez eksistence. No, predsednik KS Zminec **Stane Primožič** je vendarle več kot upravičeno »nasadil« generalnega direktorja Janeza Deželaka in tehničnega direktorja Bojana Mihevca, češ da bi že odprava vrste drobnih malomarnosti v delovnem procesu omejila vsaj hrup, ki je neznosen. Ironija je, da Termova televizijska reklama sloni na sloganu »Ko tišina šepeta!«, njegovi ventilatorji in sejalna naprava pa tulijo kot nadzvočno letalo. Kovačevo kobilo, ki je tudi v tem primeru bosa, naj bi podkovala stalna telefonična dostopnost odgovornih, kadar bo prišlo do motečih incidentov.

IGOR GUZELJ

Iskra Tenel niha med sanacijo in stečajem

Firma s 353 zaposlenimi se je prijavila na razpis republiškega sklada za razvoj – Rešitev svež denar

NOVO MESTO, 16. septembra – Novomeška Iskra Tenel se je prijavila republikemu skladu za razvoj na natečaj za pomoč pri izvedbi prestrukturiranja in sanacije podjetja. Firma s 353 zaposlenimi, ki je letos ob polletju imela 201 milijon tolarjev prihodkov in blizu 27 milijonov tolarjev izgub, računa, da je to ena izmed verjetnih možnosti za ureditev vse prej kot dobrih razmer.

Direktor novomeške Iskre Tenel **Roman Kastrevc** pričakuje od sklada, da bo dolgoročne obveznosti firme spremenil v vložek v podjetju, potem pa bi skupno vodili primerno politiko. Kajpak Iskra potrebuje tudi svež denar, banka pa je že dala vedeti, da ga ne bo dala. »Rešitve tovarne ne gradimo samo na prijavi, saj se zavedamo, da nam brez novega denarja ni rešitve,« pravi Roman Kastrevc.

Novomeška tovarna energetske elektronike ima v proizvodnem programu 75 proizvodov z več kot 1.000 izdelki. Rešitev lahko prinesejo edino radikalne spremembe za očiščenje programa. Kot najpomembnejšo nalogo imajo pripravo profitnih centrov, ki bodo tehnološko in tržno zaokroženi.

Zanesljivo se ne bodo uresničili načrti v drugem polletju, saj načrtovani posel v Iranu še zmeraj ni sklenjen. Zato ni mogoče pričakovati, da bi uresničili okroglih šest milijonov mark prodaje v drugem polletju. Sekretariat za družbeni razvoj novomeške občinske skupščine, ki je v drugi polovici julija analiziral položaj tega novomeškega podjetja, je prepričan, da brez bančne pomoči sanacijskega programa ne bo mogoče uresničiti: v tem primeru grozi novomeški Iskri stečaj. Sanacijski načrt predvideva, da je optimalno število zaposlenih 270, tako da bi moralo več kot 80 delavcev postati trajno odvečnih. Prav tako naj bi po sanacijskem načrtu za plače zagotovili le 60 odstotkov potrebnega denarja po kolektivnih pogodbah. Ker posel z Iranom še ni sklenjen, ni zanesljiva niti finančna konstrukcija tekočega poslovanja, saj naj bi po načrtih dobili nove blagovne kredite v višini 600 tisoč mark prav za proizvodnjo, namenjeno Iranu. Prodali pa naj bi terjatve iz posla, ki so ga imeli v Turčiji (kjer so zaradi izjemno nizke cene dolarja v primerjavi z marko praktično izgubili enomesečne plače) in že v tem letu tudi terjatve za Iran.

Približno polovica delavcev dobiva zdaj zajamčene plače. Ker ni dovolj denarja za pokrivanje stroškov, plačila dobaviteljem in plače, se obeta to jesen v Iskri Tenelu še večja kriza.

JOŽE SPLICHAL

Občinske obveznice kot kapitalski delež

Občina Črnomelj bo vložila v Belt za pol milijona mark svojih obveznic – Dogovor s Štajersko banko

ČRNOMELJ, 16. septembra – Občina Črnomelj bo vložila pol milijona mark kot svoj kapitalski delež v črnomaljsko podjetje Belt, seveda če bo občinska skupščina potrdila sklep občinske vlade o spremembi namenske uporabe obveznic občine Črnomelj. S tem vložkom bo občina postala solastnik Belta, dobila pa bo tudi svojega predstavnika v upravnem odboru firme.

Belt nujno potrebuje dodaten kapital, da bi se lahko postavil na noge, saj mu naročil ne manjka. Vendar nima dovolj denarja, da bi nakupoval potrebne surovine. Beltov pomen za občino in črnomaljsko gospodarstvo je velik, saj gre za drugo največje podjetje v občini.

Občina Črnomelj je razpisala za pet milijonov mark obveznic, ki naj bi jih po novem ključu, ki vključuje kapitalski vložek v Belt, razdelili drugače, kot so nameravali sprva. 1,7 milijona mark bodo po novi razdelitvi namenili kot posojilo obrtnikom in podjetnikom, milijon mark naj bi bilo namenjenih za vložke v podjetja (v tem sklopu tudi v Belt), 2,3 milijone mark pa naj bi od obveznic namenili za dograditev infrastrukture, ki je potrebna za gospodarski razvoj občine.

Črnomaljci so se že dogovorili s Štajersko banko, da bo ta odkupila za pol milijona mark črnomaljskih obveznic, občina Črnomelj pa bo pri tej banki vezala 20 milijonov tolarjev kot depozit z devizno klavzulo do konca leta 1996. Ta rok je identičen z rokom, ki ga imajo podjetniki za vračilo posojil. Ti bodo dobivali posojila pri Štajerski banki, občina Črnomelj pa je tej banki še pripravljena dati določen diskont pri nakupu obveznic.

Kapitalski vložek občine v Belt ne bo le bistveno izboljšal položaja tovarne, temveč tudi zagotovil občini določen vpliv. Gre preprosto za to, da se prepreči položaj, **kakršen** je bil pred letom, ko je Belt odklanjal nasvete, ko pa je zašel v težave, pa so zahtevali posredovanje občine, kot da je zanj odgovorna le ona.

MILOVAN DIMITRIČ

Sevniške izgube štirikrat višje od akumulacije

Med izgubarji tudi zasebna podjetja – Večja brezposelnost – Spodbuden izvoz

SEVNICA, 16. septembra – Kljub temu da se v Sevnici že povečuje število zasebnih, združenih in mešanih podjetij ter obrtne dejavnosti, še vedno ustvarjajo največji delež družbenega podjetja s 4.356 zaposlenimi. Zato je posebej spodbudno, da so več akumulacije ustvarila zasebna podjetja. Sicer pa je v letošnjih prvih šestih mesecih v sevniški občini poslovalo z izgubo 24 podjetij, nihova skupna izguba je 130 milijonov tolarjev, med njimi pa je kar 15 zasebnih podjetij. V istem obdobju je imelo sevniško gospodarstvo vsega 32 milijonov tolarjev akumulacije, ki je bila štirikrat manjša od skupne izgube. Letos se je število zaposlenih zmanjšalo še za 386 oseb ali 7,8 odstotka, brezposelnost pa se je povečala za 20,5 odstotka, kar je več kot v dveh sosednjih občinah.

Spodbudnejša je zunanjetrgovinska menjava. Imeli so za skoraj 11 milijonov dolarjev konvertibilnega izvoza – v njem dosegajo največjo rast investicijska dela v tujini. Za polovico so zmanjšali tudi uvoz, tako da je vrednost izvoza za 109,1 odstotka presegla uvoz. Največja izvoznika sta tekstilni tovarni Lisca in Jutranjka.

Število obrtnikov in pri njih zaposlenih se je v zadnjih dveh letih povečalo za dobro petino, njihov delež v občinskem gospodarstvu pa z 2,4 na 8,9 odstotka. K temu je prispeval tudi občinski sklad za pospeševanje razvoja drobnega gospodarstva, sedaj pa kreditiranje prevzema občinski proračun. Letos so za razvoj podjetništva in obrti že namenili 395.000 mark, dati nameravajo še 54.000 mark, obrtniki in podjetniki pa so lahko najemali tudi republiške kredite. Samo letos je 11 zasebnih podjetij ter 32 obrtnikov dobilo 725.806 mark za odpiranje 249 novih delovnih mest. Največ jih je seveda v obratu obuval Člann v Loki pri Zidanem Mostu.

VLADO PODGORŠEK

Razstava Franceta Slane na Bledu

BLED, 16. septembra – Galerija Bevisa iz Kranja bo v sodelovanju z Grand hotelom Toplice Bled v četrtek ob 19. uri v Belem salonu hotela odprla razstavo del akademskega slikarja Franceta Slane. Ob navzočnosti umetnika bo njegovo delo predstavil dr. Nace Šumi, glasbeni program pa bo izvedel Big Ben Hit kvartet.

V. F.

IZ NAŠIH KRAJEV

Javna dela pri mostu

METLIKA, 16. septembra – V sklopu javnih del v metliški občini sedaj obnavljajo most v mestnem središču. Most pelje s Ceste bratstva in enotnosti mimo Mercatorjeve poslovne stavbe na Mestni trg. Bil je že zelo slab. Metliška občina bo dala za njegovo obnovo, ki naj bi bila končana na začetku letošnjega oktobra, 1,5 milijona tolarjev. (M. D.)

V Kranju se bodo radovali jeseni

KRANJ, 16. septembra – V petek in soboto bo v Kranju prireditev, ki jo pod imenom Radujmo se jeseni pripravlja podjetje Kotin. Gre za podobno prireditev, s kakršno so pred časom že predstavili različne vrste kruha in peciva ter sira in drugih mlečnih izdelkov. Tokrat bodo na ogled in pokušino ter naprodaj še nekateri jesenski pridelki.

Na trgu med cekrvijo in gledališčem v starem delu mesta bodo na stojnicah sadje in krompir, poleg tega pa še razne vrste kruha, sira in vina. O krompirju bodo tudi govorili, in sicer v gospodinjskih nasvetih za njegovo pripravo ter v nasvetih strokovnjakov za pridelavo. Mlekarska šola pa bo v improvizirani delavnici pokazala, kako gospodinje lahko same predelajo mleko v sir ali jogurt. Na ogled bo tudi delo klekljaric iz Železnikov, prireditev pa bodo s svojimi nastopi popestrili učenci gorenjskih glasbenih šol. (L. S.)

Shod SDP

NOVO MESTO, 16. septembra – V petek ob 17. uri bodo v hotelu Kandija v Novem mestu pripravili svoj predvolilni shod člani občinske organizacije Socialdemokratske prenove. Pravijo, da gredo odločno v predvolilni boj, njihovo geslo pa je »Za Slovenijo zdaj«. (J. S.)

V nedeljo družinski pohod na Brdo

KOKRICA, 16. septembra – Turistično društvo Kokrica organizira v nedeljo, 20. septembra, že četrti letošnji družinski pohod. Udeleženci pohoda se bodo zbrali ob 13. uri pri brunarici TD ob Čukovem bajerju, od koder se bodo podali do protokolarnega objekta Brdo pri Kranju. Tam jih bo čakal vodič, ki jim bo za polovično ceno vstopnice razkazal parke protokolarnega kompleksa. Organizatorji pohoda tokrat še posebej vabijo mlade družine, saj je za otroke do 7. leta starosti vstop v organizirano skupino prost, ti pa bodo gotovo najbolj uživali ob spoznavanju mnogih živali, ki jih bodo srečali med ogledom tega edinstvenega kompleksa na Gorenjskem. Turistični delavci Kokrice pričakujejo tokrat rekorden obisk, prosijo pa udeležence pohoda, naj bodo točni in med ogledom disciplinirani, da ne bi po nepotrebnem vznemirjali živali. Po ogledu se bodo ustavili na Račjem otoku, kjer se bodo lahko sprostili ob družabnih igrah. (J. K.)

Srečanje turističnih delavcev Gorenjske

KRANJ, 16. septembra – V soboto, 19. septembra, se bodo zbrali na 22. srečanju turistični delavci Gorenjske. Udeležence bo najprej pred hotelom Creina v Kranju pozdravil podpredsednik izvršnega sveta občine Kranj Stane Vreček, nato pa si bodo v spremstvu vodičev ogledali znamenitosti mesta, mestno hišo z etnološko zbirko, kostnico in cerkev.

Uradni del srečanja s podelitvijo priznanj za najbolj urejen kraj in za najboljši turistični podmladek bo ob 17.30 v hotelu Creina. Posebni priznanji pa bosta prejeli turistični društvi Kokrica in Preddvor, ki se lahko pohvalita z okroglima obletnicama aktivnega turističnega delovanja – z 20- oziroma 60-letno tradicijo.

V kulturnem programu bodo sodelovali člani KUD Primskovo pri Kranju in s citrami Vida Učakarjeva. Srečanje je Gorenjska turistična zveza, ki letos praznuje 35-letnico delovanja, pripravila skupaj z občinsko turistično zvezo Kranj. Pokrovitelj srečanja je Zavarovalnica Adriatic, d. d. Koper, PE Kranj. (J. K.)

Deseti Ex tempore v Trbovljah

TRBOVLJE, 16. septembra – Likovna skupina Relik v Trbovljah organizira tudi letos slikarski Ex tempore '92. Tokrat ga organizira že desetič. Slikarsko srečanje bo v soboto in nedeljo, 19. in 20. septembra. Namenjeno je slikarjem – ljubiteljem likovne umetnosti. Tematika letošnjega srečanja bo kulturna in naravna dediščina, rudarstvo in stare rudarske kolonije, ekologija, industrijski pejsaži. Pričakujejo, da se bo srečanja udeležilo okoli 25 udeležencev, polovico jih bo prišlo iz drugih krajev. Izbira slikarske tehnike je prosta. Na koncu bodo pripravili razstavo najboljših del. Predvideli so tudi denarne nagrade za tri najbolje ocenjena dela. (T. L.)

JE Krško obratuje s 77-odstotno zmogljivostjo

KRŠKO, 16. septembra – Čeprav obratuje JE Krško danes s 77-odstotno zmogljivostjo in daje v omrežje le okrog 11 milijonov kilovatnih ur električne energije, precej zmanjšuje sedanjo energetsko krizo. Sušno obdobje sicer tudi vpliva na obratovanje krške elektrarne, kajti pretok Save je danes vsega 51,2 kub. metra na sekundo. Zaradi tega se v hladnih jutrih nad objekti dviguje visok oblak pare (na sliki), kajti dodatno so vključene hladilne celice. JE bi lahko služila celo za daljinsko ogrevanje, za kar pa bi seveda bila potrebna velika vlaganja. Iz Krškega so sicer minuli mesec poslali 322 milijonov kilovatnih ur električne energije. JE pa je bila 70-odstotno izkoriščena. (Besedilo in slika: VLADO PODGORŠEK)

Plastični denar osvaja Slovenijo

MARIBOR, 16. septembra – Blizu 6000 Slovencev lahko v bankah v Sloveniji pa tudi v nekaterih na Hrvaškem plačuje svoje račune z lično plačilno kreditno kartico Activa, ki so jo prvi uvedli pri Splošni banki Koper, sedaj pa jo lahko dobijo tudi imetniki žiro računov pri Kreditni banki Maribor, Splošni banki Celje in Komercialni banki Nova Gorica. V kratkem naj bi jo sprejele za svojo tudi preostale slovenske banke.

M. S.

slovenske NOVICE

V vaseh pod Blegošem bo kmalu dovolj vode

Pri gradnji vodovoda so največ naredili domačini sami, nekaj pa je prispevala škofjeloška občina

GORENJA VAS, 16. septembra – V osmih vaseh pod Blegošem, ki sodijo v demografsko ogroženo območje škofjeloške občine, bodo kmalu rešili enega največjih problemov, to je preskrbo s pitno vodo. Največ zaslug za to imajo domačini sami, na pomoč pa jim je priskočila tudi občina.

V sušnem obdobju najbolj manjka vode v Krnicah, zato so tam dali pobudo za gradnjo vodovoda Robidnica–Laze–Lajše–Krnice. Dela so se lotili pred dvema letoma in doslej vkopali blizu sedem kilometrov cevi. Manjka še 400 metrov vodovoda ter šest razbremenilnih jaškov.

Podobno je v vaseh Leskovica, Studor, Debeni in Srednje Brdo, kjer so pred dobrima dvema letoma prav tako začeli graditi skupen vodovod. Tam so se zanj prvi odločili prebivalci Studorja, kjer sta dve domačiji še vedno imeli kapnico. Kmalu so se jim priključili Debenčani, nato pa še vaščani Srednjega Brda, kjer jim je iz pip začela teči oporečna voda, ter Leskovice. Da bo vodovod povsem zgrajen, je treba vkopati še 2450 metrov cevi in dokončati vodohrame.

Pri gradnji obeh vodovodov so veliko dela opravili domačini sami in tudi prispevali precej denarja za nakup cevi, gradbenega materiala in drugo. Škofjeloška občina jim je pomagala s 483.000 tolarji, idrijska občina (novi vodovod bo preskrboval z vodo tudi nekaj hiš v KS Novaki v idrijski občini) pa je dala 412.000 tolarjev.

Kot računajo, za dokončanje obeh vodovodov potrebujejo še 1,3 milijona tolarjev. Za ta denar je krajevna skupnost Gorenja vas zaprosila škofjeloško občino, saj so domačini doslej že toliko dali, da dodatnih finančnih prispevkov ne zmorejo. Občinski izvršni svet je prošnji ugodil in na zadnji seji odobril dodatna finančna sredstva v višini 1,3 milijona tolarjev. To bo pripomoglo k temu, da bo še pred zimo v vseh vaseh pod Blegošem dovolj pitne vode.

LADO STRUŽNIK

PISMA BRALCEV

Še enkrat: Skrivnostne igre za dediščino Krasmetala

Odmev stečajnega upravitelja Krasmetala in direktorja TKM g. Borisa Mastena na članke o zapletih in težavah v omenjenih podjetjih zaradi nekaterih pomanjkljivosti nujno zahteva dodatna pojasnila. Če ne zaradi drugega, najmanj zato, ker mi pišete kot avtorju enega od kritiziranih člankov očita »podtikanje, namigovanje, polresnice, neresnice in razpihovanje vaških čenč«. Pri tem pa Masten pozablja, da na moja konkretna novinarska vprašanja med zbiranjem dodatnih informacij za članek z gornjim naslovom sploh ni hotel odgovarjati. Kljub temu zapis o Krasmetalu in njegovih delavcih nikakor ni nastajal le na podlagi nepreverjenih govoric ali namigovanj »bivših članov Krasmetala, ki – po Mastenovi izjavi – poskušajo lastniniti Krasmetal (sedanji TKM) in pri tem ne izbirajo sredstev, saj se tudi kaznivih dejanj niso ustrašili«, temveč na podlagi dolgotrajnega proučevanja zajetnega kupa gradiva in zbiranja izjav številnih prizadetih delavcev.

G. Masten v nadaljevanju – med drugim piše, da SIKO kot prvi naslednik Krasmetala nikakor ni zaživel in posloval. Pri tem, četudi je eden od njegovih tvorcev, pozablja pojasniti, zakaj je bilo to podjetje že na začetku »mrtvorojeni otrok«, ki naj ne bi užival zaupanja upnikov, kakršno naj bi si le malo zatem na istem naslovu in z istim programom dobila nova firma TKM, v kateri je po naključju direktor zopet tolikokrat omenjeni Masten. Pisec v nadaljevanju tudi opozarja, da podjetje TKM ni bilo nikoli v tako težkem položaju, da bi mu grozil stečaj. Te možnosti v članku tudi nisem nikoli omenjal, niti nanjo namigoval. Zato sklepam, da je bila ta pripomba namenjena komu drugemu, saj je Masten kopijo svojega pisma pošiljal tudi drugim časopisom, ki so pisali o tem problemu. Ali pa se je misel o stečaju pomotoma prikradla v Mastenov zapis, ker kot ena od možnih rešitev zadeve »Krasmetal in njegova dediščina« po mnenju pozornavalcev prikrito še vedno ostaja v igri.

*Nesmiselno se je tudi spraševati, kdo bo odgovoren za »zakulisne igre, poskuse divje privatizacije in rušenje vodstva TKM v kriznih časih«, ki tako skrbijo g. Mastena. Sam namreč ugotavlja, da bodo posledice takšnega ravnanja z družbeno lastnino, do katere imajo seveda pravico tudi delavci, »**zagotovo** nosili **samo** delavci«. Ti pa tudi najboj vedo, kdo od začetka stečaja stoji za dogajanjem v nekdanji Krasmetalovi tovarni in okrog nje in kdo je najbolj odgovoren za večino sklepov in dokumentov, med katerimi so tudi že spodbujani papirji o disciplinskih prestopkih, premeščanjih, odpustih in številnih drugih neprijetnih dogodkih, ki jim v TKM ni videti konca. Če se morda vse to dogaja brez vednosti g. Mastena, naj kot direktor o njihovih pritožbah in problemih čimprej povpraša svoje (ostale in bivše) sodelavce.*

JANEZ ODAR,
novinar, Koper

Sporočilo

V Vašem cenjenem časniku ste dne 12. avgusta in 11. septembra objavili sestavka z naslovoma »Komunalci napovedali vojno onesnaževalcem« in »Prežrta kanalizacija zaradi kislih odplak«.

Vsem zainteresiranim sporočam, da je sporna kanalizacija v celoti sanirana. Za saniranje celotne kanalizacije na Hruševski c. v Ljubljani sem javnemu podjetju Vodovod – Kanalizacija plačala račun v višini 758.708,00 SIT.

Menim, da ni nikakršnih razlogov več za vznemirjanje javnosti. Zato pričakujem, da bodo posamezniki prenehali zbirati podpise proti meni in moji obrtni delavnici.

Zoper vsa nadaljnja neresnična in zlonamerna pisanja proti meni bom v prihodnje sodno ukrepala.

ROMANA ZRNEC,
Galvanizacija Zrnec,
Hruševska 26,
Ljubljana

Uboga slovenščina

Naši mediji, radio, televizija in dnevno časopisje, lepi in pravilni slovenščini, predvsem pa odpravljanju vsakdanjih slovničnih napak, posvečajo premalo skrbi in pozornosti. To dokazuje, da Slovenci velikega zaklada, to je svoje materinščine, ne znamo ceniti. Sem ter tja naletimo na različna jazikovna razpravljanja in prave filozofske debate o jeziku, mimo pa koraka karavana nepravilnega izražanja. Vse to počenjajo celo izobraženci, ki naj bi vsaj približno obvladali pravilno izrazoslovje. Mednje naj bi spadali tudi novinarji in poročevalci pa tudi vsakovrstni slovenski predsedniki in predstavniki oblasti.

Med drugim slišimo: »Hrvaška vlada nam ne odgovarja.« Kaj to pomeni? Da nam ne ustreza, ali da nam ni všeč, ali pa da nam res ne odgovarja (na vprašanja in pobude).

Že nekaj let se prav ponesrečeno šopirijo besede korist, koristnik in koristiti. Če nekdo reče: »Zadnje čase precej koristim gospe,« ali to pomeni, da več gospa izkorišča ali da samo eni gospe koristi, se pravi, da ji je kakorkoli že koristen. Mi pa kar koristimo: čas, ure, denar, dopust, kredit itd.

*Izredno pogosta je napačna raba besede razen. Te nerodnosti slišimo po nekajkrat na dan. Poglejmo: »razen predsednika so se seje udeležili tile člani . . .,« »razen vodilnih so se stavke udeležili tudi vsi delavci.« Kaj to pomeni? So bili v prvem primeru člani, v drugem pa vodilni **zraven?!** Beseda razen pomeni, da nekoga ni bilo; govorec pa to poveže v poved, kot da so bili omenjeni prisotni. Tudi namesto razen tega bi morali v večini primerov uporabljati poleg tega.*

Vse preveč »opletamo« z besedo zaradi. Na primer, zaradi odpravljanja te pomanjkljivosti se prizadevamo . . . (prav: da bi odpravili to pomanjkljivost . . .). Novinar na TV ob podelitvi Nobelove nagrade za mir: »Nagrajenka je to nagrado dobila zaradi dolgoletnega nenasilnega boja za mir.« Toda borci in tekmovalci pohval, nagrad in kolajn ne dobivajo zaradi, pač pa za. In še: zaradi ekonomičnejšega pridelovanja sadja bomo . . .; zaradi uspešnejše dostave pošte na dom je treba . . .; zaradi boljše izdelave papirja bomo . . .; zaradi izpita se je začel pridno učiti.

Številni naši predstavniki, novinarji in poročevalci ne znajo več ne sklanjati in ne spregati (čeprav so se tega naučili že v osnovni šoli). Zadnji dan smo z olimpiade slišali poročevalca: »Obe moštvi so koncentrirani« in »Obe moštvi dosti bolj pazijo«. Zvečer pa je predsednik olimpijcev komentiral: »To so prve dve olimpijske medalje«.

Uboga dvojina!

Vsak dan lahko slišimo: »Pred dvemi dnevi« (tako je rekel znani slovenski literat na TV 4. 9. in neki slovenski izobraženec na zboru stranke 6. 9. – prav je seveda: pred dvema dnevoma). In še: Pod dvemi odstotki (Sobotna priloga Dela 5. 9.); z dvemi delodajalci; z dvemi sosednjimi državami (besede nekega predsednika); z dvemi milijoni prebivalcev.

Nekateri tudi ne obvladajo predmeta v zanikanem stavku, ki mora biti v 2. sklonu. Na primer: »Ta zakon še nismo sprejeli (prav: tega zakona); to pa nisem jaz predlagal (prav: tega); to jaz ne vem (prav: tega); to pesem ne znam peti (prav: te pesmi) in podobno. Pogoste napačne sklanjatve so še: Ž večimi ljudmi (z več); pred parimi dnevi (napaka je kar dvojna!) – prav: pred nekaj dnevi; pri lepemu konjičku (prav: pri lepem konjičku); pri našemu sosedu (prav: pri našem).

Marsikateri poročevalec ne obvlada pravilnih poudarkov, saj slišimo: múčenec (prav: mučênec); cerkev Sv. Duha (prav: Sv. Duhà); Škófovi zavodi (prav: Škofovi zavodi – prva slovenska klasična gimnazija). Drugi sklon množine besede kônj je kónj. Novinarka naj pogleda SP.

*Na kupe besed in izrazov pa je med Slovenci ostalo zaradi nekdanje južne jezikovne »bratovščine«: gužva (gneča); pravac (smer); sudija (nogometni sodnik); računica (račun); žitarica (žito

V Metalflexu nimajo tehnoloških presežkov

Občasno v težavah zaradi dosedanje tečajne in obrestne politike – Strah pred recesijo v Italiji – Prilagajajo se zahodnemu trgu

TOLMIN, 16. septembra – Tolminski Metalflex je z 850 zaposlenimi in motenim poslovanjem, ki pa bistveno ne vplivajo na poslovanje tovarne komponent za belo tehniko, postal daleč največje podjetje tolminske občine. Kot pravi Metalfexov direktor Igor Fon, žal tega primata podjetje ni doseglo s svojo rastjo, ampak zato, ker drugi deli gospodarstva tolminske občine drsijo navzdol. Da gre za tovarno, ki ji tuji poslovni svet lahko zaupa, pa je dokaz mednarodni standard visoke kakovosti njene proizvodnje in izdelkov ISO 9001, ki ga bodo Metalflexu po dveh letih priprav nanj podelili novembra letos.

Direktorja Metalflexa **Igorja Fona** smo obiskali predvsem z namenom, da bi nam odgovoril na nekaj vprašanj, ki se postavljajo v obrekljivi tolminski javnosti v zvezi z domnevno krizo podjetja, ki reže kruh približno polovici prebivalstva Tolmina in okolice. Tovarna, katere 80 odstotkov prihodkov je odvisnih od tujih trgov in ki je zaradi preteklih naložb precej zadolžena, je močno ranljiva in občutljiva za makroekonomske pogoje dela v naši državi. Ti so zelo kruti. Zaradi dosedanje tečajne in obrestne politike Slovenije je Metalflex občasno v težavah, ki jih sicer premošča, vendar mu vrzeli, ki nastajajo, ne uspeva zapolnjevati. Govorice, češ da v Metalflexu kar tretjina kolektiva predstavlja tehnološke presežke, so po mnenju direktorja le natolcevanja. Podjetje je z ustanovitvijo petih enot po vsej Sloveniji, v katerih po pogodbah proizvajajo to, kar v Tolminu zaradi pomanjkanja delovne sile ni mogoče proizvajati, umirila svoj delovni ritem. Precej manj kot v preteklosti je v Tolminu potreb po obveznem delu ob sobotah in nedeljah. To pa si ljudje razlagajo, kot da je dela zanje nasploh vse manj. »Ne morem napovedati, kako bo v prihodnje. Metalflex je polovico svoje izvozne proizvodnje navezal na italijanske kupce. Vemo, da v Italiji lahko pride do večje recesije, ki bo takoj za avtomobilsko udarila industrijo bele tehnike in posredno tudi nas v Tolminu.« Glede plač direktor pravi, da so te bile celo v najhujših časih, recimo na začetku tega leta, nad 80 odstotki kolektivne pogodbe. Sedaj se sučejo nad 85 oziroma okoli 87 odstotki kolektivne pogodbe. O njih se zaradi motenj poslovanja sproti dogovarjajo. Kljub težavam se niso odrekli razvoju. Do prihodnjega leta naj bi razvili novo vrsto izdelkov, ki terjajo 11 milijard lir vredno naložbo. Odpovedali pa se tudi niso adutu, ki so se mu zaradi izgube nekdanjih jugoslovanskih trgov morali začasno odpovedati. Proizvodni program industrijske opreme sedaj prilagajajo zahtevam zahodnih trgov. Z njimi se bodo z družinami novih izdelkov soočili na letošnjem sejmu v Düsseldorfu.

KATJA ROŠ

Jubilej celjskega kinološkega društva

CELJE, 16. septembra – Celjsko kinološko društvo, ki letos praznuje 38-letnico delovanja, bo v soboto odprlo novo vadišče v Lokrovcu. Društvo šteje za svoj rojstni dan 17. maj 1954, ko je bil ustanovljen Klub ljubiteljev športnih psov Celje. Ustanovitev kluba namreč pomeni začetek organiziranega kinološkega delovanja na Celjskem. Predsednik društva Dragan Juhant je ob tem še poudaril, da so celjski kinologi dobili v širši skupnosti prostor, ki jim pripada, šele s slovensko pomladjo, medtem ko so bili desetletja poprej na repu družbenega dogajanja. V. E.

Srečna polica
naročnikov DELA
Vsakih 14 dni
za pol milijona nagrad!

Agrarne skupnosti niso dedinje bivših pravic

To je v svojem odgovoru povedalo kmetijsko ministrstvo sežanski skupščini – Le fizične osebe

SEŽANA, 16. septembra – Ker je denacionalizacija vrnitev premoženja, ne pa vrnitev pravic uporabe na tujem premoženju, tudi pravice nekdanjih servitutnih upravičencev do paše, lesa, gozdnih sadežev in drugih dobrin, ki so bile podržavljene z zakonom o agrarnih skupnostih, ne morejo biti predmet zahtevka po zakonu o denacionalizaciji.

Takšen odgovor je ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano poslalo sežanski skupščini, ki je na pobudo delegata Karla Mahniča od pristojnih republiških organov zahtevalo pojasnilo o vračanju premoženja nekdanjih agrarnih in podobnih skupnosti.

Omenjeno ministrstvo je hkrati s soglasjem ministrstva za pravosodje in upravo ponovno pojasnilo, da so do vrnitve takšnega premoženja upravičene le fizične osebe, torej nekdanji člani teh skupnosti ali njihovi dediči, ki so imeli na skupnem premoženju vknjižene lastninske pravice po deležih. Same agrarne in podobne skupnosti pa ne morejo biti nosilke nekdanjih pravic, saj tudi po predvojnem jugoslovanskem pravu niso bile pravne osebe in zato niso upravičene do denacionalizacije podržavljenih zemljišč.

V pojasnilu, pod katerim sta podpisana pravnica Romana Grunfeld in minister Jože Protner, med drugim še piše, da nevknjiženi upravičenci do paše in z njo povezanih dejavnosti lahko ponovno pridobijo izgubljene pravice na zemljiščih agrarnih (in drugih) skupnosti, če seveda za to izpolnjujejo pogoje po določbah zakona o kmetijskih zemljiščih, če so te površine še vedno skupni pašniki.

JANEZ ODAR

Z lamelami in rotorji v svet

Idrijska Rotomatika in jeseniška Železarna podpisali pogodbo o dobavi visokokakovostne elektropločevine

SPODNJA IDRIJA, 16. septembra – Danes so na sedežu spodnjeidrijske Rotomatike, ki z letno proizvodnjo okoli štiri milijone elektromotorjev še vedno spada med največje tovrstne svetovne proizvajalce, v navzočnosti predstavnikov republiških ministrstev za industrijo in finance, gospodarske zbornice in idrijske ter jeseniške občine podpisali strateški dogovor in pogodbo med Rotomatiko in Železarno Jesenice.

Dokumenta, ki sta ga podpisala direktorja Edvard Svetlik in Boris Bergant, se nanašata na nov tržni program Rotomatike, na njeno proizvodnjo lamel in rotorjev iz visoko kakovostne elektropločevine. Jeseniška železarna naj bi v skladu z danes podpisano pogodbo Rotomatiko do leta 1994 oskrbela z okoli 34.000 tonami tega repromateriala, vrednega okoli 30 milijonov mark. Železarna z Jesenic, v kateri proizvodnja elektropločevine zavzema vlogo strateškega programa, je pridobila posel z Rotomatiko v ostri konkurenci preostalih evropskih dobaviteljev tega materiala. Obe podjetji se namreč srečujeta z izjemno veliko konkurenco proizvajalcev iz gospodarsko razvitih držav sveta. Rotomatika naj bi v navezi z jeseniško Železarno z lamelami oziroma rotorji oskrbovala predvsem svojega največjega poslovnega partnerja dansko tvrdko Danfoss, katere potrebe po teh izdelkih znašajo med 14 in 15 tisoč tonami na leto. Skupni cilj obeh slovenskih podjetij naj bi bil stopati v korak s francosko, britansko in italijansko konkurenco in postopoma postati z 70-odstotnim deležem največji Danfossov dobavitelj lamel in rotorjev ter hkrati eden največjih tovrstnih proizvajalcev na svetu. Pred podpisom strateškega dogovora so se predstavniki Rotomatike in Železarne podrobno seznanili z njegovo vsebino. V razpravi so poudarili predvsem dvoje. Jeseniški železarji ugotavljajo, da je razvoj slovenske metalurgije odvisen predvsem od tako imenovanih niš. Ena najbolj definiranih niš so programi slovenske elektroindustrije. Kot je danes poudaril direktor jeseniške Železarne Boris Bergant, bi v Sloveniji, če bi imela pet Rotomatik, železarstvo dobilo drugačno vlogo, kot jo ima sedaj. Za jeseniško Železarno je bila namreč Rotomatika s svojimi zahtevami po maksimalni kakovosti nekakšen poligon za preverjanje sposobnosti jeseniških železarjev in hkrati dokaz, da je bila naložba v novo jeklarno nujno potrebna. Brez nje bi ostrim Rotomatikinim zahtevam Jeseničani ne mogli slediti. Od Rotomatike, ki je že dolgo trdno zasidrana na svetovnih tržiščih, pa gre upoštevati opozorila na odnos slovenske države in njenih inštitucij do strateško pomembnih gospodarskih postojank, kakršna je idrijska Rotomatika. Ta z do skrajnosti napeto »just in time« proizvodnjo terja usklajeno delovanje vseh z gospodarstvom povezanih državnih inštitucij. KATJA ROŠ

slovenske NOVICE

Javna podjetja imajo izgubo

Goriški vodovodi, Komunala in Komunalna energetika so v polletnih obračunih poslovanja zapisali »rdeče številke« – So cene storitev prenizke?

NOVA GORICA, 16. septembra – V prvem letošnjem polletju so vsa tri novogoriška javna podjetja, Goriški vodovodi, Komunala in Komunalna energetika, poslovala z izgubo. Tako so namreč pokazali njihovi obračuni poslovanja. O vzrokih izgube je, kot se je pokazalo tudi v razpravi na zadnjih sejah izvršnega sveta novogoriške skupščine, težko govoriti brez natančnejše analize in podatkov o poslovanju podjetij.

Predstavniki javnih podjetij pa seveda opozarjajo, da so z republiškim odlokom »zamrznjene« cene njihovih storitev glavni krivec za negativen rezultat poslovanja.

Vsa tri novogoriška javna podjetja ustvarjajo del prihodkov s prodajo svojih storitev na trgu, del pa posredno iz občinskega proračuna. Polletni obračun poslovanja pa seveda ne omogoča, ker pač v njem ni dovolj podatkov, natančnejšega preverjanja tistega dela poslovanja, ki je posredno odvisen od proračuna in torej od s soglasjem izvršnega sveta določenih cen. In seveda niti ne drugega dela poslovanja. Zato so očitne tudi zadrege in nejasnosti v razpravah o tem, kako naj bi v mesecih do konca leta »pokrili« izgubo v poslovanju. V občinskem proračunu namreč za to gotovo ni denarja.

Goriški vodovodi so po podatkih iz polletnega obračuna imeli nekaj več kot 19 milijonov tolarjev izgube. Iz podatkov v obračunu je mogoče razbrati, da se je v tem podjetju v primerjavi z lanskim enakim obdobjem povečal delež, porabljen za materialne stroške in amortizacijo. Občutno je predvsem povečanje obračunane amortizacije, namreč kar za 355 odstotkov. Podobno je v podjetju Komunala. Polletje je podjetje sklenilo z 2,8 milijona tolarjev izgube. V dejavnosti, ki je posredno odvisna od proračunskega deleža, torej pri vzdrževanju cest in ulic ter tako imenovani splošni komunalni dejavnosti, znaša izguba pravzaprav 4,6 milijona tolarjev, so povedali predstavniki Komunale. Nekatere druge dejavnosti, med njimi gradbena, so poslovale pozitivno in zato je skupna izguba v podjetju manjša.

Podjetje Komunalna energetika ima, kot kažejo podatki, težave že dalj časa. Že po lanskem prvem polletju je podjetje v obračunu poslovanja imelo »rdeče številke«, in sicer 2,6 milijona, konec leta pa je izguba narasla na skoraj 7,8 milijona tolarjev. Izgube jim ni uspelo »pokriti«. Ker so tudi v letošnjih prvih šestih mesecih imeli za skoraj 7 milijonov tolarjev izgube, znaša zdaj tako imenovana nepokrita izguba Komunalne energetike 14,7 milijona tolarjev.

Ko so na zadnji seji izvršnega sveta novogoriške skupščine pod drobnogled spet postavili poslovanje in izgubo podjetja Komunala, je bilo v razpravi mogoče slišati tudi kritične pripombe na račun javnih podjetij, njihove notranje organizacije in nepripravljenosti, da bi se prilagodila razmeram in poiskala vse možnosti za izboljšanje poslovanja. Najbolj preprosto je pač zahtevati več denarja iz občinskega proračuna. Slišati pa je bilo mogoče seveda tudi drugo stran. Direktor Komunale je v razpravi med drugim opozoril: »Mi po takih cenah ne bomo delali!«

SLAVICA CRNICA

Intervencijska socialna služba v Novi Gorici bo

Soglasje za to regijsko službo sta dala centra v Ajdovščini in Tolminu – Idrija je predaleč

NOVA GORICA, 16. septembra – V prihodnjih dneh bo tudi novogoriški Center za socialno delo uradno ustanovil regijsko intervencijsko službo socialnega varstva, in sicer s soglasjem enakih centrov v Ajdovščini in Tolminu. Tako bo vključen v slovensko mrežo intervencijskih služb. Oblikovanje mreže teh posebnih služb socialnega varstva je namreč že pred dobrim letom zasnovalo ministrstvo za zdravstvo, družino in socialno varstvo, da bi zagotovilo redno dežurno službo za premagovanje novih pojavnih oblik socialnih stisk in težav v Sloveniji.

Centri za socialno delo se namreč zdaj v številnih občinah srečujejo z novimi nalogami in obveznostmi. Socialne razmere so se v Sloveniji v zadnjem obdobju nedvomno zaostrile. Poleg tega je čedalje več nalog, ki jih morajo strokovni delavci na področju socialnega varstva uresničevati skupaj z zdravstvenimi službami in tudi službami organov za notranje zadeve; seveda ne le med delovnim časom Centra za socialno delo. V vseh slovenskih občinah sicer nimajo enako zahtevnih dodatnih nalog, zato se je ministrstvo odločilo, da bo predlagalo oblikovanje regijskih intervencijskih služb. V novogoriški občini so se pripravе za ustanovitev take službe nekoliko zavlekle, in sicer zato, ker naj bi po predlogu ministrstva novogoriški Center za socialno delo ustanovil službo za vse štiri severnoprimorske občine, idrijski Center pa s predlogom ni soglašal, ker je Nova Gorica pač predaleč za Idrijčane.

Za novogoriški Center pa ustanovitev posebne regijske socialne službe pravzaprav ne bo pomenila izjemno zahtevne dodatne obremenitve. Že doslej je imel namreč službo tako imenovane stalne pripravljenosti. Za novogoriški proračun bo pomenila celo razbremenitev, ker bo denar za delo intervencijske službe zagotavljala republika.

SLAVICA CRNICA

IZ NAŠIH KRAJEV

Že dvanajsta koncertna sezona na novogoriškem odru

NOVA GORICA, 16. septembra – Novogoriški Kulturni dom je razpisal abonma za letošnjo, že dvanajsto koncertno sezono. V desetih abonmajskih večerih se bodo od 9. oktobra do 16. aprila prihodnje leto predstavili uveljavljeni slovenski glasbeni poustvarjalci in glasbeniki iz tujine. Nastopili bodo simfoniki RTV Slovenija, simfonični orkester Slovenske filharmonije, ljubljanski godalni ansambel Tartini, Ljubljanski madrigalisti, pianist Beno Šaver, madžarski Budapest Wind ensemble, tržaški pevski zbor Jacobus Gallus, slovaški Komorni orkester in praški Komorni orkester z vrsto znanih solistov. V programskem izboru so skladbe slovenskih glasbenih ustvarjalcev, med njimi tudi novitete, dela sodobne svetovne glasbene ustvarjalnosti in seveda klasična dela velikanov glasbe iz minulih obdobij, je napovedala program novega koncertnega abonmaja direktorica Kulturnega doma Alenka Saksida. (S. C.)

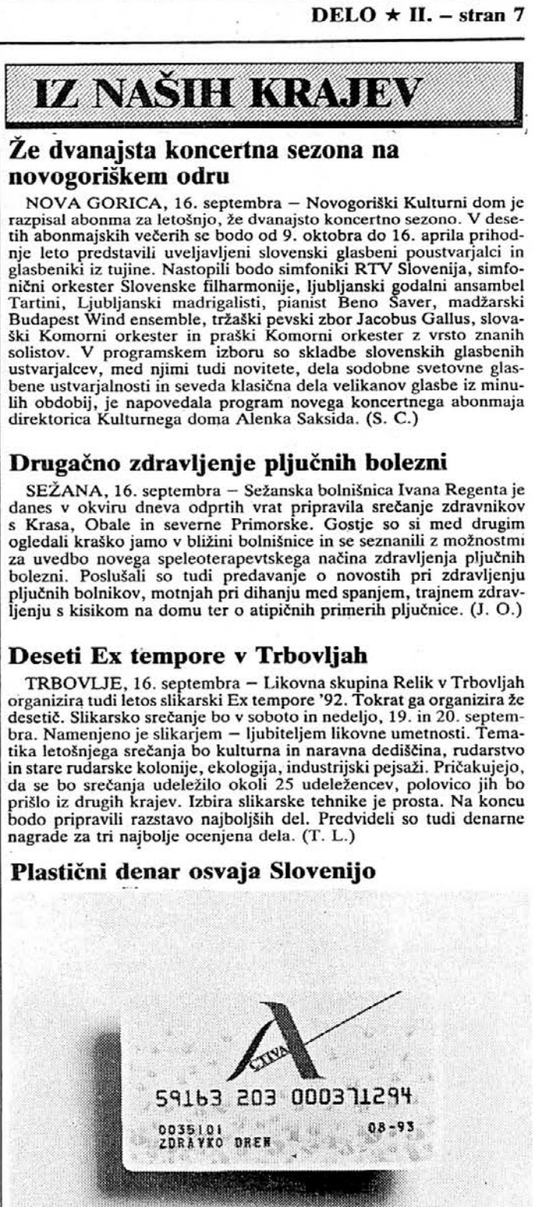
Drugačno zdravljenje pljučnih bolezni

SEŽANA, 16. septembra – Sežanska bolnišnica Ivana Regenta je danes v okviru dneva odprtih vrat pripravila srečanje zdravnikov s Krasa, Obale in severne Primorske. Gostje so si med drugim ogledali krško jamo v bližini bolnišnice in se seznanili z možnostmi za uvedbo novega speleoterapevtskega načina zdravljenja pljučnih bolezni. Poslušali so tudi predavanje o novostih pri zdravljenju pljučnih bolnikov, motnjah pri dihanju med spanjem, trajnem zdravljenju s kisikom na domu ter o atipičnih primerih pljučnice. (J. O.)

Deseti Ex tempore v Trbovljah

TRBOVLJE, 16. septembra – Likovna skupina Relik v Trbovljah organizira tudi letos slikarski Ex tempore '92. Tokrat ga organizira že desetič. Slikarsko srečanje bo v soboto in nedeljo, 19. in 20. septembra. Namenjeno je slikarjem – ljubiteljem likovne umetnosti. Tematika letošnjega srečanja bo kulturna in naravna dediščina, rudarstvo in stare rudarske kolonije, ekologija, industrijski pejsaži. Pričakujejo, da se bo srečanja udeležilo okoli 25 udeležencev, polovico jih bo prišlo iz drugih krajev. Izbira slikarske tehnike je prosta. Na koncu bodo pripravili razstavo najboljših del. Predvideli so tudi denarne nagrade za tri najbolje ocenjena dela. (T. L.)

Plastični denar osvaja Slovenijo

MARIBOR, 16. septembra – Blizu 6000 Slovencev lahko v bankah v Sloveniji pa tudi v nekaterih na Hrvaškem plačuje svoje račune z lično plačilno kreditno kartico Activa, ki so jo prvi uvedli pri Splošni banki Koper, sedaj pa jo lahko dobijo tudi imetniki žiro računov pri Kreditni banki Maribor, Splošni banki Celje in Komercialni banki Nova Gorica. V kratkem naj bi jo sprejele za svojo tudi preostale slovenske banke.

Na mariborskem območju lahko račun z Activo poravnate na 232 prodajnih mestih, do konca meseca pa bo možno z njo kupovati že v 450 prodajalnah. Na Celjskem predvidevajo, da bo k Activi pristopilo do konca meseca že 300 prodajnih mest, v novi Gorici pa so pridobili v sistem že 74 prodajnih mest. Do konca leta naj bi bilo na Koprskem že 6000 imetnikov Active, z njo pa lahko plačujejo na 372 prodajnih mestih v Sloveniji in 14 na Hrvaškem. (M. S.)

Veliko zanimanje za komunalne priveze

Pri koprskem Hidru imajo že zdaj 270 nerešenih prošenj za priveze – Slovenski navtiki hočejo domov

KOPER, 16. septembra – Pri koprskem Hidru, kjer »delijo« komunalne priveze, se srečujejo s čedalje večjim problemom: že zdaj imajo 270 nerešenih vlog za komunalne priveze, vsak dan pa dobijo še po eno do dve prošnji za privez. Kako nameravajo rešiti problem? So ob vseh zapetljajih v zvezi z gradnjo marin(e) v koprski občini na vidiku kakšne nove rešitve?

Zorka Sotlar s Hidra pojasnjuje: »Edina rešitev je gradnja novih komunalnih privezov. Glede na to, da sta različici v bližini hotela Adria v Ankaranu in tista pred starim koprskim mandračem praktično že »padli v vodo«, ostaja le možnost za ureditev okrog 250 komunalnih privezov na izlivu Badaševice, kjer je zdaj že urejenih 190 privezov (na posnetku, op. p.). Z gradnjo teh privezov bi lahko pričeli že prihodnje leto, letos pa naredili projekte. Kot mi je znano, tudi naravovarstveniki lokaciji komunalnih privezov na izlivu Badaševice ne nasprotujejo. Torej, problemov ne bi smelo biti; prepričana sem, da se zasnova teh privezov ne »tepe« z načrti za marino, kjerkoli že bo v Kopru oziroma okolici. Dejstvo je namreč, da komunalnih privezov gotovo ne bo za vse, ki bi radi privezali večje jadrnice.«

Zadnje čase je zaznati čedalje večji »pritisk« lastnikov jadrnic, ki so svoja plovila imeli na Hrvaškem, da bi jih privezali v slovenskih vodah. V Kopru bodo menda lahko sprejeli nekaj večjih plovil, zagotovo pa za večino v okviru komunalnih privezov ne bo prostora, saj bodo v tem letu s sprostitvijo novih površin ob starem pomolu (vlačilci so se umaknili v Luko) na tem območju lahko naredili le red, ne pa privezali novih plovil. Marsikdo je za privez v Kopru zelo zainteresiran, saj je za plovila, dolga štiri metre, treba na leto odšteti le 790 tolarjev za meter dolžine, za jadrnico nad 8 metrov pa 2020 tolarjev za meter dolžine.

(Besedilo in slika: Dušan Grča)

Loško dolino želijo povezati s Knežakom

Posodobitev in prekategorizacija ceste bi zagotovila hitrejši razvoj tega notranjsko-kraškega območja

ILIRSKA BISTRICA, 16. septembra – Tri sosednje občine, Cerknica, Ilirska Bistrica in Postojna pripravljajo pobudo za prekategorizacije slabe cestne povezave med Knežakom na primorski strani in Pudobom v Loški dolini v regionalno cesto.

Z uresničitvijo te zamisli, ki seveda zahteva temeljito posodobitev ceste in obcestnih površin, bi to zaokroženo, iz naravovarstvenega vidika enotno in zanimivo območje po dolgem času spet dobilo močno spodbudo za oživitev nekdaj bogatih socialnih, ekonomskih in drugih vezi.

Zagovorniki te ideje med drugim opozarjajo na možnost boljšega sodelovanja lesnopredelovalnih podjetij vseh treh občin, saj med drugim Gozdno gospodarstvo Postojna že sedaj skoraj v celoti usklajuje gospodarjenje z gozdovi na tem območju. Veliko skupnih točk ima ta predel tudi na vodnogospodarskem področju, v obrambnih dejavnostih, pri urejanju krajine in načrtovanju turizma, ki se doslej tudi zaradi upravnih zadržkov na Notranjskem in Krasu ni razvijal tako, kot bi se lahko. Zato bi bilo prometno odprtje in povezava podsnežniških gozdov, ki so eno najmanj prizadetih strnjenih gozdnih območij v Evropi, pomembna spodbuda za uresničitev zamisli o notranjsko-kraškem regijskem naravnem parku. Če bi jo uresničili, bi lahko z boljšim izkoriščanjem doslej administrativno ločenih naravnih lepot širšemu notranjsko-kraškemu območju zagotovili trajen razvoj, ki bi slonel na lokalni pobudi in hkrati pomenil dobrodošlo dopolnitev v marsičem izrabljene in preveč konfekcijske slovenske turistične ponudbe.

Izboljšanje te doslej slabe vzdrževane ceste, ki povezuje dve slovenski pokrajini, bi pripomoglo tudi k sodobnemu, učinkovitemu in hkrati neopaznem varovanju 80 kilometrov dolgega območja ob novi slovensko-hrvaški meji, ki je v sedanjih razmerah na podsnežniških cestah skorajda nemogoče.

JANEZ ODAR

V Kopru bodo anuitete za bančne kredite nižje

To so omogočila prizadevanja za znižanje inflacije in obresti in s tem revalorizacijske stopnje

KOPER, 16. septembra – Številni dolžniki Splošne banke Koper – predvsem tisti državljani, ki imajo pri tej banki najete stanovanjske in dolgoročne potrošniške kredite – se bodo v naslednjih dneh verjetno razveselili pisem s sporočili te banke, da bodo že za mesec september znižali anuitete za odplačevanje omenjenih kreditov. Prva pisma z razveseljivo novico so že na poti, druga pa bodo sledila čez nekaj dni.

Kaže, da so prizadevanja za znižanje inflacije, verjetno pa tudi napovedi o zniževanju obrestnih mer, prispevala k nekoliko ugodnejšim pogojem za odplačevanje kreditov občanov. Poglavitni razlog za zmanjšanje anuitet je zmanjšana revalorizcijska stopnja, ki traja že dva ali tri mesece, in pričakovanja, da se ta stopnja ne bo več povečala, temveč prejkone še znižala. V Splošni banki Koper so nam tako natančneje predstavili dva konkretna primera, iz katerih je najlaže razumeti, kako približno se bodo zmanjšale te anuitete. Pri kreditih z revalorizacijsko stopnjo, ki so jih omogočali prosilcem od prvega julija lani, so vzeli primer dolžnika, ki je konec junija letos banki dolgoval še 867 tisoč tolarjev, in bi jih moral odplačevati še 112 mesecev, julijska in avgustovska anuiteta pa je znašala 28.585 tolarjev na mesec. Ker so pri banki zdaj znižali faktor pričakovane revalorizacije, bo že septembrska anuiteta znašala 23.274 tolarjev, kar pomeni 18,5-odstotno znižanje. Še bolje bo za tiste, ki so kredite najeli pred lanskim prvim julijem. Nekdo, ki je imel konec junija še 442 tisoč tolarjev dolga in ga mora odplačevati še 104 mesece, je julija in avgusta mesečno za kredit odtegnil 34.784 tolarjev, septembrska anuiteta pa bo zanj kar 66 odstotkov nižja – le 11.652 tolarjev. V podobnem sorazmerju lahko pričakujejo nižje anuitete tudi drugi dolžniki. Seveda bodo lahko najbolj veseli tisti, ki imajo največ dolga, saj se jim bo ta (v absolutnih številkah) najbolj znižal.

BORIS ŠULIGOJ

PISMA BRALCEV

Še enkrat: Skrivnostne igre za dediščino Krasmetala

Odmev stečajnega upravitelja Krasmetala in direktorja TKM g. Borisa Mastena na članke o zapletih in težavah v omenjenih podjetjih zaradi nekaterih pomanjkljivosti nujno zahteva dodatna pojasnila. Če ne zaradi drugega, najmanj zato, ker mi pisec kot avtorju enega od kritiziranih člankov očita »podtikanje, namigovanje, polresnice, neresnice in razpihovanje vaških čenč«. Pri tem pa Masten pozablja, da na moja konkretna novinarska vprašanja med zbiranjem dodatnih informacij za članek z gornjim naslovom sploh ni hotel odgovarjati. Kljub temu zapis o Krasmetalu in njegovih delavcih nikakor ni nastajal le na podlagi nepreverjenih govoric ali namigovanj »bivših članov Krasmetala, ki – po Mastenovi izjavi – poskušajo lastniniti Krasmetal (sedanji TKM) in pri tem ne izbirajo sredstev, saj se tudi kaznivih dejanj niso ustrašili«, temveč na podlagi dolgotrajnega proučevanja zajetnega kupa gradiva in zbiranja izjav številnih prizadetih delavcev.

G. Masten v nadaljevanju – med drugim piše, da SIKO kot prvi naslednik Krasmetala nikakor ni zaživel in posloval. Pri tem, četudi je eden od njegovih tvorcev, pozablja pojasniti, zakaj je bilo to podjetje že na začetku »mrtvorojeni otrok«, ki naj ne bi užival zaupanja upnikov, kakršno naj bi si le malo zatem na istem naslovu in z istim programom dobila nova firma TKM, v kateri je po naključju direktor zopet tolikokrat omenjeni Masten. Pisec v nadaljevanju tudi opozarja, da podjetje TKM ni bilo nikoli v tako težkem položaju, da bi mu grozil stečaj. Te možnosti v članku tudi nisem nikoli omenjal, niti nanjo namigoval. Zato sklepam, da je bila ta pripomba namenjena komu drugemu, saj je Masten kopijo svojega pisma pošiljal tudi drugim časopisom, ki so pisali o tem problemu. Ali pa se je misel o stečaju pomotoma prikradla v Mastenov zapis, ker kot ena od možnih rešitev zadeve »Krasmetal in njegova dediščina« po mnenju podjetju Vodovod – Kanalizacija plačala račun v višini 758.708,00 SIT.

Menim, da ni nikakršnih razlogov več za vznemirjanje javnosti. Zato pričakujem, da bodo posamezniki prenehali zbirati podpise proti meni in moji obrtni delavnici.

Zoper vsa nadaljnja neresnična in zlonamerna pisanja proti meni bom v prihodnje sodno ukrepala.

ROMANA ZRNEC,
Galvanizacija Zrnec,
Hruševska 26,
Ljubljana

Uboga slovenščina

Naši mediji, radio, televizija in dnevno časopisje, lepi in pravilni slovenščini, predvsem pa odpravljanju vsakdanjih slovničnih napak, posvečajo premalo skrbi in pozornosti. To dokazuje, da Slovenci velikega zakladu, to je svoje materinščine, ne znamo ceniti. Sem ter tja naletimo na različna jazikovna razpravljanja in prave filozofske debate o jeziku, mimo pa koraka karavana nepravilnega izražanja. Vse to počenjajo celo izobraženci, ki naj bi vsaj približno obvladali pravilno izrazoslovje. Mednje naj bi spadali tudi novinarji in poročevalci pa tudi vsakovrstni slovenski predsedniki in predstavniki oblasti.

Med drugim slišimo: »Hrvaška vlada nam ne odgovarja.« Kaj to pomeni? Da nam ne ustreza, ali da nam ni všeč, ali pa da nam res ne odgovarja (na vprašanja in pobude).

Že nekaj let se prav ponesrečeno šopirijo besede korist, koristnik in koristiti. Če nekdo reče: »Zadnje čase precej koristim gospe,« ali to pomeni, da več gospa izkorišča ali da samo eni gospe koristi, se pravi, da ji je kakorkoli že koristen. Mi pa kar koristimo: čas, ure, denar, dopust, kredit itd.

Izredno pogosta je napačna raba besede razen. Te nerodnosti slišimo po nekajkrat na dan. Poglejmo: »razen predsednika so se seje udeležili tile člani . . .,« »razen vodilnih so se stavke udeležili tudi vsi delavci.« Kaj to pomeni? So bili v prvem primeru člani, v drugem pa vodilni ***zraven?!*** *Beseda razen pomeni, da nekoga ni bilo; govorec pa to poveže v poved, kot da so bili omenjeni prisotni. Tudi namesto razen tega bi morali v večini primerov uporabljati poleg tega.*

Vse preveč »opletamo« z besedo zaradi. Na primer, zaradi odpravljanja te pomanjkljivosti se prizadevamo . . . (prav: da bi odpravili to pomanjkljivost . . .). Novinar na TV ob podelitvi Nobelove nagrade za mir: »Nagrajenka je to nagrado dobila zaradi dolgoletnega nenasilnega boja za mir.« Toda borci in tekmovalci pohval, nagrad in kolajn ne dobivajo zaradi, pač pa za. In še: zaradi ekonomičnejšega pridelovanja sadja 'bomo . . .; zaradi uspešnejše dostave pošte na dom je treba . . .; zaradi boljše izdelave papirja bomo . . .; zaradi izpita se je začel pridno učiti.

Številni naši predstavniki, novinarji in poročevalci ne znajo več ne sklanjati in ne spregati (čeprav so se tega naučili že v osnovni šoli). Zadnji dan smo z olimpiade slišali poročevalca: »Obe moštvi so koncentrirani« in »Obe moštvi dosti bolj pazijo«. Zvečer pa je predsednik olimpijcev komentiral: »To so prve dve olimpijske medalje«.

Uboga dvojina!

Vsak dan lahko slišimo: »Pred dvemi dnevi« (tako je rekel znani slovenski literat na TV 4. 9. in neki slovenski izobraženec na zboru stranke 6. 9. – prav je seveda: pred dvema dnevoma). In še: Pod dvemi odstotki (Sobotna priloga Dela 5. 9.); z dvemi delodajalci; z obemi sosednjimi državami (besede nekega predsednika); z dvemi milijoni prebivalcev.

Nekateri tudi ne obvladajo predmeta v zanikanem stavku, ki mora biti v 2. sklonu. Na primer: »Ta zakon še nismo sprejeli (prav: tega zakona); to pa nisem jaz predlagal (prav: tega); to jaz ne vem (prav: tega); to pesem ne znam peti (prav: te pesmi) in podobno. Pogoste napačne sklanjatve so še: Z večimi ljudmi (z več); pred parimi dnevi (napaka je kar dvojna!) – prav: pred nekaj dnevi; pri lepemu konjičku (prav: pri lepem konjičku); pri našemu sosedu (prav: pri našem).

Marsikateri poročevalec ne obvlada pravilnih poudarkov, saj slišimo: múčenec (prav: mučénec); cerkev Sv. Dúha (prav: Sv. Duhà); Škófovi zavodi (prav: Škofovi zavodi – prva slovenska klasična gimnazija). Drugi sklon množine besede kónj je kónj. Novinarka naj pogleda SP.

Na kupe besed in izrazov pa je med Slovenci ostalo zaradi nekdanje južne jezikovne »bratovščine«: gužva (gneča); pravac (smer); sudija (nogometni sodnik); računica (račun); žitarica (žito); ódbi (beži, stran); brez veze, nimaš veze (nimaš pojma, nesmiselno, nisi pri stvari); ne mrdaj (Mirno, pri miru); šuti (tiho, bodi tiho); od oka (približno); gótovo (končano, sklenjeno) in še in še – da tujih grdih in nesramnih kletvic sploh ne omenjam.

FRANCE CERAR,
Škrjančevo 17, Radomlje

Odgovor na pismo Mihe Kerina

Neplačano delo na Ljubljanskem gradu je koordiniral odbor za prenovo Ljubljanskega gradu, zato IS v letu 1990 in 1991 ne more sprejeti nekakšnih moralnih obtožb. Za vse pogodbe, ki so bile sklenjene med Mestom in Splošnimi gradnjami (SCT), je poskrbljeno za finančno pokritje do konca tega leta, tako da naspotni očitek ne drži. Pač pa nas Ambient preko sodišča želi iztožiti, čeprav dela ni opravil v časovnem obdobju, ki je bilo po pogodbi podpisano. Celo več, Ambient namenoma zavlačuje izvedbo projektov in tako uveljavlja podražitve z raznimi indeksi. Res je delo treba opraviti, pa ne samo opraviti, potrditi ga mora od IS SML pooblaščeni organ, kar pa ne velja za vse zneske, ki jih želite iztožiti. Res je že deloma prenovljeni grad zanimiv za organizatorje, posebej pa za obiskovalce, saj si lahko ogledajo del objekta M (poročni objekt), ki je videti takšen, kot bi tam pristalo vesoljsko vozilo. Nekateri celo pravijo, da bi, če bi imeli denar, vse skaze na gradu podrli, ne pa da hodi ves svet gledat to skrpucalo.

Za obnovo gradu velja, da je stroka odpovedala in da je vse diktirala politika. Šele s prihodom g. Krambergerja je tudi stroka pri obnovi dobila veljavo, kar se je izkazalo prav pri kapelici sv. Jurija, ki je res vrhunsko obnovljena. Vendar je k takšnemu načinu veliko prispeval prav novi investitor – Slovenski verski muzej.

Sicer pa že vrabci na strehi čivkajo, da so med obnavljanjem hodile na grad ekskurzijo študentov iz tujine, da bi videli, kako se zgodovinskih objektov – gradov ne sme obnavljati.

Da je obnavljanje gradu v posmeh zdravi pameti, ni moja ugotovitev, ampak ugotovitev enega vidnih politikov našega časa iz vrst ekologov.

Za to, da je danes dialog med Ambientom in mestom malo manj strpen, je zaslužnih več dejavnikov, najbolj pa je v tem madnatu IS grad prizdela porušitev strehe objekta G. Z izgradnjo te strehe pa bo videz gradu vsaj obnovljen, čeprav zaradi dvigal, ko so še vedno na gradu, ne moremo sprejeti vabljive ponudbe, da bi ga pokazali na stenskem koledarju za leto 1993 oziroma 1994. V takem koledarju bi sprejemljivo obnovljen igral dominantno vlogo.

Polemika z menoj je za vas lahko končana, vendar za Ljubljano še dolgo ne bo, saj jo bo ime Ambient spominjalo na čas, ko se je pri obnavljanju gradu izvajalo nasilje nad zgodovinskimi spomeniki.

JANEZ LESAR,
Kosovelova 26,
Ljubljana

Popitovci na pohodu

Zunanji minister Rupel je pravkar izbral popitovca Mejaka za vodjo slovenske delegacije v Bruslju. Naslednjo bo vodil zagotovo že Jokl. In Cankar v grobu znova vzklika: O, domovina, ti si kakor kurba.

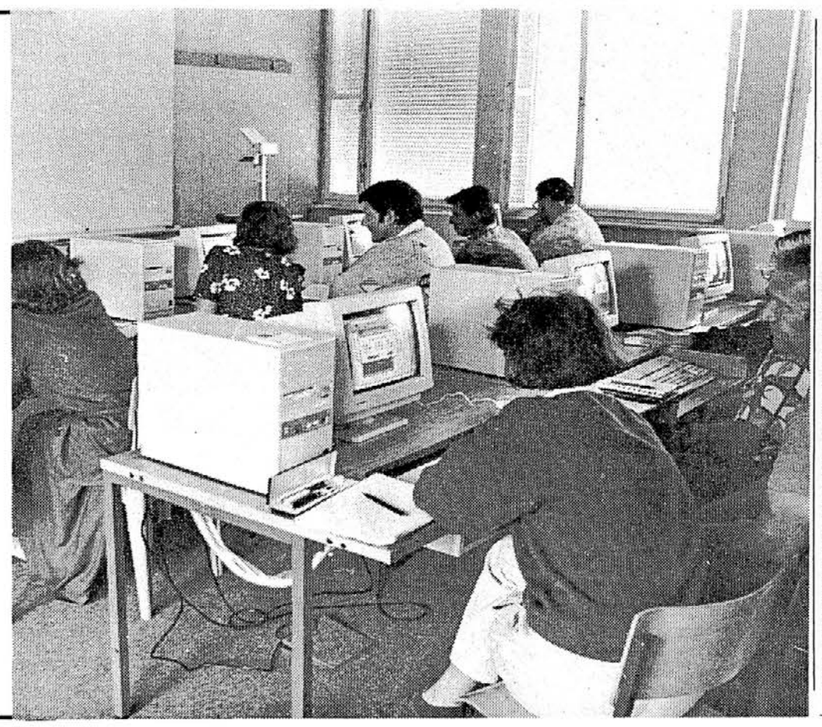
DANILO LEDINEK,
Malgajeva 6,
Celje

Vse, ki bi radi v rubriki »Pisma bralcev« kaj potožili, pohvalili ali na kaj opozorili, obveščamo, da ne bomo objavljali pisem, ki ne bodo podpisana s polnim naslovom. Hkrati opozarjamo vse, naj bodo njihovi prispevki kratki, ne daljši od 60 vrstic.

Najprej se morajo učiti učitelji

MARIBOR, 16. septembra – Na osnovni šoli Franc Rozman-Stane v Mariboru so te dni novo računalniško učilnico zasedli učitelji iz te in drugih mariborskih šol. Tako se namreč pripravljajo na uvajanje računalniških programov v učenje slovenščine, likovni in tehnični pouk. Vse to pa za zdaj le v petih razredih šestih mariborskih osemletk (poleg omenjene še Tabor I in Tabor II, šoli v Kamnici in Hočah), kjer so s tem letom pričeli izvajati republiški eksperimentalni program Petra.

Sašo Tomažič, ravnatelj šole Franc Rozman-Stane: »Veseli smo, da smo dobili zelo uporabno računalniško učilnico, ki jo nameravamo sčasoma dopolniti še z drugimi mediji. Od mariborskih osemletk smo edini, ki imamo računalnike povezane v mrežo, in zato smo pri nas organizirali tečaje za učitelje, ki bodo svoje ure obogatili z računalniki.« Mnogim med njimi je to prvo srečanje z njimi, kar najbolje kaže dosedanje razmere pri šolanju učiteljev in praktični uporabi računalnikov na šolah. (J. K. V., slika Bogo Čerin)

Lešani ceste za zdaj ne bodo zaprli

Če se dela na cesti Sl. Bistrica–Ptuj ne bodo začela 1. oktobra, bo zapora naslednji dan

MAJŠPERK, 16. septembra – Potem ko so včeraj prejeli na naslov krajevne skupnosti Majšperk pisno zagotovilo direktorja Republiške uprave za ceste Andreja Levičnika, da bodo 1. oktobra začeli z deli na spornem odseku ceste, so krajani Lešja sklenili, da danes ne bodo zaprli ceste med Ptujem in Slovensko Bistrico. Če pa republika ne bo držala besede, bodo to storili takoj naslednji dan po že omenjenem roku.

Krajanom Lešja je prekipelo, saj že od leta 1978 čakajo, da bi republika izpolnila tudi svojo obvezo na 1700 metrov dolgem odseku ceste med Ptujem in Slovensko Bistrico, ki teče skozi kraje Lešje, Koritno in Stopno. Sami so namreč s 45-odstotno udeležbo sofinancirali asfaltiranje omenjenega dela ceste, republiška uprava za ceste pa bi morala zagotoviti denar za drugo, vrhnjo plast asfalta. Tudi manj kot kilometer dolgi odsek te ceste ostaja kljub mnogim obljubam še vedno neasfaltiran.

M. S.

Ne verjamejo, da je šlo brez protekcije

Radgonski obrtniki poslali svoja člana na ministrstvo pozanimat se za merila za dodelitev posojil

GORNJA RADGONA, 16. septembra – Čudna razdelitev republiških posojil za razvoj obrti in podjetništva na demografsko ogroženih območjih, ki so jih med enajstimi uslišanimi prosilci iz radgonske občine (od 95 vseh prosilcev) bili deležni kar trije, ki so zelo blizu občinskemu vrhu – občinski kmetijski minister Branko Kaučič, narodnodemokratski strankarski funkcionar in Demosov koordinator Andrej Hrastelj in podjetje Alfa 4 lastnikov Metke in Antona Tropenauerja, predsednika občinske vlade, še vedno odmeva po Gornji Radgoni. Na takšno odločitev slovenskega ministrstva za planiranje se je pritožila tudi radgonska obrtna zbornica.

Na njeno zahtevo je ministrstvo sicer poslalo odgovor, v katerem navajajo splošna merila, po katerih so letos delili denar, in v katerem posebej zatrjujejo, da za izbrane vloge niso dobili posebnih priporočil, vendar je izvršni odbor obrtne zbornice še vedno prepričan, da so takšna posredovanja občinskih funkcionarjev obstajala. To so zapisali tudi v stališčih, sprejetih na svoji zadnji, 15. seji IO in NO radgonske obrtne zbornice. V njih je še nekaj pripomb na odgovor ministrstva za planiranje: ti namreč navajajo, da naj bi letos imeli prednost obrtniški programi pred kmetijskimi, vendar so za Gornjo Radgono prav kmetijskim programom namenili največ denarja; prednost naj bi imela gorsko višinska območja, v Gornji Radgoni pa so dobili sporne kredite prosilci iz krajevnih skupnosti Gornja Radgona in Radenci, ki sploh ne spadata na demografsko ogrožena območja; pomemben kriterij naj bi bil tudi odpiranje novih delovnih mest, omenjeni trije dobitniki posojila pa ne bodo zaposlovali dodatne delovne sile.

Izvršni odbor OZ Gornja Radgona je zato pooblastil dva svoja predstavnika, da pojdeta osebno na ministrstvo za planiranje in vztrajata pri natančnejši razlagi meril za dodelitev posojil prosilcem iz radgonske občine.

JOŽE POJBIČ

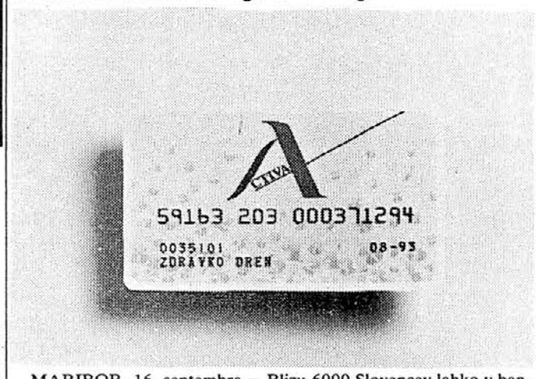
IZ NAŠIH KRAJEV

Razstava ob jubileju

MARIBOR, 16. septembra – V okviru številnih prireditev ob dnevih Univerze v Mariboru so pripravili v razstavnem salonu Tehniške fakultete razstavo grafik Mala retrospektiva znanega slikarja Bojana Golije. Razstava je postavljena ob umetnikovem 60. jubileju. Ob ustvarjalnem pa je pomembno tudi pedagoško delo Bojana Golije na Likovnem oddelku mariborske Pedagoške fakultete, kjer je vzgojil več generacij mladih in perspektivnih likovnih pedagogov in slikarjev. (Besedilo in slika: Bogo Čerin)

Plastični denar osvaja Slovenijo

MARIBOR, 16. septembra – Blizu 6000 Slovencev lahko v bankah v Sloveniji pa tudi v nekaterih na Hrvaškem plačuje svoje račune z lično plačilno kreditno kartico Activa, ki so jo prvi uvedli pri Splošni banki Koper, sedaj pa jo lahko dobijo tudi imetniki žiro računov pri Kreditni banki Maribor, Splošni banki Celje in Komercialni banki Nova Gorica. V kratkem naj bi jo sprejele za svojo tudi preostale slovenske banke.

Na mariborskem območju lahko račun z Activo poravnate na 232 prodajnih mestih, do konca meseca pa bo možno z njo kupovati že v 450 prodajalnah. Na Celjskem predvidevajo, da bo k Activi pristopilo do konca meseca že 300 prodajnih mest, v novi Gorici pa so pridobili v sistem že 74 prodajnih mest. Do konca leta naj bi bilo na Koprskem že 6000 imetnikov Active, z njo pa lahko plačujejo na 372 prodajnih mestih v Sloveniji in 14 na Hrvaškem. (M. S.)

O zdravi prehrani

ROGAŠKA SLATINA, 16. septembra – Tukajšnje zdravilišče pripravlja skupaj s Skupnostjo slovenskih naravnih zdravilišč v petek posvet o zdravi prehrani. Posvet je namenjen predvsem vodjem hotelov in njihovih kuhinj ter tistim, ki so odgovorni za zdravstvo v zdraviliščih. Med posvetom bodo pripravljali tudi varovalno prehrano. Svoje izdelke bodo predstavili tisti, ki trdijo, da oskrbujejo trg z zdravo prehrano. (A. D.)

Jubilej celjskega kinološkega društva

CELJE, 16. septembra – Celjsko kinološko društvo, ki letos praznuje 38-letnico delovanja, bo v soboto odprlo novo vadišče v Lokrovcu. Društvo šteje za svoj rojstni dan 17. maj 1954, ko je bil ustanovljen Klub ljubiteljev športnih psov Celje. Ustanovitev kluba namreč pomeni začetek organiziranega kinološkega delovanja na Celjskem. Predsednik društva Dragan Juhant je ob tem še poudaril, *da so celjski kinologi dobili v širši skupnosti prostor, ki jim pripada,* šele s slovensko pomladjo, medtem ko so bili desetletja poprej na repu družbenega dogajanja. (V. E.)

Sindikat še ni povedal, kaj sploh želi izvedeti

V celjski SDK pravijo, da finančna inšpekcija v Emu ni odkrila nepravilnosti – Reorganizacija zakonita

CELJE, 16. septembra – Zahteve sindikata Ema, da naj finančna policija prouči premoženjsko stanje vseh direktorjev in njegov izvor, SDK pa prevetri ustanavljanje firm v tujini, ki so se oblikovale ob več kot desetdnevni stavki delavcev Emove največje družbe Posoda, so za zdaj ostale le na papirju.

Predsednik sindikata Milan Ramšak ob tem zagotavlja, da delavci še vedno zahtevajo odgovore na že junija zastavljena vprašanja.

V celjski podružnici SDK so povedali, da finančna inšpekcija, ki je lani opravila kontrolo zaključnega računa in posnetek reorganizacije podjeta, ni odkrila nepravilnosti. Reorganizacija podjetja je bila namreč opravljena po veljavnem zakonu o podjetjih, pri čemer je šlo za ustanavljanje družb z omejeno odgovornostjo v družbeni lasti in za dve mešani podjetji. S temi ugotovitvami je SDK seznanila tudi sindikat Ema in od njega zahtevala, da naj natančneje definira, kaj sploh želi izvedeti. Sindikat se na ta odgovor še ni odzval, v SDK pa še pravijo, da se finančna policija ne ukvarja s poslovanjem Ema, kot je mogoče slišati v celjski javnosti.

Ramšak je bil prepričan, da finančna policija in SDK delata za uresničevanje njihovih zahtev, ker so mu na republiški SDK pojasnili, da bo ta postopek trajal več mesecev. Dodal je še, da je v ustnem pogovoru z uslužbenci celjske podružnice SDK pojasnil, katere firme naj vzame ta inštitucija pod drobnogled, medtem ko sindikat na odgovor SDK res še ni pisno odgovoril. Od republiškega ministrstva za delo, je še povedal Ramšak, pa je sindikat že dobil zahtevano pojasnilo o porabi sredstev, ki jih je Emo dobil za odvečne delavce. Ta denar je bil porabljen namensko, je še zagotovil Ramšak.

VILI EINSPIELER

V starem Topru ocenjujejo premoženje

Terjatve delavcev izračunava sindikat – Doslej se je prijavilo že 30 upnikov

CELJE, 16. septembra – V starem Topru pod vodstvom stečajnega upravitelja Zvoneta Novaka delajo inventuro in ocenjujejo premoženje. Poleg izračunavanja realne vrednosti premičnin in nepremičnin pa stečajni upravitelj beleži tudi terjatve upnikov, ker bo prvi narok na celjskem temeljnem sodišču že 30. septembra. Sicer pa so delavci starega Topra kljub formalnim zapletom vendarle dobili majske plače.

Doslej se je stečajnemu upravitelju s svojimi terjatvami prijavilo že 30 upnikov, njihovo končno število pa bo znano šele na prvem naroku. Takrat bo tudi verjetno predlagana ustanovitev upniškega odbora, v katerem bodo združeni največji upniki. Med največje upnike pa spadajo Ljubljanska banka Splošna banka Celje in delavci starega Topra. Delavci svojega zahtevka, ki jim ga izračunava sindikat, še niso predložili stečajnemu upravitelju, pri čemer tudi še ni zanesljivo, da bo ta izračun končan do naroka.

V. E.

Plače ob začetku sanacije

Štorska Železarna ne more uresničevati prodajnih načrtov, ker ne more financirati proizvodnje – Delavci ne stavkajo, ker se zavedajo posledic

ŠTORE, 16. septembra – Glavni direktor štorske železarne Boris Marolt je na današnji novinarski konferenci poudaril, da je kakršnokoli nadaljnje poslovanje družb Železarne Store možno le v primeru, če se bo takoj začel uresničevati finančni del sanacijskega programa. Informacijo o možnem izplačilu osebnih dohodkov, ki bi jih morali delavci tega štorskega kolektiva dobiti že v petek, pa bo vodstvo podjetja posredovalo zaposlenim šele prihodnji ponedeljek.

Po mnenju **Borisa Marolta** je bistvo sanacije v deblokadi računov večine družb Železarne Štore, pri čemer je še zlasti pomembna tudi razmejitev preteklih od sedanjih obveznosti. To razmejitev pa si Marolt predstavlja tako, da bi štorski železarni republika pomagala premostiti stare dolgove v višini 65 milijonov mark in pol z odpisom, kapitalizacijo in reprogramiranjem. Pod takšnimi pogoji bi lahko večina družb poravnala tekoče obveznosti, medtem ko bi jeklarski del štorske železarne potreboval dve do tri leta, da bi bil sposoben sproti plačevati račune. Zato bi bilo treba poiskati tudi način za spremljanje tekoče proizvodnje, je še dodal Marolt. Na vprašanje, ali potrebuje Železarna Štore denar za plače ali za tekočo proizvodnjo, pa je glavni direktor odgovoril, da to ni pravo vprašanje, ker se v vsakem primeru dela velika družbena škoda, če se sanacija ne bo začela takoj. Prepričan je tudi, da so zaposleni v štorski železarni v zadnjih dveh letih opravili svoj del naloge. Zato je poudaril, da si ne predstavlja, kako bo vodil podjetje, če se sanacija ne bo začela, vendar zaradi tega ne namerava odstopiti z direktorske funkcije, ne bo pa nasprotoval rezrešitvi, če bo upravni odbor ocenil, da je to potrebno.

Železarna Štore že leto in pol posluje brez možnosti kreditiranja obratnih sredstev s strani bank, brez ustreznih garancij pa tega kolektiva tudi dobavitelji surovin in energetskih medijev niso več pripravljeni spremljati. Težave imajo tudi s pogodbenimi partnerji v kooperacijah. Kot je poudaril Marolt, štorska železarna prvič zamuja z dobavnimi roki, zamujala ni niti med lansko slovensko vojno, na račun bodočih dobav pa so si že doslej pomagali pri osebnih dohodkih. Za zamude je tokrat kriva suša, ker je zaradi redukcij električne energije samo v jeklarni izpadlo 8.280 ton proizvodnje gredic in s tem za 300 milijonov tolarjev realizacije, kar predstavlja dvojne bruto osebne dohodke.

To pomeni, je še poudaril Marolt, da je datum izplačila osebnih dohodkov vezan na dejanski začetek izvajanja sanacijskega programa, ki ga je republiška vlada že sprejela. Marolt pričakuje, da bodo ta problem rešili v petek na seji upravnega odbora Slovenskih železarn. V tem kontekstu je še dodal, da se delavci niso odločili za stavko, ker se zavedajo njenih negativnih posledic, in ne zato, ker bi jih bilo strah, da bodo izgubili delovna mesta. Končal je z ugotovitvijo, da v štorski železarni niso in ne morejo uresničevati svojih prodajnih načrtov predvsem zaradi vse večje nezmožnosti financiranja proizvodnje in ne zaradi pomanjkanja naročil.

VILI EINSPIELER

Glasbena šola je izpustila Osterčevo ime

LJUTOMER, 16. septembra – Ljutomerska glabena šola se ne imenuje več po skladatelju in verženskem rojaku Slavku Ostercu. Verženci so bili pravzaprav užaljeni, saj nikakor niso mogli razumeti te poteze vodstva sedaj brezimne glasbene šole. Slavko Osterc namreč ni bil nikakršen politik ali siceršnji »ostanek starega režima«, ki bi ga bilo treba izriniti v pozabo, ampak je bil predvsem skladatelj.

»Za opustitev imena Slavka Osterca smo se odločili predvsem zato, ker so tudi druge glasbene šole začele opuščati imena znamenitih mož in se imenujejo le po kraju, v katerem delujejo. Drugi vzrok pa je bil tudi tehnične narave, saj je bilo ime prej zelo dolgo in nerodno za dopise, pečate in drugo. Sicer pa proti Slavku Ostercu nimamo nič in bomo še naprej tudi glavni soorganizatorji vsakoletnih Osterčevih glasbenih večerov v Verženju,« nam je o tem dejala ravnateljica ljutomerske glasbene šole Dragica Marovič. Veržencem pa je vseeno žal. J. P.

Napačno razmerje stroškov

MARIBOR, 16. septembra – V mnogih stanovanjih in poslovnih objektih na desnem bregu Drave, ki jih ogreva Toplotna oskrba Maribor (TOM), imajo vgrajene števce za porabljeno toplotno energijo. Na pritisk občanov in ob soglasju izvršnega sveta Maribor je moral TOM pripraviti predlog obračunavanja porabljene toplotne energije po števcih. Njegov predlog pa za strokovne službe Zavoda za izgradnjo Maribor ni sprejemljiv.

Danes so se o tem pogovarjali predstavniki strokovnih služb ZIM in izvršnega sveta in menili, da predlog TOM, naj bi bilo kar 60 odstotkov cene ogrevanja fiksnih stroškov in le 40 odstotkov variabilnih, ne drži. Stališče ZIM je, da so lahko fiksni stroški samo bruto plače zaposlenih v TOM s prispevki in dajatvami zaposlenih, amortizacija z revalorizacijo amortizacije premoženja, tekoče vzdrževanje in električna energija, porabljena za razsvetljavo poslovne stavbe TOM. To pa po podatkih TOM za preteklo leto znaša manj kot 40 odstotkov. Po mnenju ZIM je to pravi odstotek, ki tudi ekonomsko upravičuje plačevanje porabljene toplotne energije po merilcih. To mnenje je podprl tudi izvršni svet.

V. V.

S poukom petošolcev v Pernici niso zadovoljni

Strokovnjaki se bojijo, da bo kakovost pouka slabša, toda starši vztrajajo, naj se učijo doma

MARIBOR, 16. septembra – Štirirazredno podružnico pesniške osnovne šole v Pernici so s tem šolskim letom podaljšali še za peti razred. Razlog za to so bili predvsem siloviti pritiski staršev v minulem šolskem letu, ki hočejo popolno osemletko v domačem kraju, poleg tega pa še izjemna številčnost perniških petošolcev (teh je 26, medtem ko je denimo prvošolcev komaj 16).

Na včerajšnjem sestanku učiteljev in staršev v Pernici, ki sta se ga udeležila tudi podpredsednik mariborske vlade za področje družbenih dejavnosti Tone Partljič in občinska svetovalka za osnovno šolstvo Jožica Slana, se je pokazalo, da s sedanjimi razmerami nihče ni zadovoljen.

Starši se pritožujejo, ker se učenci šestih, sedmih in osmih razredov še vedno vozijo v Pesnico (ta je od Pernice oddaljena približno štiri kilometre). Staršem petošolcev ni všeč, da imajo ti pouk v popoldanskem času – zato so nekaj otrok že prepisali. Učitelji iz pesniške šole, ki učijo peti razred, niso navdušeni, ker se morajo v Pernico voziti (stroški jim bodo sicer povrnjeni) in imajo razbit urnik. Šolski strokovnjaki opozarjajo, da enoodelčna predmetna stopnja ne zagotavlja kvalitetnega pouka, in nameravajo skrbno spremljati delo v petem razredu – v primeru izredno slabega uspeha bodo šolarje še med šolskim letom premestili na matično šolo. Težave stopnjuje dejstvo, da je matična šola v pesniški občini, podružnica pa v mariborski – občinske meje ne more odstraniti zgolj dogovor, po katerem mariborska občina pesniški plačuje za svoje šolarje.

Partljiču se zdi posebno tragično, da »starši perniških šolarjev pristajajo na vse in celo na bistveno slabše učne razmere,« Slanova pa poudarja, da bodo ne glede na grožnje (starši grozijo da bodo zaprli cesto) upoštevali mnenje Zavoda za šolstvo.

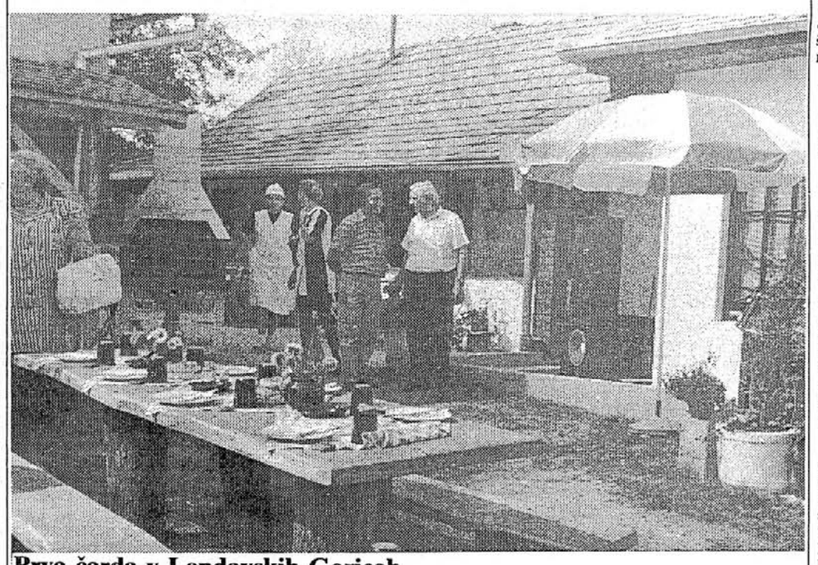
JASNA KONTLER-VENTURINI

Prav vse res ne sodi na smetišče

Ker je smetišče v Pragerskem popoldne brez nadzora, nekateri to izkoriščajo

PRAGERSKO, 16. septembra – Bistriško občinsko odlagališče smeti na Pragerskem zagotovo sodi med najbolj urejena odlagališča daleč naokoli. S smetmi napolnjene opuščene glinokope pragerske opekarne namreč sproti zasipavajo z zemljo, na kateri so že rastle poljščine. Težav s samim odlagališčem torej ni, čedalje več pa jih je z njegovo organizacijo. Ves dan odprto odlagališče delavec domačega komunalnega podjetja nadzora le dopoldan, popoldan pa je smetišče brez nadzora. Prav takrat, vedo povedati pouceni, to s pridom izkoriščajo zasebni prevozniki za odlaganje smeti, ki jih pripeljejo kdo ve od kod. Zato je v takih kupih tudi marsikaj, kar ne sodi med komunalne odpadke in tudi ne na tako smetišče. Bistriški IS je zato komunalcem naročil, da uredijo nadzor tudi popoldan in da preprečijo sleherno odlaganje tistim, ki k vzdrževanju smetišča nič ne prispevajo. Posebej budno pa naj pazijo na vrste odpadkov, saj vse res ne sodi mednje.

V. S.

Prva čarda v Lendavskih Goricah

LENDAVSKE GORICE, 16. septembra – Lastnica zasebne turistične agencije Katica Solar iz Lendave je rojstno hišo v Lendavskih Goricah (Bükeš) preuredila v čardo, ki bo odprta od ponedeljka do četrtka od 11. do 23. ure, na željo večjih skupin obiskovalcev pa tudi druge dni v tednu. Gostom ponuja domačo zaseko in meso iz tunke, druge domače specialitete in, zaradi povpraševanja, tudi jedi z žara. Solarjeva, ki se zelo trudi, da bi v Lendavske Gorice privabila kar največ turistov, je že nekaj lastnikov vikendov in vinskih kleti nagovorila, da dajejo svoja »vinska kraljestva« tudi v najem lendavskemu zdravilišču Terme oziroma njihovim gostom. (Besedilo in slika: Ivan Gerenčer)

Še večje spodbude za zaposlitev pripravnikov

Delodajalci, ki bodo zaposlili pripravnika za nedoločen čas, bodo dobili še sedem bruto zajamčenih plač

MARIBOR, 16. septembra – Delodajalci, ki bodo poslej zaposlili pripravnika za nedoločen čas, bodo dobili od države še stimulativno subvencijo v višini 7 bruto zajamčenih plač. Tako bodo imeli možnost, da med mladimi strokovnjaki, za katere jim Zavod za zaposlovanje že sofinancira pripravništvo, izberejo najboljše, če pa bodo pogodbo o zaposlitvi prekinili prej kot v enem letu, bodo morali stimulacijo tudi vrniti skupaj s pripadajočimi obrestmi. Nove ugodnosti pri sofinanciranju pripravništva veljajo od 1. septembra.

Letos je s pomočjo države opravilo pripravništvo 1206 mladih strokovnjakov iz Podravja, lani pa 2125. Pripravništvo se subvencionira tistim absolventom, ki že najmanj 3 mesece čakajo na svojo prvo zaposlitev in bi jim delodajalec tudi omogočil opravljati dela, ki bi ustrezala njihovi strokovni izobrazbi; prednost imajo tisti z daljšo čakalno dobo.

Za absolvente s peto stopnjo izobrazbe sofinancira Zavod za zaposlovanje pripravništvo v višini 60 odstotkov bruto zajamčene plače, za šesto stopnjo 70, za osmo pa 80 odstotkov. K temu pripadajo še stroški za prevoz na delo.

»Praviloma Zavod išče iskalcu zaposlitve–pripravniku ustreznega delodajalca, vsekakor pa je zaželeno, da si ga najde pripravnik sam,« je povedala **Rodna Komovec** z mariborske območne enote Zavoda za zaposlovanje, kjer se vsak mesec povprečno vključi v sofinancirano pripravništvo po 180 iskalcev prve zaposlitve.

MAJDA STRUC

PISMA BRALCEV

Še enkrat: Skrivnostne igre za dediščino Krasmetala

Odmev stečajnega upravitelja Krasmetala in direktorja TKM g. Borisa Mastena na članke o zapletih in težavah v omenjenih podjetjih zaradi nekaterih pomanjkljivosti nujno zahteva dodatna pojasnila. Če ne zaradi drugega, najmanj zato, ker mi pisec kot avtorju enega od kritiziranih člankov očita »podtikanje, namigovanje, polresnice, neresnice in razpihovanje vaških čenč«. Pri tem pa Masten pozablja, da na moja konkretna novinarska vprašanja med zbiranjem dodatnih informacij za članek z gornjim naslovom sploh ni hotel odgovarjati. Kljub temu zapis o Krasmetalu in njegovih delavcih nikakor ni nastajal le na podlagi nepreverjenih govoric ali namigovanj »bivših članov Krasmetala, ki – po Mastenovi izjavi – poskušajo lastniniti Krasmetal (sedanji TKM) in pri tem ne izbirajo sredstev, saj se tudi kaznivih dejanj niso ustrašili«, temveč na podlagi dolgotrajnega proučevanja zajetnega kupa gradiva in zbiranja izjav številnih prizadetih delavcev.

G. Masten v nadaljevanju – med drugim piše, da SIKO kot prvi naslednik Krasmetala nikakor ni zaživel in posloval. Pri tem, četudi je eden od njegovih tvorcev, pozablja pojasniti, zakaj je bilo to podjetje že na začetku »mrtvorojeni otrok«, ki naj ne bi užival zaupanja upnikov, kakršno naj bi si le malo zatem na istem naslovu in z istim programom dobila nova firma TKM, v kateri je po naključju direktor zopet tolikokrat omenjeni Masten. Pisec v nadaljevanju tudi opozarja, da podjetje TKM ni bilo nikoli v tako težkem položaju, da bi mu grozil stečaj. Te možnosti v članku tudi nisem nikoli omenjal, niti nanjo namigoval. Zato sklepam, da je bila ta pripomba namenjena komu drugemu, saj je Masten kopijo svojega pisma pošiljal tudi drugim časopisom, ki so pisali o tem problemu. Ali pa se je misel o stečaju pomotoma prikradla v Mastenov zapis, ker kot ena od možnih rešitev zadeve »Krasmetal in njegova dediščina« po mnenju poznavalcev prikrito še vedno ostaja v igri.

*Nesmiselno se je tudi spraševati, kdo bo odgovoren za »zakulisne igre, poskuse divje privatizacije in rušenje vodstva TKM v kriznih časih«, ki tako skrbijo g. Mastena. Sam namreč ugotavlja, da bodo posledice takšnega ravnanja z družbeno lastnino, do katere imajo seveda pravico tudi delavci, »**zagotovo** nosili **samo** delavci«. Ti pa tudi najboj vedo, kdo od začetka stečaja stoji za dogajanjem v nekdanji Krasmetalovi tovarni in okrog nje in kdo je najbolj odgovoren za večino sklepov in dokumentov, med katerimi so tudi že spodbujani papirji o disciplinskih prestopkih, premeščanjih, odpustih in številnih drugih neprijetnih dogodkih, ki jim v TKM ni videti konca. Če se morda vse to dogaja brez vednosti g. Mastena, naj kot direktor o njihovih pritožbah in problemih čimprej povpraša svoje (ostale in bivše) sodelavce.*

JANEZ ODAR,
novinar, Koper

Sporočilo

V Vašem cenjenem časniku ste dne 12. avgusta in 11. septembra objavili sestavka z naslovoma »Komunalci napovedali vojno onesnaževalcem« in »Prežrta kanalizacija zaradi kislih odplak«.

Vsem zainteresiranim sporočam, da je sporna kanalizacija v celoti sanirana. Za saniranje celotne kanalizacije na Hruševski c. v Ljubljani sem javnemu podjetju Vodovod – Kanalizacija plačala račun v višini 758.708,00 SIT.

Menim, da ni nikakršnih razlogov več za vznemirjanje javnosti. Zato pričakujem, da bodo posamezniki prenehali zbirati podpise proti meni in moji obrtni delavnici.

Zoper vsa nadaljnja neresnična in zlonamerna pisanja proti meni bom v prihodnje sodno ukrepala.

ROMANA ZRNEC,
Galvanizacija Zrnec,
Hruševska 26,
Ljubljana

Uboga slovenščina

Naši mediji, radio, televizija in dnevno časopisje, lepi in pravilni slovenščini, predvsem pa odpravljanju vsakdanjih slovničnih napak, posvečajo premalo skrbi in pozornosti. To dokazuje, da Slovenci velikega zaklada, to je svoje materinščine, ne znamo ceniti. Sem ter tja naletimo na različna jazikovna razpravljanja in prave filozofske debate o jeziku, mimo pa koraka karavana nepravilnega izražanja. Vse to počenjajo celo izobraženci, ki naj bi vsaj približno obvladali pravilno izrazoslovje. Mednje naj bi spadali tudi novinarji in poročevalci pa tudi vsakovrstni slovenski predsedniki in predstavniki oblasti.

Med drugim slišimo: »Hrvaška vlada nam ne odgovarja.« Kaj to pomeni? Da nam ne ustreza, ali da nam ni všeč, ali pa da nam res ne odgovarja (na vprašanja in pobude).

Že nekaj let se prav ponesrečeno šopirijo besede korist, koristnik in koristiti. Če nekdo reče: »Zadnje čase precej koristim gospe,« ali to pomeni, da več gospa izkorišča ali da samo eni gospe koristi, se pravi, da ji je kakorkoli že koristen. Mi pa kar koristimo: čas, ure, denar, dopust, kredit itd.

*Izredno pogosta je napačna raba besede razen. Te nerodnosti slišimo po nekajkrat na dan. Poglejmo: »razen predsednika so se seje udeležili tile člani . . .,« »razen vodilnih so se stavke udeležili tudi vsi delavci.« Kaj to pomeni? So bili v prvem primeru člani, v drugem pa vodilni **zraven?!** Beseda razen pomeni, da nekoga ni bilo; govorec pa to poveže v poved, kot da so bili omenjeni prisotni. Tudi namesto razen tega bi morali v večini primerov uporabljati poleg tega.*

Vse preveč »opletamo« z besedo zaradi. Na primer, zaradi odpravljanja te pomanjkljivosti se prizadevamo . . . (prav: da bi odpravili to pomanjkljivost . . .). Novinar na TV ob podelitvi Nobelove nagrade za mir: »Nagrajenka je to nagrado dobila zaradi dolgoletnega nenasilnega boja za mir.« Toda borci in tekmovalci pohval, nagrad in kolajn ne dobivajo zaradi, pač pa za. In še: zaradi ekonomičnejšega pridelovanja sadja bomo . . .; zaradi uspešnejše dostave pošte na dom je treba . . .; zaradi boljše izdelave papirja bomo . . .; zaradi izpita se je začel pridno učiti.

Številni naši predstavniki, novinarji in poročevalci ne znajo več ne sklanjati in ne spregati (čeprav so se tega naučili že v osnovni šoli). Zadnji dan smo z olimpiade slišali poročevalca: »Obe moštvi so koncentrirani« in »Obe moštvi dosti bolj pazijo«. Zvečer pa je predsednik olimpijcev komentiral: »To so prve dve olimpijske medalje«.

Uboga dvojina!

Vsak dan lahko slišimo: »Pred dvemi dnevi« (tako je rekel znani slovenski literat na TV 4. 9. in neki slovenski izobraženec na zboru stranke 6. 9. – prav je seveda: pred dvema dnevoma). In še: Pod dvemi odstotki (Sobotna priloga Dela 5. 9.); z dvemi delodajalci; z obemi sosednjimi državami (besede nekega predsednika); z dvemi milijoni prebivalcev.

Nekateri tudi ne obvladajo predmeta v zanikanem stavku, ki mora biti v 2. sklonu. Na primer: »Ta zakon še nismo sprejeli (prav: tega zakona); to pa nisem jaz predlagal (prav: tega); to jaz ne vem (prav: tega); to pesem ne znam peti (prav: te pesmi) in podobno. Pogoste napačne sklanjatve so še: Z večimi ljudmi (z več); pred parimi dnevi (napaka je kar dvojna!) – prav: pred nekaj dnevi; pri lepemu konjičku (prav: pri lepem konjičku); pri našemu sosedu (prav: pri našem).

Marsikateri poročevalec ne obvlada pravilnih poudarkov, saj slišimo: múčenec (prav: mučénec); cerkev Sv. Dúha (prav: Sv. Duhà); Škófovi zavodi (prav: Škófovi zavodi – prva slovenska klasična gimnazija). Drugi sklon množine besede kónj je kónj. Novinarka naj pogleda SP.

Na kupe besed in izrazov pa je med Slovenci ostalo zaradi nekdanje južne jezikovne »bratovščine«: gužva (gneča); pravac (smer); sudija (nogometni sodnik); računica (račun); žitarica (žito); ódbi (beži, stran); brez veze, nimaš veze (nimaš pojma, nesmiselno, nisi pri stvari); ne mrdaj (Mirno, pri miru); šuti (tiho, bodi tiho); od oka (približno); gótovo (končano, sklenjeno) in še in še – da tujih grdih in nesramnih kletvic sploh ne omenjam.

FRANCE CERAR,
Škrjančevo 17, Radomlje

Odgovor na pismo Mihe Kerina

Neplačano delo na Ljubljanskem gradu je koordiniral odbor za prenovo Ljubljanskega gradu, zato IS v letu 1990 in 1991 ne more sprejeti nekakšnih moralnih obtožb. Za vse pogodbe, ki so bile sklenjene med Mestom in Splošnimi gradnjami (SCT), je poskrbljeno za finančno pokritje do konca tega leta, tako da nasprotni očitek ne drži. Pač pa nas Ambient preko sodišča želi iztožiti, čeprav dela ni opravil v časovnem obdobju, ki je bilo po pogodbi podpisano. Celo več, Ambient namenoma zavlačuje izvedbo projektov in tako uveljavlja podražitve z raznimi indeksi. Res je delo treba opraviti, pa ne samo opraviti, potrditi ga mora od IS SML pooblaščeni organ, kar pa ne velja za vse znneske, ki jih želite iztožiti. Res je že deloma prenovljeni grad zanimiv za organizatorje, posebej pa za obiskovalce, saj si lahko ogledajo del objekta M (poročni objekt), ki je videti takšen, kot bi tam pristalo vesoljsko vozilo. Nekateri celo pravijo, da bi, če bi imeli denar, vse skaze na gradu podrli, ne pa da hodi ves svet gledat to skrpucalo.

Za obnovo gradu velja, da je stroka odpovedala in da je vse diktirala politika. Šele s prihodom g. Krambergerja je tudi stroka pri obnovi dobila veljavo, kar se je izkazalo prav pri kapelici sv. Jurija, ki je res vrhunsko obnovljena. Vendar je k takšnemu načinu veliko prispeval prav novi investitor – Slovenski verski muzej.

Sicer pa že vrabci na strehi čivkajo, da so med obnavljanjem hodile na grad ekskurzijo študentov iz tujine, da bi videli, kako se zgodovinskih objektov – gradov ne sme obnavljati.

Da je obnavljanje gradu v posmeh zdravi pameti, ni moja ugotovitev, ampak ugotovitev enega vidnih politikov našega časa iz vrst ekologov.

Za to, da je danes dialog med Ambientom in mestom malo manj strpen, je zaslužnih več dejavnikov, najbolj pa je v tem madnatu IS grad prizdela porušitev strehe objekta G. Z izgradnjo te strehe pa bo videz gradu vsaj obnovljen, čeprav zaradi dvigal, ko so še vedno na gradu, ne moremo sprejeti vabljive ponudbe, da bi ga pokazali na stenskem koledarju za leto 1993 oziroma 1994. V takem koledarju bi sprejemljivo obnovljen igral dominantno vlogo.

Polemika z menoj je za vas lahko končana, vendar za Ljubljano še dolgo ne bo, saj jo bo ime Ambient spominjalo na čas, ko se je pri obnavljanju gradu izvajalo nasilje nad zgodovinskimi spomeniki.

JANEZ LESAR,
Kosovelova 26,
Ljubljana

Popitovci na pohodu

Zunanji minister Rupel je pravkar izbral popitovca Mejaka za vodjo slovenske delegacije v Bruslju. Naslednjo bo vodil zagotovo že Jokl. In Cankar v grobu znova vzklika: O, domovina, ti si kakor kurba.

DANILO LEDINEK,
Malgajeva 6,
Celje

Vse, ki bi radi v rubriki »Pisma bralcev« kaj potožili, pohvalili ali na kaj opozorili, obveščamo, da ne bomo objavljali pisem, ki ne bodo podpisana s polnim naslovom. Hkrati opozarjamo vse, naj bodo njihovi prispevki kratki, ne daljši od 60 vrstic.

40 LET AUTOCOMMERCE

Večerno

DELO

Samostojen časnik za samostojno Slovenijo

☆☆☆☆☆

WOLFCOMMERCE
Zavod za izvajanje in organizacijo vzajemne pomoči članom p.o.
... z Vami v stiski in obilju ...

LJUBLJANA, ČETRTEK, 17. SEPTEMBRA 1992 • LETO XXXIV • ŠT. 215 • GLAVNI IN ODGOVORNI UREDNIK: TIT DOBERŠEK • 2,60 DEM, 18 ATS, 2,50 CHF, 2000 ITL, 145,00 HRD, 40 TOLARJEV

PO SPOPADIH OSTAJAJO RUŠEVINE – Pripadnik srbskih sil z naperjeno puško v roki pregleduje ruševine hiše v okolici Bosanskega Broda. (Foto: Reuter)

Ofenziva srbskih sil na bojiščih v Bosni

Cilj sedanje ofenzive je ponovno ustvariti koridor med Srbijo in srbskima Krajinama v Bosni in na Hrvaškem – Humanitarna pomoč skoraj ustavljena

OD NAŠEGA SODELAVCA

SARAJEVO, 16. septembra – Močna ofenziva četniških sil, katere cilj je zagotoviti koridor od Srbije prek bosanske Posavine do tako imenovanih srbskih Krajin v Bosni in Hrvaški, še vedno traja, bosanska armada pa se uspešno upira sovražniku. To je danes poudaril načelnik glavnega štaba vrhovnega poveljstva armade BiH Petar Halilović.

Od sto tankov novosadskega korpusa, ki so jih za to ofenzivo poslali v severovzhodno Bosno, jih je po 30 na območjih Brčkega, Gradačca in Zvornika. Srbske sile hočejo za vsako ceno zavzeti omenjena območja. Z ofenzivo na Šarajevo pa skušajo napadalci povezati srbske enote na Ilidži z enotami v naselju Nedžarići.

V Stupu je skrajna struja hrvaškega obrambnega zbora, ki sodeluje s četniškimi silami, ko je prišlo do napada, takoj zapustila fronto. Ne ve se še, kaj se tam v resnici dogaja, slišati pa je, da so pripadniki srbskih čet pobili več prebivalcev hrvaške narodnosti, okoli sto ljudi pa so zaprli v svoje vojašnice. Porušenih je okoli 400 hiš in gospodarskih objektov. HVO Stup za pokal obtožuje vojaške sile BiH, ki so se menda po nepotrebnem prebile na to območje. HVO za Šarajevo je vse te obtožbe zanikal in hkrati uvedel mobilizacijske ukrepe, da bi tako pomagal branilcem mesta, saj so se pripadniki HVO Stup umaknili s položajev.

V Sarajevu skušajo med drugim ugotoviti, kaj se je zgodilo s književnikom Vladimirom Srebrovom, ki je pred desetimi dnevi odšel na Ilidžo, da bi se pogovoril s pripadniki srbskih sil. Pred dvema dnevoma se je izvedelo, da so ga na Ilidži aretirali in pretepli, zdaj pa je menda zaprt v Kuli.

Vuk Drašković in več književnikov iz Sarajeva so pozvali Dobrico Ćosića in oblasti v Srbiji, naj poskrbijo za to, da bo Srebrov izpuščen. Petar Halilović pa je zameno za Srebrova srbskim silam ponudil več vojnih ujetnikov.

ZDRAVKO LATAL

● V Sarajevu vlada vsesplošno pomanjkanje, ljudje pa najbolj potrebujejo hrano in zdravila. Po sestrelitvi italijanskega transportnega letala je pošiljanje humanitarne pomoči skoraj ustavljeno, skladišča, v katerih so imeli pripadniku Unproforja spravljeno hrano, pa so že skoraj povsem prazna. Včeraj se je do Šarajeva prebil konvoj tovornjakov, s katerimi so pripeljali pomoč angleške vlade. Na devetih tovornjakih je bila v glavnem hrana, ki pa je pošla v nekaj urah. Danes dopoldne je v Sarajevo pripeljalo hrano in zdravila še pet tovornjakov, vendar je tudi to le kaplja v morje.

D. V.

Uradno sporočilo o sestreljenem letalu

Visoki komisariat ZN je objavil ugotovitve italijanskih strokovnjakov – Krivec ni imenovan

ŽENEVA, 16. septembra (Reuter) – Visoki komisariat Združenih narodov za begunce je danes objavil uradno sporočilo o sestrelitvi italijanskega letala s človekoljubno pomočjo nad BiH, ki so ga sestavili italijanski vojaški strokovnjaki. V njem je rečeno, da je bilo letalo sestreljeno z raketo, ne navajajo pa, kdo naj bi jo izstrelil.

»Dosedanje ugotovitve kažejo, da je italijansko transportno letalo G 222 zadela vsaj ena raketa, verjetno opremljena z napravo, ki zaznava infra rdečo svetlobo. Spričo dejstva, da je bila izstreljena s hribovitega območja, ki narekuje uporabo opreme, s katero ni težav pri transportu, je mogoče domnevati, da je šlo za rakete SA 9, SA 16 ali izpopolnjeno različico rakete stinger,« je še rečeno v uradnem poročilu.

V letalu, v katerem je bila pošiljka odej za prebivalce Sarajeva in je strmoglavilo na goratem območju zahodno od mesta, ki je v rokah Muslimanov in Hrvatov, so izgubili življenje štirje italijanski piloti in štirje pripadniki Unproforja iz Francije.

Takoj po tem dogodku je visoki komisariat ZN za begunce odpravil zračni most za pomoč obleganemu mestu, ki naj bi si tako priskrbelo nujne zaloge za bližajočo se zimo.

DANES V DELU

● **Zanimiva zamisel, da bi Cimos kupil Tomos**
Pred leti je tonil Cimos in cvetel Tomos, zdaj pa je ravno obratno

● **Kako lastninijo direktorji**
Podjetja v družbeni lasti množično postajajo »nove« d.o.o.
stran 2

● **Racionalizacija v LB že teče**
Banka se bo lahko kosala s katerokoli srednjeevropsko banko, pravi Marko Voljč
stran 3

● **Gospodarstvo in finance:**
– Zaradi slabe prodaje diamantov propadajo celo verige juvelirjev, trgovcev in brusilcev
– Devalvacija lire in novi napovedani ukrepi so povzročili strahoten nemir v sosednjih italijanskih krajih
stran 4

● **Danes v KNJIŽEVNIH LISTIH;**
– Utrinki ob 140. obletnici Mohorjeve
– Šala s francoskimi založniki
– Še glasovi iz Vilenice (in o njej)
– Hrvaški bibliobus
stran 13–16

Kazen za prekršek pri prehodu državne meje

Hrvaška policija je ustavila slovenske ribiče na ustaljeni plovni poti – Veleposlaništvo napovedalo protest

IZOLA, 16. septembra – Izolska ribiška ladja Delamaris 2, ki jo je včeraj v hrvaškem morju zaustavil čoln hrvaške pomorske policije in ji ukazal, naj odpluje v puljsko pristanišče, ni imela niti ene ulovljene ribe, ribiške mreže pa so bile spravljene na ladji tako, kot so bile ob izplutju iz izolskega pristanišča. Bile so še suhe. To je najlepši dokaz, da je ribiška ladja samo plula skozi hrvaško morje, smo lahko zvedeli od v. d. direktorja Delamarisa Mojmira Suharja. Slovensko veleposlaništvo v Zagrebu bo zaradi incidenta vložilo protestno noto pri hrvaškem zunanjem ministrstvu in zahtevalo pojasnilo.

Puljski sodnik za prekrške Blaž Vukotić nam je popoldan povedal, da je poveljnika ribiške ladje Delamaris 2 Leopolda Kocbeka kaznoval z deset tisoč hrvaških dinarjev in tisoč dinarji stroškov, ker da je storil prekršek pri prehodu državne meje, (storil naj bi nekaj nepravilnosti pri plovbi skozi hrvaško morje, saj bi moral plovbo ustrezno prijaviti) Podjetje Delamaris pa bo moralo poravnati 295.120 hrvaških dinarjev stroškov za privedbo in varovanje zajete ribiške barke. Prekršek na morju naj bi bil storjen ne glede na to, da ladja sploh ni lovila rib. Puljskega sodnika za prekrške tudi niso zanimale na vitlu spravljene mreže, o tem prekršku (mreže bi morale biti zapečatene oziroma pod palubo) naj bi odločala puljska luška kapitanija, smo še lahko zvedeli od Blaža Vukotića.

Na koprski luški kapitaniji so nam pojasnili, da za tako ribiško barko, ki nima ustrezno spravljenih oziroma zapečatenih mrež, ni mogoče reči, da je pri neškodljivem prehodu. Temu ugovarjajo v izolskem Delamarisu: Kako naj zapečatimo mrežo, ko se vračamo z odprtega morja skozi hrvaške vode v domače pristanišče? Kdo naj nam na morski meji 12 milj od obale, zapečati mreže?

Mojmir Suhar, v. d. direktorja holdinga Delamaris iz Izole je povedal, da so zdaj vse njihove večje ladje prisiljene loviti v mednarodnih vodah, saj sardel in druge plave ribe v tem trenutku v slovenskem morju ni. Prav včeraj je tako drugi par Delamarisovih bark (Droga 1 in Droga 2) nalovil 8,5 tone rib v mednarodnih vodah. Delamaris 1 in Delamaris 2 pa sta se šele pripravljali, da v paru (kot vedno) povlečeta lebdečo kočo. Pri Delamarisu seveda komaj čakajo, da bi odpravili nejasnosti v zvezi z ribolovom v hrvaškem morju. Od petka namreč izolska tovarna za predelavo rib – Delamarisovo podjetje Iris – stoji, ker nimajo dovolj sardel za predelavo. Od petka je tako v Izoli na čakanju 300 od 370 irisovih delavcev. Če bo ulov v mednarodnih vodah še naprej slab, bodo morali ribe uvoziti, to pa pomeni dvakratno povečanje stroškov. Izguba se že brez tega povečuje in je že tolikšna, kot ves denar za izplačilo enomesečnega dohodka vsem delavcem Delamarisa.

BORIS ŠULIGOJ

● Peter Toš, vodja sektorja za sosednje dežele in države nekdanje Jugoslaje pri slovenskem zunanjem ministrstvu, je poudaril, da je bil to prvi primer, ko so hrvaški organi na ustaljeni plovni poti ribiške ladje zaustavili slovensko plovilo zato, ker je kršilo ozemeljske vode in ne zato, ker bi šlo za krivolov. Pojasnil je, da je »Delamaris 2« plula nekoliko južneje od Rovinja, natanko 8,7 navtične milje od obale, torej po najkrajši poti do lovišč skozi hrvaško morje, in to z ustrezno hitrostjo in brez kakršnihkoli znamenj, da namerava v krivolov.

TEMA DNEVA

Ribiči za »koridorje«

Čedalje številnejši ribolovni »incidenti« v slovensko-hrvaškem morskem akvatoriju se bržkone ne bodo sprevrgli v vojno topovnjač, kakršno so pred desetletji bili med škotskimi in islandskimi obalami. Navsezadnje namreč niti ne gre toliko za ribolovne interese, kolikor za širše probleme meddržavnih odnosov, ki se v tem trenutku očitno prelamljajo predvsem na hrbtih slovenskih ribičev in slovenske ribiške industrije.

Zadnje zajetje slovenske ribiške ladje v hrvaških(?) ozemeljskih vodah se preveč tesno ujema z Ruplovim in Bavčarjevim »nastopom« v Kopru, da bi lahko verjeli v nepolitičnost ravnanja hrvaške pomorske policije. Zadeva postaja s tem za Slovenijo hudo neprijetna, ker je vse bolj očitno, da ji Hrvaška pravzaprav ovira dostop k odprtemu morju, kar v danih okoliščinah ne more biti nič drugega kot izsiljevanje. Zagreb brččas ne izsiljuje »svoje« morske meje med državama, ker mu je verjetno bolj ali manj vseeno, ali bo potekala nekoliko severneje ali južneje; dobro pa se zaveda pomena tega problema za slovensko stran. Zato se zdi, da hrvaški policijski čolni v tem trenutku plujejo predvsem za druge prometne in sploh gospodarske interese, denimo za tako imenovane »koridorje«.

Slovenija ne more privoliti niti v logiko izsiljevanja niti v logiko postavljanja pred dejstvo, kar bo dejansko postala tudi hrvaška različica morske meje, če bodo slovenski ribiči še naprej plačevali kazni istrskim sodnikom za prekrške; s pristajanjem na izsiljeno mejno črto bi navsezadnje močno poslabšala svojo splošno pogajalsko pozicijo. Prav na to pa očitno čakajo mnogi jastrebi v Zagrebu, ki v prihodnosti vidijo Slovenijo kot hrvaško ekonomsko provinco in ki so očitno pripravljeni to »dobrososedstveno vizijo« uresničiti s kakršnimikoli sredstvi.

BORIS JEŽ

Nemčiji sedež v varnostnem svetu?

BONN, 16. septembra (Reuter) – Vodja nemške opozicijske Socialdemokratske stranke Bjoern Engholm je danes izjavil, da bo morala imeti Nemčija stalni sedež v varnostnem svetu Združenih narodov. V intervjuju za tukajšnjo televizijo je podprl prizadevanja vlade, da bi Nemčiji zagotovili sedež v varnostnem svetu.

Sprejem osnutkov volilnih pa tudi lastninskega zakona

Družbenopolitični zbor med drugim sprejel osnutka zakonov o volilnih enotah in o evidenci volilne pravice – Zbor občin soglašal z lastninskim zakonom

LJUBLJANA, 16. septembra – V slovenskem parlamentu sta danes delala le družbenopolitični in zbor občin. Prvi se je ves dan v glavnem ukvarjal s svežnjem osnutkov volilnih zakonov, ki jih je treba, vsaj polovico, sprejeti, da bi lahko razpisali volitve. V Zboru občin pa so poskušali dokončati štiri stare seje, vendar so se pretolkli le skozi osnutek lastninskega zakona, ko pa je prišla na dnevni red interpelacija zoper notranjega ministra Igorja Bavčarja in predlog obtožbe zaradi kršitve ustave in zakona zoper istega ministra, pa zbor ni bil več sklepčen.

V družbenopolitičnem zboru so poslanci brez razprave sprejeli osnutka zakonov o določitvi volilnih enot za volitve v državni zbor in o evidenci volilne pravice. Zbor je sicer sprejel tudi preostale štiri osnutke zakonov, a z več pripombami. Tako naj bi bilo v predlogu zakona o določitvi volilnih enot za volitve lokalnih poslancev v državni svet veliko bolj upoštevano načelo povezanosti posameznih območij. O osnutku zakona o volilni kampanji so se mnenja kresala zlasti o tem, kako naj bi se vanjo vključevali mediji, po državni direktivi, brezplačno, ali pa prostovoljno, na podlagi lastnih vsebinskih usmeritev. Zanimivo je, da se je ta zbor edini odločil, da naj financiranja volilne kampanje iz tujine ne bi omejili na Slovence in njihova združenja, ampak naj bi teklo brez omejitev, stranka bi morala le pripraviti natančno poročilo. Pri osnutku zakona o poslancih so razprave temeljile na zdajšnji ureditvi tega položaja, ki naj bi se v prihodnosti izboljšal. K osnutku zakona o političnih strankah pa je zbor dodal svoj predlog, da bi za čas od razpisa do volitev bile do proračunskega denarja upravičene tudi zunajparlamentarne stranke, ki bodo nastopale na volitvah.

V zboru občin so o osnutku lastninskega zakona, ki so ga v postopek predlagali štirje poslanci, razpravljali več ur in osnutek končno sprejeli, hkrati pa zavrnili vsa mnenja in stališča, ki jih je k aktu predlagala vlada. Od tod odločitev, da predlog zakona pripravijo kar omenjeni poslanci, in ne vlada.

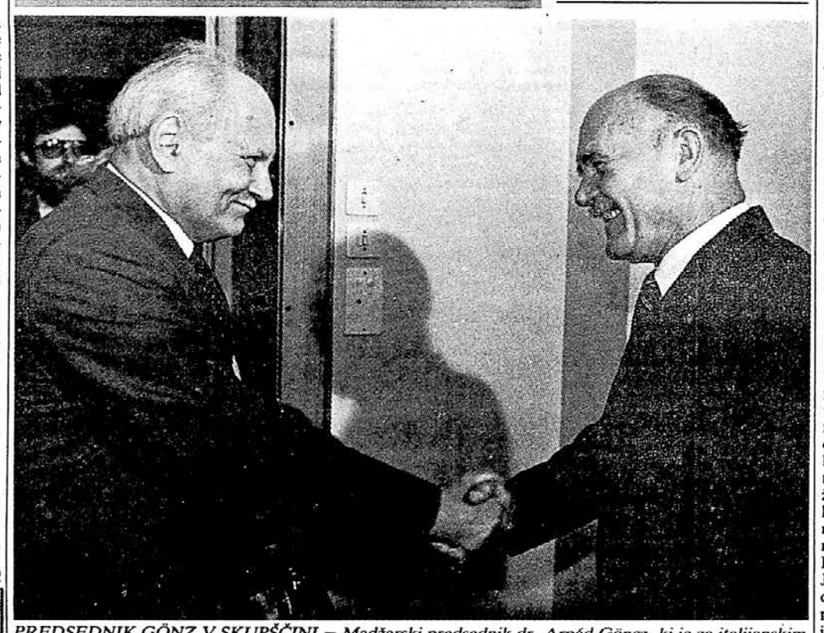
Več na 3. strani.

JANA TAŠKAR

● Danes je še družbenopolitični zbor kot zadnji sprejel zakon o zagotavljanju socialne varnosti slovenskim državljanom, ki so svojo pokojnino zaslužili v drugih republikah bivše Jugoslavije in ki so, vsaj mnogi od njih, že nekaj časa živeli pod socialnim robom. Ker je zakon retroaktiven, se bodo njihove pokojnine s 1. avgustom uskladile s tečajem in rastjo pokojnin v Sloveniji.

Špekulacije z britanskim funtom

LONDON, 16. septembra (Reuter) – Zaradi spremenjenih razmerij med evropskimi valutami je bil britanski funt danes spet tarča špekulacij. V Veliki Britaniji posvečajo največjo pozornost temu, da bi se izognili devalvaciji funta, ki je po nedeljski sedemodstotni devalvaciji lire najšibkejša valuta v evropskem denarnem sistemu. Centralna banka je že intervenirala in podprla funt, katerega vrednost se je v določenem trenutku zmanjšala pod najnižjo dovoljeno mero – 2,7780 DEM. Potem ko se je premier John Major odločil, da zaradi omenjenih težav ne bo odpotoval na svetovno razstavo v Španijo, je nastal precejšen preplah, saj se ljudje še spominjajo, kako je moral laburistični kancler Denis Healey leta 1976 pred krizo funta odpovedati svojo udeležbo na mednarodni denarni konferenci.

PREDSEDNIK GÖNZ V SKUPŠČINI – Madžarski predsednik dr. Arpád Göncz, ki je za italijanskim predsednikom Cossigo drugi šef države, ki je obiskal neodvisno Slovenijo, je po včerajšnjem obisku v Prekmurju danes nadaljeval pogovore v Ljubljani. Po pogovorih obeh državnih delegacij pod vodstvom madžarskega gosta in slovenskega predsednika Milana Kučana se je dr. Göncz sestal s predsednikom slovenske skupščine dr. Francetom Bučarjem (na sliki) in se sprehodil do mestne hiše, kjer mu je ljubljanski župan Jože Strgar izročil spominsko listino mesta Ljubljane. (R. D. Š., foto: Aleš Černivec)

KAZEN

Karikatura: Franco Juri

NOVA REVIJA ZA ŽENSKE IN MOŠKE
PEPITA
VZOREC DOBREGA ŽIVLJENJA IN ZRCALO VAŠIH SANJ
ŽE V PRODAJI NA VSEH PRODAJNIH MESTIH V SLOVENIJI.

Dr. Drnovšek na obisku v ZDA

Slovenski premier bo govoril na mednarodni gospodarski konferenci – Pogovori z IMF

WASHINGTON, 16. septembra – Na delovni obisk v ZDA prihaja predsednik slovenske vlade dr. Janez Drnovšek. Tv družba CNN ga je povabila, da kot eden izmed ključnih govornikov nastopi na mednarodni ekonomski konferenci, katere častna predsednica je bivša britanska premierka Margaret Thatcher in ki poteka tik pred začetkom letnega zasedanja Mednarodnega denarnega sklada in Svetovne banke. Na tej konferenci, ki se je udeleževalo številni ugledni državniki in ekonomski strokovnjaki, bo dr. Drnovšek spregovoril o Sloveniji kot državi in možni uspešnici. Svoj obisk bo izkoristil še za druga srečanja v Washingtonu in drugje v ZDA. Potem ko bo v četrtek predaval na washingtonskem inštitutu za strateške študije, ga bo sprejel direktor IMF Camdessus. Pogovorov se bodo udeležili tudi finančni minister Mitja Gaspari, Boris Škapin (eden izmed direktorjev na Svetovni banki) in slovenski veleposlanik v ZDA dr. Ernest Petrič. Ključno vprašanje na pogovoru bo nedvomno članstvo Slovenije v IMF, do katerega bi morda utegnilo priti novembra.

M. M.

Popolna skladnost pogledov obeh sosed

Tiskovna konferenca madžarskega predsednika – Povabilo Milanu Kučanu, naj obišče Madžarsko

LJUBLJANA, 16. septembra – Manj kot mesec dni po odprtju dveh pomembnih mejnih prehodov sta Slovenija in Madžarska s pogovori na najvišji državni ravni postavili politične temelje za dobre odnose; še to jesen pa naj bi se srečala predsednika obeh vlad in takrat naj bi podpisali več meddržavnih sporazumom, med katerimi bo najpomembnejši sporazum o manjšinah.

Madžarski predsednik dr. Arpád Göncz je na današnji tiskovni konferenci izrazil zadovoljstvo nad sproščenimi pogovori in poudaril, da sta slovenska in madžarska stran v vseh vprašanjih dosegli popolno soglasje. Tudi predsednik Kučan je poudaril, da med državama ni nobenega spornega vprašanj, je dejal Kučan, temveč ustvariti dobro politično ozračje med državama, kar je pogoj za reševanje problemov, ki se v meddržavnih odnosih še utegnejo pojaviti.

Med dvodnevnim obiskom madžarskega predsednika dr. Gönczа je bilo v središču pozornosti vprašanje zaščite madžarske manjšine v naši državi in slovenske manjšine na Madžarskem, saj so bili v obe državni delegaciji vključeni predstavniki teh manjšin. Včeraj je v Lendavi svoj položaj predstavila madžarska manjšina pri nas, danes pa se bo predsednik Göncz na poti domov ustavil v Monoštru pri Porabskih Slovencih. Obe državi sta zainteresirani za poseben meddržavni sporazum o manjšinah, ki je življenjsko pomemben za obe manjšini, pa tudi zaradi demokratične drže obeh držav v mednarodnem življenju, je poudaril predsednik Kučan.

Na madžarsko-slovenskih državniških pogovorih so spregovorili tudi o jugoslovanski krizi, problematiki beguncev, prometnih povezavah med državama in madžarskih izkušnjah z denacionalizacijo in privatizacijo. Madžarski predsednik je povabil slovenskega predsednika, naj čimprej obišče Madžarsko.

ROMANA DOBNIKAR-ŠERUGA

Visoka zmaga Atletica (M) v Mariboru

V tekmi 1. kola pokala pokalnih zmagovalcev poraz vijoličastih nogometašev

MARIBOR, 16. septembra – Od treh slovenskih nogometnih moštev v evropskih pokalih so prvi nastopili vijoličasti. V prvi tekmi pokala pokalnih zmagovalcev je Maribor Branik v Ljudske vrtu pred približno 9.000 gledalci gostil sloviti Atletico iz Madrida. Osemkratni španski pokalni zmagovalci so bili boljši, predvsem pa učinkovitejši in so zmagali s 3:0 (2:0). Gole sta dala Luis Garcia 2 ter Alfredo 1. Atletico, ki ima v svojih vrstah ob Mehičanu Luisu Garciji še dva tujca, Nemca Schusterja in Portugalca Futreja, v polju ni bil bistveno boljši od gostiteljev, ki so s porazom plačali davek neizkušenosti. Čeprav je bila tekma športna, je sodnik Ceylan iz Turčije pokazal rumene kartone domačima igralcema Bakuli in Tarani ter gostujočemu branilcu Aquilleri. SCT Olimpija je v pokalu prvakov zvečer gostovala pri Milanu, Belvedur Izola pa v pokalu UEFA pri Benfici v Lizboni. Več na športni strani.

NAJBOLJŠI – Berndt Schuster, zvezni igralec Atletica, je izvrstno gradil igro svojega moštva. Na sliki v dvoboju z domačim nogometašem Bakulo (na tleh). (Foto: Srđan Živulović)

Pomoč v suši prizadetim kmetijcem že prihaja

Blagovne rezerve objavile razpis za uvoz prvih 30.000 ton koruze – Ukrepi za ohranitev črede

LJUBLJANA, 16. septembra – Letošnja katastrofalna suša je po doslej zbranih podatkih povzročila v slovenskih občinah za najmanj 25 milijard tolarjev škode, natančnejše številke o neposredni škodi pa bodo bržkone znane ob koncu septembra. Do tedaj imajo namreč ocenjevalne komisije in republiška strokovna služba čas, da opravijo dokončne popise o posledicah suše.

Kot so na novinarski konferenci povedali predstavniki kmetijskega in drugih ministrstev, ki so se po avgustovski izredni seji vlade sodelovalo pri sprejemanju ukrepov za odpravljanje in blažitev posledic suše, pa je ne glede na nepopolno zbirno poročilo o ugotovitvah ocenjevalnih komisij zastavljena akcija pomoči najbolj prizadetim v letošnji suši že stekla. Ker je zaradi pomanjkanja krme najbolj prizadeta živinoreja, je vlada že pomagala živinorejcem s sprostitvijo 10.000 ton koruze iz blagovnih rezerv. Po sklepu, da z intervencijskim uvozom koruze (in druge krme po dostopnih cenah) omogoči tudi v prihodnjih mesecih zadostno oskrbo s krmo po najnižjih možnih cenah, pa je direkcija za blagovne rezerve že objavila razpis za uvoz prvih 30.000 ton koruze od skupno predvidenega uvoza 100.000 ton. »Da bi pridelovalci najceneje prišli do potrebne krme in da bi v Sloveniji ohranili stalež goveje črede, smo izdelali tudi program uvoza, s katerim bi, odvisno pač od cen koruze na svetovnem trgu, nadomestili koruzo s cenejšimi krmili, kot so ta tapioka, soja. Ker se je v zadnjem času zaradi suše povečala tudi ponudba goveje živine na trgu, in to za tri do štiri tisoč glav, so se v odkup vključile tudi rezerve. Z zalogami v živem se bo zmanjšalo breme kmetov, hkrati pa je to tudi način, da ohranimo čredo,« je povedal namestnik kmetijskega ministra Albin Debevec. Samo kmetijsko ministrstvo bo iz svojega dela proračunskih sredstev pomagalo z milijardo tolarjev.

(Nadaljevanje na 2. strani.)

MARJETA ŠOŠTARIČ

Viški IS zahteva od mesta čiste račune

Mesto mu mora poslati natančne podatke do petka, drugače bo občina Vič nehala nakazovati denar in začela gospodariti po svoje

LJUBLJANA, 16. septembra – Občina Vič-Rudnik bo dogovor ljubljanskih občin o financiranju javne porabe in s tem renominacijo nesprejetega mestnega proračuna sprejela le, če bodo strokovne službe na ravni mesta do petka pripravile natančne podatke o porabi tega denarja do zdaj in o potrebah uporabnikov v skladu s programi do konca leta, da bodo člani viškega izvršnega sveta imeli strokovno podlago za odločanje.

Poleg tega od mesta še zahtevajo, da mora stanovanjskemu skladu občin v skladu z zakonom dati solidarnostna stanovanja (približno 60) v Župančičevi jami, saj jih občine nujno potrebujejo, mesto pa jih ne deli v skladu s potrebami. Če mesto teh zahtev ne bo izpolnilo, občina Vič-Rudnik, kot je na današnji seji sklenil viški IS, ne bo več nakazovala denarja za financiranje javne porabe v mestu, ampak bo začela gospodariti po svoje, v skladu s svojim proračunom, ki ga zdaj uporablja mesto Ljubljana.

Kako mesto razporeja denar, zdaj ni znano, trdi viški IS, dobilo je namreč 40 odstotkov denarja od dohodnine, s katerim bi moralo poravnati vse splošne obveznosti in vse potrebe na področju komunale. Ko govorimo o celotni renominaciji mestnega proračuna, je po mnenju članov IS Vič-Rudnik treba še dodati, da mesto v splošnem delu to porabo še vedno indeksira, zaradi česar na primer na stanovanjskem področju ne vedo, kaj naj počnejo z denarjem, ki ga dobivajo. S tem denarjem, ki ga mesto dobiva od občin, in je namenjen izključno za stanovanjske zadeve, bo mesto na primer kupilo poslovne prostore Slovenija-športa. Ta denar je treba od mesta iztožiti, pravijo na viškem IS.

Tudi mestno lastnino je treba natančno določiti, ker zdaj ni jasno, kam gre denar, ki je za to namenjen, zahteva viški IS. Svojo trditev je podkrepil s primerom strelišča, v katerega je mesto najprej vložilo več milijonov mark, nato pa ga je dalo podjetju, ki z njim dela, kar hoče. Tudi zdravstveno varstvo je področje, kjer finance niso usklajene: na začetku leta je to področje dobilo 45 milijonov tolarjev, prenesenih iz lanskega leta, zdaj pa nikjer ne piše, kje je ta denar oziroma za kaj je bil porabljen – preprosto ga ni, trdijo člani viškega IS.

Glede posameznih postavk dogovora pa predlagajo večjo renominacijo za komunalo, in sicer za šest do sedem odstotkov, ki so bili na začetku leta temu področju vzeti in dodeljeni družbenim dejavnostim. V okviru komunalnih programov pa je treba ves denar po renominaciji postavk za ceste nameniti za lokalne ceste, razen če se bodo ljubljanske občine posebej dogovorile za financiranje katere od mestnih nalog na tem področju, menijo člani viškega IS.

S predlogom renominacije postavke za vodovod in kanalizacijo so zadovoljni, za to področje samo zahtevajo, da je treba preveriti, kaj je z denarjem (približno 40 milijonov tolarjev), ki ga mesto še od lanskega leta dolguje podjetja VO-KA. Postavke za promet po mnenju viškega IS ni treba renominirati, mogoče jo je celo znižati, na področju energetike pa je renominacije podpovprečna. Zaradi suše bi morali za večji odstotek renominirati še postavko za kmetijstvo, meni viški IS.

Člani viškega IS še menijo, da se morajo o renominaciji najprej dogovoriti in jo potrditi predstavniki resornih sekretariatov občin in mesta, nato pa še predsedniki izvršnih svetov. Na mestu trdijo, da so koordinacijo resornih sekretariatov že sklicali, večina viških sekretarjev pa o tem še ne ve ničesar.

DARJA KOCBEK

ODVOZ KOSOVNIH ODPADKOV

Tokrat je najprej na vrsti viška občina

V krajevnih skupnostih Krim, Rudnik in Lavrica bodo odpadke odvažali že ta četrtek

LJUBLJANA, 16. septembra – Podjetje Snaga bo spet začelo odvažati kosovni material. Najprej ga bodo odpeljali prebivalcem občine Vič-Rudnik (od 17. 9. do 8. 10.), nato prebivalcem občine Center (od 9. do 20. oktobra), potem bo na vrsti občina Bežigrad (od 21. 10. do 10. 11.), nazadnje pa še občina Šiška (od 11. 11. do 9. 12.).

Prebivalci občine Vič-Rudnik, ki živijo v krajevnih skupnostih Krim, Rudnik in Lavrica, bodo morali pripraviti odpadni kosovni material že v četrtek, 17. septembra, v petek, 18. septembra, pa prebivalci krajevnih skupnosti Škofljica, Peruzzi in Galjevica. Tudi v ponedeljek, 21. septembra, bodo na vrsti tri krajevne skupnosti, in sicer Barje, Ig–Iška vas in Tomišelj–Matena.

V torek, 22., sredo, 23., in v četrtek, 24. septembra, bodo delavci Snage kosovni material odpeljali iz krajevnih skupnosti Rožna dolina, Vič in Brdo. Krajevni skupnosti Vrhovci in Kozarje bosta na vrsti v petek, 25. septembra, KS Milan Česnik, v ponedeljek, 28. septembra, KS Kolezija pa v torek, 29. septembra. Prebivalci Murgel in Zelenega Loga bodo odpadni kosovni material morali pripraviti v sredo, 30. septembra, v četrtek, 1. oktobra, pa prebivalci KS Stane Sever in Rakova Jelša. KS Trnovo bo na vrsti v petek, 2. oktobra, v ponedeljek, 5. oktobra, pa KS Malči Beličeve.

Iz primestnih krajevnih skupnosti občine Vič-Rudnik bodo delavci Snage začeli kosovni material odvažati v torek, 6. oktobra, ko ga bodo odpeljali iz KS Polhov Gradec, Dobrova in Horjul. Brezovica, Vnanje in Notranje Gorice so na vrsti v sredo, 7. oktobra, zadnji dan, v četrtek, 8. oktobra, pa bodo kosovne odpadke odpeljali še iz KS Podpeč–Preserje–Kamnik pod Krimom in Rakitna.

Delavci Snage občane prosijo, da sortirani kosovni material odložijo do 6. ure zjutraj na pločnik ob cesti. Morebitne pripombe pa jim lahko sporočijo vsak delovni dan od 6. do 12. ure po telefonu 316-382.

DARJA KOCBEK

Za 7,6 milijarde SIT blokad v gospodarstvu

Ob koncu prejšnjega meseca je imelo dlje kot pet dni blokirane žiro račune že 589 podjetij iz ljubljanske regije

LJUBLJANA, 16. septembra – Med čakanjem na odgovor, katera podjetja bodo državne finančne injekcije rešile pred stečajem, SDK sproti ažurira sezname tistih podjetij, ki so po zdaj veljavnem zakonu zrela za stečaj. Likvidnostne težave podjetij v ljubljanski regiji se v zadnjem času niso prav nič zmanjšale in v avgustu je imelo že 589 podjetij v tej regiji dlje kot pet dni blokiran žiro račun. Skupen znesek blokad na njihovih žiro računih pa je bil ob koncu prejšnjega meseca 7,6 milijarde tolarjev.

Vsem podjetjem s tega seznama sicer ne grozi stečaj, tudi če bi republiška vlada takoj ukinila moratorij na stečaje. A firm, ki bi bile po sedanji zakonodaji – če ne bi bilo moratorija – že v stečajnem postopku, je vendarle izredno veliko. V kakšni likvidnostni stiski so, kaže že podatek, da ima približno 250 podjetij dlje kot sto dni neprekinjeno blokirane žiro račune.

Skupen znesek blokad na žiro računih v industriji ljubljanske regije je znašal ob koncu avgusta 1,5 milijarde tolarjev in kar tretjina tega zneska odpade na strojno industrijo. Tudi promet in zveze so dejavnost, ki je vselej na enem od prvih mest na lestvici najbolj nelikvidnih, le da avgusta k temu ni več prispeval naš letalski prevoznik Adria Airways, marveč – tako kot spomladi – Železniško gospodarstvo Ljubljana (znesek blokade na žiro računu ob koncu avgusta: 1,1 milijarde tolarjev). Čedalje večje likvidnostne težave pa tarejo trgovino, saj je ob koncu avgusta skupen znesek blokad na žiro računih trgovskih firm znašal skoraj milijardo tolarjev. Največji delež v tem znesku imajo zunanjetrgovinska podjetja. Storitve na področju prometa pa so z 1,7 milijarde tolarjev blokad na žiro računih podjetij, ki se ukvarjajo s to dejavnostjo, v vrhu lestvice insolventnih po zaslugi Slovina, saj nanj odpade večina tega zneska (1,5 milijarde tolarjev).

LJILJANA ĐERIĆ

Srečna polica
naročnikov DELA
Vsakih 14 dni
za pol milijona nagrad!

Žena madžarskega predsednika si je ogledala UZR SOČA

LJUBLJANA, 16. septembra – Danes dopoldne si je žena madžarskega predsednika Arpadina Göncz v spremstvu žene slovenskega predsednika Štefke Kučan ogledala ljubljansko porodnišnico in Univerzitetni zavod za rehabilitacijo SOČA. Direktor Franc Hočevar in prof. dr. Črt Marinček sta visoki gostji seznanila s programom rehabilitacije otrok in paraplegikov. Kot strokovnjakinja s področja socialnega dela se je gospa Göncz še posebej zanimala za to, kako v Sloveniji zaposlujemo invalide, s čimer imajo v zavodu veliko izkušenj. (D. L., foto: Aleš Černivec)

Avtoobnova noče biti več del Autocommerca

Na zboru delavcev v Avtoobnovi so zahtevali odcepitev od d. d. Autocommerce in odstop dveh vodilnih delavcev v Avtoobnovi – Grožnja s stavko

LJUBLJANA, 16. septembra – Zaradi govoric, da naj bi v delniški družbi Autocommerce v kratkem znova odpustili še 200 presežnih delavcev, še bolj pa zaradi novice, da so s 1. septembrom dobili novega direktorja, so delavci Servisa gospodarskih vozil Avtoobnova, ki so del omenjene delniške družbe, danes zjutraj organizirali izredni zbor delavcev. Na njem so oblikovali zahteve, ki jih bodo naslovili upravnemu odboru te družbe oziroma generalnemu direktorju Autocommerca Petru Marterju.

Glavna zahteva delavcev Avtoobnove je odcepitev Avtoobnove od Autocommerca oziroma oblikovanje novega in samostojnega podjetja, ki ne bo v sestavi Autocommerca. Poleg tega zahtevajo tudi takojšen odstop novega direktorja Avtoobnove **Viktorja Pakiža,** ki je nadomestil dosedanjega direktorja **Janeza Simčiča.** To pa seveda ne pomeni, da bi radi nazaj starega direktorja (on je zdaj direktor Volana, ki je prav tako del delniške družbe Autocommerce). Delovno mesto vodje splošnega sektorja v Avtoobnovi pa bi moral po njihovem mnenju zapustiti tudi **Andrej Konrad.** Razburjeni delavci pričakujejo odgovor najkasneje do petka, 18. septembra, in sicer do 8. ure zjutraj. Če ne bodo dobili zadovoljivega odgovora, nameravajo napovedati stavko.

Kot smo lahko slišali na današnjem polurnem zboru delavcev, po zaključku katerega so delavci nadaljevali delo, jim je »divje privatizacije« v Autocommercu dovolj. Menijo, da vodstvu delniške družbe kot tudi direktorju Avtoobnove ni do reševanja nakopičenih problemov z iskanjem novih, nadomestnih programov, temveč le do tega, da čimprej odpustijo večino delavcev, nato pa v stečaj spravijo posamezne profitne centre. Temu naj bi sledila ustanovitev družb z omejeno odgovornostjo. Na to po njihovem menju kažejo ukrepi vodstva – namesto novih programov so jim dostavili le program odpravljanja presežnih delavcev (od prvotnih 367 delavcev jih je zdaj le še 138 – pa še naj bi jih odpuščali).

O tem, kakšna bo usoda Avtoobnove, bo morda jasno po seji upravnega odbora delniške družbe Autocommerce, ki je sklicana za ponedeljek, 21. septembra. Prva točka dnevnega reda bo namreč, tako so nam povedali predstavniki tako svobodnih in neodvisnih sindikatov, katerih člani so delavci Avtoobnove, program kadrovskega prestrukturiranja Autocommerca z ugotovitvijo trajnih presežkov delovne sile.

Na današnjem zboru delavcev v Avtoobnovi so povedali, da imajo delavci že pripravljenega kandidata za vršilca dolžnosti direktorja, kateremu zaupajo. Direktorjem, ki jih nastavlja generalni direktor **Peter Marter,** namreč ne zaupajo. Po njihovih podatkih tudi še nihče od vodilnih ni bil ob službo, med delavci pa se je to zgodilo že več stotim.

Peter Marter je posebej za Delo izjavil, da se bosta on in novi direktor Avtoobnove z delavci Atoobnove in predstavniki obeh sindikatov sestala že jutri. Peter Marter jim bo najbrž povedal, da je sanacijski program tako za preživetje delniške družbe kot posebej Avtoobnove že izdelan in ga uresničujejo ter da je na registracijskem sodišču od preteklega tedna že vloga za registracijo novega podjetja, to je Autocommerca-Avtoobnove d. o. o. Poleg tega jim bo povedal, da ima zdajšnja Avtoobnova samo po prvih osmih mesecih tega leta po njegovih podatkih 800 tisoč DEM izgube ter da nadomestnega programa za področje tovornih vozil, torej za Avtoobnovo, ni. Po Marterjevih besedah sta Autocommerce kot celota kot tudi Avtoobnova posebej prevelika za slovenski trg vsaj za dvakrat. Autocommerce je bil tako po obsegu kot programih organiziran za potrebe nekdanjega velikega jugoslovanskega trga in ne le slovenskega.

JANEZ PETKOVŠEK

Pokličite nas!

Nikar ne brskajte po telefonskem imeniku. Zavrtite številko ljubljanske rubrike Dela: 318-296!

Prav gotovo so stvari in dogodki v Ljubljani in njeni bližnji okolici, o katerih bi bilo treba po vašem mnenju pisati, jih komentirati, razložiti.

Ob prebiranju lokalne strani v časniku se vam je najbrž večkrat zazdelo, da novinarjem ni uspelo spoznati prave resnice, prodreti v resnično življenje.

Kaj ko bi nas poklicali in nam sporočili svoje pripombe in predloge. Vaš klic pričakujemo vsako dopoldne med 10. in 11. uro, razen ob sobotah in nedeljah.

IZ NAŠIH KRAJEV

V Mostah urejajo gramoznice

LJUBLJANA, 16. septembra – Nekdanje gramoznice ob Litijski cesti in ob Ljubljanici so prave ekološke bombe, saj so ljudje tja leta odlagali različne odpadne snovi brez slehernega nadzora. Zato so se v moščanski občini odločili, da bodo najprej uredili dve veliki gramoznici, ki sta ju prej uporabljali podjetji SCT in ljubljansko cestno podjetje. Gramoznici, ki sta veliki devetnajst hektarjev in sta v bližini tovarne Žima, so ogradili z žično ograjo, te dni pa iz njiju odvažajo kosovni material, ki ne sodi v gramoznico, na osrednje ljubljansko odlagališče.

Načrt za urejanje gramozic sta začela uresničevati moščanska občina oziroma njen izvršni svet – slednjemu se je posrečilo uvrstiti to med naloge mestnega sklada stavbnih zemljišč. Tako je zdaj sklad glavni vlagatelj pri urejanju gramoznic, nekaj denarja pa je prispeval tudi mestni sekretariat za urbanizem in varstvo okolja. V omejeni gramoznici bodo lahko občani in podjetja predvidoma že letos odlagali vse, kar bo dovoljeno odlagati. (Besedilo in slika: Zdenko Matoz)

Laufer v KUD Franceta Prešerna

LJUBLJANA, 16. septembra – V petek, 18. septembra, bo ob 21. uri v KUD Franceta Prešerna nastopila reška glasbena skupina Laufer. Ta obetavna istrska skupina je nastala leta 1987. (Z. M.)

Razstava ob jubileju

MARIBOR, 16. septembra – V okviru številnih prireditev ob dnevih Univerze v Mariboru so pripravili v razstavnem salonu Tehniške fakultete razstavo grafik Mala retrospektiva znanega slikarja Bojana Golije. Razstava je postavljena ob umetnikovem 60. jubileju. Ob ustvarjalnem pa je pomembno tudi pedagoško delo Bojana Golije na Likovnem oddelku mariborske Pedagoške fakultete, kjer je vzgojil več generacij mladih in perspektivnih likovnih pedagogov in slikarjev. (Besedilo in slika: Bogo Čerin)

Pogrebi

ŽALE: Na ljubljanskih Žalah bodo v četrtek, 17. septembra, pokopali 80-letnega upokojenca Martina Petka (ob 9. uri), 83-letnega upokojenca Albina Ralca (ob 10. uri), 67-letnega upokojenca Ivana Kuharja (ob 11. uri), 46-letno profesorico Tatjano Henigman (ob 12. uri), 83-letno upokojenko Marijo Kotar (ob 13. uri), 61-letnega upokojenca Ludvika Ferbežarja (ob 14. uri), 78-letnega upokojenca Alojzija Armiča (ob 15. uri) in 48-letnega uslužbenca Adolfa Ucmana (ob 16. uri). (Š. M.)

Nov bibliobus za potujočo knjižnico

Ljubljanski potujoči knjižnici ga je ob njeni 18-letnici podarilo mesto Ljubljana

LJUBLJANA, 16. septembra – Pred Mestno knjižnico Otona Župančiča na Dvornem trgu so danes predstavili nov bibliobus ljubljanske potujoče knjižnice. Izdelali so ga v podjetju Avtoservis iz Domžal in je prva knjižnica na štirih kolesih v Sloveniji, ki ni predelana iz klasičnega avtobusa.

Bibliobus je ob 18-letnici potujoče knjižnice Otona Župančiča, ki jo bodo praznovali prihodnji mesec, knjižničarjem podarilo mesto Ljubljana. Namenjen je bralcem predvsem manjših krajev v okolici Ljubljane, ki nimajo svojih stacioniranih knjižnic. V osemnajstih letih je ljubljanska potujoča knjižnica obiskovala štirideset takih krajev, skoraj sedem tisoč bralcev pa si je v tem času izposodilo približno tričetrt milijona knjig.

V potujoči knjižnjici imajo na voljo 52.000 knjig, v zadnjih letih, ko so postali mediateka, pa posojajo tudi tri tisoč avdio in videokaset ter laserskih plošč.

Š. M.

NAJNOVEJŠA KNJIŽNICA NA ŠTIRIH KOLESIH – Nov bibliobus potujoče knjižnice Otona Župančiča je po strokovnih in tehničnih merilih najsodobnejše tovrstno vozilo. Hkrati je to prvi bibliobus iz domžalskega Avtoservisa, za katerega so tam pripravili tudi tehnični načrt. (Š. M., foto: Igor Modic)

Srečanje nekadilcev v Mostecu

LJUBLJANA, 16. septembra – Člani društev nekadilcev Ljubljana Center in Šiška bodo v soboto, 19. septembra, pripravili pohod na Katarino, Grmado in Toško čelo ter srečanje v Mostecu. Pohod bodo začeli pri Kompasovem motelu v Mednem, od koder bodo odšli do Slavkovega doma na Golem brdu, od tod pa na Katarino in Grmado. Do Mosteca, kjer se bo ob 14. uri začela slavnostna seja zveze društev nekadilcev Slovenije, bodo prišli čez Toško čelo, Preval in Podutik. Organizatorji priporočajo, da pohodniki sami oblikujejo manjše skupine, za tiste, ki poti ne poznajo dobro, pa bo skupni odhod iz Mednega ob 8. uri.

Š. M.

Cenejše žičnice za študente in dijake

LJUBLJANA, 16. septembra – Po novem velja za študente in dijake ob predložitvi veljavnega indeksa ali potrdila o šolanju 30-odstotni popust pri nakupu dnevne karte za vožnjo na vseh slovenskih žičnicah. To je pred nedavnim na predlog študentske vlade ljubljanske študentske organizacije sprejel odbor za žičnice pri GZS.

Z. M.

V centru na Roški so še brez ogrevanja

V dveh izmed petih ljubljanskih zbirnih centrov nimajo primernega ogrevanja

LJUBLJANA, 16. septembra – Pred prihajajočo zimo je neprimerno ogrevanje v zbirnih centrih hud gmotni problem, s katerim se spopadajo v uradu za priseljevanje in begunce. Medtem ko so v nekdanjih samskih domovih, kamor so nastanili begunce, razmere bolj ali manj dobre, pa je v nekdanjih vojašnicah drugače.

Od petih ljubljanskih zbirnih centrov sta dva brez primernega ogrevnega sistema: zbirni center na Roški cesti in na Cesti v Gorice 5. Že julija je mestna koordinacijska skupina za nastanitev in oskrbo beguncev pripravila projekt za ogrevanje centrov na Roški in na Viču, ki so ga izročili uradu za priseljevanje in begunce. Po njihovih prvih predračunih naj bi samo napeljava centralne kurjave v zbirnem centru na Roški stala milijon tolarjev, popravilo ogrevanja na Viču pa dva milijona. Seveda so to predračuni prvih ponudnikov, poiskati pa bodo morali cenejše rešitve.

N. K.

V Mostah bodo obnovili nekaj objektov KS

Za ureditev bodo štiri krajevne skupnosti dobile 164 tisoč tolarjev

LJUBLJANA, 16. septembra – V občini Moste-Polje so določili prednostni vrstni red za dodelitev združenih sredstev amortizacije poslovnih prostorov krajevnih skupnosti za leto 1992. Vrstni red je nedavno sprejel občinski izvršni svet, o njem pa bodo še razpravljale tiste krajevne skupnosti, ki so podpisnice sporazuma o združevanju amortizacije.

Tako bodo letos za urejanje objektov krajevnih skupnosti namenili dobrih 164 tisoč tolarjev. Od tega bo dobila krajevna skupnost Bizovik nekaj manj kot 21 tisoč tolarjev za ureditev hodnika s stopniščem, popravilo parketa v pisarni krajevne skupnosti in za popravilo priključka na elektriko. Krajevna skupnost Jože Moškrič-Ciril bo za popravilo hidroizolacije na domu občanov dobila 15 tisoč tolarjev, krajevna skupnost Klopce za sovlaganje v gradnjo greznice in kanalizacije v domu občanov nekaj več kot 113 tisoč tolarjev in krajevna skupnost Polje 15 tisoč tolarjev za popravilo oken v prostorih krajevne skupnosti.

Z. M.

PISMA BRALCEV

Še enkrat: Skrivnostne igre za dediščino Krasmetala

Odmev stečajnega upravitelja Krasmetala in direktorja TKM g. Borisa Mastena na članke o zapletih in težavah v omenjenih podjetjih zaradi nekaterih pomanjkljivosti nujno zahteva dodatna pojasnila. Če ne zaradi drugega, najmanj zato, ker mi pisec kot avtorju enega od kritiziranih člankov očita »podtikanje, namigovanje, polresnice, neresnice in razpihovanje vaških čenč«. Pri tem pa Masten pozablja, da na moja konkretna novinarska vprašanja med zbiranjem dodatnih informacij za članek z gornjim naslovom sploh ni hotel odgovarjati. Kljub temu zapis o Krasmetalu in njegovih delavcih nikakor ni nastajal le na podlagi nepreverjenih govoric ali namigovanj »bivših članov Krasmetala, ki – po Mastenovi izjavi – poskušajo lastniniti Krasmetal (sedanji TKM) in pri tem ne izbirajo sredstev, saj se tudi kaznivih dejanj niso ustrašili«, temveč na podlagi dolgotrajnega proučevanja zajetnega kupa gradiva in zbiranja izjav številnih prizadetih delavcev.

G. Masten v nadaljevanju – med drugim piše, da SIKO kot prvi naslednik Krasmetala nikakor ni zaživel in posloval. Pri tem, četudi je eden od njegovih tvorcev, pozabija pojasniti, zakaj je bilo to podjetje že na začetku »mrtvorojeni otrok«, ki naj ne bi užival zaupanja upnikov, kakršno naj bi si le malo zatem na istem naslovu in z istim programom dobila nova firma TKM, v kateri je po naključju direktor zopet tolikokrat omenjeni Masten. Pisec v nadaljevanju tudi opozarja, da podjetje TKM ni bilo nikoli v tako težkem položaju, da bi mu grozil stečaj. Te možnosti v članku tudi nisem nikoli omenjal, niti nanjo namigoval. Zato sklepam, da je bila ta pripomba namenjena komu drugemu, saj je Masten kopijo svojega pisma pošiljal tudi drugim časopisom, ki so pisali o tem problemu. Ali pa se je misel o stečaju pomotoma prikradla v Mastenov zapis, ker kot ena od možnih rešitev zadeve »Krasmetal in njegova dediščina« po mnenju poznavalcev prikrito še vedno ostaja v igri.

*Nesmiselno se je tudi spraševati, kdo bo odgovoren za »zakulisne igre, poskuse divje privatizacije in rušenje vodstva TKM v kriznih časih«, ki tako skrbijo g. Mastena. Sam namreč ugotavlja, da bodo posledice takšnega ravnanja z družbeno lastnino, do katere imajo seveda pravico tudi delavci, »**zagotovo** nosili **samo** delavci«. Ti pa tudi najboj vedo, kdo od začetka stečaja stoji za dogajanjem v nekdanji Krasmetalovi tovarni in okrog nje in kdo je najbolj odgovoren za večino sklepov in dokumentov, med katerimi so tudi že spodbujani papirji o disciplinskih prestopkih, premeščanjih, odpustih in številnih drugih neprijetnih dogodkih, ki jim v TKM ni videti konca. Če se morda vse to dogaja brez vednosti g. Mastena, naj kot direktor o njihovih pritožbah in problemih čimprej povpraša svoje (ostale in bivše) sodelavce.*

JANEZ ODAR, novinar, Koper

Sporočilo

V Vašem cenjenem časniku ste dne 12. avgusta in 11. septembra objavili sestavka z naslovoma »Komunalci napovedali vojno onesnaževalcem« in »Prežrta kanalizacija zaradi kislih odplak«.

Vsem zainteresiranim sporočam, da je sporna kanalizacija v celoti sanirana. Za sanirano celotno kanalizacijo na Hruševski c. v Ljubljani sem javnemu podjetju Vodovod – Kanalizacija plačala račun v višini 758.708,00 SIT.

Menim, da ni nikakršnih razlogov več za vznemirjanje javnosti. Zato pričakujem, da bodo posamezniki prenehali zbirati podpise proti meni in moji obrtni delavnici.

Zoper vsa nadaljnja neresnična in zlonamerna pisanja proti meni bom v prihodnje sodno ukrepala.

ROMANA ZRNEC, Galvanizacija Zrnec, Hruševska 26, Ljubljana

Uboga slovenščina

Naši mediji, radio, televizija in dnevno časopisje, lepi in pravilni slovenščini, predvsem pa odpravljanju vsakdanjih slovničnih napak, posvečajo premalo skrbi in pozornosti. To dokazuje, da Slovenci velikega zaklada, to je svoje materinščine, ne znamo ceniti. Sem ter tja naletimo na različna jazikovna razpravljanja in prave filozofske debate o jeziku, mimo pa koraka karavana nepravilnega izražanja. Vse to počenjajo celo izobraženci, ki naj bi vsaj približno obvladali pravilno izrazoslovje. Mednje naj bi spadali tudi novinarji in poročevalci pa tudi vsakovrstni slovenski predsedniki in predstavniki oblasti.

Med drugim slišimo: »Hrvaška vlada nam ne odgovarja.« Kaj to pomeni? Da nam ne ustreza, ali da nam ni všeč, ali pa da nam res ne odgovarja (na vprašanja in pobude).

Že nekaj let se prav ponesrečeno šopirijo besede korist, koristnik in koristiti. Če nekdo reče: »Zadnje čase precej koristim gospe,« ali to pomeni, da več gospa izkorišča ali da samo eni gospe koristi, se pravi, da ji je kakorkoli že koristen. Mi pa kar koristimo: čas, ure, denar, dopust, kredit itd.

*Izredno pogosta je napačna raba besede razen. Te nerodnosti slišimo po nekajkrat na dan. Poglejmo: »razen predsednika so se seje udeležili tile člani . . .,« »razen vodilnih so se stavke udeležili tudi vsi delavci.« Kaj to pomeni? So bili v prvem primeru člani, v drugem pa vodilni **zraven?!** Beseda razen pomeni, da nekoga ni bilo; govorec pa to poveže v poved, kot da so bili omenjeni prisotni. Tudi namesto razen tega bi morali v večini primerov uporabljati poleg tega.*

Vse preveč »opletamo« z besedo zaradi. Na primer, zaradi odpravljanja te pomanjkljivosti se prizadevamo . . . (prav: da bi odpravili to pomanjkljivost . . .). Novinar na TV ob podelitvi Nobelove nagrade za mir: »Nagrajenka je to nagrado dobila zaradi dolgoletnega nenasilnega boja za mir.« Toda borci in tekmovalci pohval, nagrad in kolajn ne dobivajo zaradi, pač pa za. In še: zaradi ekonomičnejšega pridelovanja sadja bomo . . .; zaradi uspešnejše dostave pošte na dom je treba . . .; zaradi boljše izdelave papirja bomo . . .; zaradi izpita se je začel pridno učiti.

Številni naši predstavniki, novinarji in poročevalci ne znajo več ne sklanjati in ne spregati (čeprav so se tega naučili že v osnovni šoli). Zadnji dan smo z olimpiade slišali poročevalca: »Obe moštvi so koncentrirani« in »Obe moštvi dosti bolj pazijo«. Zvečer pa je predsednik olimpijcev komentiral: »To so prve dve olimpijske medalje«.

Uboga dvojina!

Vsak dan lahko slišimo: »Pred dvemi dnevi« (tako je rekel znani slovenski literat na TV 4. 9. in neki slovenski izobraženec na zboru stranke 6. 9. – prav je seveda: pred dvema dnevoma). In še: Pod dvemi odstotki (Sobotna priloga Dela 5. 9.); z dvemi delodajalci; z obemi sosednjimi državami (besede nekega predsednika); z dvemi milijoni prebivalcev.

Nekateri tudi ne obvladajo predmeta v zanikanem stavku, ki mora biti v 2. sklonu. Na primer: »Ta zakon še nismo sprejeli (prav: tega zakona); to pa nisem jaz predlagal (prav: tega); to jaz ne vem (prav: tega); to pesem ne znam peti (prav: te pesmi) in podobno. Pogoste napačne sklanjatve so še: Ž večimi ljudmi (z več); pred parimi dnevi (napaka je kar dvojna!) – prav: pred nekaj dnevi; pri lepemu konjiču (prav: pri lepem konjiču); pri našemu sosedu (prav: pri našem).

Marsikateri poročevalec ne obvlada pravilnih poudarkov, saj slišimo: mučenec (prav: mučenec); cerkev Sv. Duha (prav: Sv. Duhà); Škófovi zavodi (prav: Škófovi zavodi – prva slovenska klasična gimnazija). Drugi sklon množine besede kónj je kónj. Novinarka naj pogleda ŠP.

Na kupe besed in izrazov pa je med Slovenci ostalo zaradi nekdanje južne jezikovne »bratovščine«: gužva (gneča); pravac (smer); sudija (nogometni sodnik); računica (račun); žitarica (žito); ôdbi (beži, stran); brez veze, nimaš veze (nimaš pojma, nesmiselno, nisi pri stvari); ne mrdaj (Mirno, pri miru); šuti (tiho, bodi tiho); od oka (približno); gôtovo (končano, sklenjeno) in še in še – da tujih grdih in nesramnih kletvic sploh ne omenjam.

FRANCE CERAR, Škrjančevo 17, Radomlje

Odgovor na pismo Mihe Kerina

Neplačano delo na Ljubljanskem gradu je koordiniral odbor za prenovo Ljubljanskega gradu, zato IS v letu 1990 in 1991 ne more sprejeti nekakšnih moralnih obtožb. Za vse pogodbe, ki so bile sklenjene med Mestom in Splošnimi gradnjami (SCT), je poskrbljeno za finančno pokritje do konca tega leta, tako da nasprotni očitek ne drži. Pač pa nas Ambient preko sodišča želi iztožiti, čeprav dela ni opravil v časovnem obdobju, ki je bilo po pogodbi podpisano. Celo več, Ambient namenoma zavlačuje izvedbo projektov in tako uveljavlja podražitve z raznimi indeksi. Res je delo treba opraviti, pa ne samo opraviti, potrditi ga mora od IS SML pooblaščeni organ, kar pa ne velja za vse znenske, ki jih želite iztožiti. Res je že deloma prenovljeni grad zanimiv za organizatorje, posebej pa za obiskovalce, saj si lahko ogledajo del objekta M (poročni objekt), ki je videti takšen, kot bi tam pristalo vesoljsko vozilo. Nekateri celo pravijo, da bi, če bi imeli denar, vse skaze na gradu podrli, ne pa da hodi ves svet gledat to skrpucalo.

Za obnovo gradu velja, da je stroka odpovedala in da je vse diktirala politika. Šele s prihodom g. Krambergerja je tudi stroka pri obnovi dobila veljavo, kar se je izkazalo prav pri kapelici sv. Jurija, ki je res vrhunsko obnovljena. Vendar je k takšnemu načinu veliko prispeval prav novi investitor – Slovenski verski muzej.

Sicer pa že vrabci na strehi čivkajo, da so med obnavljanjem hodile na grad ekskurzijo študentov iz tujine, da bi videli, kako se zgodovinskih objektov – gradov ne sme obnavljati.

Da je obnavljanje gradu v posmeh zdravi pameti, ni moja ugotovitev, ampak ugotovitev enega vidnih politikov našega časa iz vrst ekologov.

Za to, da je danes dialog med Ambientom in mestom malo manj strpen, je zaslužnih več dejavnikov, najbolj pa je v tem madnatu IS grad prizdela porušitev strehe objekta G. Z izgradnjo te strehe pa bo videz gradu vsaj obnovljen, čeprav zaradi dvigal, ko so še vedno na gradu, ne moremo sprejeti vabljive ponudbe, da bi ga pokazali na stenskem koledarju za leto 1993 oziroma 1994. V takem koledarju bi sprejemljivo obnovljen igral dominantno vlogo.

Polemika z menoj je za vas lahko končana, vendar za Ljubljano še dolgo ne bo, saj jo bo ime Ambient spominjalo na čas, ko se je pri obnavljanju gradu izvajalo nasilje nad zgodovinskimi spomeniki.

JANEZ LESAR, Kosovelova 26, Ljubljana

Popitovci na pohodu

Zunanji minister Rupel je pravkar izbral popitovca Mejaka za vodjo slovenske delegacije v Bruslju. Naslednjo bo vodil zagotovo že Jokl. In Cankar v grobu znova vzklika: O, domovina, ti si kakor kurba.

DANILO LEDINEK, Malgajeva 6, Celje

Vse, ki bi radi v rubriki »Pisma bralcev« kaj potožili, pohvalili ali na kaj opozorili, obveščamo, da ne bomo objavljali pisem, ki ne bodo podpisana s polnim naslovom. Hkrati opozarjamo vse, naj bodo njihovi prispevki kratki, ne daljši od 60 vrstic.